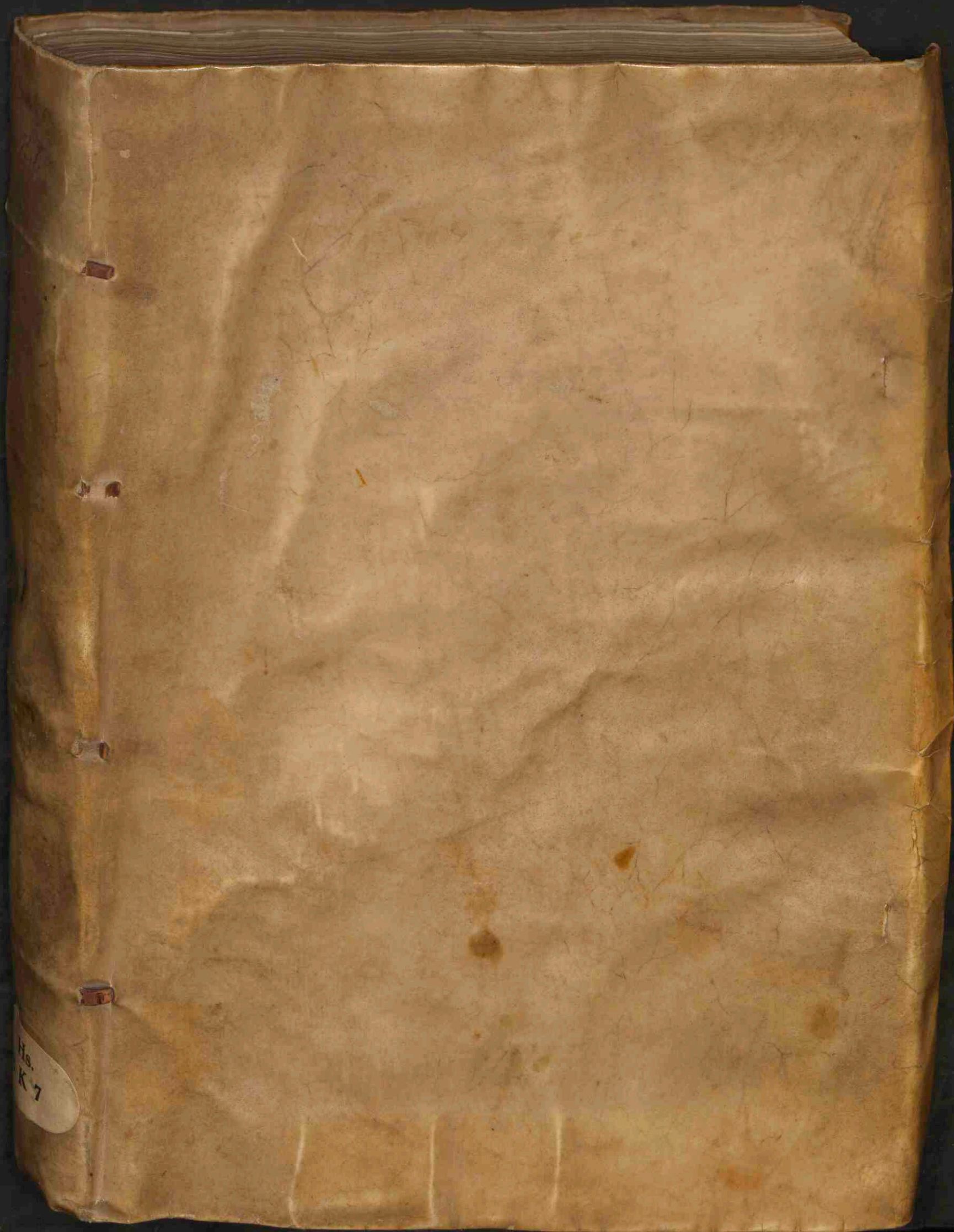

Croniken van den Stichte van Utrecht ende van Hollant

<https://hdl.handle.net/1874/339809>

No.
K 7

9/907

Kaart VIII, pl. K, no 7

Hs.
8 K 7

Bibliotheca Philippica

2524

1802

Papier. 271 × 201. 334 pag. Opschrift van fol. 1 en begin-
letters in rood. XV^{de} eeuw.

**Joh. van der Beke, Cronike van den Sticht van Utrecht ende van
Hollant (met vervolgen tot 1432).**

Pag. 1 bovenaan in rood: „Assit ad inceptum sancta maria meum.” Verder (in rood): „Dyt syn die croniken van den sticht van Utrecht ende van hollant elck bij hem.” Begint: *Eersamen ghedachten vaderen* enz. Pag. 173: „.... Dyt gheschiede op sunte margrieten dach in den iaer voerscreven (1393. Uitg. van Matthaens, p. 294 bov.) Doe byscop florens ghestorven was. do quamen bymen Utrecht” enz. Pag. 248: „.... om dat hillige hoeft meer eeren ende weerdicheyt tutrecht te doen, wantet daer halff verborghen staen hadde” (Uitg. van Matthaens p. 406 bov.). Pag. 248—334 bevatten een nog onuitgegeven vervolg over de jaren 1421 tot 1432. Pag. 334 eindigt: „.... de hem ayn stucke in brabant vuerden daer hee veylich was. Finis.” Achterin eenige aantekeningen in XVII^{de} eeuwsche hand. Geschreven in Overijsselsch dialect. Vgl. over dit hs. S. Muller Fz., *Lijst van*

Noord-Nederl. kronijken, blz. 41; *Bijdr. voor Vad. Gesch. en Oudheidk.*, R. III, dl V (1889), blz. 118; J. de Hullu, *Bijdrage tot de geschiedenis van het Utrechtsche schisma*, 's Gravenhage 1892, blz. X; L. Schmedding, *De regering van Frederik van Blankenheim*, Leiden 1899, blz. II.

Uit de bibliotheek van Sir Thom. Phillipps, Middlehill, n. 2524.

1802

A similar version of J. o. Bekas Chronicle as far as
fol. 248 of this MS has been printed in *Malthae Anabete*,
veter. aevi, at vol. P. III.

Doe sijn die croniken vande sticht
van utrecht ende van hollant elck
by hem

Erfamen gheduycten wa-
deren edelen princen en
heren heer Johan bysscop
der heiliger kerken in
trecht ende willam hertoghe en gre-
ue vanden palacs ende prins des lan-
des van hollant Johannes vander beke
ontbiet paps bysscop ende salicheit te
besaenen De iuerlicke hystorie waer
off wy uitter cerlicheyt doen vstaen
dat wy die yesten ende de duden der
hilliger byscoppen van utrecht ende
der groetmoediger princen van hollant
vergaderet en besaene hebben myt
groeten vliete ende myt arbeide en
ghesocht wt iaerlicke hystorien croni-
ken boeken priuilegien wt dichten
en wt breuen daer wy wal nae ouer-
soeuen iaer om ghearbeijt hebbe eer
wyt volbrocht hebben op dat de ghe-
denckenisse der groter heren oimite
waerheit des sauers met ewelich
vergheten en bliue Ende want die
yesten der woer seyder byscoppen en
der princen alsoe woel onder menget
sijn datmen se niet lichtelich gheschey-
den en mach behendelich der yesten
oeren rechten ganch te beholde daer
om soe hebben wy o is onsen leuen he-
ren dese yeghentboerdighe hystory
vergaderet en besaenen van oerre
beyder yesten soe wy alre cortste ende
lichteste mochten welcke hystory wy.

uitter eerwerdicheyt senden daer
te leesen om een daghelix tijt cortin-
ge Ende op dat ghi daer in leert woel
goet ende woel blidelich het is in
ende uitten volke sonderlinge mede
te hebben wat is volck als men hier
nae besaenen vint was van eenre
gheboerten en na eenre manieren
ende sonder middel onder danich
den roemfchen kerker eer hollant
in tiben woert gheheel van den ryke
conyngen van vranchryck als in
ten bydoem en in een greeff scap
Ende daer om soe hoelt elck mytte
anderen mede ende behoelt iutte vrot
scap en weder staet iutte vande van
bucten Ende vereyndt in ende in
welck myt onghescheijder eendrachtich-
heit Ende yst dat ghy eendrachtelich
mede ende menschap hoelt soe enne
mich is by der hulpen godes meniat
deren daer ghy te woel steden deser
comken die waerheit onder vinden
moghet yst dat ghy dese ystory neer
stelken onder soeket wat oerwonde der
philosoeff der ghescheneisse der ver-
ledente tijt sijn waerachtighe teyken
der yeghentboerdighen en der toecomen
der tijt nu wille wy gaen totten ma-
terien des werkes Ende wantet waer-
lich recht ende weerdich is soe beghyne
wy ten alre yesten onse comken dat
is de tijt te besaene vanden ghenen
de alre dingen is beghin ende eynde

Oer om vanden iuel dat adē
 onse yerste vider gheschaper
 was v^r ende xcx ier opp
 de achte kalendarē vā ianuar'us op de
 sonnendaghes nacht waert gheborē
 in bechlehem daer staet in iudia die
 verlosser der werelt onse heer ihu xps
 waer god ende mēsche der saliger ma-
 ghēt maria in des heysers octavianus
 vlyste ier die die yerste was de men
 augustus hiet ende was cyn ghebied'
 ouer alle die werelt dese octavianus
 hiet myt vreden augustus dat is toe
 verstaen die een d'ind' meeret ende
 oech wat dat julius cesar niet all be-
 wongen en hadde dat roemische rijke
 in d'anch octavianus soe dat alle de
 werelt was onder syn ghebot nae synē
 doet quam cyn heyser ende hiet tybe-
 rius in den ier onses heren xvij in
 wes tyden alybus ghecruest was ende
 nae hem nit ier onses heren xl
 quam cyn heyser ende hiet garus
 ende nae den qua cyn heyser en hiet
 claudius in den ier onses here xlvij
 Ende daer nae in den ier onses here
 lvij quam cyn heyser ende hiet nero
 die cyn ghiesel was alre doghet ende
 dat roemische rijke begonste te beulecke
 Ende ouermits synē onnuten werke
 de ridderslike ocsynge vergat want he
 daghelix te visschen plach myt gulden
 segnenen wegherecht myt warden van
 syden Ende die edele stad vā romen
 dede he ontschen myt ouere om dat
 ho hadde horen seggen dat die stad

van hoeyen soe groeten brant was doet
 die greken ontsaken soe walde hie
 sien off romen soe groeten brant sol
 de weesen en nae volle stunden de hie
 hadde in der stad soe doede he synē
 moder ende synē suster ende synē bro-
 der mytten sweerde **Seneca** de syn
 meyster was en syn ghebieder was
 den dede hie in den bade laeten ter-
 ader Ende alsoe ver smoren Ende nae
 dyt dede he sunte peter cruisen Ende
 sūte poulbel onthoesden soe dede he
 den herstene dat yerste verdrēt dese
 nero alsoe de roemische hystory holt
 dede he somighe lude vanden rade
 om dat se synē wreetheit berispden
 Ende sonder misdact doden vnde so
 mighe sonder wet vter stad vdrūen
 van den welken tibe edele māne we-
 ren die ene hiet glanus de and' an-
thonius senatoren Ende anthonius
 was een vanden weerdighe tribunen
Crans qua myt synē ridderscappen
 wanderen duer gallen Ende quam
 in aer demen daer vant hie in der
 woestynen sweulich water En daer
 by tymerde he een pallas alsoe men
 lest Ende daer off hiet de selue stede
 ghemeenliken noch hūden des dae
 ghies agnus mani anthonis de toech
 d'germanen dat is daer duetsche
 lant ende qua in hollant daer he by
 den stroom des ryns makede een
 veste in den ier onses heren lxxv die
 om die ghedenckemisse syns naems
 lange anthonim hiet ende dat selue

lant besat anthonis voers en synee
 naecomelinge myt crachten langhe
 tijt sa soe lange dat die slauen ende
 die wilten de stad anthonim hiet wo-
 nen en vermelden als men hier na
 bescreuen vinden sal

Oder nae in onlangen tijde
 ouer der menschen sunden
 die god an hem wreke wold
 die soe quemen gheschopent myt groete
 heer crachtich volck maniger hande
 volck wt barbarpen ende wt kroelende
 vanden lande dat scandamm hiet de
 oimits ghehengemisse godes alle euro-
 pen dat is een deel vander werelt doer-
 comen ende dit lant iamerliken quiel-
 den ende vermelden ouermits groten
 blodighen stryden ende manslachten
 soe wonen sie woe cominckriken de al-
 dus ghenoeit waven alle gippides
 alany sui nati wandasi anarri die
 men oich hinnen hiet en slauen die
 men wilten hiet wat die gippides be-
 stounghe ytalien Alam wonen oestrych
 sermaty wonen panonien wandaly
 wonen affriken scoten wonen cattel
 loengen hinnen wonen gallen slauen
 die men wilten hiet wonen all hollat
 dit wilde volck dat men wilten hiet
 nae den dat se de stat de anthonim
 hiet ghescreuet hadden doe tymer
 den see ey vaste casteel sonder linge
 dat vanden wreden volck den naeme
 ontfench ende hietent wiltenborch daer
 nae lange tijt maecten de wilten een
 duachticheyt mytten wesen dat sie
 wolden den rijn de riuieren op vare

ende myt oerre cracht veruechten all
 dat lant van gallen Ende alse die
 doemische hystory seit soe was in der
 tijt een hersten heyser die valentima-
 nus hiet pliniste heyser da julius cesar
 ende vernam snelliken die meer ende
 de verwoetheyt vanden verwoeden vol-
 ke ende vergaderde daer teghen een
 mechtich heer ende haeste hem dat on-
 ghelouighe volc te wederstaen ende
 te bedroenen daer gheschiede dat die
 heyser verwan ende bedwanch dat on-
 ghehoersammighe ghediet ende behielt
 al die sceppe ende voerden rijn neder
 ende vermeldde dat casteel te wilten
borch ende bedwanch alre yerst die
 wiesen in ons heren jaer cccc en ix
 ende hiede van dan weder mit seghe
 en myt groten loene ende was moghe
 de heyser daer nae somich jaer

Oder nae cyn deel der iaren
 alse cradins heyser was in
 den tinden was een cominck
 ni oestvranckryc die daghoberts hiet
 ende hadde hollant in syn bedwanch
 Ende dede weder maken een casteel
 va groten tymeren ende dedet nomen
 in latyn traictu dat is in duetsche
 een ouer veer wantmen daer ouer vuar
 de ende vertolde der casteleyn van
 wrecht alle comenscap van maniger
 hande gode guede dat by den rijn
 vuer en bynch der solter zee bynnen
 welker montuengen weert ghetymant
 die yerste herke in die eer des hulgen
 apostels sinte thomaes in ons heren
 jaer vij plij daer die priestere arbert

672
 moet sy
 naer scriften
 ut hys
 166

4
in zeden om te behieren dat miefche
volc meer de arbeyt was al om niet
wat dat hart nechtighe volc meende
ommer den gheloeue hillighen toe
kieren wt oeren lande ende beken die
perste kerke Ende daer nae myt swae
ren oerlighe soe moeyden see alle hollat

Hollant als men bescreuen
wint in eyne boeke dat hiet
de ppietabus verid In den
vonden boeke is eyne cleyne puinne
ghelegghen by den eynde van den rijn
daer die rijn in die zee gaet ende stee
ket suetwart an brabant en oestwart
an miefslant en noertwart an de kat
tensche zee En westwart an medder
gallen en vlanden en is ey broecklant
en waterdich in allen sijn mit der rai
me der zee en des rijns ombeyloyt
ghelieck enen eylande en hefft byne
Walen en voel neven en sonderlynghe
guet weydelant waer om daer voele
biesten yne sint Ende die eerde tot
sonnigher is harde vruchtbaer Ende
ouch sijn daer bosschen in te voel steden
daer wilde biesten yne woeden waer by
dat daer guede iacht is En in voelle
steden ist moerich daer men een ma
terye va maect de oerbaerlic te berne
is en is een rijbe lant als van guede
dat by der zee en by den riuieren vaert
van welken lande die hoeftstadt ghe
hieten is in latijn traiecto mferius
meer vrecht hiet sie ten duetsche wat
an duetschelant behoert see nae der
ghelegghenheit nae den zeden na der
heerlicheyt en mede naeder tale Ende

dat volck is groet van licham sturck
van crachten ende schoen va insichte
Eerzaem va zeden goede ontfiende
ghetruwe ende medezam en myn be
gheren te ionen dan ander duetsche
lude tot hier is ghenomen wtten boe
ke dat men hiet ppietabus verid nae
der duetscher tale soe ist ghehete holt
lant want daer voel boessches ende hol
tes yne plach te wassen meer nu hiet
ter hollant wat daer ey letter wt ys
ghesneden

De princen van brandenryck
de karolingi ghenoeint sijn
berechten lange dat roem
sche rynch en brandenryck en al hollat
alsoe men hier nae verclaren sal in
twen heerscapien want haerl de men
marcklo hiet die een her toghe was va
brabant Ende die meeste heer va mac
rynch guff der kerken turrecht die yer
ste gaue en conynck haerl de men
kalu hiet en nae een roemisch keiser
waert guff der greeffcap va hollant de
perste heerlicheyt ende op dat wy beke
nen moeghen dat alre yerste beghin
beyde va den bisdom va vrecht ende
va der greeffcap va hollat soe ist ons
behoeflich dat wy onse beghin maken
witer yesten van enghelant

Hie die engelsche hystory yne
holt soe quamen die neder
sassen die men nu ghemeynliken
vriessen hiet myt onghetellden scheppe
in bertaengen dat men nu enghelant
hiet ende wonen dat lant ende bleue
daer ende die beherde die patwe gree
gorius die hylghe lever totter gaueer

Des Doepsels by twee leers die ene hiet
augustinus ende die ander mellianus
als in die Dialogo bescreuen is na welke
neder sassen ofte wieser voer mits die
voer sie michyt gods ghebooren wert en
hynt dat wilbordus hiet en syn vader
hiet wilgus die gaff dat hynt begheue
broden te leren wes cloest dat herpen
hiet Ende daer waert hie derck ghele
ert ende ontfeuch daer crume ende tot
syne yosten iaer toe bleeff hie daer in
hogherleringe daer nre ghynch die
iongelinck na ducheden i ducheden
oplymende ende sochte myt grote vlie
te die sueticheit des scouwen leuens
Ende quam tot sūte egyptus den ceet
schen bisscop van noerthuberlant en
is hem nae gheuolghet als ene ouer
sten meyster des scouvede leuens in
yerland op dat he daer sond comen na
tyteliken mochte oefenen den heer ey
nittelich leuen en na desen egypto
ment men dat wilbordus syne hylighe
praesterlike orde ontfeuch daer nae
als die ecclesiastica history seit soe sende
desse sunte egyptus wigbertus syne disci
peln germanien op dat he daer den
ongeloughen volke leuen solde de waer
heyt des ewangeliums mee desse selue
ewigbertus wert soe weder staen ommits
des vrants behendicheyt dat he myt syre
leer an dat ongheloeuinghe harde volc
alte luttel vorderde ende aldus onghel
daen syne boetscap voer by weder in
engelant

In den iaer ons heren gheboert

5
als men seceff in en soe en liet desse
selue egyptus niet aff van syne gueden be
ghyne en sūde wilbordus die doe priester
was myt xi ghesellen in germanien
om dat ongheloeuinghe volc te behiere
totter vechter gheloeuen Ende dese we
ren sūte wilbertus ghesellen ende ghe
trouwe mede werkers in den woerden
godes als smgebertus williboerds ende
ludwinus in oestwancherich daer nae de
abt winobolds ende tate ewalden die
papen waren ende confessoeren en ade
wert die een draken was gaff omme
god ouer syn conynckryck dat hem na
syne vader an comen mocht en ghinc
myt sūte wilbord in een pelgrimage
ende wat dese hylighe leers ghebooren
waren in englant vanden neder sas
sen gheslachte daer om mochten sie te
bet predicken die ewangelien in dret
scher tongen

In den iaer ons heren in xvi
versamende pippins de moghede
hertoghe van wancherich een
groet heer van wa ridderscap en van
ghemeenten en makede een groet
heer reghen rabods den coninck van
wieslant ende die coninck rabodus
vergaderde ey onghetallich heer na wie
sen Ende weder stont den hertoghe wor
seit crachtelich nochtat by gods ghehe
gemissen soe bleeff die coninck rabodus
verwonen waer om die hertoghe pippi
nus sende wilbordus den praest myt sy
nen discipulen in wieslant op dat he
myt syne leer den coninck rabodus
ten hersten gheloeue solde behieren

Die coninc rabodus hadde syne coninge
in vasten lande dat hi die schoen was En
om dat in mitten gheselschap der affgoden
qua daer Wilbords die priester godes en
brach daer die tempelen die i iupiter
eer waren ghesticht ende die mensche
doepte he al daer den viant en syn ghe
selschap verfaecten rabodus die coninc
die meende dat gheswelt dat hem gheda
en was te welen Ende ontboet een
na sute wilbords ghesellor te doden dat
myt loce up hem viel Ende daer doe et
lot up viel plach god altoes te bidden dat
hie martelaer sterue most Wilbords die
sach dat hie rabodus niet behiaren ene
mochte na syne affgoden Ende he liet
tel zielen daer ghestonnen hadde waer
te rade dat he waren wolde in oestwies
lant Ende die nyse belacde ongheda
epte in den gheloeue te stercken ende
vergaderde veel papen dien hi vercoes
en qua daer mede totten castel van
vrecht dat inder tijt was inder oest
manden macht daer he vaste by sute
thomases kerke de ghebestuere was en
veruallen lach maecte ey bede huys in
die eer des hillighen cruces eyne capel
le daer he in satte die verste wofte en
wyede up dat die gheloeue in de be
schermemisse des castelens na vrecht
mochten hebben ene sechere toe ganch
toe ontfaen dat hilghe sacramet der
hilliger doepen

In den iaer ons heren in pavin
puppins die edel hertoghe vsach
in sute wilbort groete volstandic
heit te prediken dat hillighe ewa

gelui en verreech myt ghestadighe
bede an sute wilbort dat he te comen
waren wolde en ontfaen die benedixie
na den patres en weerden bisscop ser
gus de patres was alsoe ghehete waer
vermaent vanden engel in synor in
sion dat he vermits beden des hertoge
puppins dese noer seide priester wilbor
in werdeliken ontfrucht en ordiner
de in sute peters kerke hogheliken
myt eyne schoene mantel i enen
ceetschen bisscop En behielden by hem
en stuche tijt Ende gaff hem enen
nyben name en hietene demes En
als dese demes die benedixie vande
patres hadde ontfange soe is he weda
ghelucert in duetslant Ende op die sel
ue stede daer sute thomases kerke had
de ghestaen by den casteel tuerecht dede
he maken eyne cloester kerke na cano
nken reghel Ende daer boet hie in
te staen stadeliken des bissops stoel
want he die selue kerke by syne per
ster benedixie ende hillichde myt sy
selfs hant

Dese hillighe kerke tot vrecht
mach myt rechte beten eyne
conynlich ghesicht want sie
conynge myt eyne Ende keyser myt
priuilegien en myt nyheyden hebbe
verpriet in welker kerken wel hilger
priesteren in woertiden hebben ghe
weest doch wen god noel myrakelen
en dogheden hefte ghedaen beyde in
oeren leuen ende in oere doot in
deser kerken syn inkelich gheprouet
canoniken van groter weerdicheyt
die in haren ghetiden altoes niet en

rosten nachtes noch des daghes te loene
 den naem onses heren in deser kerken
 syn oick reliquien en hillichdoem van
 mangherhande sancten ghebeente die
 men daer hefft in groter eeren Ende in
 weerdicheyt Ende guch mede syn daer
 inghetwaende in taben mechtighe herse
 te samen begraven

In den iaer onser heren in xviii
 kaerl die herzoghe en die meeste
 heer van vranchryck nae des her
 toghens pippingh synes vaders doet gaf
 he die eerste grue der kerken in vrancht
 Ende hadde ene groten strijt teghens
 den ongheloevsamen coninck rabodus
 Jaer hie voel wiesen doets sloech ende be
 swanck den coninck myt craste dese
 selue kaerl was gheheten mercelio En
 als hie den coninck rabodus verwon
 nen hadde soe nam he hem in ghen
 den om dat he hem beloeft hadde kersten
 te weerden In den seluen iaer woertuer
 maent milstans die eerste bisscop
 van senonen ouermits godlike wisoen
 dat he varen solde in wieslant en hel
 pen sijn clemet de wiesen te beheren de
 Juer qua ende soe arbeide myt synre
 leer dat rabodus de coninck waert ghe
 leert in den gheloeue en qua ter wone
 daer men hem dopen solde myt groter
 ymicheyt Ende als dese felle tyran sy
 nen ene woet hadde gheset in dat hylge
 water Ende der hilliger gheloeue waer
 belofte solde doen doe sende hem die m
 ant in dat he maghede waer dat mees
 te ghetal van den wiesen weert weert
 inden hemelryck dan in der ewiger
 verdornemisse die hylghe bisscop ant
 worde dat alle die wiesen die woert

tijts niet ghe dopet en woren de woren
 al in der hellen verdornemisse En als
 die coninck hoerde dat doe wech hie sy
 nen voet nae hem vter hilliger doep
 en sprach ick wil lieuer myne voerua
 ders die heyden hebben veel gheselschap
 in der hellen dan myt luttel inder
 kersten besitten dat hemelryck Aldus
 waert dese coninck rabodus be droghen
 by des viants rade en starff des derden
 daghes daer nae iamerlics doets ende
 nae des conincks doet soe wert demet
 die wilbrorde hiet wulken laten varen
 wat he wolde in wieslant en apendac
 lich spreken en prediken dat hylige
 ewagely Ende onghedoepde gheloeuich
 te doepen Ende de nyde ghelouighe
 te vermen presteren te wyen en in elke
 dorpen kerken te stichten

Dus en willen wy niet vgheten
 die mirakelen Ende die ghen
 den die god doer desen hillighen bisscop
 hefft ghedaen die wy bescreuen ghenon
 den hebben in oelden boeken van synre
 hillichheit Het gheschiede tot eouere int dat
 alle die van synre gheselschap waren leden
 groeten onuerdrachliken dorst alsoe
 als se myt hem voren by den ouer man
 der zee die kerken te vifiaeren van sy
 nen ghesicht en sie en hadden ghenene
 wyn Ende dat water was daer solt des
 de hylghe vader een medeliden hadde
 myt synre discipulen ende hiet enen die
 hem hermelick was syn tente wt ver
 ken Ende daer en deryne auleken i qua
 uen die ghinck de hylghe bisscop in
 de tent alleen Ende badte gode ymich
 lich om water ende rechte voert so vlynde

8.
Neta
Bijloo bij
almer
water soeter eerden ghenoech wā verschen
water soe dat alle de dorstich weeren wde
putte der fonteynen waters ghenoech had
Den Ende om de hillicheyt des bisscops de
se daer an beuonden soe loueden ende be
nedieden die almachticheyt godes Ende
die selue fonteyne is in enē doope sicut
helle by almer Ende noch hiden des da
ghes gheheten is sūte wilbords pūt her
gheschiede dat desse selue sūte clemes
die wilbordus hiet voor in ey eylant heit
walheren om dat heyden volc dat daer
sine woude te behieren ten kerstene ghe
loene daer want he eyn belde ghemact
nae mercurio den afgode dat die lude
daer in groter eeren oefenden welck
belde desse hillige bisscop alte maecte te
brack Ende den onhillighen affgot te
mael vermeldde onseer delike do qua
die behoder des aff godes en sloech den
hillighen bisscop myt enen steerde opp
sijn hoeft en verweerde dat onrecht dat
sine afgode ghedaen was te sachte myt
des hillighen bisscops bloede meer die sel
ue mordener ouermits gotliker wrae
he waert by gheghreppen wā den want
rechte woert ende also ghequellēt dat he
op den dorren dach starff onsalichlich
ende de hillighe bisscop bleeff ghesont
en onghetuets ouermits de gracie godes
die hem beschermēde en predite i elke
poert de ewangelij des wreden wolstan
deliken

Ten den iaer onses heren vij en xxij
op de vij de vint in nouember starff
desse sūte clemēt die wilbordus hiet
Ende giff onsen schepper sijn salige
ziele nae dat he die hillighe kerke

vā vrecht heerlike berecht hadde pl iner
des lijdam ghenoeert waert in en cloest
wā sūte benedictus oerden dat licht i den
ghesticht wā tūer dat wilbords selue in
voer tijden ghesticht hadde en versiet
myt nuwigerhande walarden myt sine
discipelen goede dat he en wā oeren olde
anghecomē was daer groete gracen en
mirakelen sich gheschien ouermits sūre
ne diēte die claerlike in sūre legende
bescreue dese hillighe bisscop soe he in loue
sighen lijue was sende die sine discipelē
in allen hoeken wā sūre ghesticht den on
ghelouighen volke te leuen den wech der
ewigher salicheyt daer off was albertus
ghesant in hermerlant daer he iusterke
de die vsamenige der mygar behienden
in den hillighen ghelouene daer nae dat
he veel heydenē bekiert hadde in sūre
leuen eerlic ghe eyndt hadde soe ioste
he in gode salichlich up de vij de calen
de wā iulio en waert begrane tot egmo
de myt solker eer als hem betaende wies
bede hiuis noch hiden des daghes ver
siet is myt nuwighen dogheden En
woert alle daghe gheceert myt groter
weerdicheyt van kerstene luden dese
hillighe confessoer was onder alle sūte
clemēs ghesellen verheuen soe dat he
apake was Ende daer by soe mentme
dat he die yerste archeapake was dat
is die yerste doemprouest die toe vrecht
was weer onfridus die een hillich priest
was die waert ghesant in die bati
te prediken die hillige ewangelij ende
berechte die kerke ende dat wolck tot
westenoert en myt exempelen sijn hil
lich leuen soe bekiert he vol lude ten

hersten ghelocue en hie ruste in xpm
ihm up die xijde halende na septeber
en waert begraven tot elst daer in voer
tijden sinte clemet die wilbordo hiet eyne
kerke ghesticht hadde en gheseyt die
wece esalden die papen waden ghinge
in eyn lant en hiet nabien en predich
ten van xpm daer Ende toghen van
dan voert in sassen daer sie ontfingen
die croen der meruelien wat se daer
ghedoet worden voer den a'isten geloe
ue up de v te nonas na october sijn
die sinte clemens ey wulde hulper was
in den woerden godes en myt hem bis
scop na dat hie vele heydenen bekiert
hadde so ruste hie in gode salichlich
wilbordo die ghinc in oestranden
daer hie den ghelocue predichte en de
waert daer bisscop ghemaket tot eyre
stede en hiet herten Ende Wynboldus
syn broder waert abde gheordiniert tot
heyndela en sinte walbordo was oer sust
sint liwyn doe hie in velen lande had
de ghepredicht die hulge ewagelij doe
waert he daer byscop ghemact sinte
grecelling die leefde hier nae man
ghe tijt tot dat sinte gregorius pastes
waert en leerde dat volc dat oener
ijel woent den wech des ewiche lenens
In der tijt dat clemens die wil
bordus hiet die kerke na vrecht
heerliken berechte quam eyn
prester die wynfridus hiet wt engelat
in duetsche lant op dat hie mochte
myt synre leer verdrue die oesem
ge der aff goden Ende dat saet der

9
hulliger ewagelij in der ruder herce zene
den welken prester sinte clemens seer wer
deliken ontfinc en bat hem dat he eyn
aou hulper weer in der ler der hulgen
ewagelij wynfrido die den hullighen
mane met weygheten en mochte bleeff
by hem in der kerken turecht xij iac
ende behuerde dat onbetende volc van
haren af goden totte rechten ghelocue
daer nae peynse de dese wynfrido dat
daer volc volches was in dwalungen
die behoeflic weren dat men se behuerde
totten rechten ghelocuen Ende daer
weren luttel arbeiders en man oerloff
en voer in dat hoghe duetsche lant
en qua tot eyre stat die mensche hiet
daer hie leerde dat waert der ewange
lien salicheyt en behuerde die oestmac
hen en doringen mitter hulpe godes
na oerre dwalungen Ende wat in den
tijden die byscop na mens statf ende
ruste in onsen heer Doe quam haerll
de herzoghe ende de ouerste en maecte
ene versameninge myt den prelaten
en begheerde dat men wynfridu die
presteren kusen wolden in des bis
scops stoel die daer aepen was wat he ey hoch
leer weer in den ynden heydenen toe
beheren aldus waert wynfrido byscop
ghecoren te mensche in der stat en voer
te comen om te nemen die benedixi
van den pastes alsoe ghenocmt de he
weerdeliken ontfinc en gaff hem de
benedixi Ende make den eerdesch bys
scop ende deden myt eyre schoone
mantel Ende gaff hem enen sonder
lingen name van rechter gunsten En

10
hieten bonifacius en als bonifacius mit
des bisops eer verficiet was is hie weder
ghehuert te mensche en predicte en leer
de en verzeeff alle ongheloeuicheit wt
den eynden van syne lande van synen ghe
stichte Alsoe dat die heydenen ghemeyn
lich die in syne stichte waren die offe
nynghe der affgoden vermaden Ende
hielden hem an die leer des hylighen
gheloeuen

Orlange tyt daer nae nam
bonifacius dat clemens die
wilbordus hiet van deser ellendig werlt
ghenaren was ende die kercke van
vrecht was sonder hierde doe vergad
erde hie eyne hylighen seent van
byscoppen en ordinerden dat sie ouer
eyn droghen dat sie sollen den eerfae
men priest ordineren byscop te men
se doe een merre bonifacius niet hie eyne
voor toe vrecht by ruede kuerle des hie
ghen en nam an te regieren die kerck
die sonder troest was in den naem go
des op dat dat volck die hie in voertide
myt groeten arbeide behiert hadde niet
en wecken ende hierden totten affgode
des sie ghebore weren meer dat hie sie
hoelden mochte myt syne leer inden
anore godes en inden rechten gheloue
desse edel byscop die wolde vermeerden
den dienst ons heren Ende stichte by
nen der stade van vrecht Een canonic
doesterkerck al vast by den yersten bec
de huese des hylighen verlossers dese
kercke hefft voel namen als men leest
meer ghemeynlic is sie gheheten oelde
munster dat is licht daer om dat die

oeufte kerck van vrecht onder tyden ver
maket en vernyet is meer dese kercke
is in oeren oelden tymer ghebleue tot
nu toe en niet vernyet somyghen lude
seggen dat sicut clemens die wilbordus
hiet dese kercke ierst stichte en pouede
daer in byscop canoniken daer de sel
ue clemens by weder wt nam En sette
sie in sicut maertyns kercke meer is dat
alsoe soe en segge wy daer niet teghen
doch en vnde wy daer ghen sekerheit
aff in preueligen noch in ystorien de
se byscop bonifacius berechte de kercke
van vrecht eerliken Als een byscop ghean
we knecht die harde wacker was in de
sielen te wyren Ende vanden heydenen
te behieren die syne heer dubbel den scat
weder brochte

In desen tyden is een wyndracht
opghestaen tusschen der kercken
van coelen en der kercken van
vrecht nae dat bonifacius eerdesch byscop
van vrecht by gheheeten factynias die
pabbes die den hertoghe puyryn van sas
sen hadde ghesant te wesen conynck van
wancherich den welken hertoghe clemens
die wilbordus hiet in voer tyden ghevoert
hadde int ryke van galmanien doe seide
die eerdesche byscop van coelen dat dat
casteel en die kercke van vrecht tot syne
sticht behoerde Ende dat dagheberaus
die conynck dat daer toe ghegeue had
de hier teghen facte bonifacius die eerde
sche byscop van vrecht dat syne kercke son
der mydel behoerde den stoel van rome
waer om dese selue bonifacius desen
twist dede samen in ene breeff den
hie onsen hulgen vader stephano den

patrice sande inhoeldende als Dus Enon
neerlyghen heer een wtghesondert biscop
stephaen den patres die demens bonifa
cius ghesant in Duetschlant ontbidet
is en der ghelouigher kercken hulper sa
licheit en begheerlike myn in gode wat
in des patres sergius tijden qua to romē
totter apostel kercken en men vā groet
hullicheit en abstinēcie dat is soberheit
van leuen gheborē vā der sassen ghe
sechē die wilbordus hiet den welken dese
voerseide patres ordinerde biscop en de
hieten demens dien hie sende toe bekie
ren dat onghelouighe volck i vrieslant
dat licht by den oeuē een vander wester
zee die i waer lanch predide en leede
dat voerseide vriesche volck Ende hefft
wal dat meeste deel van den luden be
kiet ten kersten gheloue der affgoden
tempel ghebroken en kercken ghesticht
die ouerste kerche tuerrecht in sunte ma
tys eer Ende een ander kerck in die
eer des hulghen cruce in die stede daer
casteel staet dat vrecht hiet daer hebbleff
prediken tot syne oelden daghen Ende
levende den wech der salicheit en sette
by hem eyne anderen biscop die sy suf
fagaen en sy hulpe was Ende doe hie
hadde wal gheent sy lange iaeer woē
he in vreden tot gode luere ma Die
prince vā manchruck beual my in de
stoel te ordineren ene biscop Ende dat
heb ich ghedaen nu comt die bysscop
vā coelen en treet den stoel an hem daer
sergius de patres desen voerseide
demens toe gheset had en gheordinnert
en secht dat hem toe hoert om ey funda

ment vā eynde mye kercken die die
heyden destrueerden die wilbordus want
in die stat vā vrecht ghebroken ter eerde
toe Ende doe he syne arbeyt en cost van
den fundamet op tymeerde En wyede in
die eer vā sunte matyn En seit dat casteel
vā vrecht en die ghebroken kerche die
oelde conynck daghebert guff der pichē
vā coelen myt sulken wortorden dat die
bysscop vā coelen dat onghelouighe vries
sche volck behieren solde myt syne leer
totten gheloue dat hie niet en dede noch
hie en predide den vriesen niet se bleue
al onghelouich en heyden ter tijt dat
sergius die ouerste biscop des stoels vā
romen desen voerseiden knecht godes
wilbordus sende he dien vriesen die toe
behieren die dat volck behiede totten
gheloue xpi als ich gheset heb en nu
wil de bysscop vā coelen den stoel den
wilbordus de hylighe leere beseten hadde
an hem trecken dat die stoel niet en sy
onder den stoel vā romen sonder mydel
mer dat hie onder hem sy daer ich hem
op antworde dat ich ghelouede en oide
redeliken waer dat gheschien solde des
patres sergius ghebot en sy ordinancie
die he ghedaen hadde dat he solde den
eersamen leere wilbordus En dat solde
wesen eens byscoeps stoel onder de patres
vā romen die vriesen te behieren wat
een groet deel des volchs noch ongheloe
nich is dan het des byscoeps vā coelen
wesen solde om ey fundamet vā eyre
eynde mye kercken die daer vernalle lach
en de heyden vernielt hadden ende by
versumenissen der byscoepen was ghes
uen meer die bysscop van coelen die een

124
volghedes niet nu bidt ich is dat ghy my
hier off ontbieden wilt s. ordel en een ut
worde off dat recht sy en s. wil is dat ic
by den bisscop van welen weder gheue soe
confirmiert en stercket myt iusser moecht
heyt En ist dat ghy wilt dat die bisscop
een bliue onder is sonder myddel soe wilt
my senden copien tot iusser scriften ho
dat ich myt iusser moechenheyt de ver-
bynnen mach en weder staen alle die
ghene die hier ieghen seggen Ende iijst
dat iusser heellicheyt anders beter recht
duncket Daer off wilt my laeten weten
iusser recht als een vader synelynde
op dat ichen volghen mach Desen breeff
van beracde sende die bisscop bonifacius
in den hoff van romen die ontange tijt
Daer nae eer dese byscop volhent weest
soe eynde bonifacius syn leue en starff
meertelae

In den jaer ons heren vij liij vernam
bonifacius by gotliken inspreken dattet
ghenaecte synre martely en synre doot
Ende ordimmerde ene erfame man die
gregorius hiet te wesen byscop autrecht
Ende bonifacius myt cobano synre byscop
wuntongo walcens en Adelberto p pres-
telen haymudo strikaldo en bosono drake-
nen wackels goders hulders en beraulso
moniken en daer ontrent xxx hilli-
gher eerfamer manen en voer de vloet
neder en quamen in wieslant totten
onghelouighen volke daer sloghen sie
oer tenten opelant ende rusten he daer
een luttel daer nae bonifacius de ey-
bode was der waerheyt begonste volsten
deliken en botstapte die waerheyt der
ewangelien des meden also dat somighe

wiesen off lieten van oere onghelouicheit
en namen an de erbe onses heren ihu
xpi meer die oelde vut die altoes des
menschen salicheyt berijet weder stont
die myt allen crachten Ende verbede
de ene blodighe partye teghens desse
hilligen lerars die lieuer hadden te ster-
uen dan off te lacten des duuels ma-
nier die oer older's ghehantier't hadde
meer dese hillighe byscop die niet en
ontfack dat dieghen des verwoeden
volchs woeste en sterchte sine discipulen
en opende syn bloet en en liet niet aff
te predichen den onghelouighen lude
dat waert der ewiger salicheyt meer
die vleeschouwers stoecten oer oeren
als een doine en en wolden niet horen
die vaderlike leer meer myt speven en
myt sweerden sloghen se die knechte
godes en dodense myt manighe won-
den op den dach die nonus hiet in die
maent van iunius der was vij liij by
ghetael die alle volstandich bleuen
teghen dat onghelouighe volck wodoet
en vercoen die benedixij voer de pyne
en gauen om seluen willichlick tot
der martelyen in een stedchen dat
dochem hiet om den naem ons heren
ihu xpi te samen ghe doet worden en
in dat hemelsche palaes myt hem seghe
der martely alle ghecoent syn ende
sonder meelen soe haesten de verwo-
de wiesen des hillighen byscops boeck
an stuchen te syn den en alsoe wt oeren
lande den kersten ghelouue te hieren
meer die godlike cracht behoelt dat
boeck gheheel datter mij litter ghequest

en was Ende was onder al der heydenē
 handen Daer in ghescreue was die sa-
 lighe leer des ewichs leues En als dyt
 gheschiet was die blodighe vleyschou-
 wers verbliden hem seer om die moer-
 daet die sie anden hillighen luden
 ghetwoecht hadden sie syn weder toe-
 huus ghekieert om te maken ene fes-
 teliken dach myt eten en myt drycke
 myt groet blyscap Ende daer ghesiede
 een mirakel dat oecre ghien in all
 sulchen ghehoert en was want alle des-
 ser mordenaer broede synt betwadelc
 in herten steyn die men noch hude
 des daghes holt in wieslant om een
 ghedenckenisse der hilliger martelc
 een daer quamen saminghe kerstene
 lude en versamenden syn lichame
 vā desen mertelaers en woelen suelli-
 ken daer mede ouer de vloet en groe-
 uen see tuerecht in sūte saluatoers ker-
 ke myt groet weerichheit alst betae-
 melich was aecer sūte bonifacius licha-
 des hillighen mertelaers vermits mira-
 kel die god verdoende quā tot sulden
 in een cloester vā sūte benedictus oer-
 den in den ghesticht vā mense dat
 hec in woer tyden in der woestynen
 vā betony ghetymert ten ewighe loue
 syne namen daer dese gloriose mer-
 telaet maningerhande doecht ghedaen
 heft en in groet eeren verfocht wert
 vā guden kerstene luden dese byscop
 vā gode wtlicoren was die ander eer-
 sche byscop tuerecht die nae sūte cle-
 mens doer die wilbodus hiet dat voer-
 seide sticht syn haer eerliken ende

wisliken berichte Ende nae syre doer
 was die kerche tuerecht noch nye ende
 harde clanch en sie een hadden ghie-
 nen byscop die eerdsche was want sie
 teghens die kerche vā coelen de ouer-
 uloyende was daer nae gheyn pleyt
 hoelden en mochten en bynen coner-
 tijt daer nae quamen die denen en
 sloghen doer by nae al dat volck in den
 ghesticht vā vrecht soe dat dat voer-
 seide lant een wyl tijts droech dijstel
 en doernen wantet ghene boeme en
 hadde Ende daer om dat die byscop
 vā vrecht soe arm woerden was soe
 en mochten sie den hoff vā comen
 met verfoeken om die eer desch byscops
 benedixen en dus soe mosten see vā
 armoede nemen simpel benedixen
 vā horen naesten eerdschen byscop
 alse abten en deden misse langetijt
 sonder byscop nysele nu en salmen
 oick niet swighen met verbliden die
 bitter wrake die god liet gheschien
 om den doer d syne mertelaeren een
 princet myt werte wieslant die w die
 hindus hiet quā myt ontallich vech-
 ters ouer die laubers in die oesterghen
 en in de westerghe en destruede die
 en mahede sie alsoe bloet oft eyne
 woestyne waer En alle die daer yne
 worden die he ghechryghen honde slooch
 hie doer in wracke der hillig mer-
 tela-
 ren

Als sūte bonifacius die eerdsche
 byscop veel steden hadde doer
 wandert om te meerden den dienst
 onses heilen ihu xpi gheschiede dat

he quā in een nonnen cloester bi der
 stat vā tuer op den ouer vā der moe-
 sele daer een abdisse was een eersae-
 me vrouwe die ontfmēt den hellige
 man myt deuocien in oer herberge
 en se hoepde vā den hellige manne
 te hoeren enighe gheestelike leer daer
 se off verbeterē mochte weerden Ende
 als dese selue byscop gheseten was ter
 raesele ende mytten daerne goedes
 eten solde soe was daer een edelhyt
 vā xv iaren oelt dat hiet gregorius
 Ende nae des cloesters se de begheer-
 tie die benedixi vā den byscop in
 oerre alre teghenwoerdicheyt de daer
 seten en las daer zedeliken eyn ser-
 moen en besloet dat ende vā synre
 lesse myt ene ghebede alsoe dat daer
 ghetontelic was sente bonifacius be-
 gonde dat selue sermoen vā myttes
 to vertellen Ende der ghenē herten
 die daer by saeten myt mynen des
 schoutenden leues also te ontsteken
 dat dat hynt gregorius liet alle dacht
 achter en volghede den selue byscop
 die in der seluer tijt den wech an nā
 om dat volc vā dorringen te behere
 en dyt selue hynt bleeff by den byscop
 tot dat he syn iaren hadde dat is te
 verstaen tot xxv iaren dattet niet
 van hem scheidē en wolde en was
 een ghetruwe mede werker in den
 woerden godes daer nae als voer seyt
 is voer bonifacius in vrieslant om dat
 onghelouighe volck te behieren Ende
 begheede myt groet ymicheyt den
 seghe der martelien te ghekrighen

En satte gregoud byscop te wesen der
 kerken vā vtrecht nae hem want he
 om verbaer hende ene wysen hellige
 man en des wal weerdich was vā soe
 groeter mynen gradericheyt ende
 nūtheyt dese gregorius was in synre
 stichte dat vint men daerliken besae-
 uen in den boeck vā synre legende
 dese selue byscop sande lysdomus aysel-
 lūm ende wilbord mit lant vā ouer-
 ysel den volcke te prediken die ewan-
 gelij Ende nae dat sie voel volcs be-
 hiet hadden doe sturff lysdomus
 toe oldenzel en voer tot gode

In desen tijden in den ier
 ons heren vij hōm woerden
 ghesien steenen off sie snelliken
 vā den hemel weder hadden ghe-
 nallen also dat voel luede waerden
 datter werlt cynde ghecomen was
 dese gregorius die een hillech biecht
 des name spi was leude lange
 tijt en was verghichte en beual gode
 synre clesp en syn volck Ende is ghe-
 daghen in sunte saluatoers kerke
 ende ontfenck daer godes licham
 Ende op die achte calende vā septem-
 ber gaff he gode syn siele dese selue
 confessoer waert begrauen in de selue
 kerke als hem toe behoede die dat
 bysdoem vā vtrecht wyseliken berechte
 lange tijt

Een eersaem vader die adelbo-
 chier en was gheborn wt enge-
 lant vā ene bysdoem dat eboracia hiet
 die om synre groete duecht is gheoren
 dat he was canonick in der kerken

vā vrecht Ende doe dese voerseide grego-
 rius een oelt arianch man was waert
 hem toe hulpe ghesat Dese selue adel-
 bertus die de clesr en dat volck des ghe-
 stichtes wiseliken berechte alsoe dat dese
 selue gregorius voerseide dat hie naest
 hem bysscop wesen solde Dese adelbertus
 sande sunte luetger den hylige byscop
 vā monster in wieslant dat hie dat
 volck behieren solde en die ocfenynge
 der affgoden daer wtuerdrinen

In desen tijden als in den iaer
 ons heren viij^h lxxxij want ey-
 man eyn steene vat off kiste in der
 stadt vā constantinoble en in der kiste
 ene man myt aldus ghebaene saliste
 xpus sal gheboeren werden vā der maght
 marien Ende ick gheloue in hem o su-
 ne du salst my weder schynen als con-
 stinaus heremus keysers syn

Adelbertus die byscop staetff in we-
 ge en voer toe gode nae dat hie
 somich iaer dat byscop vā vrecht
 wiselick had berecht en ys ghebrocht tot
 der voerseider herken en myt syne voer-
 vaders daer begrauen

Nae adelbertus doet des erfame
 vaders waert ghecoren theodari-
 dus die vijfte byscop vā vrecht die eyn
 gloriose leere was onder den vriesen
 daer hie der woel off behierde in dese
 tijden als in den iaer ons heren viij^h
 lxxxij by richindus de hertoghe
 daer hier toe voren of ghesit ys myt
 desen vriesen versetten he hem teghen
 baerl den conynck daer hie yeghen

street en myt seggen verwa daer voele
 vriesen doet bleuen en maecten hem
 onder daer

Theo dar da voer in werden van de
 ser werelt die toe der voerseider
 herken ghe draghen waert daer hie
 myt syne hylighen vaders iuster en
 sameliken

Ende als theodarus die mylde
 byscop ghegrauen was soe waert
 ghecoren hermaharus die sesste byscop
 vā vrecht een wys man ende hyllich
 Ende wegghenomen guet prediker

In desen tijden als in den iaer ons
 heren viij^h doe vingen een deel
 borghers vā romen den patres leo daer
 hie ghinc in die pcessy dat die meere
 letam hiet Ende men cruce droech
 op sate marcus dach en steken om syn
 oeghen wt en corten hem syn tonge
 die hem god weder gaff beyde sien ende
 sprake en wroeggheden hem myt onrecht
 dat hie valscheyt ghedaen hadde Ende
 om dese wroegghedicheyt te sate qua-
 tuar die conynck den men den gro-
 ten hiet doert ghebercht en der cropba-
 len lant optbart sedeliken totter stude
 vā romen en als dese conynck der stadt
 begonste toe naechen doe quam hem
 teghens die senatoren en dat roemische
 volck by gloeten schaven en brochte myt
 hem volle hyllichdoens vā der hylghen
 ghebeente en leyden den conynck myt
 hogher bliscop in sate petrus herck En
 die voerseide patres leo sate den conynck
 op syn hoesse ene guldene croen op den

seluen dach dat onse heer gheboere woert
 vā eyne eyne maghet En al dat ghe
 merne volck sungen den coninc hoe
 ghen bliden louesanch in deser manne
 den haerl den keyser gheuoent vā gode
 den groeten en den vreesame ghebieder
 der romeyne hem sy lange leue salichert
 en seghe hier om moghen hem schame
 die ghemie die yesten viefelen daermen
 gheue waerheit off ghevinden en ka
 ende daer seggen een coninc die hual
 hiet die stadt vā romen myt crachten
 besat en dat hie die selue stadt van ou
 mits dat sie die viesen in wochte en
 die romeynen verwonnen hermaharus
 die byscop voerseit als syn daghe wuult
 weren stauff he up die vijffte calende
 vā september en gaff gode syn siele alle
 hie ene viel tyts dat byscop vā vrede
 myt groeten arbeide hadde bevocht daer
 men anders niet in en vint in romi
 ken noch in yesten dan dat hie bega
 uen is myt desen eersamen vaderen

Nde hermaharus des byscopes
 doet soe woert ey byscop tuwacht
 die yntchfridus hiet en was die soude
 byscop een godlich man guderieren
 oetmoedich een wys dach in synen tij
 den als in den ier ons heeren vū lo
 stephan die patres qua neder i mar
 rinch ende hiele daer hochtijt en fest
 in der stadt vā rijemen en gaff daer
 die keyserlike benedvoei op den coninc
 lodewych en op ermegarde syn bedde
 ghenoeft daer dese selue keyser doe tve
 sommen by gheuonnen hadde alsoe
 daer die eyne locharig hiet en die and

*Rex fridus
 diuinus, pius,
 humilis et excel-
 lens clericus.*

lodewich En als er megarde syn wyff
 ghestorne was van dese voerseit ker
 ser een wyff die iudich hiet des herto
 ghen dochter vā beyeren die syne selffe
 nae wichte was om den ongheroelof
 den hyllich woert byscop vrede rich ghe
 doet vā deser seluer iudich van dese
 voerseit keyser ene soen die haerl
 hiet ene edelen man die daer nae
 keyser en coninc woert vā eben die
 ierste greue vā hollant sy die heer
 lichert ontfinck tot eens mane leue
 daer die greue en syne naecomelinge
 tot deser tijt toe hebben berecht rich
 fridus de byscop mer seyt woert ein
 oelt man die god lieff hadde ende hie
 was versiket van den sūghe langetijt
 en seyde vā desen leuen op den der
 den nonas in october Ende daer woert
 hie begrane mytten anderen byscop
 pen die voer hem ghesbeest hadden
 in der voerseit s herken

Fredicus een hoedich gheboere
 bynt wt desen lande doe hie
 noch teder en ionck vā daghen was
 doe brochten syn edele moder toe vrecht
 ende leyden daer yntgodes hoes myt
 oesserhanden en myt ghijfften en be
 nallen daer den ridderscappe godes
 richfridus die byscop voerseit man
 dyt selue bynt by hem als een vercore
 soen en het leerde sonderlyngte wal
 vā seden en vā consten en pensede
 myt goeliken inspreken dat hie nae
 hem byscop werden selde van synen

*febre qum
 ihus.*

xv.

kintſchen waren ſoe heſte **D**ie kint ſoe
 wyſſich en ſoe loeſſich ghe dient inden
 godes huſe datten die ſelue biſſcop al
 le de ordinen der der preſter ſcap toe be
 horen hem gaff daer nae als die biſſ
 ſcop off liuch waert qua lo de wick die
 keyſer ueder myt ſyne ontheor loeſſen
 wyue mit nederlant wa almatengen op
 den rijn Ende ontboet dat men die he
 lieff hadde fredericus hieſen ſolde te
 weſen biſſcop der kerken wa waecht
 den he alex hantgaff eyn umgerlyn
 en eyn biſſcops ſtaff en ornament des
 biſſcops en al was hie noede biſſcop
 nochtant deden die keyſer conſacru on
 in ſyne ieghen woerdidyeit en als deſe
 wyngge ghedaen was en die ben diti
 hoechlich gheboet die keyſer te holden
 hoff en gaff teren hem allen die daer
 waren wa manigher eynheliker ſpiſe des
 anderen daghes als die ſonne op was
 ghegaen en vel nae te myddel des he
 melo ghedomen was **S**prach biſſcop
 frederich an den keyſer an myt ſaſte
 woerden in deſer manieren lieue
 ſoen die deſi der ſaet wa waecht heſte
 dy gheoren tot enen woden hieden
 op dat gy myt nuter hilliger leer cas
 tien en behieren ſolt dat ſondighe volc
 daer is waldieren eyn eylant iuube
 gheſicht dat ſeer beruſt is myt grote
 ſonden daer men off ſeyt dat met al
 leen die broder by ſyne ſuſter ſlaept
 meer die ſoen by ſyne moder waer
 om wy dy bezwaren by den almacht
 ighen gode dattu alfulke onmeſche

like mynſchen corrigeren en pynen
 mytten ſonden en oft noet is ſoe een
 laets niet ghy eyn verbanneſe **E**nde
 als fredericus dat hoede verſuchte hie
 hem en antwoerde den keyſer aldus
 heer keyſer u moghentheyt heft my
 ghebonden myt ene groeten beſweren
Daer om bid ich iuuber groeter moghent
 heyt dat ghy my ſeggen wilt wa welker
 ſtede des lijchams dat me enen wiſſich
 beghynen ſal ierſt teten die keyſer ver
 wonderde wa doſer moghe en antwoer
 de aldus ich vermoede dat me vanden
 hoede ierſt ſal beghynen toe eten wat
 in den hoede is meer march dan yn
 den anderen deelen des wiſſches die biſ
 cop ſeyde doe edel vader du heſte alte
 rechte gheantwoort waer om ich is die
 een prince en een hoffte des volkes ſyt
 ierſt berippe eer ich totten ſterte come
 als totten volke wa waldieren wat gy
 hebt een wyff teghen die erbe **E**nde te
 ghen gheſette rechte der biſſcoppes **I**n
 dich des heilighen dochter wa beyeren
 die iuuber moghentheyt is ene vleſche
 like nycht wa welken gheboden bedde
 ramer ich vermaen by fullker penitenc
 als daer toe hoet dat ghyſ aff ſtaet
 en laet ghyſ niet ſoe ſeg ich u dat u
 daer of comen ſal ſchade en vduet
 des ghy niet ontgaen een moghet wat
 die apoſtel ſeit onarfchere en ouerſpel
 res die ordelt god doe die hillighe biſſcop
 dit en deſer gheliken ſeyde **E**nde ſeyde
 ſyne woerde myt vol ghetighe der
 hilliger leer volcomeliken beſloet ver

70
suchte hem de keyser en badt ghemade
en beloefde dat ongheworlede wyff wa
hem te doen Ende die hellighe bysscop
na oerloff van den keyser Ende is tot
vrechte hoechlich gheset in syne stoell
Daer he sonderlinge in vastinge in
bedinge in aelmissen te gheue leue
de Ende veruallen steden des cepele
en des castels de die hie wifelic weder
maken onlange daer nae voer dese
hellighe bysscop myt syne scheypen
myt enen sudnen wind te w alchere
antlant om te corrigeren dat misd
Aighe volc en hielt daer syne hellighe
sent daer behierde he somighe lude
ouermits predicken des hellighen bys
scops Ende ontfingen penitencie en
somighe weren verharde in oare qua
etheyt en grepen oer wapen ende drey
gheden hem laster te doen waer om
de hellighe bysscop van danen voer
Ende daer nae quamen daer barba
rich volc in dat eylant en sloghen de
greue egrart doet myt vol fransoye
en vingen vele wyue en kindere en
voerden veel roeffe van maningerlyde
denoet van danen dese hellighe bysscop
voer daer nae syn stichte doer ende
qua in vrieslant daer hie vernam
die arriaens ongheloue den se hie
den in der diuoldicheyt de he toe
mael myt groeten vlieten arbeide
voer hiden herten verdreeff En beual
sunte dulf die cononich tot sunte
saluatoer was die karch tot stauerem
en als he al syne saken wal voldoen
hadde voer he salichliken weder toe
vrechte

Lodobiaus die keyser die hem
ontfacht langer te bliue daer
myt syne ghebancen wyue welke wo
be seer arbeide den hellighe bysscop
in anderen syn te verliceren myt
snehenden woerden en myt groete
gauen die sie hem sande aere die
hellighe man en was niet te besme
ken myt woerden noch myt gauen
he en merde als sijn den ongearloef
den hyllich te scheyden en sande den
keyser ene behagheliken breeff van
widerliker lieue eer hie yeghen om
yenighe sentencie des bans gheue wol
de waer om de keyser yme oimits
des mants vade yeghen den hellighen
bysscop groeten niet begreep ende vi
sierde woe si hem ter doer conde ghe
brengen die daer nae tise quade
knechte daer toe huerde diet oer
sworen dat sie den hellighen bysscop
doden solden en sie ghingen toe wt
en sie seiden dat se des keyfers knech
te weren en dat sie den bysscop van
der stude ene noet droefsighe boetsap
solden doen wedarien die hellighe bys
scop vernam by gotliken inspreken
dattet ghemithede synce mertelien
en he heyte die tise baeden verbaeden
tot den eynde vand mysse Ende als
die ewangely ghelesen was ghinch
die bysscop op den stoel en sprach den
lueden een sermoen in sunte salua
tors kerke en voersyde syn mertelij
te hant in staende En als die godes
dienst ghe daen was doe ghinch die
hellighe bysscop in syn ornamet in

sunte Iohans ewangelisten sacristie da
er he gode bat dat he om uerlende vol
standicheyt in synre passie en doe liet
he die boden tot hem comen Ende sine
dorch die syn dienre was den hier he
een luttel van hem gaen achter sine
saluatoers olter Doe sprach die hillige
byscop totten moorders mi doet u boet
scap die ich uolcomelic wal wyste eer
ghy tot desor stadt quame doe toghen
se oer messen wt oerren moule en
doer steken den hillighen byscop en
spraken dese stampelike woerde onder
hem mi heft de keyser me wreke va
dy de se lange begheert heft der du in
noer tijden manich swaer verdriet ghe
daen hebste daer hem die hillige byscop
antworde lieue kinder mi ghy uolbracht
hebt uwer moullen bootschap en oer ge
bot mi pynt u snelliken va hen te
lopen en sonder meetren liepen die
moordenaers va danen en woren ouer
den rijn en brotchen der blodigh key
serynen nywe bootschap vandes hilghe
mardelers doet doe riep die hillighe
byscop tot hem sine dorch Ende seyde
soen ich byn ghesont totter doet om
die waerheit en om die gherechticheit
mi roept te samen sonder meetren die
priesterschap der herken va vtrecht dat
se my licham begrauen myt behoer
liker wraect off beghangenis en my
ghiest hieft totten heren in die ewige
blyscap En als die dorch dyt hoerde
riep he lude myt groten wene soe dat
he beroede alle dat volc die oer waer
pen grepen en liepen totten sterue

191
Den byscop en als sie stonden om trent
hem al seeyende doe sprach de godes
mardeler propheteende en sprach aldus
brodere en lieue kindere verthighe ich
enich deel in den hemel mitten hilghe
mardelers soe sal ich mynken bidden
noer u om u salicheyt en dat u god
behoede va plaghen wat om der keyse
rynen apenbaer ouerspil die hier toe
laude wont sollen comen die denen
en desuieren al dyt bysdoem En als
he dyt ghesait hadde doe gaff de hilghe
mardelers de benedixi en ghinc in de
reoffte de in der seluer herken was en
voghe de hem selue in ene sarch En
beghan selue die psalmen der wigly
en sprach aldus Ich sal den heren beha
ghen mit rijke der leude der Dese byscop
leete sine martely int iaer ons heren
vint xxxviii op de xv calende van
augusto doe woren wel graeien en maer
kel syn gheschien ten loue en ter eeren
ons heren in den ihu xpi die byscop
beyde in walschlant en in duetslant
vernamen den onschuldighen doet
des hilligen mardelers verbonden hem
te samen teghen die ouerdaet des key
sers en syns mysdadighe wues Grego
rius die pabes als he dat verhoerde
qua he neder in vrandtich en sande
ludo wicw den keyser roeseit mi een
cloest te stessen dat he daer beslotene
penitencie dede yesse de byscop van
amys gaff der keyserynen ee weel en
sande se in een nommen cloest dat ter
tuna liet aldaer penitencie te doene
Die princen va vrandtich de horen

lochariu des heysers lodewich oelste zoen
en by ghemenen wil soe setten se hem
in den stoel der moghentheit hier sol
len wy merken dat vander tyt dat sūte
bomfues ghe doet waert tot der tyt dat
dese hillige bysscop wederic ghemertelyc
waert sin verleden 1300 wy ier in
welken iaren vieff hillighe bysscoppen
hebben ghe weest der welker yeste en
leue vmits versumemisse des scruiers
sin achter ghelaeten waer om see die
naecomelinge bestheydelic met kenen
en moghen

De der passie des hillighe mar
telers des bysscops wederic was
een luttel wydeachticheyt beyde in
der clesij en in den volcke we dato wer
dich weer te besitten des hillighen bys
scops stoel sommighe horen den proefft
castuoen enen ryken man dat byso
te berichten Ende de anderen begheerde
te hebben affriad die des hillighen ve
dericus broder was meer by ghemenen
men volck en by sūte oduiff canonic
tot sūte saluatoers herke is die wer
seide proefft off gheset en affricus
waert myt groeten loene gheset i syns
broders stoel In den tyden in een stad
die bixia hiet gheleghen in ytalien
daer regherdet bloet die daghe ende
die nachte vanden hemel En in den
seluen tyden nae sūte weder 1300 pro
phetic die hi wer sproken hadde doe
he steruen solde begonde daer een al
regroeten iamerheyde waent die dene
die zwoeden en die noermans versame

den volle scheppe myt onghetallike wa
pentees en bedesongen vele lunde en
maecten vele blodigher stryde in der
hilliger kerstenheit affricus de die
neghende bysscop tūtrecht was de was
vol dogheden ende milde die starff op
die xvij calende van december in we
de en woert begaue in sūte saluatoers
kerke by synen broder eerlike

Alse affricus die yoste bysscop voer
sest ghestorue was waert gheco
ren die tiende bysscop tot vtrecht ende
ludgerus een hillich man en een hillich
leer In syne tyden als in den ier ons
heren vij en wy locharis de heyser sach
dat hie der denen wreetheyt niet weder
staen en mochte doe begheerde he alle
ne gode te dienen En syn viddar tee
wesen Ende guff dat heyser ryck by co
fente en wille der princen vanden lan
de syne oldesten zoen lodewich en na
seluen dat hillige abijt an i een cloes
ter dat in purmome hiet Ende was
onder der monike leer en dede daer
syn hillige professi daer he leuede in
der penitency manich ier En als
hi ghestorue was keuen de engelen
reghen die diuelen om syn siel alsoe
dat die ghene die by den licham ston
den den duchte dat men dat licham
toech nu hie en nu ghinder doe vol
len die momken i oer ghebede daer
se de quaden ghie ste va den licham
mede ver iagheden ludgerus die
bysscop die starff op die 1300 de calende
na meye ende guff gode syn salighe
siele nae dat hie een wiel tijts berecht

hagde die hillige kerke vā vrucht dese
luedgerus woert gheuoert totter seluer
kerken en by den tiben voerseiden bys-
stoppen begrauen

Die des bysstops luedgerus doet
waert gheoren die yste bys-
stop vā vrucht En hiet hungerus een
wys man wedesam milde redelic van
leuen In den tijden als in den iaer ons
heren vijf wij quamen die denē en

HOLLANT

die noermans myt oeren scheypen in
hollat daer sy alte groeten schiphcer
brochten en myt groter wreetheiden

classen, non
elidem

destruceiden sie duersteiden die meeste
stadt vā alle desen lande daer w pro-
chi kerken in waeren als men seit daer
nae quemen desso selue denē tutecht
en belegghen de stadt en stormden sond
afflaten myt schut myt slingoren mit

Latin. fu-
gittis et fu-
dibals.

bliden soe lange en soe seer dat se ten
ksten die edel stadt wonen wercnder
handt en dat casteel so wome se mede
dese blodighe rouces sloghen sie mede
die desy en dat volc vil nae al doet en
worpen die toerne poecten en voerpor-
ten arbuer rondelen en muren vāder
stadt en vanden casteel to gronde der
neder alsoe dat hungerus die bysstopp
myt luttel canoniken ontghinch myt
grooten arbeide en anyte en quamen
tot locharus den coninch mit cloester

Dram.

twi

te puurmonie op dat he hem daer ont-
hoelden mochte locharus waert ver-
ueert myt ontfar micheyden en myt
conynckliker guderweicheit gaff he
den canoniken der kerken vā vrucht
dat cloester odelen berayden op dat see

Monni dalia

Daer myt weden suten mochten voor der
Zenen anvechten Ende dat sie daer go-
des dienst ymichliken solden doen ende
nae desen vermelden die denen mytte
noermans al dat lant vā hollant ende
quamen in har meylant en brake daer
des hillighen confessoers adelberts kerke
en den hilligen priester vā noertich die
levon hiet sloghen sie syn houet off En
worpen neder een alte starcken casteel
by noertich dat whilueer des conynchs

Voorburg
wils.

arminidius was Doe gheepen de maghe
boren hollanders wapene en satten om
ter weer en wochten manighen stuyt i
manighen dorpen ueghens die denen
aycer/alsoet god ghechenge des soe wonen
de denen ende sloghen doet twee edele
vidders die ene hiet zibbolt en de and
gheerloch myt sonderlinge noel hollant

Gerulfo

des en vingen die wyne en de hynder.
Hoe haerl de conynch in vranckrych
was en nae vā romen gaff diderich
den edelen man die greesscap van
hollant

Rubrica.

In den iaer ons heren vijf honj
was een conynch te vranckrych de
haerl hiet en waert namaels cy romsch
conynch mede en was lodewygs zoen,
die was des groeten haerls zoen Ende
sat doe ter tijt te pladele dat was een
stede en vernam dat die denē hollant
verwoest hadden en dat volck doet ghe-
slaghen Ende om bede wille haghen
des edelen greue soe gaff he diderich
de des prince walgerus broder was de
kerke tot egmorde myt oren toe bee-
hoeren dat is vā stiches do haghe woert

Kinheim

totte voer trappe ende kinheim myt besae-
 uen priuilegien beseghelt myt des co-
 nynce gulden vingerlym daer sijn belde
 in ghegroefft was. Die sprack aldus in
 den naem der hyliger driuoldicheyt
 haerl by der ghenaden godes conynck
 na manerlyck wantet onser ooen toe
 behoert dat wy onse ghetruwe euen ende
 weerdighen sollen myt gruen en myt
 loene van horen dienst soe doe wy ver-
 staen alle ghelouige hersten luden die
 nu sint en wesen sollen die dese littere
 sollen sien off horen leesen doe quam
 in onse teghenwoerdicheyt de haghen de
 edele greue ende badt ons dat wy gheue
 onsen edelen manen Diderich die wal-
gerus des princen broder was die herch
tot egmond myt dat daer toe behoert
dat is na swichardus haghe voert totte
 Kinheim voerttrappe en kinheim tote wes beden
 wy gheneyghet sijn en weerdelic ont-
 faen hebben alst recht is en gheuen
 onsen lieuen en ghetruwen manen Di-
derich voerseit al dit voerseide lant myt
den denstuden die daer nu sijn sint
off naemels wesen sollen myt busche
myt marssche myt wat en myt weyde
hem en sijn nacomelingen eerfflic te
besitten en wylken te ghebruken van
ons en van onsen nacomelinge ende
ghebeden dat hem niemant hinder off
daer daer in en doe Ende wat wy willen
dat dese ghyffte vaste bliue en gheholde
weerde tot ewighen daghen toe soe heb-
ben wy dese litteren beseghelt myt on-
ser vingerlym van golde ghegeuen
te pladele mit iaer onses heeren vij en

hom des neghenden daghes voer sate
 johanes daghe natiuitas. Dese selue heer
 licht heffe dese Diderich en sijn naeco-
 melinge in een recht nuanteen besete
 lange tijt. Ende hebben de denen van
 eynde des roemischen rijcks aarchelike
 veriaghet. Ende lodewico de conynck
 van almaengen des voerseiden haerle
 broder gaff oick desen selue greue Did-
rich vermits bede sijn wyff der conyn-
ginnen dat foreest na wasda want
hie een uernoemt ridder was Ende ond-
allen ridderscapen seer te prisen daer
he om bescreuen hantveste van gaff
sprekende aldus. Inder eer der hylger
driuoldicheit lodewich by ghenaden
godes conynck van almaengen wy
doen vorstaen onsen ghetruwen die
nu sijn off wesen sollen dat hemme
ons wyff der conyngeyne ons badt
dat wy geuen wolden onsen lieuen
en ghemynnden Greue Diderich van
hollant een foreest dat wasda hiet
en an sijnre greeffscap gheleghen is
en dat water dat daer doer gaet wt
wert en in wert mersch en weyde lant
en onlant boesch en heyde dat deme
foreest toe behoert Ende wy de omme-
gheneghen sijn onser ghesellymen
bede te doen en niet te weygheren
hebben ghegeue onsen lieue en ghe-
truwe greue Diderich voerseit dat so
veest myt alle sijn toe behoren alsoe
alst voerghenoemt is wylken te ghe-
bruken hem en sijn nacomelingen
na ons en na onsen nacomelingen

vruliken te besitten off te vercopen off
wech te geuen En om dat wy willen
dat dese ghifte tot ewighen daghen
ghehouden werde soe hebben wy desen
breeff beseghelt myt onsen ungerlyn
van golde ghegeuen den iaer onses
heren viij en hooij op den xiiij dach
van aprilie

a. 167.
den 17.
166.

Oese Diderich was die yerste gre
ue van hollant en was verba-
pent myt enen schulde van golde daer
in ghemact was een leste vander ro-
der wat was datmen heel hiet En alsoe
men seit was he ghebooren van conyn-
liken gheslachte Der princen van wat-
tych die die palen van synre heerlich-
voerseit teghen den denen an rechten
heerliken beschernde dese Diderich had
de een hoech gheboertich wyff de ghena-
ghenoemt was daer he by wan enen
soen die oick Diderich hiet en die i vol-
doechden edel was dese greue Diderich
als he oelt was dede he van deuocien ty-
meren tot egmond een cloester van hol-
te daer he in sette nommen van sure be-
nedictus oerden dien he venten gaff van
synre guede daer se volcomen noet drofft
off hadden Ende vanden seluen cloest-
wert eenre nommen in ghesproken dat
se den greue Diderich vermaende dat
he wolde op doen suto Adelberts graff
Ende dat hillige ghebeente doen bren-
gen in dat nonen cloester en mytten
dat die priesters des hilligen vaders
graft op deden soe wantmen dat cleet
daer dat hillighe licha mede ghedect
was gans heel en onuertteet mede wo-

ert daer gheuonden een gulden crues dat
medicine en salicheit was teghen ma-
nigheerhande siecte Ende onder syn graff
ontspranch eyne fonteyne daer noch
huden des daghes vol watels wt vliet

In den iaer onses heren viij en hooij op
die viij calende van Januarij vifte die
byscop hingerus in vreden na dat hie
myt affrico en myt ludgers dat bysdo
hadde berecht xviiij iaer die oimits
der denen weretheit van syne stoel des
bysdoems woert uerdrueuen waer om men
ni niet ghesbeten en han waer syn
lijham licht begrauen

1. 166.
xi Calendas
Januarij.

Die des byscops hingerus doet
woert ghecoren de xiiij te byscoop
tuericht die odulbuldus was gheheten
en hillich milde man rechtich ende
guet willich in desen tijden als inden
iaer onses heren viij en hooij qua-
men die denen mytten noermans
ende destruerden alle walsch lant En
des iaers daer nae destruerden see alt-
lant armenien meer haerl de keiser
de de groete gheheten was qua mitten
lombarden en mitten dietschen ende
nocht teghen de ouerdadighe luede-
ayer vermits der kersten sinde en
conden se se niet verbymen ayer ten-
lesten maecten se bestant om te spreke
om den pays daer men ouerdroech dat
godfridus der noermannen conyck ker-
sten solde weerden myt desen vorborde
datmen hem geue solde des conynchs
locharius dochter te wyue die ghyfela
hiet en men solde myt oer gheuen die
prouincie van vrieslant in mede gauen

24
ende dat gheschiede En daer nae en wol
den die wieser den woerelden conynck
godfrido niet onderdanich wesen de he
bedwanch en gaff hem een smadelike
eyfthenscap soe dat elc mensche moeste
draghen enen bast om sine hals daer
mense rechte woert niet hangen mocht
off se tot ongher tyt hem versetenden
teghens des conyncks moghentheide
meer daer nae in corten iaren waert
dese conynck godfrido ommits der waer
ken godes myt ontalliken denen in
die batu doet gheslaghen En daer wa
ert gheslagen maniche kerstes men
schen bloet die se in woer tyden doet
gheslaghen hadden In iac onse heren
10° up de ydus na december woer dese
bisscop odibaldus woer na deser werelt
ende gaff syne scapper syne weerdighe
ziele also hij ~~1000~~ 1000 ier dat bysdo
na utrecht berecht hadde na desen bis
scop odibaldus scrijft die abt na pur
meinen in syne coroniken dat he en
hillich na was en utrecht is he eerlich
begrauen en rustet daer myt den hilli
ghen vaderen

Nae der doet des hillighen byscops
odibaldus wert ghecoren die
10° byscop utrecht die egiboldus
hiet die dat byscop berechte en cort
tyt in desen tyden also op die ander no
was in october ruste dorch in gode die
die ierste greue in hollant was en was
oick heer en groet deel in vreslant en
was een onuerueert prince die syn lat
en syn palen eerlike bescherme de teghe
der denen anuechten ende ghenen die

greuene staeff op die derde ydus van
ianuarus en is begraue by oeten mar
tot egmond in dat cloest dat he ierst
ghetyment hadde van holte daer sie
nomen in satte de gode vutelike diend
Ende also dederich ghestouen
was die ierste greue na hollat
was doe waert dederich syn soen die
ander greue na hollant dese nam en
is by die huldegont hiet en als men ghe
loefft se was se des conyncks lodewicks
dochter na manckrych daer he by wa
ene soen die armilfus hiet En enen
soen die egbertus hiet en was erdesch
bysscop na trier En een docht de arludus
hiet die uer maeten sehone was dese di
derich nae syn vaders doet begonde he
mitten wieser en by drachtich te weerden
daer he teghen eerloechde ende steet dat
he sie verwan en hem onderdanich ma
kede en om dit eerloech vanden wieser
so brach dese dorch dat cloest na holte
dat syn vader hadde doen maken tot
egmonde en dedet weder maken van
steene Ende he nam die nomen daer
wt en sette daer in moniken na sinte
benedicts orden die daghelich godes dienst
daer deuoteliken deden Ende offte noer
waer dat sie die wieser te bet weder staen
mochten dan die nomen dese dorch
gaff der kerken tot egmonde groete
guede te besitten en gaff oick een boeck
dat hiet ystoria triptica en den text na
den vier ewagelisten die buten ydect is
myt sine golde daer duerbaer ghesceen
te op staet weer vrou huldegont gaff
der seluer kerken na vier mildicheit

een altaer tafele die altemael van fi-
nen golde is Daer manigherhande
Querbacrhsteente an staet en alsme
seit soe woert vā der voerseider tafele
ghestolen enen steen die ant alre ou-
ste vander tafele stont die des nach-
tes myt syne schijne aldat choer plach-
te verlichten In desen tijden woert
sūte heroen by den bisscop vā vtrecht
en by den greue Dirick myt mirabe-
len tot egmonde gheuoert die in
voet tijden te noertich priest was en
van den denen voer den hersten ghe-
locue daer onthouet woert Egbold
die bisscop tuerecht beuechte dat by so-
licht tien maende en starff op die vij-
de halende vā october en rustet i onse-
heren die mede ghegrauen is i der
seluer kerken

Nae dat egbold die bisscop
vtrecht begrauen was ouer
mits wille arnolfo des conynchs vā
vā vranchrick soe waert bisscop ghe-
woert al was hiet noede die viny de
bisscop tuerecht en hiete rabodus
een hillich man wal gheleert oetmo-
dich en hoech gheborn wat hie conyn-
rabodus die der vriesen conynch was
syne moder ouer oelder vader van
woelen die bisscop was syr oen dese
naeme rabodus bedudet alsoe wolle
als een naem van groeten uede
wat dese bisscop was een boede van
groeten raede want hie was oich
raet in des conynchs palaes vā wat-
rych en een filosofeph die namo
hiet hadde desen rabodus in den soue

25
consten volcomelich gheleert en dese
selue bisscop bestreeff manighe due-
ghet vā sūte wilbaert en vā sūte bom-
faus daer mede soe dichte he een heel
ambocht datmen noch hiden des da-
ghes singet op sūte matius dach cras-
lacio dese bisscop als he an nam dat
hillighe habijt des bisdoms vā vtrecht
soe leuede hie altoes in vasten i beden
in almoesen te gheue sond afflaten
cotten eynde vā syne leue en als sy
tafele gheuoeten Wyn droncken ouer
die tafele En waenden dat die hillige
man mede Wyn ghedrucken hadde
soe dranch he alleen heymelike daer
was En dat vernam een die gūma-
rus hiet en liet den bisscoppe dat hie
mochte drincken vā syne dranche
meer die hillighe man en henge des
niet meer Dese selue gūmarus nam
al heymeliken des bisscops nap Ende
dranch daer ene gūden dronck wt
En hoert hier een wonderlich mirakel
wat dat selue water was tehan vā v-
delt in den besten Wyn waer om gūma-
rus die proeuede des hillige bisscop
vechte woert bat ghenade En die hilli-
ghe man gaff gode dat loff En niet
sich seluen van den teyken dat daer
gheschiet Dese voerseide bisscop plachte
sitten in der stadt van deneter want
de stut vā vtrecht vermits der denē wraet
heit abegeuen lach Es ghesiede opeen-
tijt dat dese bisscop tuerech quā om te
verpaben myt deuocien die staede daer

26 Die hillighe vaders laghen meer de de-
nen die des niet ghehengen en wolt
quamen hem ieghen loepen myt
machte en verboden hem dat he niet
vorder en ghynge die die hillige biscop
vaderlike vermaende dat se an ne-
men solden den kersten gheloeue En
aff laeten vā oerre pynlicheit de ker-
stenen te doden meer woe hie meer
pynde om de quaden te bekueren woe
see in quaetheit meer beruert worden
en dregheden den hilligen byscop dat
see hem wolden doen steruen quader
doet En als hie sach dat hie die vloer
bynder niet beheren en honde doe ver-
bande hie sie en vermaleide se Ende
rechte woert qua die blixeme van den
hemel en verbande die denen so dat
sie iamerlick oer leuen eynden de ker-
stenen die dyt mirakel saghen viele
te wapen en sloghen alle die denen
doet de daer waren en iagheden see
myt seghe weter stede dese hilge biscop
vloyede mytten sermone der propheci-
en wat hie vel to comeder dinge sine
heymeliken vrienden dede verstaen
En wat balderico die een guet sedich
iungelmick was tot eenre tijt woe cleu-
hen vā sine lande voer desen byscop
brachte en bat hem dat hie sie priester's
wien wolde meer dese hillige woe woert
lachende myt bliden ansichte En sprac
lieue soen int derde iacer vā nu so sal
ich doet wesen En du salt de wesen
een hierde vā deser kerken wode soe
saltu myt d'yns selffs hant priester's

wien Ende dan saltu weder maken
desen sael en dese stadt vā vrecht als
see to voren was daer nae voer desse
byscop rabodus in drenten lant daer
hie sonderlinge sieck bleeff liggen
daer apenbaerde hem die maghet
maria in groter claerheyt En had
in oer gheselschap agneten en calia
die reyne magheden En maria sprac
den eersamen vader aldus to lieue
soen ont sich dy niet my te sien veghe
woer dich die du dieke hebste ghegroet
en nye en saghes Ende woe des seker
dattu vā deser siecken wal ontgaen salt
meer du en salt niet lange hier nae
leuen myt desen woerden soe onghym
dese grote claerheyt en daer nae soe
quam so sonderlinge guede lucht als
myschlike hert begripen mochte die
selue byscop ghenas vander sieck Ende
som vā sine heymelike ghesellen
seide hiet in hemelikeiden woe groete
schoenheit he ghesien hadde an der
maghet marien conyngine des he-
mels en die daer nae in den iacer
ons heren xv^e xviij qua hie voer
drent En in hemischen viel he te bed
de sonder we en las dese antiffen Ece-
lencia en op die derde calende van de
cember soe voer he salichlic vā deser
woert dese hillige byscop was inder
swaerue plaghen der denen xvij
iacer en berechte de kerke eerlike die
die desy myt den wolt eerliken groene
inder kerken te drenten daer god
vel reghen doet den ghemmen dees be-
hoeflich sin om beden willen des hilli-

ghen confessoers

Als men vint bescreue ind' tom
 balder ystone henrich de roem
 sche keyser woert toe raede na' groter de
 uocien dat he nae byscops raboda des
 hillighen confessoers doet brunnamen
 syne soen wolde vertseren myt cleegien
 en dan den selue bruno setten op den
 stoel des voerseiden confessoers a'er al
 se dese voerseide conynck verhoerde dat
 die wrede denen de stadt na' vrecht ghe
 wonen hadden en ghestruceert Ende
 mede al dat volc des byscops hadden
 verflagen en veria'ghet daer om
 sette die edel conynck den selue soen
 totter weerdiger vidderscap op dat he
 der denen wreetheit a'astelic weder
 stonde en dat he dat he dat selue bys
 doem myt syne viddersliker wapen
 beschermede en weder makede hier
 om nae des hilligen rabodus prophe
 ae soe is ghecoran baldric die jonck
 byscop tutechte Ende als men seit soe
 was hi rufidus soen des greuen va
 deue die een edel prince was in dese
 tyden soe ontspranch eme blodighe
 fonteyne te yenenen in der stat En
 in den seluen daghe worden alle die
 denen verflagen in wat lande dat
 sie waren waer om dat die byscopp
 baldric nae dat die denen veria'get
 waven en verflagen Soe stichte de
 he weder sin stadt en benueide se
 al om daer he voel toerne an settede
 en hoghe en wu'tusen die verband
 kerken dede he weder tynieren den

sael en anders veruallen tynier dede he
 eerliken weder maken dese byscop in
 den iaer ons heren 130^e en hony voer
 he ouer berch en qua' in ytalien te spre
 ken den coninc otten om alrehande
 oerbaer der kerken na' vrecht En als
 he syn boetscap ghedaen had he oerloff
 van den conynck en woerde myt hem
 den lichamen der hilliger mertelare
 ponciam benigyn en sate agnieten
 en brochte se in de selue kerke tutechte
 daer he sie satte myt groter deuocien
 en ymicheyt En hier toe want dese
 selue byscop vermits hemeliker apen
 barmge van god die lichame deser
 hilliger werenstida belu'm p'lechelm
 wroms esderij odulfy en rabody mit
 den wilken hilligen p'araren he de
 hillige kerck van vrecht hoghelike
 versterde In den iaer ons heren 130^e
 en hony baldricus der saligher ghe
 denckemissen byscop die een oelt
 man was voer tot gode op de vijfte
 ydus in Januarij na' dat he 130^e iaer
 myt groten loue de kerke en de stat
 na' vrecht hadde weder ghetymert de
 totter merre kerken gheuert woert
 myt eerliken vruaert daer begruue
 mitten hillighen noeraderen

Als baldricus van desen leuen
 ghescheiden was soe woert volc
 marus die jonck byscop gheordini
 ert een man myt harden gude wille
 en een gothillich ghelouich man In
 desen daghen als in den iaer onses
 heren 130^e hony onj op die ander

nonas in den meye Doer ruste i gode
Dirich Die ander greue vā hollant
was en waert begrauē by synē vad
mit cloest tot egmonde Dese Dirich
en syn vader berechten Die greef saep
vā hollant En en soyn uer ende
se verdreue Die denē crastelick tot
horen lande Ende woer hildegont sy
wyff ruste in gode op die derde ydus
in aprilie en se is begrauē in dat
selue cloester by haren man

NDe greue Diderich Doet waert
Armilfus syn soen Die derde
greue vā hollant en hie nam eyn
wyff Die lutzart hiet En sie was en
dochter des moghenden keysers van
grieken Die theophana was ghenoecht
en se was een suster der keysers van
romen Die theophana hiet daer
hie by wan enē soen Die Dirich hiet
Die nae hem greue waert En si stude
den borch of sicken Den borch greue
Dese armilfus was greue niet meer
dan .v. iaer en hadde altoes oorloghe
teghen die westfrisen In desen tijden
als in den iaer ons heren .ix. ende
tueghentich op die derde ydus in de
cember starff uolmarus Die byscop
en is begrauen in der Doemkerken
tot utrecht

Ende als volcmarus De byscop syn
leuen hadde gheemdt so waert
naest hem gheset baldecinus Die Die
soyn De byscop utrecht was een gloio
se man van goeter dogheden ende

hoech gheboeren in desen daghen als
in den iaer ons heren .ix. en soyn
op die calende vā october waert en
strijt beropen op enē slechten welde
te wesen dat wmkels made hiet by
enen dorpe in wiest wieslant daer
sedelike quamen wtgecruen hempe
van hollant Ende als oelde lude seg
gen soe waren die hollanders seer
vermoet vā groten dorst want sie
gheen water en vonden te dryncke
het en was al sote Armilfus De mil
de h greue die vel in syn ghebede en
by godliken in vloeyen wiesde hie en
stede daer men groeff enen pucte
daer versche waters ghenoech toe
vloeyde en hier bynen quemen die
wiesen gheswapent ten stude op dat
se dat hallandessche heer bedrouen
ende schoren mochten en daer teghe
den greue armilfus myt ludenden
basinen myt blencenden barmiden
en myt gheswapenden uechters qua
te te ghenoeche den wiesen daer he
enen bitteren strijt teghen vocht
Ende mit eynde als der wromer kom
pen der hollanders veel doer ghesla
ghen waren soe is de strijt verstaert
teghen den voersiden greue al daer
tor stede vermits der ghehengemisse
godes om den ghemenē oerbaer is
doer ghebleue en martir ghemact
en is van dane gheuert in dat clo
ester tot egmond daer syn wtuaert
waert ghedaen myt groten rouwe
en begrauē mit synē oelders In on

sen tiden is gheschiet een groot wyken
 van den hillighen greue dat wy in
 deser coroniken willen besaue opdat
 het de kerstene ghelouighe lude mo-
 ghen weten want op den wittendo-
 re dach ghesontelic is dat voel lude
 ter kerken tot egmonde pleghen te
 wmen nae der oelder ghesontē om
 te vaighen die gracie der ghemeene
 absolucien van den abdt vā egmonde
 Daer schoede die zarch daer dese voer-
 seide greue onderlach licht van lang-
 oeltheyt ende ghynck daer wt ey voeth
 licht zeer soete licht tke cubito hoec
 vā soeter luyt oft mirre en wroech
 hadde ghesceest luyt die greuine
 rust in gode op die ander ydus i meye
 en waert begrane bij oeren man in
 dat voerseide cloester

Nae den misvalle arnulfus
 den milden prince is durch
 die greue aldus gheuoemt ghesor-
 den die vierde greue vā hollant en
 nam te wyne des moghenden her-
 toghen dochter vā sassen de myhildis
 was gheuoemt daer he tve sonen
 by wan Euen die durch inet die na-
 hem greue waert vā hollant Ende
 een die hiet florens die greue i oest-
 wieslant was In desen tijden stont
 een pilaeer napulien daer die ghe-
 scrifte in was ghegroeuuet op die eilen-
 de in meye In der sunnen opganck
 sal ich hebben een gulden hoeftē en
 sarasyn die daer gheuāgen was
 En vanden schade off vā den scheme

alst van den pilaeer wt gheret was
 op den soluen dach en ver ende want
 daer een onghetalliken schat den he-
 gaff en verlost hem seluen In desen
 tijden als in den iaer ons heren 150^e
 en penij ruste in gode baldewinus
 de in iaer bysscop was der kerken vā
 utrecht op die sefte ydus in meye en
 is begrauen mytten voerseiden bisscop-
 pen tot utrecht

Ende als baldewinus die bisscop
 ghestoruen was so is affricas
 die ierst een woerlic greue was ende
 die waert daer nae cleck en ontfinc
 crone Ende is vā der ghemeene desi
 vā utrecht ghecoren te wesen de xvij
 bisscop utrecht dese auffridus alsoet
 hem god in gaff soe gaff he vel gudes
 en ceues van syne vaderliken erue
 tot behoeff der hilliger kerken van
 utrecht dat he te voren hadde gheset
 in der greefscap vā veysterbant ende
 die greefscap plach byriel te wesen
 de daer nae in den iaer ons heren
 doe men saecff an en v ghelijc enen
 soen die mencastijt en den god lieff-
 hefft verloefde lucht vā beyde synen
 oeghen dese auffridus stichtē ey cloest-
 van sūte benedictus orden op den hilli-
 ghen beech in die eer marien der lie-
 uer moder godes In den cloest nam
 he seluer an dat hillighe habijt ende
 bleeff daer in hillichliken leuende
 totten eynde vā syne liue en ruste in
 gode in den iaer ons heren an en v
 op die vijffte nonas in meye na dat

he *sw* uer dat bysdom van utrecht
wifeliken hadde bericht dat graffdes
hillighen vaders weer yemat diet
myt ymicheiden begheerde te weten
yemat vā den canoniken vanden
doem off vanden moniken vā sinte
pauwels hie solt hem licht wifen ende
laeten weten

Nale auffsindus des hillighen
bisscops doet waert ghecoren
adelboldus die *xijs* bisscop utrecht
Een wys man was die des keij
fers hoghe raet Dese adelboldus mē
iaer ons heren *xy* en *xx* dede hie
weeder breken dat oelde werck dat
baldecning hadde doen hincen en
lachte nye fundament en verthmet
de die doemkerke van nyes en me
de die kerck toe tiel die he bejde i cor
ten iaeren volbrochte eerlike In den
iaer ons heren *xy* en *xxij* aepbaer
de en fier die ey comere hie lange
tijt en alle auonde alsoe groet als ey
balke En in den seluen iaer ghesche
de groet oerloeghe En den greue vā
hollant dat by deser saken toe quam
Een greue was daer en de hiet *derc*
lano die adelboldus den bisscop ghe
goet hadde die niet en voste an toe
vechten Ende daghelijc te moeyen
den greue derck vā hollant die gre
ue van hollant versamede een groet
heer en strect teghen desen voerseide
derck lano den hie vā van en nam

hem al syn guet en warpen myt
aachte wt al synre besittinge Adel
boldus die bisscop die dat swaerlich
an nam die vergaderde een groet
heer en wolde syne man weeder bren
gen op syn guet en setten on om sy
heerlicheide off ieghen den greue vā
hollant daer om te striden En hier
om in den iaer ons heren *xy* ende
xxij op die ydus vā humius quam
dese voerseide bisscop myt onghebon
den bannēn en dnyngenden basine
zedelic tot deser stede daer men stri
den solde Daer teghen quā greue
derck vā hollant myt blenckenden
bannēn myt verueerliken ghelude
van hornen trecken wt synen tenten
stoltelike op dat groene velt Ende
sonder merren vergaderden die
stichtes lude mytten hollanders En
vochten manlick om een seghe dier
gheschiede een bloedich strijt an beyde
ziden meer ten lesten waert des bis
scop heer soe aanch vermits velle
groetmodigher princen de vā syne
volcke doet ghebleue weten in den
strijde als wegers der kerken duo
caet wyhanda en gode so grauen la
zorew algers En swassers ridders
En ander vel ioncher ridders ende
wapentiers vā groten prise Adolbol
dus die bisscop die hem seer bedroe
uede alst ghen wonder en was om
dyt grote vergaderde hie vā nyes ey
versch volck vā wapentiers om and

werff te striden teghen dat hollantsche
 volc ende daer ighen versamede gre
 ue derck voerghenoemt myt butone
 syne broder een onuermoyet heer
 Daer sie ander werff mede stride wol
 den teghen desen voerseiden bysscop
 alsoe dat ten vijnden dach daer nae
 volghende dat was op die vierde ka
 lende van Augustus in den selue iaer
 Doer vergaderden dese princen te stride
 ander werff daer groet misual ghe
 schiede van vol volcs dat daer doet
 bleeff an beiden syden wat daer bleue
 Doet vandes bysscops adelboldus par
 tije wome mans die daer weterender
 hant doet gheslaghen waren als vol
 barus die priester was bertoldus dra
 ken iohes en godfrido graue hudo
 herlmario wantelma hubertus en
 hildebolt ridders smert en hermann
 ridders ioncheers myt vel stolter
 schultmechten en wapentures Ende
 daer verloes die bysscop voerseit den
 seghe ander werff de greue dirck
 waert stolt en groetmodich va dese
 dubbelden zeghe den he hadde daer
 he nodican groeten schade va volche
 nam en he waert te rade dat he des
 selues iaers vechten wold teghen de
 vriesen en de verslaen om te wriken
 synen vader daer hem de kerser kon
 rick mytten hertoghe gouaert van
 der mosele te hulpe toe saude vol vro
 womer ridders Ende als die hollan
 ders mytten vriesen vergaderden

*Mijn
 myt
 warden
 so wylt
 hi joff*

vp ene slechten velde en daer stolteli
 ken vochten om den zeghe te verbr
 ghen soe quam daer een steme wt
 der lucht myt ene vreseliken ghelude
 vliet vliet En alte hant waert ver
 ueert dat hollandesche volck vander
 vreseliker stemmen die sie hoerden ende
 vloen van anxe Ende des waert die
 meeste hoep al doet gheslaghen Ende
 die hertoghe gouaert waert daer ghe
 uangen va syne manden en ghebon
 den dese manslacht en dyt verlies
 gheschede den hollanders vermits
 die voersienicheit gods op dat de gre
 ue dirck kenneen solde in hem selue
 dat al een god is die den menschen
 vdoetmodicht en verhefft desen sel
 uen greue dirck quam daer na in
 synen moet dat he ouer meer voer
 te iherusalem en verfochte de hulge
 stede In den iaer ons heren in ende
 xxxiii soe waert volmact de doem
 kerche tuuecht van groeten werke by
 desen bysscop Adelboldus Ende totter
 wynginge deser kerken quam de key
 ser henrich myt xiiij byscoppen to utert
 die dese selue kerke vp vij calende va
 julius maent eendrachteliken wieden
 en hillichden myt hoerre benedixien
 in die ere godes dese bysscop adelboldus
 dede oick bestemen wie des stichtes
 va utrecht hoghemane warden Ende
 wat guede se mede verleent waren
 op dattet bliuen solde tot eenve ebbi
 gher ghedenckenisse de is die herto
 ghe van brabant een deholt van den

8

Flora

te leen de stadt van tiel en dat daer
toe hoert En alle kempen lant tot der
noeten weerde toe en dat daer to hoert
En syn ambocht was dat hie hiet des
bissops droffact Greue van vlandere
was die ander en hielt vanden sticht
die ambochie

Die greue van ghele was de derde de
hielt van sticht te leen die greesscap
van surpden al gheheel En halff
emrie en dat meeste deel van tielre
weert en van boemere weert Ende is
gheheten des bissops pagher

Die greue van hollant is die vierde
en hielt vanden sticht zelant en een
deel van hollant en waterlant ende
he hiet des stichts marscallich

Die greue van cleue is die viefte ende
holt vanden stichte te leen wonderliche
en dat daer toe behoert Ende mede
wat inder katiien dat by den rijn lath
en he was gheheten des bissops camer
linck

De greue van benthem was die sefte
en hielt vanden sticht te leen de borch
greuescap van vrecht ende ander ghe
rechten mede en hiet des bissops dner
waerder

Die heer van hebric was de souende
ende hielt vanden ghestichte veel
gherechten die ick niet bescreuen en
want woe sy ghenooit waren Ende
he is gheheten des bissops schencher

Die heer van goer was de achte En
hielt van den sticht te leen meest al
syn guet Ende he is gheheten des bis

scops poertwacht

Die heer van arhel is die vynde en
holt vanden sticht te leen de amerde
en dat daer toe behoert en is ghehe
ten des bissops bamerdragher

In den iaer ons heren 1171 en 1172
op die vijffte halende van december
voer die bisscop Adelsboldus te gode
nec dat he dat bysom van vrecht
1171 iaer wyslich hadde berecht de
begrauen leyt in die doemkerck toe
vrecht die he betamelich ghetymelt
hadde in die eer godes en sute aua
tine des hylighen confessoers

Hls adelsboldus die bisscop begra
uen was soe waert ene groe
te wysdrachticheit om ene bisscop
te hiesen waer om die heyser conu
Aus neder qua tot vrecht om dese
wysdrachticheit te zaten En voer
de myt hem syn wyff een rechelike
wouwe En waer de heyseryne in den
dachten swaer was en vast by der
tijt was een hynne te wyne En hie
dome liet se de heyser bliue in eenen
dorpe dat hiet of oesterbeec in den
priesters huus de bermilse hiet En
die conynck veet haestelike voert tot
vrecht om een dracht en mede te
maken in den capittel En als die
wysdracht omer merrede en niet
en wyrede so dat dat capittel ten
lesten anden conynck dat hie hem
setten solde enen bescheydenen wysen
misch dees weerdich waer dat by

Dom van utrecht te besitten en te be-
 rechten En in desen wan die edele
 conynghyne een kynt van sonderling
 schoone forme Ende ontboet den con-
 ynghen nye blytscap mytten priester
 bermilfus Ende de conyngh die hem
 verblide om dese begheerde boetscap
 alst ghen wonder en was guff hie
 desen seluen prester dat bysdom or-
 nament wyngerlin en des byscopps
 staff en als bermilfus de 10ste bys-
 scop gheordineert was makede he wa-
 re mitten princen van hollant In
 desen tijden als in den ier ons here
 1519 en 1520 op die sefte calende
 van Januarij starff de groetmo-
 dighe greue Dirck de pelgrim toe
 iherusalem was tot egmonde i dat
 clooster by syne oelder vader de alle
 syn daghe oerloechde en berechte hol-
 lant crachteliken 1521 i aer wy-
 tildus de greuynne syn wyff na oers
 mans doet is se weder gheualen i
 sassen die starff op die vyfde kalende
 van Julij en is aldaer eerliken be-
 grauen

Die greue Dericks doet die pel-
 grim na iherusalem ^{was} derck
 syn oelste zoen ghehuldet en ghema-
 ket die vyfte greue van hollant die
 ene corte tijt die greeffscap regierde
 inden seluen iaer doe starff de keij-
 ser comiet utrecht Ende dat inghe-
 want syne lichams is ghebleuen al
 daer in der doemkerken ende hen-
 ricus des seluen keijfers swaiger is

keijser ghecoren en verhoghet inden
 conynghken stoel Dese keijser hen-
 rich wolde in eenre wynter tijt de sla-
 uen bestriden en myt heeruaert sloech
 he syn tenten mit oest eynde vanden
 conynghrike Dese keijser hadde in
 syn gheselschap een suster die nonne
 was daer een canonich grote myne
 an lachte die he myt subaliken sine
 henden woerden daer toe brochte dat
 sie hem oerlofde by oer te comen in
 der doncher nacht Ende als de tye
 al herynlike te samen sliepen soe
 vel daer een groet snee En dat mo-
 ghen schyn begonde die doncherheit
 vander nacht te verdriven waer om
 die canonich in groten forghen was
 hoe he tot synen paulschoen comen
 solde op datmen by den woetspaen
 zyne nyssdaet niet en vernaem daer
 waert een cort raet ghenomen Ende
 die voerseide nonne nam den voersei-
 den canonich op oer schuldeven ende
 droech hem tot syne paulwen ende
 ghinc al daer rugghlynghe acht wert
 op datmen mit of gacen en mit weder
 kieren meer eens menschen woetspaen
 en mochte bekenen op die selue vye
 was die keijser alleen op ghestaen ou-
 nits sorghe die he in syn herte hadde
 doe he dat begonen oerloch wyseliken
 eynden mochte Ende sach daer een
 vinsten van een tabernakel na vreden
 dit vrende spel Ende lachte de guder
 tierlich in hem seluen daer na als
 die somme op ghenich an bat desen rijke

Handwritten notes:
 1519
 1520
 1521
 1522

keyser desen voer seiden canonic dat
 hie dyaken weer in der missen ende
 die ewigelyk lize die conynck den sy
 ne conscienc wroghe de en mende dat
 he des in ghieme wies doen en wolde
 wat hem die keyser bat off smekede
 of dreghe de he en machtes niet besse
 ken Ende als die keyser sach des cano
 nicks ontfende consciencie doer liet hie
 aff myt guden herten die begonnen
 hardicheide Doe gheschiede datter ver
 scheen een dekenye en een abdye en
 behoeden beyde den keyser te gheuen
 Doe dede die keyser voer om comē den
 canonic ende die nome syn suster
 En sprach aldus lieue broder dese de
 kenye die ons verschenen is gheuen
 wy dy Ende wes voer meer een reyne
 man en begheven vandy dattu di niet
 meer en onder windes nommen te ruse
 Doe sprach hie tot synre suster wes voer
 meer een reyne wyff en dese abdye
 de daer verschenen is en die sorzge va
 den dierne godes gheue wy dy En ghe
 bieden dy niet meer en late ryden va
 enen canonic Ende als hie dyt ghe
 sproken hadde onder saghen sie elc an
 deren en schuemen den hem myt deser lich
 ter correcty sin sie gheleert dat sie die
 verleiden misdact beteden myt ewiger
 vernicheit In desen tyden als in den
 iaer ons heren ay en sluyt verboet
 greue derck synē vanden dat sie doer
 dorrecht niet trecken en solden daer
 hie waert doer gheslaghen van synen
 vianden op den ydus in den meye dese

greue derck en hadde wyff noch kint
 en greue va hollant was he yo ier
 syn licham waert gheuoert tot egmo
 de en myt wenderen wtuaert daer
 begrauen

Als greue derck doer ghesla
 ghen was versamen den kan
 voerssen ridders en knapen vanden
 lande en nemen florens des voer
 seiden derck broder die toe vorē was
 greue in oestvreeslant dese florens
 nam een wyff die gheertued hiet
 En was des hertoghen heymmans doch
 ter va sassen daer he by iban derck
 en florens Ende een schone maghet
 die mechtelt hiet die conynck phi
 lippus va vranconyck nae oers vaders
 doede te wyue na In desen tyden
 als in den iaer ons heren soe stichte
 bermilfus die bysscop tot synre ewig
 ghedenckenissen syns loues tuerrecht
 tte kercken va canoniken die ene
 in die eer sūte peters des apostels
 En die ander in die eer sūte johens
 baptisten Ende die haluen canonike
 va sūte saluatoers kercken sacte hie
 toe deuenter daer he stichte de ene
 kercke in die eer sūte lebutinus
 des hyligen confessoers Die abdye
 die de eersame vader auffridy ghe
 stichtet hadde een hyligen berghe die
 sacte hie toe vrecht daer hie stichte
 een cloester kercke in de eer sūte
 pouwels des apostels dese eersame
 bysscop bermilfus starff en voer tot
 gode In den iaer ons heren ay ende

lij op die xijde calende van Augustus nae dat he dat bysdom in mede hadde berecht xxij i aer die to utert gheuoert is Ende daer begraven in die herch des princen der apostelen

NDe bermilfus des bisscops doet woert ghecooren willam die xxijste byscop een groetmodich man Ende een stolt verheer In desen tijden als in den i aer ons heren m en hoj florens greue van hollant een onverueert printe om trake te doen van syne broeder vergadderde hie een mo ghende heer en toech ieghen den greue die syne broeder ghedoet hadde den he myt zeghe verstan Ende onder dede daer wolle lude doet bliuen het gheschiede dat dese greue de hem alte zeer verliet op syne wromicheit en vermoyet was Ende ghinck eens middages leggen slaepen onder den schen vā enen wilghen boeme in hameit Ende daer quamen onverhoet die vianden die ontflogen waren van den die de selue greue to voren onlanges in den strijde verwonnen hadde en sloghen den greue doet en wolle syne wapentoes mede die mytche sliepen op die xij kalende vā julio dese florens was greue i oestweeslat xxij i aer En woert gheuoert to esmond mit cloester en myt groten be nen daer begraven

Gheertvuet die greuynne van hollant nae greue florens.

oers mans doet berechte sie hollant tse i aer en daer nae nam sie enen man die robrecht hiet en was een jongher soen greue balde wys van vlanderen En dese robrecht berechte hollant vā joncker Dercks wegghen sijn stief soens. willam die byscop was versuch dat hollant sonder beschermer was en sonder troest Ende dat die heerlicheit op een hant ghecomen was off in handen eens wronde princen De verkreech hie vā herich den roenyschen konynck dat he hem verliede die greesscap van hollant Ende de abdie tot esmonde en men de dat hie myt hulpen Godenuert des houerden hertoghe en merde dat he dat jonge hant wt hollant myt clachten wal verduue wolde en hier om luden i aer ons heren m ende hoj quit de hertoghe godenuert voerseit mitten byscop myt vel barmen myt trompen myt basunen in hollant En daer ieghen qua greue robrecht des kyndes stieff vader myt blenckenden teyhenen myt blasende hoernen en myt ueel gheswapender lude En als se versamenden waert daer een groet strijt en ynt eynde do moste greue robrecht wiken ende is wt den strijde gheinghet En dat meeste deel der hollanders sijn daer doet ghebleuen robrecht is myt syne wue en myt syne stief kynderen tot ghent gheuaren en hefft versoldet al die

ridderſcap van vlanderen tot ſynre hul
 pen en meende dat he wolde ſtriden te
 ghen den greue aernemt om ſyn vader
 like erue des hem die voerſeide greue
 onmond verſamende daer teghen een
 mechtich heer vermits hulpe des con
 ynincs na vanderich philips op dat
 he myt crachte mochte bedroene ſyn
 weder partre. En daer ſteden ſie by
 caſſelborch daer die conynche philips
 veruaghet waert myt cracht greue
 van vlanderen en bynen deſen voer
 her toghe godenaert ſtriden op de oeft
 wiefen die hie verwan en onder dede
 dat gheſchiede in den iaer ons heren
 .m. en lxxij byſſcop willam die altoes
 ſyne woerde hielt teghen joncher derck
 van hollant die tymeerde een ſtarch
 caſteel tot yſelmonde en doe de herto
 ghe godenaert mytten hoouer hollat
 myt uer hadde berecht qua een van
 joncher dercks knechten die ghyſebert
 hiet en veruachte den hertoghe go
 denaert voerſeit als he tot heymeliker
 camer ghyech en ſtarch hem een doct
 woude doe woert die voerſeide hertoghe
 tot verrecht gheuoert. En ſtarff al daer
 mit iaer ons heren .m. en lxxv op
 die vijfte kalende in marcio in den
 ſeluen iaer op de vijfte kalende van
 meye ſtarff byſſcop willam en ruſte
 in gode nae dat he dat byſdom van
 utrecht hadde berecht .xxij uer ende
 is tot utrecht begrauen in de doem

herke by den oltaeren en eaſamen
 byſſcopen
Ende nae byſſcop willams
 doede woert ghecooren een
 de conuact hiet die vijfte byſſcop
 die heyſer henrics des vierden also ghe
 heten zyn beleijder en ſyn moertoghe
 plach te weſen. Deſe conuact verbrech
 van den derden heyſer henrich die
 heerlicheyt na oeft vreeſlant die den
 mach greuen den princen van hol
 lant myt ghetwete ghenome hadde
 Deſe byſſcop conuact volcymerde dat
 caſteel tot yſelmonde myt ankeren
 en myt waſten wrychufen en beſattet
 myt ſyne manen in den iaer onſes
 heren .m. en lxxvj waert te vae ²¹⁰⁷⁶
 joncher derck na hollant dat he
 myt hulpe robrechts ſyns ſtieff vaders
 en mede ſyne waende en maghen
 den byſſcop conuact beſetten woude op
 dat caſteel tot yſelmonde. En ſyn
 vaderlike erue weder myt crachten
 te kryghen. Conradus de byſcop die
 dat wal vernam vermaende al hey
 meliken ſyne ridders en ſyne bor
 ghe's en bat hem dat ſie in ſyn hul
 pe quemen op enen benoenden dach
 Ende ſonder merren ſo is des byſcops
 ghebot vergadert altechant een groet
 heer myt bannieren en myt baſune
 en daer teghen die hollanders mit
 den ſchutten van vlanderen quame
 ſtoeliken myt oeren blenckenden
 teykenen en myt trompen vrefelike

clingende Daer waert een Dach van
 groeten toerne want die wtghecoren
 kempen vielen daer neder in den stri-
 de van beyden partyen En mit eynde
 als die strijt lange gheduerct hadde
 bleue daer na des bysscops partye wo-
 me uechters als die greue gheerlacq
 lambert die proeffst na deuenter
 welmarus een priester na sute boni-
 faes weremboldy en ghysebrand vid
 ders en daer to manich stolt wapen-
 tier en schutte en knechte en burgers
 vermits welken verliese des bysscops
 heer seer den moet verloes Endeliepen
 onse deliken ten schepe wert so datter
 sonderlinge veel verdruncten die bys-
 scop conraet an sach dat de selle stijt
 ommer an mercede en dat groete
 verlies na syne volke mede anstaen
 de pynde he hem dat casteel voer seit
 en die toerne to besotten en de voer *ante-murali*
 borch mitten schutten te beschermen
 meer die hollanders de stormes niet
 en vosten mit bliden en myt magne-
 len soe dat sie de wyghusen des cas-
 teels seer te braken En de ysamyge
 verdrueuen mit schutten de borchsaten
 van den ouersten ~~als die mueren~~
 van den mueren alsoe dat conraet
 die bysscop voers na noede moste ghe-
 uen dat casteel en alle hollat Ende
 dese ioncker derck miliken weder
 quijt schelden En als dyt ghedaen
 was dede ioncker derck desen bys-
 scope groete eer en lieten myt synen

luden miliken van tot syne stadt en
 ioncker derck is nu de souende greue
 van hollant myt lieue en myt zeghe *love*
 weder hieet in syne greesscap na hol-
 lant en nam een wyff die vrhilda
 hiet des moghenden hartoghen docht
 na sassen daer he by wan een soen hiet
 florens die nae hem greue waert en
 eyn dochter hiet merchtelt eyne schone
 ioncfrouwe

Die dat greue derck ghestor-
 uen was waert florens syn
 soen greue ghemaect na hollat Ende
 nam een wyff de promilla hiet en
 was des keiser locharius suster daer
 he by wan drie zoenen enen derck
 enen florens enen symoen En een
 dochter die hadewich hiet dese florens
 was gheheten de vette en was schone
 van lyue weedsam van herten mil-
 de syne almessen allen luden orbuer-
 lich en niemant schadelich en had
 de meer dogheden en ryckheyden
 dan yemant na syne voer vaders
 In desen tijden dede byscop conraet tot
 syne eebiger memorien stichten ene
 kerche na canoniken an die westzijde
 van der stadt na vrecht ni die eer van
 onser lieuer vrouwen daer he de gront
 also stuych want dat he de fundamete
 vanden pylaten niet wiste maken en
 mochte des was mder merzelaren ghe-
 selfcap een wiese en hiet pleberus die *Nota*
 hem vermat op syn lijff die kerke wal
 te funderen daer he off eyschede een

groet ghelt waer om dese byscop guff
des vorseiden vriesen soen suuerliken
solt en milde gauen alsoe dat he na
den soen vernam dese heymelike mes-
terye En volghmerde de beginne kerck
in die eer na onser lieuer vrouwen in
groeten schonen symer en werke waer
om dese vriesse greep ene myt teghen
den voerseiden byscop en visietde wo he
hem ter doet biengen mochte Ende
Daer nae in den iaer ons heren .ay.
en .xcix. Alse dese byscop comraet in
dat he nisse ghedaen hadde. en he was
allene in syne hies gaen liggen slape
Doe qua dese voerseide vriesse en sach dat
he doe stede en stonde daer toe hadde
En ouermits des viandes vrede toech
he syne mes en stat doet den oersamen
byscop dese byscop berechte dat byscop
xxxv. ier en op de achte halende in
den meye woert he iamerlich ghesoet
en begrave in die selue kerke die hie
stichte in de eer onser lieuer vrouwen
Ende de vriesse qua vter stede onghes-
schadet en onbelet

Nale dat byscop comraet aldus in
merlich vermoet was waert
ghetoren de xxijste byscop utrecht
en hiet borchardus een hillich man en
wedesam In desen tijden saude de pae-
wes wt enen cardinael de hilbrandus
hiet Ende die qua in gallen op dat he
daer wt verdruuen solde de onghetru-
we der symonie Ende als dese cardinael

voer mit rechte ieghen ene byscop die
daer off beroefft was Ende als dese
byscop die oerhonden die hem bedrage
wolden weder ome cochte myt ghelde
Doe seide dese cardinael de legaet was
by willen laeten rusten der mensche
ordel En laeten woert gaen dat gotli-
ke recht waert seker is en apenbaer
dat een byscopagratie is ene ganc des
hillighen ghistes Ende ofstu gheene
menscap en hebbe symon magus in
der comenscapse des byscops soe sprech
gloria patri et filio et spiritui sco dese bys-
cop de daer an ghesproken was myt sy-
monien sprech sonder anxt en bescheide-
lich gloria patri et filio meer he en konde
niet spreken et spiritui sco meer doe he
van den byscop gheset was doe sprach
he volcomelic dat wes al wt gloria patri
et filio et spiritui sco In den iaer onser
heren .ay. C en .xij. op de vijfte halende
van julius borchardus die byscop ruste
in onsen heren na dat hie .xxij. iaer
dat byscop van vrecht hadde berecht
Ende waert begraven inder doemker-
ken by den byscoppen de voer hem ghe-
woest hadden In den selue iaer waert
doet gheslaghen van syne vianden rodel-
phus die doemproeft na vrecht

Ende als borchardus die byscop
of luich was woert ghetoren
die xxijste byscop en hiet godebaldus
een guderieren man was En de ghi-
stelicheit mynde waer inden iaer ons
heren .ay. C en .xxi. soe stichte dese
voerseide byscop een cloester in enen

Nota

in hie ganc
D. 1. 1. 1.

broecklande daer eenlich was vā mo-
 niken en van nonnen tot oesbroeck
 in die eer vā marien der ewiger ma-
 maghet en sūte laurens des hyligen
 mercelers En om dat men in dat
 cloester die reghel der oerden so vast
 plach te hoelden soe hiet men wilen eer
 der orden herker daer plach grote ver-
 sameninge te wesen wāt daer blyde
 die alre strengeste reghel vā sūte
 benedictus orden Dese bysop verdroef
 der canoniken reghel die in middel-
 borch plach te wesen in waldheren om
 oer ouersam leuen En sette daer we-
 der moniken vander oerden p mon-
 steyt die he nam wt antwerpen wt
 sente michiels cloester In deser tijt
 was ghemeyn consilie in der stadt vā
 niemē daer men oeuēdroech van
 vol orbaers der hyliger kerken Ende
 op dat die tijt was godebaldo de bys-
 scop sieck soe dat hie den pacus ont-
 goet by synē naesten bysop myt breue
 dat he vā node niet comen en mochte
 En bat oetmodeliken den pacus dat
 he hem om die eer der hyliger kerke
 vā vtechte hem en synē naecomlinge
 weder geuen wōlde de byscops myfel
 die sie in langen tijden nie ghehadt
 en hadden Alexander de doe pacus
 was de derde alsoe ghenoecht ontfont
 synē byscops godebaldo brieff wendelich
 En om vrontsarp die se sonderlinge
 hadden soe dede hie synē bede wende-
 liken en gaff em en synē naecomlin-
 gen byscoppen tot vtechte de myfele die

non de ja 1573

Wyl-needer-
 orden K.
 wilen-oor-
 der orden
 herker.

reden waer om die byscoppen sonder myfe-
 le wāven, is ghenoech gheset hier te vo-
 ren in sūte bonifanius leuen In de waer-
 ons heren voerseit greue florens de wet-
 te vā hollant En broder lijt der kerke
 vā vtechte was starff op de vijfte nonas
 vā marcus nae dat he xxx waer de
 greesfarp vā hollant in groten vreden
 hadde berecht en woert begrane bij sine
 olders tot egmond in dat cloester daer
 he eerliken rustet onder enē aronier-
 steen petronilla de greuynē syn wijff
 die vel aelmissen gaff voer oers mans
 ziel Ende stichte een cloester vā nonnen
 vā sente benedictus oerden in die eer
 onser lieuer vrouwen en sente laurens
 des hoghen mercelers bij hoer casteel
 dat vensborch hiet die daer nae op die
 tiende halende vā julis zalichhe ruste
 in gode ende is in dat selue cloester be-
 grauen myt costeliker vstruert

lit

De greue florens doet waert dat
 syn soen de is graue van hol-
 lant Ende nam een wijff en hiet sof-
 fye en se was otten dochter minnehen
 des palays greuen daer hie by was onē
 florens die nae hem greue waert vā
 hollant Ende otten den greue vā ben-
 them waert balderwin den bysop en
 deida den bysop en pelgrim de borch
 greue sophie de abdiffe hadelwich die
 nonne en petronilla ene schone ion-
 vrouwe in den tijden als in den iaer
 ons heren dusent C en xxxv heijser
 henrich waert tutecht sieck en betuel
 de daer der natuten scholt wes mghe

Ben kamp
 gromtis fader
 florentius

waent ghemeelt is in midden des coers
 vander doemkerke in een hoghe stede
 Daer in voer tijden des keysers conraets
 inghetwaent ghelecht was die syn ouer
 older vader was en locharius de edele
 hertoghe die greue dercho oem was
 van hollant waert keiser ghecoren van
 den princen ende hoechlike verheuen
 ende gheset in den conyncliken stoel
 dese keiser locharius na der kerken
 van vrecht die greesscap van oesterghen
 en van westerghen oestwieslant en gaf
 sie der greesscap van hollant

In desen tijden was in manckrijck soe
 groete droechte van soe groter hetten
 in den somer dat alle fonteynen put
 ten en riuieren en meren verdroecht
 waren soe dat die eerde douede En in
 die douen qua vuer dat brande tve
 uer lanch dat mens niet ghelesschen
 en conde In den iaer ons heren .xj. en
 l. en xxij waert die byscop godebal
 dus myt zichten bezwaert en nam an
 die oerde en dat habit tot oesbroet na
 dat he dat byscop van vrecht berecht
 hadde Die daer nae starff
 op die ander ydus in nouember Ende in
 dat selue cloester eerliken begrauen

Orde als godebaldus de byscop
 aflinich woert doe woert ghe
 coren Andrews die xxijste byscop ende
 was gheloren van kuech Een wysman
 medelich en redelich In desen tijden
 de greue derch de gheerne wrake doen
 solde om syns ouer older vaders doet

Die tot hamere ghesleggen waert by
 Dordrecht Ende tot allen steden daer
 he mochte soe lachte he vrantlike la
 ghen om herman van kuech te sla
 ne Ende alsoe neerstelic dattet minnat
 meden noch zoenen en mochte Doch
 mit leste dat die byscop andries voer
 saeuen die minnighen arbeit ende
 reyse daer om dede dat he den byff
 van den oelden mede in de hant
 kuech en maecte ene vaste zoene en
 wientchap als dat herman solde doen
 tynereu een cloester voer greue dercho
 siele van hollat en daer toe geuen van
 synne guede daer die moniken offle
 uen mochten En hier om is ghesicht
 dat cloester tot sente marien weerde
 in die eer onser lieuer moten ende
 daer worden moniken ghesat landi
 nen van der oerde van pmoestreit de daer
 gode diene solden en bidden voer
 greue dercho siele In den iaer onses
 heren .xj. c. en xxij in den winter
 tijt en alle wieslant myt yse onbrugget
 was te reysen vergaderde greue derch
 een groet mechtich heer en toech in wies
 lant en daer ieghen quamen de wies
 sen myt pijken en myt stauen harde
 manliken daer se wochten tve strijde
 op ene dach daer vol wiesen doet ble
 uen Ende dat ridder schap van hollat
 de den zeghe verwonnen syn weder te
 hollant gheuert myt veel ghenangen
 in desen tijden florens den men die
 se warte hiet versette hem ieghen synen

broder greue Derck waer om dat he hol
lant rinnen moeste en voer totten west
viesen en waert oer holper teghe syne
broder Ende toech myt oerze hulpe en
verbrande almer en oerloechde een
gans ier Die carmeis syn hem byge
comen meente lude va nyer macht en
van natuven ghierich en togthen myt
desen florens myt heer cracht al carmer
lant duer en verbranden alt lant ende
greue derche wouynge mede al tot
haelam en ieghen der macht toghe
se weder in vieslant Greue derck ver
samede een deel wapentiers en ouer
uel die gheme de mitten viesen toe
anghespannen waren ieghen hem daer
hie daer nae zecher ghysel en wil off
nam locharius die heijser de oerle
beider oem was verman die meer
va hoeve beyder twygdacht Ende
sant een synre pincken in hollant dat
he de twe broders ver soene solde Ende
als dese twygdachte ghelechte was be
gorde dese selue florens ene nyen
knyff daer he cortelic daer nae om doet
gheslaghen woert wat godnaert va
aeriusberch en herman va hieck beyde
twe vermaer de greuen en lieue ghebo
dere hadden een mychte gheheten heyl
wech Ende was aleiden oerre sust doch
ter En aernolt va rochem oers mans
dese heylwech nam herman va hieck
in syn hoede nae dat oer vader en de
oer moder ghestouen weren want he
oer oem was Die ghene de Desser
ioncfrouthen dienveo waren anzage

Des voer seiden florens manbijcheyt en
syn doghet en wolden hem hulden en
gheuen dese voerseide ioncfrouwe te wy
ue meer Die greue herman van hieck
mitter hulpen greue godnaerts ende
Des byssops andries en wolden des hilyo
niet ghebengen en weder stond desen
florens myt alle der macht Die van
vrecht om anxt vanden heijser of om
liefte van den greue derck soe gheuen
se desen florens oerloff in oer stadt toe
comen en weder wt alst hem ghedelich
was Ende deden hem oech mede hulpe
te voel tijden Alse dat dese selue florens
voer seyt myt crachte brande te leymonde
en ander dorpe in versmademis des bys
sops andries herman de greue van
hieck voer als dyt gheschiet is penyede
he wonder laghen om leggen al heyme
lich En van desen florens die he myt
acpenbaer vyantscap niet en mochte
weder staen En lachten hem laghen
buten den muven der stadt va vrecht
en hude daer syne wapentiers daer
heymelich was al inder doncher nacht
die daer wachteden als florens wt coe
men solde te iaghen myt synen ion
gen gheselschappen als he gheswoen was
En als die dach op ghenck de sinne
recluchte de ceide En de riep op den
veldt lach quam florens eerliken wtter
stadt myt 70 jongelingen de valkenars
waren en quam omuerhoets in synre
mande laghe als de es niet en wiste En
als he dat sacht sloech he syn peert myt
sparen en rucnde hem den bredel en
luerde hem ter stadt woert aere he sta

te ne der mytten peerde Ende syne vrede
volgheden hem en sloghen hem Doet
myt groeten myde locharius de keyser
Den hilde leet was syne neue Doet en
nam herman van kueck myt rechte
en myt ordel syne pryncen die weder dat
heyt syne namen die toe voren ouer
alle lande greue gheheten was Greue
Derck van hollant om waerke van syne
broder voer he myt crachte nit lant van
kueck en was die castele ne der en
verbranden die dorpen En vermeldde
alle die heerlicheyt oft et ene woestene
waer En verdrceff herman tot syne
lande Ende ten lesten nae des keyser
locharius doede woert herman des gre
uen dercks man en woert hem hulde
En qua weder op syn guet En de byscoep
andries waert weder in syn bysdom
ghesat In den seluen iaer een ridder
die sulcolch hiet en als men seide die
mede schuldich was an florens doet
ontquam den greue derck om hem
gheleijt hadde en swom ouer den strom
en der mase myt syne peerde de hem
seer verblide om dat he der doet ont
gaen was Ende maecte daer na van
syne castele dat beruo hiet En doet
ter herck daer he mede versoende en
mede te loue godes dat he der doet
ontgaen was en daer worden in ghe
brocht hillinghe mane der oerden van
premonstere die ghenomen worden
witten cloester van sute marien weede
In den seluen iaer satte byscoep andries
xij priesteren vander kerken om
oer ouer saem leuen En brochte daer

weder van oesbroeck beyde mommen
en noemen eens cauentis uergrude
rijnge Dese byscoep berechte dat bys
dom xij iaer en starff in den iaer
ons heren .m. c. en xxxvij op die
xijde kalende van julius ende woert
beruanen mytten anderen byscoope
toe utrecht

Doe byscoep andries gheble
uen was doe waert gheue
een de herbertus hiet de
xxvijste byscoep een gheschiedich man
en sonderlinge neetstich die priester
scap in guden regemente te holde en
he was ghebornen in beron dese byscoep
voer to romen omme noetsaken die
noetdroftich woren en als he weder
qua doe want hee groete vrygdracht
in drenthen lant wat de borghers in
gronynge sonderlingen nochten en
stormeden Ende vesteden sute walbur
ghen kerck myt groeten wyghusen
oest een casteel ghebeest hadde ende
stormden daer an en daer off scutte
myt slyngereu myt stenen En om
dese onroste soe voer dese byscoep sonder
meeren tot gronynge Ende namde
misdadighe lude vander kerken die
he alle daer toe brochte dat se hem ybo
ren vanden godes huise niet meer te
maken een vechte huise noch dat sie
die stadt niet om mueren en solden
meer dese byscoep die syne wee broder
vereffenen wolde te groten scaden en
last des bysdoms gaff den enen te
leen van hem te holden die borchgre
effscap van gronynge en ten ande

ren die castelenfchap van Louorde wat
 daer te voren plegghen die byfcope fel
 uen daer op oer maerfchallken die
 eerlicheiden te beuechten dat hem ny
 mat moeyeniffe noch hinder daer yn
 en dede In desen tijden otto des palays
 greue op den rijn castelijn tot benche
 greue van durcho van hollant fync fuf
 ter man mende die drenten te vboef
 ten ende hem en mochte niemant we
 der staen van des byfscops weghen
 Die byfscop gadderde daer teghe een
 cleyn deel wapentiers te peerde Die
 luyghe botter de alre starckste dreesche
 hem vermat to beleiden en qua teghen
 desen palaes greue by hemfchem myt
 groten gheluede van basunen En fweet
 op den velde teghen den palaes greue
 daer veel hude doet bleuen en veel ghe
 uaghet worden die in den boffchen ont
 fcolen daer bleeff doet otto van broel
 die greue En daer waert gheuange
 otto de greue van den palaes En woert
 tot vrecht ghesendt daer he in houef
 fcher vangemiffe ghehouden woert En
 als greue derch van hollant verhorde
 dat fyn lieue fefagher gheuange was
 en fyn volck van den byfscop gheslage
 en verwonnen was doe versamede he
 al fyne macht en vjdderfchap en besat
 te de ftaet van vrecht myt heer cracht
 al om mit tenten en myt pauwbelio
 nen En rechte fyn magnelen en alle
 fyne instrumenten gherecht hadden
 die traede uerueerlic en anrelic wa
 ren daer he die ftaet mede stormen

Otto de
 Bricks
 Lut

manynas

en de muieren breken wolde en de wo
 ningen mede vernielen en mit allen
 die ftaet verbernen Dese byfscop die
 niet en hadde also volle volkes daer
 he dat grote heer mede verduuen
 mocht meer daer he ter naet nauwe
 fyn ftaet mede hoelden mocht bedach
 te hem als een guet hierde dat he wol
 de fyn lieff en fyn siele stollic setten
 voer fyne fchaepe En fyn ftaet verloe
 fen wolde vanden harden storme waer
 ome he to famen dede comen fyne
 clefy en fyn volc En daer dede dese
 hillighe byfscop een fermoen En daer
 tenden gheboet he den lehen lueden
 by den bane en by horen lieue dat fe
 op den dach wter ftaet niet enghin
 gen meer dat fie opper muieren bleue
 en hoer ftaet befthermeden Dese byf
 cop myt alle fyne clefy dede alre hat
 fyne gheftelike wapen an en ghynch
 ter poerten wt myt aruten en myt wa
 nen en gaff hem feluen en mit hem
 weven melike totter ynftaender mar
 tely En aldus ghynch de ghemene clefy
 noerem in witten ouerwochen elck nae
 fyne ftaet En die byfscop ghynch alre
 achterfte mit fymen ornament Ende
 droech in fynre hant de uleffchen des
 biers dat was dat daer he den greuen
 van hollant en fyn hulper mede ver
 male dien wolde en als men buten mit
 heer des ghebaert foe woert daer een
 groet rumoer in den tenten want die
 hollanders als fie faghen die vanen

ende de witte lude doe waenden sie dat
 die byscop mitten borghers gheschapent
 quame om myt hem toe stryden Doe
 gheboet greue derck sunder merren de
 basunen te blaesen en die metalenen
 hoernen te snacken en die banieren
 te nemen en teghen den byscop te strij-
 den En als die hollanders waenden te
 stryden en al vast by den byscop que-
 men doe saghen sie die clef bloets hoe-
 uedes en meer vrede begheerden dan
 strijt des hem alre zeer wonderde doe
 sie saghen des byscops volstandinge hert
 doe hielden sie oer hande alle stille ende
 en makeden gheen bloestortynge ende
 als greue derck sach bedachte he hem
 seluen en schaende em en waert ver-
 ueert myt gudens wille en verzuchte
 hem en dede aff syne helm mitte tey-
 ken en syne schilt mitten leue en syn
 gulden cornikel en ongheschoeyt knielde
 he voer den byscop en bat om ghenaden
 Ende bat hem dat he die vlesche der
 maledixi op hem niet en dede ende de
 byscop na op den voerf greue danhelic
 om dat he in voutben was va syne mis-
 daet En gaff hem cijn hussen tot enen
 teyken des vredes en vergaff hem dese
 misdact daer nae bleue dese voerf prin-
 cen al soot en god in gaff ghetruiben
 miende Ende alle oer daghe bleuen sie
 toe gader ghebonden mytten bande der
 mynen want om de liefte va greuen
 derck gaf dese byscop den palaes greue
 quijt als otten voerf van syne wingen
 scap Ende otto gaff sente martijn syn

castel tot bendhem en hie ontfuaget
 weder van den byscop toe leen En on-
 lange tyt hier nae dese selue otto die
 een wonderlic schoen man was waert
 samerliken doet gheslaghen va greue
 herma va scalike En otto va hollant
 syne suster zoen als syn eefnaem
 waert greue van benthem en waert
 mede casteleyn ghenuert

In den iaer ons heren duiset .c. ende
 xxxvij greue derck va hollant voer
 pelgrymaedse te iherusalem Ende des
 anderen iaers qua he weder doer yta-
 lien Ende versochte den pabes daer he
 gaff sure peter onder enen iaer lipen
 tyne beyde voer dat cloester tot egmonde
 en voer dat cloester tot reynsborch in
 s engelsche walhe cloesters syne voer va-
 ders hadden ghesticht va den fundamete
 opwaert en oerliken bevenchet hadde
 myt horen guede Die pabus innocen-
 tius die ander alsoe ghenoeit heeft
 dese twee eersame cloestaren ontfangen
 totter hilliger kerken va romen myt
 hoerre besittinge die se mi hebben mo-
 ghen in eyghendoem Ende heft dat
 ghestaret myt sonderlingher wygheyt
 en preuilegien dat sie onder den pabus
 sin sonder nijdel hat dbercto die byscop
 de deser gracen een veruolgher was
 quam tot egmonde en dede daer lesen
 in der seluer kerken de preuilegien die
 die pabus den cloester ghegeue hadde
 En alsoe veel als in hem was soe ster-
 kede hiet myt synen apenen breuen
 In den iaer ons heren ay .c. en xlvij doe

Nota waert de stat vā vrecht ontfleken myt
groeten brande by nae al toe muel den
men niet gheleschen en honde Ende
daer verbranden in den soluen onghel-
ualle sente martijns kerche en sūte
peters kerche sūte pouwels kerche sūte
johānes kerche aēer sūte saluatoers
kerche bleeff onverbrant dat groet wo-
der was Ende sūte stephans altaer bleef
mede onghewest die ierste capelle de
all vast by sūte saluatoers stuet Ende
by demens tijden die wilbordghiet
ghesticht waert in die eer des hylighe
cruces die verbrande mede en al dat
daer yne was sonder sūte saluatoers bel-
de dat bleeff onverbrant nochtan dat
cruce daer anghewacht was en die
nighelen mede dat belde waert brūen
in den brande waer om dat niet noch
hiet dat brūene belde cruce Doe quame
de desy mytten ghemenen luden ende
namen dat hylighe belde myt groter
deusteliker eer en droghet weerde-
lick al syngende in sūte saluatoers
kerche daert noch staet
In den iaer ons heren ay. c. en vijftich
op die derde ydus in noueber voer
byscop hardbertus toe gode nae dat he
dat bysdom vā vrecht sijn iaer berecht
hadde En waert berecht in der doem-
kerken tuerrecht die daer to voren die
greeschap vā oesterghē vandes conynche
conraets handen weder ontfenck

Die dat hardbertus de byscoop
ghestomen was waert groete

45
twygdacht in den capitel want de hooch-
ste manne der kerken vā vrecht als
derch greue van hollant henrich van
ghelue greue Ende de greue vā cleue
beden dat men kiesē woldē herman
van horn den proefft vā sūte hereon
te coelen byscop te wesen Die borghelē
vā vrecht en de vā deuent mētē lant
wolke beden datmen wederich vanden
hunnē byscop maecte aēer die moghede
partye der heren verdrucheden daer de
clerue partye der borgheren En greue
derch vā hollant brochte herman mit
besit vanden bysdom Ende mahede hem
onder danich alle die hem teghen wēde
Daer nae twee iaer sande die paens ene
cardinael die daghede beyde dese ghew-
ren tot vrecht En daer verkeech dese
voerseide herman by den seluen card-
nael en den conynck conraet dat he
dat bysdom behielt en was die pynste
byscop vā vrecht Dese herman was zacht
van synne en gudertrieden soe dat in
synne vghenwoerdicheide doot slaghen
gheshieden want he en mochte de bor-
ghelē vā bynen oer uechten niet vbiēde
noch he en conde sijn onderfaeten luten
niet bedroynen dat sie hem onder da-
nich wesen wolden Onder desen byscop
herman begonste die ierste partye in
der stadt van vrecht In den iaer ons
heren ay. c. en lxxij op die sijste kalen-
de van april doe was de maene al vout
om tynut te midder nacht aepenbaer
de een groet rijnck en ghinck verre vā
der manen omme en blenckede oft een

reghen boeghe hadde gheueest Ende
 vander seluer manen schenen in
 iayen cruesswys en strecheden vander
 manen al totten rynghe En die steer
 nen de inden rynghe en in den iayen
 stonden en lichten te my niet Groete
 ceetberinge gheschiede doe en duide
 wal xv i aer lanck waer off dese vier
 steden ghedestruect worden Als try
 polis Damassche Antiochen Ende
 thachama Daer alte voel menschen
 doet bleuen na manen en na wyuen
 en na hynderen wal xv dusent In
 den seluen i aer voers Destruecte die
 heyser medelich Die stat meylacnen
 die mueren waer hie neder en vbran
 de die stat Ende doe nam Rodolphi
 die eerste bysscop na colen der hilliger
 drier conyngen lijcham en voerde de
 to colen In den i aer ons heren ay. c. en
 lv toghen die west wiesen die men doch
 ters hiet en verbranden die naesten
 dorpe van hollant Ende mede dat kees
 pel van sacnden branden sy en vier
 den groeten voeff na dane die ridders
 van haerlem die stolte oerlogheslude
 weren mitten dorpluden van ondrp
 quamen manliken ieghen ende slo
 ghen is wiesen doet En syn myt wien
 bynen haerlem weder gheuert inden
 i aer ons heren ay. c. en lvi ruste
 die bysscop herman in gode nae dat
 hie vij i aer bysscop hadde gheueest toe
 utrecht en starff op die vijste halende
 van apulle en waert begrauen in
 die doemkerke toe utrecht

Die bysscop hermans doet quam
 heyser medelich toe utrecht en
 vatte wyselich die wyngdracht des ca
 pittels als va ene bysscop te luesen Alse
 dat gotfridus die doemprouest was
 waert ghecoren die xvijste bysscop
 toe utrecht een eerlich man na grote
 moede in desen tyden Als inden i aer
 ons heren ay. c. en lvi op die nouwe
 van augustus bleeff greue derck in
 mede doet de de greeffchap na hollant
 wiseliken berechte xvij i aer En
 woert begrauē to eginoide in dat cloes
 ter den hie onlange daer te voren va
 den paens verker egghen hadde pui
 legien en vryghent dat sy exempt sy
 dat is sonder middel onder den paens
 syn

Sophia de greuine bleeff nae
 oers mans doede alwes in be
 dinghen in vasten almoesen te ge
 uen sonder aff laten en was sonder
 ruel hillich want got doer oer my
 rikel dede bynen haren leuen want
 dese edele vrouwe toech op den wech
 tot sūte iacob in gulissen en qua by
 ongenal onder merdenis ouermits
 sūte iacobs verdienst dede ze got alle
 stille staen dat sy hoer niet vernieren
 en mochten noch dat se oer dich in
 ghienve wis quact noch arch doen
 en mochten En saghen dat sie bescer
 met was myt gotliker cracht en sie
 en droften hoer niet ghenaken mer
 dese voers rouwe als se dyt mirakel
 sagghen verzuchten sie hem en beden
 hoer ghenaden Doe bat die hillighe
 vrouwe den moghenden onfirmighe

god voer die moorders daer hiet om ver
gheue dese vrouwe die got lieff had
ze is derde wiff gheuaren te iheru
lem die al daer zalichliken ruste op de
vijfte halende na october En waert
begrauen te iherusalem in der duc
scher hospitaal

Ende nae greue derche doede
waert florens syn soen nae
hem die y greue van hollat dese
nam een wiff die ada ghenoenet
was des maghenden conynch herico
dochter wa schorlant daer he by wa
derch die nae hem greue waert van
hollant Ende willem de greue woert
in oestrieslant Ende florens de dom
prouest to vrecht was en vobrecht die
een richter in hermerlant En ionc
frotte beatrix, Elizabeth odelcit en mer

In desen tijden als in den iaer ons
heren .m. c. en lxxv begon den die den
ten hem te versetten teghen den by
scop om die borchgreesscap na grom
gen en se hreghen in oer hulpe boeges
van vrecht Ende sommighe manne
die leen hielden vander herken van
vrecht wat die byscop vermat hem
dat die borchgreesscap hem wyg an
ghecomen was want lysfridus die
borch greue doet weer en gheneen
soen ghelacten en hadde mer Deses
lyfridus neuen de van synre docht
ghecomen weren onder worden hem
deser borchgreesscap en syn mane ghe

woerden des greuen henrichs na ghelre
op dat sie myt synre cracht te bet woer
staen mochten des byscops cracht van
vrecht vermits wes hulpe en der borgher
te en des byscops leen mane dese voer f
iongelinge den byscop bere den op enen
toren myt synre riddersen daer sie hem
sonder twiuel gheuangen hadde mer
by wysen raede greue derche na dene
soe ontquam he na dane mer de gre
ue na ghelre mytten borghers en myt
den dienstmanen deden den castelogs
vel moyemissen myt manighen stor
men myt armboesten myt slingeren
dat se se daghelix an vochten so lan
ge dat se of branden hoer twint hoes
en zomerhues en vechten een magneel
daer se den toren mede neder woepen
welden die byscop die hier om seer be
druchtet was en viel nae na alle synre
hulpers begheuen was bat den greue
florens van hollant oetmodeliken en
vriendeliken sonder afflacten en ver
maende dat he hem te hulpe queme
in deser noet Ende sonder merren ver
samede greue florens vel ghetwopen
der lude meer dan he te doen hadde
en was den byscop een groet hulper
en quemen voer die stat bey de byscop
en greue en stormden die stat sonder
aflacten daer bynen waren de greue
van ghelre en derch na batenborch mit
wtghecoren ridders die den storm en
dat angheuecht manliken woerden dit
oerloech stont vil nite een uer do san
de de keyser mederich den eerdschen
byscop van coelen de dat desynde soe

A. d. lxxv. Lat. et Carm. lxxv.

*cum bulis et
funiculis lat
magnam
lat.*

Dat die bisscop vā utrecht vā in march
 en verleden lysfrido neuen synre docht
 hinderen die borchgreffcap vā grom-
 gen myt nyen pzeuilegien In de iær
 ons heren .a. c. .lx. is een groet huff
 op ghestaen tusschen godfridu den bys-
 scop van utrecht Ende den greue van
 hollant Ende somighe ander heyser
 conynck als henrick en coenraet ge-
 uen Dat selue lant den bysop van
 utrecht waer om dese greue florens
 Dyt voerseide lant al gheheel besitten
 wolde Ende den bysop gode naert al
 gheheel daer wt verdruen den he in
 corten tijden van synen vianden soe
 aachtelich verlost hadde die bysop de
 nu vā allen synre hulpers beghene ys
 bit anden heyser wedericke dat hie hem
 te hulpe queme en verlossede vā de mo-
 ghenden greue vā hollant De heyser
 sach an des bysops noet en anxt ende
 quam seluen te hant neder ende ver-
 spoende dese wygdruyckheit vā desen
 princen myt vriendeliker zoen Ende
 maecte alle die vrientscap weder leue
 de In den iær ons heren .a. c. en hoxij
 quemen die west vriesen myt vel strij-
 ders oer een wat hiet ochenvoerde
 En voert tot almer op dat se vā dane
 trecken mochten En beroafden kermer-
 lant daer waert een hart strijt soe dat
 van almer doet bleue om trent hooft
 manne de ewich leue hebben ghecoft
 om vergandlich leuen want ist duoch
 de te vechte voer des vaderslant soe ist
 oech salich te steruen voer des vaders

lant Die vriesen also sie desen zeghe
 gheuochten hadden verbranden sie
 Dat stedeken altemael behaluen die
 kercke die lieten sie onghebrat myt
 ghemenen consente alsoe dat die ys
 vriesen die die ridders vā haetlem
 hier te voren doet slaggen nu ghenoch
 ghesbroken syn

In den iær ons heren .a. c. hoxij in
 den winter als alle vrieslant berose
 was en men ouer al mochte veysen
 Die greue florens vergaderde een groet
 mechtich heer en quam in een dorp
 dat swele hiet en beriet hem daer
 soe he die onghehoersame vriesen be-
 striden mochte In den merron van
 desen beraden saten op een deel rid-
 ders die stolt en modich waren nocht
 dat die greue dat weder riep ende se-
 reden in vrieslant en onstaken
 myt brande een dorp dat stagen
 hiet ende namen daer vel roques
 voer hem die vriesen die heymeliken
 schuelden in haen laghen achten de
 deyne dat men oer huise brande en
 oer guet roquede op dat sie oer viande
 neder trecken mochten en oer weder
 kieren hem mochten hinderen Ende
 als dese voerseide ridders seer becom-
 mert werden myt hoeten roene Ende
 hoer viande tot hem liepen hier ende
 daer te veruolghen en aldus hem se-
 den doe quamen die vriesen wt hare
 laghen daer sie gheschuelte weren
 in rietbusschen ende in anderen hey-
 meliken steden Ende onderliepen

Den voerſeyden ridders oer wederkieren
 en nochten myt hem ene groeten ſwa-
 ren ſwyt Ende ten leſten meerde der
 vrieſen partye alsoe ſeer dat ſomighe
 ridders dier die viande braken ende
 queme totten greuen myt groeten
 anyte die ander ridders synt weder-
 hant doet gheſlaghen Alſe ſymon van
antwerpen alto ſchoonen iongelinch
willen van noortholt baldewyn van har-
lem Gherit van dapifer florens van
voeft Albert van egmonde bruen van
caſtenhem Gheraet van monſter en
 euert van noertich En deſer lichame
 worden ghevoert tot egmonde Ende
 myt groeten benen begrauen Des
 uers daer nae vp ſute pollux dach
 daer ſie hoechtijt van holden ſoe vergad-
 derden die vrieſen een groet heervact
 op dat ſie almer echter deſtrueren
 wolden daer teghen quam en die
 ridders van hermeſant ſtolceliken
 mytter ghemeeuten beyde te lande
 en te water die in der eerſten ygd
 derynge xxx der alre ſtarchſten
 vrieſen myt ſtorme doet ſloghen ende
 als die doet waren ontliet aldat and
 ghediet enſwech tot vrieſtant wert ſon-
 der merren ſchaden wat die hollan-
 ders ſoe luttel peerde hadden dat ſie
 den vrieſen niet volghen en mochte
 Ende die ſcutte van vlander en die Sagittarius Flan-
den greue die in ſoldien queme Armenes
 oock laetſte to ſtride in corten uren
 daer nae quam greue florens myt
 vachteliker heer waert in vrieſtant

en verbrande winkel en milde doerp
 en voert voer he in teſſelen en i thy-
 ringen die hem beyde onder danich
 worden daer hem off qua mij nurch
 filiers dat he ſie myt vreden liet En
 daer nae voer hie te iheruſalem ende
 voerſoethe daer ſeute zophie ſynre mo-
 der gruff In den uer ons heren
 .ay. c. en xxx inden herſſte qua alte
 groeten ſtorm van wynde ſoe dattet
 water quam vloyende myt groeter
 haest tot an die ſtat muer van vrecht
 en men vinct zice viſch myt zeghen
 den men bulck hiet in der ſtate gra-
 uen bynen mueren In den uer daer
 nae op des hillighen kerſtuacht wor-
 den gheſien vel vliſſchen dat allen
 luden verbonderde en dome gheoert
 die harde keliken lude Des meſten
 iaers daer nae volghende bloyden de
 boemen en dat gras wies inder len-
 ten tijt vel eer dan et plachte waſſe
 En die voghelle lachten eyer en brod
 den om trent onſer vrouwen lechmiſſe
 en kippeden iongen in deſen lande
 In den uer ons heren .ay. c. en xxxiii
 woert gheſtoelen dat leude licham
 ihu xpi tot tiben herken tuwecht als
 barherck en teſute iacobs kerck daer
 nae op die vijffte ydus in meye quam
 een ſwaer plaghe van water alsoe groet
 dat die vloet alclant beſeche de ende
 myt ſyne harden ſtormie toech et boe-
 me wtter eer den en lueſe daer ned

*Gerardus Dapifer
 fer. g. Druſſen
 Florinus
 Roſſer
 alij de lang*

Nota

alsoe dat viel lude waerden dattet een
 nywe saluue hadde ghesceest en die
 werelt ander werue verdrucken solde
 Ende hadde alsoe gheduerich ghesceest
 alset groet van winde was sonder tchij
 uel die stat van utrecht en solde niet la
 ge onstaen hebben meer die ontfar
 micheit godes mynrede dat wat drie
 daghe daer nae soe dattet al mechelich
 en verlant weder kiede in die zee en
 alle die dorpen die om trent die zee
 stonden worden verlost vanden groe
 ten noeden hulbrandus die eer same
 abde van sinte pouwels turecht dede een
 sermoun op des hillighen ascensioms
 dach die daer naest qua En verma
 nede dat ghemeeen volck dat sie alle
 gode bidden souden vasten ende hoer
 achmissen geuen dat god syne toern
 wolde laeten smicken om die usumens
 se die daer gheschiet was an den lijch
 an ons heven ihu xpi off de stat sol
 de in torter tijt noch meer plaeghen
 liden Ende die prophecie des hillighe
 vaders en was niet sonder waerheyt
 want des seluen daghes om trent ves
 per tijt waert een groet brand soe dat
 buerkerck verbrande en daer toe dat
 meeste deel vander stat waer om god
 fridus die bysscop die hem ontfach go
 des toern en ouerdroech myt syne cle
 sy en gheboet allen guden gheloeu
 ghen luden in alle syne stichte te vas
 ten des woensdaghes nae pinxteren

Ende ghynch seluer mitter clef bar
 uoets en verfochte die hillighe steden
 myt deuocien en bat gode dat hie
 synen toern wolde laeten vallen En
 riep die santen an dat sie voer ons
 bidden wolden

Oese voerseide byscop tot eenwe
 ghedenckenisse syne ewighe
 testaments soe tymerde hie vier cas
 telen den guden sinte martyn Als de
 horst teghen die greefschap van ghelre
 vollenhoe teghen die heerscappe van
 wieslant montforde teghen die greef
 scap van hollant en wuerden teghen
 die onhorfaemicheit syne selues stat
 op dat hie van desen castelen syne
 stiches paelen oueral bescher men
 mochte Ende alsoe dese bysscop dat ge
 sticht 1001 iaer weerdelike hadde be
 recht ruste he in wede en gaff synen
 scapper syn salighe siel

Ende als god fridus die byscop
 begrauen was waert gheco
 ren baldewyn die ander byscop also
 ghenoeit en is die 1001 byscop
 turecht een gudevieren man ende
 alsoe suuer van leuen dat me meent
 dat hie maghet sterff En syne bro
 ders waren greue florens van hollat
 en derck die doempoefft was tot
 urecht Ende otto greue of castelijn
 van benthem en by hulpe van desen
 soe umghede he alle rouers wt desen
 stichte en berechte dat lant somich

naer harde medeliken alle die borgeren
ontfingen die stado van hem En des
ghelykes ontfingen alle syne manen
oec leen sonder allene die hertoghe
van brabant versumede dat hie die
valin te tijde niet en versochte die
gheue van ghelre te leen hielt van
desen hertoghe woerf waer om die
byscop in die valin toech myt heer
aachte en verdreeff daer wt den greue
ue gherijt myt allen syne hulperen
Die greue gherijt die swaerliken
vernam dyt verlies van soe groeter
heerlicheyt die versamede een groet
deel volches van wapentires en belach
deuenter in daghe lanch meer die
heijser wederlich die qua al daer en
benam den strijt En sette in vreden
lange tijt en gheboet te holden aen
beyden syden en bynen der tijt dat
die mede duerde staef die greue ghe
rijt van ghelre en en liet ghene hiden
Ende die byscop quam ander werue
in die valin myt ghewapende volche
en verbrande veel dorpen in der
greeschap van zutphen Greue derch
van cleue die des byscops suster toe
wyue hadde die versamede een groet
te heerwaert van riddersen wt ghetoren
En verwoeste een groet deel dat greef
schap van ghelre Ende greue florens
dede oock groeten schaden in der greef
schap van ghelre want alle die bieste
die in der valin waren de dreeff hie

toe deuenter in die stat Otto die nae
syne broder greue van ghelre waert
verfacht dat dat oerloech van synen
vianden om an merre de en swaer
waert Ende dat hie myt syne hulpe
alleynne soe vol groter princen met
weder staen en conde verwech witten
bysdom van coelen van monster van
brabant en wter greefschap vanden
berghen omtrent in soldeneis daer
hie mede besat vint ridders de den
byscop toe behoerden bynen deuenter
dretbeken lanch baldewyns als hie
verhoerde dat syne stat in anre ende
in noede was versamede hie een dach
tich heer vermits hulpen greue florens
van hollant en greue derch van cleue
syn swager daer hie otten den greue
van ghelre mede verdriven wolve van
den besitte van deuenter meer de heijser
wederlich die den strijt noede ghehuyget
en hadde quam ander werff neder
en onder vint dat en makede daer
tusschen ene mendelike sprache ende
satte greue otten in die heerlicheyt
van der veluwe costelic te besitten op
alsulch recht als syne voer vaders daer
yne gheseten hadden ter tijt toe dat
die heijser by vade syne princen daer
off een ordel gaue nae recht of myt
ghemoede In den iaer ons heeren
m.c. en lxxxviii by goed dinken den
pauus alexander en by gheboede dircs
des gloriosen heijfers soe hebben die

kersten een onghetallich volck dat cruce
 te ghenomen te mensse vanden cardinael
 nael henrich den die paues daer ghe
 sant hadde alsoe om dat hillighelant
 te ghekrighen Ende de stat van iheru
 salem die soldaen van babilonien ge
 wonnen hadde als by verademissen
 des greuen hughe van tripoli En me
 de om dat hillighe cruce te versamen
 dat die agariten hadden ghevoert mit
 conynckrike van barbarien van welken
 onghetalliken heetnaert die hoeft prin
 cen werden wederich die roemische key
 ser philippus die conynck van mancrij
 ke Rychar dus die conynck van englant
 wederich hertoghe van swaen Comaet
 hertoghe van oesterich florens greue
 van hollant philippus greue van blan
 deren Ende anders vol groter heren
 en princen Die keyser sochte raet an
 enen hillighen heremite hoe liec dat
 kerstene heet best berechten en bestue
 solde dese clufener antwoerde hem pro
 phetendo dat die selue keyser in den
 water verdrincken solde eer he van ouer
 meer weder in sin lant quame Ende
 hier om soe en voert die keyser niet
 ouer die middel zee meer he toech
 ome Doer bulgherien en voer ouer
 sute horis aedem En alsoe voertmake
 de he syne wech nyet desen voerh prin
 cen totter hilliger stadt van iherusale
 En wan nyet crachte stede borghe en
 casteele vesten en poerten al tot sur
 toe En vocht voel strijde teghens die

onghelouighen heydenen daer hie
 zeghe hadde nyet groten heven In
 den iaer ons heven .ay. c. en .xc. dese
 selue keyser in der somer tijt alst heet
 was in den weghe ghynck^{he} in een diuers
 scoon sijn zwect aff to debaen ende
 hem een luttel to vercoelen ende
 verliethen daer op dat hie swemen
 soude en qua inden scoon also goet
 dat he den keyser waerp teghen een
 hulber dat onder den water lach dat
 hie daer verdrincke als die heremite
 gheprophetieet hadde Ende waert
 begrauen tot anchiochen in sunte
 petrus kerck nyet groten heven en
 nyet droefheyden In desen selue iaer
 niet lange daer nae sturff greue flo
 rens van hollant tot anchiochen op
 die kalende van augusto En waert
 begrauen in der seluer kercken by
 des keyser wyllems timbe De des
 seluen greue hongher zoen was de
 versellede hem nyet hertoghe mede
 rich van swaen En was by hem niet
 des syne vaders doet vijff iaer inden
 hillighen lande die in vol strijden de
 he teghen die heydenen vocht zeghehad
 de en vermits syne beherdicheyt so
 secht men dat die kerstene wonnen
 die stat van dammetten in egypten
 die soe sturck was dattet scheen dat
 men see niet wynen en mochte daer
 sijn slaghen sie doet alle die cruten
 en alle die onghelouighen agariten

Die Daer bynen waren Daer die greuyne vā hollant die edele vrouwe ghebooren was vā comyden hien gheslechte voer vā desen leue op die derde ydus in Januarij ende waer begrauen mit doester tot middel borch

Die greue florens vā hollant tot anethochen ghebleuen was doe waert derck syn soen die yste greue vā hollant en nam conwyff die adelhoude hiet des edelen greue derckis dochter vā cleue daer hie twee schoene dochter by wan die ene die hiet Alidis en de ander hiet Adelheidis die waert ghegeue iont gher hemrick vā ghelre En die greue lodewich van loen nā ada te wyne teghen alle der lude wille van hollant In desen tijden als i den uer ons heren .xv. .c. is willa van hollant ridder ghecome in vā der heer vaert vā iherusalen den greue derck syn broder yst vrende liken ontfeuch myt behoerliker weerdicheide meer onlange daer nae vrezkers vūners smeker slogte meers zyden groeten myt ende toern tusschen desen twee broders soe dat willam van hollant vūme do en toech in vrieslant onder die dreyters en mytten vriesen vocht he dagheliy an die wtterste dorpen van hollant die vrieslant naest ghe

leggen waren Ende in der seluer tijt quam die greue baldewyn vā vlande ren myt ghetwapender hant in zelant en wolde walcheren wynen dat synē lande naest gheleggen was waer om greue derck vā hollant an beyden zyden in sorghen was En ver samede een groet heer vā voel volcs soe teghe die vriesen en teghen die vlamyngge en deyde dat heer in twee partien by vade der vroetsten van synē lande dat ene deel nam hie myt hem ende voer daer mede teghen die vlamyngge En dat ander deel liet hie by synē wyue tot egmonde die vriesen mede te weder staen Als dyt ghedaen was do ghinch dese greue derck toyen myt synē scheypen te zelant wort Ende uocht teghen den greue baldewyn enen groeten strijt en veruygheden myt cracht vten palen vā zelant Adelheidis die greuyne als een onuer ueert wyff quā myt bānien en trompen myt hoeren volke van egmonde tot alamer op dat se na hoer's heren ghebode die on eesamen vriesen weder stonde myt vechten azeer willam die stolte ridder die brochte daer teghen en groet heer vā vriesen dat hem niet ontfach te strijden teghe dat hollantsche volder en als men ver samede te strijde soe vloen die vriesen vā wyndel en van nye dorp ome een some vā ghelde die sie daer off ghenomen hadden van den greue

en lieten heer willam mitten andere
 wiesen in groeten anrte hoerve doet
 die daer ghebreuen worden van den
 hermars in een zodde off in een wed
 de en hadden sie viel nae al om besat
 daer sie in stonden en wochten alstolte
 lich dat sie daer wt quame werender
 hant en hadde nauwe der doet ont
 ghingen meer die wiesen en teghen
 dyt ongheluck heer willam niet meer
 oers seluco versumenisse En daer
 nae bleuen sie altoes troebelich by
 hem en beroueden hem wal Ende
 als greue derch die slomyge wt zelont
 verdeue hadde quam he weder in
 hollant balde wmo die va vrecht bys
 scop was derch die doemproofft Ende
 otto de castelleen van benchem die
 weren greue derch va hollant ende
 heeren willams syne broders omen
 dese quamen in carmerlant off se en
 ghe manier va vrede vanden honden
 daer sie die ewigdrachtighe broders
 mede ver emighen wonden daer aldus
 ouer draghen waert by gued dunchen
 deser heren dat derch solde greue van
 hollant bliuen en rustelic besitten wat
 he die oelste was en heer willem solde
 ontfaen van hem te leen die greffcap
 van oestruieslant Ende daer to zolde
 he hebben witten tellen va gheeruliet
 in t des iuers en hier mede solde
 he voert an syne broder onghemoyt
 laeten En als dese perff aldus ghe

maet was doe voer heer willam in
 oestruieslant daermen en vrendelic
 tot ene greue ontfinch Ende hee tym
 merde daer ene borch by oesterze En
 hadde die wile oerloeghe teghen die
 vander enere der he vp een tijt doet
 floech meer dan v. man en dwant
 al dat lant an syn heerlicheyt Int
 ier ons heren .m.c. en .xviij. Also
 de byscop va vrecht die deuce mitter
 ewente crachtelich berechte En hem
 niemāt en onder wat enighe moye
 nisse daer in te doen doe hadde dese
 byscop ene castelleen te couerden die
 florens hiet Ende die plach omrede
 lich te beschatten waghene en harten
 die daer doer leden en den greuen
 otto van benchem toe behoerden dat
 he den byscop ten lesten syne broder
 dicituel claghe de Also dat die byscop
 ten lesten desen castelleen te banne
 dede meer dese florens verhar dede
 in den bane also dat he daer niet
 aff en hielt doe quam de byscop mit
 heer cracht en belach die veste van co
 worden daer se sonder aflacten so seer
 an stonden dat dese florens myt sul
 tuer syne stieffone begheerden hem
 op te gheuen en dat casteel myt syne
 toe behoren den byscop myg ouer te
 gheuen die byscop na dat casteel ende
 benasset te verwaren en en ridder wt
 hollat die hiet ghisbrecht posschijn
 die alle die heerlicheyt vander diene
 wiselike berichte voer de byscop

ter quader auentuer sate dese wisen
 ridder off en maecte greue otten van
 benthem syne broder kasteelen van cono-
 rden en daer to richter in den Drent-
 schen lande en he ontfinc in syne macht
 dat casteel van Couorden dat hie lage
 begheert hadde en voer daer op wonen
 myt alle syne ghesyne hier en bynen
 soe lach volker van conorden noch ghe-
 uangen op de hoest en nam te wyne
 ene hoghe gheboren maghet ende by
 oer'e wende hulpe wardet ghedemet
 mitten byscop dat dese selue ongelucke
 een deel van syne uaders besittinge sol-
 de hebben weder en he en solde hem
 immer meer teghen den byscop ver-
 setten meer die ydel woerde ghynghe
 en wech myt ydelen wynde want al-
 so moe als volker wotten sloete was
 verpamede he al heymelike maghe en
 wende en brochte alle die Drent dat
 sie greue otten van benthem onghel-
 hoersam worden en teghen hem waren
 en de vangromyngen sloeghen ierst
 horen richter doet En muerden oer-
 stat al om teghen den heeren die sie i-
 voer tijden den byscop gheswooren had-
 den En die Drenten nemen alle des
 byscops renten die hie hadde in ewente
 en blanden dat dorp to honorden al-
 toe mael myt den voerbichte die byscop
 die dyt hoerde onweerdich na dat
 die Drenten hem dus uerfatten ver-
 samede een crachtich heer en quam
 in Drenten by conorden en verkerch-
 rechte wrake van den onghelhoersami-
 ghen luden en die greue van benthem

quam vander ander zijde by steentwich
 in der Drenten al heymeliken myt sy-
 nen raede en qua in des byscops hulpe
 en dedingde hier tusschen dat men
 mede maecte en wendelike sprack soe
 dat die van gromyngen solden geuen
 in ghesellen ende die Drenten wij-
 die solden in comen te denenter En
 van dan niet scheidten eer den byscop
 ghebeter't weer' al sulke myt daet also he
 ghedaen weer' Ende alle quade saken
 die inden oarlegghen gheschiet weren
 En als dyt ghedaen was qua de greue
 van ghelre myt desen ghesellen byne
 denenter En beghante dedingen teghe-
 den byscop waer om die byscop rechte
 voert die ghesellen dede in wangnisse
 setten ten toerne den greue ende hier
 om was die greue toornich ende veet
 van dine myt groter ontweerdichheit
 Ende hier bynen vernam volker van
 conorden dat greue otto van benthem
 in des byscops saken uoel onleden hadde
 en dat hie dat casteel to conorde niet
 wal besat en hadde do verpamede vol-
 ker een deel wapentoes en wan dat
 casteel myt haeste en wint die greue
 ne myt al horen ghesinde Die byscop
 die hem hier seer in bedroefde verlostte
 dese greuynne en gaff weder dese ghe-
 sellen uoerf en verpamede een nye
 heer daer hie dat meeste deel vander
 Drente mede verbrande en stormde da-
 ghelys an dat casteel te conorden En
 als dit gheschiede Philippus die eer'd-
 sche byscop van coelen En conraet die

eerdsche byscop van mensche En Duchten
 dat die greue van ghebre an spammen
 solde myt volker van coneyden Ende
 quamen te deuenter en ordinerden
 an beyden syden Aldus ene wentscap
 die onlange duerde als dat volof die
 een waer castelen va conorden was
 ontfaen solde van den byscop conorde
 mytten drenten in allen manieren
 als die oelden priuilegien begrepen
 hadden en voer den schade die daer
 ghedaen was solde he geuen in rieden
 ghelde den byscop. 27 march Die gre
 ue van benthem als die voer byscoppe
 va dane ghescheyden waren en wode
 des seggens niet holden en versamede
 een machich heer va syns broders be
 ghen daer hie des anderen daghes
 teghen die van conorden mede stride
 wode Ende als syn tenten gheslaghe
 woren te velde ende het teghen den ac
 uont ghinck doe begonden die ionge
 dwase te schermitzen en te schieten
 teghen die drenten die alsoe seer ghe
 schoten worden va den drenten dat se
 myt clymre eeren weder hielden En
 liepen soe seer dat al dat byscops heer
 verueert was en lieten oer paulionen
 daer staen en woen snelliken van
 danen weer die byscop als een onuer
 veert man riep weder dat aliende
 heer myt manliker steme Ende ver
 samede weder enen clymre hoep En
 bestont daer mede teghen die drente
 ene anxteliken strijt weer die drenten
 der eer heer omer merrede Ende

des byscops hulpe altoes merrede soe dat
 die byscop moeste wyken by noede ende
 ontquam nauweliken mytten ande
 ren in desen stride bleue licht 200
 man gheslaghen En hondert ridders
 en schutte ende veel wopeniers ghe
 uangen Daer nae qua dese byscop
 op die ysel en versamede een mytbe
 heer van ridderscapen Ende den scha
 den den hie gheleden hadde meende
 hie te wreken op den greue va ghebre
 als op horen mede wreker en vbrun
 de die veluwe en die naeste dorpe die
 daer by ghelegghen En kerofde allont
 dat hie daer want daer teghen die
 greue va ghebre mitten drenten de
 fruer den homer shem en soimghe
 toerne vandes byscops camer Ende
 stormede die stat van deuenter 21
 daghelanch myt magynelen en myt
 ander instrumenten weer de herto
 ghe van brabant die die alre ierste
 sake was van desen oerloghe want he
 versumet hadde syn leen te zoeken
 als vander veluwe behande hem solue
 in der scholt en qua in des byscops hul
 pe myt een deel ridders en arbeide hier
 tusschen soe dat hie ene mede makede
 an beyden syden een corte tijt totter tijt
 dat keyser henrick neder quam int
 nederlant die den strijt scheyde tus
 schen den byscop en den greue vander
 heer scapne vander veluwe myt syn
 gulden seghel Ende als de keyser in
 danen ghetoghen was soe braken die
 drenten den mede die daer ghemaect

was want alle die rente die die byscop hadde in Drente die gauen sie den greuen van ghelre waer om die byscop by mede synre prelaeten voer op waert to mede en daghe de daer den keyser dit nye gheswelt Ende als die keyser verhuerde dese misdact woert he seer veruceert en gaff den byscop baldewyn als synne neue groete hulpe van gheswapenden luden dit onrecht mede te wreken Ende des vijften daghes daer nae dat was op die xijste calende van meye voer dese byscop ten ewighen leuen als he xviij iacer dat sticht van vrecht myt staven oerlogghen hadde berecht die van dancu gheuoert woert to vrecht en begraue in der doemkerken myt betameliker waeracht als hem toe behoerde

Als byscop baldewyn begrauen was quam greue derck van hollant Ende greue otto van ghelre myt wapenrecht in die stad van utrecht en zanden groeten myt en ewydracht tusschen die ghene die den byscop kiesen solden Ende maecten de canoniken ende de manne vander kerken ewydrachtich sulc vanden capittelare wren derck van hollant die domproefft tuericht was die des voers byscops baldewyns broder was de daer ghestorue was en bleeff ghetruwelike by greue derck van hollant en dat ghemene lant van vrecht meer die ander canoniken coren aernt van ysenborch den proefft van deneter en daer by bleuens die greue van ghelre en aldat

van ouer ysel Ende als keyser henrich dese ewydrachticheyt vernam do sende hie derck van hollant synne neue vinger lijn en staff en satte hem int byscop nreer dat ewetlike recht beual he greue derck van hollant te verbaren ter tijt toe dattet in den hoef to comen gheeyndt weerde dat byscop beholde solde Ende als greue derck is ghemaet beschermer en een monber des byscops van vrecht soe voer he wommen op dat casteel ter hoest myt al synen ghesinde en versamede des byscopsenten harde wseliken als hem die keyser gheboden hadde meer vermits des greuen raet van ghelre die hem teghen was soe en ontfnich hie niet vanden lande van ouer ysel waer om greue derck versamede wt hollant die moemsten die hie daer vant en toech myt ontworiden barmen in die veluwe en verbrande al dat hie daer vant ende voerde myt hem groeten roeff van manigher hande guede Ende sonder merren vergadderde greue otto van ghelre een groot deel wapentires myt barmen en myt bazunen En veruolghede greue derck van hollant soe als hie alre ierst mochte al tot hermen berch toe en meerde hem den roeff to nemen mit crachte En myt hem te strijden ome die smaetheyt die hem ghedaen was Ende als se te gader quamen begonste daer een blodich strijt want daer groet gheluct waert van sweiden van speren van stauen van peiden

coenschen dat anxelich was te horen
 En ten lesten als sie an beyden siden gro-
 ten schade ghenomen hadden En greue
 otten volck hem allentelen onthiep do
 sloech hie syn peert myt sparen Ende
 vumede achter wart ouer die noede En
 die greue van hollant vernollichde sul-
 liken dat vheide volck en vende sonder
 linge woel ridderschap en ghemeen volck
 Ende als dyt gheschiet is Greue willam
 van oestruieslant als hie dit vernam
 verblide hie hem des dat greue derck
 syn broder den zeghe hadde ghesomme
 en quam ter horst om syne broder toe
 sien Ende als he hem sach gheboet hie
 henrick die clane dat hiene vringe en
 sattene in des keisers prosoen Ende sloe-
 tene doer vast En alsoe gheschiede onla-
 ge daer nae soe brack greue willam
 wotten sloete Ende quam alhermelich
 en wech weter vangenisse Ende op die
 hoep der beschermenisse soe quam hie
 tot greue otten van ghelre diene byhe
 hielt ene corte tijt in gheselschap Dese
 greue otto bande desen greue willame
 in dat hillighe lant dat hie daer was
 een wys man en een wome man
 waer om dat he hem gaff syn dochter
 die adelheyt hiet te wine daer hee by
 wan ene florens die naemaels greue
 van hollant woert En otte die byscop
 waert Ende willam die een richter
 was Ende Ada die abdisse tot regin-
 borch was en richardus die een hylge
 nomme was Ende als dese builoeft
 hoeghelijke tot staenderen gheDaen was

soe waert greue willam eerlike ontfan-
 gen in oestruieslant In den seluen iaer
 worden versoent van allen reuiste die si
 sonderlinge hadden die greue derck
 van hollant en greue otto van ghelre
 in deser manieren Als dat hem uch
 greue otten soen van ghelren solde
 hebben te wyue adelheide des greuen
 dercks dochter van hollant meer sie
 stouen beyde in korter tijt daer nae
 en worden beyde begrauen myt groten
 wenen tot reginsborch mit cloester
 In den iaer ons heeren m. c. xxviii
 derck en arnolt die ghecooren byscoppe
 va wtrecht vermits den lesten ordell
 des paeus innocencius hande sie dat
 cynde van haeden pleyte en arnolda
 die behielt dat bysdoem en is ghesiet
 die xxxste byscop va wtrecht die en
 lange daer nae op die viij ydus in
 aprilte starff in der stat van romen
 ende leit daer begrauen Daer nae
 dese selue paeus consoaierde des sen
 seluen derck va hollant en make
 de on die xxxij byscop va wtrecht
 en hieten van danen varen totten
 volcke dat hem beuoelen was Ende
 als dese derck is op den wech wtrecht
 wort so starff hie te papien in der
 stat en is daer begrauen eerliken
 als hem betremde

Ole deser wtter byscoppe doede
 waert ghecooren derck are pro-
 uest toe mastrecht een hoech ghebo-
 ren man wys en gheradich dese wort

ghecoren tot ceijlicn doe hie was i des
 keijfers boetscap en quam tuericht soe
 hie ierst mochte en want dat bysdom
 swaerliken beladen myt groter schult
 waer om dat hie by vade synre prelāte
 ierst voer in oest vrieslant op dat hie
 daer myt beden off myt recht vāden
 vriesen versamenen mochte een deel
 gheltes ajeer willem vā hollant die
 op die tijt greue was en woldes niet
 liden dat syn volc enighe schattinge
 greue en venci den bysstop myt gebo
 pender hant te stauerē inden claest
 Als die missen ghe daen tberē ende
 walden voeren rechte woert op syn aef
 tel somighe moniken en vriesen die
 godes ontsaghen duchten dat se ver
 mits des greue onbetenheit i achoor
 vallen mit ordel der eijger mile duxi
 Ende namen den bysstop myt gheswilt
 wt des greue vange misse En als dyt
 gheschiet is greue derch vā hollant
 en greue otte van ghelre verbonden
 hem te gaeder teghen den bysstop om
 dat dese selue bysstop ieghen den greue
 willem de greue derchs broder was
 en vyantliken kuyff hadden die gre
 ue otte vā ghelre syn swager was
 Otte die greue van ghelre verkreech
 onder hem aletant van ouer ysel En
 veldt ceff daer wt des byscops ambochry
 lide Ende besette de uenter myt synē
 liden Ende greue derch van hollant
 verwoeste aletant an dese siēde der
 ysel Ende sloech syn paulioenen voer
 vrecht en besat die stat al om en om

ajeer by der ghehengemissen gods soe
 waert greue otto van ghelre loeflich ge
 uangen van den hertoghe van brabant
 onder ghelade des keijfers otten Ende
odulfus des doempzoefstus van colen
 waer om greue derch van hollant de
 verloesen woldē greue otten vā ghelre
 vā den hertoghe vā brabant En brach
 syn tenten op van den besitte vā vort
 Ende quā myt groeter macht ende be
 sat des hertoghen bosche daer hie in
 quā des vij den daghes in september
 myt wapen aacht ende vinci daer by
 nen willem des hertoghen broder En
 henrich vanden boesche myt vol ridders
 scaps en myt groeten roeue meende he
 weder te vaden in hollant Ende hier
 en bynen versamede die hertoghe vā
 brabant wtuercoren princen in syne
 hulpe Als den eerdschen bysstop van
 roden den bysstop van ludich den
 hertoghe van lymborch Ende den gre
 ue van vlanderē Et myt hulpe van
 desen heeren benam hie greue derch
 syn weder kieren En als greue derch
 dat sach dede hie d van groter modic
 heyt syne kāmēven ontwinden besine
 blaesen Ende in den dorpe te hueden
 satte he hem ter tberē teghen dese wer
 seide princen ajeer mit eynde warden
 dese hollander's verwbōnen en greue
 derch waert al daer gheuangen Ende
 als die bysstop derch dyt sach dat lide
 hollant en ghelre lant wēren sonder
 beschermer ende sonder tdoest versae
 mede myt beden en myt ghyften een
 wtghecoren ridderscap daer hie haeste

Dirck
 vander
 Biff

lic mede in hollant toech Ende haelde
 ene groeten roeff Den he inder auentstot
 bynnen vrecht brachte Die hollanders
 die ridders hem haestalich nae volghen
 Den om den roeff weder toe krichen
 die vengen somigher ridders van den
 achtersten En in oer wederkieren ver
 branden sie somighe dorpe in de sticht
 Des anderen daghes als die sonne
 op ghynck en al dat gras bedouwtet
 was sat die bysscop up by vaede van sy
 nen edelen luden en veet puede rid
 derscap in die veluwe en verbrande sie
 alte mael Ende bezat zuyphen al om
 ende want mede ende toech va danen
 bynnen denenter Daer hie veel scattes
 kreech van den ghenen die des greue
 partye va ghelie woren In den soluen
 iaer is greue derck va hollant vry en
 los ghesolden vandes hertoghen van
 gemisse van brabant want des selue
 greue gaff den hertoghe va brabant
 voer den schaden den hie hem gheda
 en hadde tise duzent marck In den
 seluen tyden syn oich verlijet bysscop
 derck van vrecht en greue derck va
 hollant en syn vrendeliken oeuere een
 ghebrocht die daer nae al hoer daghe
 vanden vryghen uwe vrende syn ghebleuen In
 den iaer ons heren .xj. cc. en .iiij. was
 greue derck to dordrecht en was daer
 zied totter doet toe en begonde hem
 seer to beclaghen dat greue willam
 va oestvrieslant soe veer van he was
 Ende dat hie voer synre doet mit hem
 niet ghesproken en hadde vander

De grave
 van Hollar
 metten bij
 scop van
 vanden
 A. MCCCIII.

greeschap te verwauden Ende mede dat
 hie hem syn enighe dochter die ada
 hiet ene schone maghet en de te hants
 was tijckliken in synre bescreme
 nisse niet beuaelen en hadde adel
 heydis die greuyne pmsede in horen
 sinne dat sie dese dochter wold ghe
 uen te wyue greue lodewich va loen
 Ende alsoe myt enen vonden prince
 die greeschap va hollant alsoe nae
 hoeren guedduncken te berechten
 greue durch van hollant vuste hier
 bynnen in vrede en gaff den scapper
 syn siel op die ander nonas noueber
 na dat hie hollant myt voel oorloghe
 hadde berecht sin iaer lanch

Ende als greue lodewich van
 loen verua dat greue derck
 doet was voer hie vanholtena haeste
 lich en quam tot dordrecht Ende
 alsoe alst adelheydis die greuyne
 to voren gheordniet hadde so gaff
 sie greue lodewich van loen ada oer
 dochter die va conynckhen gheslech
 te geboren was myt groter blyscap
 tot enen wyue En dat was altoe ya
 merlick dat die rouwe en dat ont
 sien des moghenden greue also ghe
 vynge vergheten was dat die greuy
 ne achter wert settede des doeden
 wuuert En dat se dorste hoelden fref
 telike buloffte en blyscap aere wat
 meer des doeden licham woert ghe
 uoert tot egmonde by den greuen de
 voer hem gheboest hadden In sunte

Stephanus hepple des ysten merckers
 eerliken beghinen In desen vernam
 greue Willem vā oestrieslant dat sy
 broder ghestouē was en quam i een
 hauen dat die sipe hier en harde ion
 wich en en mochte ghen gheleyde ver
 brughen dat hie sonder anxt tot syns
 broders geacue comen mocht En als
 die wtaert ghedaen was doe kiede
 hie weder in oestrieslant des vel qu
 der lude myt hem toghen En syn myt
 hem starckeliken verbonden also florens
 syn broder die doemproefft was autrecht
 greue otto van benthem sy broder
 En syn oem jacob de castelen van
 leyden philippus vā wassener, symon
 vā haerlem, willem van teylingen,
 Jan van ruyssie, wolter vā egmonde
 ende albert berar, ridders. dese ontboe
 den den greue willam vā oestrie
 lant dat hie sonder anxt queme tot
 hem ludem, want de vorsten van hol
 land waren des ouerdrughen sie een
 wolden van den edelen wyne niet be
 recht wesen Greue willem den aldus
 hemeliken ontboden is qua vmits
 gheleiden philips vā wassener al ver
 hoelen tot in die hauen zynze daer
 hie rechte voert ontfengen woert vā
 den zeeusken volke en is greue verhe
 uen Ende wolter vā egmonde, ende
 aelbert berar mitten hermeners en
 quame bynen haerlem Ende matte
 alsulken storm teghen greue lodec
 wich van En teghen adelhejde die
 wedue van hollant, soe dat sie myt

ghisebert vā aemstel inder donkerre
 nacht tse haerlem vloen en pynde hem
 te comen ter stat vā vrecht om daer
 te onthouden. Ada die ionge maghet de
 oerre moder woeste ont beven moeste, mit
 regier van meerheem en otto vā buron
 ridders en alle scutte en schilt knechte
 die greue lodewich toe behoerden de vloen
 myt groeten anxt totter vesten van ley
 den en meenden hem daer te berghen
 reghen hoer viande meer dat onghetom
 de volck tse hermerlant myt woelter vā
 egmonde hoeren leedsman volgheden
 otto & benthem snelliken nae En dat volc van
 rijnlant quame myt philips vā wasse
 hoeren leedsman daer by en stor
 meden dat casteel myt slingeren en
 myt anderen instrumenten an die
 tyne en an die coerne. soe dat dese voer
 seide ridders mosten hem vā noede op
 gheuen want sie niet teten en hadden
 ende gauen dat casteel inder hermer
 macht Greue willem die wal haestelic
 vernam woe die dinge gheschiet wa
 ren quam in hollant Ende sande ddat
 syn nychte myt hoeren camerinen te
 behoeden in tessel Ende hie dwanc al
 hollant tot hem en der ghenre gned de
 teghen hem ghedaen hadden daer de
 de hie mede dat hie wold Greue lodewic
 van loen die ommer meende hem hier
 off te wreken ver samede in syn hulpe
 den bysoep vā ludich, den hertoghe van
 lymborch en den greue vā blanderen,
 om hem te helpen. meer hier boenen
 hadde hie sonderlinge betrouwen op

Muller
 is hier
 vanden
 van
 Rietwic
 voor
 wie
 Loom

otto & benthem
 them yslas
 palmas, jaco
 vus L. g. h. m. e.
 Castellan
 Forze
 Rietwic
 I. s.
 hic in fra
 non semel
 Breraed
 Alij, Beniam
 mul. si
 nobili
 bamadit
 alibi
 Breraed

turres a. m. e.
 in d. b. l. s.

Des byscops derchs vā vrecht den hie tot
 syne hulpe hadde ghecreghen om ij
 Ende belouede hem mede dat hie holl-
 ant van syne hant ontfaen solde toe-
 leen Ende op dese noerde te voldoen
 sette he syne broder den byscop te ghizele
 Ende als greue Willem dyt ver nam do
 makede hie wolter vā eguonde en ael-
 bert baeret hoeft man vā den hermes
 philips vā waassener en Willem vā tyn-
 gen makede hie hoeft mans vā den rijn-
 landers en hie voer seluer in zelant daer
 hie al dat ingheloren volc in syn hulpe
 ontboet phlips en willam dese voer v-
 ridders maecten sonder merrē twee
 vester nyet starcken wijchusen des stot-
 een in den byssche dat beualen sy flores
 den doemproefft twowelken te beuaden
 En dat ander stont in zebaden bar dam
 dat beualen sy greue otto van benthem
 te bescher men. Wolter en aelbert dese vor-
 seide ridders quamen mitten hermeners
 En nyet vel seepen en gloeuen den dyc
 al duer en deden al aemster lant bee-
 uoyen nyet water en verbrandent alle
 dat sic daer vonden en wommen daer
 groeten coeff dien sic nyet hem vuerdent
 in hermelant Die byscop derch de wre-
 ken wolde dyt onrecht op den xiiijste
 dach in julius toech hie doer my drecht
 in hollant daer hie den greue vā ben-
 them van den styn de ver inghede ende
 verbrande vel dorpe en als dat al wal
 vergaen is doe sat dese byscop op een
 snel peert en den heer hem te volghen
 te voet en nam ghesellen vā elken dorpe

F. W. Schmidlich
 Kuyt die wil
 b. quemtlichon
 g. j. j. j. j. j.
 Rijnlandt
 weten te b. j. j.

Samia
 Breract

P. 5.

bysonder tot dat se quamen totter veste
 die die doemproefft florens bebaer de
 Dec hie stormen wolde nyet syne wapen
 tires den wromen ghesellen Dater tuedy
 die byscop dese veste lijchtelic zoud groot
 verlies want die ridders die daer oppe-
 laghen ende witten stichte wren die
 begheuen den doemproefft en vumede
 die veste En sachten sic en wolden teghen
 den byscop niet doen en aldus soe een
 hadde de doemproefft florens gheen
 hulpe daer he die veste mede hoelden
 mochte teghen den byscop en waer daer
 gheuanghen en op die horst gheuwert
 en daer gheset in secherhoede Des an-
 deren daghes als die somme op was
 ghegaen toech dese selue byscop nyet
 syne ridder scap tot ley den daer quam
 tot hem greue lodewich en had zuint
 hollant an hem bedwongen daer vel
 der meester en der oeuester vā hollat
 greue lodewich te moete quamen En
 maecten nyet hem eminge ende vor-
 waerde altoes syne wende te bliuen
 Als Johan psm, Johan en yzebrant
 van haerlem en Arnolt en henrich
 van ruydich en Wolter vā rinnen
 des Ende by deser zecher gheleyde so
 qua greue lodewich en die byscop byn-
 nen haerlem sonder yemants weder-
 seggen en maecten hem onder daen
 alle die dorpe en verblide hem van
 deser voer spoede alst wal redelic was
 meer hier teghen quemen die kelne-
 meis die van allen dyngen voer sien
 waren die rotten oerloghe behoeflich

Indy Bull
 ne
 B. J. J.

Wacht
 Heerlyk
 Rijk
 Oghd
 A. J. J.

waren om die strijden teghen desen vor-
 seiden princen op ene slechten veldē.
 Meer die voer ghenocmden redders an
 zaghen die verwoetheyt des onghete
 nuden volcs Ende onder vringen desen
 strijt wiselike en seiden dese vortwarde
 an beyden syden Also dat die hermers
 voer die misdact die sie in voertijden
 swaerslich in aemsterlant ghedaen
 hadde solde betalen beyde den bÿscop
 ende greue lodewiche v. t. b. En solden
 myt hoeren scopen vriendelike weder
 kieren

*metten dijel
 door w. schey
 in t. brandy
 in rocht.*

Hide also dyt ghedaen was die
 bÿscop en greue lodewiche die
 nu voer ghen onghelic verueert en
 waren verbranden sunte aechte dorp
 Ende aelbert berade wouyngē en alle
 syne besittinge en versochten in pele
 grimaedsen sūte aelbrochte des hilli
 ghen confessoers kerke tot egmonde
 En hebben bedwongen alle hollant
 dat in ewen partien ghedeelt was
 dat hem niemāt vā hoeren weder za
 ken ware en vormat En greue loede
 wiche sach dat hie ghen weder stoet
 en hadde hat hie den bÿscop dat hie
 weder in syn stichte voer En also dyt
 gheschiet was in hollant quā de gre
 ue van hamen vandes greue weghe
 van ulanderen en begonste walcheren
 te vernechten hughe van voerne ver
 gheselde alle die ander eylande in
 zelant en dede se greue lodewiche ond
 wesen en veruaghe de den greue wil
 lem die nerghent nu ghen zecher

*10. W. i.
 Breraed*

*Huyt van
 Voorn.*

stede en heft die is gecomen i eens vijf
 schers schip Ende daer mitten nette be
 decket en also myt wonderliker auentier
 al schulende ontgauen ayer alse huse
 van vorn van greue lodewiche weghe
 droffate is van zeclant soe ghinch he
 myt honer die ouer die maete myt syre
 macht waer om die zelanders mathe
 den eendrachticheyt En satten hughe
 of scandelichen Ende deden greue wil
 lem soeken ouer al en make den hem
 weder greue En als greue willem dyt
 vernam soe dede hie alle die gheschie
 nis in heymeliken breuen te wettene
 wouter van egmonde aelbert beract wil
 lem vā teylingen philips vā wassenae
 en bat hem oetmodeliken also voel alse
 mochte dat sie op ene dach te leyden co
 men wolden myt al soe vel gheswapender
 lude als sie mochten Ende dat sie ghe
 nen strijt en begonden teghen greue lo
 dewiche hie en weer daer by greue lode
 wiche die vernam dat die zelanders
 versetteden hem teghens hem En dat
 die hermers in die wapen liepen qua
 myt heer aacht bynen leyden op dat
 hie die hermers ierst ghemoetede mit
 wapen aacht Ende daer nae teghens
 die zelanders streden die hermers die
 hem seer haesteden hier teghens Ende
 liepen ongedeliken elc voer den ande
 ren sonder ordmanssi te strijden waer
 om sie haeste stort woerden van den
 ghenen die hem oorloghes verstande
 en veel doet gheslughen Ende de an
 deren die te scheppe niet come en conde

*Huyt van Voorn
 Driffact van
 Zclant: alius
 Burg. j. 110.*

Die liepen op die brugge en wolden hem
 van myes verweeren En versameden daer
 een berch heer ayeer als de brugge soe
 seer verladen was myt alsoe vel wopen
 tiers Doe brac sie en vel neder en daer
 verdrenckeden een groete manichte
 vanden kerckers in den rijn philips
 van chassener walter van egmonde ende
 aelbert baruet syn snelliken ghelopen
 ouer dat laghe velt en soe ontgaen
 ayeer Willem van teylingen die de vi
 ande weder stont soe he langeste moch
 te waert daer gheuangen Greue loe
 Dewich als hie desen zeghe ghebonen
 heft voer hie weder in woer stont myt
 groeter eeren en sloech syn tenten daer
 opt velt In desen quam greue Willem
 myt starcker heer cracht wt zelant En
 satte syn paulioen in dal op dat he des
 anderen daghes sonder verwech stride
 mochte teghen greue lodewich en ver
 deuen den wt synē vaderlike erue
 Greue lodewich die dese meer uerna
 seynde om den hertoghe willem van
himborch om te proeuen of he enych
 zoen of mede daer tusschen dedynge
 mocht ayeer dese selue hertoghe die
 hem wal oerloghes verstant quam we
 der sonder mede of soene En seide dat
 hie ghesien hadde en dat hem gheant
 wort was En gheboet syn tente op te
 bicken en wolde des heers niet verbei
 den ayeer sonder meeren soe rime de
 he hollant en greue lodewich liet daer
 staen tenten en paulionen en pynde
 hem tuericht te comen soe hie alre haf

Seker Bruggen
 ouer dy Ry

Soo lagh den
 syn logh
 voor syde

Vlucht van
 Groot Luon
 van Luon

telicste mochte en giff den byscop die
 gheuangen ridders voer syn soldy
 En somighe van lode wiche ridders die
 van groeter haest van loepen vielen i
 den sul buten leyden en verdructen
 Daer En somighe ander dwalden i den
 ontweghen en syn vermoeyt en van gro
 ter modicheyt doet ghebleue Ende so
 mighe vanden vlienden scoten wt oer
 platen oer pansere en worpent van
 hem helm en schilt en synt al vliende
 Doet gheslaghen off gheuangen Greue
 Willem die den vlienden neerstelich
 ghevolghet is heft vel ridders scap ghe
 uangen en ghebonnen oer paulioen
 hoer prouade en manigher hadt clep
 noet en aldus is greue lodewich wt
 hollant ghebleuen en nimmermeer
 weder te hieren

in Thol

Ende als dyt ghe daen was doe
 waert Willem verhoghet myt
 groter eeren in syns vaders erue en
 is ghemahet die vijste greue van hol
 lant onlange tijt daer nae versame
 de greue Willem ridderscap en besat
 folperts en florens van asperen haer
 castel en oer veste die sine weder par
 tije werven en richte daer bliden voer
 en destinerde beide castel en veste
 en daer om qua greue gerijt vander
 are die byscop derck van utrecht broder
 was myt den van utrecht en verbrude
 dorrecht te puluer En ten lesten die
 byscop derck van utrecht en greue wil
 lem van hollant syn versoent vmits
 mendeliken boden die daer tusschen

De Dingden in deser manieren dat greue
 willem solde gheuen den byscop vor
 den schade den hie hem ghedaen had
 De. a. lb. en solde henrich ten waen all
 syn guet weder gheue vol enal. Ende
 oick mede alle die dienstmane die
 de biscop hadde wouede in hollant sol
 der des greuen dienst mane wesen
 Ende des ghelikes alle die dienstmane
 die die greue va hollant hadde wouen.
 De in den sticht solden des byscops zoft
 mane wesen. En daer toe quam gre
 ue willem myt v. ridders willen
 en baruoets voer die doemkerck toe
 vrecht en bat den byscop dat hie et
 hem vergue om dat he in voertijde
 den schuen byscop vinct toe staucen
 in den cloester en myt ghetelt aen
 ghetast hadde die biscop derck die
 in dessen voel goedes ghesommen had
 de die loeste syn crue dat hie verfat
 hadde en spijfede syn floete en betal
 de syn schulte die he in den hoeff toe
 comen schuldich was en berechte dar
 nae syn bysom myt groter eeren
 greue willen na ada synre nychten
 doet ontfinck hie die greoffcap van
 hollant van den heiser te leen de he
 daer nae lange tijt eerliken berechte
 in gueden meden. In desen tijden
 starff molgoelmo de conyuch van
 scoelant die greue willame oem was
 van hollant en dat rijck ontfinck
 een wt scoelant in leen vandes cony
 hant van engellant waer om gre
 ue willem die een recht eerfghenae
 me was vanden rijck van schotlant

mahede een verbint myt lodewich des
 conynchs soen va vranckrijck ende ver
 samede vele scepe ende voer in schot
 lant daer hie steden en landen wan
 ende zeghe vocht. Ende als greue lode
 wich van loen dyt vernam ver same
 de hie va nyen vrende en maghe. Ende
 meende al hemelic in hollant te come
 der wyle dat greue willen daer bute
 was. En hier om ghynck greue wille
 weder te scap en is myt groeten zeghe
 en loue weder ghecomen in syn vader
 lant op dat hie die greoffcap die syn
 vader crue was die hie secker en vry
 ghesonnen hadde om een onseker
 crue va synre moder doet niet en ver
 loer. En dat hie syne viande myt cruf
 te wt den palen van hollant hiede
 In den iaer ons heren. a. t. op die ^{1^o M C C}
 nonas va december ruste byscop derck
 in gode bynen denenter nae dat hie
 xiiij iaer dat bysom hadde berecht
 en is gheuoot van denenter vrecht
 Ende in die doemkerck by den voerbis
 copen eerliken begrauen
Ende als die eerfame byscop
 derck ghestorue was quam to
 vrecht her odulfus va colen Otto va
 monster Eherard va ozenbring ghe
 broders. Ende biscoppen willem van
 hollant En otto va ghebre greuen en
 baden den capittel om enen myen
 hierden. Ende om hoer beden willen
 woert ghecoren Otto de proefft van
 zanten die xxxiii ste byscop een ionc
 man daer van verstande schoen van

ansien Ende een edel broder Des seluen
 greuen van ghebrue Dese otto en was
 meer xvij ier oelc En want hie to
 ionck was soe wolde he toe come van en
 om orloff vanden pacus te kirighen
 in den ier ons heren m. cc. en v. on
 lange Daer nae to voerhuesen sturf
 hie in den saghe op die vij calende
 van aprilie nae dat he dat bysdom
 hadde berecht in groten mede vij
 ier En waert begrauē in die doem
 kerck myt betameliker eeren Dese
 ionghelinc was van groeten onderseep
 De en voer siemich in allen saken Des
 ghemenen orbers

Nae dat byscop otto de vā ion
 gen iaren was begrauē was
 daer teghenwoerdich waren in synre
 wtuert Dese voerghenoenden greue
 van hollant en van ghebrue Ende
 verkerghen anden capittel myt hoere
 bede dat otto een ionger broder van
 der lippe die doempoeffst woert gheco
 ven die xxvijste byscop die myt co
 sente syns eerpschen byscops ontfenck
 die byscop benedixi tot vrankhenwoerde
 Ende daer ontfenck he mede dat wert
 like recht vanden heysen mederick.
 Dese otto die besette alle syn bysdom
 wyselike en orbaerlich Ende nam dat
 ceuce mytten keysen en voer oener
 meer en dat stichte beual hie hermen
 synē broder twotelike te berechten

In desen tijden soe waren twee
 vermaerde ridders die een hiet

wolter en die ander waltijn Ende wol
 ter was gheborn in brabant en walt
 wijn was gheborn wt hollant Ende
 het ghesiede dat dese twee lieue ghe
 sellen solden rijden op enē tornoye
 Ende des morgheus moe ghynge
 sie in eyne kerke dat sie myt ymich
 yden misse horen wolden eer sie i
 den tornoye voden Daer ghesiede
 datmen daer hoechlic misse sanct
 vanden hillighen gheest Ende als
 die wt was doe begondemen daer
 een ander vā onser lieuer wotben
 en want wolter onse lieue wotbe son
 derlyngē mynde soe haerde he oer
 misse en al totten eynde ayer waltijn
 die der werliker eeren ghierich was
 veet in den torney als die ierste mis
 se ghedaen was daer hie groeten ar
 beyt om die ridderslike lofte te vertri
 ghen Ende als wolter die benedixi
 ghesien hadde vander ander misse
 dede hie haesteliken synre wapene
 an en veet myt synē ghesinde zede
 liken totten torneye En alsoe moe
 als wolter op die bacen quam Ende
 daer in veet doe was elc ridders mo
 de en wolden ter heberijhe rijden
 waltijn quam hem tieghen ende
 nam wolter synē ghezellen vriende
 lic in synē arm en sprach hem al
 dus toe alre edelste ridders god die
 moete dy benedien die hiden an
 desen daghe dat gheruchte vanden
 hoff hebbes ghesonnen en vele rid

Jers henest aff ghesworpen en ver
 teden Wolter nychede syn hoeft en
 lachede ierst want hie wal wiste dat
 he va den daghe in den torneye niet
 gheveest en hadde ajeer doe dese wol
 ter den loff syns namen hoerde rope
 den anderen sonder afflaeten doe ver
 wonderde hie hem des seve en sprach
 tot walsyn lieue gheselle wet dat ich
 va desen daghe in den torneij niet
 en quam want doe du wech ghinges
 doe hoerde ich daer nae misse va onf
 lieuer moeten ten eynde toe Ende
 hefft my desen loff behouden alse die
 myne naem verhoghen wil waer
 om my alle lieueste ghezelle wy af
 laeten willen om die myne va hoer
 alle werelike eere en an nemen een
 ghestelic leuen des nimmermeer ver
 ganch en is sonder mercken ghingen
 dese twee ridders in een cloester ende
 hiet heymenode ende namen aen
 die orde ende dat habijt en leueden
 daer salichliken onder den hillighe
 liden Ende wolter die leerde daer
 syne psalter van beghinne ten eynde
 en sanc die psalmen bet dan ye
 mant anders vanden broders Ende
 als hie op ene dach deuotelic ter mis
 sen was ende beide syne hande myt
 synighen ghebede op wart strecke soe
 viel en gulden cruce neder vande
 hemel in syne hande tot eyne tyke
 dat syne ghebede bequamelic ware
 Ende dat selue cruce brachte adelhey
 die die greuyne van hollant van

Danen tot reynsborch in dat cloester
 Ende se gaff den cloester iacelix vele
 botteken in admiffen dese greuyne
 starff in den iaer ons heren .xj. .cc.
 en xviij op die ander ydus in februi
 arnis En se is myt groter eeren be
 grauen tot reynsborch in dat cloest
 en greue Willem nam hier nae een
 ander wyf die maria ghenoeit was
 meer hie een leuede doe niet lange
 daer nae want dese selue greue starff
 daer nae in den iaer ons heren .xj.
 .cc. en xxiij op die ander nonas in
 februario nae dat hie die greestap
 van hollant en va oestruieslant en
 in volle oerloghes xix iaer hadde
 berecht dese Willem woert ghevoert
 tot egmonde in dat cloester en is al
 daer begrauen myt behoerliker beua
 eret

Hnde alse Willem die edele prin
 ce doet is ghebleue soe waert
 in die greestap va hollant En nam
 te wyne des hertoghen henticke
 dochter van brabant die ierste alsoe
 ghenoeit en hoer name was mecht
 telt daer hie by wan den roemfche
 conynck willam en florens den drof
 saet adellhey va henegouwen ende
 mechtelt van heymenbarch greuy
 nen. bynen desen tijden qua byscop
 otto va vtrecht van iherusalem we
 der en want al syn lant wal te wede
 die hem seluen in groten onmeden
 bewant want greue otto van ghelee

in der tijt vele manne hadde i zallant
 die zeer en swaer gheschat worden
 van des bÿscops ambochts luden also
 dat sie arm worden van eerdsche gude
 en van tijtliker hauen waer om die
 selue greue des bÿscops lude besetten
 dede by den tollen toe bobede en maecte
 een enynghe mitten luden die i fallant
 worden teghen den bÿscop oeten van
 vtecht vermits hulpe bÿscop d'iderichs
 van monster en hermans syns broders
 versameden een groet heer en mende
 he wolde berinnen in die greeffchap van
 ghelre die dorpe die hem naest ghe-
 legghen waren en die lude die i fallant
 hem onhoersamich waren en die daer
 myt machte wt te verdriven Ende
 daer teghen vergadde den dat volck
 wt fallant myt hulpe des greuen van
 ghelre by borckelo en meende sie wolde
 alles sint den bÿscop weder staen aye
 die bÿscop myt ghelude van bazunen
 en myt gheclanche van hornen qua
 male teghen syne viande der hie een
 deel doet sloech ende venschier vollemet
 en veriaghede alle die anderen Ende
 sonder medren wan dese selue bÿscop
 twee starcke castele die voerst ghenoe
 met waren die hie alte mael destruet
 de en dat dorde casteel dat bockhorst
 hiet verbrande hie alte mael sonder
 den meesten toorn want die borcksa-
 ten van den casteleyn desen twiſt ierst
 hadden ghemaect en hadden dat ge-
 meen volc van zallant ierst tot deser

onghoersamheit ghebracht die gre-
 ue van ghelre die hem seer ver onuer-
 de om des bÿscops zeghe en verheech
 in syn hulpe den hertoghe waltreue
 van lymborch greue henrich van sernen
 myt twee hondert ridders Ende mede
 de den iongen greue florens synre
 suster zoen dat hie hem mede helpe
 wolde Ende florens qua die lecke op
 myt alte vele sceppen en verbranden
 des bÿscops dorp en hies toe gheyne
 herde viantlike Ende daer teghen die
 bÿscop oete voerf myt hulpe des eerfa-
 men bÿscops van bremen syns broders
 en des eerberen d'iderichs bÿscop van
 monster syns neuen Ende hermans
 van der luype syns broders versamen
 den dusent ridders en wolde stride
 teghen dese voerseide princen al on-
 uerueert teghen hem setten aye die
 bÿscop comact van portuennen die
 des paens legact was qua al onshoets
 toeter stede daer die strijt wesen solde
 en verhielt desen begommen strijt en
 sachte daer tusschen een gheschiet
 en een zoene hoerre beyder wille in
 deser manieren also dat die greue van
 ghelre solde quijt schelden al syn toe-
 seggen dat hie in fallant hadde en
 geuent den guden sÿte martijn En
 die bÿscop solde den hof to clifteen en
 tot sÿte odelenberghe wt ghenomen
 die prouestie en die denstmane den
 greue van ghelre weder gheuen te
 leen van hem te holden Ende die gre-

ue van hollant solde hebben voer syne
 dienstmanne derhe daer woonde hadde
 v' ff en solde se wy en quijt schelden
 der kerken van vrecht In den pier
 ons heven a. r. en xxx Doer gheschie
 de bynen der stat van gronynge tussche
 egbert den borch greue va gronynge
 en colof castelern va conorden waer om
 die byscop van vrecht toech myt machte
 te gronynge en maecte daer vrede en
 gheboet den te hoelden va beyden par
 tyen op hoer lyff meer alse die byscop
 van danen was wan voloff van toe
 worden egberts casteel dat by hemmen
 stont en destuerde dat en qua myt
 machte bynen gronynge en bracht
 desen vrede en veruaghe de egberte dat
 he rume de in vrieslant En hier en
 tieghen versamede egbert een groet
 heer va vriesen Ende besat daer mede
 de stat va gronynge al omc daer he
 manighen storm an dede soe dat he
 een deel verbrande vander stat Ende
 veruaghe de voloff daer tot dat he man
 we der doet ontqua en vloet tot conor
 den voloff die ommer meende i alle
 manieren dese smaechheit te wreken
 en versamede haestelike vrome wapen
 tues endo stormde die stat va gronyn
 gen sonder aflacten meer die byscop
 die die noet syne stat hadde snellike
 vernam versamende wtghecoren verch
 ters daer he colof mede verduue wol
 de van desen besette van gronynge
 off dat casteel van conorden meder te
 vellen Ende die greue gerijt va ghel

re quam in des byscops hulpe mit vele
 lude ghe wapent Ende greue florens
 va hollant sande hem grote cracht va
 vidderscappe greue Aderick va cleue
 En greue boldersyn va bentheim geue
 om hulpe die byscop va colen Ende de
 byscop van monster sanden hem alsoe
 vel ghe wapender lude als he begheerde
 En van desen is vergadert een schone
 heer by anen daer die byscop va vrecht
 syne tenten sette en was daer den
 dach mitten voer seiden princken i groet
 blyscap en daer by ordele en by coonisse
 syne prin princken desen coloff ver
 wijfde tot alle syne grude dat hiet mit
 allen rechte en die ghene in colof hul
 pen waren den vergaue hiet volcome
 like

Roloff bedachte die groete moe
 ghentheyt des byscops va vrecht
 ende bracht syn besit va gronynge ende
 sette syn tente by dat dorp van conor
 den en bedachte wel voren dat daer
 een broeck anlantweve en een sude
 tusschen lach daer men niet lichtelic
 ouer en mochte comen Des anderen
 daghes als die dagheraect ophghynt
 en de sonne begonste te schinen die
 heer van goer die sute a. r. t. y. n. s. van
 ner dragher was dede die basine blaes
 sen en dede die bongen slaen en toech
 voer myt wtghecoren wapentues ende
 al dat heer volghede hem nae dat ma
 nichs sine ghe wapent was Ende die
 beleyder die voer hen weren va des by
 stops heer waenden te wreken ouer die

fudde en als sie verlast waren myt wa-
 pene soe verfonken sie in die modderi-
 ghe stede des onlanus ende verdre-
 ten daer die niet allene vā den diente-
 mānen meer oick mede vanden wyue
 ia merliken ghesmoert ende dodet wor-
 den en somighe syn versmacht vā gro-
 ten dorst en alsoe doet ghebleue Ende
 somighe die seer ghesont waren synt
 haven vianden myt snelre vlucht nau-
 we oncloepen Ende voloff myt synē vid-
 ders vernolghede dat vliende volck al
 die nacht en behielt al oer preuade oer-
 tenten en oer denoet ende is myt
 groeten roeue en myt volle gheuangen
 weder ghecomen tot couorden daer de
 ouersten weren gheuangen Serijt vā
 ghelre ghybert van aemstel Siderich
 des byscops broder proefft vā deunter
 meer die byscop otto waert gheuange
 in cenre fudde den sie martelyden ia
 merliken myt manigherhande pyne
 want dat fenide selle volck willeden
 hem syne crone al blodich aff myt
 haven zwoerden Ende ten lesten nae
 volle versmademissen die sie hem an-
 deden soe worpen se omme in de alre
 onreynste stede die sie wisten en ver-
 treden daer yne dit gheschiede op de
 halende vā augustus manighe man
 En heer berut vā orfmael die de alre
 vromste ridder was den men in den
 tijden vant in al diertche lande die
 onthielt om ene wile op syne schilde
 en sachte diech my nu ick hebbe dy
 ducke ghebraghen Ende ten lesten

versanch hie neder aeer he hadde
 te voren groten schaden in den vian-
 den ghedaen die byscop otto waert
 daer nae al heymelike wt den modder
 ghetoghen en myt groten wenen en
 seeyen beyde vā leken en vā desen
 begrauen tuerrecht in die doemkerke
 nae dat he dat bydom xij iac in
 groeten euen hadde berecht en dat
 sticht reghen rouers en viande ter
 doet toe hadde bescher met
 In den seluen iare hebben die nomen
 vā sūte seruaes hore zwaete conele
 verwardert en hebben glaciū habijt
 an ghenomen teghen wille en beha-
 ghen oerre priorynen de aleyt gh-
 noemt was

Hlo byscop otto verflaghen was
 als voerseit is quam florens
 van hollant myt anders den ouer-
 sten der kerken dienstmane tot
 vrecht en bat voer syne neuē here
 wilbrande die byscop toe baderbane
 was des greue soen vā oeldenborch
 was dat men hem byscop tot vrecht
 kiesen solde Ende als dat ghemene
 capittel versamet was en hem hier
 op berieden of sie wolden den greue
 mendelike bede laeten gheschen als
 vechte voert die greue vā ghelre en
 die heer van aemsterlant de ter doet
 ghebondet waren hadden corte tijt
 wt hoerre vā gemissen ghequijt wor-
 den Ende als men dese sacht dus
 ia merliken ghesont doe worden
 alle die quede luede vander desy

scapden bitterlike van des byscop doet
 waert daer verniet alst ghen wond
 en was waer om dese here wilbrant
 Die byscop van paderborne was als ey
 wys man die te wicken woert gheco
 ren die ~~xxxv~~ste byscop tot utrecht
 een statelic man stolt ende wies hoeh
 gheboeren meer want dese wilbrant in
 den tijden was in ytalien en altoes on
 lede hadde in des keijfers saken daer
 vme sande men bescheyden wyse mane
 ouer berch myt groeten haeste op dat
 sie desen byscoppe brochten nye meer
 vanden nyen byscoppe Ende sie de be
 gheeren der clesi van utrecht in den
 voenschen hoff presentierden Ende
 dat waert alsoe ghe daen wat de paues
 gregorius de ~~ix~~de alsoe ghenoeemt
 by raede synre cardinalen soe versatte
 hie synen lieuen en behuanden wilha
 dum van paderborne tot utrecht en
 gaf hem syne benedixie en sanden
 eerliken in syns vader lant dese
 nye byscop ghind siten toe recht by
 nen utrecht daer syn hoghe manne
 myt cochte en myt ordele wijden
 Dat die greue van ghelre myt den an
 deren gheuangen wij en las wesen sol
 den vander vangenisse des castelers
 als een verbanen ouerdadich ende
 onwittich man syne rechten heren
 onweerdiger doet hadde syn lijf ghe
 nomen doe versamede dese byscop
 beyde van syns solues macht en me
 de est wieslant vermits des paues
 afflaet een groet mechtich heer dat
 he teghen die van couorden en teghe

De Drenthen deylde in ses betalien me
 de te striden En daer teghen setten de
 voers Drenthen oick ses partien mede
 te striden en daer sie den byscop mede
 bestaen wolden en daer sie oer palen
 so vast mede besatten dat men in hoer
 lant niet comen en mocht sonder groe
 ten schade meer dese byscop als ouer
 ueert man quam teghen syne viande
 in allen syden Ende sloech der volle
 doet vanden ghenen de hem weder ston
 den verbrande wolle dorpe En veruol
 ghede dien vlienden volche totter doc
 ker nacht toe Des morgghens daer nae
 als die voghelkijne myt haren sange
 den dach kondich makeden Doe qua
 die van couorden mitten Drenthen de
 hem seer ontfaghen des byscops moghet
 heyt en gaue hem selue in des byscops
 ghenade Ende facten daer ghesellen
 voer die die byscop guderberlic ontfuich
 en ondbant sie vander maledixie oppe
 dat dese vorwarde die hijr nae compt
 Alse dat coloff den byscoppe wij ouer le
 ueren solde dat casteel toe couorden en
 toe laue En alle recht en iurisdixie
 van der Drenthe solde hij sijn marijn
 wij weder ende in march betuelen
 voer alre hande schade die see gheda
 en hadden En hondert man ghe woep
 senden in lijflant Ende een nonnen
 cloester stichten van sijn benedictus
 oerde en guede tot ~~xxxv~~ prouenen
 En als dit ghedaen was soe dede die
 byscop dat casteel te laer breken te geon

De ende dat casteel van conorden besette
 hie ende weder verwaren myt ghebruiker
 hoede en sine hulpers gaff hie oerloff
 ende danct hem montelike en benall
 sie gode en veet van dane tot vrecht
 toe sūte martijns feeste myt groter ere
 meer voloff die hem bitterlike bedroude
 dat he den bisscop dat casteel hadde ouer
 ghegeuen en dat he dus aff ghesat was
 vanden umbochte vander Drenthe ver
 miede myt ghelde enen vā den die op
 den casteel verraden solde tot eene be
 quamer tijt en onlange daer naest
 ghingen die meeste hoep der lude mit
 desen verrader vanden casteel mit dorp
 Ende voloff die daer lach en schuede by
 den casteel verkrech die brugge ende
 ghinch bynen die vterste poorte ende
 wan dat casteel myt loesheiden ende
 sloech doet die gheme die hie daer
 vpe want en besattet al vaste myt sine
 luden die bisscop was harde gram ende
 sonder wonder dat casteel verloren had
 gheboet dat casteel van hardenbergh
 daer teghens te besetten en dede ghe
 mene heer uere ghebieden teghen co
 uorden en teghen de drenten

Ende hier om in den iaer onses
 heren .m.ccc. en .xxviii. Als al
 le broeck lande harde beuoren waren
 en men ouer al reysen mochte toech
 die bisscop myt ene mechtighen heer
 in die Drenthe en meende dat he des
 anderen daghes toernen en tymmer
 vā den castele to conorden breken
 solde en alle sine vande daer op toe

samen vangen meer die hope ghinch
 alte niet want ter seluer nacht quam
 goet wynt en volle veggens daer by
 dat ys ende snee alto niere ghinch
 Ende al dat heer moste vā noede ach
 terwert trecken totter ysel en lieten
 hoer instrumente daer by bliue en
 die bisscop predite vā nyes des paeus
 aflaet ende sande in vrieslant om
 hulpe Ende alsoe de somer quam soe
 krech dese voloff xv daghe bestant
 en beloude dat hi hoelden solde drent
 ten Dier abten seggen vā oest vrieslat
 vā alre misdact die tot dussen daghe
 tusschen den bisscop ghende hem ghe
 schiet weer Ende bynen desen bestan
 de ghinch voloff totten casteleyn van
 hardenberch Ende begonde mytten
 bisscop te spreken van den payse vand
 zoenen den bisscop seer ver wonderde
 vā voloffs coenen vrachende hem alsoe
 waer om hie alsoe toene weer dat he
 myt ene knecht allene dorste comen
 onder alle sine vjande daer namen
 die van hardenberch ieghen des bys
 cops wille Desen voersiden voloff
 als enen ontwictighen man en leyde
 omme myt crachte witten sloete den
 sie myt henrichs vā greuedorps uede
 op staken satten dus waert voloff vp
 een vat ghesat en hadde syn loen
 nae rechter schult Daer na begonde
 dat volc in den lande vā vrecht toe
 verwoeden en die ene teghen den an
 deren alsoe dat scheen van daghe
 te daghe te vechten off te bernen waer

om dese voerseide byscop tot vrecht quā
ende dē daer syn onschult vā voloffe
doet apenbaerlic voer hem luden Ende
vermits hulpe greue florens vā hollat
soe maecte hie vrede ende vrontscap ty
schen syne ewygdrachtighe māne

In Den iaer ons heren m. cc. xxxj
Dat verwoede volck van drenten
versamenden en groet deel wapentires
en besatten die stat vā groningen en
egbert die borchgreue vander stat de
de die poeten op en sloech synre vian
de een groet deel doet en behielt van
synre weder partren waghē en pre
uande en wal vij peerde En des and
ren daghes toech hie wt en verbrande
vel dorpen in die drentche die byscop
die hem hier wat om verblide toech i
weeslant vermits des paeus afflaet
verlarech hie van danen der dē werff
cen groet heer van wolke daer he aach
telike mede in drentche ghinch ende
verbrande dat dorp toe couorden ende
dat voerberecht van den casteel altoe
mael en syne wapentires voefde daer
volle peerde waghene cleder ende pre
uanden Ende grepen wyue en kinder
die se wredeliken doeden Ende alse
die dach ten auonde quam de toech
des byscops heer ouer dat broecklant
om dat hie daer bet beschermut was
en is weder gheleuert tot anen daer
he in groter eren myt behoelddenen
roue hem zeer verblide Des anderen
daghes als die sonne op ghinch toech

Des byscops heer myt ontwonden ban
mieren en myt basune ouer dat broeck
lant en haesten hem dat casteel toe
couorden te besetten mar die drenten
een onghetellick volc waren des nach
tes toe voren alheymelike bynen der
vesten des casteels ghecomen Ende an
die ander zijde stonden die vriesen die
wtten ghesichte vā vrecht weren in
des byscops hulpe Ende hadden des dē
ghes to voren groeten schade ghenome
en weren seke verwonnen en daer om
woren die drenten volc te stolter en
syn myt hant aacht tot couorden ghe
comen en wolden sonder merrē ster
den teghens des byscops heer meer de
byscop sach syn hulpe gheminnet ende
toech weder achterwart in hardē berech
en giff syne soldenars oerloff en danc
bede syne hulpers en besette syn slote
en veruolde se mit al dat hem behoef
lich was

In desen tiden was in spanien
een ioede Ende arbeide om syne
winyard te bereyden soe mynder de
hie mit hole vā ene steen want he een
boeck dat hadde holten blade daer
in ghescreuen was myt drierhinde
sprake Als hebreus griex en latijn
van elker tonge by sonder in desser
mannen Cristus die gods soen sal
gheloren werden vander maghet
maria en de sal ghepassiet werden
om der menschen salicheyt En alle
die ioede dyt gheleesen hener ys he
bekiert ten kersten gheloue en dē

Nota

hem dopen myt alle synre familien

In Den ier ons heren .m.cccc. .xxviii.
 op die souende halende van au-
 gustus eynde byscop wilbrant syn leue
 en starff te zwolle nae dat hie vni ier
 dat bysdom van vrecht harde manlike
 hadde berecht en waert van danen ge-
 noert tot vrecht en eerliken begrauen
 mit doester tot sūte fuaes want he van
 den fundamente der kerken den yfste
 steen lachte Dese wilbrant doe he noch
 toe paderborne was byscop doe was he
 toe werue mit hillighe lant in des her-
 ses boetscap daer he vernam een selsen
 wouder dat vander stadt van traersen
 toe sachuaerde al vafte by thyla lach
 een goet berch den men daer in den
 lande noemt den berch vā auenturen
 wat soe wie dat wast ses wiken en dan
 syne bychte claerlike doet en onheren
 licham ontfinge Ende alsoe nūchtere
 cloine op den voersiden berch die solde
 sonder twijuel guet gheluckich auen-
 tuer vanden Dese voerseide byscop wil-
 brant seide in waven woerden dat hie
 ene ridder ghesien hadde tot anchiochen
 die op desen voersiden berghe gheest
 hadde om gheluckighe gracie te vinde
 Ende dese ridder vant opt alre hoedyste
 van desen berghe een tafellaken al
 vol vā manigherhande spise daer he
 hem ende syn ghesnide daghelix spisen
 ghenoech af leuede

Nae des byscops wilbrants doet
 was de kerke vā vrecht sonder
 hierde waer om dat capittel ghemeeuli-

ken is toe samen gheroepen om toliesen
 ene nyen byscop Otto vā hollant die
 dorde alsoe ghenoeemt by anroepen
 des hillighen ghistes waert eeddrach-
 telic ghecoren die xxvijste byscop to
 vrecht een edel man gheboeren van
 tonynges gheslechte Dese otto nae
 syns vaders doet was gheneigher ter
 ridder scap en nam an dat bysdom
 dat hie alte arm want en ni alte geo-
 ter scholt verladen vermits den oerlo-
 ghe van den onhoer famighen drent
 dat altoes anstont en mede dat die
 dijke dichtwile breken ende dat lant
 beuloyde meer by der gode ghenade
 soe vercofte dese byscop syne guede de
 hem syn vader gheerffte hadde in hol-
 lant en betaelde des stichtes schult
 ende loste syne castele en berechte alle
 syn bysdom als een waerlic hertoghe
 lango tijt Ende om syne bede wille
 soe maecte greue florens vā hollant
 syn broder ene starcken dijck vā amer-
 ongen neder tot schoenhouen toe de
 volle guets coste Ende toe loene syne
 ewigher ghedenckenisse dede he den
 bysdom volle orbers greue florens
 in den ier ons heren .m.cccc. .xxviii.
 mitten hertoghe henrich vā brabant
 en myt greue diderick vā cleue by
 ghehete des paus gregorius de ne-
 ghende alsoe ghenoeemt voren i stadi-
 ghen lant in den ghestichte van bre-
 men en ver dreuen witten lande vor-
 seite mane wyne en hynder dat se daer

niemat yne en lieten bliuen daer omc
dat dat voerseide volck die papen ende
die clercken daer wt hadden verdrone
en waren weder ghehuert toe der oeffe
nynghe der affgoden

In den seluen iaer die greue flo
rens een onuerueert prince de
vol corneye in manighen lande plach
te hanciren daer he groten loff in ver
kreech die greuynne van claermont ver
hoerde die mere vander groter moghet
heyt en vromicheyt des voerseide prin
cen en van synre doeghet en begonde
te bedencken en te visieren hoe sie den
greue mochte comen te siene daer
sie soe manighe ridderslike doghet off
haerde seggen Ende want ten lesten
desen heymeliken raet dat sie horen
man vromdeliken bat tot vele tyden
dat hie ene hoff dede beroepen i alma
nien dat is in duetsche lant daer he
seluen niet en leet want hie oelt was
En sie wiste wal dat die greue van hol
lant sonder twiuel daer comen solde
mytten heeren wt duetsche lant om
den riddersliken loff te verkryghen En
hier om is greue florens van hollant
en die greue van elcue dordert ghe
roeden myt groten costelheyden om
syns namen loff te kryden En wart
in den spele ghecoren meester ridders
te wesen van den almangen En daer
te ghen die here van nygele waert ge
maket prince vanden walschen rid
derschap en sonder meiren ordiner
den de Eranden die wt ghecoren rid

75
ders an beyden parthien daer dlyngede
de basune en die tamburen ende daer
bleuften die banieren en die zwaerden
En daer versameden die heeren die
daer seie arbeiden om den edele loff
mer die greue van hollant die des
spels ghesone was arbeide vele bet
dan niemāt anders om zeghe der ydeltre
eete te verkrighen wat he volle val
scher ridders wt wap en doet vacht
en scheide syn weder partye en waer de
duetsche verladen en bezwaert waren
daer quam he hem tont sette en quyt
se van haren laste

Die greuynne van claermont die
op den toern lach en van verren
neder sach die grote vromicheyt des
greuen florens van hollant en hoerde
oener al voepen synre loef van groter
begheerten ende lieften so bat sie dich
wile hoeren man dat he hoer bewisen
solde welker die greue van hollant was
onder die ridderschap dat die greue
van claermont ten lesten in ontwer
de nam Ende antworde synre wyne
myt verkienden an siene aldus Ich
weet wal dat van volheyt des herte
die mont sprect en dat die greue van
hollant synre myne ghebruiket ende
sy syn myne Die wt ghenome prin
ce die die gulden bannire daghet
mitten roeden lette den du myt ber
nender mynen dich twiel hebbe beghe
ert te siene leuende meer leeft god
den salu noch tauent syn al doet die

mynlike greuyne behende oers mans
 felken syn en pensede wose den greue
 van hollant by ene heymelike baeden
 mochte waerren meer die greue van
 daermont woe oelt he was van iaren
 dede syne wapen an en versamede syne
 ridders by hem en mitten heren van
 ynghelle bereden sie den greue florens
 die van desen saken niet en wiste ver
 weerde hem teghen die volheyt der eue
 len also lange als hie mochte en vele
 synre vyande die an hem wochten deef
 hie van hem myt manliker wromicheit
 Ende ten lesten qua die greue va claer
 mont mytten syne soe swaerlike op de
 greue florens dat hiene doet sloech te
 Corl op die xijde kalendar van augus
 to Ende alse die greue va cleue dat sach
 van he daer toe mitten duerschen om
 wrake va syne neue sloech hie rechte
 voert doet den greue va claermont
 en ver iaghe de den here va ynghelle
 witten torneye Aldus is die buidelike
 torneye ver wandelt in ene ynghen strijt
 Die greuyne va claermont bedachte
 oer dat die greue florens onnoseliken
 ter doet was comen en sie die yste sa
 ke daer off was van groten bitterli
 ken rouwe verloes sie hoer synne ende
 wolde van den torne neder gheualle
 hebben en sie viel daer ni zuichten de
 men niet ghenesen en mochte die de
 media nomen Amoreos en leuede
 onlange daer nae en voer va deser
 werelt

Die ridders van almaenge voer
 den des edelen greue florens
 licham tot reynsberch mit doester
 dat al daer myt groten rouwen be
 grauen waert dese greue florens
 was ni synre bloeyender tijt ende lieff
 ende bequame onder allen princen
 van almaengen die xij haer in gro
 ter euen berechte die greesscap van
 hollant Ende nae synre doet nam
 byscop otte va utrecht Joncher willem
 van hollant in syne bescher menisse
 ende berechte de greesscap va hollant
 mede en vermits deser macht so ver
 wan de byscop Drenthen en bedacht
 die va conorden en als hie wolde soe
 veet hie ni oer lant dat hem nimat
 en weder stont De here van ynghelle
 ouermits vriendeliken boeden verzo
 ende hie naemaels mytten byscop
 myt sulker voorwerde dat hie eyne
 cloester keche symerde op dat selue
 velt daer syn broder doet gheslaghe
 was In den ier ons heren m.cccc. lxx
 op die xijte kalendar van meye voer
 mechtelt de greuyne va hollant va
 deser werelt en waert begrane mit
 cloester te lansduen daer grawe
 nomen in wonen dat sie ni voertij
 den hadde ghestichtet ni aflact va
 hoeren sunden daer se groete guede
 to gaff en sie eerlike vol eynde

Die greue florens doet des
 edelen princen waert wil
 lem syn soen die ander also ghenoe
 met als een recht eyne verhoghet

In syns vaders sted de xiiii de greue
 van hollant en nam te wyne een so-
 ne maghet die Elizabeth hiet des her-
 toghen dochter van brunnswyck daer
 he by wan florens die nae hem greue
 waert dese die va begyne syne lo-
 ghiet meer mynde die hartheyt des
 yfers dan dat blenckende des goudes
 In desen tijden die keyser henrich
 zoen frederick die daer te voren van
 desen paues gregorius verbannen was
 en by innocencius den vierden van sy-
 le keyserliker waerheyt ghesat was
 Ende die hoeruoersten des keyfers heb-
 ben den lanegreue van dorynge
 ghecoren tot enen roemschen keyser
 meer dese lanegreue leuede luttel
 laren daer nae soe dat roemsche rij-
 ke echter sonder conynck was waer-
 om die paues by ghemenen raede
 syne brodere petrus capucien ten gul-
 dyn zeile tot sute georgijs dyaken
 Gu dmael sente in germaengen
 en vermaende den hoeruoersten dat
 sie va nyes horen conynge die hoer-
 uoersten versamenden in een stat te
 woerdingen en coren eendrachtelike
 joncher willem va hollant tot enen
 roemschen conynck en tugheden
 dat hie die machtichste prince weer
 in den rycke van germanien ende
 hoe dese hoer meer gheacpekiert
 waert hoe meer blyscap woert onder
 der ridderstap want dese willem was
 in den xijste iaer syne oelde doe
 he ghecoren waert Ende was sonder

baert schoen va varenen wit va hude
 zwart van haer schoen va lijue ende
 van allen syne ledden seer toe prijsen
 meer want dese iongelinck wapenue-
 was en ghen ridder daer om bereyde
 men haestelic alle dinc die daer to
 behoeflic waren op dat nae kerstenre
 manire die keyser ridder were eer hie
 tot aiken die aone des rijcks ontfen-
 ge Ende wat vele ridders in der tijt he-
 der cost ontfaghen soe lieten sie af de
 feeste en ontfacen die waer dicheyt der
 ridderstap myt enen halsslaghe daer-
 om is oer vel de de regule der ridder-
 liker oerde niet en weten waer om sie
 dat recht der ridderstap niet en konen
 hantieren Ende daer ome wille wy on-
 se materye wat verlengen en in deser
 teghen woerdiger croniken bescreuen
 hoe dese ioncher willem va hollant
 nae der kerstenre manire is ridder
 ghemaect en de regule daer myt rid-
 derliker orden hefft anghenomen ende
 beloofft te hoelden op dat daer aff leren
 moghen die ridders nu ter tijt wat
 laste sie an nemen in hoere orde ende
 hoe dane loffte sie gheloeffte hebben in
 hoere regule Ende als alle dinc be-
 reyde was nae dat die ewangelie vand-
 misse ghesongen was is dese voersyde
 wapendruiger ghebracht voer den Car-
 denael uermits den conynck van
 bemen die sprack aldus Hillighe va-
 der iulber weer dicheyt brengen wy
 wt desen ghescreuen wapenueer En
 bidde u mynlike dat uilbe vaderlich

ontfaen wille syne begheerlike belijnghe
 en professie op dat hie onsen ridderslike
 gheselschappen moghe an ghescreue wer-
 den Die cardinael die daer stont i syne
 ornamete ghedeet als een byscop sprack
 aldus toe desen jongen wapentuere toe
 nae der bedudenisse des namen miles
 dat bedudet mi onsen dietsche ridders
 soe behoer elken name toe de ridders wer-
 den wil dat hie sy gheboeren wa gueten
 maeghen milde wa gauen weghescher-
 den wa se die heyt goetmodich reghen dat
 hem weder staet en wijs en manlike
 momicheyt meer eer du die beloffte wa
 dynre professien doet soe salu horen
 myt wyzen beruede die last en die regu-
 le van ridderslike oerden

In den iersten myt bedenden
 ons heren passie in ymicheyden
 saghelijc misse te hoeren en dat lijff
 staelich in auenturen te setten voer
 den kerstenen gheloue die hillighen
 kerken te beschermen on rechte strijde
 te schutten quade ghyfte te versmae-
 den ende om die onnoeselen te verlossen
 ene camp te vechten. ghen toney han-
 tiereu dan allene om ridderslike oeffe-
 nynghe Den roemfchen conynck off
 synen marfcaelre order danich te wesen
 d waven saken. Ende dat ghemene guet
 onbesmet in synre macht te lachten En
 des keyserrynche leen guet wa den ryke
 niet te ver vrenden. end voer gode ende
 voer den mensche onberspet te leuen
 in deser werelt Ende dattu dese statu-
 ten deser ridderslike regulen wyselike
 en wal bewarest nae dynre macht

en mie dynre weten neersteliken vol-
 brengest soe salu verdienen rijlike
 eer in deser werelt en nae desen leue
 ewighe ruste in den hemel Ende als
 dat ghedaen was doe nam die carde-
 nael des jongeluynges hande die hie
 toe samen leyde en sloet se in dat
 missael op dat ewangelin dat daer
 ghelesen was en sprach aldus wiltu
 die ridderslike oerde myt gueten beghe-
 ren ontfangen in den name onherre
 en dat dat hier voer ghespraken is
 nae dynre macht voldoen Die wapen-
 tuere antworde ich wilt al doen De car-
 denael gaff desen wapendragher doe
 dese beloffte bescreue en de die selue
 wapendragher apenbaerlick voer he-
 las en voer alle die ghiene die daer in
 hollende wesen aldus

Ick wyllem wa hollant prince
 der ridderschap en een wyman
 des hillighen keysers rychs belye myt
 myne ede inder reghen woer die heyt
 myns heren heren petrus ten guldyn
 zeyle dyaken cardenael en legat des
 stoels van romen te holden die ridders-
 like regule by desen hillighen ewan-
 gelio dat ick tyste mytter hant die
 cardenael sprach toe hem dese hillighe
 beloffte zy een waer aflact dynre sun-
 den Ende also dyt ghesproeken was
 doe gaf die conynck van beem den
 iongelynge ene groeten halsslach in
 synen hals En sprach aldus doe der
 cereu des almechtighen godes soene
 ordiniere ich dy ridders en ontfange

In Danckelike in onse gheselschap en denc
 ke dat dese verlosser alle deser werelt
 voer annas den byscop voer dy waert
 in syne hals gheslaghen en bespot ende
 voer pylatus ghegheselt gheslaghen
 en myt doernen ghecroent ende voer
 den conynck herodes gheledeet myt
 enen mantel en daer belachet voer
 alle den volke ynaect ghesont ant
 cruce ghehangen is wes cruce ich dy
 raede an te nemen en synen doet ver
 mane ich dy te wreken

Ende also dese saken freestelich
 ghe daen weren dese nye ridder
 als hie misse ghehoert hadde dede hie
 blaesen trompen en tamburen slaen en
 bellen clincen en stat myt speren
 die werff teghen des conyncks soen
 van beem En daer nae slophen sic ene
 torney myt blanchen zwerden ende
 hiele hoff dy daghe lanck in groeter
 eersamel cost en gaff alle den prin
 cen en den meesten milde gaene En
 deelde hem mede syne eersamheyt
 myer die cardenael saeff den pacus
 ene brieff alle dinc alst gheschiede
 daer en sanden hem by ene snellen boe
 den en die pacus die hier in verblyt
 was saeff synen discipator ene brieff
 in hoeldende aldus

Innocencius byscop knecht der knecht
 te godes den rector va sute mari
 en casundip salicheyt en der apos
 tele bene dixie sone belye myt ons
 se bekenste te noelen een leuende lit
 des lichams mitte hoefde daer wy dy

blidelike dat op die vijfte nonas i october
 in den hoff die by colen hoechlyken ver
 sament was Onsen lieuen soen greue
 willem van hollant myt ghemeene be
 gheerten der princen die recht hebben
 anden heyser te kiesen daer hem de an
 der princen die coech om verblyden is
 ghecoren tot enen roemschen conynck
 dat wy acpenbaelich weten by breuen
 des selffe conyncks ende onses lieues
 soens peters tot sente georgijs ten guldyn
 zeile spraken cardenael op dat de blyscap
 die men billix hebben sal va deser ober
 lyker sake dat dyne vroude oich te meer
 ee sy om desen persoon nyet ghecoren
 is wat dese conynck als ons die selue
 cardenael ontboden hefft ende mede
 die ghemene meere oerwonde soe is hie
 een ghetruwe ghelouich man wys van
 sinne wrom van ridder scap ende mo
 ghende va syns selffe crachte en volle
 princen mach en swagher he is mede
 ionck van iaren vedelick van older en
 vedelick va onder wynden bequame va
 zeden en va lichame en allen luden
 behaghelic waer ome wy hoepen i gode
 en in die macht synre guder tironheyt
 dat dese conynck sal onder die voete
 wede alle die ghene de den kerstenen
 verdeijt doen en den quaeden hoere
 hoefde wreken Ende den edelen ende
 costeliken kerstijn ghelouue die wede
 der kerken duste der ghemeene werelt
 ende den staet der ghelouiger mensche
 sal di desen man mitter hulpe godes
 grotelike verhoghet weerden want alle

Die meesten van den lande hebben dese
ghecoren hoer hoefde onderghe daen

Dyt spreck en ghebiet den ghetruwen

Die woeest dat se hem om dese meer sol
len verblijden ghegeue x.

In desen als die nye ghecoren conynck
in blyfscap noch sat tot woeringen ende
drie daghe hadde hoff ghehouden des
vierden daghes daer nae als de dach op
ghynck ende dat gras mytten rype be
woeren was blies men die trompen en
gheboet die paulione op te brieken en
die stat van aken al omme te besetten
Daer teghens die borghers van aken haef
ten hem ter vaert hoere poerten te stu
ten ende die doren te grondelich en son
der merven hefft die nye ghecoren co
nynck myt onuerwonen ridderschap
sine tenten al omme de stat ghericht
en sprach in heymeliken raede myt
sine princen hoe men enigherhande
werck maken visven mochte daer men
die keyserlike stat mede mochte wyen
sonder vele schaden te doen Ten lesten
myt subtilen werck liden raede ouer
dwoechmen dat dat ghemene volck sol
de toe samen draghen ene hoghen dijk
de die stat al omme besloete en wantet
gheleghen is in ene daele tusschen ber
ghen daer voele zwaeliger water in
syn en volle claere fonteyne die der
stade ouerulo dich water gheuen ende
daer om dat dat water alrees meerde
ende mytten dijk bestoppet was dattet
met en wech en mochte waerdet toe
hant alsoe groet dat die borger wt

syn huse niet come en mochte sonder
stepe die borghers die van desen water
seer verlast woren belofden de gheco
ren conynck der stat poerten op toe
doen sonder weder wechten Ende desen
conynck als voer horen heeren hoechlic
te ontsaen op dat hie den dijk den
he om de stat hadde ghemaeet de de
brieken en dat groete water liee gaen
Daer ghebone was te gaen Ende alle
die dijk ghebroken was qua de conynck
in die stat op den lesten dach der ma
ent van october daer hie van alle de
borghers vriendelic ontfangen is des
anderen daghes wast alrechtighen
hoechtijt doe versamden alle prelaten
en princen en leyden desen ghecoren
conynck tot onser vrouwen kerke der
ewiger maghet op dat hie daer die be
nedijcie hoechlike ontfinge nae der
mamiden der oelder ghebonten den
die byscop van wynden ordinerden in
die sacristie die byscop van ludich ende
die byscop van vrecht cledene myt or
dementie ghelijck ene dyaken ende
leydene alsoe naer den conyncklike
stoel doe ontfenck die eerdsche byscop
van tolen canceller van ytalien Ende
sattene in den stoel der moghentheit
en sprach aldus Sit eerliken op
den stoel des vijes en doe recht ende
ordel in der werlt die eerdsche bys
cop van mensse canceller van germa
nien saluede sine rechter hant mit
hilligen olye biten En sprach aldus
die aelmechtighe god weerdighe dy

te hillighen in enē roemfchen conynck
 Die David dede saluen by des prophe
 ten samuels hant te wesen conynck on
 dat hebreusche volc **Die** eerdsche byscop
 van vier canseler van galien leide syne
 hande ophem en sachte aldus **In** dy
 moet neder comen die gheest der wysht
 der verstandemisse der wetenheyt der
 guder eerenheyt der starchheyt des rae
 des en weerde vol des gheestes dattu
 gode ontfiest **Die** marchgreue van bra
 denborch des conyncks camerer gaff
 hem een vingerlyn en sprach aldus
 nym een teyken dattu alleyne die
 ouerste here bist in deser werelt **Ende**
 dattu dat roemfche rijke in syne ma
 cht behoeldes en woer dat an uechte der
 barbarien nymt onuer wyuliker cracht
 beschermes **Die** hertoghe van cassen die
 des conynck richter is gaff hem een
 zweret en seide aldus nym hier een tey
 ken conyncklike daer du onhoersamen
 nymt sebarre orvectie crachtelike mede
 casties en de guedwillighen vrede
 mede beschermest **Die** hertoghe van
 beyeren de paelgreue of syn spysdeca
 gher gaff hem enē guldenen cloet en
 sprach aldus nem desen vonden cloet
 bedwinge al die lude in der werelt dat
 se onder danich syn den roemfchen
 rijke op dattu moghes heyten een
 moghende prince dat rijke merrende
Ende hier nae die conynck van beem des
 heysers schenker by consente des eer
 schen byscops van colen satte hem ene
 guldene crone op syn hoeft ende seide

aldus **Ontfanch** dese guldene blencken
 de crone wes in doeghentliken werken
 alsoe blenckende in der werelt op dattu
 verdienste die crone der ewiger salicheit
 in den hemel **En** hier nae die princen
 die hier by waren de neghen ende anbe
 den des conynckomgheentheit ende
 riepen hem salicheyt loff en ere en alle
 de vorsten ghyngen elch bysonder voer
 den conynck ende beloefden hem rechte
 man trouwe **Dyt** gheschiede in den iaer
 ons heren m.c. en xlviii **Ende** alse die
 saken nymt groter hoecheyt ghedaen wa
 ren soe hiele die conynck hoghen hoff
 ene volle werke lanch **Ende** maecte hon
 dert alle syne princen die rijkheyt van
 syne heerlicheyt daer nae des achteden
 daghes versamenden die ambochelude
 van den rijke en hadden heymeliken
 raed van des conyncks orbaer ende ouer
 droghen **Dese** byscop otto van vrecht en
 hertoghe henrich van brabant syne
 moder broder des nyen conyncks riet
 en syn hulpers wesen solden ende den
 iongen hoechmodighen syn van stude
 boletten solde **Ende** her lubbert reguel
 abt van egmonde een stadich man ende
 vroet is ghesat te wesen des conyncks
 vice canselier en alse dat ghedaen was
 gaff he den princen oerloff en beuall
 sic gode en veet nymt vlite en besochte al
 le die castele des roemfcher rijkis
Alle dese casteleyn weren hem ghe
 hoersam en onderdaen sonder
 allene die casteleyn van heysers werde
 waer om dese selue conynck dat casteel

voersit besat myt onuerwonen wapen
 tiers ende stonden dat casteel myt ma
 nigherhande instrumenten want by wy
 len wapmen myt stene tymen en toer
 ne te stucken by wilen stotte men myt
 Des rans yseren voerhoest voer muren
 en poerten daer neder En daer teghe
 die casteleyn die wal beuaert was myt
 prouande en myt wapen die dat casteel
 myt groeten eeren beschernde voer dat
 ainstormen des conynchs Een iare en
 langer Ende daer tenden ghebrack hem
 prouande waer om die casteleyn ghenade
 de begheerde den dese conynck ontfenc
 ingracien doe he dat casteel hem leuer
 de op dat he daer nae hem trouwe we
 en te ghienen tyden teghen hem en

Doe der nae alst ghenaeete der
 hoechtijde die men hier inlant
 dertien den dach hiet doe toech dese co
 nynck to collen dat he daer den
 hillighen drien conyngen een hoech
 like offerhande brengen mochte In
 den tyden was te collen een meester
 die hiet albertus na rauensborch bys
 scop vander prediker orde groet i my
 gramancien merre in philosophien
 en alre meest in theologien die bat
 den conynck oetmodelike dat he mit
 hem eten wolde op den hoghen dach
 die conynck was in hoepe yet wonder
 likes teykens van hem te sien en wol
 de den versamen vader synre stedeliker
 bede niet weygheren Ende alse de misse
 op de hoechtijde ghesaen was ghinck

die byscop wt synre studier kamer en
 ontfench desen conynck myt al synen
 ghesinde harde danckelike Ende ley
 dene witten zaele in ene hoff daer
 boeme stonden daer weten dienes
 va wonderliker schoenheyt de totter
 blyder weerstap bereiden al dat daer
 behoefstich was In den tyden was een
 sonderlinge hoelt hart wynter ende
 alle die eerde was bedect myt groeten
 snee waer om dat ghemene volc de
 mitten conynck daer waren op de
 byscop spraken heymelike dat he synre
 werstaps lude in soe groter colde sonder
 vuer dede eten in ene bongavt myer
 dese byscop die dese toe comende dingte
 wal wiste also he was gheseten mytten
 conynck ter taefelen en alle syn ghe
 selscap also nae synre weerde was ghe
 set en verbeiden der spijse te hant
 ghinck en toech dat is en de groete
 snee en daer qua een somerhette
 en die sonne liet hoer rapen wt
 schynen sonderlynghe warm En wt
 der eerden wes groene gras Ende de
 blomen bloyden in wonderliker schoen
 heyt wt elken boeme wessen telghen
 en groene blaede en rijpe vrucht de
 men rechte voert eten mochte die
 wyngaerden bloyden in wonderliker
 schoenheyt en geuen suete lichte en
 hadden riepe dinnen in groter wol
 heyt die vogheltrine sloghen hoere
 vloghele en songen blydelike na wel
 ken sange ze alle verblyden die daer

1252

no

ofa

luten Ende des vorst Des woelden winter
 is alto maete en wech ghegaen
 en die somer hette woert soe groet Dit
 somighe die daer aeten om die onge
 temperde hette deden hoer dubbelde
 de der wt en maecten hem halff na
 ket En somighe ghynge onder die
 scheme der boeme hier ende daer hem
 te verwoelden Die diures bracht daer
 ter tafel volheyt van spysen soe dat
 sie volcomelike versadet worden de gro
 te menichte van den volke Ende die
 conynck verblide hem en alle die mit
 hem aeten in den seluen haene Die
 dyt grote wonder saghen Ende ten les
 ten als dat werfrip ghedaen was doe
 verloes men die diures oft en droch
 ghebecst hadde Der voghelen sanc
 waert al stille Der bomen vrucht wa
 erf snellike verloren die bloeynde ea
 de waert magher en verdoride ende
 waert magher Die hoep van snee was
 daer weder en die vorst was daer me
 beuender colde soe dat alle die to vore
 oer de der hadden wt ghedaen ende
 van groter herten zibeten in der fees
 ten die haesten hem nu al beuende
 cotten wuere in den sale En als dyt
 wonderlike blyfschap ghedaen was doe
 bat die byscop Aelbrecht den conynge
 dat he den predikeren syne broders
 wolde verkrighen myt bede off myt
 cope ene hoff stede bynnen vrecht en
 cloester op te tynieren en syn aelmisse
 daer to geuen op dat syn rijke te lager

Tweede Die conynck die des eer samen
 vaders bede guderterlike ontfinc de
 toech neder tot vrecht den die byscop
 otto van hollant syn oens mitten prela
 ten en borgheren blidelike ontfinc
 en by raede syne gheculbe is he ghe
 woerden borgher tot vrecht Ende doe
 coffte hie ene breiden slechten camp by
 nen der stat daer niemant teghens
 en sachede den he den broders i aelmis
 sen gaff een cloester op te tynieren
 Ende daer toe ene groete some godes
 op die selue tijt gaff dese selue conynck
 der stat van vrecht en der herken
 vryheit en preuilegien abescurue ende
 beseghelt inhoeldende aldus

Wyllam by der ghenaden ¹²⁵²
 godes wensche conynck al
 toes merrende allen hersten luden des
 hillighen rijchs die dese teghenwoordig
 ghen preuilegien sullen sien syne ghe
 naede en alle guet hoe duche alse die
 hoechtijt der conynckliker moghenheit
 hoer hande wt stehet onder syne ghe
 tultte die onder hem syn Ende he se
 myt gryffen loent wie der verdiente
 hoerre werken also duche alsoel ves
 ticht he sie in stadicheit der puerre
 trouwen en he verbint die starckelik
 heren en ander lude wille tot synen
 dienst hier om ist dat wy naern stelij
 ke merkende puclike trouwe en son
 derlinge mynne die onse lieue ghe
 culbe borghers van vrecht teghens
 onse hoechlicheyt haer toe ghehadt

hebben en noch behent syn mitten mer-
 kenden synne te hebben en willen dat
 sie van sonderlingen vordere ende ghe-
 naede verblie syn en verlene hem al-
 len en elke ewelike myt desen teghen
 woerdighen breue dat ghen prince
 march greue hertoghe off edel man
 ghieselic off werclich personen om-
 ghen van oeren borgheren of die
 in der stadt woende buiten der stadt
 muere ten rechte an spreken mochte
 off voer yemant toe rechte setten van
 den allene dat dat waerlike recht to
 behoerde ten waer een heysen off een
 conynck alsoe verre als sie voer de bys-
 cop van utrecht horen here off off voer
 den richter die van hem inder tijt
 gheset waer bynen utrecht bereyft syn
 rechte te doen En verbiiden mede
 starckelike myt desen breue dat sie
 nymant teghen dese verkenynghe en
 dorren letten offte moeyen en we hem
 des onder woude te doene die sal wet-
 ten dat hie waltet in zwaerlike kol-
 ghinghe onser hocheyt En ter penen-
 genen sal van synre misdact hondert
 march goldes Dyt syn ghelughe eerfa-
 me lude die byscop van sambyens
 myer arnold here van wesemael hen-
 rich van voerne clares persyn dirc
 winder golde philippus van wassener
 willem van bredewede en hugo van
 ardingen ridders en derck van tey-
 lingen ghegeuen tot vrecht off
 die xijde kalende van julius in
 der tiender yndictie int iaer m c c liij

Ende also dat ghedaen was toech
 die conynck in die greessap
 van hollant daer hie harde lidelic
 ontfangen waert Ende dede in die
 haghe tyneden een conyncklike pal-
 laes daer hie van hoghen sahen des
 rijcks te richten plach Die stadt lude
 en die borck suten geuen guetwil-
 lichlike den conynckliken tyns en
 brochoen in des heysers camer soe dat
 syne camer ouerulodich rijke ende
 onerndelich van schatte waert Doe
 versameden raetslude en richters wal
 van hoo steden tot mense om te spre-
 ken van ghemeenen mede en sanden
 desen conynge ene brieff by hoghen
 boden in hoelende aldus

Willem den roemtschen conynck
 horen gloriosen here raets-
 lude en richters meer dan van hoo-
 steden van ouerduetsche lant Onder
 danich en onsen eweliken dienst
 inder hocheyt doen wetten in desen
 teghen woerdighen breue dat wy
 syn toe mense op den xxijsten
 dach der maent m c c cens edels-
 mans selbrecht van waldache die
 richter ys in des heysers pallaes wist
 mede en seker gheleyde is daer ghe-
 set van allen oerloghe en tbydracht
 waer om wy oetmodeliken bidden
 inder conynckliker moghentheyt en
 raeden also verre alst moghelic ys
 en inder oerloff is dat ghy den lant
 vrede die salichlike begonnen is wilt

gheconfirmeren en starcken myt breue
in wer moghentheit want sie kienlic
is dattet in breuet u orbuer nutfcap
salicheit en ere en wetter dat wy mit
groter begherten verbeiden is siarheit
in wer saligher toecomst tot onsen
landen ghegeue tot mensse op den
lesten dach der maent van iulius

Die conynck die desen brieff
weer deliken ontfynch ghe
boet desen begommen lant
mede elken mane vaste teholden
op syn lijff Doffe voerseide boden die
maecte hie vyke myt conynckliken
ghiften en sande se eerliken weder
in hoers vader lant

In desen tijden claghe de die byscop
en die cleij van utrecht den gloriofen
conynck dat die greue van goer den
seluen byscop ver onrechtte beyde an
syn lande en an syn luden waer
om dese conynck den seluen greue
dede voer hem bieden ayer de greue
die niet comen en wolde ter antworde
vermits smactheyt des rechtens myt
herdicheyt maecte hie syn reyse an
ders waer die conynck die dat ver
nam dede syn wapen an voer sute
marcynus oltaer des hilligen confes
soers en deet sunder merren ende
venc den voerseiden greue en ver
iaghe de syn volck en qua myt loue
liken seghe weder tot utrecht en den
gheuanghen greue gaff he den bys
scop en nam den greue die weder die
heyt syns namen myt groten recht

In den jaer onses heren. ay. cc. xliij
die eersame byscop otto van utrecht
ruste in vnsen heren op die ander
nonas in aprilie en is begrauen
in die domkerke myt betameliker
wtuacert Dese otte berechte dat bys
dom van utrecht xviij iaer in groter
eeren dat hie in groter scholt vant
doe hie daer in quam ende lietet i
groter luycheyt syn naecomelynge

Die des byscops otten doet
des eersamen vaders waert
ghecoren Goestwyn die proefft van
sute marien utrecht die xxxviij
byscop tot utrecht Dese goestwyn was
gheborn van aemstel en berichte dat
bysdom lichte een iaer off luttell
meer en was een sempel man die
niet voele besorghet en was om der
kerken sake waer om dat heel bys
dom in corten tijden seve tebroken
waert en verroghen Dat onlange
to voren by byscop otten heerliken
verheuen was die voersienre des bis
doms die den orber trulbelike men
de vanden ghestichte versameden
een ghemeyn capittel op dat sie ghe
meyne sprake hadden van ghemenen
orber des bysdoms Ende tot desen ca
pitel quam willem die edele conyt
van den romeynen petrus die crinde
nael van capucio en comaed eerdsche
byscop van colen In deser heren ieghe
woerdicheyt stont goestwyn de ghe
coren byscop en gaff al daer ouer ere

en lust des voersiden bysdoms des
conynghes en des cardenels om bede
wille des eerdyschen byscop vā colen
so gheboet he datmen henrich van
vremmen verhoghe de in des byscops
stoel Ende die conynck gaf hem dat
waerlike recht by des herden stane
en ungerlym Dese henrich was des
eerdyschen byscops neue een hoech
ghebooren man ghestedich en gloet
modich en doemprouest toe calen
dar dat ghemene volc des bysdoms
sich om verbliden en loueden ende
dankeden gode vā hemelryck

Ende alse dese henrich gheor
dinet ys de xxxvijste
byscop toe verrecht soe was he altoes
forchuoldich hoe he der hilliger ker
ken saken verhoghen mochte ende
verbeteren Ende mede dat waerli
ke recht piijnde hie hem myt groter
dorghet te berichten ayer die tijt en
die onweerde der heren vā aemstel
en vā woerden onstat ghemelich
teghens den byscop daer om dat
byscop gotsyn oer neue aff ghesat
was vanden bysdom by wille des ge
meynen capittels die mytten greue
vā ghelie ouer droghen en hem ver
bonden teghen dat ghemeyne stich
te an te uechten en te stormen ende
te bedrouen Hier om byscop herich
hem manlich hier teghen satte myt
een deel synre denst mane ende ten

lesten nae volle anuechtens ys ouer
draghen dat beyde partyen solden
comen op een slecht grone velt to
strijde en al daer op enen benoem
den dach uechten om den zeghe.
Die heren vā aemstel ende van
woerden versamen den oener dat
sie mochten brengen volle wopen
tides en quamen myt groter houel
die te strijde daer men strijden solde
Ende daer teghen is ghecomen de
voerside myt synē leen mannen
en borghers van verrecht die hie
trudelike vermaende daer hie de
ser troyer heren hoemoet crachtelike
mede meende te temen Ende alse
dach quā datmen strijden solde
en dese byscop trecken solde myt syre
heeruaert ter stede des strijtes Die
eerdysche byscop vā colen was in den
daghe toe verrecht en gaff den byscop
henrich een costelich ungerlym en
sprach dese woerde voer al den volke
die daer onteynte stonden lieue soe
ne wes seker dattu vermits bede
des hilligen confessoers sūte martyns
en by der cracht des ungerlyns soe
salen huden te daghe bedwingen al
die onhoersamicheyt synre weder
saken Ende du salste weder brengen
loff en zeghe sonder twiuel vā allen
synen vianden En ich sal die stad
mitten wyuen en mitten canonike

trouwelike hoelden en behouden En
 sal bidden den almachtighen gode
 voer synē arbeit Die byscop henrich
 die dyt hoerde was ghetwēst ni onse
 here myt ghelude der basine ende
 myt zedighen wechters is hie wter
 stat ghetoghen en quā totten velde
 Daer men strijden solde en ordiner
 de syn volck harde wyllich te rechte
 Ende bynen desen als men dyt dede
 tot vrecht vernam dat wyllen die
 voemische conynck by ene snellen
 bode de men hem sende en seide dat
 dese byscop en dese voerseide heren
 versameniden wolle volcs daer sie elc
 teghen den anderen op den groene
 velde fellike wolden strijden mede
 waer om die conynck snellike ver
 samende weerdighe edders ende we
 gheoren voerghangers en toechhaf
 teliken ter stat wart vā vrecht op
 dat he desen strijt veruangen mocht
 te en vrede en vrentscap an beyden
 tyden weder maken wolde Ende
 alse des conyncks heer uert nau
 welike ter poerten was inghcome
 soe was des byscops heer alto hant
 ter west poerten weghelēden Die
 eerdsche byscop vā colen mytten by
 uen en mytten canoniken die de
 stat bewaerden ghingen ome ende
 besaghen alle die hoeken vander
 stat en seiden den poerters dat sie

Die poerten sloeten en grondelden
 Daer voer deden en hem die slotelen
 gauen sonder metten en wisten niet
 dat die conynck myt synē volke rechte
 te vaert bynen der stat was comen
 en dat hie bynen den nuieren al vast
 besloeten was Die conynck wolde haf
 telic volghen den byscop en synē heer
 en hie en mochte uerghent wter stat
 En alse die conynck dus en luttel
 touede en niemāt de stat snelliken
 op en dede vā groeter gheuensidheyt
 begonde hie die sloete vanden poerte
 en die yseren grondelen aff te breke
 en die poerten op te houwen Op dat
 hie sonder metten des byscops heer
 nae volghen mochte en dat hie de
 begonnen strijt beletten mochte Die
 eerdsche byscop vā colen als he dat
 vernam doe was hie sonderlyngē seer
 verueert en meude dat die conynck
 die stad behoelden wolde en dat die
 poert wachters myt versumenissen
 den conynck hadden inghelueten
 myt synē volke waer om die eerde
 sche byscop mytten vrouwen en myt
 den canoniken die der stat nuieren
 bewaerden ghinc haestelich totten
 conynck en dede dat vollich stille
 wesen en sprach den conynckte alda
 toe myn here conynck uisse moghet
 heyt wille horen myne corte weerde
 het behoert uiser conynckliker macht
 uissen onder danighen volcke in we
 den te holden recht ende wet ende

11

oerdele in den lande te doene ayeer here
offt orlof is te seggen behoedelich in
meden soe dichte ick hier tieghen dat
ghy in dese stat zyt comen myt ghe
wapenden volcke en hebt gheboeden
den volke die sloete op te slaene ende
die poerten op te houwen op dat ghy
die borghers wt oerre eyghenre stat
besluten moghen Ende de selue stat
myt myen luden die gy daer in lue
ten wilt in iusser macht behoeden
Ende ist dat gy dat doen wilt teghen
recht des ick haepe dat gy niet een
meint soe doet gy my groete schande
die ick is cunselier byn Ende ghy ver
myret die groetheyt iusser eerenhet
de seve waer om ick iusser guder tier
heyt oetmodeliken vermane dat gy
my dese stat weder gheeft en den bor
ghers ghiene crachte noch moyenisse
en doen alsoe die byscop dese woerden
ghesproken hadde doe antworde he
die conynck aldus dat alle die lude
hoerden die daer vme stonden Ersja
me hiede en byscop alsoe dyne wiesht
wat bekent soe behoert den conynck
toe die strijde ouer alte behinderen
en die te bedrucken en ouer dardighe
myt crachte scharpelike en wredelike
te castien Daer omme bekeme dat
ons dat schande en laster weert Dattet
een strijt gheschiede va volke daer on
se moghentheit alsoe nae by waer
Ende hier omme hebben wy by ons
ghenomen ridders en wapentires en

synt myt machte in dese stat gheco
men als om den byscop te versoenen
en te verliken myt syne denfman
nen En doe wy vernamen dat die
byscop myt syne borghers buiten was
als op den velde te strijden doe men
den wy hem in syne heeruaert suel
liken nae te volghen Ende alsoe wy
en luttel verbeiden soe en quam daer
niemat die ons en den onsen die
poerte op dede Ende dus moghestu
sien dat onse guet wille en meynin
ge tot nu toe te niete is ghegaen
waer om wy gheboeden myt hamere
en myt bijlen grondelen en doren
op te houwen en haestelike des byscops
heer nae te volghen op dat wy den
ghesproken strijt onderuangen mocht
ten myt onser conyncklike weerdich
Ende elke partye sonder strijde en
myt wreden totten syne weder kieren
Du en salst oick niet wanen dat
wy tieghen den byscop henrich in
yemigheit manieren sellen moet den
ghen dien wy onlange hier te voren
van guder gonste en om dyne begeer
te baeden wy datmen on byscop wos
Ende wy namen dese stat guder tier
like in onse beschermernisse doe wy
hier te voren hem trutte beloefden
en syn borgher ghesworen Ende op
dattu bekemen moghes dat wy dy
dyt niet en spreken in bedriegnisse
en wy in ghieneu toerne en hebben
op die stadt soe geue wy dy guede

nerlike weder dese stat die wy onu
hoets gheueghen die wy wal besitte
mochten en die borghers daer buten
sluten Ende ghebiedent datment mit
luder stemmen doe roepen dat mine
ridders tot oerre herberghen trecken
en hem ontwapenen en desen dach
voert myt blyscappen leden

Ende bynen deser tijt hadde
byscop henrich ene wrede strijt
teghens syne viande der hie volle
doersloech en volle veruaghe de ende
uensch den heren van aemstel ende
den heren van woerden die hie rechte
voert hiet myt repen bynden ende de
de sie soe loepen by syne peerd des syde
en leyde sie al tot vrecht bynen En
recht als men die vesper doche lude
doe quam die byscop myt zeghe by
nen syne stat En is beyde van den
comynich en vander byscop van colen
blideliken ontfangen En om oerre
vrendeliken bede soe hefte dese byscop
dese voerghenoemden vangen ont
fangen in ghenacde en dede se wotte
prisoen doen Ende dede hem daer mit
groete ghenacde Des anderen dages
als die sonne op was ghegauen die
comynich beual den byscop gode en
om alrehande zaken des rijchs die
he te vorderen hadde reet he weder
in hollant

Ende want die greue van ghel
re in voertijden myt desen voer

seiden heren van aemstel en van woerde
een eendracht en een verbont hadde
ghemaket teghen desen byscop hen
rich en al in een dat byscop van vrecht
hadde an ghestornt Daer omc vsae
mende dese byscop een groet volck van
meente ende qua myt crachte myt
ridderschap in die veluwe en verbrade
volle dorpe en versamenden groeten
voeff Die ridders en die nighelboren
lude van ghelre versamenden hem in
een daer teghens en merden hem
den voeff myt crachte te nemen Ende
mittes byscops heeruacert vyanthike
te strijden ayer die byscop als een on
uerueert man myt drijngenden ba
zinen en myt blenchenden banieren
is hie ghegaen teghens syne viande
harde stoltelike en veruaghe de syne
weder saken Ende myt volle ghenaa
gen en myt voel voeffs is he eerlike
weder myt zeghe tot vrecht ghetwe
ghen en van desen oerloghe en van
den ghenangen en vanden voene is
dese byscop alsoe rijke ghetworden dat
he dede tynieren dat casteel tot me
delant myt groeter cost teghen den
an loep des heren van aemstel ende
daer hie mede bedwanch die gheme
ne lude die daer om tynut wonden
van hoerre ghesonliker onhaer saem
mitheyt

In den iaer ons heren an .c. lij
tybbout van ghiesen en wolfaert
van bromogreuen myt ghen en

Johan Dampier auegrieten soenen der
 greuynen van vlanderen versamende
 een onghetallich heer wt vlanderen wt
 manckrijck wt piccardien en wt pittu
 men Daer see walcheren mede bedw
 gen wolden die conynck wilham sande
 Daer teghens florens syne broder myt
 starcker heeruact in zelant op dat hie
 margrieten der greuynen heer smade
 like matighen solde Die hertoghe van
 brabant die des conyncks oem was die
 hier om arbeyde seer. desen onmede i
 ruste to brengen Ende maecte des enen
 dach daer men spraken mochte vā een
 vruchticheyt en dat dat heer vā beyden
 zijden sonder rechten weder huerde tot
 den oeren Ende der wyle datmen dus
 drie daghe sprake hielt tot antworpen
 soe ontboot margriete die greuynne al
 heymelike den hoestmans vā hoerre
 heeruact en merde schalcheyt dat se
 sonder merren waren solden i walcheren
 Ende sie deden haestelike der greuynne
 ghebot myt c. en l. ghetwapender lude
 die hem harde luttel ontfaghen zeghe
 te behouden teghens florens Daer florens
 stolceliken tieghen quā myt trompen
 myt hoernen blaesende en versamen
 den toe west cappel teghen syne mand
 daer hie ene ouermoghigen zeghe clach
 telike teghens wan op den vierden dach
 in der maent vā iulius want in desen
 stryde was soe groete mansplachte ende
 soe gruwelic misfual dat dat hollandes
 sche en zelandesche volck sloghen doet

alsoe volle vlamyngen en fransoyfchen
 dat sie ten ynkcl toe in den blode ston
 den en nochten Dyt gheschiede op suet
 martyns dach iustacio in den iaer wer
 steuen

Ende in desen waert den conynck
 ge dyt laten te wetten by ene
 snellen boede Ende hie an sach ma
 grieten der greuynen loese verrade
 misse en begaf antworpen en is myt
 snelle waert toe sचेpe gheroyt i wal
 cheren Doe quamen voer den conynck
 die fransoyfchen ende vlamyngē die
 ontloepen wēren en deden oer wapē
 aff en baden oetmodeliken ghenā
 de Die conynck waert beroert myt
 ontfarmicheyt en nam sie alle in ghe
 naede In den selue stryde worden
 doet gheslaghen van den vlamyngen
 en van den fransoyfers **L^m** ende der
 verdēuete **L^m** en gheuangen **L^m**
 die conynck sande auegrieten der
 greuynen tte sonne als den greue
 van ghiesen en den greue vā bromo
 beyde gheuangen in hollant Ende
 dat ghemeyne volck dede hie altoe
 mael ontclezen al naect en sande se
 ouer in vlanderen en cle vlamynck
 nam groene cerwtieten en vlochen
 die toe samen en maecten daer aff
 broken om hoer lenden en sy alle
 naect weder in vlanderen ghecome
 die conynck hefft ene ouermoghy
 ghen zeghe ghekregghen vā syne vier
 den myt groeten loene

Margriete de greuynne die dat
mifual van hoeren luden bitter
liken bescreyde voer toe haerl den gre
uen van Angiers die conynck loede
wiche des hillighen confessoers brod
was en lach hem an myt vrendeliker
bede en myt mylden gaeuen dat he
myt groeter heerkracht in henegouwen
queme en dat hie den conynck willa
ontboede dat he synre verbeyde tot
assche opten slechten veld als teghes
hem daer te stryden En op dat die
greue haerl dyt dede soe griff hem
die greuynne al dat lant van henne
gouwen en ontceuede haren lan
van Auemis hoeren soene daer dese
greue rechte voert in qua en ontfyt
die sloete stede en dorpe en vermat
hem doe mochte hie den wader con
ynck toe lande ghekyghen he sol
de soe myt hem stryden en syne scha
den alsoe wreken datmen daer aff
weliken spreken solde Johan van
Auemis die deser greuynnen oldeste
zoene was die hadde in voer tijden
toe wyue ghenomen Meyden des
seluen conyncks suster die doe tot
aeken ghe conynck ghecroent waert
Ende hem was ghegeue dyt voerseid
lant en henegouwen dat hem syn
moder nu weder nam van werne
op dat die van hollant niet gheerft
en mochten weerden in oere lant
waer omme her Johan va Auemis
voerseid alleyt syn wyff sande an

91
Den conynck hoeren broder om hulpe
en troest want hie dyt onrecht lieden
moste om hoeren wille Ende alse de
conynck dyt vernam soe ontboet hie
den greue haerl dat hie by hem com
men solde tot assche up den pleyen der
dese conynck qua sonder meereen
myt wruccoren wapentues Ende
verbeyde daer den greue haerl die
daghe langer dan die ter myn gespro
ken was en daer nae dede hie syne
tenten op bicken en toech myt syne
heeruact tot hemegouwen wort
en meride den greue haerl bynnen
valentijn toe besetten meer greue haerl
ontsach des conyncksgroetmodicheyt
en vumede die stat en toech i vrant
ryck Doe deden die poerters der
steden die poerten op en lieten den
conynck daer die hie doe in ghenae
den nam

Oder nae by vrendeliken boden
heft margriete die greuynne
van vlanderen des conyncks mont
scap verhuueghen en alle stryten hijs
is alre mael versont in deser manie
ren Alse dat her Johan va Auemis
margrieten oldeste soen die des con
yncks suster hadde solde eerfliken
besieten die greeffscap van henne
gouwen en dat lant van aelst end
ghie oer ionger soene solde behoelde
de greeffscap van vlanderen Anden
uer ons heren. m. cc. liij. die paens
die hem seer verblijde an des conyncks

voerspodicheyt sande ene Cardenaell
in hollant Die desen conynck brachte
enen brieff Daer aldus in ghescreuen

T Innocencius byscop knecht der knecht
te god onse ouerste Soene William de
roemischen conynck salicheyt der apos-
telen benedixie nae dat de gotlike cracht
sine kerke wolde in mede setten soe
heft hie sine hoecheyt ghetoeue open
baer teyhene der doghet in den weghe
Daer du myt ghelucke in gaes ende
regnierst want nae dat Contraet der
by leuer des keyfers wedericks soene
was van desen liue ghenomen waert
ni niemant ghebleuen en is de dy-
nen voerteganch des dy god ghenae-
dich is mach weder staen waer omme
dyne groetheyt bidde en vermaenen
myt uaderliker vermaninge ende
raeden Dattu alle andere zware on-
lesde achter laces en by raede ons
lieuen soene peters na sinte georgijs
ten guldyn zerle dyake Cardenaell
en legat des stoels va comen by bety-
den te comen in ytalien in conynck-
liker manieren En haesty te ver-
hene in god gheleyde de kerke der
hilliger apostelen op Dattu daer hoech-
like moghes outfaen die crone des
rijkes van myne handen op de dach
alse onse heer gheborren waert nu al-
te naest comende Ghegeuen.

Ende hier nae nam die conynck
mythem sijn wapentiers ende

reet ouer berch als een pelgrim en ver-
nam harde wyselike Den stat va yta-
lien Ende ten lesten qua hie al her-
meliken voer den paens in die stat
va Geneuen Daer die paens densel-
uen conynck myt hogher tbeer dich-
ontfeuch en hielden by hem een stuc-
ke tyts myt feesteliker gheselschap
Nota Ende om des conyncks bede soe gaf
Dese paens den abdt van esmond
alle ornamente te draghen die ene
byscop toe behoren mochte en mede
volle andere gracen en preuilegien
Daer nae dese voerseide conynck
nam oer lof va den paens ende be-
uallen gode en reet al heymeliken
wt ytalien Dats die lombarden niet
en wisten en qua in hoghe almie-
nyen Daer hie myt groter eer en
ontfangen waert Ende wat eer en
ellick prince hem daer dede dat
aepenbaert dese brieff daerlike
William by der ghenaden
godes roemische keyser en
altoes merrende den abdt van es-
monde onse vice canselier onse gra-
cie en alle guet op Dattu verstaen
moghest die manieren van onsen
staten Daer dyn syn blijde omme-
sy en ontfange ene materye myt
volle wonden soe wt toe wy naly-
quamen in ouer almanyen doe
vonden wy alle der luden begheer-
ten alsoe ombenangen in onser heer-
licheyt dat sie alsoe blyde waeren i

onser teghen woerdicheyt alsoe ene
 moeder der eer eynghe soene were
 ghestormen en weder vander doet
 weer ver wechert en sonderlinge on
 der danich te wesen onsen wille en
 onse ghebode Ende voert dat dyne
 blyscap te meerre sy soe wet dat wy
 hebben in onser macht dat casteel
 van Driesucht en die keyserlike wt
 teykene en die croene myt volle
 jutte en myt volle hyllichdoem En
 onspreekelike fierheyt En mede spake
 en croene hebben wy in onser macht
 en besuten sie medelike ghegeuen
 tot spiere

Hnde alsoe dese conynck i ouer
 almaengen dese saken des
 rykes wyseliken wal besat hadde
 en hie weder in ytalien ryden solde
 om die keyserlike benedixie alsoe die
 paues an hem begheert hadde soe be
 gonden die wiesen te verwoeden en
 te wechten nae der oelder gheswonten
 en onhoersam te syn want die conynck
 verre was en sie toghen in hollant en
 halden ene groeten voeff wt hollant
 die conynck die niet en wolde enygh
 weeringe ofte stuyt syne vande ach
 ter rugge laeten Ende meende dat he
 die onhoersame wiesen yest bedwyn
 gen wolde en dan cortelike in ytali
 en ryden om die keyserlike benedix
 ie en quam haestelike myt starcker
 macht tot utrecht en versamen de
 die prelachten vander kerken op sate
 marien hooff op dat hie daer sochte

ene bequamelike stede daer hie stichte
 mochte ene bequamelike capelle in de
 ere des hylighen mertelers sate geor
 gys Ende alsoe die conynck mittenpre
 laeten sus sat in blider gheselschap en
 hadde daer begheerlike sprache van
 des houes saken Daer qua een bedro
 uer des meden en een nye stuyt mak
 en wap na verren al heymelike ene
 steen an des conyncks hoest Dattet
 vilnae ghebroken was dat den prelate
 die daer omesaten ene grote schande
 was en verwoonderde hem hoe yemat
 soe dul mochte wesen die dat dorste
 doen die conynck na den steen in sy
 ne hande en woech die zwacheit des
 steens en sprack dese woerde woe alle
 die daer by waren Erfsame vader
 in merket wat ghelyke ons dese van
 vrecht aen doen die ons begheven
 doet te werpen myt aldus groeten
 kerzel steyne sonder quade verdwint
 den wy tot nu toe een trutwe luyghet
 hebben ghebeset en hebben hoer vian
 de na buten op ons selues kost myt
 alycys hem onder daer ~~in piteit~~
 meer leeft gode en sine sante georgys
 soe en sal dese misdaet niet onghelbo
 ken bliue Des wy ghesonts lijfs mo
 ghen leue een uer Ende sonder mer
 tedde sich de keyser an en sat opeen
 snel peert en ghelooet dat men der stat
 ontfuchte en bereyde hem al dat hie
 mochte die stat te verduer Die stat

lude die om dyt onghenual alte seere bedro-
 uet waren souden oer borgher meesters
 in hollant en besochten off sie enighe
 vrede en vrentscap mochten weder ma-
 ken myt desen toernyghen heren ajer
 waer toe segge ick meer die conynck
 giff daer enen sentencie den hie niet
 en wolde veranderen dat de stat hem le-
 uede den ghemen dier ghedaen had
 de off hie wolde die stat vermielen totter
 eerden toe die van vrecht verkyghen
 mede ene corte tijt Ende hienden weder
 in hoere stat versamenden horen raet
 en visierden als sie heymelijoste mochte
 om desen quaterader te vinden ajer
 dat sie des conynges waer in enigher
 manieren mochten sachten. Ende dat
 die onschuldighen borghers vander gro-
 ter misdact in meden mochten bliuen
In den iaer ons heren m. cc. lxxv.
 toech die conynck myt heer cracht
 in vrieslant en verban de vriesen
 die hem altoes onhoersam waren Ende
 tymerde een casteel by almer dat cho-
 renbordh hiet tot horen ewighen toern
 daer nae in den winter op die vijfte ha-
 lende van februarus als die wateren berro-
 ven waren en datmen suer al wal to-
 sen mochte toech die conynck myt een
 re betaelge van wapentaeis myt groter
 heer cracht in vrieslant en haeste hem
 seere om den zeghe te verkyghen also
 hie toe waren ghehadde hadde ajer de les-
 te sake en gheschiede niet als die ierste
 want willam van bierode ridder die
 een hoeftman ghemaect was vander
 eenre betaelge uacht teghen die dien

thers die he myt zeghever wan die
 conynck sat op syn peert en berechte
 die ander betaelge selue en sochte ene
 sekeren wech tot hochwolde om dat
 dorp te verbernen Ende als die conynck
 allene verre voer dat voer ga ende
 volch ghereden was om den wech toe
 besoken daer hie tot synen vianden
 mede comen mochte Daer braec dat
 peert dort is en storte ne der mitten
 conynck daer hie vil nae verdronche
 was Daer quamen die vriesen toe
 horen laghen en reesen op toe den
 vrietbusschen ende sloghen den con-
 nynck doet eer hem syn volc te hulpe
 mochte comen Ende om die schoen-
 heyt synre wapene en mede om den
 anet van horen vianden brachten se
 omme mit naeste dorp tot hochwolde
 soe sie alre haestelicste mochten in de
 tijden wonden in vrieslant in volle
 dorpen lude die toe hollant gheruont
 waren die daer toe waren om hoere
 misdact toe hollant verdreue ende
 verbannen waren dese behenden des
 conyncks wapen an dat blenckende
 vanden golde daer een arven van zibar-
 ter barben in ghemaect was ende
 seiden alheymeliken totten vriesen
 dat sie hoeren rechten heer den conynck
 en den greue ontbittens hadden ghe-
 doet waer omme sie vier de alre ouer-
 sten hoeftmans vanden vriesen de es
 hem seer bedroefden om dat onrecht
 dat sie des keisers moghentheyde ghe-

Daen hadden en gloeuen des con-
 nynds licham al heymeliken i
 eens wiesen hies op dat by toe co-
 mender tijt vergheten salde bliue
 beyde waake en ghedencknisse
Dese willem dese edele roemfche
 conynck was gheslaghen nae dat
 hie hollant xxxi iaer hadde berecht
 en dat roemfche vjnd souen iaer
 crachtelike beschedmt **E**nde doe
 waert veruult die prophete die
 sibilla lange te voren hadde ghe-
 prophetiert dat dese willem die
 roemfche conynck van den wiesen
 solde doet weerden gheslaghen in
 den seluen iaer ioncfrou rijchardt
 die des voer seiden conyncks suster
 was stichte een nonnen cloester i
 aflact oers broders ziele in hoers
 vader wechhoff vander oerden van
 premonstere dat conyncks volck
 ghenoeint is en mede tot oers fsel-
 ues salighe ghedencknisse dat sie
 guede en eerlike volbrachte **A**diars
 als men seceff ay. a. luy starff Ely-
 zabeth die eersame vrou wie die
 roemfche conynghyne en is begrane
 in myddelborch in dat cloester

Hie die glorioese conynck wil-
 lam verflaghen was florens
 syn hant dat doe meer eens halfo
 iaers oele en was die vijfte also ghe-
 noemt waert nae hem die xv de
 greue van hollant den florens die
 drofacte syns vaders broder nam in

syne hoede ende berechte die gleeffscap
 in vreden drie iaer en guff den zelant
 ders bescreuen horen daer sie zelant
 mede berechten daer nae waert hie
 ghequetst tot antwerpen in enen tor-
 neye soe dat hie daer starff en waert
 van dancu gheuoert in myddelborch
 en daer begrauen **D**ie hertoghe van
 brabant nam doe dat hant in syne
 hoede en berechte hollant ene wile tijt
 die som ouer daer synde diene outber-
 delich wehollant is verdreuen **D**aer
 nae horen die vorsten van hollant
 den greue van ghelue tot enen mom-
 ber want hie des kyndes oem was **E**n
 daer teghen horen die meesten van ze-
 lant alcyde die greuynne va heme-
 gouiben die des kyndes moey was
 dat sie des kyndes uoghet wesen solde
 En van deser twygedracht soe gheschie-
 de een goet strijt in vermendoy's daer
 van beyden ziden volle luede doet ble-
 meet die hollanders wonen den strijt
 en die greue va ghelue bleef myt
 crachte betwaerre des landes

In der seluer tijt is verreesen een
 goet onriede tusschen den eerde-
 schen byscop va coelen en den greue
 van ghulich waer ome byscop herick
 van utrecht te hant versamende we-
 hollant ende we syne stichte een mach-
 tich heer daer hie syne eerschen bys-
 cop mitter hant mede te hulpe quam
Ende alse beyde partien te velde laghen
 elck teghen anderen op dat sie des an-

Deren Daghens strijden solden doe die
 byscop henrich syne tenten op breken
 teghen der nacht Ende ghebeerde off
 he vlien wolde ende myt syne heer haf-
 telich to huere wert te trecken meer al
 soe gherynge als die dach op ghynck
 en die morghe schien die donderheit
 der nacht verdoeff was dese byscop stol-
 telike ghetoghen in die greeffscap van
 ghulick en verbrande dorpe en haelde
 groeten roeff en venci alsoe volle van
 gen als he wolde Die wakers die die
 nacht waerde hielden vanden ghulische
 here myt groeten gheruchte vermaedon
 sie al heer en riepen dat al hoer lant
 verbrande Ende sonder merren verloes-
 elch syne stolten moet En weren i an-
 te om hoere hacue en lieten achter
 haer pavilione en haesten hem te come
 in hoer lant Den die byscop henrich
 snelliken te ghemoete quam myt lau-
 mieren en myt basinen daer hie er
 volle venci en doetsloech en verbran
 dat ghulische volck myt zeghe Ende
 aldus waert die eerdsche byscop van
 len verlost vanden in staenden strijde
 ouermits henrichs behendicheyde
 In den ier ons heren .m. cc. lviij. op die
 ander nonas van junius vnfte byscop he-
 rich in onsen heren nae dat hie xv
 ier dat byscop dom myt zeghe hadde be-
 recht Die eersame vader sette ierst ene
 versamenynge van xij canoniken
 in steen wick en lachte den yersten steen
 mit fundament vander doemherken

tuwrecht doemen sie van myes ver tymer
 de die totter seluer kerken gheuoert
 waert en daer eersamenliken begrauen
 mitten anderen bystoppen

Nae dat byscop henrich ghestor-
 uen was en begrauen waert
 ghecoren iohan van nassouwe die
 xxxijste byscop tot vtrecht welmae
 een werelich man en sempel Dese
 byscop want alle des byscops castele
 vol ghestoppet van allen dynge die
 men daer oppe behoede die syn-
 voer faete myt groter voersienicheyt
 teghen syne bywonende vyande wif-
 liken hadde betwaert In desen tijde
 is ghesien een wonderlich teyken daer
 apenbaer den vechters die schermedon-
 ellich teghens anderen alse wapentons
 in enen strijde nae desen terken qua-
 een alte groeten droefheyt want die
 wrede ghemeent vees ouer al op reghe
 den heren want doe vouchter florens
 van hollant noch ionck was begonde
 dat ghemeyne volck van henemerlant
 hem te verheffen teghen die heren en
 teghen die weldighen wal gheboeren
 lude en myt dwaser toenheyt werpen
 sie volle huise der neder alsoe dat alle
 de edelynge van anoyte quemen by
 nen haerlem op dat sie daer secker
 weder staen mochten dat verwoede
 volck Die henemare weren te vade
 ghesworden dat sie alle die heren ver-
 iaghen wolden hoere castele neder
 werpen en hoere beschermenynge

breken en alle dat sichte van utrecht
ghemene volc te maken en daer sint
te hant mede anghepant die west
vriescn myt alte starcken verbond ende
die catterlanders myt somighen ander
luden en syn daer mede an versament
oen onghetalllic volck ghe wapent ende
quamen myt machten in aemsterlat
Ghisebrecht die een ioncheer was
vanden lande pensede dat hie
myt synre macht alsoe groeten heer vol
kes niet en mochte we der staen Ende
beroyde hem schalllike en begheerde
den mede en swaerhem vrouwe myt sy
nen wapentres an dyt onghesonten
dier den sie rechteuoert maecten hoeft
man Ende alsoe hie hoeftman is van
alsoe vele volcs pensede hie dat hie alle
synvande witten sichte wolde verdr
uen en ten yersten wolde hie dat casteel
toe vrede lant neder werpen azeer alsoe
dese ghisebrecht sach dat hie an den cas
teel te vermielen niet en vorde en
dat onghetenide volck den luden i syn
re heerlicheyt myt ghebelt hore pruan
de namen vermacende he desen her
nemaers in hemeliken raede datme
in der doncher nacht die tente opbre
ken en snellike toghe totter stad van
utrecht en die al hemelike sonder
hode beclinnen Ende sonder merren
deden sie ghisebrechts raet en syn al
hemeliken totter stat ghecomen
voer der somen op ghanck die sie al
vime besecten myt onghetellede wa
pentres Die wakere die op den muir

ren en op den toernen die macht waer
de hielden ver wonderden hem der go
grote volheyt des volcs dat daer alsoe
onverhoedes quam Ende daren haeste
liken die borghere op wecken ende bot
scapten dat die tartaren ghecomen
waren en hadden die stat al vime
en vime belegghen myt onghetalliken
wapentres die borghere die grepen wa
pen ende haesten hem sere oer stat te
beschermen en clomen op toerne ende
op muieren Ende seyden datmen yst
sprake hielden van hoechste der muren
Ende men vraechde wie sie waren en
wat sie begheerden daer teghen ant
wordt een vanden kenemaers die
wal ghespreke was de dese alle dat
vold stille wesen en sprach aldus Ghy
borghere onse mende dat vry volck van
kenemerlant die groeten is ende be
gheren volstandelike dat ghy alle die
edelynge die die meente verzwore en
te verdrucken pleghen we inder stad
verdrift en verbanen Ende dat ghy
oer lguet den armen luden gheefft
Ende alsoe gherynge als dese woerde
ghesproken waren doe waert ey groet
vunwoer onder den borghere want die
meente waert groetmodich vander
kenemaer woerde grepen oer wapen
an ende verdreuen rechte uoert alle
die in den raet en in den rechte ware
wise lude en machtich van ghebuerde
Ende der waren xl by ghetaele ende
maecten scpen en raede vanden oel

Der luden als oldermans en elker ghilde
en ambochten die recht en ordelden in
der stat rechte ordinerden totten ghe
meynen orber

Die gheschiede in den jaer ons
heren .m.cccc. lxxviii. Ende also
alle die ouersten en die moghensten
weter stad verdrue waren die vader
meente die nu in die nye macht ghe
comen waren die verbonden hem mit
ten kenemaers myt onghefcheydenre
montscap ende die van aemstede ende
die van emelant sijn daer mede i ver
samet

Alse byscop Johan dyt verma qua
he mieten greue van ghelre tot
zest op dat hie die ghene die weter stat
verdrue weren weder in die stat broch
te Ende dat hie die verwoetheyt deson
sninghen volcs wedelike corrigeren
mochte Daer teghen soe scheerden die
kenemaers hoer volc als teghen die he
ren te strijden op dat se myt groeter
waacht des byscops heer mochten bedro
en veriaughen inder die greue van ghel
re die een wijs oerloghee man was be
dochte dat des onghetenden volcs seer
wolke was ongetallike ontsach hem
mit luttel ridders die te bestrijde waer
om he mitten byscop sonder merren
toech achterwart op die veluwe op dat
hie wapentires ghenoech versamen
mochte die luden mede te bestrijde Ghi
sebrecht van aemstel die een hoefftma
was van desen onghetenden volke
sach daer hem al wal ghynch ende

warp neder ghesebrechts casteel van
abcolde wyllams casteel van rijnborch
en huberts casteel van ryanen die sijn
weder partyen waren Ende Dier me
troeste hie die kenemaers myt behen
dichede van den oerloghe En sprack
tot hem aldus Ewolt vechters ende lie
ue vriende Ghy siet wal woe wy bynen
desen iare dyt hele byscop ons onder
daen hebben en alle die hoech gheboe
lude daer wt verdruen hebben ende
oere castele myt waachte neder ghebor
pen ten meesten iare soe wille wy den
greue van ghelre verdrue en sijn heer
lichheit verwoesten want he hem teghe
ons verset heuet en nu want de bouwe
tijt an staet soe ist oerbarlic dat wy el
lich totten onsen kieren en versamen
Daer onse wyne en kindere by lenen
moghen Ende aldus by euede Ghise
brechts van aemstel versameden die
kenemaers oer heeruaert en kierde
weder in kenemer lant en besaten
die stat van haerlem al ome en stor
meden an die stat myt manighen
harden arwechten sonder ruste soe
dat sie wolke lude doet worpen ende
questen myt sningeren en myt schut
te Ende daer teghen die poerters en
die edelinge van bynen besthermede
die besatte stat harde vromeliken
Ende kierden die van luten myt schut
te en myt steenen van horen vesten
Heer Johan parfijn die een woeme

ridder was quam by nacht alhermel
 ken tetter stad en hrech een deel wagh
 va den kenemaers die sie gheladen had
 den myt prouande ende veet in her
 merlant en verbrande wolle dorpe va
 horen meesten vyanden Die hene
 maers die achter warts saghen die
 saghen hoer huese bernen braken op
 van den besitte en haesten ontotten
 oeren en lieten oer tenten daer staen
 myt al dat daer yue was sonder mer
 ren volgheden hem die van haerle
 nae myt groeten hoepen en hore vli
 ende vanden en vingen en wonen
 vel roefs Ende hierden eerliken be
 der myt vangen en myt roeue to
 haerlem bynen die byscop va wt
 en die greue va ghelre die hem seer
 verbliden om der her mer schande die
 versameden een machich here en
 besaten die stat va vrecht al omme
 op den xijosten dach der maent
 van augustus Des vierden daghes
 bedachten hem die voer seiden prin
 cen dat men die stat niet bynen
 en mochte sonder groete cost ende
 myt groeten werke en saghen da
 ghelys ver driet an horen wapetres
 die seer ghevondet worden breken
 hoer tenten op vanden besitte ende
 sloghen vechtenoert neder voer aem
 fuerde en bestellden dat Om dat
 die va aemssorde onlange te vore
 mitten kenemaers hem verbonde
 hadden Ende sie gauen hem op in

handen des greuen va ghelre de daer
 te voren om tby drachtighe woerde
 die selue stat altemaele destruerde
 Ende alse dat ghe daen was die gre
 ue van ghelre nam oetlof van den
 byscop en toech in syne selueslant
 en die byscop woer ouer ysel en qua
 toe deunter

Oder nae twee haer alfine seer
 mit haer ons heren ay. w. hopen
 quam zbeder van bosichem een on
 uerueert ridder myt alle den ghene
 die toe voren verdeue tveren wtter stat
 van vrecht op den tienden dach der
 maent van september in der dagher
 aert myt ledden en dam al herme
 liken in de stat daer volle lude doet
 bleuen an beyden zijden ayer zbeder
 verkeech den zeghe en verdeef vol
 le lude vander ghemeeente wtter stat
 Ende die oelde schepene en borgher
 meysters sette he weder eldi in syner
 staet en in hore macht Ende alse de
 tijt ene wile verleden was quamen
 dese verdeuelinge weder al stilken
 in die stat en ver roeden dat volch
 van bynen myt wreden strijde ellich
 teghen anderen en der wiken dat se
 sonderlinge dus tby drachtich wa
 ren in der stad Soe qua her clacs
 van aetes doe he noch ioncher wil
 lam va hollant te ver waren hadde
 myt v. ghe wapent tot vrecht ende
 houwen die poeten op myt bylen
 Ende sat te rechte midden in der stat

ende ver dreeff Daer wter stude xij
 par volcs behaluen die kindere En alle
 der stat rechte satts he myt machte na
 synen willen ende guet duncken

In den iaer ons heren .m. cc. lxxvij.
 ioncher florens van hollant gheboet
 te versamen een machtich heer teghe
 die west vriesen op dat he syns vader ge
 beente myt crachte halen mochte wt
 vrieslant ende brengent in hollant en

Daer teghen quamen die vriesen myt
 heer cracht en sloghen vanden holla

ders Doet wal v. wapenkes In de strij
 de bleuen doet dese vidders wal ghe
 proefft vā groeten loine en stolte orlo
 ghes lude Als Wermbolt witten haghe
 en albert syn soen iacob vā wassener

Derck vā raphorst en gerijt syn soen
 bernt witten haghe gerijt hermalen
 en walter die vriesse balm van harme
 lant en alse die hollanders soe volle
 wueccoren wapenkes verloeren had

Den wecken sie achterwert en namen
 die vlucht al tot hejlo op den schleken
 achter Daer sie ander werue stredden
 myt nyen onuermoyden volke daer

doet bleuen meer dan vij vriesen
 also op den dach dat die voerghenoe
 mede vidders ghenoech ghebroken syn

In den iaer ons heren .m. cc. lxxix
 op sūte gregorius dach was tuerrecht
 een goet buant die men hier wmeke
 buant doe verbrande sūte johannenda
 sūte peters buerkerke knopenaer
 kerke en sūte hatthimen kerke ende

die meeste deel vander stad In den
 iaer ons heren .m. cc. lxxvij Doet
 merde greue florens een casteel toe
 wdenesse en quā tot hoech woude
 teghen die vriesen stolcelike Daer
 doet bleuen in den strij de vij vriesen
 Daer he ene ouermogighen zeghe
 wan in den selue strij de waert een
 oeltman toe lieue gheholden de des
 conynes graff melde Ende greue flo
 rens groeff op syns vader ghebeente
 en voer daer mede tot utrecht daer
 men dede des conynkes wtuacēt
 Ende als dat ghebaen was voer he
 vā danen in walcheren en brochte
 des conynkes ghebeente mit cloester to
 middelborch daert eerlike waert be
 glauen In den iaer ons heren .m.
 .cc. lxxxvij op den xijden dach
 der maent van december vā groeten
 storme van wynde quam een goet
 water daer in verdrencten volle me
 schen en bieften en was een alto ia
 merliken misfial Doe quā dederich
 van biederode by guetduncken des
 greue florens vergadderde volle scap
 pe Ende veyde in vrieslant en verghe
 selde al dat lant want niemēt den
 anderen toe hulpe comen mochte ou
 mits den water En wan alsoe dat
 aelynge lant sonder strijden Ende al
 se de wateve weder in die sie gheulojt
 weren dede de greue florens tynere
 vier sterke castele in vrieslant Als
 medenblich enugeborch mydelborch

nreuborch Daer hie dat onghetemde volc mede bedwringen In den iaer ons he een a. t. lxxxviii op sūte bonifacius Daer was een strijt tot dwringen tussehe Den hertoghe van brabant en den bīf scop vā ludich

Alse greue florens vrieslant craselicke beseten hadde hefft greue ghys van vlanderē voer oeuē i vlanderē walcheren an hem toe dwringe Daer teghen haeste hem greue florens myt wtghecoren wapentēes Dien greue ghys myt machte te ghemooten Ende teghen hem te schepe te strijden meer hertoghe Johan vā brabant Die dat ver nam quā snellike to walchere en verhielt den strijt en maecte vāste ment scap an beyden syden myt grote arbeyde in deser manieren alse dat greue florens solde toe wīne nemen beatrixe greue ghen dochter Ende hie om solde elke partye sonder strijt Den weder toe hūes totten syne kieren Ende van deser beatrixe wan greue florens dyderiche florens william otten en Johan die nae hem greue waert beatrixe mechtelt en margriete die conyngyne vā engelant Ende greue florens begonste hoechlike tee verheffen en voer oeuē in engelant totten conynck Edewart om te besoe ken off hie in eniger manieren mochte comen te beseten dat conynrike van schotland dat den greue florens toe behoerde als ene rechten erfname dat hie niet ghehryghen en conde on

mico somighe saten die hem teghens waren en dat weder stonden Ende by des conynckes raede vercofte hy dat conynrike van schotland om ene some van ghelde Ende alse greue ghys vā vlanderē alse lange merrede dat hie niet ouer en quam voer her Johan vā renessē oeuē ende verbrānde de stat vander sluis dyderich vā bierade verbrānde casant Ende daer nae voren de west vriesen oeuē in vlanderē de greue florens onlange hie toe voren bedwongen hadde en brānden in vlanderē en haelden groeten roeff Daer toe Desen vlamyngen den dyt hadde zere toerde haesten hem oeuē myt horen strepen myt iij⁴ man gheswapet en meenden die zelanders alte verflaene en hore sepe in die zee te versinken meer her Johan vā renessē een onuerueert vider altoes quā myt at zelanders stoltelike teghen iij⁴ vlamyngē ende sloech der voele doct en is myt volle ghemingen eerlike totten greue florens weder ghehuert Dyt gheschiede als men socef ons heren iaer. a. t. xcvi

In den tyden apenbaerde i myerlant een man gheleert ider zwaert const Ende seide dat he weerkeiser frederich die vele manen die des keisers frederichs dienes ghesest hadden volle hemeliker dinge apenbaerde Daer hie volle princen deorlyke mede verleyde en bedroech mit manigher hande luttēken Die vriesen quamen voer desen visier den keiser ende

dagheden hem groet ghetelt ende gro-
te moeynisse dat hem greue florens
de ende daer ghinck dese bedrighet
sitten toe vechte in keyserlike ghetel-
de en gheboet den byscop vā vrecht
dat hie den greue van hollant
voer hem solde daghen dat he by sy-
nen legaten enen daghe bueff san-
de aldus inhoeldende

Heerderick by der ghenaden
gods ghebieder der romey-
nen altoes merrende enen eer same-
manne die byscop vā vrecht syne gra-
cie en alle guet wantet der keyserli-
ker moghentheyt toe behoert sijn de
te saeten en ghetelt te casten Soe
vermane wy dyne trouwheyt mit dese
ueghenboerdighen breue dattu den
greue van hollant volstandeliken
vermaenste dat hie dat vriesche volc
onghemoft laete off wy willen tegen
hem varen myt ordele en myt rechte
Ende yst dat dese greue vā hollant
hem vermet enich recht toe hebben
in preuelegien of in breue der key-
seten off der conyngen an desen my-
en vriesen soe ghebieden wy dattu
den seluen greue ghebides te comen
in myten tot onsen keyserliken redy-
te huse bynen xliij daghen en toene-
ons daer syne preuelegien ghegeue.

Die greue florens screeff wed-
desen meyster in den zwart-
ten consten dese verschen En weets

Du nicht dat de keyser frederick in
voer tyden versmoert bleeff by syne
huesghesinde Du en biste niet de gro-
te moghende keyser een enich herte
der werlt meer Du bist een ouerste
vader vā myten Dese mycener die
waert mit leste gheuangen vanden
eerdschen byscop van colen daer
hie aepenbaerlich lyede alle die boef-
heyt ende de bedrighemisse vā syne
zwarter const en waert verbrant an
ene staken alst recht was in den dor-
pe dat wittefloerhiet dat volle lud
saghen daer mit dese greue florens
waert gheopen totten capittel toe
vrecht en he qua myt anderen ede-
len luden in de stat want iohā vā
nassouwen die ghecoren byscop en
niet gheconfirmiert en was dat me-
on vanden byscop setten solde dat
dese selue iohan den heer van aem-
stel dat casteel te vredelanc hadde
tonder pande ghesat Ende den here
vā bouerden dat casteel van mont-
foerde hadde tonder pande ghesat
om ene sūme van ghelde Des hem
dat heele byscop bedraechde alst
reden was Ende hier om inde iær
onsheden an en lxxxvij nae 1287
dat dese ghecoren iohan als een le-
heman dat byscop beuact had
de xxx iær en verladen in groeter
schult teghen volle boukenars waer
om die ghemene desy screeff den

paens den armen staet des bysdoms
vā vredecht en beden hem ymichlike
om enē anderen byscop en byscop johan
affe setten Ende daer tēdes ouer
mits des paens moghenteyt is jo
han vā nassorden ghesat vanden bis
dom en gerij Syric is gheordniert

Die xijste byscop tutrecht

Ende Als Johan die ander also
ghenoemt is ghemaect byscop
tutrecht Ghysbrecht van aemstel
die dat casteel te wedelant hadde to
onder pande de begonde dat volc vā
vrechte te verswaeren myt enē nyen
tollen waer om die byscop by caede
der stadt ende der desy boet desen ghi
sbrecht van aemstel syn ghelt ende
begheerde weder dat casteel te wede
lant meer ghysebrecht die daer teghe
sghede myt alrehande vortbaerde
der he hem vermat en en wolde des
gheloes niet waer ome de byscop ver
samende gherynge wapentires ende
mende he wolde aemsterlant myt
crachte verbernen en dat casteel mit
dieghen ende myt verueren aff by
nen Ghysbrecht van aemstel syn hul
pe herman vā wuerden wt hollant
quam myt enē machtighen heer op
zoesterenge om te strijden teghen
den byscop Ende also beyde partjen
te samen quamē myt clyngenden
trompen en myt blenckenden basu
nen Soe was des byscop heer mach

tichst int yerste en verdrue ghysbrecht
myt synen darp luden en wt symre
heerlicheyt achter waert haerde manlic
Ende sonder meerrē quā herman
van wuerden de myt hem brochte een
onuermojt heer wt hollant ende at
beyde om des byscops volck te verdrue
Dese herman waert zoaeliken ghe
wont in den yersten anloep en bleeff
nochtant manlich int leste vanden
strijde soe dat hie int eynde des byscops
heer veruaghe de bynen die veste van
aemstorde in den strijde bleuen doet
wome rechtens Alse steuen wederic
van zulen wyse oerloghes lude Ende
hier om bat die desy vā vredecht gre
ue florens van hollant dat he ont sach
te ghysebrecht van aemstel en besatte
rechte woert mede dat casteel te mede
lant al vime myt een deel wapentires
wt hollant en richten blyden en mag
nelen toernen en nuieren mede toe
breken Ene corte wyle daer nae wold
die greue dat besit vernijen ende ont
boet nye wapentires wt zelant ende
meende dat casteel noch vaster te be
sitten Ende also ghysebrecht vā aem
stel dat vernam versamende he sol
deners en wapentires al heymeliken
en quā teghen die zelander's daer zie
ghiene hoede voer en droghen by lone
myt groeter cracht Daer by quam
wost wjn vā venesse die der zelander
hoefstman was dede die hoernen bla

sen ende die bannire ontwynden hadde
 stolclike die den loff van den zeghe
 Jaer verheuech myt wederer hant In
 Den strijde soe bleeff doet die here van
 bromo een vrome ridder myt volle wa-
 pentires Ende ghisebrecht van aem-
 stel bleeff daer gheuagen myt volle
 synre riddere Ende aernole de ghise-
 brechts broder was ontfuchte hem des
 greuen moghentheit Ende gaf hem
 op dat casteel te wedelant en die gre-
 ue besatte myt synre schutten harde
 trouweliken Ende want herman van
 woerden in ghisebrechts hulpe was
 en aepenbaerlike teghen den byscop
 ghesteden was hadde in voertijden
 op soester enge Daer om soe wolde
 dese greue dat den byscop die smaecht
 die hem daer van herman ghe daen
 was verbeteret worde Ende versamen
 den een mechtich heer van myes daer
 he hermans lant mede verberne wol-
 de en synre lude mede verdrue herma
 die ghiene macht van volke te weder
 staene des greuen groete moghent-
 heyde besatte dat casteel te monessfor-
 de myt wapentires en toech en wech-
 te synre lande vandes greuen ansich-
 te als een voerulochtrich man meer
 die greue die niet aff en liet van syn-
 nen in setten beghinne besat ende be-
 stelledede dat voerseide casteel to mont-
 foerde om t'int een iaer lanch ende
 stormde daghelix myt alle hande in

strimenten die daer mitte toe ware
 daer behem manighe tormete mede
 dede Ende ten lesten bleeff greue flo-
 rens alsoe daer voer liggene en also
 lange dat hiet wechterhandt ende
 myt crachte wan en onthoefde sie
 alle die op den castele waren sond-
 twee en doe besatte die greue flores
 dat casteel voer myt synre wapenti-
 res diet verwaerden nachtes ende di-
 ghes teghen hermans anwechte van
 woerden Ende als dyt een tijt verle-
 den was soe waert een vriendelike zo-
 ne ghemaect tusschen dese voerseide
 princen en gheordineert in deser
 manieren dat ghisebrecht van amstel
 en herman van woerden beloueden
 trouwelike te holden daer se onder-
 ter penen satten al hoer guet dat se
 teghen den byscop van vrecht noch
 teghen den greue van hollant niun-
 mermeer te ver setten en solde myt
 raede noch myt daede Ende sie solde
 den greue voer synre cost en arbeit
 zibeden hulden ende trouwe Ende de
 byscop solde synre castele weder hebben
 in synre macht Ende dyt seggen
 waert vaste ghemaect myt instru-
 menten en myt aepenre breuen in
 allen sieden Ende aldus is ghegynnet
 die viantelike kyff tusschen desen

D voerseiden princen
 die greue florens liet vyllike

wt synen herten van puerre edelheyt
 alle nijt en toern want hie nam dese
 ghisebrecht en herman en maecte sie
 syne ouerste ende heymelicste raede
 meer herman van woerden die synen
 myt niet vergheten en houde de brody
 te ghisebrechte van aemstel daer toe
 want hie een onschallich man was
 ende sempel dat hie sich myt hem ver
 bant teghens den greue by syne raede
 voer gherijt van uelsen tot camerich
 en verkreect daer in haer hulpe den
 byschoep van drubwaens vandes conynge
 weghen van engelant den here va
 buyck vandes hertoghen weghen va
 brabant en hore tebede raet waren
 des greuen va vlanderden daer sic ou
 droghen myt ghemenen raede dat
 men den greue florens leuende van
 gen solde en soldene den conynge va
 engelant senden die on in ewigher
 vangenisse hoelden solde En Johan
 greue florens soen des des conynge
 dochter van engelant te wyue had
 de die solde heer va hollant wesen de
 se edel greue die va deser veruade
 nisse niet en wiste die onlange daer
 te voren heerlike conynge en pala
 se makeden in haerlemer holt dat
 ter voghelyn sanc hiet Ende in den
 haghe daer hie myt ionchens ende
 myt ioncfrouwen in der wildernisse
 des bossches stadeliken te iaghen
 plach of in der wapen riddersliken

manieren oefenynge hantierde
Ende hier om in den naer ons
 heeren 11. 11. 11. 11. Doe reet
 greue florens tot utrecht om dat hie
 versenen wolde enen wydracht die
 was tusschen den ridders van zulen
 en desen voerghenoenden heren van
 aemstel en va woerden die des greue
 raet weren Ende ghinch in die kerke
 en nam mit hem een deel ridders en
 Daer qua een wyff alst hoer got liet
 wecten ende gaff den greue florens
 al heymeliken enen biceff den hie een
 syne gheoowesten liet leesen daer in
 ghesaene was aldus Conynche hyn
 edel prince ghedenche in dyne syne
 dat dauid die psalmen maecte profe
 terende ende voersaide aldus die ma
 ne myns d wreden daer ich in hoeyte
 die myne spijse at heft groete vertre
 dyng op my ghemaect meer greue
 florens die groetmoedich was de ach
 tede des verskens harde cleyne ende
 hielt hoghe feesten myt borghereen en
 myt prelacten ter maeltijt ende nae
 den eten om trynt des myddaghes
 wie ghinch he liggen slapen En mie
 den slaepen mende hie den dach in
 blyder gheselschap te eynden ende als
 hie ene corte wyse gheslaepen hadde
 do quam ghisebrecht van aemstel
 en verweeten witten slape dat hie
 sonder merren op stonde en mitten
 walkenacs weter stat reede wantter

Waerter volle voghele in den veldē saten
 Die greue die ghenoechte hadde in den
 veder spolle om voghelen te vangen
 haeste he hem en nam ene sonderli-
 ken schonen sperwer op syn hant en
 reet wt mit luttel ghesins wtter stadt
Ende waert aldus myt heymeliker ver-
 rademisse gheleydet om t'ynnt ene hal-
 ue mile vander stadt daer lach herma
 vā woerden myt ontallike wapentires
 en krecht vp wt synen heymeliken lue-
 ghen en besette den greue al wme en
 gerijt van welsen die daer myt cracht
 te was taste den greue alre yfsten an
Ende daer teghen de greue als een
 onuerueert man warp den sperwer
 off en toech syn sweert ende mende
 hem te veriseren en hadde lieuer te
 steruen dan he sich den verraders ge-
 uangen greue meer dat en halphem
 niet volle want dese voerseide ver-
 ders die hem niet en schuenden de
 des voerseiden greue syne dedynge
 an hadden vengen desen hoghe prin-
 cen de des solues daghes syne spysen
 bynen vrecht ghegheten hadden
 de vingen on myt aldus groter ver-
 demisse den se al heymelike vuerden
 in der seluer nacht op casteel to nuide
Ende bynen desen qua dat vumoe-
 vā deser heymeliker mede die man-
 ghes menschen herte bedroeuēde **E**n
 dat ghemeyne volc van kenemer lat
 vā mieslant en vā watter lant quame
 myt horen seepen haesteliken oeu-
 gheloyt tot muden om den greue te

alind
 onpland
 nigt
 vrede gh
 an

verlossen **E**nde also dese mordenars
 vernamen vloen sie haestelic mitte
 ghenangenen greue ouer stote ende
 ouer velt en ouer weghe **E**nde daer
 teghens quamen die van neerde ghe-
 loepen myt groten hoepen om den
 greuen te verlossen waer om dese
 vluchtighen in groten anxtē weren
 want hem de kenemars volgheden
 myt groeten volke en die dorplude
 die daer om t'ynnt woenden mytten
 van neerden hem sterkeliken te ge-
 moete quamen **D**at peere daer se
 den greue op ghebonden hadden dat
 was deyne ende en mochte die stote
 niet ouer springen **E**nde et viel
 mitten greue mit watter den gerijt
 van welsen niet wt ghetrecken ene
 mochte vermits anxtē van groeten
 volke dat hem volghede waer om de
 se gerijt die een sel boeze herte hadde
 die stach den greue **O**ij woude daer
 lie an starff en rume de myt enen
 snellen peerde achter waert op dat
 casteel to cronenborch herma van
 waerden veet buten wt syne lande
 ende sochte oelt holt hier ende daer
 en waert wt syne heerlicheyt ver-
 dreuen en bleeff in ewiger ellende
 sonder troest meer ghisebrechte van
 aemstel die een oelt sempel man
 was en dan herma vā woerden toe
 desen verleyt was die waert onthol-
 den van synen vrienden buten totten
 eynde syne leuens die hem gauen

syne behoefte alsoe hem betaende Ende
 bynnen desen soe quamen die hermeys
 ende vonden den greue noch halloff
 leuendich en synen adem treckende
 alsoe men seit dat hie een luttel sprac
 en se vingen een deel der moeder
 knechten de sie int an sien des ster
 uenden greue doden myt maniger
 hande pynen

Oder die greue richte syn oghe
 op in den hemel op die wijste
 kalende van julius ruste hie in onse
 here Ende wy haepent dat hie ghe
 croent is in den hemel om die pynen
 dese greue florens berechte hollant
 wal sly iaer harde ecelike en was
 een gloriose prince scone ende stark
 van crachten bequame van in siene
 wal sprekende groetmodich van herte
 del van daden milde van gauen
 een groet senger En een ghelijke
 richter syn dode licham woert ghe
 uoert tot veynsborch mit cloester en
 al daer by beaeryse syne wyue myt
 wenerder wtuaert harde eceliken
 begrauen

Ende alsoe dyt behoerlyke ghe
 daen was die greue van de
 ue die des vorst greue florens neue
 was versamende een machtich heer
 wt hollant ende besatte dat casteel
 van cronenborch al vme myt enen
 harden be zwaren besitte dat he da
 ghelijc an stormde myt instrumente
 sonder ruste ter tijt toe dat ghehijt
 van velsen myt syne hulper's oimits

*magnus
 Musicus
 f. musicius*

ghebreeke van spysen ende ander behof
 te hem ghemangen guff Ende he lye
 de doe alle de verrademisse van beghe
 ne ten eynde alsoe alst voerf is apen
 baerlike voer alle den luden Ende
 men dede den seluen gerijt wolle
 zwaren pynen an Ende ten leste sette
 men hem op een rat dat ghemene
 uole van hollant braken dat casteel
 neder en toghen voert tot munden
 om dat casteel te betnen **meer** dat
 vonden sie sonder weide want die wa
 pentires daer al af gheloepen waren
 en en dorstens niet holden dat be
 ualmen diderich van haerlem dat
 hie trouweliken bewaren solde die
 greue van deue nam doe woert hollat
 in syn beschermemisse Ende daer te
 ghen ghie van henegouwen trefor
 er van ludich nam die besaer'misse
 van zuiuthollant Ende bleeff wonende
 ten berghe Ende van deser wydracht
 was groete onruste en de merrede van
 daghen te daghen Ende dat uole van
 hollant waert dus in tveen ghe deelt
 ende en hadden ghienen rechten hein

In den seluen iaer byscop Johan
 van sicut is verset nan vtechte
 ouermits den pacus en is ghemaket
 byscop toe cullense Ende willam ghebo
 ren van mechelen die de saken toe
 hoeren plach vanden voemschē dach
 is gheordiniert die slyste byscop tot
 vtechte willam quam tot vtechte en
 want alle dat byscop verladen ende

besonden myt manigheithande wyrm
 ge daer he seer om arbeide in guden
 staet weder te brengen en te maken
 wat dese selue byscoop in den yersten be
 satte hie dat casteel toe muden myt
 wtuercoren wapentires dat he also seer
 queste myt alre hande instrumente
 ende anghaene dat Diderich van
 haerlem die daer casteleyn was be
 gheerde hem op te geuen en in van
 gemisse te gaen en behoelden syn lijfe
 dat casteel vry oener te leueren van
 desen ghelucke is byscoop willem groot
 modich ghesorden en voer in west
 vrieslant prediken aldaer teghe dat
 hollandesche veld: Des byscoops aflact
 die vriesen nae hoerle oelder gheson
 ten welen haest ghenyghet totter we
 der rechteynge wantet hem byscoop wil
 lam riet en besatten rechte voert dat
 casteel te wydenesse al vme stormen
 de wrede like sonder afflaeten Alsoe
 dat bolde wyrm van naeldwic die cas
 teleyn ten lesten van node vpgaff
 den vriesen dat casteel in deser vor
 werde dat hie ghesonts lijffe myt sy
 nen gude dat he daer vppe had myt
 vasten wrede voren solde in hollant
 Ende sonder mereen destruerden die
 vriesen dat casteel te wydenesse En
 braken al tsamen Ende braken dat
 casteel tot Enningeborch en besaten
 dat casteel toe medenblich alomme
 en verbranden dat stedeken te pul
 uere florens van egmonde en de an

der borch saeten nochten Duche hare
 manlyke teghen die vriesen ende
 welen alsoe zwaerlike bezeten dat
 sie alle hore prouande vertreit had
 den en aeten ten lesten peerde vleysch
 van groeter noethongere Breue so
 han van henegouwen also he dyt ver
 hoerde qua he myt groter heer cracht
 ropen in vrieslant en outsette me
 denblich daer bleue doct om tynt
 vriesen en he spise de dat cas
 teel myt volle prouande Die here
 van arhel en die heer van putten
 verbranden Enchuisen en wemen
 daer groeten roeff ende voren van
 dancu myt horen sceppen onghescha
 det weder in hoer haeuene
Ende alsoe dyt gheschiet was
 her florens van reguel abt
 van egmonde Diderich here van
 brederode henrich casteleyn van ley
 den en willam van egmonde v
 ders voren ouer die zee in engelant
 Ende baden den conynck dat myt
 synre gonsten ioncher iohan van
 hollant moeste myt hem luden ouer
 varen want dat lant van hollant
 synre niet wal ontberen en mochte
 die conynck edelwilt ontfeuch
 dese boden harde mendelike ende
 dede bereyden een schip mit altoe
 groeter sierheyt daer he ioncher
 iohan ende syn dochter mede oener
 sande in hollant ayeer want hem
 die wynt niet wal mede en was soe

qua hie ni zelant an lant Daer nu
 her wolfert vander weede desen ioncher
 iohan van hollant in syne hoede en
 fette alle die hollanders van hem
 In den iaer ons heren m.cccc. xxviii. Doe
 wolde ioncher iohan bedwingen dese
 onhoersame west vriesen ende quam
 myt groeter heer cracht bynen almeir
 Daer teghen quamen die vriesen en
 quamen myt groter heer cracht haer
 de manlike Ende hadden to samen
 ghetoghen alle die macht van vries
 lant om ene swaren strijt te vechte
 Ende alse beyde partyen toe samen
 quamen myt blinkenden banniere
 ende myt dlyngenden trompen waert
 Jaer groet gheclas van den wapenen
 en gheruchte vanden luden want
 die hollanders en die zelanders woch
 ten den vriesen an in twee betalgen ^{in m. west-}
 en sloghen der vriesen doet mij ^{vriesen v-}
 dat ander volc veriagheden sie soe ^{lyg-}
 veer dat sie hem ontschuelden in
 heymeliken steden vanden hollant
 schen heer bleue doet die her van ar
 kel een vrome ridder iohan van
 Doeroge Ende nochtan twee ander wa
 pentures die om oere manliken do
 ghet ewelike te prysen syn dese blo
 dighe strijt gheschiede op die leste
 kalende van aprilie in den seluen iaer
 voersat te wone opter slechter ghieft.
Ende alse die byscop byllem
 Art vernam dat die west vrie
 sen den strijt verloren hadden voer
 he oener in oest vrieslant ende predie

te Daer des pacus afflaet teghen dat
 hollantsche volc die vriesen beloenede
 den byscop te helpen en quame haeste
 like ghereyt myt volle seepen tot moe
 nikedam die poerters van haerlem
 ende de benemars en die waterlan
 ders quamen daer teghen myt groter
 heer vaert myt haeren bannieren En
 bestreden stoltelike dat vriesche volck
 meer eer yet lange hielden hem die
 vriesen vanden strijde ende ghyngen
 haestelike in oer seep en pyn den he
 suelliken van danen te comen Ende
 die waterlanders volgheden ende sloe
 ghen oere volle doet en hebben den
 zeghe myt groten loene en myt mach
 te verheghen Ende alse die byscop wil
 lam desen strijt verloren hadde liet
 hie syn groete seep daer blyuen ende
 ghinch in een cleyne boet ende ryde
 daer mede oener int lant van oener
 ysel soe he haestelicste mochte want
 he in groeten anxe was
Ioncher iohan van hollant be
 dachte dat byscop willam twee
 zwaer strijde teghen hem ghevoert
 hadde ende noch int lant van oener
 ysel was gheuaren om nye volck te
 versamenen gheboet ghysebrecht van
 yselsteyn dat hie hem leynde syn cas
 teel een tyt en laeten daer op twee
 wapentures tot hollant die den byscop
 an vechten mochten Ghyssebrecht
 van yselsteyn die dat in ghienre
 wijs doen en wolde want hie des biscope

marſcallich ende ſyn rechter was gheſet
 in den lande van utrecht ende hier om
 dede ioncher Johan vā hollant deſen
 ghisebrecht vangen van ſynē viandē
 ende dede ſyn caſteel beſetten al vme
 ende daghelix an rechten en ſtormen
 en daer teghen ioncheuſſe beuact
 ghisebrechts wyff v voerſeit beſcher
 mede dat caſteel hadde eerlike om
 trynt een iaer alſoe lange dat oere
 preuande dene waert en gaff hoer
 op in doffer manieren dat ſie ende
 halff die ghiene die myt hoer daer
 oppe waren solden oer lijjf beholde en
 die ioncher van hollant ſolde mitten
 anderen ſynē willen doen **Ende alſe**
 Jyt ghedaen was ſoe en vant men niet
 meer dan xvj berachtiger manen
 ende men onthoefder acht van daert
 lot vp vel **Ende alſe ioncher Johan**
 Jyt caſteel verloreghen hefft gaff hie
 dat **wolſert vander veer** mitter heer
 ſcappie van woerden te leene vā hem
 te hoelden op dat hie den biſſcoppe toe
 ſmademiffe dat biſdom daer mede
 verderuen ſolde hier nae gheſchiede
 dat ioncher Johan vā hollant enen
 dach hoelden ſolde teghen herzoghe
 iohan vā brabant daer her iohan
 vā reneſſe die die woerde ende ant
 woerde van ouer brochte waer aff
 ioncher iohan waert an ghebracht
 queme hie te daghe men ſolde daer
 vangen **Ende datten Joha van re**
 neſſe verraden hadde waer om ionc

her iohan by heven wolſers raede be
 ſatte her Johans caſteel vā reneſſe
 van den ſynen **Ende alſe her wolſert**
vander veer dus allene de oenerſte
 by ioncher iohan was **Doet** waert
 de hie alclant myt cenre njer mi
 ten en myt njer rechte waer ome
 hie bynen delſt waert doet ghesla
 ghen **Ende nae ſynre** doet waert
 groet cumoer in hollant want die
 van dordrecht togghen wt en beſat
 ten **Crayen** ſteyne en dat caſteel
 te ſidrecht ende voerden aloude ha
 ren balijw den ſie daer off wunen
 mytten anderen die daer op ware
 ſyn tve broderen ende hoeren ſchul
 te en daer toe tve ſynre knapen
In den iaer ons heren an .cc. xxiij
 ſtarff ioncher Johan van hollant
 toe haerlem en vuste in onſen heu
 op die vierde halende vā nouember
 nae dat hie hollant hadde berecht
 drie iaer en een halff **Deſe ioncher**
iohan allene onder alle den prince
 van hollant ſtarff ſonder hyn en
 ſonder ridders name **Ende waert**
 eerlike begrauen toe reuſborch int
 cloeſter by ſynē vader **Elyſabeth** na
 hoers mans doet voer ſe weder in
 engelant die die greue vā erfforde
 weder te wyue nam nae des ioncher
 iohans doet quam ghisebrecht wa
 aemſtel ende veſtede die ſtede van
 aemſtel **iedam** ome myt holteneu

bruggen ende ghetocruden wrcchusen
meer die poerters van haerlem mit
ten ghemenen volke veruaghteden
desen ghiscbrecht en verbranden de
bruggen en de wrcchuse te puluer

Alse ioncher iohan van hollat
ghestorne was doe waeret
iohan van henegouwen Alcyden
soen die des conyncks willamo sus
ter was die xviij de greue van hol
lant die alto hant daer nae gaff
Elyen synē broder die heer scap
van aemstel en van woerden Ende
he hadde toe wyne philippam des
greuen dochter van lutzelenborch
daer hie by wan iohan synē versten
zoen wyllam die nae hem greue
waeret iohan van kemont henrich
canonich te camerie margriete gre
uine van arabaten Alcyde greuine
van claermont maria greuine van
barbanoye en mechtel vrouwe van
miele Dese greue iohan in den yer
sten begynne synre heerlicheyt noer
he myt heer cracht in zelant daer
he teghen die onhoersaemheyt here
iohans van venesse zeghe verbreect
myt groeten loene Alse her iohan al
dus verbonen was in den strijde do
wedhe tot aelbrecht den roemischen
conynck om hulpe en seide hem
dat die greesscap van hollant nae
ioncher iohans doet den keyser an
ghetomen wees Ende hier om qua

10. veel hoer

Die keyser albrecht alheymelike neder
ende saude aldus danighe breue doer
al dat lant Het sullen werten alle
lude dat albrecht die onuerwonen
conynck myt crachte wyl ver enighe
ant roemische rijk die greesscap van
hollant want sie sonder rechte erf
nam ys Die die conynck haerl wal
eer den greue Diderich in lieue gaff
In den iaer ons heven a) m) quam dese
conynck aelbrecht neder tot nymeghe
om die greesscap van hollant te bedw
gen ende brochte myt hem dien eerde
schen byscop van colen van mensse van
trier myt volle vorsten en princen
des rijcs van almaengen Daer teghes
qua greue iohan myt heer crachte
ghetwapent toe bouwt Daer he sine
tenten rechte op dat ouer vanden
wael Ende dede besoken die riuier
tot volle steden waer he best ouer
den stroom comen mochte om des
conyncks heeruaert te besteden mer
die conynck de bouen vanden toern
van verre sach die volheyt der ban
nieren ende de cracht der wapenti
tes vanden hollantischen volke wa
ende dat die zelanders hem bedroghe
hadden toech achterwert tot cranen
borch op dat hie des anderen daghes
weder toeghe toe hues wert in oesten
rijk die eerdsche byscop van colen
om des conyncks eere toe behouden
desyngede daer tusschen enen vre
de ende seide daer een wil coert zeggen

in deser manieren dat die greue solde
doen den conynge ene man eet ende
woude te wesen en die conynck verli
ende hem de greesschap vā hollant en
als dat ghedaen was hierden de eerste
weder toe hoes totten hoeden Die zela
dere die laete quamē in des conynges
hulpe lieten hoer scepe staen by hoefde
en vloen te voert in vlanderē ende
beroesden daghelw die naesten dorpe
in zelant myer greue iohan vernol
ghede die voeruluchtighe soe ho snel
histe mochte en want die scepe de sie
begheuen hadden Ende verboet heere
iohanne vā renessē syn lant, ende sy
guet derde hie onder die ghene die
hem d'ghehulpen hadden

In den seluen iaer voer wtbaert die
byscop willam ghenant, want
hem tieghen waren zebeder van
monstere, hubert van vpanen, en
iohan van linschoten ridders van
heren iacob vā lichtenberg den bor
ghermeyster van utrecht bynen sijn
selffs stadt om t'ant een iaer lant
inder vāgemisse ghehouden En dier
nae als hie wtten stote ghelactē was
doe voer dese selue bysop totten paeus
op dat hie dat bysdoem vā utrecht
den paeuse weder ouer gaue op dat
sine weder saken sijnē vergaeten en
hie voert meer in vrede bliuē mocht
te myer die paeus die dat bysdoem
niet ontfacē en wolde gheboet den
bysop van monstere dat hie den bys

cop willam van utrecht sijnē mede
broder mitter hant toe hulpe quae
me teghen die ouer die ghene ende
onhoersamighe de dat voersede bis
dom an vechten wolden Dese bysop
willam als hie weder tot sijnen lan
de kieren solde op ten zonden dach
der maent van augusty sach hie een
wonderlich teyken daer hie was in
eenre stat die agna hiet ende alle
sijn ghesinde saghent mede, dat een
voerteyken was sijnē dodes wtreluke
in staende want hie sach der sūnen
hebben tebe hoernen in der maniere
als een halue maene daer of schen
nen ruyen ghelijck enen blodighen
Ende als hie in sijn bysdom quam
versamende hie te hant wtten lant
van ouer ysel een groet heer van
volke en prouede of men hem in
sijn stat laeten wolde Ende als me
desen bysop in die stat niet laeten
en wolde toech hie buten op die wey
de daer hie sijnē tenten op vechten
dede en meende daer te rusten En
als men dat dede waren een deel
vader's vā hollant alse diderick vā
wassenaer, henrich castelēyn van ley
den, philips vā dūnen voerde sijnē
van benthem en igcob van den wol
de ridders myt volle wapentoes die
den voersenden bysop hatteden om
die t'wysdrachticheyt en se minden
iacob van lichtenberg om die nae
wontscap Dese wapenden hem en

quamen op dat slechtevelc dat men
 hiet hoeghetwoert mytten banieren
 en myt trompen en meenden den
 byscop vander stat te sijnen Ende
 her iacob van lichtenborch van deser
 in staender noet te verloesen Ende
 daer teghen die byscop die wil nae
 die helfte meer lude hadde in syne
 hulpe, ordinerde en scheerde sy volc
 totten strijde Ende qua stolcliken
 myt banieren en myt trompen teghe
 syne viande soe dat hie in den yste
 angange een deel syne weerder-sake
 weten heer veriaghede en wee stont
 die hollanders myt crachte Ende by
 nen desen quam weeder van moeffoer
 de myt onuer moeyden wapentires en
 brachte den hollanders groete hulpe
 en daer begonde van nyen een weert
 strijt want die rechtens sloghen ellie
 anderen daer neder en steden vy
 antlike om den zeghe te verkrighe
 Die byscop sat op en suel peert ende
 doet daer dat hollantsche heer een
weert en ander weert en alle die lu
 de ontfaghen hem te slaene gelijc
 hoeren ghisteliken vader cide here
 ayeer dese byscop die noch weert
 syne viande doer eyden wolde woert
 van syne peerde neder gheuellet en
 waert al daer doet gheslaghen va
 syne onhoersamen kinderen In
 den iare ons heren Dusent drie ho
 deert en een op die vierde nonas
 in Julio dat is sute mer tyns dach

1301

translacio daer bleue doet van beyde
 partyen volle momer wapentires
 ayeer de meeste deel deden vanden
 byscops heer Ende syu dode lijcham
 waert ghebrocht van den hospitallers
 in sute katheryne kerke ter tijt toe
 dat ment myt behoerliker weert
 brachte in die doemkerke en daer be
 greue waert. Dese byscop willam be
 vedte dat bysdoem van vrecht om
 tijnt vijf iare lanch die alle syne
 leuedaghe volle persecucion en zwan
 verdriet hadde als voerseit is
NAe des byscops willams doot
 quam greue iohan snellike
 we zelant en kat der clesy na vteert
 voer ghien synen broder die tresouier
 tot ludich was somighe van den ca
 noniken de coren ghien den selue
 tresouier Ende somighe horen koloff
van waldech den domproeffst van
 vrecht Ende alsoe gheyringe als ghye
 an nam dat bysdoem te berichten
 soe voer dese koloff mit lant va ouer
 ysel vermyts ghyen natuerlike bro
 deren Alse borsact byscop va mense
 iohan byscop va camerich iohan gre
 ue va hollant florens prince va mo
 eyanen en myt deser heren mehti
 ghen hulpe hefte ghye voerseyt syne
 viande die hem teghen weren onder
 danich ghemaket en is verheuen de
 vlijste byscop tutrecht En berechte alle
 dat bysdom in vrede en myt guder ruste:

In desen tijden gheschiede in hollant
 een sonderlynghe selfen dinc dat
 cyn voertchen was der toe comeder
 droefheyt daer aepenbaerde een ma
 op enen peerde die vermaende al
 ghemeen volck dat sie hem wapene
 solden en loepen haestelike op den
 oever vander zee en kieren die vian
 de te weder vechten en saghen dat
 water veruullet myt ontallike scap
 pen aroer die scepe woerden verloren
 in korter acht en die voerside man
 ghinch haestelike te niet mitten peer
 de oft een droch ghebreest hadde

a^o 1303

In den iaer ons heren m. cc. ende
 in opten xten dach der maent
 van julius was een strijt tot cortrijc
 tusschen philippus den vetter con
 ninc van manchrjck En greue
 robrecht van vlanderen daer die vla
 mynge den zeghe wonen daer bleef
 doet ioncher iohan greue johans ol
 deske soene van henegouwen des gu
 den greue wyllams broder daer na
 in den iaer ons heren m. cc. en in
 versamede greue ghje van vlande
 ren een wt ghecooren ridderschap oppe
 dat hie myt wapenrecht walcheren
 mochte wyinnen wzeer daer teghen
 quam wyllam des greue johans van
 hollant syn oeldeste soene en was hat
 de vromelich Ende voer ouer in La
 sant daer hie volle vlemynge doet
 sloech En kiere weder myt groeten

a^o 1304

loue en myt eeren Ende sonder mer
 ren vergaerde greue ghje van vland
 deren ander werue wt ghelezen wa
 pentires op dat hie dat zebefthe
 volc daer mede verslaen mochte
 daer teghen qua die ionge wyllam
 ander werue die by der veridens
 se van bymen van syns selfs luden
 op enen dach tise strijde verloes den
 enen ter veer en den anderen toe er
 renuden ioncher wyllam toech van
 den strijde en voer in die stede tot
 zierzee om nye hulpe En greue
 ghje volghede hem nae sonder mer
 ten en besat die stede in weke lanc
 die hie seve moyde myt schutte en
 myt slyngeren En ten lesten dede
 ioncher wyllam op ene dach der
 stat poerten alheymeliken op ende
 dede groeten schade int heer dat
 daer voerslach Daer bleuen doet
van vlamynge soe de daer ghesla
 ghen worden en verdrenkten Ende
 doe besatte hie die stat en beualse in
 vaster hoede en voer in hollant en
 myt hulpe byscop ghje syns oems
 versamede he een groet heer op dat
 hie myt groter cracht syne besloten
 stat mochte verlossen Ende alse die
 vrome heer naert beyde des byscops
 en des greuen quame an duuelat
 somighe dwase iongelynge spronge
 wt horen sceppen en begonnen tee
 schermutsen en te seheten teghen de

Wezelant verbanne waren Die bys
 Joemers en Die hollanders satten
 hoere anchoren en cloemen op den
 Dijk dat sie hoer paulione Daer setten
 wolden waentet teghen Die nacht ghyt
 Die wiesen die niet slaepen en wolden
 verbranden tente en loeffen die bal
 linge Die sie veruaghet En myt wolle
 roefo quamē sie weder tot horen sepe
 Die lude die in Duuelant wonden die
 Den hem wapenen en volgheden
 Den wiesen by behenden toe begghen
 haesteliken nae Ende quamen i dat
 slapende heet Die sie onfachtelike ver
 waecten myt gheruchte en myt grote
 slagghen Die hollanders en Die bys
 mers Die dus wredelike tot haren sla
 pe ghestuert waren grepen oer wape
 ne en haesten hem Die yvande weder
 te staen En van horen tenten te ver
 righen meer dat en vaderde hem
 niet want Die Doncher schemende
nacht waert soe onsenlike dat die
 ene wut den anderen niet behenen
 en mochte soe dat die ene maech
 den anderen doet sloech en waenden
 hoere yvande doet te staen In den
 strijde bleoff Wyllam van hoern don
 proefst tuerrecht, Clare per syn Dideric
van harlem, Diderich van zulen zibe
der van beuer weerde stolte ridders
 myt wolle borghers en lanclude behal
 uen vol ander lude die in de zee vlo
 en en verdreuten die byscop ghye
 waert daer gheuangen myt wolle

ridders en ghemeente en is myt waster
 hoede van danen in vlanderen ghesat
 ioncher Wyllam van hollant quam i
 een schep en qua tot zee ende is
 nauwelike mytten lijue ontgaen Dit
 gheschiede om te mit mituasten in de
 waer voersyt
O. Es Dinsdaghes nae paesche
 Die daer naest quam vermi
 men die van vrecht dat die biscop
 ghye in zelant gheuangen was doe
 waren tve gheslechte bynen der stat
 en ouer droghen en zeboren dat sie
 oer stadt hoelden wolden myt rechte
 en in eeren ter tijt toe dat die byscop
 weder quome welke belofte hadde ge
 ringe toe broken waert van der een
 re partye die aldus ghenoemt wa
 ren her laubrecht die waese her her
 man tentelaer lubbert syn soen Gro
 te ghyse michelem syn broder Willelm
ameltraet hughe syn broder Gherijt
van den veen Willam hochart Joha
nollact Gherijt vander meere heyne
 loeff Coppijn melkyn herma ante
laer krastian voelen herharmen
van den uelde dese woersude myt hoe
 ten hulpers sloghen heren gherijt
 breuchen doet woer syn seluco hies
 doe vingen sie heren iacob van lichte
 borch en leydene va synen huese i we
 senderech daer vengen sie heren Wyl
lam va roden borch die heren uab
syn broder was en syn sone en brech
 ten by heren uab i wiesen borch den

g. J. laar

leyden sie in der michte achter tot op sinte
 barthymen velt en sloghen al daer doet
 heren iacob en heren werner. En hier off
 is der stat van vtrecht manighe plinghe
 ghecomen want daer nae worden alle
 dese voergeroemde alle des landes ver
 treuen ende somighe op raede ghelacht
Greue ghie van vlanderende he
 sere verblide om der zelander ze
 ghe voer mitten ontulliken scapen on
 die nuete en by heren iohans raede va
 renessse waer hem op ghegeuen alnoert
 hollant steden en dorpen al tot haerle
 toe Die hertoghe iohan van brabant
 weech in syne hulpe en macht sinte
 geerden berch en alle zuuthollat behel
 uen dordrecht allene Ende alse greue
 ghyen sahen aldus woerspoedich weeren
 en he vernam dat in der stat van vrecht
 aldus groete vryghedicht was quam
 he daer bynen en sacte daer synen
 schulde en scapen die van synre weghen
 daer te lochte saeten en bat der clefye
 nernstelike datmen den byscop ghyen
 die ghenangen lach dat byscop nae
 me En datmen wyllam van gulike
 hore tot ene byscop dat he lichte wal
 verkregen solde hebben en hadde her
 witte van heemsteden die greue flores
 bastert zoene was van zurze ouer de
 verstormde zee niet ghecome to santfor
 de nreer nae dat dese stolte vdder her
 witte myt luttel wapentires bynen de
 stat van haerlem was comen do qui
 men rechte noert die kenenuets mit
 ten vriesen in syn hulpe myt desen to

toech her witte te scheppe en te peerde
 en haelde alle die ghesellen weder die
 die greue ghie ghenomen hadde van
 den steden en vanden dorpen en slo
 ghen die vlaminge alle doet waer
 dat sie die vonden nreer myelacs van
 putten die een vichter in walchoron
 was toech tot mitten van dordrecht
 en veruighe de den hertoghe van bra
 bant tot zuuthollant en verbranden
 alle die dorpen cottes hertoghen bus
 sche toe en qua tseute geerden berge
 myt groeten roene Ende alse greue
 ghie van vlanderende dyt verhoerde
 scheyde he confues van vrecht uerfa
 mede een groetheer en belach de stat
 van zurzee noch dorde werff myt
 alre zwaren besitte dat he myt mag
 nelen en myt beren myt carren en
 myt euenoghen en myt anderen an
 gienem daghelix anstormden sonder
 rusten wyllam van hollant die een
 bedroenet iongelinck was toech tot
 hollant myt een schoene heer wapen
 tires op dat he die stat daer mede
 verlossen mochte van den vrieselike
 storme en van den harden anwechte
 die philippus die conynck van franc
 rijk van calays ouer sande in syn
 hulpe. cc. en l. groeter scepe ende
 vijf galeyden de des conyncks ami
 lael d myt bannen van golde ghe
 bracht ende meester trompenars
 te stryde brocht Ende aludus in de
 iter ons heren ay at en iij noersat

op den ~~den~~ Dagh in der maent van
 augusto alst sūte laurens Dagh ende
 hoechtijt was versamende dat schip
 heer beyde des conynchs van manckrijc
 en des greuen van hollant op dat se
 die vlamynge vanden besitte van zibe
 zee verdriuen wolden en hoere saepe
 in die dype zee doen versencken die
 vlamynge bereyden hem daer teghen
 en namen een schip dat wonderlike
 goet was dat sie ontstaken myt stoe
 myt wecke myt was myt pesche myt
 salpeter myt swencke en myt tere op
 dat sie dat verbernende scip stuerden
 mytten wynde den sie te baten hadde
 op dat hollantsche heer en die naeste
 scheppe daer mede verbernen mocht
 ten ende hoer vyande daer mede ver
 driuen aerec fiet dat schip nul meers
 alst toeten hollanders vuer soe hiede
 die wynt ome en de weder vloet waeret
 vallende en dat schip dreef weder op
 die vlamynge en die dat beruende
 schip stuerden verbranden soe seer
 dat si leuendich in die zee sprongen
 en verdreuncten Ende van deser wo
 derliker auenturen verkreghen bey
 de hollanders en fransoyers groeter
 moet te vechten En toghen doe an
 die vlamynge myt blenckenden ban
 nielen en myt chingenden basunen
 en begonnen te strijden daer die vla
 mynge hem verwoerden harde stol
 telike enen dach en ene heele nacht

ende huerden die wunde van hem myt
 ghesucte myt stenen en myt slyngere
 en weder stonden oer weder saken myt
 groeten prijse in desen scip stryde dat
 bicken der speeren dat gheldanck van
 den zibeerden dat gheluet va den hel
 men dat ghelduych van den stenen
 dat knappen vanden armboersten en
 dat ghelducht der vechters was soe gro
 et dat men dat grote gheluet van
 daer bescheydeliken hoerde drie milen
 veer ende ten lesten soe worden de vla
 mynge soe seer vermoyt dat sie dat
 stryden lieten die de hollanders doet
 sloghen en worpen sie in die zee Ende
 des conynghes amirael venci den greue
 ghien van vlanderen te den den stryde
 daer die eersame vader byscop ghye
 weter vangenisse mede gheloffet waeret
 en men gaff den enen ghien ome
 den anderen In desen stryde bleuen
 doet vanden vlamynghen ^{xiii} ende
 ontallike wolle gheuagen honderde
 en xi^{ij} scheppe en ^{xc} costelike pau
 lionen

Nu en wille by niet sijnghen
 mer verbliden dat een teyken
 des hillighen cruces dat wonderlike
 goet was gheuarbet als purpuer
 roet aepenbaerde tot egmonde daer
 wolle lude saghen in der lucht der wy
 len dat de strijt was tusschen desen
 princen dat wal een teyken was va
 zeghe en der blyscappe dat den holla
 ders voer betbiefst was dat hem betryke

De zeghe loff en eer want sie mytrechte
steden om hoer water lant

Die hollanders als sie ten oeren
ghecomen waren haesten se hem
iohan van renessse van vrecht te ver-
drinen of de stat myt daghelis anwech-
ten te moeyen en branden buten der
stat molen en wthoeuen Ende mende
dat iohan va renessse wt der stat come
solde en werken den stede van de bran-
de meer die selue ridder hadde angst
voer verrademisse en toech alheymelike
mitten synen wtter stat En va angst
van synen vianden diene veruolghen
mochten wolde hie oeuere die lecke vare
en ghind in een cleyne boot Ende die
besochten ridders die myt wapene zwaer
gheladen waren versonken mitte seepe
in den steome en verduentten alle de
daer nae oer vronde en maghe myt
zeghenen vonden in groten rouwe

In den seluen iaer greue iohan
van hollant verblyde hem om
den zeghe den wyllam syn zoen ghe-
hadt hadde teghen die vlamynge en
ruste in onsen heren op die vijfte ydus
in december en waert begrauen in de
stat te valentijn myt betameliker
eeren Dese iohan was yste greue va
henegouwen En berechte die greffcap
van hollant om trint vijf uer ende
philippa syn wyf starff op die achte
ydus in aprilte en waert begrauen
in henegouwen by hoeren man en
Alse byscop ghye weder tot synē lande

ghecomen was en syn ghestichte myt
rusten berechte begheerde hie te weter
of yement enich hoghe recht hadde
bynen des stichtes paelen van vrecht
en dede hier op capittel leggen Daer
die ghemeyne capittelcers oeuere dro-
ghen en wyseden dat nymat hoghe
recht en hadde bynen den ghestichte
voersit Dan die proefft van sinte ioha
to mydrecht Doe dede die byscop leg-
gen maelstat hier of daer alle die here
die bynen den ghestichte gheseten wa-
ren gheboden Ende begheerde hie
off een ordel va synē manen daer
oeuere droghen sie ghemeynlike ende
her ghesbrecht here van den ghye
wysde dat ordel dat yement hoghe
recht en hadde in den ghestichte voer-
seit Dan die proefft van sinte iohan
hie en mochtet bebysen myt oedert
preuelegien In den iaer onthouen
m at en v waert heer iacob va lich-
tenberch die heren iacobe soene wt
die stat van vrecht verboden waer
om hie in desen seluen iaer op sinte
martyns mont in den wynter myt
synen maeghen van vyanen ende
myt anderis synē vrienden die borgere
van vrecht die van der stat waren
ghesant om prouande te haelen die
veruolghede hie van amer sforde tot
opt trint volc en bestreec die borgere
al daer he den sticht verlaes her iacob
en die borgere toghen myt zeghe in
hoer stat Daer nae in den iaer ons

heren .a. .cc. .xj. woren een groet deel
 borghers ghesant tot oelde water om pro-
 uande en om ander comenscap doe
 qua hee iacob van lichtenberch myt
 sijn maghen van vianen op sijn pan-
 naes auont en bestreect die borgers tot
 iustices byder brugge en verloes den
 steijt en die borghers woren myt bliscap
 pen in hoer stat In den iaer onses
 heren .a. .cc. .en .viij. worden de rom-
 peliers al ouer al doet gheslaghen

Willam waert nae synouid
 doet die xvij. de greue va
 hollant en waert to hant also groet
 vermeeret onder alle den princen
 der lande dat hie ouer al gheheten
 was meester der redderscap en een
 vorste der princen Ende hie nam te
 sijnne iohannam van balerso des con-
 ynicks zuster van vranckrych daer
 hie by wan iohane wargueten de
 wensche comynghyne iohanne gre-
 uine van gulich en philippam die
 comynghyne van engelant Willam
 die nae hem greue waert en loedwich
 een ionckvint en ionckvrouwe elyzabet

Dese willam in sijnne heerlic-
 heyt dat begym dede he be-
 ropen toe haerlem enen hoghen of-
 feliken hof dien .x. greuen .c. ban-
 roeders .a. redders myt ontalliken
 ionckers feesteliken hielden ene volle
 weke lanch dese edel greue was on-
 mits den hoer vorsten ghemaeet vi-
 carius des keijser rijchs Ende was

in synen tijden hie de groet vermeeret
 he wan myt crachte tve alte waste cas-
 tele in den ghestichte van colen Alse
 bruyt en volmensteyn dese edel prin-
 ce wold vermeerren den dienst gods
 en stichte in myddelborch een nye ker-
 ke daer hie canoniken in prouande
 myt milden gauen en renten ende
 maectese rijke totten eweliken loue
 sijnre ghedencknisse

In den iaer ons heren .a. .cc. .xj.
 wold byscop ghye tynieren een
 casteel in stellyn gerberff en sochte
 daer myt wysen weediluden ene vas-
 ten gront Op dat hie daer of die on-
 haersame wiesen mochte bestrijden
 meer want dese selue byscop waert
 gheropen tot enen ghemenen raede
 van den pacus op die tijt toech hie to
 vranen waer om he die tyniering des
 casteels op die tijt van uode moeste ath-
 terlacten Die pacus demes de vijffte
 alsoe ghenoeit ontfindi desen byscop
 ghyen in groeter weerdicheyt Ende
 om des comynicks wil van vranckrych
 wold he desen byscop ghegeuen car-
 denaelschap myt enen roden hoet axer
 dese byscop seide den pacus daer grote
 gracie en hoghen danck en en wold
 niet hebben die ere van sijn groter eer
 weerdicheyt de hem daer gheboden
 was Ende hadde lieuer te bliue bys-
 cop tot vredecht ten crunde van synen
 liue Die comynick philippus sich an
 die oetmodicheyt des eerfamen vaders

en gaf desen bisscop elc iacrs. v. pont pa
 risisen vanden schatte wt syne camer
 op dat hie naemacks myt ewiger wron
 sap an hem verbonden weer. Ende alse
 die riet hogheliiken ghedaen was de
 noer dese bisscop ghye mitten conynck
 tot ponteforges daer die conynck men
 de te versoenen den greue van vlande
 ren en den greue van hollant also wa
 den oerloghe dat sie onder cyn gehat
 hadden. Ende der wise dat men hier
 onder doende was in vranckryck qua
 die mere in vrieslant dat die bisscop
 ghye doet weer waer om die vriesen
 van stellingberff versamenden een
 machtich heer ende besatten dat casteel
 toe vollenhoe dat sie anstormden mit
 nuynghen harden anloop daer omc
 dat die bisscop ghye in woertijden hem
 onderbonden in hoeren lande een
 casteel te tymeren daer hie de vriesen
 van oerre gheconteliker onghehoer
 samheyt mochte mede be dwongen
 hebben. meer die borch saeten de wal
 betbaert waren van allen saken tbe
 der stonden der vriesen an stormen
 harde stolcelike de sie schoeten myt
boeghen en worpen myt stene dat
 si se harde manliken wtten voborch
 te verdreuen waer om dese vriesen
 tymerden alce hoghen werck dat die
staedsen hoaghe was dat sie wal besat
 ten myt starcken wapentires op dat
 se vander ouerster staedie vechten
 mochten myt kesselstene vanden mid
 delsten myt scapen sautte ende vande

nedersten myt starcken brylen Alse die
 groete werck ghemaket was doe dedet
 die tymerman al vme en bouen myt
 offen linden op dattet verdraghen
 mochte des uicre bernen. Ende die
 vanden huse tynden al vme myt
 harden toghen des rans anstoeten
 die vriesen dreuen harde manliken
 dyt meselike werck an dat casteel op
 vijf noete nae en arbeiden myt al oere
 macht den hoghesten toern neder
 te vellen. Ende die schutte mochten
 comen indee castiels wydhuse meer
 gerijt die proefft van deunter ver
 nam hermans syne broders groete
 noet en voer myt haesten i vranckryc
 en seide den bisscop ghyen den mes
 liken anst van synen borch saeten
 die op vollenhoe vanden vriesen zwa
 erlike besat waren en die bisscop son
 der merren nam oerloff vanden
 conynck van vranckryck en quam
 in hollant en gheboer heeruaert te
 samene scheppe en voer oeuert i vrie
 slant. Die borch saeten soeghen vande
 hoghesten van den toerne volle scap
 pe van verre comen ver stonden dat
 die bisscop een groet heer wt hollant
 brochte dat casteel mede tontsetten
 en hem te helpen waer om de huene
 wapentires vulleden en tyncken
myt werke myt specke myt selpete
myt pecke ende myt zbeuel die sie
 al vaste bonden myt yseren bande
 ende ontstakent myt vuere so dat
 mens niet leschen en mochte ende

woepent stobreliken op dat werck dat was
te by hem stont Ende anden wunchen
waren elcme yseren haken daert me
de cleude an die huede ende an dat
holt en die lichte wynt weyde ende ver
wedde dat vuer ende brydet oener
al die oeuerste staeffe van welken
vuere verbranden posten bulken plac
ken en hoerden en wal l. vriesen dat
mens niet ghelesschen en conde die
ander vriesen die de hette bernende
vuers niet liyden en mochten vielen
haesteliken vanden bernende werck
ne der en braken hoere bene en arme
en syn nauwelike der bitter doet ont
gaen herman de casteleyn die niet
traech en was dede snellike des cas
tels doren acpen ende dede sine hoer
ne blaesen en toech we myt modighe
knechten en volghende franfiede he
die vriesen sonder merden en sloech
wal vijf vriesen doet en hiede wed
op dat castel myt zeghe en myt gro
ten loene Ende als dyt aldus ghesaet
was quam dat hollantsche heere
antlant daer an versamede des
byscops volck her florens die dompro
uest va vrecht en her iohan heer va
winkel die raede weren des voerside
byscops Siderich va brideraede, ny
clacs va putten die raet weren des
greuen van hollant Alse die pauli
one gherichtet weren hielden se her
meliken raet En spraken hoe sie
ene secker tijt mochten beglynnen

122
teghen die vriesen en ten lesten waert
oener draghen datmen keeyerde ellic
man hem te wapenen en in vrieslat
te trecken en die naeste dorpe te verber
nen ajeer die hoep van deser weyse
ghynck altoe niet want in der donc
ker nacht waert een groet storm van
winde ende daer vel soe groet reghen
water ende dat weder stormde so gru
weliken dat die paulionen schoade
en braken nu hier nu daer soe dat
die modighe kempen om dat ongher
temperde weder soe seer vermoet wor
den des anderen daghes als die son
ne was op ghegaen ten halue midda
ghe voersaghen die voersiden prima
datmen den wech niet reysen en moch
te om dat grote reghen water ende
men in vrieslant niet gaen en moch
te om dattet soe winterlich was waer
om sie gheboden de tenten op te breke
ende te schepe te gaen en weder thuis
te varen Ende als dus dat schip heer
lichten horen anchor van den oener
van der zee en voren van danen
want wal nae de ghemenen vriesen
begheerden mede ende beloueden be
tuyngte te doen Ende quamen daer
myt ghesellen daer voer te setten
meer wat meer die ghesellen hetme
quijt die hem verblijden want sie des
ghelucks niet en vermoeden die
vriesen syn totten hoeren gheueit
ende hielden dach vanblijder hoechtijt
die byscop ghye die sele verlade was

van groeten costen voer in manckrych
op dat he daer een deel iaten syne cost
spacde totter tijt toe dat hie syne voer
ploeghen schult volcomelike betaelde
Ende van anoyte des byscops al was he
vander hant soe en was gheyn roener
soe coene die mit bysom dorste comen
of den ghenen die inden ghesichte
wonden enich gheselt dorsten doen

a^o 1312

In den iaer ons heren ay. at. xij. qua
die conynck van manckrych de lode-
wich hiet myt groter heer macht in
vlanderen by doernicke Ende dede
syne tenten richten by der riuier der
like den greue willem van hollant in
syn hulpe qua myt volle wapentier
te schepe en gheboet syne paulione te
setten by der riuere der schelt ayeer
Dese voerseide conynck moeste rumen by
noede vermits dat onghetemperde we-
der van veghen en van wynde ende
laeten de vlamynghe outmoert bliue
Greue willam van hollant als hie i
der waerheyt verhoerde die merde dat
die conynck van danen ghetoghen
was verbrande he alle die dorpen
die by der riuieren gheleghen waren
hadde vyandlike en is weder gheuate
myt syne luden onghesadet en gheso-
des lijfs in hollant

a^o 1313

In den iaer ons heren ay. at. xij.
waert keyser henrich vergheuen va-
enen walschen iacopijn die hem het
femijn gaff in ons heren licham
In den iaer ons heren ay. at. xij. do

a^o 1314

aepenbaerde inder lucht een steerne
die men cometa hiet myt langen va-
yen die voerteykende ene iamerlike
plaghe in staende want daer quam
een sterfflich hunger en waert soe
zwaer dat volle armer lude (oft or-
loff ys te seggen) aten der doeder stye-
kender biesten vleysch al roe en aten
dat gras dat op den veldt wes al on-
ghesaden als offen Dese hunger of-
te plaghe was alsoe groet en bytter
dat die arme lude broetbidders stor-
uen sonder ghetal in den busschen
en in den woelden Ende men groeff
haer dode lichame opt velt daer
men sie vant sonder herstelike wt-
uaert of begangemisse waer om de-
se arme plaghe van yeremias des
propheten wenen met en schelde
dan dat allene dat die wyue oer's
selfs kynder niet en aten men vant
diche die leuendige kynder liggen
de zoeghen oerre doeder moder dorste
en hadden hem die spenen af ghe-
rautben meer die meeste plaghe
des hongers was in den iaer ons he-
ren ay. at. xv. Ende mit iaer daer
nae ontfarnde onsen heren des me-
schen iamerlicheit en gaff milde
gaenen van syne guder tierenheit en
gaff soe groete vrucht ouer alle eert-
vijck datmen een muddel roggen
cofte om vijf oelde corneyse groete
In den iaer ons heren ay. at. ^{a^o 1317}
en xij. quam byscop Ghye

Weder wt manerich en sate dat bisdom
alre mael in gueten vrede en conregerde
alle de quadaders in harder wrake hude
tijden was ghybert totten ghore een ion
ghelinc en Johan van culenborch ende
myclaes van Cate wuven hem te mon
bers gheset Ende van desen twee beger
de die biscop verheminge vandes kyndes
gude dat sie ontfangen hadden of dat
sie die monberstap op gauen Johan
en myclaes die harde luctel achten des
er samen biscop ghebot en en wolden
ni ghiente manieren die monberstap
van den voerseiden ionghelinge op ge
uen Ende hier om versamede die bis
scop beyde wt hollant en van syns
selfs macht een harde schonen heer
volcs Ende besatte dat casteel ten gore
al vme op dat hie myt magnelen
en myt stormen die toerne quetste
en die borch zaten dwonge dat se vol
deden die borch zaten sagten an des
byscops groetmodicheyt en verueci
den hem van den besitte des gloeten
volcs en gauen op dat casteel behol
delich oers lysfs en oers guets ende
scholdent mylken quijt en belouede
daer toe te beteden en te voldoen den
byscop vander smaetheyt die sie hem
ghedaen hadden die biscop ghye
benal dat casteel dat hie daer thant
verkreghen hadde aernt van yselstein
en willam die greue florens bastart
soene was van hollant dat siet be
sitten solden ende truwelic verware
myer Ghye die edel biscop waert sieck

124
in der soluer nacht en was op die vierde
halende dermaent van iulius Ende
daer syne dienes by stonden gaff hie
den heeren syne ghest somighe lude
seiden dat hie vergaen were Ende
daer nae in eenre doncher nacht by
hondighen weghen quame de borch
saeten voerseit die biscop ghye van
den huese gheblomen hadde en satten
ledden an die muen en bedömen
dat voerseide casteel en dreuen alle
des byscops wapentees daer of myt
dvergghenden woerden die sie slapende
wonden op horen bedden Des er samen
byscops licham woert gheuort to utert
in die doemkerke myt weneider wt
naert in groeter cereu ter cadden ghe
bracht dese weneideren inder berech
te dat bisdom harde werdelike
uater lanch Ende tymerde bynnen der
tijt drie castele Alse dullenborch gho
re en stollenberch totten loene synre
ewiger ghedenckenisse en betaelde in
den roemischen hoff vint lb die bis
scop willam syn voersaete daer schul
dich ghebleue was Ende liet dat heel
bysdom syne nacomelingen sonder
schult dat hie in syne leuen teghens
alle die daer by woenden princen
wachtelike in vrede berechte en regi
cide dese biscop was schone van an
sichte moem van lichame ghespraech
in woerden wys van raede verstandel
van syme en manighen dogheden
volle te pruisen Greue willam van hol

lant nae dat sy oem die byscop woer seic
 afluich was nam hie in syne macht
 die heerlicherde van woerden ende wa
 acmstel ende dwanch sie an hem ende
 sette daer in syne baljuwen en schul
 ten Ende seide dat die heersappien woz
 den voer genoeinden byscop waren ghe
 geuen voer syne vaderlike crue om dat
 die ver wilcoerde soene in woertiden
 ghebroken was weren die heersappien
 woer seic an die greeffschap van hollant
 ghecomen

Hie byscop ghye begraue was
 waert ghecoren mederich die
 ander also ghenoeint gheborn van
 sielich proefft van sute peter tuericht
 die plinste byscop Dese byscop mede
 rich waert gheconsacriet in den hoff
 toe romen ende was seer belast van
 syne selfs scholt ende he want dat bys
 doem harde rijke als woer seic is ende
 daer om waert he arm in corten tijt
 waer om hie luttel gheacht was beyde
 van syne luden en van syne omsaeten
 want die borchsaeten van luden des
 stichte lude al in een beschatten ende
 moyden en verbranden een groet deel
 van Dullenborch dat castel ende qua
 men by wylen gheuaren ouer den
 rijn en vengen wagen en karren de
 den byscop prouande en syne behoefte
 brachten Ende om dese moyemisse
 soe bat die byscop mederich woer seic
 den greue reynalt van ghelre dat he
 hem te hulpe quame ende hie verma
 ende hem by sulker trouwen alshiem

schuldich were dat hie hem dat onrecht
 hulpe wicken aeer die edel greue
 reynolt waert en lange daer na va
 syne selfs soen gheuangen waer om
 die byscop syne begeerteliker ontbe
 ren moeste Ende hier om voer desse
 selue byscop in hollant en vermaen
 de daer den greue willam by wolle
 en myt maechscapen dat hie hem te
 hulpe quame als he schuldich were
 te doen Ende sonder meeren dese
 greue willem versamen een suelle
 heer maet daer hie iohan den heer
 van d'ikel hoeftman of maecte En
 dese iohan woer seic toech wt mitten
 hollanders en verbranden lienden
 castien boemelen en die dorpe die
 daer by laghen te puluerde ende be
 dwanch alle die viande soe wrome
 like dat sie niet allene desen woer sei
 den byscop van alremissact volde
 meer dat sie oick mede dat castel
 van Dullenborch dat sie ghebroken
 hadden weder op mosten tymeren
 op hoers selfs cost Alsoet te vore was
 In den iaer ons heren .m. cc. .xx.
 op der santen dach iohannis en pau
 li te midsummer waert die yeste steen
 ghelecht van sute marthys toern en
 daer nae mit iaer ons heren .m. cc.
 .lxxvij in der vasten waert dat au
 te mitten weder haen daer op ghe
 set en opten toern vergolt In den
 uer ons heren .m. cc. .xxij op die
 woede kalcende van iulius braken
 des rjns dijken vanden op water

ende verheef soe groet dat in den ghe
 stichte van utrecht en in der balynscap
 van rijnlant vanden groten watere
 alle dat gheseyde corren en dat gras
 in den werden verdoeff en verquien
 waer om greue willam van hollant
 verbant die clesy cloesteren sticlude
 ende ridder scap vanden stichte en de
 stat van utrecht myt besceuenen vor
 worden dat sie des rijnis dijken also
 vast maken solden dat die lude in hol
 lant ghenen schade vander vloet en
 ledde in ghiene manieren In die
 selue iaer op die xijde halende van
 augusto waert byscop wederic aanch
 van die artike ende starff ter horst
 nae dat hie vijf iaer tot utrecht had
 de byscop geueest Ende syn licham
 waert ghevoert tot utrecht en begra
 uen in die doemkerke myt betame
 liker wtuaert

Nale dat byscop wederic ghe
 stormen was quam greue
 willam tot utrecht en bat voer bys
 cop iacob van suden dat men hem
 byscop hiesen solde tot utrecht waer
 oem dat casteel in tiben parthyen
 ghedeelt is die meeste deel coes ja
 cob van oldshoern die doempoefft
 tutrecht was En de mynste deel coes
 jacob van suden Ende van deser tby
 dracht waert een rumoer in der stat
 ende vermits den onuoersien te
 gader loep des ghemeyne volcs soe
 waert greue willam een luttel ver

ueert en geueest waer ome dese selue
 greue gymende en van groeten toer
 ne watter stat toech en hier ome de de
 hie bernien te doerne des doempoefft
 florens schone womynghe en al syn gnet
 dat hie daet hadde dede he altemael
 vernielen Die byscop van suden ver
 nam dat wal nae dat alle de prelats
 hem teghens waren en haren Ende hie
 teghen iacob oldshoern die ghecoren
 was myt ghienen rechte niet vordere
 en mochte liet hie af syne bede wat
 syne begeerte niet schien en mochte
 Ende iacob van oldshorn by der confir
 marie henrics des eerdschen byscops
 van colen is ghemahet die xliijste
 byscop tot utrecht Ende alse dyt ghe
 daen was die byscop van suden al
 soe alse somighe lude seggen begheer
 de hie noch sonder aff laeten byscop
 van utrecht te wesen Ende sach desen
 confirmierden byscop iacob aanch
 woerden van siecten der men niet
 ghenesen en conde Ende verhuueech
 snelliken an den paens dat hiet
 byscop van utrecht behielde tot synre
 camer ten yfsten dattet oepen worde
 Ende haepde dat hie vermits hulpe
 van wereliken heren dat woerseide
 byscop noch verluighen solde jacob
 van oldshoern de gecoren was ende
 gheconfirmiert was een man van
 eerliken zedden en die de ghystlick
 hepde mynde ruste in onsen heren
 in den seluen iaer op die xijte halen

De van october ende begra in die Doem-
kerke myt betameliker wtuaert

Alse her iacob van oloshoern aff-
luich was versamende dat ca-
pitel van nyen en koren eendrachteli-
ken myt ghemenen willen Johan van
bronchorst den proefft van oeldemoster-
tutrecht die althant begonde dat bys-
doem te berechten Die hoghe manne
der kerken van utrecht Alse die hertoe-
ghe van brabant greue willem van hol-
lant en greue reynolt van ghelre van
den boden in den roemschen hoff ende
beden sonderlinge voer heren iohanne
van diest Doemproefft van cameere
darmen versien wolve mytten bysdom
van utrecht die paeus Johan de poy-
se alsoe ghenoemt gaff desen iohan
van diest dat aepene bysdom dat
nochtant myt onrecht van den seluen
paeus verholden was als men seit Al-
dus was iohan van diest in den hoff
gheconfaciert haesteliken haeste hie
hem tot synē lande en versamede alte-
schonen ridder'scap quam zedeliken
in die stat en is in den stoel ghesat
als men pleghet en gelbonte is Ende
iohan van bronchorst een ghemint
man is van den bysdoem ghesat dat
hie ene corte tijt beseten hadde In de
iaer ons heren m. cc. xxviij was een
iode in hēnegouwen en begheerde her-
sten doepsel tontfangen den greue wil-
lam ghelyck enen vercoren soen ter-
hilliger vonten nam dese behierde io-
de verseyde zem ghelouich ghinc allene

in een cloester canonout hiet in hen
negouwen sach daer allene in der ker-
ken was een belde dat sonderlinge
sinnelick was ghemaect nae marien
der maghet der conyngmen des he-
mels dat dese quaetdadighe iode stat
in synē wange mytten scharpe van
synre gavelade en ghinc hēmelike
van dane Ende haeste hem tot andere
saken der hie ghesoene was te doen
Ende alte hant liep better nyer woude
een stoem van bloede daer volle be-
zucter lude by ghencefen syn die van
maningerhande zujcten bezwaert
waren Ende als dyt vanden valsche
ker stijn dus gedaen was die salighe
maghet ghebenediet boeuen allen
wynen aependaerden ene smede de
oelt en cranch was des nachtes i een
visoen en vermaende hem neynste-
like dat he desen onghelouighen
ker stijn ansprake tenen campe om
dese voerseide smaetheit Ende alsoe
ghesiede want dese smit nam an
desen camp om onser vrouwen wille
moder der ontfarmhericheyt ende
dede desen onsalighen ioden apen-
baerliken liden dese misdact woc
nam on de balys en heuch on an
ene galghe

In den iaer ons heren m. cc. xxviij
hertoghe lodewich van beyeren berij-
de hem ouer berch te trecken om
die keyserlyke croene te verkrighe
en begheerde hulpe van greue wilham
van hollant synen zwager en sande

hem enen brieff in hoelende aldus
Loedwich by godes ghenaden
 roemische conynck ende altoes
 merende Enen edelen man Greue
 Willam van hollant syn lieuen zwa
 ger syne gracie en alle guet want ver
 mits ganc der mildicheyt godes wolle
 steden en casteelen verre en nae ons
 hulde hebben ghezwoeren de onsen
 voersaeten keyser henrich der gotli
 ker gheDenckenisse ni voertijden ou
 der danich waren Alsoe dat ni onser
 conynckliker croene te ontfaene ons
 niemant hinderen noch zwaerheit
 Doen en mach waer omme wy verma
 nen dyne zwaerstaep en trouwde
 du ons den keyserrijke schuldichbij
 te daer wy dy een ouerste lit of ken
 nen dattu sonder merren myt crach
 te myt ridderstaep coemst ni lombardij
 en myt ons te ontfaene De palme
 des keyserliken zeghes die ons moyeli
 ke were to ontfangen sonder dy besp
 Ende doe greue willam desen brieff
 glidelic ontfangen hadde nam he in
 syn gheselstaep den greue van ghelre
 van cleue van gulich en vandenber
 ghe mit acht ridders en haeste hem
 ouer berch te viden ende den conynck
 loedwich teghen der gheluyng aen
 nechten myt wapen cracht by toe sta
 en Ende als men dese saken aldus
 bereyde waeret hem gheraden dat he
 jerst in den roemischen hoff toeghe
 om den conynck loedwich te versone
 mieten paens eer hie mitten eerli
 ken ridders in ytalien toeghe Die

boede die by snellen boeden dese meere
 vernam gheboet techtenoect die brug
 ge ouer die roer te breken op dat die
 selue greue quellike ouer comie mocht
 Ende gheboet hem by den bane der ewi
 ger maledixie dat hie weder here in
 syn lant en dat hie in ytalien niet
 en rede in des conyncks loedwichs hul
 pe Ende hier om is de greue willam
 weder ghekuect van synen begonne
 weghe ende bleeff toe parijs somighe
 dach ni des conyncks raede daer hie
 myt den conynck trotselic verbonde
 is teghen de vlamynge die va nyen
 hem teghen den conynck versetten
 In den iaer onser heren m. cc. xxviii
 die conynck philippus qui myt groot
 heer cracht neder in die greefstaep van
 vlanderen en in syn hulpe quam dese
 voerseide greue van hollant die syne
 tenten geboet te setten by asselberghe
 Ende op dat hie vandaer nae syne ge
 wonte tusschen die partien an beyde
 tijden dedingen mochte Die vlamyn
 ge haesten hem seer van desen voerseide
 berghe neder te comen Ende mende
 den voerseiden conynck onuerhoets
 in synre tenten doet te slaen Ende
 als die greue willam dat vernam
 soe gheboet hie syne trompen te dynge
 en die banieren op te nemen ende dat
 verwoede volck myt strijde te gemote
 Ende sonder merren als die tve par
 tyen vergadde den in een en ellich
 grotten arbeit dede om dat lof van
 den zeghe te verhoighen ten lesten
 worden die vlamynge soe seer vermoyt

Nota du
 gram
 and in
 byge

Dat sie den strijt verloren Ende der vlam-
 minge bleue Doer in den strijde meer
 dan vij. Dese blodighe strijt gheschie-
 de opten xiiii. Dach in augusto
 In den seluen iaer bereyde hem greue
 willam om syn heerscappe vā oestwe-
 eslant te ghehryghen weder en daer te
 ghen te oerloghen Ende satte vrede-
 rouers myt scppen op die zee die dich-
 wyle dat doorp toe niet den berouede
 Ende die wiesen die dichtwyle onwys-
 liken voren in die zee verdrēctē ten
 lesten by eersamen abitten ende by
 borgens van staueren die daer tussche
 spraken waert die strijt op gheset en
 des waert een dach ghemact bynen
 haelden te comen en daer te spreken
 van den parse Daer men ten lesten
 ene wendelike vorwardē weder ma-
 hede anbeden syden in deser ma-
 nieren dat alle die wiesen die by
 wesen der lauwels wome solden
 comen bynen tven iaren en ont-
 faen oer leenquet alse denstmanne
 Des wer seiden greuen hant Ende sy-
 ne richters of schulden ontfaen son-
 der weder seggen en syn beuure
 horen rechten tyns geuen en alse
 die zoene aldus ghemaket was daer
 tenden toenden die wiesen een oelt
 register daer sie den greue willam
 mede bewysden myt hoe danigher
 hoedheit die punten van hollant i
 oestweslant schuldich syn te comen
 en aldaer van hoghen saken recht en

Nota dat
 worden
 oest van
 doorp ge
 myt

ordel te doen In den seluen iaer des
 sonedages nae sūte matheus daghe
 hadden die van ludick ene strijt te
 ghen haeren byscop te haesselt den
 die van ludick verloren daer by
 nae wal doet bleuenen ix. man
 In den tijden als inden iaer ons he-
 ren m. cc. xxviii. quam een man
 ende hiet johan nos mythem wijste
 ni heyencop ouer die leche ende slo-
 ghen daer enen man doet die hiet
 ghesbrecht van stode van oestrom
 en sie worden daer alle vijue ghe-
 uangen en z weder van byanen
 was doe des byscops iohans maet-
 scallie van diest en was ende was
 heren henricke broder van vyanen
 die haelde die gheuangen wt heyen-
 cop en vuerde sie tūrecht mitten
 doden daer sie voer den byscop ver-
 wiest worden van horen liue En
 doe waert daer ghedēdinet dat me-
 den doden menschen soende ende
 sie behielden oer lijff

In den iaer ons heren m. cc. a. 1329
 Die conyng lodewyck 17 ian
 waert ghecoent bynnen der stat
 van comen mytter keyserliker
 cronen en quam myt groter macht
 in die stat sonder enighen weder
 stoet waer om die keyseryne sende
 oetve moder in hollant ene brieff
 in deser manieren in hoeldende
 aldus as argriete by gods ghenade
 keyseryne van den roemshenryke

aloes merende cenre edelre moncken
 oerte cstruereorence moder Gracie
 en alle guet want got die oenscheper
 per is alre guder dinge hefft elken
 menschen tot syne loue alsoe he wil
 Wolde onsen oelden staet in desen da
 ghe weerdelike verheffen totter ho
 echeyt cenre sonderlinget weghe
 noemder gracen soe doe wy te wet
 ten mitder moderliker gra begeerte
 Dat wy in die stat van romen des
 vij den daghes in der maent van
 Januarius myt volle weerdicheit
 myt spolle en myt tortyssen en mit
 manigherhande siecheyt die daer
 toe behoerden en ghesondlich syn
 ghecloent mitter heyseliker come
 in suite peters kerke te comen

a. 1330

In den iaer ons heren m cc xxx
 op den vij den dach der maent
 van Julius om tynnt vespertijt ver
 ghinck die sunne dat manich sach
 In den iaer ons heren m cc xxxij
 Was die groete tafelvonde op sunte
 katherinen velt
 In den seluen iaer hemich de caste
 leyn van haghenstern qua onder
 tyden ouer de leche en beschattede
 Des stichtes lude onrelike die bys
 scop iohan die van desen onrechte
 en va moyemisse seer ghestuert was
 bat den greue willam van hollat
 om hulpe dat hie hem by stonde
 als hie schuldich weer te doen in
 desen onrechte te wreken ende dese

voergheuoemde greue willam
 den huser balies van vijlant myt
 enen suuerliken heer van volke we
Waterlant daer hem die byscop an
 ver samende myt syne ridders houchers
borghers lantlude en voer oener de le
che en verbrande alle syne vrande wo
 ninge en hadde wahe ghenoech va
 syne weeder saken en qua weder in
 syn weeder lant ghesont en behoelden
 syne ridderscap ende syne lude In
 den iaer ons heren m cc xxxij a. 1333
 een richter van heren willams weghe
 van duuenvoerde die ghisebrecht hiet
 waert doet gheslaghen op die vre
vaert daer groet ruuoer inden bys
 doem of verresen is want dese selue
willam wolde dese smaetheit wreke
 en verbrande dat dorp te gheyne En
 daer teghen die ghemeente van der
 stadt van vrecht verbrande de vre
vaert daer nae ver samede dese willa
 een groet heer va volke van hollant
 van ghelren van deue en quam de
leche up varende toe eenen toe myt
 groter macht daer he syn heer vaert
 ordmierde en toech woert op hermen
berch en brande een deel van den
 dorpe ter horst willam van bucstel
casteleyn vander horst hiede die vian
 de crachtelike myt schutte vanden
 borch walle en hiede hem hoeren
 noertganch En daer tenden her
willam van duuenvoerde de noch
angrene noch mistrumete en hadde

Thol.

Dat casteel mede te stormen voer haest
telike weder toe tulle Daer hemde ze
landes en die vriesen verbeiden mit
ene groten heer van wapentires en
Daer quamen die vlamynge ende de
brabanders teghen Ende die byscop
myt volle ridderschap en borghers en
toech vter stad myt wapenciacht
myt trompen myt bannieren Ende
haeste hem desen willam te synen
lande te verdriven of teghen hem
te strijden en alse dyt gheschiede in
Den ghesicht van vrecht quam
greue willam haesteliken tot hen
negouwen tot dorrecht en gheboet
Desen voerseiden heren willam by
synre hulden te behoelden dat he son
der merren alle dat heer ghesont
weder brochte en dat hie hem in
ghienve maniere strijdens en onder
wonde teghen den byscop want die
selue greue in der tijt begonde te
twisten teghen den hertoghen van
brabant Ende bevyde hem myt twa
teff princen ten myen strijde ende
sonder merren alse die greue ghebo
den hadde dedemen kraperen vech
tenoert die tenten op te breken en
te schepe te gaen ende thuis te ware
Ende alsoe was ghedaen want alle
willams hulpe van duerford syn
ellick totten horen ghehiet En die
van vrecht myt horen byscop Johan
sint weder ghehiet myt groeten eenen
in oere stat sonder strijden

a° 1334

In den iaer ons heren .m. cc. xxxiiii

in der maent van nouember op sate
demens dach verhieff dat zee water
soe hoghe dattet ouer alle dijken
ghinck soe gloet storm wast van wy
de van doure en van blyseme soe
dattet volle bieften en menschen
verdranten en volle dorpe verghy
gen byder zee in vlanderen, in zee
lant, en in hollant, en in vrieslant
In den iaer ons heren .m. cc. ende
xxxv Die greue van ghelie
ontfachte den vriesen en quam
te vollenhoe myt manighen stolte
man gheswapent Daer die borghers
van vrecht alre yst optlant wade
ende hadden oer tenten gherichtet
eer die anderen qu quamē Daer
streec die greue van ghelie teghen
die vriesen toe berlesle Daer volle
vriesen doet bleuen die greue van
den zeghe en is weder ghehiet
tot syns selfs lant myt groten loue
In den iaer ons heren .m. cc. ende
xxxvi Apenbaerde in der lucht
een sterne die men cometa hiet
die sonderlyngē daer was En des
selues iaers stauff greue willam
van hollant salichlike op die vyde
y dus in der maent van junius al
se willam berichte de greffchap van
hollant xxxvii iaer harde eerli
ke dese prince was zeghelic in de
strijde ghepriest te torneye, vrome
in tafelwonde en sonderlyngē ghe
sellich in gheselschap die te valen

1334

dijn ruste in onsen heren en daer be-
 grauen myt betameliker beuacert
 en myt eeden Johanna syn wyff
 begiff daer nae oer rijke deser we-
 eelt en versmaede alle sierheyt des
 ses leuens en is nomme ghelborde
 mytten diernen godes inden cloes-
 ter tot fontanelis van sute bernarts
 orde, en sie starff daer nae inden
 iaer ons heren .ay. at. xliij en daer
 eevliken begrauen

Nale greuen willams Doet des
 gloriosen princen waert sy
 soene wyllam die xix de greue va
 hollant en hadde te wyue Johana
 des hertoghens dochter van brabant
 dese willam was altoes ter wapene
 bereyt en mit begym van synre heer-
 licheyt soe beryde hie synen name

In den iaer ons heren ay at xxxv a^o 1330
 vij die conynck van engelant man-
 de dat hie wolve oerloghen op den
 conynck van mancrich en fande
 den byscop van lycols ouer in alme-
 nyen en versolde lodewich den men
 keiser hiet myt volle princen onder
 wede in syn hulpe den he fande alsoe
 dese lodewich vermande alle stede
 in syn hulpe den hie fande aldus
 danighe briue in synre rijke lodewich
 by gode ghenac den ghebieder der
romeynen en altoes merende wode
 hude borgermestere strepene en raet
 der poerte van haerlem syne gracie
 en alle guet wy hebben ver'socht en

LODEWICK
 die men
 KEYSER
 Guet.
 s. fol. 129
 Coming Lodew.
 wyl.

vermaent myt briuen onser moghent-
 heyt myt begheerten enen edele prince
 greue willam van hollant myt ons
 weder te verkeyghen des keyser rycks
 teghen philippus die hem seluer holt
 voer conynck van mancrich dat
 hie hem entlike bereyde myt suuer-
 liker cracht van gheschapenden lude
 waer om wy is mi vermanen ende
 dor raden myt claerre begheerten
 in uwe trouwe die gy ons en den key-
 ser rijke schuldich syt dat gy is myt
 gheschapenden luden alsoe betbaren
 wilt dat wy is mytten voersachten
 greue willam in syns heere ghesel-
 scap moghen sien En gy sullen zeker
 wetten dat wy in uwe uorder'scap voer
 oeghen hebben willen totten eynde
 van onsen leuen ghegone i

In den seluen iaer was een groet
 stryt mit zelyn tusschen den conynck
 van mancrich en den conynck va
 engellant dat die fransoy'schen ver-
 loren In den iaer ons heren ay
 at xl. greue willam va hollant
 syn versament myt anderen prince
 by den conynck van engelant Ende
 den groeten schade in mancrich
 en branden wal xx mylen veere
 mit lant van mancrich he lach oue
 wyle voer Cameric daer dese selue
 greue wrede storme an dede Ende
 lach oich voer Doernich die he seve
 moyde en verbrande een groet deel
 van Amiens en destruede ablaconen

ende wan dat casteel **I**n desen tijden
 gheschach in der stat van Selfft een
 wonder dat wal seggens weert is
 want daer was ene rekelyke vrouwe
 die ons heren passie myt soe groter
 bernender begheerten plach an te
 sien datmen die teykenen vanden
 wonden bescheydelijke sacht in oerre
 zijden in oerren handen en oerre
 noeten ghelyck sie anden belde ware
 Ende die ghemeyne kerstyn lude lo-
 ueden ende dancten god den ghe-
 cruysten here om dat miracel alst
 wal reden was **I**n den seluen ier
 is die byscop van diest ghegaen de
 wech des ghemeynes vleesches ende
 syn licham waert begrauen in de
 Doenkerke tuerrecht myt betamel-
 ker wenaert **D**ese iohan berechte
 dat byscop van vtrecht viij ier
 harde cranchelike wat dat casteel
 te medelant mytten dorpen de daer
 by liggen gaff hie den greuen van
 hollant toe pande Ende dat casteel
 toe vollenhoe mytten lande na ouer-
 ysel versatte hie den greue na ghele
 om ene some van ghelde Ende hie
 satte ses monbers in den ghesichte
 dielant van vtrecht mit luttel doge
 den berechten en luttel dede hie dat
 seggens weert is sonder dat hie die
Canonicus prouende mihe de tot
aemissoert ende dat hie die greeschap
 van diepenhem mytten casteel ver-

mits hulpe der clefse weder kerech
Ende als byscop iohan van
 diest begrauen was zomige
 van den canoniken begeerden io-
 han van arkel canonick van den
 Doem tuerrecht om bede wille Gre-
 ue Williams van hollant ander
 cappitelaers coren iohan van bron-
 horst proefst van oeldemonster om
 bede wille greue reynolds wien
 ghele **D**ie pacus bene dictus die
 pijte alsoe ghenoeit satte desse
 beyde aff en gaff dat byscop ene
 edelen romeyne die de saken mit
^{Anditer canonicus} hof te horen plach en hiet mylaes
 de Capocio zeed dese selue my-
 laes gaf ouer in den seluen ier
 dat byscop in die castorpe apen-
 baerlike want hie vernam by syne
 officiael den hie mit stichte van
 vtrecht ghesant hadde dat ghen
 officiael in den byscop recht
 doen en mochte van hoghe saken
 dan die byscop selue Ende hier
 omme onse vader clemens die pa-
 wes die sette daer na ene nyen
 pastes ghemaket was gaff do ene
 edelen wyfen maime heren ioha-
 ne van arkel voerghenoemt dat
 apen byscop van vtrecht ende
 waert al daer in den hof ghecon-
 sacieet by heren Ghenselyn Car-
 denael en byscop van Albanen
 Dyt gheschiede in den ier ons

heren 11. oct. slij op sūte martijns octū A 1342.
 En als sūt ghedaen was hūeste hem
 iohan tot synen lande en quam be-
 tameliken op den achten dach van
 meye daghe mit iær slij in die stat a^o 1343
 van vrecht daer hie nae der oelder
 ghetbonten heerliken in den stoell
 waeret gheset. Dese iohan was 7 sijn
 re ionger ioghet en want dat byscho-
 verladen in manigher groter schult
 en want dat lant van ouer ysel al
 heel veriset sonder campen alleue
 mede waren alle die sloete vorset
 an dese syde der ysel. Ende in den
 yersten iær lossede de byschop iohan
 voer dat casteel te stoukenberch dat
 her aernt van yselstern onder had-
 de ende gaf hem daer voer in
 tē en vnt tē inden seluen iær
 lossede he dat hūes ter herst dat
 her hubert schenche onder hadde
 voer neghen dusent pont.

In den iær ons 11. oct. slij ^{Hilghe} ^{her} ^{Amsterdam}
 ghesiede een groete gracie i^o 1342
 der stat van amsterdam die ich
 mit zwighen niet ouerlijden ene
 mach, die aldus ghesiede. Een man
 lach daer sieck soe dat hem die pres-
 ter gaf ons heren lijcham orde be-
 val of die sieke yet ouer gaue dat
 ment mit vuer ghieten solde onlan-
 ge als die priester van dane ghega-
 en was gaf die sieke ouer dat he
 ni ghenomen hadde en men gho-
 tet mit vuer cortelike daer nae so
 comt des sieken mans soene mit hūes

ende ghinch sitten by dat vuer ende
 sach dat weerde lijcham ons heren
 ihu xpi liggen in den vuer also ghe-
 heel ende also wit oftet nyes vanden
 altaer ghecomen weer en het ny me-
 sche ghenut en hadde. Ende he sprach
 tot sijnē wyne si dat hilge sacramet
 hier liggen in den vuer. Dat wijff
 nam hoeren houet doech en seide och
 hadde icket hier yne die man taste
 mit vuer bloter hant en nam dat
 hilge lijcham ons heren myt synen
 tēsen vingeren en lachtet den wyne
 op den doech. Ende sie lachtet wort
 mitten doech in een scieen. Dat
 sacrament behielt een smette daert
 die man myt synen vingeren aen
 ghetaftet hadde die men daer noch
 huden des daghes an schouwe mach
 doe lieten sūt den priester weten die
 dat hilghe sacrament daer ghebracht
 die priester quam en nampt al hey-
 melike onder hem en brochtet in die
 prochi kerke in die siborje. Des an-
 deren daghes ghinch dat wijff in oer-
 hyste en want dat hilghe sacramet
 al daer yne liggen sūt dede sie den
 priester te weten den priester den hier
 wonderlich toe was besach sijnē siborje
 daer hie et in ghedaen hadde ende
 hie en wants daer niet doe ghinch
 he ander werne en haeldet al hey-
 melike en brochtet in die prochi ker-
 ke. Des dordaghes quam dat wijff

in hoere hyste en want dat hillighe sacra-
ment noch daer sijn en dedet den pre-
ster te weten Die preester se moet was-
pensede dat got dese gracie en ghenae-
de apenbaer hebben Wolde Dede sijn
te wetten alle den priesteren en den
derken die byner der stad van aem-
sterdame waren die alle gheschelic
habijt an deden en ghyngen myt
cruten en myt wanen totter hilliger
stede daer dat hillighe sacrament
ghenonden was en brochtent myt san-
ge en myt loue myt groter weerdich-
in de prochi kerke Daer ist ghebleue
totten daghe van huden daer nae
ghesiede groete gracie al daer van
wat siecten die lude siech waren en
haerbedenaert daer beloueden worde
ghesont Oich mede lude die onschul-
diger vangemisse laghen en hore bede-
naert daer beloueden den vielen die
bande van beyden als van voeten en
van handen en alle doeren waren he-
aepen en ghyngen wy waer sie wolde
wesen weser miracul vint men volle
tot aemstredame volcomeliken be-
saenen In den iaer ons heren m. cc.
xliij. voer Des anderen daghes
in der maent van Januarius ghesa-
de een certbeynghe in hollant de vor-
tephende in corten iaren daer nae ene
gruuelike plaghe als ghy hier nae
sal hoeren sote

A. 1345 **I**n den iaer ons heren m. cc. xlv.
reect byscop iohan van arkel wte

synen lande om te sparen sijn cost in
ene stat daer mens niet en hande hiet
groenouwen daer een riuere doer
liep hiet de ysele en is gheleghen in
salmaet Ende beual heren robrecht
synen broder tgestichte van vrecht
te bebaren In den seluen iaer vorf-
quam greue willam van hollant
wt prūcen myt vierhondert te peer-
de Ende versamende een groet eid-
der scap daer hie die oestwieser me-
de besteyden wolde Ende alse die gre-
ue alle saken bereyde hadde die toe-
deser heeruact bevalden waren ont-
sachte hie der stad mit vrecht om
onnutte ydele woerde de se onder-
eyn ghehadde hadden en besat de stat
al vme en ome myt tenten en myt
paukionen en brachte myt hem in
sijn hulpe enen hertoghe sijn greue
lij. banraden sijn vidders ende
anderhalf hondert dusent man ghe-
wapent also ment ouer sloech ende
mede volle heten die des byscops
manne waren en in den ghestichte
gheseten waren ontfeyden al der
stat van vrecht mede om greue
willams wille voer seit want hie
seggede dat hie den byscop niet
en teech nyer die stat hadde hem
misdan dat weren dese die heer
van arkel des byscop broder her zibe-
der van abcolde ende sijn soen her
aent van yselstern her iohan borch-
greue van montfoerde henric van

uyanen ghyfscrecht van starckenboech her
iohan van broeckhufen her eerst van ^{Ernst}
Wuluen her riederich werden hanne
Dese voerseide greue willam qua voer
die stat van vrecht myt desen voerseide
den heren en myt deser groter heer auct
op sunte odulfus dach des hillighen
confessoers en hie richte daer op voer
de stat sin maguelen daer hie da
gheliso mede in die stat walp ende
daer toe rebanden en manich ander
augiene daer hie die stat mede stoc
mede ende mayde sonder ruisten wie
van bynen maecten daer teghens
manigherhande weselike nistumete
daer sie die vyande mede kierden na
horen poerten en muren Ende see
schotten myt pylen volle wapentures
doet die onbehodet der stat toe na qua
men Ende alse heer robrecht van ar
hel vernam dat die greue willam
van hollant der stat onsat hadde
quam hie bynnen der stat en ont
hoet den byscop iohan synen broder
Ende bynnen desen qua de greue will
lam in eenre doncker nachte al dor
nae by die stat om hemelike te befoe
ben die diepte der grafte eer hie hem
ouder woude de stat te bedemen en
op der stat muren stonden volle font
ten die dat voersaghen en spanden
hoer baghen ende schotten alle gad
teffens ende ghelike soe dat greue
willam daer gheschoten woert mit
enen pile doer synen voet Die greue

136
als hy ghetwoude was yo he haestelike
gheleydet van danen in syne tente En
bynen deser tijt byscop iohan de to groe
nouwen was vernam dat syne hoest stat
besat was en in noeden was haeste hem
en quam bynen syne stat tot vrecht en
sprack myt heren iohane va bernout de Jan van Henne
gouwe
des voerseiden greue willama oem was
en maecten ene zoene in deser maniere
also dat v. borghers quamen oetmode
liken water stat en voer des greue ten
te daelden hem neder op hoer hynen
ende baden hem verghiffenisse ende
voert toe hoerde twyer seggen En maec
ten enen wede zurende tot sunte
martijne daghe toe daer uuest come
de in den winter Ende bynen desen
wede solden se hoer seggen verclare
van deser zoenen dat niet en ghesae
de ouermits dat die greue willam
op die oest wiesen voer en al daer doet
bleeff bynen deser tijt als gij hier nae
horen sult Dese greue willam voerseide
rumede vander stat op sute maria
magdalenen auont waer om men
noch huden des daghes nae sunte
maria magdalenen daghe dat hil
lich doem buten om die stat dracht
myt processien myt solemniteyt en
myt sange gode toe loue dat hie die
stat beluede en verloefde wander pla
ghe en voertmeer behoeden wille voer
alle plaghen In desen tijden alende
uier ons heren an in olw voef opp A^o 1345.
sute iacob dach woert iacob van uer
tebelt doet gheslaghen bynnen gent

nae dat he vlander en ymer hadde
berecht moghenlike Ende den greue
lodewike van vlander en daer luten
hadde ghekieert dat he in den lande
ghiene macht en hadde

Ende alse die greue willam van
der stat van vrecht gherumet
was en liet he niet aff van syne begon
nen in sette versamende he van nyen
een nersch heer van vnder scap daer he
rechte voert die oestvriesen mede bestrey
den wolde ayer leyder dat gloriose heer
des voerseiden greuen voer onsedelic
en onbeset ouer die zee an dat onbekan
de lant waer om dat ghemene volck
onuoersiens quam in goet ongeual
her iohan van hene gouwen qua myt
volle scyppen vlylant an die zuder zyde
van sute odulfus cloester op een vele
dat hiet zuder vone Ende satte daer
syne tenten by den ouer van der zee
Ende een deel der hollanders liepen
optlant sonder merven en ene verber
den des heers nycht dat daer nae
quam ende vlyngen teghen de man
de so stolcliken dat si se achter wart
deuen en sommige der hollanders
liepen te staueren in die stat en sulke
ander liepen in sute odulfus cloester
en sie liepen bynen des cloesters mure
myt ghe wapenden vechters Ende hier
by mach men vanden dat die hollan
ders ghieneen weder stoet en hadden
eer se des hilligen confessoers cloester
an vochten Ende het is toe vermoeden
dat meer by goeliker cracht dan myt
menscheliker cracht ghesiede dat sie

we der van den voerseiden keuchoie
verdeuen syn die de vriesen wrede
liken veruolgheden en hebben sie
te pas doet gheslaghen die greue
die van desen ongeualle niet en wist
te voer myt synen scyppen an de noot
zyde des voerseiden cloesters ende
ghynck daer optlant als een onua
ueert prince ende myt hem om
trent v. ghe wapent en verbrande
daer dat naeste huus en ghynck stol
telike teghen syne viande en verber
de hem d. totter doet toe Ende daer
teghen die vriesen myt ontalliken
wapentures beliepen den deryne hoep
hollanders al vme en sloghen den
greue doet en volle der ander dat
sies niet en handen en uoel meer
bleef oer daer verdreent dan verfla
ghen om dat sie onsedelike toe
schepe ghynghen dese blodighe
stryt ghesiede op die seste kalende
van october Ende op der selua ste
de daer die greuen van hollant
in voertijden to vechte pleghen te
sitten die die greefscap van oestvrie
lant moghenlike berechten Ende
siet hoet de goelike macht spelt in
den mensheliken dyngen want
greue veynolt van ghevre voerseide
dat dese willam van den vriesen
solde verflaghen weiden doe hiene
hoef weter doepe des kersten doms
Ende in deser heer naert bleuen
doet mitten greuen v. wapentures

ofte meer Daer dese die vorste ende de
 vermaerste van syn ghebest de here
 van hoerne de here van lingy die he
 van waelkoert. die her van manj.
 die here van autoengen. die here va
 haemsteden en die here vander mat
bede bamaedsen Oherart mitten
laerde en willam van nael dyck
Ermon en Diderich van terlingen
Ghye van asperen Johan en remet
 en willam van moentforde Diderich
 van santhorst Diderich en herman
 van zibeten florens vander mar bede
Wedgier van spacngen gerijt euer
Alfer van der hoist Clacs oem willam
Zongen Diderich van waelkoert Be
ryt van florebul banning hou er rid
ders Ende daer toe volle ionchere en
 borghere en weghetoren wapentree
 des tienden daghes daer nae voer
 oever martijn die comelduer van
haerlem en vant onder den doen
liden des edelen greue willams lych
 aem by kenliken teykenen, en daer
 toe achte van desen voerf heden Ende
 dese neghen worden gheuoert i nief
lant in een cloester dat floer ramp
 hiet van sute bernarde orde.

Daer nae in den seluen iaer
 als sute martijns daghe als dat
 bestant en de rede tusschen den ghe
 stichte van utrecht en hollat eynde
 nam verbane de byscop iohan van
arkel tot synen bys dom alle de ghe
 ne die in den ghesachte gheseten wa

uitten waer
 nyt ten weerde
 fol. 129

ren en des greue hulpers ghetbest had
 den in den besete van der stat utrecht
 Doe quamen sie alle en ellick byson
 der den byscop te ghenaden en beten
 hem hoeve misdaet sonder her arnt
 van yselsteyn ende her erust van

laantaelen
 Dantien

Daer nae in den seluen iaer va
 als op sute cecilyen dach toech
 die byscop iohan van arkel mitten
 stat van utrecht voer bulue en want
 myt storme en winck die daer oppe
waben en waipet neder In den iaer
 van pluy om tynt onser wonlben
dach purificacio toech byscop iohan
 mitten stat van utrecht en verbrande
 al emeneffe in den gront want sie
 des byscops lude waren en sie hem aff
ghynghen en wolden hollanders wesen
 en noemden hem myt enen nyen
naeme en hiet oest hollant en bleue
nochtant hollanders ter tijt toe dat se
 die byscop myt strijde verban In de
 seluen iaer als men ons heren
 iaer. aj. at pluy my dach in
 der maent marcus ouer droch
byscop ioha myt synen steden en lan
den van oever ysel dat sie hem hulpe
deden van ghelde daer hie et lant va
 ouer ysel mede loffe de dat byscop jo
han van dier n iden den her
toghe van ghelre te pande hadde ghe
sat en gaff hem daer voer ho gulde
tyael en loffede die greue dat ghele
ontfingen syn tree soene als eynolt

A° 1345

A° 1346

commissie gesaender
 Diederich van der
 canonicus

ende Edelwart tot gof solo Ende want
 de steden en clant van ouer ysel niet
 al en gauen die voerseide some gelts
 soe voersette die byscop datter an ge
 brach syn flore stokenberch en die heeft
 en alle syne ambochten an dese syde
 der ysele den borghen ter tijt toe dat
 sie haer ghelt hadden In den selue
 iaer van sluy in der vasten Coste
 die byscop iohan die borch en de heer
 licheyde te laghe en dat daer toe be
 hoerde om v^m te ghen herman
 heren aelber en huten synen wyue
 den men dat ghelt verborghede ayeer
 dat ghelt en waert niet toe tyde beuelt
 soe datter goeten schade op ghynck
 als ghy hier nae wal horen sult

Ende hier en bynen ver nam de
 heyser lodewyck dat greue
 willam van hollant die edele prin
 ce op die wiesen te stryden doer ghe
 bleuen was ende ghen kynt achter
 hem en liet doe ghynck hie te rechte
 sitten in heyserliken ghebede daer
 volle princen waren des roemischen
 rijcks dien he recht en ordele vraghe
 de van deser voerseider greesscap in
 hollant die den roemischen rijck myt
 rechte an ghecomen waer en als dat
 ghedaen was doe gaff dese selue die
 heyser margrietten syne wyue die grees
 scap van hollant was sie des seluen
 voerseiden greue willams zuster was
 doe bereyde oer dese selue heyseryne
 ende qua myt goeter siecheit ne der

in hollant daer sie hoechtlic ontfinge
 waert en zoover recht en ordele te doen
 alle horen onder zaeten ontfunct hul
 de eede va horen manen en alle
 hoer luden dede sie gracie ende gaff
 hem milde gauen merre vytheyt
 beter preuilegien dan sie te voren had
 den ende maecte vrede mitten bys
 scop en mytten ghesichte van vrecht
 van sūte margrietten daghe toe tēbe
 iaer lanch tot int iaer van sluy
 Ende daer nae beual sie hertoghe wil
 lam horen soen die greesscap va hol
 lant te bewaren en toech weder in
 beyeen

In desen tijden als inden iaer onshee
 ay. m. sluy op sūte seruaes auont
 begonste byscop iohan van ariel de
 stat van venen te bemueren myt
 syne guede en volbrochte sie almen
 noch schouwen mach daer nae in
 den seluen iaer thymothei et simpo
 riam was een strijt te kerst tusse
 den conynck philippus van manch
 rijck en den conynck Edelwart va
 engelant die daer den strijt wan
 daer bleeff doe de conynck va beem
 en die greue van vlanderē ende
 myt hem xvij ridders also men
 seit In den seluen iaer wan con
 nynck Edelwart va engelant die
 stat van calays daer he sluy wehe
 voer lach en sie gauen hem op van
 honger In den seluen iaer op sūte
 acilyen dach vocht byscop iohan

Calays

her hubrecht van culenborch her vobrecht van arkel her iacob van mienuelt tot vrecht op die plaetse teghen de ginter linge die se vercomen en verdecuen witer stat en der was om tynt. at.

In den iaer ons heren. m. cc. xlvij. Op a^o 1347

sute praxedis dach streden die van ludich teghen horen byscoop te hoefelt daer bleuen doet her hubert van culen borch en her vobrecht van arkel byscoop johans broder van arkel en vander meente van ludich alsmen seit wal

ppij^{an} man

Ende alse her vobrecht van arkel in den woerselden stryde doet ghebleuen was bleeff byscoop johan noch ni groter schulte die hie geerne betuelen solde en sattu in syne broder stede hem sessen den he beste gheloe uede op dat hie syn schult veruallen solde ende sattu den sessen ni hoer hande syne borghe en syn lant te regieren dat waren dese her zebeder weter loe her iohan van culenborch her henrich van vranen her iohan van warden berch her ghysebeecht van starckenborch en her iacob van lichte borch Ende die byscoop voer buten lan des om syne cost te sparen in ene stat die hiet verduien en van dane veet hie tot tozo en bleeff al daer tot sute johans daghe toe baptistu toe midde soemer alsmen screeff m. cc. xlvij. a^o 1340

Doer pensede byscoop iohan dat hie mitte waer tot synen lande want.

die vrede tusschen hollant en den ghesichte verghynge ten maesten sunte margrietten daghe Ende als hie wed tot syne lande qua want he dat dese sesse voerf syne schult ghemerret had den en niet ghemerret Ende bynen deser tijt dat byscoop iohan buten lan des was wan her zebeder weter loe den buten van der een oer kerke of op des hillighen sacramentes dach ende ty merde daer ene borch of In den iaer ons heren m. cc. xlvij. des achten da A^o 1340 ghes na sute margrietten daghe alse die vrede eynde ghenomen hadde tusschen hollant en den ghesichte toech byscoop iohan wt mitter stat van vrecht op een velt by emenesse dat lapars hiet daer hem die hollanders stolceliken teghen quemen meer sie verlore den stryht daer bleeff ghenangen her melijs van mynden en volle guder lude myt hem daer die byscoop groeten schat van breech en volle bleefet doet en ghenagen vanden van emenesse soe dat sie by noede mosten hoeren nyen name afflaeten dat sie oesthollants hieten ende namen hoeren oelden namen weder en bleue bysdomers als siet voren waren In den seluen iaer daer nae qua tusschen onser vrouwe dach assumpcio en natuuitas qua her toech willam van beveren mit groter heer cracht op den nyen dam by yselsterne en lach daer viij daghe en verbaede mislaet ende die byscoop versame de in

ota
wan dat
june 6
june 6
ota
poveoy

ghetapent en toech tot en verbrandlant
 van woerden en acmsterlant Ende bynnen
 deser tijt dat hertooch willem op den wien
 van lach ontfachte her ghisebrecht van
 bronckhorst den byscop iohan en verba
 de hem of die borch te goet Doe deding
 de die hertooch van lymborch de greue
 van cleue en her iohan van henegouwen
 ene mede tusschen den hertooch william
 en den byscop iohan dircende tot sinte
 martijns daghe toe in den wynter daer
 naest comende ende alsoe de vrede ghe
 maect was toech byscop iohan ouer
 ysel en brack hem op heren ghisebrecht
 van bronckhorst ende verbrande syne
 dorpe toe bockelo In den seluen iaer
 voersit tot onser vrouwen daghe nati
 uitas ontfachte die hertoghe vernolt
 van ghelre en edewart syn broder de
 byscop iohan en sie verbonden hem
 myt hertoghe william van hollat en
 worden syne hulperes Doe beual byscop
 iohan heren wederic van der eze
 sallant en tseent en diepenhem dat
 hie dat oerloghe wouen solde ende dat
 lant bewaren teghen den hertoghe van
 ghelre en teghen den heren van bronck
 horst Ende des byscops hulper waren
 die heer van voerst en de her van cuente
 In den iaer ons heren als men seceff
 ay m xlijs waert dat oerloghe ghe
 medet ende op ghesat Doe quam die
 here van vorst en rehende dat hie te
 cost ghesaen hadde in des byscops orlo
 ghe van den huse te heppel v^m oelde
 schilde Ende her wederic van der

eze rehende dat hie den byscop hadde
 verlecht en te schade gheleden int
 orloech teghen de ghelreschen xliij^m
 oelde schilde die byscop dat niet ver
 uallen en konde ende die onredeli
 ke rekenynge ende liet heren mede
 rich van der eze in syne ambochten
 en sloten oener ysel bliuen op die tijt
 in den seluen iaer ontfachte die her
 van stenforden her iohan van nathusen
 her engbrecht zolbe en her iohan van
 ghemen en daer toe manich sturme
 en orlogheden den byscop tot datme
 seceff ons heren iaer ay m. h. tot
 octaua sacrameti Doe waert dat or
 loech ghesoent van desen orloghe
 rehende her wederic van der eze
 den byscop toe cost xij^m oelde scilde
 Ende seide hie hieldet lant van ouer
 ysel to pande voer die ierste some en
 voer die leste

Daer nae in den seluen iaer van
 xlijs des anderen daghes
 nae onser vrouwen dach amiciais
 toech byscop iohan mitter stat van
 vtrecht tot oelde water en wommende
 stat en verbranden sie en vengde vele
 lude en namen vele voers daer ble
 uen doet borgers en hoemans van
 vtrecht iohan van vissenborch twee
 broders van lichtenborch iacob ende
 iohan en euert van driel en anders
 vele guder lude Daer nae in den
 seluen iaer om wynt sinte odulfs
 dach toech die byscop mytter stat van
 vtrecht voer schoenhoven daer die

dat
 hie van
 de gome

hollanders stolrelke teghen hem stie
 den meer sie verloren den steyt daer
 worden ghevingen her ghyfedecht vā
 langheraech her harbaven vā liesvelt
 en her coen van oester wijch myt vele
 guder lude daer die byscop sine vrede
 xviij banieren nam. Daer nae alse
 sūte bartholomeus dach qua, doe waert
 een vrede ghemact tusschen hollant
 en den stichte durende tot sūte mar
 tins daghe toe in den winter tot in
 iær ons heren .v. m. l.

In den tijden als in den iær .A^o 1349
 ons heren .v. m. l. xix gheschiede
 een sonderlynghe wonder want daer
 quam een volck dat niemant ter
 waerheyt en conde vernemen wie
 sie waren, of in wat lande zie yst
 begonden, Ende sonder oerloef des
 paens en der hilliger kerken die
 lude warden cruce op hoer hoede en
 op hoer cleder en manie bedenaect
 an .Dyt duerde xviii daghe dese
 ghingen myt cruce en myt vanen
 doer die lande en songen dat loff
 godes en onser heuer vrouwen elkes
 daghes ontleden sie hem robe weiff,
 sunder hoeren hoet caproen en broec
 hielden sie an, en beneden storten sie
 een lynen cleet omē dat was lanch
 vanden manel totter eiden toe, ende
 daer bacuen bleuen sie al naect, en
 sloghen hem seluen myt scarpen
 ghyfelen soe dat sie seve bloeden en
 songen. **B**laet .v. seve doer xpo cete

Doz got soe laet die sonden meer en als
 sie hem gheghyselt hadden soe ghynge
 sie voert in een ander kerke hem te
 ghyselen en sie en stiepen nergent
 die ene macht daer sie die anderen
 gheslapen hadden. En volle lude die
 dyt saghen worden bedoert myt grote
 rouwe van horen sunden en nemen
 de bedenaect mede an leke lude cler
 ke papen moniche en oick somighe
 byscoppen meer die priesters en ghy
 selden hem niet apenbaerlic hier om
 ghesiede volle dogheden want dese
 gheselschere ghyfsebroders maecten manighen
 zoen van oerloghe van doetslaghe
 en van manighen zwaren veeden
 die te voren niemēt versoenen en con
 die dese ghyfsebroders sloghen die io
 den doet waer si sie vonden condē
 en niet hersten weerden en wolden
 en waenden gode daer lieuen denst
 mede te doen dat nochtent onser
 ebbe verboden is want daer volle
 deselynghe sine ghesiede soe gheboet
 de paens by synen banne dat mens
 niet meer en dede men sachte dat
 een prophete van desen ghyfsebro
 ders ghesproken hadde lange te voren
 Aldus veniet gens sine capite et fla
 gellabit se pro peccis suis In den sel
 nen iaer quam een sterffte vā volke
 soe goet dat men mende voortbaer dat
 in al europen cume die helfte van
 den menschen te lijue bleeff en somy

ghe steden storuen myt al wt meer off
 dese plaghe yet was in asya off in affri-
 ken Des en weet ich niet
Ende also die wede tusschen
 hollant en den ghestichte van
 utrecht ghemaeet was die in ghenck-
 tente bartholomeus daghe in den iaer
 xliij als voersiet is Doe quam dese
 sesse her zede der water loe her iohan van
culenborch her henrich van wnanen her
iohan van wondenberch her ghisebrecht
van starckenborch en her iacob van
lichtenborch die al hadden in oren
 handen die ambochte sloten ende
 slant dat den ghestichte toe behoerde
 An dese zyde der ysele en sachten sie
 en mochten des byscops scholt niet lan-
 ger verhoelden en nu en hadde die ^{scota}
 byscop in syn ghetwolt niet meer van
 alle den stichte dan wollenhoe alleen
 en dat daer toe behoert want her we-
 derich vander eye hadde alclant van
 ouer ysel te pande voer syne rekeninge
 de woer is Dese sesse voersiet sach-
 ten dat sie wolden hebben alt stichte
 an dese zyde der ysele en volle hoe
 daer toe en syn zegel xxx iaer lanc
 en daer off der clesz zeghel Ende soe
 wolden sie hem iaerlyc geuen twee
 dusent pont Dyt hadde die byscop
 wal ghe daen op dat hie behouden had
 de wollen hoe myt syne toe behoeren
 en syn zeghel mede meer die mees-
 te deel van der clesz en woldens niet
 ghehengen Doe die sesse dat vernae

men dat oer opsaet niet en mochte ge-
 schien Doe lieten sie die borghen leef-
 ten ix^m pont en dat wonden sie to sa-
 de soe dattet quam op xl^m pont in
 deser groter schult an ghiene zyde der
 ysele ver dwaelde byscop iohan alsoe
 verre dat hie ghiene weghe en wiste
 hoe hie daer wt comen mochte, ende
 ver arnde soe seer dat hie lenē noch
 borghen en mochte Ende sach dat hie
 dese sesse daer in voertijden syne ge-
 loene in en op ghesat hadde dat sie
 hem wincers ver deruen wolden ende
 dat sie heren des stichtes bliuen wol-
 den ontwaerde hie den sessen oer-
 macht en beual heren gerijt vande
veen syn seghel en maecten syn uica-
rius ende veet van groter scheemten
 myt ses peerden wt syne lande tot
 groeten roemen in die stat endelic-
 tet al waren alst vaden wolde Ende
 in desen tijden als byscop iohan te
 comen was ghynget buten wede
 tusschen den ghestichte van utrecht
 en her arnde van ysselsteyn des ma-
 nendaghes nae belacken paeschen
 Doe oener droech des byscops mar-
 scallie mitter stat van utrecht dat
 sie toeghen voer ysselsteyn des man-
 daghes nae belacken paeschen en
 lach daer voer vyff weken en rieden
 hem soe twee myt storme dat sie de-
 dingden en hem ver dwilletorden en
 zeboren en alle die van ysselsteyn
 myt heren arnde van ysselsteyn de

mede ziboren altoes voert an guede ghe
trübbe stichts lude te bliuen en minnet
meer teghen dat ghestichte nocht tegen
vrecht te oerloghen dat sie onlange
hielden

In den iaer ons heren m.ccc. l. A° 1350
doe velen tibe parthien in hollant
Daer den lande groet ongenual van
quam die ene parthye noemden
hem Cabbelpaus Daer die ouerste
off weren De heer van arkel die
her van ermonde her gerijt heemf
kerke ende anders volle ridders ende
knechte Die ander parthye noemde
hem hoechs Daer die ouersten van
waren De her van bredelode De her
vander lecke die vander winchorst
en volle ridders en knechte Dese
woersiden parthyen stichten in hol
lant voef en brant ende wengen en
sloghen ellie anderen dat daer toe
voren in hollant nie en ghesiede
Die cabbelpaus ontboden al heyme
like den greue willam die quam i
hollant ende waert ontfangen en
ghebildet vanden steden en van
den lande van hollant na herme
lant en van westvrieslant Ende
alse die hoeye partye dat saghen
besatten sie hoer castele ende voeren
tot maargrieten der keiserynen en
dagheden der oer noet De cabbel
paus partye ouer droghen mitten
steden van hollant en besaten der
hoey partye castele en wonen der
bynen enen iaer xvij en worpen

Cabbelpaus
Hoeks

winchorst
Broekhorst
Florus van
len Boesmans
fol. 146.

van castels
in de sticht
van de
necht

se alle neder Die keiseryne die hoer
des seer tornde ontboet hertoghe willa
horen soene horen gramen moet om
dat hie hem onder want oerre heerlic
heyt Die zoene ontboet oer Weder dat
die heerlicheyde weren syn en sie had
die sie hem in voertijden ouer ghe
geuen Daer quamt alsoe veer dat
die moder en hoer lynt leyden ellie
anderen dach en stonde to stryden
toe schepe op der maesen tusschen den
biel en tspreuen sande om de heerlic
heyde van hollant De keiserynne
brochte in hoer hulpe volle guder lude
te engelant en te henegouwen Ende
dat meeste deel te zelant Die herto
ghe willam brochte in syn hulpe die
hollanders kenemars en wiesen ende
te zelant die vrouwe van voerne mit
horen hulpers en oich woude ridders
en knechte die stryt waert groet en
zwaer om den zeghe te verheighen
Doch meteste verloes die keiserynne
den stryt mit hoerre parthyen toghe
op oer zeyle en voren ouer in engelant
Daer bleuen volle guder lude doet en
meest vanden engelschen De here va
brederode waert gheuangen en vele
guder lude mit hem Dese iamerli
ke stryt tusschen der moder en oeren
lynde gheschiede op sute marthijns
dach translacio in den iaer ons here
m.ccc. l. Daer nae waert dat oerloch
ghesoen soe dat die keiseryne behielt
henegouwen tot horen lieue ende

1351

hertoghe willam bleeff her van hollant
 en van zelandt en van vrieslandt. Daer na
 nam hie te wyne des hertoghen dochter
 van lancaster en gheue van orby die so-
 hanna hiet daer hie ghen hant by ene
 wan. In den seluen iaer van h. voer-
 seit was een strijt tusschen den conynck
 iohan van brabantich ende den conynck
 edewart van engelant te putiers daer
 conynck iohan des strijverloes en waer
 gheuingen van den princen vā walis
 en in engelant gheuoert en philippus
 syn ioneste soen

Du wyllich voertferue woe ioha-
 van romen qua. Doe dese sesse
 vernamen dat die byscop in langer tijt
 niet weder comen en wolde ouer doe
 ghen sie mitter des dat men byscop
 iohane ontboede dat hie bynen syne stat
 comen moeste. Daer hie qua op egidius

A^o 1351

Dach in den iaer van h. voer seit Ende
 hie en want hulpe noch woest noch
 anden heer van arkel syne broder noch
 niemant bynen syne lande noch buten
 die hem syne saken betynden wolde
 alsoe vast hadden dese sesse beset nu
 moeste hie raet an hem seluen nemen
 ende tweech dat hies te woerde sterne
 om hem mede te behelpen teghen die
 sesse. Daer nae in der wassen alome
 screeff h. leende hem her otto van
 yselstein dat hies tot beuer woerde.

A^o 1352

Daer ghinch hie op liggen en tuste syne
 heerlicheyde an hoghe en leghe ende
 oorloghede teghen die sesse en al hie
 enigher hande saken doen solde soe

moeste hie hem beraden myt luden van
 buten want hie van synen ondersate
 ghiene hulpe en hadde. Daer nae in
 den herffst om wynt lamberti mit
 iaer woer seit de dinge die des mit
 der stat van verecht want dat lant
 dus in groeten onvrede stont ene
 zoene en een gheuoech als dat die
 sesse solden hebben oer ghelt dat sie
 voer den byscop gheloeft hadden en
 daer en sold niet meer schaden op
 gaen ende sie solden hem eumen
 syne slote ende syn ambochte ende
 dyt ghesiede sonder her weder weder
 loe en wolde die ceimbunge niet eū-
 men. In den seluen iaer van h.
 voer seit goete her ghisebrecht van ab-
conde dat hies tot wondenberge
 teghen her iohan van wondenberge
 die heren hubrechts schenckbroder
 was van culenborch die toe hoefell
 bleeff. Dese her iohan van wonden-
 borch hadde ene soen die by raede
 ende hulpe syne neuen heren iohans
 here van culenborch qua op cenre
 nacht tijt en bedam dat hies te won-
 denborch dat syn vader vercoft had-
 de en wolde behouden dyt gheuolt
 slaghe die hie here van abconde
 en her iohan den byscop iohan. En
 hier om toech die byscop iohan daer
 voer op sūte lucas auont en lach
 daer voer xyij weken dat hie stoe-
mede myt boren en myt blyden
 soe dat hiet wan op den ysten ja-

terdach inder vasten ende vench alle de
Daer op waren en warpet neder Inder
seluer ryt Doe byscop iohan lach voer
wondenborch toech syn marscalc mit
een deel wapentrees voer ruitveel om
Datter onbesceit aff ghedaen was i
Den stichte en want myt stormender
hant en die byscop behieldet die ier
lant Daer nae tofset wolver va myn
Den weder

In desen seluen iaer als byscop Jo
han voer wondenborch lach qua
men in den stichte her iohan van
culenborch ende her ghisebrecht van
vranen en roefden ende branden
in des byscops lande ende onlageden
Den byscop te culenborch en te vran
nen en vanden Boy ende va mar
kenborch

In den iaer ons heren m cc liij op ¹³⁵³
sute seruacs auent toech byscop ioh
voer monestorde myt wolle wapenti
res en brochte myt hem een groet
berch Dat hie daer meende op toe
staene om dat die borch greue myt
heren iohan van culenborch ende
myt her ghisebrecht van vranen
teghen hem ghesceest hadden En
als her z weder die borch greue dat
sach doe dedingde he mytten biscop
om ene some van ghelde en de by
scop runde va danen

In den seluen iaer van liij daer
nae op des hillighen sacraments
dach wast een sonderlynghe heet we
der Doe veet byscop iohan mitter stat

van utrecht en van aemssorde en mit
volle wapentrees voer marhenborch
Dat hie stormde myt bliden en myt euen
oghen is wiken lanch eer hiet wan
hie vench alle die daer op waren en
onthoefder een deel en dedet neder
werpen hier nae in den herffst san
de die byscop syne marscallie mitter
stat van utrecht en myt wolle wape
trees voer hollensteyne die daer offe
waren die gaurent den byscop beholde
lic oers liefs en guets en hie dedet
neder werpen Daer nae lossede bys
scop iohan van arkel dat casteel te
medelant van margrietten der keijse
rynen die greue wylliams dochter
was van hollant dat biscop iohan
van dieft in woertijden versat hadde
den voerseiden greue wlliam voer
vij^{de} pont Ende dat ghele ontfynch
heer florens vander bochorst van
hoerre weghen

In den iaer ons heren m cc liij ¹³⁵⁴
in den herffst veet byscop iohan myt
der stat van utrecht myt wolle wape
trees voer dat casteel to ghoye dat
hie wan en warpet neder dat nae
maels in der zoenen voer myn velt
gheseit was dat her ghisebrecht van
vranen dat selue hues weder op ty
merde op die selue stede daer hem
die van utrecht hulpe toe deden

In desen seluen iaer van liij ontfen
de byscop iohan heren z weder wterloe

Vredelome
van Hiltpe
vande .y. by des
Bisshop afgelyc
a. 1353.

Vild. i.

om die eem brugge doe waert dat ghede
 dynet by der stat van utrecht ende van
 aemssforde dat sie her zbeder den byscop
 ouer gaff myt sulken wor: worden datter
 altoes een borger van utrecht op sitten
 solde op datter niemant ghen hinder
 aff en schiede noch in den seluen iaer
 voers ouer droech byscop iohan myt
 heren mederich vander exe en mytte
 her van voerst vander onedeliker
 rekenynghe daer hier te voren af ghe
 screuen is daer clant van ouer ysel
 voer te pande stont en hadde daer af
 ene eedelyke offenynge lossede syn
 lant en syn slote die hie nochtant
 in woertiden gheloffot hadde teghe
 den hertoghe van ghele voer **ly^o**
 gulden ryale **A**n den otaer ons
 heten **ay** at **ly** om tynt dertien
 dach veet byscop iohan myt groeter
 heer cracht ouer op die van yselham
 om dat sie den byscop onhoersam wa
 ren ende van hem niet en hielden
 en wolden mitten vriesen wesen **D**ie
 dede hie sekeren en ziberen dat sie
 den byscop van utrecht altoes solden
 wesen ghehoersam en onder daen **I**n
 den seluen iaer va **ly** her herman
 van meruelt de gheseten was inden
 stichte va monster quam mit lant va
 ouer ysel en stichte woess en beant **D**e
 byscop iohan die dat gheselt uode on
 ghesbroken en solden hebben ghelaeten
 versamende **n^o** man ghesapent te
 peerde ende veet mit stichte va moster

A^o 1355

om tynt van sute gassen dach woer
 dat hues toe meruelde en verbrande
 her hermans sluse water moelen en
 al dat he daer he daer buten vant
 en daer nae woert dat oer loech ghe
 soent **D**aer nae inden seluen iaer
 van **ly** op sute martyns dach inde
 wynter ontsacht hertoch willam
 greue va hollant den byscop iohan
 en synē lantē en myt hem ontsach
 ten den byscop va utrecht voersat dat
 meeste deel vandes byscops manen
 die in den stichte va utrecht ghesete
 waren en plechten myt den woer
 seiden greue teghen horen rechten
 heren **D**at waren dese her arnt
 va yselsteyne her iohan heer van
 culenborch her ghisebrecht heer va
 vyanen her iohan van culenborch
 die van wondenborch syn vader
 was her iohan van herlaer her
 iohan van langeract her ghisebrecht
 van nyen her iohan van blomen
 steyn zonde van rijn hubrecht va
 schoenhoven zbeder va der nesse
 her getijt vanden vliet soude van
 den rijn henric soen en bynnen
 deser tijt als den byscop ontsacht
 was quamen woude heren byn
 nen in syn hulpe des hertoghen
 wyllams die oech des byscops va
 de waren alle die her van der slye
 en de her vander dicke en mythe
 om tynt xl ghesapent **D**ese wou
 den ryden tot oldewater en dsacl

Den an montfoort die doe noch des
 byscop ghet'ulbe hulpers waren Ende
 als die van montfoort dat saghen
 wghen sie wt en bestreden sie en ven-
 gen den herte vander sleyde en den
 here vander Dicke myt alle horen ge-
 sellen Doe dyt gheschiet was die
 borchgreue bynen vrecht en hadde
 cort hier nae trochten dese voerf slich-
 tes mane den her toghe byllam mit
 heer cracht in dat stichte va vrecht
 tot coten Daer hic lach achte daghe
 en verbrande een groet deel vande
 ouer stichte Die byscop iohan den
 dyt hadde seer moede hadde gheer-
 ne ghestreden tieghen den herto-
 ghe byllam en syn hulpers voerf
 meer die heer van yselsteyn ende
 die her van oulenbach en die her
 van vpanen hadden alsoe beset
 myt horen vreden bynen vrecht
 dat sie den byscop nergent wt ghe-
 brengen en conden om strydes wil-
 le Ende hadde die byscop synen wille
 moghen hebben dat oerloech weer-
 bet of weers ghegren Doe kuerden
 de van emenes weder vme ende
 worden hollanders bynen den vij-
 daghen dat greue byllam te coten
 lach myt synen hulpers quamen
 op sute katherynen dach die heer
 van esmonde mitten hollanders
 tot bunschoten die wromeliken te-
 ghen hem strecken meer die van
 bunschaten verloren den stryde ende

Daer bleuen doe hoer man vanden beste
 van bunschoten hier nae inden corten tij-
 den als die greue byllam weder tot sy-
 nen lande was ghetoghen quamen al
 heymelike in eenre nacht wtter stat va
 vrecht om tynt ~~xxx~~ man ende won-
 nen dat voerbrecht vanden castele
 van yselsteyn meer se verlorent weder
 myt rechte want se ouer oer plouderon
 laghen ende brant an staken waer by
 die vpande bekenden woe volle datter
 vpande waren In den iaer ons heren
 ay. cc. lviij nae sunte paulbels dach
 conuersio toech byscop iohan myt heer
 cracht tot weseppe ende tot miden en
 lach daer drie daghe en twee nachte
 eer hic sie verwan doe verbrande by
 wesop en miden beyde de hollanders
 die daer laghen stomen ouer die
 grauen ende liepen hare veede In
 desen seluen tyden qua her ghysebrecht
 van yselsteyne die men out vanden
 bussche hiet mytten van yselsteyn voer
 snoyen toern toe gherne die alsoe
 vast was datmen sonder weck niet
 aff stormen en mochte daer se lichte
 een halue ure voer waren Doe vage-
 de snoye her ghysebrecht of hic den
 toern soe lange hoelden hedde dat he
 omme myt eden op gheuen mochte
 her ghysebrecht sachte va daer gaf he
 den toer op en se worpen neder meer
 men meende dattet een voer maect
 dynck was

In den seluen iaer daer nae inder
 vasten de d'ingde her arne van ysel-
 steyn ene wonschap tusschen den her

toghe willam van hollant en den borch
geue van montfoort synen neue de
 doe noch des byscops marcellic was bu
 ten byscop iohans consent en orlof gaf
 ouer de gheuangen van der slejde en
 vander dicte myt hem volten dat hie
 daer nien ghelt aff en kreech dyt com
 de den byscop want hem de gheuange
 toe behoerden Ende die borch geue sy
marcellic was Ende van ghien en sa
 ken rekenynge off besysynge gheda
 en en hadde Daer nae in den selue
 iaer opten xiiii dach van maerte
 qua waer naer den her ghisebrecht van
meuro de myt volle wapentires te
 hollant idders en lincchte en verbrā
 den soest daer teghen quam otto va
 laer die op die tijt des byscops mar
cellic was in emilant mitten borge
 van aemssorde die stolte liken tegens
 hem streden en wonden her ghisebelt
 ter doet toe soe daemene van danen
 op pijken ende op stauen droech mar
 mit seste otte verlaes den strijt en bleef
 daer doet myt xv borgers van
aemssorde en eer sie die byscop bercy
 den ronde waren die hollanders en
wech dor dat veen daer hie hem niet
 volghen en mochte

Hier nae inden seluen iaer ons ¹³⁵⁶
 heren. an.iii. lxij op den xv
 sten dach van meye qua hertoghe
willam geue van hollant myt grot
 heer raacht mit stichte van vrecht en
 logierde op die hoghe wert myt tenne
 en myt paulionen en satte conrad
 van synen luden voer myenvelt her

steuens hues daer hie den her van
eymonde hoefman aff maecte daer
 sie vij weken voer leggen en storm
 den myt vier bliden en myt enen
groten werke dat die muren scob
 den borsten en by groten stucken
neder uellen her steuen en de myt
 hem daer op waren gauen hem
gheuangen den hertoghe willam
 die hollanders verbranden dat hues
 nochtant buten des hertoghen orlof
 Ende alsoe dat ghedaen was waert
 dat oerloch ghesoent tusschen hollat
 en den ghesichte elken man we
der op syn guet her ghisebrecht
va nyanen solde weder tymeren
 dat hues ten goeye Ende de van
emeneffe solders bluen gude stich
tes lude en die hertoghe willam en
solder hem niet meer ouder wynde
 en alle gheuangen worden quijt
ghelaeten en vij der ginter linge
woerden mede in ghesoent alsoe
 her henrich van den rijn her iohan
 van lessenborch her pelgrim heer
henrich des proefftes broder van
sute iohan herman van den rijn
henrich van lessenborch iohan we
ten wede de ghisebrecht ginter va
 den hoghen lande In den selue iaer
 verfoenden die ander ballinge me
 de in als her gerijte de bole derch de
boele syn broder iohan des wit volofs
peter kanemakar en die ander gu
terlinge en gauen dat ghelt in
pont daer thues ten goeye mede

tymetde Daer nae bleef de byscop
 iohan tesse iaer in mede sonder oer
 loghe In den iaer ons heren .cx.
 .cc. lviij. op sūte vincencius dach be
 gonde byscop iohan dat stedeken vā
 hardenberghē te vesten myt plancke
 en dede den berch slechten en begraue
 en men seit dat daer in voertijden
 ene borch plach te staen die al inden
 greont vernallen was

A^o 1350

In den iaer ons heren .cx. .cc.
 .lvij. georgij waert die greue
 william van hollant sijnē sijnē
 verbijstert soe datmen hem satte in
 een seker hoede daer hie yne bleef tot
 sijnē doot toe dat was om tynt xij
 iaer cabbelhaus partye wolden die
 vrouwe her toech wyllams wyf heb
 ben tot ene ruitbaect des lundes die
 hoers partye en wolden die vrouwe
 niet want sie ghen hant en hadde
 by den greue wyllam van hollant
 voers daer die heerlicheyde op come
 mochte meer sie ontboden den herte
 ghe aelbrecht vā beyeren des woers
 greue willams broder dat hie qua
 me in hollant en berechte sijn bro
 der heerlicheide en alse her toech ael
 brecht in hollant quam waert on
 draghen dat hie solde wesen verwar
 re der lande Als henegouwen zee
 lant en hollant en vā nieslant en
 hy solde der vrouwen sijn broder
 wyff alle iaer wt verken en betae
 len xij^o oeldew schulde tot horte
 lystucht en die partien hoers en

mijs
 luis
 eygen
 van luis

cabbelhaus worden daer mede zoent
 dat sie onlange hielden wat de hertoe
 ghe aelbrecht satte her iohan van blo
 mensteyne vander balyuscap vā har
 merlant en beual sie reynolde des
 heren zoen vā brederode Die cabbel
 haus want oer partye of was ghesat
 en oer weder partye daer an leyden
 sie laeghen te castrichem in den di
 nen om den here vā brederode die
 hier niet aff en wiste sande reynolde
 sijnē zoen myt een deel lude dese
 voerside balyusca to ontsaene en als
 hie quam to castrichem opt sant bra
 ken die cabbelhaus wt horen laeghe
 ende ronnen tot reynolde die daer
 ghen hoede aff en hadde ende als
 hie sach dat sie hem meiden vande
 hie mytten sijnen te castrichem in
 de herke meer die cabbelhaus betede
 drie van den achtersten die sie doot
 sloeghen die lude vanden dorpe die
 quamen tontsetten reynolde ende
 die myt hem in der kerken waden
 soe datter niet meer off en quam op
 die tijt Doe dat ghesact was een
 deel der cabbelhaus die dyt gedaen
 hadden vaden op her walter's hoes
 van heemskerke Ende een deel reet
 der bynen delft daer nae om t' mit
 sūte martijns daghe in den winter
 bereet die hertoghe aelbrecht heren
 walter's hoes van heemskerke om
 dat hie dese ondadighe lude op sy

nen huus onthoelden hadde Daer ma a^o 1359
 kede hie hoeftman van synen luden
 die voer den huus bleuen liggen here
mederich van pelanen die na heer
van asperen woert de daer voer lach
pi wiken lauch her wouter die met
bet en mochte de yngde mitten her
toghe en gaf syn huus op in des her
to ghen hande en voer in zelant to ghise
le des hertoghen seggen daer of te hol
den bynen deser tyt als men voer hem
kerke lach quame bynen delft heer
ghysbrecht van myen rode her iohan
van keruena henrich vander woert
gerne wiffen soen en anders volle gaf
 ten dese toeghen wt delft myt een deel
 porters van delft in des greue haghe
 en braken op des hertoghen vangen
 en stoche ende namen die geuange
 daer wt Ende alse die hertoghe ael
 brecht die op die tijt in zelant was
 vernam dat men aldus danige sober
 dye in synen hoene dreeff ende men
 van hem soe deyne hielt Ende syne
 stat van delft hem teghen hem sette
 ende dese ondadighe lude hielden by
 nen hoerre veste quam hie in den
 haghe en ontboet allen ridders ende
 knapen die onder hem waren van
 beyden partyen syne mane Eteden
 ende lunde dat sie by hem quamen
 ghesapent en toech daer mede voer
 delft des manendaghes toe mit vas
 ten als men sceeff ons heren iaer en

a^o 1359

ay at lio en lach daer voer tien we
 ken en tve daghe henrich vander
woert ende gerne wiffen soen myt
 horen ghesellen desen manighee
 auentuerlike scheidmutsynge mit
 heer bynen deser tyt die her toghe
 dede daer op slaen in grote werke
 daer hie die stat mede stormen wtol
 de bynen desen qua her baluacue
van den borne en maecte daer ey
 ouerdracht tusschen den hertoghe
 ende der stat van delft dat sie den
 hertoghe oer stede op gauē behol
 delic oers lijffs en guets med sie
 solden den hertoghe geuen voer de
 misdact ho^o oelder schilde des qua
 de hertoghe bynen delft des dingo
 dages nae pinxteredaghe inden
 waer voeff mreer ghysbrecht van
myen rode her iohan van keruena
 en alle die gaste bleuen bute deser
 vor waerde en quamen wtter stede
 soe als sie heymelicste mochten en
 behielden alle hoer lijf sonder hen
 rich vander woert die woert belo
 pen opten kerchtoceren daer he af
 ghesommen waert myt stormen
 en onthoest her ghysbrecht van
myen rode en her iohan van kerue
na myt horen ghesellen toghen
 opt huus te hueden daer sie op be
 legghen waren een iaer lanc dese
 hertoghe aelbrecht hadde een wif
 en hiet margriete en was des her
 toghen dochter wa zibideneffe ghe

leggen by der polender lant daer hie by wan katheryne die hertoginne van ghelre, willam die greue van oesterlant, iohanna die conynginne van beem aelbrecht hertoghe van beyeren, iohan byscop toe ludich, mar quete hertoginne van burgonien

In iohana hertoghine va oesterriick
In den iaer ons heren. m. cc. lxx. toech byscop iohan myt heer cracht in fallant. Wegstapel en batman daer dede hie op slaen ene borch va die hie naemaels maken dede van steene en hiet arhensteyne die staet in cene wilderuisse om te verhude oener daet In den seluen iaer ontseide ghysebrecht van netelenhorst den byscop iohan en qua voer die borch te arhensteyne en venci daer des byscops lude sijn man meer niemant en bleeff daer doet daer na qua he en soende mitten biscop In den seluen iaer voerf tot onser vrouwen daghe assumpcio dede byscop iohan tynieren een blockhuuse voer dat casteel toe saterfloe om die van suterfloe te bedwungen op dat se in mande ghienen ouerlast doen ene solden daer nae waert ghe dedingt datmen sie beyde neder brack blockhuuse en suterfloe In den iaer ons heren m. cc. lxx. des anderen dae ghes nae dectiendaghe veet byscop iohan myt heer cracht in ene vorst to stellinc werff in steentwiker woelt ende in omlant want sie syne lude

A. 1360

A. 1361

waren en en wolden hem in volle iaren niet onderdanich wesen daer hie op die tyt ene strijt mede vocht den hie wan ende dwanch steentwiker woelt dat sie hem onderdanich woerden en gancu voer oer onhoer samicheyt den byscop s. oelder schilde Daer nae inde selue iaer tot onser vrouwen daghe purificacio versamede byscop iohan een groet heer ende veet weder in stellinc werff en verbrande blesdyck en alle dat omlant dat hem niet onderdanich en was en veet weder onbestreden van

Jane
In den iaer ons heren. m. cc. lxx. voerf A. 1361. warden twee parteyen in ghelrelant ene hieten hekers en stonden mitten hertoghe reynolt die anderen de hieten bronchorst en de stondens myt ioncher edelwart des hertoghen broder dese parteyen begonsten van desen twee broders In den iaer ons heren m. cc. lxx. voerf soe dat ghelvelant dese tien iaer lanch in groeten onvreden stont die hertoghe reynolt toech myt syne wonden voer die stat van tiel ende satte daer syne tenten want sie myt ioncher edelwart plechten teghen hem doe ioncher edelwart dat ver nam quam hie myt syne wonden bynen tiel en toech tot hem daer wt en streec teghen den hertoghe syne broder ende wan den strijt daer bleue doet her vredeic van vlt her aleph van zuchem heer konic van hemmen en anders volle guder lude Daer waert ghenangen

Heron
Bronchorst
Koning in
Gelvelant

ingel van saterfloe van stellinc werff
dwingt van byscop onderdanichode de

hertoch reynolt van ghelien die heer van
 lienden her aent van arkel her gerit
 vanden vyn heer mederick vander eye,
 iohan vander eye en ander volle guden
 lude. De se stijg ghesiede op sute vbaens
daghe in den meye. In den iaer ons
 heren. ay. at. hoij. voerf. ioncher ede. 1° 1361.
 wart satte den hertoghe syne broder
 in vangenisse daer hie tien iaer in
 was en edelbarte berechte tlant van
 ghelue 20 iaer lanc en hattede de qua
 deders soe hardelike dat ghelie lanc
 nij soe verplich en was doer te liden
 Alst was ni ioncher edelwarts tijden
 In den seluen iaer ons heren ay. at.
 hoij tot onser vrouwen daghe natuu
 tas outseide byscop iohan den here van
 voerf. Doer onbescheydene misdaet de
 men van den hues te koppel dede
 in den stichte van utrecht want se wol
 le willen bedreuen inlant van ouer
 ysel daer die van zebolle willich to wa
 ren den byscop te helpen meer de van
 denenter ende de van sampen vielen
 al traech daer yne meer die byscop
 iohan moste hem hantvesten en pre
 uelegien geuen waer om sie syn hul
 pers worden daer nae op sunte calis
 tus dach quam vanden casteel toe
 rechteren des heren vriende van voerf
 voer die siet te zebolle en branden
 huese die daer buten stonden die bor
 gheis togghen tegghen hem wt ende
 verlore den skijt daer bleuen ghe
 nangen van zebolle wal hoij man
 vanden besten der borghes

In den iaer ons heren ay. at. hoij in 2° 1362
 der maent van ianuarij op sunte
 marcellus was een sondeblyng ge
 et wynt die alte groeten stade dede groot
 daer volke huese van neder wullen en me
 kercken en oick kercktoerne en volke
 lude verghencten die by der ze ghe
 seten waren vanden druck der wa
 ter volke scepe verghynghen mede
 soe dat niemant daer toe voren van
 had horen seggen van enighen stor
 me alsoe groot daer nae in den
 seluen iaer hoij voerf des donred
 ghes nae sute iacobs dach quam
 byscop iohan myt groeter macht van
 riddersen en van knaepen ende bor
 gheis en belach dat huc te voerf
 en sloech daer voer drie grote dri
 uende werke die hie dede druen
 an de muer to voerf. Ende vorst was 2 Huis
 die alle rijckste en starste borch die te voerf
 in alle desen lande stont want se
 hadde dubbelde graften en diep
 an beyden tyden op ghemuet de
 rymmueren vander borch waren
1000 voete dike hoech ende 20
voete dike en hadde daer to ene
 voerborch die niet tant was ende al
 starck dat wan men hem of al stor
 mender hant doe dede byscop ioha
 syne blide opthues werpen en syne
 werke andrinen ende stotte daer
 den meesten toer mede dat hie an
 stuchen neder vel en die zaele ende
 die muren nochtan vonden die van
 bynen meere list dan ye op hies

gheuonden waert dat sie maecten at
me van holte die ten eynde yseren
 waren daer sie des byscops meeste
 scharme mede op haelden ende deden
 die starste weer en die meeste behen-
 dichert myt manigerhande angie
ne dat sie versterden daer men ve
 af hoerde spreken Doch int eynde
 dede men hem soe grote perse myt
 storme dat sijt op gheuen behoelden
 hoers lijfs op den negheden dach in
 noueber soe dat die byscop daer voer-
 lach xv beken ende dede neder
 werpen ter eerden toe

In den iaer ons heren .m.ccc. 1363
 hoij op die dorde halende in fe-
 bruarus waert alfer vanlichteborch
doet gheslaghen ende dat dede heme-
 lyn die molnaer, henrich ginter
 prop's her debolle peter her debolle
 en iacob hnes daer die stat va vrecht
 volle onrusten en verdriets of quam.
 Daer nae in den iaer ons heren
 .m.ccc. hoij des dinstages na sate
 agneten starff her zbeder die here
van voerst, ende eerfde dat oerboech
 roderick syne oldesten soen daer na
 des sonnendaghes nae sate odulfus
 dach quamen bynen vennen des he-
 ren oldeste kindere va voerst ende
 voerfoende mitten byscop In den
 iaer ons heren .m.ccc. hoij opten 1364
 xijden dach in februario dede
 byscop iohan slaen een welt heyt
maestbroech daer hie wan xxxij
 houen landes die hie den stichte

Maestbroech.

liet en halff den tienden en die ander
 helft hoert den capittel toe Deuenter
doe men sateff ons heren iaer .m.ccc.
 .m.ccc. hoij doe ontfeuch byscop iohan
 dat byscop van vrecht vanden paens
 demens dat he berechte in groeter
 eer en myt zwaren arbeide myt gro-
 ten oerloghe en myt sorghen tot dat
 men sateff ons heren .m.ccc. hoij
 dat byscop flote ende lant en amboch
 te vriede vander groter scholt voerf daer
 byscop iohan van dieft al voer versat
 hadde In den seluen iaer ons heren
 voerf opten xijden dach va apulle
 die paens vrbamus die vijfte also ghe-
 noemt verfatte den byscop engelbrecht
vander marke ghebooren, van ludich
 tot collen Ende byscop iohan van ar-
hel ghebooren va vrecht tot ludich En
 byscop iohan van verrenborch gheboore,
 van monster tot vrecht Ende alse io-
 han van arhel byscop tot ludich was
 doe besatte hie dat asteel te brachel en
 daer nae die heyserlike borch te rume
 en wan sie en warp sie beyde neder
 daer nae wan hie die borch te stochem
 meer die liet hie staen en besatte sie
 myt synen luden.

In den iaer ons heren .m.ccc. en
 hoij voerf op den achtendach
 van september quam byscop iohan ey-
edel man van verrenborch ghebooren,
 tot vrecht daer hie eerlike ontfun-
 gen waert nae der oelder manieren
 betameliken in synen stoel ghesat

ende want alle syn sloete en ambochte
apen en wy ende comerlocos dese biscop
iohan was een weetsam man ende en
maecte ghyene orloghe daer hie dat
stichte mede belaste Daer nae inden
iaer van hoo lude de gheseren waren
inden stichte van monster die desen
biscop ontsecht hadden alsoe die van
wielen en die van broechusen deden scha-
de in den lande van ouer ysel waer
ome die biscop versamede wal vij
riders en knapen en veet in der mey
maent mit stichte van monster ende
lath daer twee daghe en ene nacht en
verbrande voele synre wyande huse en
soerde oer boeme alsoe dat hie myt der
verse tot guden bescheyde qua de nae aem-
soerde en wolden hem niet geuen synre
tollen noch synre gruyt en dor onbee-
scheit die sie meer in den ghesichte de-
den soe versamede biscop iohan een
machtich heer van riddersen ende van
knapen en borghers en sloeth voer am-
soerde synre tenten op **I**nden iaer ons
heren **1366** op sante margarete
dach en lath daer achte daghe do wor-
det ghededyndt dat die van aemssor-
de solden den biscop geuen tollen en
gruyt gelt als sie anderen biscoppen in
voertijden ghegeuen hadden ende te
ghenen pligen en daer mede toechte
van dane **I**n den seluen iaer ons heren
1366 op sante ghestichtet die ca-
nonizye te leyden daer in gheprouet
syn **xxij** canoniken; diet meeste
bearteyde een groet gheleert man
hiet philippus van leyden **I**n de selue

1366.
Philippus
de Leides
hoger vande
takant
tot Leyden
van Hoyslande

iaer dede hertoghe aelbrecht den he-
van Adighem onthoefden en seide
hem ouer dat hie instrumente ende
ledden op synre huise hadde daer
hie den hertoghen syn sloete wolde
mede of dynen daer volle onruste
in henegouwen of qua, want die
here van adighem liet nae hem wij
ghebodere diet den hertoghen alsoe
nae brochten dat hie daer soene voer
dede daer nae in den iaer ons he-
ren **1366** op sante stichte die hertoghe
aelbrecht tot synre ewiger memori-
en ene canonisie in den baghe daer
syn canoniken in gheprouet syn
en mede om des heren doct van ad-
ghem wantet inder soenen ghesait
was

Ende daer nae inden iaer van
hooij op sante symons ende su-
te iudas auent der apostelen was
biscop iohan voerseit myt synen
ghesynde te goere mit stedekeyn
dat sie niet wifelken en hoeden noch
en verbaerden want daer quame
in der macht des biscops ontfende via-
de alsoe ioha van zebolus engbert
Otte vander kernenae, henrich
van schume hondenberch **S**ymon
van zebolus herman van wischel
en beclomen dat onbeluede stede-
keyn en vengen den biscop mit he-
syn den en sleggen doer henrich
van Enteniche mit hem derden daer
nae waert die biscop ghecoft wt der
wangenisse voer **xxij** oelder schilden
daer voer worden borghen ghysebrecht
van wyanen her iacob soudenbalch

abt van oesbroeck her zwaeder van vya
 nen her steuen van men velt en her
gerij menche Ende voer dese voersede
 sume ghelt versatte hie den vruen
 voersede alle syne floete en ambochte
 an dese sude der ysele en wollen hoe
 myt syne toe behoren daer doe ter
 tijt toe. Dat dese voersede sume gheltes
 al betaelt waer. Ende myt desen
 onghenual quam dat bysdom ebed
 in grote schult en in komer.

In den seluen iacer stormen bynen
 der stat van utrecht 1371 mensche
 Ende daer nae inden iacer van hoys
 waert enen mane die stad van utert
 verboden die hiet ghibeert ginter
 1371 iacer bynnen eenre mylen
 nae niet te comen dat hie verbrac
 waer om men hem die stat aboot
 1371 iacer lanch. Dese ghisebrecht
 reech gracie by den greue van hol
lant alse dat hie ghehingede dat
 dese ghisebrecht voersede nam der gu
de van utrecht in hollant ende in
 zeclant en waer hie ghekinghen
 conde daer nae maels die stat volke
 onrusten en oerloghes off quam.

Oder nae in den iacer ons
 heren 1371 1371 quam
 dese ghisebrecht ginter en hadde
 in syn hulpe borchgreue lodekijn
 myt anderen ghesellen en namen
 den borgheren van utrecht oer guet
 tot tolepen by dordeecht ende voer
 dent in heer arnes macht vander
dussen Ende dat guet woert ver
 borghet die hertoghe aelbrecht de

De tuiswaert van hollant was want do
 biene sprekende opt hies toe medelant
 en op die gherecht die daer toe behore
 nihoeldende 1371 pont en enen
 oelden groeten gherekent voer 1371
penyngte die die gide greue willa
hertoech aelbrechts oldeuader den bys
scop ioha van diest daer op ghelient
 hadde daer des byscops raet op ant
 worde dat byscop iohan van arkel
 dat hies te medelant in voertijden Vredelant
 gheloeset hadde teghen der keiserijn fol. 146.
 nen des voerseden hertoghe aelbrechts
 moder. En hadde daer voer betaelt
1371 pont. Ende waer die hertoghe
 aelbrecht die principaels brief noch
 hadde soe wolde hie hebben dat hies
 to medelant off die sume gheldes
 voersede. Ende van desen twee saken
 voersede vel grote twyft tusschen hollant
 en den ghesichte van utrecht. Ende
 alse die hertoghe van ghelre dit ver
 nam soe en hadde hie noede ghesien
 enich oerloch tusschen den hertoghe
 aelbrecht syne zwaeger, en den byscop
van utrecht syne neue en qua hier
 tusschen ende sachte dese saken op
 sute uitus dach inden iacer ons heren
1371 1371. Alse dat die byscop fol. 1371.
 de geuen den hertoghe die voersede
 sume gheldes die syne biene hielden
 tot eenre benoemder tijt toe en lossen
 syne biene en waert dat den hertoghe
 dese voersede sume gheldes niet be
 taelt en worde tot zulken daghe als

Die hertoghe van ghelre ghesachte hadde
 soe mochte die hertoghe aelbrecht pa-
 den totten ghestichte van vrecht dat
 hoeft gelt mitten penen Ende hie en
 solde ghisebert ginter niet veruaten
 den wan hie sin man niet en was
 eer hie verduenen waert Daer nae
 qua ghisebrecht ginter ouer dyt seg-
 gen en nam der borger guet na wart
 in zeclant en voer dat ter golde daert
 die borghers weder costen om ene
 some van ghelde in off cortynge va-
 der sume gheldes voer die de herto-
 ghe aelbrecht van vredebant solde
 hebben en alse die raet van vrecht
 dat ghele betalen solden in den ha-
 ghe worden sie twisten om dat par-
 ment daer groet oerloch na quam
 als ghy hier nae wal horen solt

ter gante

Vols fol. 161.

A° 1371

In den iaer ons heren .m. cc.
 lxxxj op sūte iohans auentur-
 tista ruste byscop iohan van verden
borch ghebozen, in onsen heren byn-
 nen der stat van vrecht ende stat
 haestelike soe dat men van synre
 zichter niet volle en wiste en volle
 lude meenden dat hie vergene weer
 Ende waert essenelike begraven
 in die doemkerke turecht sonder
betamelike wtuaert In den tijde
 als in den iaer lxxxj voer op sūte
 thymotheus en symphorianus dach
 was een strijt te bastoyre tusschen
 den hertoghe van brabant en den
 hertoghe van gulich daer bleeff
 doer hertoghe Edewart van ghelre
 ende volle guder lide myt hem daer

strijt tot Bastoyre

bleeff gheuangen die hertoghe van
 brabant die den strijt verloes ende
 die greue van sympoel en volle gi-
 der lude Ende alse die hertoghe
Edewart daer was ouer droghen
 die partyen van ghelvelant hekers
 en brunchorst en namen den herto-
 ghe reynolt van ghelre waer vange-
 nisse daer hie nechen iaer in ghe-
 seten hadde en maecten weder
 heere van ghelre

Ende als byscop iohan van
verreuborch begraven was
 waren een deel der capittelaren
 die cozen tot ene byscop heren zwe
der weter loe den doemproeft na
 vrecht vil nae een werelich man
 was want hie conste noch synen
 noch leesen meer die meeste deel
 der capittelaren en woldens niet
 kieser Doch dat capittel van de
 uenter cozen hem alle en alse
 die pacus urbamus die vijfte alsoe
 ghenoeit vernam dat dat bysdom
 sonder here was en gaff tfoer seide
bysdom enen edelen manne arnol
do van hoerne die op die tijt in de
 hoff to comen was en als hie vor-
 sien was myt desen bysdom haef-
 te hie hem tot synre lande ende
 quam turecht harde feestelike
 en waert daer in synre stoel gesat
 nae der oelder ghelbonte op sūte
mychaels dach in den iaer ons
 heren .m. cc. lxxxj desse byscop was

5
 tyin in

een ionck man en guet clerck hie wa-
pende sich gheerne hie was een guet
ghesel myt syne luden **D**ese byscop
vant dyt byscop in groter schole
en al uerset syn sloce en ambochte
an dese syde der yfde en wullen hoer
tae voer die voerseide wyⁿ oelde sal-
de van byscop iohans vangenisse doe
waert ghebedynct dat byscop arnt
van hoern dese voerseide sume ghel-
des verborghede losende syne sloce
en ambochte **E**nde by guet duncke
der clesy van vtrecht maecte he hen
zede der syne neue heer na gaesbeke
ambochts man op medelant in der
manieren dat hie medelant van
den stichte mycht verbystere noch
ner vromden en solde A noch den stich-
te daer ghiencen stude af en laten
gheschien daer hie hem syne bre-
ue op gaff des hie namaels niet
wal en hielt **I**uden woerf iaer na
woy apten vierden dach van de
tember starff hertoghe Reynolt na
ghelre en en liet ghen kynt nae
hem en doe viel ghelre lant echter
in twee partien want die hebers
ontfynge de greuine na cleue
des hertoghen Reynolts oeldeste zuster
die bronchorst en wolden ghen
wyff tot enen heuen meer sie ont-
fynge der hertogmen hoeren
oeldesten zoen van gylic de wyl-
lam hie ende syn moder was en
ionger zuster des hertoghen rey-
nolts voerseit hie off qua goet

Nota. Hieris wans in gelnant dat de
De Bronchorst, Cabbotlyaus.

oerloch ende onghenal ni ghelre lant
dat duerde souen iaer lanck
Byscop acint die gheerne die
gherechticheyde sterken wol-
de mende dat die oelste zuster myt
rechte vrouwe van ghelre lant wese
solde waer om hie oer hulper waert
en maecte mitten here **G**henep een
hilic alse **D**at die greue Jan van
bloys nam te wyne dese voerseide wo-
we van ghelre lant **D**oe versamende
greue iohan en byscop acint en mach-
tich heer van wolke in hoer hulpe
quam die hertoghe vanden berghe
die greue vander marche die greue
van cleue **V**oncker diderich vander
marche en anders volle ridders ende
knaepen daer sie mede quam voer
groenswoerde datmen hem op gaf en
toghen voert voer arnhem die ontfr-
gen de vrouwe ende den greue van
bloys en zwaren hem hulde van da-
nen toggen sie voer ghelre daer sie
een groet werck voer op sloghen ende
laghen daer wy waken lanck woer
nochtant lieten siet ongelbonen na
danen toggen sie voer waghennigen
datmen hem op gaff sie toggen voert
en wonen die helle aller en hannen-
borch van danen toggen sie voert voer
lobede daer sie een tijt voer laghen
en woment **E**nde bynen deser tijt
dat sie voer lobede laghen quam
die bronchorst ende bedomen arnhe
bynachte die greue iohan pensede
dat dyt oerloch niet lichtelic ten eyde

Gelre

121.100

Gelre on-
win bare nu
271 un. 100
belog 2 1372

Lobede.

Nota van
Jan van Bloy
de
Hertoghe
van Gulich
van
harmmond

comen en mochte beual dat oerloech der
vrouwen den byscop arnt en den here
in syn ruste Daer nae in den seluen
iaer vernam byscop arnt dat die her-
toghe van Gulich bynen arnhem ge-
comen was waer om hie versamede
ridderen en knapen en een groet
deel borghers van utrecht en toech de
ermode voer arnhem eyfchende den
hertoghe daer wt te stryde en lach daer
ene nacht voer en enen dach en ver-
bojde stryts en als hem niemant
en quam verbrande hie die huese
die daer buten stonden ende toech
weder van dane In den seluen iaer
ons heren 1372 op sate sdufus
nacht was een groet brant tuercht
by der iacopynen die yst va beent
haserco huese quam daer verbran-
den om tynt vierhonder huese als
men seide

Oder nae in den seluen iaer
ons heren 1372 op sate sdufus
onfer vrouwen dach natiuitas was
die hertoghe van gulich tot wmagen
daer hem was doen verstaen dat
hie quame tot tiel hie solde die stat
wal verbruygen En als hem die broc-
horst becyden op dese reyse soe waert
den byscop arnt dat verbaet die op
die tijt tot reuen was en een deel bor-
ghers van utrecht daer by hem had
de om dyt te verhidten soe veet debis-
scop tot tiel en nam myt hem een deel

ridderen en knapen en borghers en
een deel liet hie bliuen tot reuen
om die stat te hueden en als he tot
tiel quam want hie daer die wotbe
van ghelre daer sie houerden en
dunfeden en weren gude ghesellen
meer sie en hodden die stat niet
soe wieplike die bronchorst quame
by nachte daer in en wonen de stat
daer bleeff ghenangen her loeff
van hoern des byscops broder her
ghisebrecht van her denbroeck her
wederich van zulen iacob van
lochorst wyllam ouer die recht
daem van lochorst Ernst van
grouentbolde en anders wolle gu-
der lude adie byscop die hem lan-
ge wyle manlike verweerde sach
dat hiet verliesen moeste mit leste
ontbrach hie syne vyanden ende
quam opt tollenhues daer de wo-
we van ghelre was Alse de bron-
chorst die stat ghesonnen hadden
ontboden sie den hertoghe van gulich
die des anderen daghes al daer by-
nen quam mit ij man gheswae-
pent die borghers van utrecht die
tot reuen ghebleuen waren vernam
men dat die byscop in zulker noet
was fanden sie twee hoerre borghers
alse iohan hombolt laaem vanden
velde an die ouersten van der stat
van utrecht myt deser botscap Ende
alse die ouersten dat vernamen
meenden oeren heren conserren of

lijff en guet Daer om te aeuenturen
 en sloghen hoer cloch en wapenden he
 toghen haestelich wt tot Wijck en scap
 ten Daer ouer die leche en ver same
 den hem al daer mitter zonnen on
 der ganch toghen voert en verbaan
 den een mael en dat dorp te rauen
zibade en toghen voert soe al bernen
 de voert totter lingen Daer sie ouer
 woden en quamen voer tief om tye
 esse vren eer die dach op ghyne En
 als die sonne was ene wyle op ghe
 gaen ontboet die hertoghe van gu
 lic dat hie wt wolde comen steyden
 toghen hem die van utrecht den bys
 scop den harde lieue was als hie syne
 lude sach quam he van den tolhuse
 en woeste sy volck en schaar dese to
 stryde Die hertoghe van bynen der
 stat dat volck dat daer buten lach
 he al ouer sach en sprach tot synen
 luden ghy segt my datter al pelfers
 en schoenmakers sy meer dat die
 ker my alle ridders en knechte wese
 bleeff Daer bynen en quam met
 te stryde Dus laghen die van utrecht
 voer tief den dach ten auende toe
 Ende als die hertoghe sach dat sie
 niet rinnen en wolden sie en hadde
 die stat en bynen der stat ghyne
 preuande en was en hie alsoe bele
 ghen was dat hie niet wt en mocht
 te sonder steyt wifende he enen
 raet en ontboet dat hie wt comen
 wolden ende stryden ieghen hem op
 een benoent velt dit was na der

1373

sommen onder ganch Die van utrecht ver
 samenden hem op die benoende stede
 an die ene syde vander stat en mende
 dat die hertoghe comen solde Ende als
 die hertoghe vernam dat hie ene poer
 te ruen hadde Daer niemant voer
 en lach veet hie daer wt en rinnede de
 stat ende als die hertoghe ghyeden
 was doe deden die van bynen eer poer
 ten op en liden den byscop en de van
 utrecht Daer in daer sie die nacht ble
 uen des anderen daghes toghen die
 van utrecht weder in hore stat sonder
 verlies en myt groten eerden Daer nu
 wan die byscop veluwe en harder wyc
 hier nae inden seluen iaer quam die
 hertoghe van ghulick ende die heve van
nyanen myt hem en die bronchorst
partye mit stichte van utrecht myt
 heer alacht en verbrande amerongen
dorne seyst en al totter bilt toe ende
 deden weder in ghelre lant onghesca
 det en onbesteden
 Den iaer ons heren myt hopin
 groef die stat van utrecht een diep an
 die mye naert totter groter wade toe en
 leyden esse slusen van holte op de mye
 voert en symeden enen toern opten
 uer dyck daer sie die sluse mede be
 schermen wolden voer hoer vyande dat
 men sie niet vernielen en solde ende
 noemdent ghuldenborch want die ghul
 den van utrecht deden symeden her
 ghysbrecht heer van nyanen den hier
 lede toe was pefede worden die van
 utrecht syne vyande sie mochte comen

sluysen van vianen

guldinborg vander ghulden t'vianen

Doer die sluse en vermelen syn heerlic-
 heyde Ende brochtet den hertoghe ad-
 brecht van hollant an dattet gherichte
 van nieuwe syn were daer die van
 utrecht hore sluse en horen torn gheleit
 hadden Ende dat die bjschop van utrecht
 daer ghen recht toe en hadde die van
ordrecht meenden oick het ghynge
 hem seer en teghen en woldent den
 here van wanen helpen en overpaer
 nae in den seluen iaer ons heren. ay.
 a^o 1374 an hopyn om te mit syn dach ghych
 die leche vloet alsoe groet dat men
 myt schueten mochte varen ouer
 'tuelst Daer nae voer die raet van utrecht
 ouer die vloet inden haghe en betactde
 die woerf sume gelts van medelant doe
 worden sie ewisten omme payment ende
 voren harde euclmodich weder omme
 tot utrecht ende brochten hoeren raet
 an Wat hem weder gheuuen was war-
 om sie ouerdroghen ghemeenliken
 dat sie wolden varen in hollant ende
 panden alsoe wolle weder als hem to
 wolle aff ghebroken was Daer nae
Woerden nider vasten voren sie toe woerden en
 meenden die te verghifelen Ende sie
 en wolden niet verghifelen wesen. Ende
 die van utrecht dat saghen verbrande
 sie woerden en woepen die poertuyse
 neder en vingen die sie vaen mochte
 en voerden sie tot utrecht en rechte werf
 wonen sie conenborch en woepent ne-
 der in die graffe Daer nae voren sie
 hen verghifelen wesop miden weer meel
loefrecht die amerde leuonde iaer
velt boede grauen werder en anders vol

le Dorpe daer sie groet ghelt of scatten
 Ende doe die van utrecht voren tot mi-
ten en tot wesop om die te verghifelen
 hadde die here van gaesbeke hollan-
 ders op medelant ghelacten en schote Vredelant
 myt donrelode op die van utrecht
 en hielt medelant voert an tot her
toghe aelbrechts behoeff en bleeff des
 stichtes vrant ale oerloghe doe, en
 uergat syne briene en seghel en wor-
 worden die hie in woer tijden daer
 aff ghegeuen hadde, alsoe woerf is.

Oder nae in den seluen iaer van a^o 1374
 hopyn des anderen daghes
 van mey daghe qua die hertoghe
 aelbrecht myt groter heer cracht myt
 seepen de leche op en hadde myt he-
 den greue van deene, den greue van
blons en volle ridders wt henegouwen.
 wt zeclant, wt hollant en daer toe
 alle die ridders en knechte wt gelve
lant die om sold dienen wolden en
 die he ghekrighen honde en sloech
 syne paulionen en tenten woer ghil
denborch en dede daer voer op slaen
 een sonderlynghe groet werck dat
 men vander oester zyde neder wert
neef te ghildenborch wert Ende een
 ander werck dat soe groet niet een
 was an die west zyde en alsoe dat
 myle werck ghildenborch begonde te
 naken schoten die van den huse dar
 op myt een ve donre busse daer
 soe seer of quetsede dat siet niet naer
 re den huse brengen en konden
 Alsoe die hertoghe aelbrecht achte da-

A^o 1374

Leche vloet.

Vide. fol. 157

Woerden.

Wesop.

Meyden.

Wt meer.

ghe daer voer ghelegghen hadde ghynch
 her ghisebrecht van vranen de heer
 en her henrich here vander ameyde
 en her ghisebrecht van mynrode ende
 ander volle ridders en knapen voer
 ghildenborch schermuften en brochte
 myt hem volle donrebussen daer se
 loede mede schotten ten huise waer
 peter doel en arnt prop die hoefft
 mans op den huise waren lieten die
 brugge neder ende een deel hore
 wapentides liepen af en bestredense
 desen voerseiden heren en knechte en
 ynggen heren ghisebrecht van mynro
 de en ene edelen man wo henegode
 cyllam van naelorsyck ende willa
 van geer vliet en wommen hem aff
 xviii donrebussen die sie alle voer
 hem opt huise brachten die her toge
 dede daer voren wie bliiden oprich
 ten die ene stont toe vranen opt sint
 en die ander stont bynen den dyck
 daer sie harde vreselike mede worpen
 die meeste bliide brach doe ghynchme
 haesten mitten meesten werche
 an toe brengen en brochtent antwor
 borcht dat was ghemaect van staken
 en van willighen plancken ende
 doe siet niet langer ghehoelden en
 tonden doe verbranden siet seluer
 Ende als dat groete werck int voer
 borchte qua hadden die hollanders
 ene catte ghemaecht voer grote
 werck die van den huise hadden
 anxt dat men hem mitter catten
 groten hinder doen moechende
 liepen hierde stolteliken off ende

verbranden die catte Doe vrenen die
 hollanders dat groete werck an op
 die graft her ghisebrecht van mynro
 de die op ghildenborch gheuange lach
 en doe hie van sine wonden ghenesen
 was ghynch hie daer tusschen dedinge
 soe dat men den her toghe dat huise
 op gaff en alle die daer op waren sol
 den behoelden hoer lijff en al dat sie
 op den huise hadden af draghen en
 verlich in die stat waren daer gauen
 sie thuns den hertoghen op op den
 yersten dach van iunius en sie had
 den op den huise wo doden die name
 sie voer hem en voerdense in de stat
 Es anderen daghes daer nae
 quam die here van vranen
 ende her henrich van hoemoet mit
 volle wapentides wotten heer van ghil
 denborch en volle poerters van haerle
 en verbranden iutfaes Ende alsie die
 van vrecht dat veruamen toghen
 sie wt hoerre stat myt onghewonden
 bannieren op den rindijck by iutfaes
 daert die woelopers van vrecht wat
 sie ellic ander niet en verbeden en
 hoere lude toe samen niet en hadden
 daer bleuen wter stat van vrecht of
 man gheuangen en of man doet
 die hollanders worden verueert ende
 men kan niet ghetbeten waer aff
 want hem hoer vrande niet en vol
 gheden nochtant hierden sie hem om
 me en sonighe liepen in die doer
 slaghe daer hoere sonnich in verdrac

Haerlem.

ten des anderen daghes daer na beual
 die hertoghe aelbrecht voerf den here
 van vranen Ghildenborch te veruere
 en toech weder in hollant In desen tij
 den der wyle dat die hertoghe aelbert
 voer ghildenborch lach toghen die na
 vrecht myt horen blyscop en myt volle
 soldenars ni hollant te zwaner dan
 toe en vengen volle lude en hier den
 weder in hoer stat

Ende alse hertoghe aelbrecht des
 manendaghes van ghildeborch
 toech des anderen daghes rechtevoert
 daer nae reet blyscop aert na vrecht
 her goesen van vanderich her willam
 van rees her aert van lallich ende
 anders volle guder lude en borghers
 van vrecht te peerde voer neer den en
 halden daer goeten roeff en vingen
 wt neer den en van den hollanders
 die daer bynen lachen hoornij
 man Daer nae des dordendages
 op sate iohans dach te misomer reet
 blyscop aert myt desen voerf luden
 voer olde water en haelden daer enen
 roeff en vengen wt olde water wal
 hoornij man In den seluen ier ops
 heren ay at hoornij op sate thymo
 theus en simphorianus nacht qua
 die stat van vrecht al stilliken myt
 schutten tot ghildenborch en storm
 den dat den dach en den anderen
 dach to middaghe toe en doe brochte
 se vuer daer in dat rechtevoert ont
 stach soe dat die op den huse waren
 ghiene weer ghe doen en mochten na

Oude water.

den voke en vanden vuer doe quamē
 sie en gauen hem op in des blyscops
 handen Ende daer wan men aff
 hoornij leuediger waerachtiger mane
 en esse doden die in den storme
 ghesloten waren dit ghesiede op
 sate bartholomeus auende inden
 ier voerf

Des hoornij daghes daer nae
 dat die stat ghildenborch
 weder ghe wonen hadden was een
 dach ghemaect tot montfoort wa
 zoene daer die vaet van hollant
 en na vrecht quamē En daer en
 bynen den daghe bereyde hem die
 hertoghe en quam die lecke op va
 ten soe heymelike myt groter heer
 naert des men tot vrecht niet
 en wiste en men ghiene hoede daer
 voer en hadde vermits dat men
 te daghe was tot montfoort en
 hic qua tot vranen ant sant myt
 syne scopen Ende als men tot vrecht
 die meere vernam sloechmen die
 dach en toech sonder merrē tot
 ghildenborch daer die stat van
 vrecht myt horen luden lach an
 die ene syde der lecke drie daghe
 lanch en vstedden en spyseden en
 besatten hoer hoes myt deien rid
 deren als her otto na schoenhouwe
 heer willa van rees her goestwin
 van vanderich en ander wapen
 tres en alst wal besaert was do
 toghen sie weder in hoere stat

a^o 1374

Die hertoghe sach dat hie in ghildeborch niet worden en konde en toech van Danen woerthues te Wulvenhorst en voer Holensteyn die worden hem bej De op ghegeuen in der manieren datmen ghieneen saeden daer aff mit stichte doen en solde Inden seluen iac' om tynt sūte martyns misse in den winter toech her Willa van vees myt een deel ghesellen by nachte voer ysselsteyn en scoet daer in myt vuer pylen en ontfaken tse berghe myt hoern daer bynen Ende der wylen dat die van bynen daer om arbeiden die berghen te lesschen en dat vuer wt te doen slo ghen her Wyllam van vees myt sy nen ghesellen die sloete van den Drayboemen en name daer gloten roeff wt van copen en va peerden die sie tot vrecht wieden des and ren daghes sanden sie cersame boe den bynnen vrecht en verdringden dat guet weder voer o oij oelder schilde

In den iac' ons heren an. at. h. xvij op sūte benedictus dach in der vaf ten waert dat oerloech ghezocnt Ende die van vrecht geuen herto ghe aelbrecht te zoene voer dat se woerden vernielt hadden en cone borch neder ghesworpen in oelde schilde Ende mede waert ghesent inder voerscreuen zoene dat die byscop van utrecht hoelden solde tot syne ede mit vij stolen dat dat

1375

gherichte van wreeswijck syne were van sūte martyns weghen ende dat die greue van hollant daer ghen recht an en hadde Ende also die byscop ac'nt dit gheholt doen solde soe schult hem die hertoghe aelbrecht dat gherichte van wreeswijck quyt en verdroech he des edes en gaf hem des syne buene **O**der nae in den seluen iac' op sūte vitus dach bereyde hem byscop ac'nt en toech mitter stat van campen en myt syne steden van ou ysel voer dat casteel te putten steyn want her herbaen den borgers van campen en anderen stichte luden vel onbescheyts daer aff dede waer om de byscop daer voer quam ende stelledene grote blyde daer voer daer he dat casteel seve mede quetsede myt grote stenen die hie daer op warp die byscop vernam dat herbaen wende dat casteel ontfetten wolden waer om hie den vaet van utrecht bat datme hem sende wolde een deel scutten die vaet ontfinch syne boden guder nei like en sanden hem tse hundert scutten en tse hondert ghetapent Ende also her herbaen van putten steyne sach dat hem ghen ontfet en quam doe gaff hie dat casteel op in des byscops handen op sūte peters dach ad vincula Ende her herbaen voer te ghisele bynen campen des byscops seggen te hoelden Ende dat voer seide casteel waert neder ghesworpen Daer nae in den seluen iac' an. at. en h. xvij

165
a° 1376

vloet
uytstijg

op sūte victoers nacht was een groet stormende wjnt soe dat die Dijke brack en die salte vloet ghinch die grote sca den dede ni hollant. Daer nae inden iare ons heren ay. cc. lxxxvij op sūte victoers dach was echter een groet storm die de Dijken brack en de salte vloet ghinch en dede noch meerren schaden dan te voren.

a° 1370

In den iaer ons heren ay. cc. lxxxvij starf die paens gregorius die elfte alsoe ghe noemt. Ende doe waert bartholomey die eerdsche bisscop van baven de des paens vicecanselier was paens gheco ren en vbanus ghenocmt die sefte alsoe ghenemte en ghecoent opten paesdach en want hie den cardenael ten hart was en horen willen niet volghen en volde soetoghen sie wtte

Nota
autor libri.

romen sonder vjue of luttel meer en seiden hie en waer ghen recht paens want sie daer toe ghedwongen wa ren en vermits anote van horenljue hem gheoren hadden en coren enen cardenael paens die robertus hiet en noemden clemens de vijde ende waert ghecoent tot anion op sūte matheus dach daer nae inden selue iaer dese troygdracht Querde manich iaer.

A° 1370
no

Etodem anno accidit quoddam monstrum in ciuitate traiectensi videlicet qd circa festum trylacionis bti martini natus est puer masculus in ciuitate pdicta pfecte loquebat nonidid catus quadraginta diez dicens vnamte apite ianna pater meus ad est et

mundum
una vice

atatis
una vice

relacione digna et
viniis m

alia plurimum nichil tñ dixit relacoi di
vini et vianis notat forte qd pentes
eius noluerūt verba pueri publicare
Ex hys pentis mirabant cogauerūt
quēdam sacerdotē denad ut
secete veniret et puerū cōmūaret
q missam celebravit qua finita in
sacris ornamentis pmanfit desup
toga cooptus ne sacra videntur ves
timenta ad puerū ingressus ipsū
mltis quēracionibus et orōnibus ad
iuravit qui nichil ei respondit tōn
dem ppō mīata puer vertebat capud
sūd in spexit sacerdotē visu horri
bili quo ipm valde termit sacerdos
aut videns se nichil pfecte quēracion
ibus nec orōnibus recessit ad ppria
hec retulit nichil ille idem pscie
vixit autē dnd xxij et si p super
vixit plures anos vestij istud mon
strum forte fuit signū alicuius
excidij subseqt qd tñ ignoro
In den seluen iaer ons heren ay. cc. lxxxvij
at lxxxvij des anderen dachtes
van september, toech bisscop aernt
en myt hem die here van gresbeke
en van abconde en die here van
ypanen en volle ridders en knape
voer heren splinters hnes va loene
sloet dorch onbeschept dat her splin
ter dede inden ghestichte va vrecht
want des byscops lude seer van hem
ghedruet waren dat hie stormde
myt steenbussen en myt scutte soe
datment dedingde dat her splin
ter syn hnes op gaff den byscop
op sūte matheus auont ende belo

devotum

modum

1.2. an

nefis.

A° 1370

in iura

uede den here syne misdaet te beten tot seggen da dese riddersen ende knapen **I**nden iaer ons heren **1370** **A** 1370
 at hopyn voer seic opten ysten dach va julius maent ruste iohan van arkel biscop tot ludich en waert van ludich gheuoert tot vtrecht daer hie in voer tijden biscop hadde geueest en waert daer begrauen in die doemkerke myt betameliker beuacut Ende alse biscop iohan va arkel begrauen was begheerden die capitelacrs van ludich Arnt van hoern biscop tot vtrecht was tot enen biscop de pacus verbanus die seste alsoe ghenoeemt de de hoer begheren Ende verfatte den biscop Arnt van hoern va vtrecht tot ludich Ende verfatte den biscop florens van beuelichanen van monster tot vtrecht meer die biscop aernt die beyde bispome greene verholden hadde en node witten stichte van vtrecht ghescheyden en hadde hie en hadde ten mynsten die renten ghehad va den voer seiden stichte merde hie den biscop florens da dat bispom va monster gudeverlike ouer gaff en ghegeue hadde witten bispom van vtrecht mitten here va aboude mitten here va vnanen en myt anderen riddersen en knapen die van dier partyen waren dat he mit bispom van vtrecht niet comen en mochte Die here van arkel en die here van yselsteyn strededen den biscop florens soe dat he

mit besit quam vanden bispom van vtrecht **E**nde want die biscop florens aldaer ghekieert waert tot syne bispom om te int een iaer lauch **B**oe quam he doch ten lesten bynen vtrecht myt groter heerlicheit van bamodsen ridderen en knapen die myt hem quam daer hie hadde eerlike ende betamelike ontfangen waert ende in synen stoel gheset nae der oelder manieren in den iaer ons heren **1379** **A** 1379
 hopyn op sute wilboets dach de yste biscop was tot vtrecht Ende dese florens voer seic was een doer oelt man doe hie tot vtrecht quam en was beyde wijs en moet van raede dat hemut synen werken bebyse de hie was die moetste van der ere te cauen en van der veem banck die doe in duetsche lande was hie want dat bispom van vtrecht in groter scholt sece belast vermits dat biscop aernt groot orloghe hadde in ghele lant ende de renten van den stichte van vtrecht langer gheboert hadde dan syn tijt was alsoe voer is Ende hie roteloes van vtrecht scheyde dat biscop florens nae maels betaelde daer wollen hoe voer stont xyij schilde voer stote berch xij schilde diepenhen xx schilde voer thues ter ceem vij oelde en van medelant dat stont vor xxx oelde schilde betaelde hie x oeldeschilden daer nae in den iaer ons heren **1380** **A** 1380
 at hopyn Euert va nesse hadde een casteel ghemaect in den lande

Vcem-banck
 in ludich
 Tachtig, h. a. 1370.

van ouer ysel van stene en van holte dat
 cerden hiet also starch dat he daer op
 wolde verheyden alle de hem comē moe-
 ten en toech volle an hem buysche en
 woelde en lande en lude in ~~zallant~~ zal-
 lant die den byscop toe behoerden ende
 dede soe wolle onbescheyts in zallant
 beyde steden en landuden datso grote
 daghe voer den byscop quam waer om
 byscop florens ouer droech myt synen
 steden endelanden ouer ysel ende be-
 stalde eueres casteel voersat dat cerde
 hiet daer hie voer qua oppes hilligen
 cruces dach huencio en hadden in
 syn hulpe den heeren van egmonde en
 van yselsteyne en den ioncker van
 arkel myt al dat sie ghebrongen kon-
 den en daer toe wolle ridders en knech-
 ten En dede daer voer op ruyten ene
 groete blyde die wal vint pont ~~voersat~~
 waer en groete steen buysen daermen
 daghlyc mede schoet en stormde mer
 al datmen schieten en werpen mochte
 en schade den hollen huise nict want
 die stene storten daer weder af oftret
 balle ghetweest hadden want de stelen
 ende de balcken weren soe groet ende
 soe dicke als moelen stinders en ston-
 den dicht by een die ene by den ande-
 ren meer dat steen werck worpen sie
 dalto stricken en alse die byscop wel vint
 weken daer voer gheleghen hadde ende
 de vanden huise saghen dat hem ghen
 outset en quam alse hem euer van
 nesse belaeft hadde bedochten sie hem
 dat siet mit leste verliesen mosten
 ende dedynghden mitten byscop ende
 gauen hem het casteel synen wyllen

† et tertium Gaer naer nuncupatum erat, ista omnia erant in Latino exemp. lat.
 mala rapinaula, quare merito fuerunt subvertenda.

mede te doene behoedelic hoerelijfs
 dat ghesiede op den dordendach na
 sūte bonifaes dach in den iare voers
 Ende de byscop dede dat casteel neder
 werpen mer dat holt werck was so
 starch datmens myt gheerne onst
 onsluten en mochte ende doe stach
 men den brand daer in en het brand
 ene ganse maent lande Euer van
 nessen quam naemaels tot genade
 en versoende mitten byscop In de
 seluen somer toech die byscop florens
 voer een casteel hiet molen datmen
 hem op gaff sonder storm, ende een
 ander casteel hiet laghe dat waert ^{Lare}
 hem oick op ghegeuen sonder be-
 setten ende waeren beyde quide voer-
 buese daer om dede se die byscop bey-
 de neder werpen In den seluen ier
 ons heeren a) at hoers op sūte ^{A° 13^{oo}}
 benedictus dach translatio word
 die gūnterlyngre verdecuen better
 stat van utrecht en der was ome
 trent oc man behaluen wyne en
 knudere

In den seluen ier ioncker reynolt
 des heeren van vranen ioncke bro-
 der was verhoech an clemens sy-
 nen paens van anonyen dat hie Avonon
 hem gaff dat byscop van utrecht
 en reynold mende hie soldet myt
 synen maghen en vrienden die
 hie in den stichte van utrecht ende
 inder stat hadde hebben verhoech
 ende den byscop florens daer wt
 verdruen waer ome die heer van
 vranen den byscop florens syn
 tiende nam ende dede se vuren

mit ghoey ende anders daert hem ge
 noghede en wolve synen broder myt
 crachte mit besit vanden voerselden
 bysom brengen en hielt hem an
 den paeus Clemens dat niemant
 van synen omfaeten en deden dan
 naerre dan de conynck va man
 rijk. Daer nae als die byscop florens
 van ouer ysel quam waert eon dach
 ghemaect tot Justace inder kerken
 Daer verlijete die raet van vrecht
 den byscop florens en den here van
 wnanen van desen saken waer de
 here van wnanen en syne broders
 loueden niet meet teghen de paeus
 vrbanns te doen en altoes gude stich
 tes mane te bliuen hoe fiet hoelde

A^o 13° 22

Dat weten sie wal In den iaer ons
 heeren a) at hooj op des hylghe
 auces dach iuencio streden die va
 ghent teghen greue lodewyck van
 vlander en oeten here en wommen
 den strijt volgende den vliende vol
 ke ende wommen die stat va brugge
 rechtenoert mede die greue lodewyck
 ontveet nauwelike dat hie quam
 tot viesele bynen Daer nae wonen
 die van ghent die stat van yperen
 ende alclant en steden van vlande
 ren wt gheseghet den remonde biet
 vliet ende greueningen In den selue
 iaer en inder seluer maent van
 meye opten xijsten dach was ey
 endbeuynghe in allen landen also
 veer als men vernemen konde die
 alte wouderlic was want in volle

Aord. beuynghe

steden en in dorpen beueden die huise
 grutbelike zeer en ander huise de totter
 naeste want stonden en beueden niet
 Daer nae inden seluen iaer voerf had
 den die van ghent ene strijt op sunte
 lucien dach teghen den conynck van
 manerijk tot voesbeek den sie verlore
 Daer bleef doer philippus van arteneit
 hoer hoestman en vanden vlamingen
 en vanden fransoyen te samen om
 t'wint xij^o man, also ment naest
 ghebeter houde

Philos van
 Artwilt
 A vanden ganden
 sijn die sijn in
 milia, et a vanden
 fransoyen sijn
 milia

In den iaer ons heeren a) at hooj A^o 13° 26.
 xij waert den byscop florens an ut. 13° 25.
 ghebrocht dat her ghysbrecht here va
 abcoude hoghe recht hebben wolde in
 sijn gherechte die bynen den stichte
 va utrecht gheleghen sijn waer omc
 hie omne voer hem ontboet te comene
 bynen vrecht daer hie ouer droech.
 mitten byscop florens soe dat die here
 van abcoude voer seic behende den bys
 cop florens alle hogerechte in alle sy
 nen gherechten soe waer dat hie sie
 hefft bynen des stichtes paelen en den
 cloek en slach sijn panders daer te
 ryden sijn daghe breue daer te gaen
 Ende anders volle punten hier ouer
 woen volle guder lude viddersen kna
 pen des en borghers dyt ghesuede
 inder oestmaent bynen vrecht August.
 In den seluen iaer daer nre opten xijsten
 dach van september dedynge heer
 sijnster van loemie sloet mitten byscop
 florens van sijnre misdact die hie in
 den stichte ghedaen hadde daer hie
 den byscop voer guff vij gulden Ende

Daer toe dat hie den byscop lieden af ghe-
druct hadde dat moeste he den luden al
weder gheuen Daer toe teghent stichte
niet te doen syn hies niet starcker te ma-
ken Dant doe was ende yulle ander
punten also die bress in holt den hie
seluen dar of besegelt heeft

Aⁿ 1307

Daer nae inden iuer ons heren
an ^{ho} ^o ^{vij} Des anderen
daghes nae sate gregorius Dacht toech
byscop florens voer montfoerde want
die borch greue henrich den byscop sy
hoge gherechte nam der clef haete
tiende en gude den borgers van utrecht
oer erue ende anders volle onredeli-
ker zaken die hie inden stichte dede
vide oick syn onderfacten daer de
byscop voer stelde ene grote blide die
wal viij^e th zwacres warp ende vij
groeter steen busfen daer die mynse
aff schoet ij th wegens daer men da
ghelie mede warp en schoet behalue
alle elerne steen busfen daer men he
oick volle verdricts mede dede Ende
hadden oick ghemaect van theen en
van telgers dat men tumelars hiet
daer sie mede ghingen op die grafft
dat hem van ghienen schutte van steen-
busfen deden en mochte Ende mede
hadden sie twee werke doen op slaen
daer men niet volle mede en vorderde
die borch greue mitten synen schoet
wieffelic weder wt mit steen busfen
en myt cleynen frutte daer volle lu-
de mede ghequets worden meet die
borch waert seke te broken myt bliden
stenen en myt steen busfen soe dat
die byscop daer voer lath vij weken

ende bynnen deser tijt so qua de byscop
acert van ludich die een oem was
van des borch greuen henrichs wy-
ue ende de dedingde ene zoene
en ene vorwerde tusschen den byscop
florens en den borch greue herich
ende seide aldus

Want die borch greue noch sy
ne voeraders ny ghen ho-
ge recht en hadden noch voert an
hebben en sullen meer die byscop
van utrecht die nu ys of namaels
wesen sal die sal ghebuken alle ho-
ge rechten in den ker spel van mont
foerde en in alre weghen daer die
borch greue gherecht heeft bynnen
den stichte van utrecht syn cloche-
slach synen pauder te rijden van
maech gelde te rechten syn daghe-
breue te senden en alle saken te be-
rechten die der hoger heerlicheyt
toe behoren ende die borch greue
en syn nae comelinge sullen also
es gude stichtes lude bliuen tot etly-
ghen daghen to Ende die borch en
stede van montfoerde zullen den
byscop altoes acpen bliuen hem me-
de te helpen of hijs te doene hadde
Endo volle ander punten alsoe die
bress in holt den die borch greue
henrich voer besegelt heeft ende
byscop acert van ludich die abdt
van sate viden en daer to sy aene
synre maghe ende zewagheren
myt hem Daer nae in den selue
iaer een man hiet iohan van
bomel ians soene sloech ene man

Doet bynnen montfoerde die hiet
 acrne die schermer Des byscops mat
 scallie haelde den hant d'adighen
 we montfoerde ende brochten tot vter
 Daer hie verwieft waert mitter min
 nen ordel en syn hoeft off gheslage
 In den iaer ons heren .m. cc. lxxx. ^{Latin.} 1300
 vuy verrees een oerloch tusschen de
 here van vyanen en den heer vander
 ameyde an die een side van arhel
 ande ander zijde ellic en anderen
 volle lude aff sloghen en vngen
 en branden oick beyde inden stichte
 van vtrecht andese sijde der leche
 Dat oerloch duerde wat tve iaer
 land. Daer nae inden iaer ons
 heren .m. cc. xxi. op sūte petrouille
 dach leide men den ysten steen van
 den saet'oyfen clooster bynnen der
 stat van vtrecht dat her zede der he
 van gaesbeke stichte becoste en lente
 by heren tyman grauert den prior
 in der seluer oerden. Daer nae in
 den seluen iaer voer quamen tve
 knechte al vaste by eenen en d'won
 gen enen borgher die hiet borre van
 pluderen en sekerheit an ende
 dat waert apenbaer bynnen eenen
 waer omc datmen die knechte van
 gen wolde. Ende sie wecken ter hoest
 opt hoes dat die here van vyanen
 doe onder hadde voer ene sume gel
 des en maes miulert was daer een
 castelen oppe waer om byscop flo
 rens daer quam op sūte odufus
 auont ende eyfthede dese ondadige

lude die maes hem niet gheue en wolde
 Die byscop bleeff daer voer liggen en wol
 de den torn stormen ende de lude myt
 crachte daer of wynen want daer ene
 waren niet meer dan iij mans oppe
 en iij vrouwen name waer omme se
 dedyn den mytten byscop. Soe dat
 maes miulert solde hebben syn ghelt
 dat hie daer op staende hadde. Ende
 die tvee knechte ghyngen indes byscops
 vangemisse ten hant recht die namaels
 onthiepen wtter vangemissen. Aldus
 qua die byscop op syn hoes ter hoest op
 sūte iohans baptisten dach te midsom
 Daer nae inden seluen iaer op sūte
 martius dach inder nacht waert ionc
 fross aleyt van poelgheest die hertoge
 aelbrechts amre tve. Doet gheslaghe
 in den hage en byllam dehufer die
 syn hoeft meester was de waert mede
 doet gheslaghen bynnen des hertoghen
 aelbrechts houe. Daer nae maels volle
 onrusten quam in hollant

In den seluen iaer rechtevoert daer
 nae op sūte heronima waert tot
 vtrecht een priester die gradiert de was
 vander mynre broder oerde hiet iacob
 gheboeren wtter stat van gulich de seide
 dat hie byscop was en byscop florens van
 vtrecht hadden ghenomen tot suffra
 gen soe dat hie wyde in den voerseide
 stichte clerche acolitus subdiahen dra
 hen en papen altalen herken. Ende na
 maels worden syne bullen valsche geuo
 den waer omc somighe presters ende
 clerche die hie gheslyet hadde doe se
 vernamen dat hie ghen recht byscop
 en was daer sie oer oerden of ontfange

Latin.
Latin.

1300

Latin.

Latin.

1300

Latin.

Latin.

Latin.

hadden stondens aff en bleuen lehelude
 en namen wyne en somighe deden
 hem ander werue wyen van anderen
 bysoppen hier om versamede byscop
 florens by raede en guet dunchen des
 pape van comen vij. bysoppen tot
 vrecht en deden desen wilschen byscop
 alle presterlike gheschide an daer men
 misse mede doet en deden hem de do
 we der wt yst die casufele nae die
 stoel nae die hantvanc nae dat gor
 del nae de alue en daer nae die conit
 te En doe schoer men hem syn haer off
 van synen hoeft en schraepden hem
 syn vel myt ene glase daer sacramet
 in woertijden an ghestrechen was doe
 deden hem schijpde cleder an en gaf
 on oever den werltliken rechte den sal
 te en den scepenen vander stat de ver
 wijfeden on totten ketel daer men on
 in sacte in hete water ayeer van gra
 tien namen siene daer wt want hies
 bat en deden hem syn hoeft aff slaen
 Ende byscop florens gaf oec lof datmen
 hem groue op den herchoff en waert
 begrauen op sūte iacobs herchoff tot
 vrecht

a. 1393 **I**n den iaer ons heren mccc. xcij. op
 sūte ambrosius dach als op die ander
 nonas van aprilie dat was doe gode
 wijgdach der eyde datmen thillighe
 ambocht inder kerken dede vuste byscop
 florens in onsen here in enre stede ouer
 ysel hiet heer denberch nae dat he dat
 bysdom van vrecht xij. iaer ende
 vijf maeride wyflike en eerlike had
 de belecht nochtan dat hem alle die
 meeste van den stichte tiegens wā on

alfe hier te voren bescreuen is Ende he
 waert van danen gheuoeft tot vrecht
 ende begrauen in die doemkerke
 in den choer voer choghe altaer har
 De eersamelike myt gloten wenen
 van synen vrienden Doe dese byscop
 in synre zicte te bedde lach doe be
 gheerden syne maghe die by hem
 waren en syn dienres gheloent te
 wesen den hie antworde dat he hem
 gonde, dat he he he hem ghegeuen *Deeli quod
 fawo.*
 ende dat hie sculdich was dat betwy
 fede hie waer mede ment betaelen
 solde Ende dat daer oever bleue dat
 weer van guden sūte martijn gheco
 men en den woldde heet laeten ende
 den byscoppe die nae hem quaeme
 Ende sprach Hier mede legge ich
 my hoeruet neder slaepen doe san
 de hie syne maghe en dienres van
 den huse en beual den casteleyne
 dat hie sie niet in en hete om dat
 hie niet en woldde dat syne maghe
 dat stichte in enighen sonden off
 onruste brochten he sande henrich
 den zueren tot vollenhoe dat te be *Henricus
 zueren*
 waren ende ontbaet euer vander
 zuren dat hie die hoest wal betbaerde *in km.*
 Ende allen den casteleyne die op des
 stichtes sloeten saten dat sie sie wal
 betbaerden en hielden totten tocome
 des byscops behoeff Dese byscop flo
 rens dede wolle dogheden in den ge
 stichte want hie tymerde ten har
 denberghe een casteel vā steenen
 enen toern ene slaepkamer ende
 ene groete stallaeze wal van ij
in balle

peerden hie dede hardenberg omme
 bemuren myt stene hie verbeterde alle
 stichtes sloete ouer ysel en sonderlyn
 ge vollenhoe daer hie volle guets
 an vertymerde Ende mede alle de
 an dese spde der ysele alse medelant
thuus ter cembuugte stoltenberch
 die horst die hie alle verbeterde en
 in reke beachte dies harde wal toe
 doene hadden want hem in man
 ghen iaren nie doechde ghedaen
 en was dese byscop alle syne sloete
 ende ambochte des stichtes va vteet
 syne naecomelynge vry en comer
 loes wal bewaert liet myt proude
 en allent des daer op behoeflic was
 en dat ghemene stichte in groten
 mede.

Ende als byscop florens begu
 uen was des xvijde dages
 daer nae quamen bynen vrecht
 die hertoghe aelbrecht van hollant
 ende de hertoghe willam van ghelre
 ende beden den capittel van utrecht
 dat sie ene biscop kieser wolden meer
 die twee hertoghen hadden ellic ene
 sonderlyngen willen dat niet wal
 en voghede want die hertoghe willa
 van ghelre hadde twee wyne des her
 toghen aelbrechts dochter van hol
 lant die hertoghe aelbrecht begheer
 de dat sie kieser heren rothger van
 bronchorst den heppelaer van colen
 die hertoghe willam van ghelre be
 gheerde dat sie kieser wolden heren
 mederich van blanchenheim den
 byscop van straesberch dat capittel

van vrecht die hier sere inbegnen ware
 die baden desen princen woersat dat
 sie eendrachtelike bidden wolden voer
 enen man Soe wolden sie gheerne
 hoerre beyder bede en wille doen ende
 doe dese hertoghen woers met oeuendre
 ghen en konden doe viel een tbyg
 draecht in den capittel soe dat de mees
 te deel des capittels der was om trint
 ly horen den byscop mederich va straes
 berch ende die mynste deel des capit
 tels der was om trint xvij horen
 heren rothger van bronchorst den hep
 pelaer van colen Ende ellic va desen
 ghecoren sanden hoerre boden te comen
 an den paeus bonifacius In desen
 tijden als in den iaer ons heren 1300
 den begomen die tynmierden een sar
 troysen cloester en een nommen cloester
 by amsterdam, en een regelier cloester
 in bestvrieslant by hoern

Bymen deser tijt dat dese elexie
 van desen capittel den paeus
 ghesandt waert wolle groter onrusten
 in hollant want canobuser claghede
 den hertoghe aelbrecht hoe dat die hu
 ser syn sone vermoert waer bynen sy
 nen hoene en in syne denste by machte
 daer hie yne bedaghe de alse raet ghe
 uers philips den vorborch greue van
leyden, diderich heer van asperen ende
 synen soene die tibe ionger broder va
 der loche hemrich den borch greue van
montfoerde her iohan van keemste
 den ende anders wolle vander meester
 hoex partje in hollant inde ontrint

Transmissio
 Citra fillu
 in vrecht
 en duwe

Mccc xccc

Coene Kuser

willen de Kuser
 171. 170.

Hollax

Drie en vijftien byghetaale die die hertoghe aelbrecht al verwan vellich van lijue en van gride want sie ter antwoerden niet comen en mochte noch een dorsten sonder gheleyde

O Reue Wyllam van oesterlant des hertoghen aelbrechts soene hadde dese partye lieff en min hem des an ende want hie hem niet helpe en mochte soe reet hie wanden vader in toerneghen moede. Ende die by den hertoghe bleuen seiden luttel dogheden van hem tusschen den vader en den soene waer om die hertoghe geboet wervole heer naert in hollant izelant en in wieslant en woer demer Wede op tot gouchem daer hie qua des an deren nae sūte peters en nae sūte pouwels dach in den iaer ons heren woerf wech ouer Wondrichen en woert thuro te outena dat dese selue hertoghe in woertijden den heer h. na hoern myt rechte ghenomen hadde. alo hie seide en den greue willam syne soene ghegeuen Ende wantmen hem dat hies niet op gheuen en wolde soech he daer syne tenten voer en schoet daer aen myt steen buffen daer hiet seve mede quetsede

Ende hier om quam die byscop iohan van ludich des woerfsciden hertoghen soen myt syne raede daer quam die raet van henegouwen Ende de raet vanden steden in hollant den tot deser om'usten harde leet was en dedingden dat men den hertoghe dat huos op guff en die daer op waren de

ghingen aff behoelden hoer's lijffe en men gheleyde dese cottes hertoghen busche daer greue willam was Dyt ghesiede op sūte margrieten dach in den iaer woerf

O Die byscop florens ghestouue was die syne tijt de kerke van utrecht eerlic berecht hadde do quamen bynen utrecht doerluchtighe vorsten ende ontfiende moghen de heeren als hertoghe aelbrecht van beyeren greue van henegouwen en van hollant myt groeten veruolghen van heren riddersen en knechten ten doem mit capittel hies al daer die ghemeyne clesij vanden vijf goddes husen ver'sament waren en bat zeer vrendelike woer heren totghier van bronchoest die een edel man gheboeren was dat men den wolde kieser en ontfangen tot ene byscop hie haepde die kerke van utrecht ende dat ganse bysdom solden daer mede bebaert wesen Ende onlange daer nae qua hertoghe Wyllam van ghelue en van gulic die des woerf hertoghen aelbrechts dochter te Wyllue hadde. quam ten doem mit capittel hies myt voel veruolghen van heren riddersen en knechten daer die ghemene clesij vergaddert was en badt seer octmoedelich myt rechte totouwen myt gantsen neernst ^{Arms} woer heren Wederich van blanche hem syner neue die doe byscop tot straesberghe was een wijs heer. min

lich ende edel van ghebueren dat
 men hem wolde an nemē en kiesē
 en tot enē byscop hie wolde daer voer
 spreken dat hie den stichte van utrecht
 en mit ende en guet heer wesen solde
 Ende weert sake dat sie byscop wederic
 voerf horen en ontfengen tot enen
 byscop hie wolde der kerken en des
 ghestichtes een beschermer wesen
 En hier nae onlange versamenden
 hem die vijf godes huse ten doem mit
 capittelhues daer men plecht te ver
 gaderen van groeten saken die der
 kerken en den ghestichte andraghen
 en aldaer waert ghecooren by der me
 ester partye van den vijf godes huse
 sen ende om bede wille hertoch willas
 voerf en om bede wille der stat van
 utrecht die zeer wontelic myt hem
 badt her wederic van blanchenhem
 tot enen byscop Ende doe hie aldus
 ghecooren was byscop doe dede he als
 een wys heer die hem seluen betwa
 ren wolde en myt gode en mit recht
 te in dat byscop comen wolde ende
 sande syne vriende te comen an den
 paeus bonifacius die neghende also
 ghenoemt om ene confirmacij te heb
 ben In desen tijden was dat oerloch
 en belech voer den huse tot alchena
 Ende als die paeus bonifacius vernā
 dat hie vander clesf ghecooren was
 en hie der kerken een onderstandt
 en een guet beschermer wesen solde
 en de kerken worden hem beuolen
 Doe gaff hem de paeus voer seit die
 confirmacij en beual hem die kerck

trubelic te verwaren als enē gude hier
 den behoert Ende doe hem die confirma
 cij ghecomen was besaete hem byscop
 wederic voerf em in syn ghestichte
 te comen Daer hie nylix toe ghecooren
 was en daer nae op sūte mertens dach
 inden winter des hillinghen byscops qua
 byscop wederic voerf yst bynen utert
 Ende hertoghe willam van ghelre en
 gulick quam myt hem myt volle he
 den ridderen en knechten ende all
 daer waert byscop wederic voerf heer
 lich ontfangen vander clesfen en van
 der stat van utrecht en myt groter eer
 weerdicheit als dat behoerde Ende na
 der tijt voert pensede hie altoes woe hie
 dat byscop besaeden en in mede betwa
 ren mochte Ende die gude die vande
 ghestichte veruuemt werden weder in
 wynen mochte tot des ghestichtes be
 hoeff en des stichtes viande te hēnc
 ken en te weder staen nae synen ver
 maghen Ende daer nae doe byscop
 wederic vernam en an ghebracht
 waert den groeten schaden den Johan
 van raesselt mytten synen inden stichte
 deden en oick voer byscop florenstijde
 zyns voer vaders ghedacn hadde dat
 hem al te gude vergaen was sonder
 hem weder te hēncen ofte schadighe
 en Johan oick niet off en liet hie ende
 die syne en stadigeden daghelijc mit
 ghestichte sonder aflacten dat byscop
 wederic seer verdoet hier om verfa
 mede die moghende byscop in den
 iaer van xciij een groet rofheer mit

v. l. c. 16 p. 174

een deel volcs te voet om trint sunte bartho-
 lomeus daghe ende toech mit stichte van
 monster daer iohan van raessfelt gheset-
 ten was ende brande hem aff al dat hie
 buten sloetes hadde saerde ende woefte
 mede al datmen daer verderuen mocht
 te dat iohan ende den syne toe behoerde
 Ende want her bitter van raessfelt syn
 vader wast doer die vinger sach als
 syn zoene schadichde inden ghestichte
 van utrecht ende daer ghene weer to
 endede om dat te benemē alst wal ghe-
 boerd had waert hem leet ghesceest of
 dat hie hem niet of en nam als daer
 toe behoert hadde hier om waert bisop
 wedenck voers vrant heren bitter
 voers en sande een van syne vrende
 ouer lippe daer her bitter ghesete was
 en bleeff mitten anderen liggen by
 raessfelt ende brande heren bitter off
 een dorp gheheten oestendorp dat daer
 gheleghen was ende vor darff de me-
 de al dat buten sloetes was datmen ver-
 beken mochte en heren bitter toe be-
 hoerde ende ouer ghynck heren bitter
 en syne soene iohan op die veyse ditte
hem lange ghedencken mochte Ende
 als die veyse alsoe ghedaen was ende
 die wome bysop syne vrende weder by
 een hadde toech van dane tot synen
 sloten onghesadet van synen vrande
 ende begaefde de hem wt anderen here
 lande ghecomen waren dat zyt mit
 gode namen Ende want die wyse be-
 scheydene heer wal vernomen hadde
 dattet aelinge lant van Drent mitter
 stede ende mitter borch van couorden

syne ghestichte lange te voren en lan-
 ge iaren en van oelts to behoert had-
 de en daer syn voer vaders manich
 werue om ghearbeit hadden dat weder
 ant stichte te brengen en dat daer ^{0th van}
stoppen om doer ghebleuen ware hier ^{Lipp. 179}
 om dachte die voersienighe heer na
 he en veel woc he dat by bringe mocht
 te dat lant ende die heerlicheyt weder
 ant ghestichte te brengen Ende do de
 moghende heer et wal verstaen had
 de dat die van couorden voer een so-
 me van ghelde die ft hoer voer va-
 ders in voertijden den ghestichte ge-
 leent hadden en daer voer inder heer-
 licheyt saten ende mit anders ghe-
 nen rechte Hier om dede die wyse
 heer versoken tot allen steden inde
 stichte daer hie vrende daer des
 ghestichtes vrende mochten wesen
 mit wat bescheide die van couorden
 inder heerlicheyt saten Alsoe datme
 ten laetsten want den peoper breeff
 dat die stede van couorden mitter
 borch voer een sume van ghelde ver-
 sat was ende die ghene die dat gelt
 gheleent hadde mit een deel van
 synen maeghen den breeff beseghelt
 soe wancer hem alsoe voel gheldes in
 den stichte weder ghegeuen woerde
 als die breeff begreep dat hie dan
 dat hies mitter stede den ghestich-
 te vry daer op ouer leueen zolde.
~~Ende in voertijden die die wende~~
~~worden~~ Ende als die hoergh geboren
 heer den breeff daer off ghesien had

De Ende dat die bisscoppe dat gelt mocht
 ten betaelen waner sie wolden en tot
 wat tijden sie des toe raede worden dat
 die keeff soe in hiele daer hie seer wal
 mede te vreden was En Dochte van
 der tijt voert an om soe vol gheltes te
 kringhen als daer voer veriset was
 Ende doe die edel heer alsoe vol gheltes
 versament hadde dedet veruolghen
 an die van couorden mytten bue
 uen en mitten ghelde hem te biede
 en te betaelen Daer die stede van
 couorden mytter borch an hoer hant
 voer veriset was en was ouerbodich
 mitten ghelde hem rechtuoert te
 geuen in den datmen hem hies
 en stede ouerleuden dat die van
couorden niet doen woude ende als
 die wyse heer dit myt gunsten had
 die doen verfoeken en dat niet ba
 ten en mochte doe dachte he dat
 daer meer nerusticheyt toe gedaen
 moeste wesen of dat hant mitter hee
 licheyt solde den ghestichte verlore
 bliuen alst lange ghetweest hadde
 daer om dede ontsiende heer opp
 slaen in den iaer van scv bastien A 1395
 reghen die van couorden een toer
 nichem en den va
 couorden zeer tot onwille ende on
 sandeliken was en mendse daer
 mede ghedruet te hebben ende
 daer nae in den seluen iaer als bis
 stop ferud sach dattet niet en bae
 te de woer heet beguen Boe duchte
 hem best wesen solde hie es ten gu

den eynde comen dat hie couorden be
 setten woude en brochtet by syne stede
 als verrecht, denemer, campen, zebolle
 en amersfoerde daer die steden wil
 lich ende bereyt toe weren horen here
 daer in te helpen Ende daer nae om
 trint sūte iohans misseto myt somer
 inden seluen iaer vergaderde die
 ontsiende heer een groet heer van
 riddersen en van knechten wtter stat
 van verrecht en voert van anderen ste
 den des stichtes en toech daer mede
 voer couorden en besatte de borch en
 die stat en bleef daer voer liggene
 myt ontfonden banieren als een
 onuer saghet heer om syne kerken
 gude weder in te wynen ende an dat
 stichte weder te brengen die hem ende
 syne voer waderen lange onthouden
 waren en als des ioncheren maghe
 van couorden saghen dattet den ede
 len heer ten herten ghynck en hem
 oick ducht datmen hem dat hies
 mitter stede niet hoelden en mochte
 sonder behulp en ontfet van vorsten
 en van moghenden heren soe worde
 vande des moghenden bysops gij
 brecht van bronchoist oelste zoen te
 batenborch mit anders een deel van
 horen maghen en vrienden en als de
 ontsienden here dat by ghebrachte
 waert dat die syne viande ghe worde
 waren dede syne campluden dat te
 weten an beyden ziden van der ysel
 we te zien ellie sy besit en besaer
 de syne legher te bet Ende als die van

van bronchorst saghen dat daer ghie
 Dynge om ghelacten en worden die
 ontfiende here voer voert mit synen
 besitte en bezwaerde die stede ende die
 borch van daghe te daghe en wo lan-
 ger tvee meer Doe versochten sie den
 hochghebornen vorste hertoghe willam
van ghelre en van gulick Ende ge-
 uen hem te kenen hoe die byscop va
 vrecht voer conorden lach om horen
 neue van conorden te verderuendie
 syn man tveer. en van beleent ende
 baden hertoghe willa om hulpe daer
 toe en synen man te beschudden die
 zeer beladen was en vermaenden her-
 toghe willam mede dat sie hem mit
 horen vrenden mit lant ghebracht
 hadden Ende doe die voerf heer dat
 vernam dattet alsoe gheleghe was
 dat conorden en die daer bynnen
 waren in noeden stonden en quae-
 me hem ghiene hulpe dat dan die
 stat en die daer yne waren veldes
 lide stonden daer om sande die du-
 llichghe hertoghe syne wende ande
 edelen byscop voer conorden om te
 dedynge tusschen hem en die van
 conorden en haddet zeer gheerne do-
 en breken en saghen dattet niet to
 comen en konde ouermits dat die
 edel byscop an ghyr dedynge en vol-
 de hie en solde dat hies mitter stat
 wy ouer hebben to des stichtesbehoef
 ende soe wolde die byscop dan die va
 conorden tveer geuen alsullie gelt
 als daert yst voer versat was Ende

Doe die rade van ghelre haerde dattet
 anders ghen dedynge an en batede
 dat en moeste tvesen Doe toghen sie
 weder by hertoghe willam horen heer
 ende gauen hem dat te kenen Ende
 doe die voerghenoemde heer dat
 hoerde dat daer ghen dedynge in
 en vorderde die byscop en wolde co-
 worden hebben om der neerstich
 wille die hie daer toe dede tveer
 die voerf hertoghe meer veractet ^{1. c. yndien}
 dan hie te voren was en sande bre-
 ue an den ontfienden byscop daer
 hie hem yne op droech alsullie leen
 als hie van hem hielt en seide hem
 mede op mitten seluen breue maech-
 scap ende vrontscap als die hertoghe
 mit hem ghehad hadde Ende die
 hertoghe dede oick manen mit
 anderen breuen die ghene de daer
 mitten byscop in den velde laghen
 en zyne mane waren ter stont
 wten velde te trecken en by hem
 te comen op al sullie leen als he
 van hem hielden Ende als die
 hochghebornen heer die onueruec-
 de byscop die breue verstaen hadde
 doe dede die wyse heer by hem co-
 men die heren die by hem laghe
 als die heer van aboude den here
 van nyanen den heer van bredero
 de heren iohan van tenesse van
ryuouwen en meer van den rid-
 deren en knechten Ende daer
 die ghene die vander stat tveghen
 van vrecht daer laghen ende va

Den anderen steden des ghelijcs ende be-
riet hem daer mede wat best ghedaen
weer nae der gheleghenheyt en qua-
men des ouer mit ghemene raede
dat sie daer bliuen wolden ende be-
waren de stat en wachten den ghen-
re die hem comen wolden en weren
des ghemoet lieuer mit horen heer
daer te steruen dan mit onereen
weten welde te trecken of dat besit
te breken Ende doemen dyt verna-
mder stat van utrecht dat de herto-
ghe van ghelre alsulke keue van
ghedreyghe horen heren voer toe-
worden ghestreuen hadde doe besa-
teden hem die van utrecht daer
toe waneer sie vernamen dat die
hertoghe toe conorden wart ghetoe-
ghen hadde om horen heren ende
den synen daer te myn doen soe wol-
den sie dan rechte mytter stat van
aemssorde weder in die *uulke* *Valuwe*
ghetoghen hebben en wolden de dan
gheroeft ghebrant en wgheslaghe
hebben Ende de ontsiende byscop
die niet of en liet hie en dede dat
huos ende de stat nacht en dach wer-
sochen mitten sturpsten en mitte
hardesten dat hie conde en dede den
ghenen manich wec die op den hie-
se en in der stat lighen alsoe dat
ten laetsten dat zwaerste moeste
voer wegghen doe die van den huose
en in der stat gheen ontfet en ver-
namen doe waert ghe dedynckte
dat die van conorden solden op ghe-

uen den edelen byscop dat huos mit
der stat behoelden hem. oers lijs ende
oers guets In deser maeten dat die
byscop noch achte daghe solde bliuen
liggen voer conorden en wortet daer
en bynen niet ontfet soe waren sie
quyt en dan solden sie den edelen
byscop borch en stede inder voersaeue
manien op gheuen **Endie** moghe
die heer bleef daer liggen die achte
daghe die bescheit waren en wachte
de alder ghenre die hem comen wol-
den **Ende** doe die achte daghe ome
ghecomen waren doe gauen sie op
den edelen vromen byscop dat huos
mytter stat op alsulke dedyng als voer
gheraemt was **Doe** dede die edel bys-
cop dat huos mytter stat besetten mit
den ghenen den hees beloefde **Ende**
dede die stat vestighen mit wyen berch
reden meer dan daer voer ghebeest
hadden en dede die mede besetten om
of yement waer stat of anders die wa-
buren in ghecomen hadden teghen
hem sich hadde willen setten dat he
en die siene altoes ter guder tijt daer
by comen mochten om dat te weren
en aldus heft die hogheboren byscop
al yst hem zuer getworden die herlic
heyt van conorden mitten lande va
dent weder ant ghesticht va utrecht
ghebracht die manich ier vanden
stichte vermaemt ghebest was. daer
byscop otto van der lippe ende manich
guetman tot hem om doet gebleuen

syn die conuorden nochtant onghewon-
nen lieten Ende om dat des mensche
leuen zeer cort is en de memorie van
den menschen onlanghe Duert Daer
om yst noet datmen aldus groete sa
ken in scrifste brenge die gheschiet sy
om dattet onuergheten bliue want
Die heren Dertzuer is worden en becoft
en hoer lyff daer om gheuentuert
hebben. synne Des weerlich en hebbet
verdiene datmen in scrifste sette om
dattet daer mede in memorien bliue
Oick yst guet voer die nae comen sul-
len dat siet in scrifste vinden om te
weten dattet den heren Diche zuet is
ghetworden dat oer te behouden

1° 1396. **O** De men sceeff scry omtint
sate iacobs Dach in den somer
vergaderde her iohan van ryuen steyn
een deel guder lude wt brabant ende
wt den lande van ghelre en wden
stichte van ludich en brachte sie op sy
hues to ryuen steyn dat doe lathan
den lande van wyenen heymelich ende
onuerboet dat her Jan voerf nyehad
de doen symen en her Jan en die
guden lude die by hem waren worde
rechte voert vyant des heren van vya
nen ende menden den heren van vya
nen rokeloes tancruallen als sie de
den en also drude als hem die onse
ghede breeff quam lietet die her van
nyanen der stat van vtrecht te weten
die hem rechte voert sonder lange be
raet een deel van horen vrienden to
gaten sanden de mytten her van vya

nen togghen tot vyane bert ende qua-
men daer by eer die vyande te sloe-
conden comen en streden an de vya-
de tboe moede sie waren als die ghe-
ne die dat weren wolden en al daer
waert seer gheuochten an beyden
tyden En ten laetsten moste her
Jan en die syne wyken en togghen
al wechtende tot her Jans hues wert
Daer her Jan en die syne op ghedru-
gen worden en inden rechten bleue
doden an beyden tyden en alsoe
drude als men dat tuerrecht vernam
datter ghestreden was en dat her
Jan mit den syne ophues ghedron-
gen was woert die storm doche rech-
te voert alsoe gheslagghen en sande
enen hoep van horen vrienden tot
den anderen voer ryuen steyn de
van den seluen aumont voert dat
hues quamen en deden doe dat
hues al vme bewaren of de vande
huese by nachte wolden hebben ghe-
ruimet dat sie by hem hadden ghe-
weest om dat te benemen En des
anderen daghes berieden hem die
her van nyanen en die stat van
vtrecht en worden toe raede dat
sie daer blyuen wolden en lieten
hem brengen wtter stat van vtrecht
bussen cruet stene en anders alre
hande reescap als men daer bese-
ghen solde Ende als die hoethghe-
boren heer byscop vriederich dat
vernam dat syn stat van vtrecht

een groot deel synre vrande belege
 hadden die byscop die doe ouer ysel
 was daer deuenter stat staet toech
 haestelike vandaer en qua sonder
 mercken mitten ghenen die he lich
 telicste byrgen conde in den velde
 myt hem te wesen by synre vrande
 en sloech hem daer by neder ende
 dede syn kaminer rechteuoelt ont
 wynden om daer te bliuen ende
 wille van den huse en vande lude
 te hebben of daer voert te liden en
 dede bidden den heer van abonde den
 borch greue van montfoerde heren Jan
 van euesse en van riuouwen heren
 weder van vranen heren steuen wa
 nren velt van zulen en meer vanden
 ridders ende knechten by hem te come
 voer riuuesteyn ghesapent en als sie
 haestelicste mochten en doet die he
 ren vernamen dat die edele here i
 den velde lach deden nae synre beger
 ten en quamen by hem sonder lange
 toenen Ende als die vanden huse
 saghen dattet den byscop ten harte
 ghynck en vol guderlude by hem de
 ach en daghelis worden besocht en
 hem oick duchte dat siet niet lan
 ger onthouden en conden en ghen
 ontset en wisten hie om begheerde
 die van den huse datmen sprake
 myt hem hoelden wolde ende doe
 den ontsienden here dat woert an
 ghebracht doe nam hie vaet mitter
 ridderscap en mitter stat van wiert
 die hem rieden datmen oer woerde
 hoerde en dat ghesaede daer de niet

off en qua en cort daer nae waert noch
 ene sprake ghemaect daer oick niet af
 en quam Ende doe de vanden huse
 saghen dat sie myt druten niet wun
 nen een conden en die proude besto
 den te nauwen doe begreeden die va
 den huse datmen weder sprake myt
 hem hoelden wolde dat die edele by
 scop liet ghestien Ende doe waert daer
 ghede dinct aldus dat die ghene die
 op den huse laghen solden gaen i des
 byscops ghenaden behouden oerlijffo
 ende solden syne gheuangen wesen en
 mitten huse en mitter hene die op
 den huse was mochte die moghende
 heer synen wyllen mede doen of ende
 op dese dedynge waert hem dat hues
 op ghegeuen ende die gheuange wor
 den tuerrecht gheuoert en der gheuan
 gen was bet dan. iii. Ende daer were
 mede ghysbrechte van bronchorst soer
 te butenborch goeder van elderen heer
 Jan van riuuesteyn en volle gneder
 lude daer toe. ende dat hues woert neder
 ghesorpen en gheslecht Ende die ghe
 uangen worden gheschat daer groot
 quet off quam en deden oeruede ende
 loueden vander tijt voert soe lange
 als sie leueden numermeer myt lude
 noch myt dade te doen teghen dat ghe
 sticht of teghen den byscop noch teghen
 der stat van vrecht noch teghent ghe
 meyne sticht en gauen daer of bese
 ghelde breue myt horen segghelen bese
 ghelt ende die ghiene zegghel en hadde
 die beder guden luden dat ouer hem

te bezeghelen ter merre oerconde ende
doe die ioncker van couorden vernam
dat yuuenstern ghecoonen was ende
syn neue van batenborch gheuanghen
was ende dat volle synre vriende daer
mede neder laghen doe duchte hem
dattet voer hem ghynghe dat hie mitten
byscop verliken worde alsoe dat die ghe
ne de daer tusschen ghesproken hadden
beter ghehoor van hem krighen konde
en die warden weder sprekende en spre
ken alsoe myt beyden partren dat sie
eens dedinc ouer quamen dat de van
couorden solden ouer geuen den edele
byscop alsulke buene als hie inder drent
hadde van couorden Duert voer veriset
was en solde behoelden sulke eruen en
guede als hie inder drent hadde ende
die edel byscop solde hem weder gheuen

oelde schilde en dater
mede solden die byscop en die ioncker
van couorden alsulke buene als hie
daer aff hadde ende die ontfiende heer
versette weder den van couorden
dat ghele te betalen tot daghe als daer
toe gheuamet waren en dat ghele
waert hem wal betaelt den lesten pe
nyck mytten ysten

T mitch voert saumen van byscop me
derich den edelen heren de hem al
letseghe onledich makede ende beco
merde hem myt synre kerken saken
en mitten heerlicherden de synen
ghesichte van rechte toe behoerden
ende de hem en synre voer vader en ont
weldicht waren om die weder an dat

ghesichte te brengen die alsoe stan
den dat men myt auenturen ende
myt wysheyden daer by come mocht
te en want die edel heer groten ar
beyt ghedaen hadde lijff en guet in
auenturen gheset eer hie die heer
licheyt ant stichte weder brachte En
om dat die abael byscop verstaen
hadde dat die stat van groninge
die hoeft stat van den lande van
Drent was en oick wal verstaen had
dat die van groningen hem i horen
open besegelt beene beuent hadden
te staen in handen der kerche van
uerrecht daer die edel byscop een be
warre van was van weghen sunte
marjns ende des stoels van romen
hier om dede die wyse her te wete
den van groningen dat sie by he
quamen en deden den guden sūte
martyr en hem dat sie schuldich
waren te doen hie wolde hem een
guet heer wesen daer worden da
ghe of ghemaket en die gheholde
daer niet of en quam Ende doe die
voersienighe haer vorstant dat sie
daer niet an en wolden meer sie
wolden bliuen op hem seluen als
sie voer ghedaen hadden do dach
te hie daer moste meer toe gedaen
wesen ende dede begripen op one
myle nae groningen een stede de
hem onghelighen was ende dede
die bogdauen myt groten grauen
en bereyden myt 3 warden boelker
ken en daer blochuser in maken

ende leide daer volle lude in om hem daer mede te benemen Dat sie deser lande als hollant gheleland te land niet ghebruken en mochte off an te comen ende doe dat een tijt aldus ghestaen hadde en bisscop mederick sach dat hie die van gronynge alsoe met be dwyngen en mochte na cuet en hulpe van synen steden en bereyde hem daer toe de stat te besetten alsoe hie de de en doemen een sateeff om tvent sūe iacobs dach ende die edele heer syn ridders en knechte een deel ende van synē steden en wt synen lande versament hadde toech daer mede voer gronynge en belach die stede an die sūde ter drent wert en sloech daer neder dat bolwercke dede hie maken en beswaerde hem daer mede en die ghene die daer myt hem gheromen waren he dede synē busson bereyden en scoet in die stat en die rotter stat stoten weder en doe die wieser vernemen dat die ontsiende here voer gronynge lachde quamen sie in gronynge myt groten hoepen die daer om tmit gheseten waren om de stede hem helpen te holden Jae sie weren die wyl in der stat alsoe starck wāner die wieser daer quame als die edele bisscop was die daer voer lach en wachte manich werue daer op nacht ende dach en waende myt hem ghestreden hebben en alsoe ten eynde comen meer woe starck

Dat sie dat sie dat bynnen waren off hoe dicke sie die poerten op deden alsoe woe als zy dan vernamen datmen hoerde wachte en myt hem stryde wol de soe toghen sie dan weder in Ende dit duerde om tmit iij weken ende als die ontsiende here sach dat he der stat niet doen en conde want sie da ghelyc ghestarckt worden van prouaden en van luden dat sie niet benemen en konden brach op myt synē guden luden ende toech weder ten ghesticht wert en dede besetten dat blochues dat hie daer hadde doen maken dat men de blancweer hiete ouch dede die wyse heer die werghē beswaren daer men in die drent mocht comen En dede die myt luden beleggen voer dat in eyden en daer nae waer det ghebedint

In den seluen iaer ontsiede de heer van arkel die doe han hiet den hoec ghebooren doerluchtighen vorste herthogho aelbrecht van beyeren greue van henegouwen en van hollant Ende maecte een reyse op oelden water en waende dat hebben te wynen myt wenden die hie daer bynen hadde dat hem ontsont ouer mits dat den ghenen die hem daer toe gheholpen solden hebben dat sie des doe niet en konden doen want mens gheswaer waert dat die doer die in de dulen ghinch des nachtes aepen vonden de men alle nachte te sluten plach ende

Die Doer stont inder stat miuer Daer lude
om en meden Doe mens gheswiter wa-
cēt en nae gheuangē worden De dat
lyeden dattet ghesiet solde hebben dā
maecht ouer ghericht waert en Doe
Die heer van arkel vernam dat van
Der reyse niet comen en mocht toech
mitten hoep in alblasen wort ende
brande daer uench hie en sloech daer
arme lude en toech weder in syne
sloete Welken homoet en vranschap
hem maemaels tot alten grotendea-
ghen quam als men nae wal horen

In Den seluen iaer Doe dat coer'n op
syn scoenste was worden vande Des
heren van arkel Doer luchtighe vorste
om der saken wille vorf Hertoghe Wil-
lam van Beieren Die greue vā oes-
terbant en myt hem greue alef gre-
ue vā cleue en vander march ende
volle heren ridders en knochten mit
hem en toeghen myt grotter moghet
heyt int lant van arkel en uer soch-
ten al daer Den heer van arkel mit
roue en myt brande verderfden ende
vernielden Dat scoenste coer'n op den
velde datmen dencken mocht ende
als Die heren dat ghedaen hadden
toghen van daer ellie tot syne sloten
wert Ende greue Willam dochte al-
toes om den grotten hoemoet De Die
heer van arkel. syne heren syne
weder ghedaen hadde om hem so al
to hoes te brengen Dat den heer van
arkel ende den syne lange ghedec-
ken mochte hier om uer socht herto

ghe aelbert en greue Willam zyn
soen ander stat van utrecht dat die
hoer hulper wolden wesen op den
heren van arkel en hertoghe ael-
bert en greue Willam zyn soen
voers wolden Der stat alsoe te baten
comen in ghebreke en in achter
wesen Dat sie hadden dats de stat
mueghelic te meden solden wesen
hier om schycte de stat van utrecht
oer vrende by der heren vrende om
te weten oft gheschien solde myt
wat manieren en vorbaer Den
dat wesen solde Ende daer waert
aldus uersproken weert sake dat
die stat vrant worde des heren van
arkel en dat naemaels ghesoent
worde dat die heren voers niet
zoenen en solden ten weer by wil-
le en consent der stat vā utrecht
en wantmen Die heerlicheit van
hagensteyn en van haestrecht vā
oelden tijden en lange iaren vā
den stichte en vander herke van
utrecht gheholden De die heer vā
arkel mitten leerstroem an hem
ghebracht hadde Daer om bede-
dingden Die van utrecht dat me-
de mitter heren raede soe wāncer
en tot wat tijden die byscop dat
hield myt souen stolen dat de heer-
licheit den voers mitten stroem
van der lecken hem en syne ghe-
stichte toe behoerden soe salde de
byscop van der tijt voert die heer-
licheit den daer aff doen en dan

wyllic ghebruken sich beedingde
 Die stat van utrecht beert sake dat
 Sic van leder Dam mytten huse de
 heer van arkel aff ghetwonen wor
 De datmen dan dat lant van der
lee den byscop van utrecht ende sy
 nen naecomelingen wyllic solden
 laeten ghebruken want die heer
 van arkel die heerlicheyt daer
 of van den ghestichte te leen hielt
 en hier op namen der heren ende
 der stat wende oer beriet elck by
 synen heren dat te brengen Ende
 nae den berade weder by een te co
 men also dat die rade elc myt ho
 ren heren en wenden bespraken
Ende de van utrecht doe siet hoerde
 wolden hem alleyn niet beraden
 myt horen rade want die sake last
 tich was en tot groten draghen
 nae mocht comen en make den
 een ghemeen vergaderinge in
 allen ghilden en gauen hem die
 sake te kennen ende dat onghelyc
 dat die heer van arkel tot uel tijde
 der stat en den borgheren ghedaen
 hadden en noch daghelix den
 luden dede die by der leche voren
 en die stat wolden zoken myt on
 rechten tolleren den hie den luden
 af nam daer zyn oelders ny tol
 len en hadden datten ghemene
 volck seer verdroet en beuaelen
 den rade oelt en nyt dat beste
 daer in te doen en die rade van

syden quamen weder by een en elck
 ghemachticht alst voersproken was en
 ouerdroghen en sloten te samen dat
 die stat van utrecht in der veden co
 men solde en vyant weerden des he
 ren van arkel op alsule dedinet als
 voer ghedaemt was en daer worden
 breue of ghemaect **Ende** doe die ont
 siende vorsten ouer draghen waren
 mitter stat van utrecht en die breue
 van beyden syden beseghelt waren
 en ouer gheleneet worden cort daer
 nae om t'int sute iohans misse te
 midde somer in den iaer van ij
 versamenden die moghenden vor
 sten een gloet heer van ridders en
 van knechten en volle lude wt den
 steden van hollant en van zelant
 ende toghen daer mede voer goreke
 en belaghen dat huc mitter stat
 daer die heer van arkel selue byn
 nen was **Ende** doe de stat van utrecht
 vernam dat die ontsiende vorsten
 in den velde laghen ende gouickem
 bestalt hadden worden vyande des
 heren van arkels en besaeten hem
 daer toe mitter meester haest mit
 den doeluchtighen vorsten in den
 velde te wesen en onlange daer nae
 doe sie bereyt waren toghen doerwert
 en quamen by den vorsten als sie ge
 seit hadden ende sloghen hem daer
 by neder en greue alof van cleue en
 vander march doe hiet vernam
 dat die heren in den velde waren
 quam myt volle riddersen en knechte

Den vorsten te buten en stoech daer by
 neder en cort daer nae quamen de
zelanders an alsoe dat gorickem bele-
 ghen waert an die ene syde daer go-
 rickem staet waer icst forchliken
 te begripen ouermits dat die vande
 huse ende vander stat seer wal ver-
 waren myt vol steen bussen groet en
 deyne en myt volle reestappen die daer
 toe behoerden myt volle guder luden
 van riddersen ende van knechten en
 myt anders dat men behouen solde
 alfulke borch en stede mede te verba-
 ren en doe die moghende heren hem
 en hoer vrienden voer die bussen ver-
 waert hadden des groet noet was-
 want die vanden huse en vander stat
 mit riste beghin alte seer scoten doe
 deden die vorsten hoer bussen beteyde
 en stellen op die groete borch te men
 myt deynen bussen niet doen ene
 conde Ende deden oick bussen leg-
 gen daer men mede in die stat scoet
 daer waert seer en vel in de stat ghe-
 scoten en weder wter stat Ende die
 groeten bussen die ghestelt weren op
 die borch te scieten daer scoetmen me-
 de op dat huse alsoe lange en alsoe
 volle dattet huse ontwee ghescoten
 waert en verdaef. dat een de sterc-
 ste borch hie die beneden collen stont
 en bynen der tijt datmen daer voer-
 lach plachden die van gorickem by
 wyle toe te comen en dat heer te ver-
 soeken alsoe dat gheuel tot tben tijden
 dat sie wter stat ende vanden huese
 quamen eens daer die van dordrecht

quamen laghen en wochten die an
 en vengen daer walruuen van bee-
geroden de den van dordrecht te ba-
 ten quam doe sie beladen waren
 en ter ander vorse toghen sie daer
 die zelanders laghen en vengen
 daer her florens van burfel ende
 volle guder lude tot hem En wat
 her jan van beyeren elect toe lu-
dich zoen te hollant hier leden toe
 was soe plaghen syne vriende van
 syne wegghen daer zeer om tee
 arbeiden om dat oerloch neder te
 leggen en veruolgheden dat alsoe
 lange en alsoe vol dat siet staende
 brochten en ghezoent waert daer
 die heer van arkel volle wyllen in
 bedyngde want hie in allen syne
 sloten en heerlijcheyden bleef en
 scaete al syne gheuanghen daer he
 vol guets en hane af kreech En
 men seide doe dat greue wyllum
van beyeren greue van oesterbant
die oeldeste zoen van hollant daer
 lede toe was en mostet lijden ouer-
 mits dat her toghe aelbrecht syn
 heer en vader an die zoene wolde
 den hie in ghienre maeten vercoer-
 nen en dorste noch en wolde oick
 waest der stat na verrecht leet dat
 die zoene soe gheschiede ende den
 here van vianen des ghelijkes
 en doet aldus ghezoent was had
 doe die heer van arkel hem be-
 hent en got onsen heer daer al
 guet of compt toe gheholpen had.

ende hadde hem ghesaet die ontsien
 de vorsten daer hem god of ghemijt
 hadde te danck te wesen en nijt sy-
 nen naeburen guetliken hadde
 willen om gaen, soe hadde hie een
 ontsiende heer ghebleuen dat he
 niet doen en wolde want hem doch
 te dat hie alles verdructes ouer ge-
 comen was en sateff onlanges.
 Daer nae ene breeff an die stat van
 vrecht en begheerde daer mede van
 der stat te weten. Weer die stat me-
 de in die zoene wesen wolde of en
 wolde, en datmen hem rechte voert
 daer van hem een antworde sachie
 off hie wolde voert vede hoelden en
 mitten sarnen maecte die heer
 van arkel de vede weder gaende
 en waert weder oleggende mitten
heer van vranen en mitter stat
van vrecht die dat oerloch mische
 voerden der de halff iaer landt of la-
 ger op hoers selfs hant en ver soch-
 ten den here van arkel bynen der
 tijt in den lande van arkel ende
 teghen voer gorichen daer he sel-
 ueren bynen was en branden dat
 corn dat buten opten grauen stat
 dat die vonchen in gorichen vlo-
 ghen ende deden hem doe en tot mer-
 tijden alte groten scaden en hielden
 dat lant van arkel die tijt voers
 dat hem daer ghen nijt scap van
 comen en mochte of en conde
 van dat buten sloten was ende
 die heer van arkel dede weder sa-
 de in den sichte by den lee stroem

Daer hem boren mochte en brande de
wye vaert daer byscop mederich van
 blanchenhen doe heet vernam seer
 quelliken in te wreden was dat hem
 die heer van arkel den homoet dede
 want hie syn vrant niet en was en
 bynen deser veden als inden iaer
 van nij omant lucie starf hertoch
aelbert van beyeren saligher gedach-
ten de de greefscap van hollant om
 trint iaer eerlic gheregieert
 hadde Ende nae hertoch aelberts
doet waert hertoch wyllam zyn zoene
die greue van hollant een woeme
heer die manlic en seer wys was
als men nae wal vernemen sal
In den iaer van vijuen en het
 noch was in der veden tusschen
 den heer van arkel den heren van
 vranen en der stat van vrecht qua-
 her wyllum van ysendoren nijt een
 deel lude tot gorichen en wan wol-
drichen dat doe stont in hertoghe
wyllums handen van beyeren ende
 sloghen dat tot en warden dat guet
 bynen golichen bouen der zoenen
 die die byscop van ludich tusschen den
 hertoghe voers en den heer van arkel
 ghededinct hadde En doe hertoch
wyllum vernam dat woldrichen
 ghesonen was verdochtet hem ende
 hie waert toer nich dat hem dyt ghe-
 schiede bouen der zoenen die syn
 broder die byscop van ludich was
 ghededinct hadde en dochte he solde

1404

1405

In van Brijden

Den heer van arkel thinus brengen offer
 hie wolden daer voer lijdē dat hem qua
 et te lijdē weer. ende maecte weder
 wronscap mitter stat vā utrecht i adve
 maecten als die stat yst myt hem en
 myt syne heer syne vader ouerdrughe
 waren. Doe die stat in die vede qua
 Ende in den seluen iaer onlange na
 paeschen vergaderde hertoghe willā
 een deel guder lude van syne riddersen
 en knechten en wter stat van utrecht
 en toech daer mede voer haghēstern
 en voer euerstern en betymerde bey
 de die sloce myt driē guden blochū
 sen en dat ene blochues waert ghesat
 bouen euerstern opter lecken. Ende
 daer waert die lecke ouer ghepade
 om te benemen dat hem ghyene pro
 uande by den steden ghebracht en sol
 de weerden en op die pael worden na
 maelo hoerden op gheleit daer men
 ouer ghynck en die anderen twee blodhuse
 warden om te lande wert gheset en daer
 worden grauene ghegruuen vanden
 ene blochuse totten anderen om dat
 men niet lichteliken van beyden sloce
 op en off zolde comen en dat huse tot
 euerstern lach vander stede en vanden
 huse te haghēsternē lichte een vuren
 sel weghes en op den lec stroem. ende
 mitter berch van euerstern dwanch
 hie den coepman en alle die daer by
 den stroeme voren en daer mosten de
 clensche vertollen. Ende doe die bloch
 huse ghemactet en ghevestet waren
 worden besat myt guden gheraden lu
 den van hertoghe willams weghen en
 vander stat weghen van utrecht ende

licent doe daer mede staen ende to
 ghen daer alsoe wten veldē. En wat
 die heer van arkel inder vede tū
 schen hem en der stat gnoten scade
 tot voel tijden in den stichte dede
 en ghedaen had en dat hie nochtat
 des byscops mant niet en was noch
 die byscop die syne ende oich niet
 off en liet in den stichte to schady
 ghen dat den edelen heer altoe zeer
 verdoet hie mede vertoernde hie
 den ontsienden byscop. Ende doe de
 van utrecht saghen en vernamen
 dat die heer van arkel hem niet
 ene ontsach horen here te schadi
 ghen ende van daghe te dage dat
 meerde. Soe vernollichden sie den
 wromen byscop horen here so veer
 dat sie wal verstonde dattet hem
 leet was dat die heer vā arkel he
 dat dede en vernollichden an oere
 heren en an hertoghe willam vā
 beyden alsoe langē dat sie die vor
 sten by eyn brochten te vyanen en
 ouer droghen aldaer samenlike
 dat sie beyde euerstern en haghē
 stern besetten wolden en nemen
 een secker tijt elc hem te besaten
 en dan in den veldē te comen en
 byscop viederich waert vrant des
 heren van arkel. Doe dede de heer
 van arkel syn sloce prouanden.
 als hie yst mocht en schichte gude
 lude op die sloce die te bewaren
 den he des ghelouede. Ende in den
 seluen iaer des daghes voer sūte

laudencius aenre en die heren oer
 vrende by een hadden toghe die m
 den velde etc mitten synen en herto
 ghe william bestalde haghenstern
 beyde die borch en die stede Ende
 byscop viederich besatte ouerstern
 ende voer enich werck dat men daer
 begreep soe worden die bolwerthen
 ghemaect om die lude mede te beswa
 ren en hertoghe william voer by die
 plach een sat te draghen om den
 hals myt synen roders en knechte
 en was nae ene tuen ghemaect
 en voer myt ene heere ghesloeten
 daer men den tuen of en an dede
 en den sat hadde die hertoghe ghe
 draghen ene wyl eer hie voer haghen
stern quam en mit ghemerne en
 wistmen niet wat die tuen bedu
 den mocht Ende doe die ontsiende
 heer ene corte tyt voer haghenstern
 gheleghen hadde doe mochtme ma
 ken wat die tuen bedudet hadde
 wat die moghende voer dede halen
 al die lange willighen diemen
brighen honde en dede de stede en
 dat huus al inne begriuen ende
 lange willigen al ome trygcast
 op den grauen setten en daer byn
 nen myt eerden en myt rysen ho
 ghe op vullen en besloet bynnen
 den tuen die borch die stede die lu
 de en al dat daer bynen was also
 dat sie wt noch in en mochten ende
 die tuen en stont niet voer vander
 stat noch vanden huuse En de tuen
 waert myt groter hode macht en

Dach verbaert om dat die gheme die
 daer bynen waren daer bliuen mosten
 en dede op dat huus en in die stat mit
 groten steen busen seer saeten voer
 en nae en die vanden huuse en wter
 stat scoeten sonderlyngze zeer weder wt
 en deden groten scaden in den heer en
 meest domen hem den tuen begon te
 maken nu willich schiuen na biscop
 viederich en vanden synen die voer
ouerstern laghen en niet en werden
 mer arbeiden altoes om den yvande
 lede te doen en om by dat huus te co
 men Ende want an die ene syde na
 den huuse een hoech lant lach so wa
 art byscop viederich te rade mitter stat
 van vrecht en by guet duncken na
 guden werck luden datmen an die
 syde daert hoghe lant lach solde ma
 ken slusen en die eerden daer wt
 altoes voer wten slusen ouer te werpe
 ten huuse wert an en wancer men al
 so drie voer of vier ghesonnen had
 de mitter eerde ouer te werpen soe
 plach men dan daer holcenc ghebinde
 te setten en als der ghebinde tsee of
 drie ghesat waren soe plachmen besy
 den myt rysen en myt eerden te de
 den voer dat misaeten van besyden
 des noet was want sie groete steen bus
sen op den huuse hadden en baene der
 temen die ghebinde myt hoerden voer
 dat sprengen mytten boghen ende in
 deser manieren worden die slusen
 ghemaect die greuers en die lude me
 de te beser men en besbaert te wesen

mede by dat huys te comen en men mach
 wal dencken dat die werke nacht ende
 dach betwaert mosten wesen want die
 werke niet veer vanden huys en wade
 en alle daghe hem naerre ghebracht wa-
 den daer die stat van utrecht die cost
 of dede vanden slusen te maken ende
 voert te brengen en oick mede die last
 hadde van den slusen en vanden gree-
 uets nacht en dach te waten ende die
 van utrecht en vanden niet meer sie
 arbeiden altoes om by dat huys te co-
 men en brachten ten laetsten myt gro-
 ter cost en myt groten arbeide die een
 sluse op oeren vtersten grauen ende
 wonen hem die off en onder dat bol-
 werck van den vtersten grauen dat
 der vrande ghesceest had de de stat van
 utrecht myt huysen en myt loedzen be-
 tymeren en daer worden een deel gader-
 lude in ghelachte die op die vrande waer-
 den en dat was wal alsoe nae den huys
 als men myt ene steen off werpen moch-
 te en dat duchte den van den huys alce
 noede meer sie en condens hem niet be-
 nemen Ende doe die vanden huys saghe
 die neerusticheyt die die stat van utrecht
 daer in besichte en ghen ontfet en wist
 ten en den here van arhel hoer gesant
 hadden laten weten soe begeerden sie
 an den ontfenden byscop en ander stat
 dat men sprake myt hem hoelden wol-
 de dat ghesiede tsee werff off drie woff
 daer niet af en quam en daer nae be-
 gheerden sie weder sprake doe waere
 hem ghesait ghij wot myn heren menij-

ge ende der stat wal en en wil gy dat
 niet doen soe en kan daer ghiene
 dedynge ymme laten doe baden sie
 dat men myt hem spreken wolde alst
 ghesiede doe waert daer ghesedmet
 dat sie den edelen byscop solden op-
 geuen dat huys tot euer steen myt
 alfulker haue als die heer van arhel
 daer op hadde en soldent hoelde mit
 oeren eede dat die haue oer weer
 en die heer van arhel daer niet an
 en hadde sonder arghelist ende her
 toech willam syne landen en luden
 niet teghen te doen in ghiene wiss
 noch teghen byscop weric noch te-
 ghen den stichte van utrecht ende
 by vade van den doerluchtighen
 hertoghe wyllem waert dat ghede-
 dynet alsoe ghesloten en tsee dage
 voo sunte lucien dach waert den
 ontfenden heren byscop dat huys
 op ghegeuen in der manieren vaf
 ende also cort als die haue vanden
 huys was waert dat huys an ghe-
 steken myt ene brande en daer
 nae rechte voert ghebroken en ne-
 der ghesworpen **W**an weert onrecht
 dat ich zebeghe van hertoghe willa-
 den vromen vorste ich en solde vo-
 ert scruen vanden groten dynge
 die hie voer hagenstein begonnen
 hadde en vanden groten arbeide
 den hie en die syne daer om deden
 om wil van den sloce en vanden
 luden te hebben te hebben want
 men dach noch nacht ene vierde

Die van bynnen te bezwaren myt alle
 datmen mochte ende doe die wter
 stat en vanden huse vernamen dat
 euersteyn op ghegeuen was en des
 byscops en der stat bamer op den
 huise saghen steken en onlange daer
 nae dat hies van euersteyn saghen
 bernen. Doe waert guet raet myt hem
 daer want sie saghen wil dat daer
 ghien woest en was om hem te ont
 setten en sie ene mochten den ontfi
 enden vorsten dat hies niet mytter
 stat langer onthoelden hier om be
 gheerden die van den huse en wter
 stat datmen sprake myt hem hoelde
 wolde dat gheschiede ende boden den
 doerluchtighen vorste hies en stede
 op te geuen behoelden hem oerglyfs
 en guets en alsulker hancen als sie
 daer hadden dat hem niet ghesaen
 en mochte en onlange daer nae
 saghen sie dat sie niet bet en moch
 ten doe gauen sie op die borch mit
 der stat behoelden hem oers lijfs en
 anders in des hertoghen ghenade
 en dyt ghesiede des daghes voer
 sūte thomacs auont in den seluen
 iaer Ende alsoe drade als hies en
 stede gherumet waren vanden ge
 uangen en vander hancen de daer
 bynnen was worden hies en stede
 an ghesteken myt ene brande ende
 onlange daer nae weder ghesbor
 pen ende to gronde wech ghebroken
 Ende aldus hefft hertoghe wyllam
 den heer van arhel weder thuus
 ghebracht den groten hoemoet den

hie hem en synen heer syne vader ghe
 daen heeft Ende byscop wredrich en
 die stat van vrecht hebben den heer va
 arhel oick vergolden die smacheit de
 hie hem ghedaen hadde en al was
 euersteyn voer op ghegeuen byscop
 wredrich bleeff liggen inden veldt mit
 den synen ende mitter stat van vrecht
 ter tijt toe dat haghen steyn ghetbon
 nen waert en men sal weten dat
 euersteyn niet lange ghetbome en
 was die lecke waert gheet van den ^{Opwanden}
 op water dat die palen wech dreuen ^{vande Lecke}
 en hadde dat xiiii daghe eer gesaet
 die flote hadden beyde ontfet ghetbeft
 Ende nae dat euersteyn ghebonen
 en op ghegeue was ontboet die hoech
 gheboren byscop by hem te comen een
 deel van synen prelaten en Cano
 niken vanden vijff godes huessen en
 beual hem mede te brengen alsulke
 betoen alst ghesticht hadde vander
 heerlicheit van haghensteyn ende van
 haestrecht Alst ghesiede Ende doe die
 voersienighe heer syne prelatten ende
 canoniken by hem had en dat betoen
 daer mede en dat myt syne vrienden
 besien had ontboet hie den erbaren by
 scop den doerluchtighen vorste hertoghe
 wyllam voer haghensteyn dat hie
 syne vriende by hem en by synen pre
 latten schicken wolde voer euersteyn
 op ene seker tijt hem benoemt byscop
 wredrich wolde syn beholt dan doen
 myt syne prelatten vanden lande van

haghenstem en van haestrecht als die
 stat van utrecht dat bededmet hadde
 Ende doe de tijt qua dat men dyt behaelt
 Doen solde was byscop mederich bereit
 myt syne prelaten en canoniken ende
 hieldet myt seuen stoken dat die heerlic
 heyden van den landen voer hem en
 syner kerken myt wullen rechte toe be
 hoerden en van ocltes toe behoert hadden
 en doe die ontfiende vorsten hoer reyse
 aldus ghedaen hadden en die slote ghe
 wonen en uerderst waren de toghen
 sie witten welde elc tot syne sloten wert
 dancten en loueden gode daer alle guet
 of compt der ghenaden en der eeren
 die hem god ghedaen had en dat orlo
 ghe bleeff staende en ellic schadichde
 den anderen daer hie mocht

Nv mach ich voert saime vanden
 heer van arhel en woet myt he
 voert ghynck doe hie syne slote aldus
 verloren had Wen sal weten dat die
 heer van arhel had ene zoen de willa
 hiet by des hertoghen dochter van g
 die ionc gheweest had en begonde een
 man te weerden desen willam beha
 gheder seer quellike dat syn vader he
 tot der last ghesat had en syn slote al
 soe verloren hadde en noch in den oer
 loghe bleeff ende was daer voer beducht
 dattet synen vader ende hem te marre
 last comen mocht en begeerde vande
 vader tot vel tijden dat heet soenen
 wolde mitten heren en sonderlinge
 myt hertoghe willam want daer oer
 re beyder uerderffnisse anlaghe bleeff

hie oorloghende soe dat die heer van ar
 hel ten laetsten qualic man van den
 saen Ende doe die soene sach dattet
 niet en batede wat hie synen vader
 bat ende syn vader nae ghienwe zoene
 en stont doe waert die soen toer nich
 en hier mede worden sie ton weder
 onder een dat hem beyden nae toe
 goeten verliese quam als men nae
maal horen sal want die soenne sach
 te ende dede soeken vrentscap an den
 besten van gorichem Dene oick seer
 mishaghe dattet die heer van arhel
 alsoe uterlic auentuerde teghen den
 ghenen die hem vel te rijk ende te
 machtich waren en dat hie orlochde
 om syn en syne kynder ewelike ver
 derffnisse die oick dit den here van
 arhel ghebeden hadden dat he hem
 van den oorloghe had willen laten
 helpen Ende doe die van gorichem
 vernamen dat oer heer niet te be
 rechten en was hie en bleeff inder
 hatdicheyt voert hoe qualliken
 dat hem verghynck doe ducht hem
 dat hie een verloren spil in hande
 hadde en menden wolde die zoen to
 syn vallen hie weer ionck ende toe
 comende zeer machtich van maer
 ghen by gheseten want hertoghe
reynolt van ghele syn rechte oon
 was vander moder weghen dyt
 an ghesien hier om ouerdroghen
 sie die besten van gorichem mitte
 soen beren ioncher en die waren
 der stede en der slote machtich

maecten verbonde ende wonschap te sa-
men Daer buene van ghemaect wor-
den als men doe seide Ende als die
heer van arkel vernam dat syn zoen
in deding was mytten van gorickem
sat op syn peert en veet tot gorickem
wert ende mendt dat benomen heb-
ben Ende doe hie aldaer quam ende
mens ghetwaer waert worden de poer-
ten toe gheslaeten en hie veet buet
om wen dat hie waechde hie ene
mochte niemande spreken noch
men en wolde niet in laeten Dyt
mishaghe hem zeer alst moghe-
lic was en et ys wal te vermoeden
dat hie zeer toernich mochte wese
op den ghenen die hem aldus wt-
den synen sloten en doe hiet alsoe
ghestelt sach hierde hy hem om
ende veet ten bosch wert nu mach-
men dencken woe den heer van
arkel to moede was en dat hie
diche moest dencken woe dat hie
weder by den synen comen mocht
en manigherhande weghe most
ouer dencken om ten synen weder
te raken alsoe dat hem dochte
tghesienste te wesen myt synen
zoene te ouerdraghen of hie con-
de en maecte heymelike vriende
toe die by den zoen toghen ende
daer mede spraken en de verspre-
kent also myt beyden dat sie ver-
lijet en vergynicht worden ende
doe die van gorickem dat vernam
men die mitten ioncker ouer-
draghen waren dat hie myt sy-

122
nen vader ouerdraghen was bouen
dat hem die ioncker ghelouet had
de niet myt synen vader te dedin-
gen ten weer by hem want sie die
last myt hem daer op an genome
hadden doe waren die zeer conwe-
den dat hem hoer ioncker dat ghe-
daen had en sochden voert quaet-
ste Ende doe die heer van arkel
myt synen zoen verlijet was maecte
een heymelic op set mytten zoene
in stilte weren in gorickem te co-
men en den ghenen dat thies te
brengen die hem buten ghesloten
hadden Ende doe die ioncker myt sy-
nen vrienden daer by quam en men-
de die stede ghetwonen te hebben Doe
worden die van bynen ghetwaer alsoe
dat sie doe niet vorderen en konden
en mostent doe ouerslaen en die ghe-
ne die mytten zoen ouerdraghen
hadden teghen den vader weren seer
bedacht ende saghen scharpelyken to
om de stat ende hem te beware wat
sie wisten wal quamen sie nider he-
ven hant van arkel sie weren ver-
derfft van lijue en van gude ende
om dat die der deding wal off ghe-
weest hadden doe die heer en de ion-
cker verlijet waren deden die van
gorickem versoken an hertoghe cen-
nolt van ghelre en van gulic die
een oem vanden ioncker van arkel
was dat sie gheerne by synen ghenen
den vanden ioncker ende van den
heren van arkel gheseyden hadde
dies hem niet onderbinden en wolde

Doe waren die van gorichem zeer begunen
en en wisten niet wat sie beghinnen
solden want sie hadden den hertoghe
van hollant myt al synē lande to via

De den byscop van vrecht mytten gan-
sen stichte an dese syde der ysele den
heer van vranen die stat van vrecht
en die mochten neryhent dat hoefte
wal te biden en waven begangen
lude want sie ghenen woest an nie-
mant en wisten en woldens eens
dat sie hertoghe willam van beyeren
wolden doen verſoken om te vernem-
men off sie tot iemiger ghenaden
myt hem comen mochten het weer
myt dedynzen off myt zoenen ende
dedene hermelic vertaſten dat ghe-
ſiede Ende doe die doer luchtighe
vorste dat vernam was he wil te ve-

den en dachtte mochte hie myt hem
dedynzen en ouerdraghen en also
an die sloce comen dat hie den heer
van arkel dan den homoet den hie
hem ghedaen had wal weder ugel-
den hadde en beual hermelic myt he
te spreken alsoe dat des hertoghe men-

de en die van gorichen by een quamen
ende verspraken van alre hande sate
die hem daer toe dienden also lange
dat sye myt guden berade ten laetste
eens worden by guet duncken van her-
toghe willam in deser manieren dat
die van gorichem solden hertoghen
willame ouerleuenen dat hies tot
gorichem en de stat dat hies mitter
stat van lederdam en hertoghe willa
solde hem louen in breuen tontheffen

van den heer van arkel en van synen
zoen en van alre last die hem offte
oeren vrenden in emigher wys daer
off comen mocht of van emighen he-
ren die hem des betynden wolden
en wat last hem daer af quamee

Daer solde die hertoghe hem een
hoef heer of woesen en dat ten eynde
toe myt hem tot draghen voert dat

die heer van arkel somighen van
yfen gheloefde hadde doe se ierstent
myt hem in die vede quamen wes
ſcade hem ghedaen worde om die ve-
de voerf dat die heer van arkel he-
den ſcaden verſetten solde en voer-
den schade den sie daer om ghele-
den hadden solde hem hertoghe wil-
lam doen ghenen hondert duſent
manlyſche ſchilde en hier op wor-
den den hertoghen willa die stede
en die sloeten op gheleuert En doe
hie die stede en die sloeten op ghe-
leuert Ende doe hie die stede ende
die sloce in had en die steden hem
ghehult en ontfangen hadden voer-
enen heren verſich die voerf her-
toghe die steden myt nyen priuele-
gien en hanenesten der steden vech-
te voert an mede te holden en dede
die steden beſetten mitten ghenen
den hies beloefde Ende die heer
van arkel en die ioncker syn soen
vernamen dat die moghende
vorste aldus an syn stede en sloce
ghetomen was en die myt synen
vrenden hadde doer beſetten ich

laet my dincen dattet doe beganijc
heren weren alst wal toe vermoden
is want sie mochten wal dencken
guten der hulpen godes nimmer
meer weder an die sloce te comen
nae der vrentscap die die heer vā
arkel hertoghe willam bewijst had
de by syns heren tijden hertoghe al
berts syns vaders nochtant arbeij
deden sie altoes woec onghesien het
hem was om weder by dat oer te co
men ende menden mochten sie
myt ghelijken luden in de stede co
men sie hoepden daer vrende te
hebben die hem helpen solden en
op alsulken troest en op dat hem
oer vrende wt gorickem deden
te weten hier op versamede de heer
van arkel en die ioncker syn zoen
een deel van oeren vrenden ende
oick weten lande van ghelice in
silve weren daer die ioncker me
de toe gorickem toech en by hulpe
der vrende vā bynen bedlam die
ioncker van arkel de stat vā go
rickem op des hillighen cencos
auont in den heriffst Anno 1407
an 1117 daer hie bynen vant
Walrauen van brederode die des
heren van arkel syns vaders
ghenangen man had ghebeest
sint dat men voer gorickem lach
Ende doe hertoghe willam van
beyeren vernam dat syne vrende
myt quader wachte gorickem
verloren hadden waert hie toer

195
nich op den ghenen den heet beua
len hadde alst wal mogelijk was mer
hie dede als een wijs heer en docht
om tmeest dat was om weder by go
rickem te comen en om die borch vā
gorickem te bewaren die niet veer
vander stat en stont daer ghen toe
uen toe en stont te hebben ende sat
op en toech tot gorickem mitter ha
est myt den ghenen die hie haeste
liken krighen conde en dede den
anderen riddersen en knechten te
weten en den steden hem mitter
meester haest te gorickem te volghe
en sloech hem neder by die borch op
een stede die quellunge hiet en bleef
daer liggen en sate off an den here
van nyanen en an die stat vā utert
en bat die by hem te comen alst ghe
siede Ende doe hertoghe rey nolt
vernem hertoghe van gulic dat zyn
neme van arkel myt den synen go
rickem ghekommen had en herto
ghe willam van beyeren myt cley
nen volcke voer gorickem hem ne
der gheslaghen hadde vergaderde
volle guder lude van riddersen en
van knechten en vol volcs wt syne
steden die hie in alsoe corter tijt sou
der voer daer quelliken mocht heb
ben vergadde wt want men seide
doe dat die van voer mude hoer lude
daer mede in der reysen hadden
ende waert want des hertoghen
van hollant daer hie voer goricke
lach ende hertoghe rey nolt toech mit
den synen te gorickem waert cor

nae Darchie hertoch willam ontfacht
 hadde ende streef of te voert niet veer
 van spijt en toech Doer waert daer her
 toch willam lach myt ontfonden ba
 nieren myt groten gheyncht van
 wipen en wolde myt hertoghe willa
 ghestreden hebben en doe die herto
 ghe dat vernam Die syne vrende
 noch niet vergadert en hadde bleef
 in syne legheer en betwaerde dat En
 doe hertoch reynolt dit aldus vsocht
 had en vernam dat hertoch willa
 doe niet steyden en wolde toech rech
 te voert weder van daer ten lande
 van ghelre wert sonder toeven en
 op den seluen dach in den morghen
 stont om teint soenen vren doe die
 hertoghe te spijt was doe quamen
 Die heren van uyanen en de stadt
 van verecht ter seluer tyt by archel
re kerck myt horen wonden ende sa
 ghen neuen hem ouer die ghelesche
 af ende an trecken en daer lach de
 lingen tusschen hem beyden dat die
 een by den anderen niet comen en
 woude en die ghelresche waren op de
 seluen dach weder in horen sloeten
 Ende doe hertoch willam toe goriche
 dat hues besat en wal betwaert had
 de toech doe van daer toe hollant
 waert daer hie te doen had en de heer
 van archel en die joncker syn soen
 droechen doe op in hertoghe reynolts
 hande die stat van gouchem ende
 die hertoghe dede die stat besetten
 en daer waert een gheleghen oerloch

Doe want die wanden hues scoten
 myt steen bussen in die stat ende
 die weer stat scoten weder opt hues
 ende dat bleeff alsoe ene wyl staen
 de en ellic wanden heren schadich
 den die een den anderen daer sie
 mochten Ende hertoch willam
 dijt syns niet en vergat makede
 woutscap mitter stat van amer
 soerde en waerts daer mede eens
 dat sie hem amerissoert openen sol
 den en dat hie ende syne vrende
 hem daer mede behelpen solden
 op die ghelreschen daer wt ende in
 te ryden zyn oerloghe daer wt te
 wuen en doe hertoch reynolt van
 ghelre dat vernam dede doe begri
 pen dat hues toe hoeplaken ende
 dede dat myt enen groten bolwer
 ke besetten voert in ryden van
 amerissoerd Ende doe dese otte mo
 ghende vorsten aldus in dat oerloch
 ghecomen waren doe begonnen
 hem te aepenbaren bynen vrecht
 dent leet was dat die stat myt her
 toeghe willam in die re de gheco
 men was daer voert of gheroert
 vren brochtent daer toe als men
 wist dat hertoghe willams mende
 tamerissoerd ryden solden offende
 toe en als sie dan tuerrecht quame
 en menden daer doer te trecken
 soe sloetmen die poerten toe so mos
 ten die van buten vome guen off
 om viden nae dat sie dan quame
 en dat moeste doe van den hiden also

334

337

Nota

339
weesen Ende in der tijt dat hertoghe
Willams vrende in amerſſoerſlaghe
ſoe plaghen die heer van culeborch
her Jan van vranen her aernt van
lepenbeech Die dat oerloch daghe
lys noerden van hertoech Willams
weghen tamerſſoerde te rijden en
by wylen te reysen ſom tijt twee off
Drie daghe Daer te liggen om te ver
nemen hoet in veluwen gheſtalt was
en wordens op een tijt terade dat
ſie hem ſterken wolden om i velu
wen te wecken en beſaten hem daer
toe en kreggen enen hoep van guden
luden te peerde ende te voet en doe
ſie wal verſien waren toghen ſie
we amerſſoert in veluwen en doe
dat vernamen die toe hoeflaken
in den bolwerck laghen lichten
oerden anchor en pijn den hem en
wech te lopen en begauen dat hies
ende dat bolwerck en lietent ledich
ſtaen ende die hollanſche heeren
myt oerden wenden toghen totten
bolwerck en weſteden dat en van
daer te merker toe en ſloghen dat
we en branden die huſe in den dor
pe en vol huſe daer om twent ende
die ghiene die te voete waren hadden
die meer moghen arbeiden ſe ſolde
op die reyse al ſulken ſcaden hebben
ghedaen daer men lange of ſolde
hebben weten tzeppen Doe die alda
ghesiet was toghen ſie weder bin
nen amerſſoert ende in der tijt dat
die ontfiende vorſten aldus myt
malcanderen oerloechden ſoe waere

197
nel heren ende wyſe lude by beyden vorſte
Die wal ſeghen dattet alſoe niet en dochte
ende beter voer die heren en den lande
weer vrede dan oerloch en plaghen
Wal mitten vorſten te ſpreken to ſom
tijden Dyt oerloch en docht aldus niet
ſtaende ghebleuen et weer beter ghe
dedmet dan meer gheoerlecht want
die lande worden ghebouet de lude ver
biſtert ghenangen en doet gheſlagen
ende alſulke plaghen die wyſe elc mit
synen heren te ſpreken en hoe die en
hoe wyſſlick dat men hertoghe Willa
Dyt by bracht van synen heymelike
wenden ſoe waren alle weghe voer
en nae ten ſolde nimmer meer van he
ghededmet werden hie en ſolde de
ſtat van gorickem weder hebben
en heer van archel bliuen wat hem
dat oick coſten ſolde en anders ene
mochtemen ghen antworde van
hem kringhen en dat en wolde her
toch vernelt dan niet doen en alſo
bleef dat oerloch dan ſtaende ende
doet die heren vernamen diet geen
ne ghebroken hadden de wue daer
mede begaen hoement beſt kaken
ſolde want wat die een hebben wolde
dat en wolde die ander niet doen en
waren daer mede beladen om dat
ſie hertoech Willams ſyn wal hande
dat hie alſoe nernſtich was van dat
hie begreep daer bleeff hie by En ſoe
wolde ick dat meer heren ſo ghesint
welen en dan oer zaken op rechten

op reden wolden setten noch en lieten der
 heren wende niet aff Diet gheerne ghe-
 dedmit saghen sie en arbeiden altoes
 om dat oerloch te breken en wende wold
 de die ene inier goricke beholden hie
 moeste den anderen daer wal een liefnis-
 se voer doen en worden daer op weder-
 sprekende mytten vorsten en verspra-
 ken dat alles sijn also lange ende also
 veel dat sie ten laetsten ghehoer krieghe
 also dat der heren raede weder by een
 quamen en verspreken alsoa lange
 myt guden voersien en myt ripen ra-
 de en by guet dincchen van beyden zy-
 den dat sees ten laetsten eens worden
 in deser manieren dat hertoch reynolt
 van ghelwe en van gult solde ouer ge-
 hertoghe willam van beveren die
 stat van goricken myt dat daer to-
 behoerde en hertoch reynolt solde den
 ioncker van arkel syne neue also guet
 hebben dat hie quijt schulde en ouer-
 geuen solde alle aensprake recht ende
 toe seggen dat hie hadde ander her-
 scapie van arkel en vanden lande
vander leede en van alre bestuiften
 die hem van den heer van arkel syne
 heer en vader daer off bestouue ende an-
 comen mochte en hertoch willa solde
 hertoghe reynolt daer voerscheven als
 dat ghesiet waer weder te geue tot re-
 deliken tijden te betalen hondert du-
 sent wancuysse crownen en daer me-
 de solden beyde vorsten en die ioncker
 van arkel myt horen hulperen an
 beyden syden mede ghesoent wesen
 sonder die heer van arkel solde daer

buten bliuen en hier waert een bestat
 op ghemaket tusschen den vorsten
 an beyden zijden en den ioncker van
 arkel een dach gheraemt bynnen
 den bestande te wijc te holden daer
 beyde die vorsten en die ioncker
 dan wesen solden datmen die soen
 dan daer seggen en wt spreke mocht
 en daer gheloeft en quijt scheldin-
 ge doen en oich te verwissen dat
 ghele te betalen en de zoen te voldoen
 en in der manieren vorst Ende doe
 die dach quam doe toghen de vor-
 sten tot wijc en daer waert die zoen
 wt ghesproken als vorst is Ende die
 ioncker van arkel guff ouer ende
 scholt quijt die heer scapie van ar-
 kel als voer gheroert is en die vor-
 sten deden zcher'heyt mytter zoen
 voert te waken en te voldoen nae
 dat die zoene volste en wt ghespro-
 ken was en hier mede worden die
 heren claerlic verlijct en ghesuont
 dyt gheschiede in den iaer van xij
 om tijnt sūte Jacobs dach in den
 somer Ende doe die ontsiende vor-
 sten aldus ghesoent en verlijct wa-
 ren spraken oerre beyder wende
 tsamen en menden dattet seer
 guet weer om meev vrontscap tuss-
 schen die heren te maken dat sie
 hem onder wylen versamenden
 te gader en quamen in in hollat
 op een ander tijt in ghele lant
 dat beyden vorsten guet dacht ende

Dat die een den anderen weten te la-
 ten als dat wesen solde en hier me-
 de scheiden die heren en ellic veet
 Daer hie te doen had en doe her
 wech Reynold mit lant van ghelren
 quam ouerdroech he mitten here
 van arkel en mitten Joncker syne
 neue van dat hie govickem oene
 ghegeuen had en gaf den heer va
 arkel dat hies te oien myt dat
 daer toe behoerde En daer toe my
 rynsche gulden witen tollen te lobet
 iaerlyc te boren en hertoch Reynolt
 gaff den Joncker syne neue die her
 scappie van borne mitten lande ende
 heerlicherden die daer toe behoerde
 en hier voer solde hertoch Reynolt de
 hondert dusent acouen behoelden
 Doe inder tijt en een wyl te voren
 was vel vrygdrachten bynen vriedt
 Dat die ghene daer voer of ghesproke
 is zeer toe ghebracht hebben mitten
 ghemen die hem an vielen wat
 synt der tijt dat die stat van vrede
 ierst in die vrede van arkel quam
 myt hertoghe Willam van beyeren
 voer soe en waren die niet te mede
 en sochten na der tijt alle die weghe
 die sie mochten om die lude inder
 stat conrusten te brengen als ierst
 myt brederode en myt gasebeke die
 doe vrygdrachtich waren daer sie
 mede in partye vollen en wolden
 brederodeschen wesen daer sie noch
 tant ghien noet of en hadden want

Dat oerloch van arkel was hem leet en
 sie haten die gheen die daer toe ghe-
 vaeden hadden en dat en dorsten se
 niet aepenbaren ouermits dattet on-
 ghelyc te goet was dat die heer van
 arkel der stat en den borgeren tot
 vel tijden ghedaen hadde dat sie noch
 tant niet behenen en wolden ende
 om dat die van brederode van oelden
 tijden der stat wende van lange iare
 ghetwist hadden en altoes vander
 partye van lichtenberch plaghen te
 wesen daer om wullen sie daer aen
 om die lude daer mede an hem te wic-
 ken en die ander hem letten mosten
 mosten gaesbecks wesen die gheene
 in vreden ghebleuen hadden ende
 daer nae doe die broder van mont
 foerde schellachtich waren stakē hem
 die selue lude oick daer in en vollen
 mitten vreden jongeren broders to en
 dyt was al om onruste te maken in
 der stat dese selue lude arbeiden alle
 weghe en rusten niet hoe sie die ghe-
 ne belasten mochten bynen der stat
 en verderuen die ghene daert hem
 op lettede alsoe dattet gheniel in de
 iaer van xij op sūte benedictus
 auont als hie verhenen woet dat
 die raet vander stat oelo en nye te-
 samen zolden wesen alsoe dat die
 ghene daert hem op lette en se altoes
 onruste sochten doe in der nachte te
 vueren om lopen en vel van horen
 vreden toe spraken om als die raet

vergaderen solde by hem te comen voer
 der stat huus Daer die anderen niet
 aff one wisten en des morgheus doet
 die ghene vernamen daer hem op let-
 tede worden bedruet en worden to et
 de dat somighe van hem wolden weder
 stat gaen lieuer dan oncruste om hoe-
 ren wille ghesien mochte of dat sie
 ni haesticheyden ouermallen hadden
 ghe worden en deden also en ghinge
 weder stat op den seluen dach als die
 raet doe vergaderen solden Ende doe
 die raet opt huus quam en woren do
 waert gherucht voer den huus vande
 ghenen die daer ghebeden waren te
 comen en riepen wy willeent ghericht
 hebben alst ni gheset was off wy wille
 sien en weten wie sie syn deet wesen
 willen en den luden hadden sie wijs
 ghemaect dat die ghene daer hem
 op lettede die stat vercoft hadden en
 zolden die hertoghe willam van beye-
 ren ouer gheleuert hebben om volle
 guets dat die daer of hebben solden
 en dat gherucht en die onsedicheyt
 was te groot die daer ghebesicht waert
 en duncten den raet daer toe dat sie
 mosten doen dat hem behachlic was
 en die stat te verbieden den sie wolve
 ende som van den ghenen de bynen
 waren in der vangenisse leggen
 Daer heer herman van lochorst doe
 doemden een woerganger na was
 dat ghenen ghesteliken luden buer-
 de te doen dat hem nae van gods
 gheniden gheloent waert ende daer

mostemen rechte voert die brantdor-
 ke luden eer die raet van den huus
 ghinck en daer word die stat verbo-
 den Jan van lichtenberch van lan-
 cloen van clarenborch die doe bor-
 germeysters waren wolver grauert
 die doe ouerste olderman was beelut
 proys die lange iaren schulde tot
 vrecht ghetweest hadde en dyt ghe-
 schiede bynen vijff wren mee dat
 sie wt ghegaen waren en sonder
 niemant te talen te setten nochtat
 dat daer vel guder lude waren
 dent mishaeche meer daer en
 dorst niemant tieghen seggen ende
 ellic dancte gode dat hic myt ruf-
 ten mochte wesen en doe sie de voer-
 ghenomende personen wter stadt
 hadden doen leggen onlange daer
 nae worden sie te raede dat sie der
 ghenre maghe en wende den sie de
 stat verboden hadden een deel wren
 raede worden ghesat om dat die ghe-
 ne moghe en solden hebben oeren
 wenden te helpen en dyt deden sie
 nu vijff of vij op en ander tijt des
 ghelijcs want sie waren beducht
 hadden siet te zeyde ghenomen
 dat mens niet ghehenget en solden
 hebben en nament daer om al ghe-
 deelt nu en ehter

344
 Nu wil ich wat ensten hiet of en
 en sinnen van den ghenen die sie
 die stat verboden hadden die ver-
 gaerden hem te amerssoerde en

worden te daede dat sie screuen ander
raet oelt en nye en wolden hem beo-
nen dat hem die stat verboden was so-
der misdaet bouen der stat recht en
sonder yement van hem te talen te
setten en welen ouerbo dich myt ho-
len brieuen woldese yemat an spreke
van boesheyden of van iemighen on-
redeliken saken die sie ghe daen-
mochten hebben sie wolden daer off-
ter antworde comen voer horen ghe-
nadighen heer van utrecht tot wat
stede die ontfiende heer wolden sonder
utrecht en wolden oer saken aldaer
soe verantworden alst den hoech ghe-
boren here zyne ridders en knechten
ducht datment verantworden solde
ende die breue hielden in een antwor-
de en worden utrecht ghesent drie
werff of meer en wat die ghene scie-
uen die wt waren ten mocht niet
helpen of baten sie wolden sie baten
holden. en doe die ghene den die
stat verboden was ghen antworde
op oere breue en condon ghekrighe
doe versochten sie den hoech gheboere
vorst oeren here van utrecht en scie-
uen hem woe sie in die stat ghesae-
uen hadden en welen noch ouerbo
dich hoer sake by hem te trecken en
op een tijt als die voer siemighe heer
utrecht was toende die breue in
oen ghemeeen capittel daer die ge-
meyne clesij ridders en knechten
veersament waren en daer worden

201.
Die breue ghelesen in teghen ouerbo dich
des doemdekens Jan van den spiegel
en meer oere vrende en die breue hiel-
den in dat ghene die wt waren van
eniger boesheit die hem yemat an seg-
gen wolden om hem te verantworden i
oels heren sloten daer voer wolden
gaen en lieden daer voer wes ridders
en knechten ducht dat sie daer voer
lieden solden en doe die doemdekens
en Jan van spiegel dat hoerden sprake
daer op en seiden dattet ghen tijt en
waer van den saken daer te spreken
en daer braken seet mede en doe dat
vernamen die baten waren daer hem
dat niet en vorderde wat sie baten dat
hem oer ghenadighe heer niet helpen
en mocht myt mondeliken versochen
en niet en baten hoe volda dich se wate
doe dachten die tmost verre versocht
wesen en vollen doe an hertoghe wil-
lam van beyeren die voer genoemt
is en geuen hem oer saken tokenen
en baten syne hogher doerluchtiger
moghentheit oetmodelike om gods
willen dat hie oer lijf en oer guet in
syne besceemnisse wolden nemen wat
syn ontfiende ghenade wal bekende
dat sie in den saken daer syne ghenade
in benoemt welen ghen scholt en had-
den als van der stat hem ouer te le-
uelen Ende want die moghende
vorste wal wiste dat daer niet an en
was daer om oetmodichde he hem
ende nam sie in syne besceemnisse

ende seide mede hie Wolde oerre ghebeden
 hen alst hem boerde Daer De ghene
 Die verdrucen waren god onsen here
 en synre hogemoghentheit alte zee
 van loueden ende dancten ende toe
 mael vrolick daer van waren en mede
 Die ghene die oer wende waren des ghe
 lijs en volgheden vander tijt voert de
 Doerluchtighen vorste en togghen hoer
 sake an hem in den seluen iaer maect
 ten der vorsten vrende een vergadde
 vinge om die vorsten by een te brenge
 alst voer gheraemt was alsoe dat her
 toech Willam op sat myt een deel van
 synen ridders en knechten en veet in
 veluwen Daer hertoch Reynolt hem
 teghen quam en alte vrendeliken hem
 Daer ontfecht alst wal gheboerde Daer
 bleuen die heren te samen ses of soue
 daghe en waren rechte montelike tsa
 men alsoe dattet gheueel op een tijt
 doe die vorsten te samen waren dat
 hertoch Reynolt sachte tot hertoch Wil
 lam neue v mach lieue Wesen dat
 wy ghesoent sijn doe seggede hertoch
 Willam neue waer by doe sachte her
 toech Reynolt neue weer wy niet ghe
 soent gy hadden my ghenangen ghe
 weest doe sprach hertoch Willam we
 der neue het hadde quaet te doen ge
 weest doe seggede hertoch Reynolt
 neue het is waer en op dat ghys te
 bet ghelouen moecht het solde ghesiet
 hebben en die meeste van nissen lande
 solden daer toe gheholpen hebben en
 doe hertoch Willam dat hoerde sloecht

en wech voer een huerte meer hie Duch
 te anders en doe die heren hem een
 wyl aldus vermaect hadden do ghe
 uelt alst plecht al weven die lude
 een iaer te gader nochtant moster
 een schej den Wesen en alsoe ghesae
 Det al daer Ende hertoch Willam
 nam oerloff en veet te hollantwert
 en hieldet in ghedachten vander van
 gemisse daer hem hertoch Reynolt
 off ghesacht hadde en bedochtet me
 nicks sijn in hem wie dat Wesen
 mocht van synen onder saten dec
 hem den ongeloue doen zolde ende
 waert wal denckende op sommighe
 heren daer hiet beste ver moeden
 niet op en hadde die den hoff van
 hollant plaghen te ver soeken en
 wyl niet ghedaen en hadden daer
 hem wal an tswuelde dat sic her
 melike montscap myt sijn viande
 hadden nochtant dat hiet ver bor
 ghen hielt en gaf luttel van synen
 vrenden te hemmen en hieldet alsoe
 lange dat mens mit ghemeyn niet
 en vernam en om dat dese saken
 den ontvenden heer alsoe nae laghe
 en noch hie nochtant niemant ene
 wolde belasten hie en wolde daer
 meer beschejts van weten soe bleef
 die sake alsoe ene wile staende dat
 my Duchte van enen groten heer
 alre wiselic ghenomen Wesen van
 dat hem alsoe vel dede soe sedelich
 te ver volghen en ist als men plecht
 te seggen dat men des mans wyl

heyt by synē werken hemmen mach
 soe doer ick coal sarnē dat hertoech
 willam een wijs heer was in synen
 tijden want hie hem myt gheerne ha-
 esticheyt ontghinck en ontghenck
Ende om meel bescheyde daer van
 te wetten soe wil ick meer van syn-
 re wijsheyt sarnen die hie dede die
 vol wiser heren niet ghe daen ene
 hebben noch en hadden die hie noch
 tant al wiselike vernolliche als
 men horen mach wattet ghincel
 by syns heren syns vaders aelbrech-
 tes tijden dat hie also teghen hem
 bedraghen was dats syn vader niet
 sien en wolde noch by hem hebben
 ende wat onscholt hie daer voer de
 de het en mocht hem niet baten
 en het was den vader leet dat dat
 hie inden lande bleeff **E**nde doe
 hertoech willam dat verua de doe
 greue van oesterwant was dat hie
 also stont mitten vad' wast he seer
 leet te horen en en wolde den vader
 niet verwoeren noch teghen synen
 wil niet in den lande bliuen ende
 wolde lieuer ontwille buten landes
 liden dan teghen syns vaders wil-
 le in de lande te weesen nochtant
Dat hiet wal wiste weet hem dede
 en soldet den ghenen wal thius
 hebben doen brengen had hie ghe-
 wilt meer neen die wise heer en
 wolde synen vader alsoe volle niet
 verwoeren en dachte mochte hie
 leuen en worde hie heer hie soldes

ghedencken en sat op en veet wt synē
 heren syn vaders lande en veet tot bre-
Da en bleeff daer ene wile liggen also
 dats ten lesten den vanden verdroet
 dat een ceiffsoen van hollant aldus
 wt den lande solde weesen daer men
 ghen brucken off en hoerde en spra-
 ken alsoe myt hertoech aelbert synen
 vader en onder wijsden hem also dat
 hie te weden waert myt synē zoen en
 dat hem lief was dat syn zoen weder
 int lanc quam en dyt waert greue
 willam laeten weten diet gheerne
 hoerde en veet doe weder in hollant
 en hielt hem also sedelic voert alsoe
 lange als syn vader leude dat hie
 den ghenen diet hem ghe daen had-
 den niet en misdede en om dattet
 my dunct dattet een altegooten do-
 ghet was en sonderlinge wijsheit van
 den zoen die hie doe besichde en om
 dat ick voer ghedoert hebbe dat men
 des mans wijsheyt by synē werke kent
 en hem hertoghe willam in synre
 lust teghen synē vader hem sedelick
 ghehadde hefft soe machmen wal van
 hem sarnen dattet een wijs heer in
 synre tijt hefft ghe weest
No wil ick voert sarnen van
 den doemdenen van Jan van
 den spiegel en van horen vanden
 hoe hem die hadden doe sie den mo-
 ghenden vorste oeren heuen den bys-
 scop in den capittelhuus alsoe gheant
 woert hadden ruwenden van den ghenē

Die verdreuen waren en die sake alsoe
staende bleeff ende die edel bisscop daer
niet meer toe en dede doe waren sie woe-
lich en bezwaerden der ghenie wende
die buten waren van daghe te daghe al-
toes meer en wie van oerre montsarp
niet en was of den mishaghe de dat se
deden en dorsten niet spreken en dan-
ten gode dat sie swighen mochten oick
wat sie bedreuen en dit duerde aldus
ene wijl en ten laetsten doe sees to vol-
le maecten doe begonstet den luden te
verdrieten en oick verdroutet many-
ghen man die van ampten waren
en van neringen dat sie hollant niet
ghebruken en mochten die daer groet
verlies by hadden en die begonnen te
spreken en te seggen men en mochte
ghiene gride stede hoelden die luden
mosten waren en verkueren ende by
werden verdrifflic deser woerde ende
Deser ghelijc wellen vel opter straten
doe dat volc sprekende waert en wat
men daer af seide hoe dicke ende hoe
vel ten bate niet en die lude worden
alle daghe meer misnoet en harden
in den saken want sie sonder neringe
saten en ghynigen groet guet tustere
also dat gheueel des vrydaghes wer-
pmysteren in den iaer na xv als de
raet oele en nye tsamen ghebeest had-
den dat een van Janus knechten die
hem vollichde als Jan van den bu-
se ter plaets wart ghynck en waen-
de aldaer ghegeten hebben dat een
vander sate knechten by Janus knechte

ghynck dien Janus knechte onberdelike
van hem stiet dat der stat knecht
quellich nam en gaff som na sijn
wenden te hemmen den zeer verdocht
en quamen tot Jan eer hie eten
ghynck ende seiden tot hem Jyt heft
desse nye knecht ghe daen der stat
knechte ten statet ons niet te lyden
tys te volle dat gij ons doet myt den
nissen en die lude begonne te lopen
by der plaetsen op Jan doe Jan dat
sach trat hie in een huus en die do-
ren worden ghesloeten en onlange
daer nae uerna niet die van den ue-
deren en scoten te samen en qua-
men an die plaets en doe die an
die plaetse quamen volmen voer
dat huus daer Jan sijn was ende
men wolde die doren op slaen ende
doe Jan dat vernam viel hie achter
ten uinster te en peen hem een
wech te comen Ende doe die dom-
deken dat vernam dat Jan also
gheuaeren had pynde hem mitter
meester haest bouen in die stat
en mende daer hulpe gheuonde
te hebben en doe dat die ghenie
vernamen die an den plaetse wa-
ren seijten hem nae en ghenie-
ten den doemdenen by den regu-
leren en daer boert hie en iacob
sijn broder mit doester ghe druct en
van den daghe tuden sijn danc-
he weter stat gheley det En daer
nae Jan van den spighel onde
wederich sijn broder ysbrant na
der N Jan van den massche mit

myt meer van oeren vrienden hier
 mach men merken alsoe na gheluc
 en ongheluc by een syn want des
 morgghens doe die domdeken ende
 Jan van spighel op stonden waren
 sie zeer ontzien inder stat ende elc
 man vruchte oerte ende eer aen
 de worden sie tot oeren onwille wt
 der stat gheleijt en dat mosten sie
 lieden en daer en dorste niemant
 teghen spreken hier om raede ich
 allen guden luden om te dencken
 en onsen heren god voer oeghen te
 hebben en wec van beswende is die
 doe den luden recht en vreden soe
 maecte gode en den luden behaghe
 meer gheswelo en onghenaede in
 machten ouer de lude besicht plecht
 got geerne te wreke ende doe die
 doemdeken en de andere wt der
 stat waren behoefdens die ghenne
 diet hem ghedaen hadden wyselic
 toe te sien want daer bleue lude in
 die den doemdeken en den synen
 wal gheholt waren en daer ware
 die som wal voerbédacht ende som
 menden ten weer ghien noet noch
 tant om al druck mede te verhue
 den soe lieten sie wec off die daer
 hem an wyselic by hem comen
 en lieten die an oer hant tasten
 en loueden ellic by oeren eedee
 midmer meer teghen hem noch te
 ghen oerre vrende welo te doene
 noch den doemdeken myt den sy
 nen niet te verstaen in ghenne

Wys daer die ghenne die bynnen were
 hadt got niet gheswelo by verderft solde
 hebben want die selue lude die an oer
 hant ghetast hadden. hadden een he
 melic opset ghemact op die ghenne
 die bynnen waren doet te slaen die
 den doemdeken verdreuen hadden
 en dat solde ghesaet hebben op sunte
 johans dach decolacio inden seluen
 iaer en dat opset waert ghebroken
 alst got wolde dat daer niet of ene
 quam en mens ghetwaert waert va
 somighen daer den luden wal arme
 twijelde dat sie dingen in den syn
 ne hadden daer lude om ghemangen
 worden diet apenbaerlic sijden dat
 et ghesaet solde hebben daer ouer ghe
 richt waert ende doe dat vernamen
 die den doemdeken verdreuen hadde
 worden te raede en sanden hoer wien
 de in den haaghe by hertwech willam
 van beyeren om myt hem te dedin
 gen van sulken ghebreke als he an
 der stat hadde en die stat an hem dar
 vende toe hulpen dattet verlijet ende
 ghebroken waert doe worden weder
 in ghezoent die ghene die den dom
 deken mytten synen verdreuen had
 en dat ghesaede in den seluen iaer
 en quamen weder in die stat sunte
 gallen daghe Als her Jacob van lich
 tenborch proefft tot sūte peter Jan va
 lichtenberch van lansfoden Jan va
 clarenborch Walter grauert beint
 proys myt oeren vrenden Ende doe

hertoghe willam mitter stat verlijet was
onlange daer nae bereyde hem die
ontsiende heer en vorst en voer tusschen
om myt synen vrienden daer volich
te weesen Ende doe inder tijt als hie
in der stat was quam hem die bot-
scap dat syne vriende den heer van ar-
kel in brabant ghenangen hadden
op sute kathermen dach int iaer van
70 en te seuen berghen ghesent en
doe die doerluchtighe heer dat ver-
nam was weder maeten moelic ende

Sancte gode daer alle guet aff comt
dat hem dat gheschiet was ende nam
oorloff van synen vrienden en voer te
hollant weret en dede den heer van ar-
kel al daer brengen daer hie alre ha-
de saken off vernam en wie hem in
hollant ghenangen solden hebben
en hertoghe vernolt gheleuevt zolden
hebben daer hem die heer van arkel
vol bescreyt af seide Ende doe hertoghe
willam wiste diet hem ghedaen sol-

den hebben nampt zeer wyseliken
en en verhaeste hem in ghenon din-
gen nochtant dat hem voer wal ghe-
wyuel had an den ghenen en hielt
die zaeke een wyl staen dat mens
niet en wiste ende ten lesten waert
dat luctbreecch op wien dattet gheruch-
te ghinc en doe dat vernemen des
heren vriende daert gherucht op ghinc
doe quamen die tot hem en seiden
watmen hem ouer seide en beden he
want die saken hoghe droghen ende
lastich waren dat hie hem verantwoer-

den wolden want men daer vele of sei-
de en die heer seide hem weder het
weer hem leet dat hie beruchticht
ware en quame quelliken toe en
wolden hem alle weghe verantwoerde
to steden daer hie vielich comen
mochte en doe syne vriende dat van
hem hoerden veruollichden herto-
ghe willam daer op en baden syre
ghenaden hoden heer ter antwoer-
de setten wolden en ene dach van
rechte te leggen hem en syn guet
te verantwoerden en hem gheleyde
daer op te gheuen of en an te com-
men dat hertoghe willam dede en
leyde hem een dach van recht En
dede den heer van egmonde daer
ghen daer te comen om hem te
verantwoerden ende doe die dach
quam doe verbleeff die heer van eg-
monde en en quam niet voer en
hertoghe willam veruollichde den
heer van egmond voert en verwa-
den heer van egmond van lijue en
van gude en doe die hertoghe also
verwonnen hadde cort daer nae
seyte die ontsiende vorste van syne
raede en oich van synen steden
voer yselsteyn en dede daer eyse
die stede mitter borch als hie myt
rechte toe ghebyst was daer synen
vrienden weygheringe van ghesae-
de die hie daer ghesant hadde en
als den edelen vorst dat ghesent
waert nampt sedelic en dacht der
most meer toe ghedaen wesen hier

557
om versamede hertoghe willā een deel
vā synen ridders en knechten en
mede van synen steden wt hollant
in den iāer van xviij om trint sūte
marie magdalenen dach en sande
een deel van synē luden voer ysel
steyn en toech seluen tot schoenhoue
en wolve hues ende stede beliggen
en doe die vorname des herē ma
ghe van egmondt Als die hondert
van gaesbeech die heer vā culeboord
en her Jan van vranen was daer
lede toe en henden hertoghe willā
also quame hie daer voer he solde
van synē willen wal hebben ende
soe wisten sie den heer van egmond
verdoanen en hier om versochten
die voerghenoenden heren herto
ghe willam en baden synen ghenē
den oft hem lieff weer sie wolden
spraken mitten heer van egmonde
en wolden besien off sie yet guets
ghededingen condē syn ontfien
de moghentheyde mede te wieden
te brengen dat hem die edel vorste
lieff liet wesen doe reden die heren
by den heren van egmond tot ysel
steyn en spraken daer mede veel
en manichs sms als dat wal toe
vermoden is en reden weder tot
her toech willam van den hertoghe
weder tot yselsteyn en reden dich
ouer en weder ouer en brochtent
ten lesten daer toe dat die heer
van egmonde en willam syn bro
der solden ryden wt yselsteyn ende

207
behoelden oer rjde hane die sie daer
bynen hadden en bliuen wt den lā
de van hollant en zeelant en een
zolden daer niet weder in comen
ten weer by wille en consent hertoghe
willams ende die heer van egmonde
solde ouer geuen en quijt schelden alle
recht en toe seggen dat hie hadde an
den huese ende an der stede tot ysel
steyn en ander heerlicheyt tot herto
ghe willams behoeff Ende die herto
ghe solde den heer van egmonde uer
lys doen wtreyken tot ewighen da
ghen hem en den synē te betalen
twe dusent oelde schildē heren willā
synē broder seshondert crownen ende
der moeder van egmonde oerde bey
der moder viij wonen tot hoerue
lijstucht en die ghesaede aldus in
der manieren woerf en waert beke
uet an bey den zjden en hier opreet
die heer van egmonde en heer wil
lam syn broder wt yselsteyn en her
toech willam sende synē wende al
daer die hues en stede in namen tot
synē behoeff en die gheme de daer
wōnachtich wēren ontfengen herto
ghe willam voer oeren heren ende
loefden hem trouwe en hoelt te we
sen en zwoeren dat ten heyligen en
dat ghericht beualmen van synē
weghen te bewaren en doe die ont
siende vorst dese saken aldus gheeynt
had waert bedenkende dat hie tot
synen daghen quā en ouer vijftich

iaren oelc was en ghyene kynder en had
 de dan een enighe dochter die heghe
 hiliet hadde an des conyns zoen van
 rianrich den oelsten sonder een ende
 bedachte hem seer voersienlich weert
 dat hie stouue dat syn dochter dan
 verdrucket mochte weerden van her
 toghe Jan syn broder van der greef
 scap van hollant en van zeelant ende
 die heerlicheiden daer of myt machte
 mochte trecken ouermits dan syn
 dochter jonc was en een vrouwe per
 soen om dat te verhoeden soe dede die
 wyse vorste op een tijt by hem comen
 die ridderschap van hollant en van ze
 lant en des ghelijcs die hoeft steden van
 den landen voers en begeerde van he
 of hie aflinich worde dat sie dan sy
 re dochter bystandich en beholpich we
 sen wolden hoer inder heerlicheit te
 beholden teghens den ghenen dies he
 onder wynden wolden want syn doch
 ter oer rechte vrouwe weert stouue hie
 sonder manlike ghebuerde daer sie
 hem doe op bereiden en daer een tijt
 op gheraemt waert elc myt syn beva
 de weder te comen by hem alst ghe
 saede daer die heren en ridderschap to
 antworden en die steden des ghelijcs
 waert dat hie aflinich worde dat got
 verbieden moeste sie kenden syn docht
 uoer oer rechte lants vrouwe en wold
 den oer dan doen al dat sie schuldich
 weten te doen en doe die ontsiende
 vorste dat alsoe verstant wast he har
 de zeer lieff te horen en dancte hem

zeer en begeerde van hem hie wold
 ene breeff daer off laeten maken
 en bat hem den breeff te bezeghelen
 daer sie toe antworden sie woldent
 doen en die breeff waert ghemaect
 en beseghelt dat synre dochter wald
 diende nae synre daer hier machne
 hoeren grote wijshheit van den ont
 sienden moghenden vorste dat hie
 syn eynghe lieue dochter alsoe be
 sorichde by synen leuenden lijue op
 dat sie niet synre doet inder heerlic
 heit onbelast en myt vreden bliuen
 mocht en doe die doerluchtighe
 dyt aldus ghemaket hadde doghe
 vielt dat hie zeer veruollichtet waert
 van synen riddersen en knechten en
 van synen steden wt henegouwen
 en begeerden alte zeer van hem
 dat hie in synen lande van henegou
 wen by hem comen wolden om dat
 lant te bestuden want die hertoge
 van burgoengen myt groten volche
 by hem lach diet al verderfden daer
 zie quamen en die moghende vorste
 die synen ondersacten mynde en syn
 ridderschap seer lief hadde doe hie
 hoerde dat sie beladen waren beroy
 de he hem daer te varen en toech
 mitter meester hreest in henegouwen
 ende doe inder tijt doe die ontsiende
 vorste in henegouwen was waert he
 by ghebrachte dat dolfyn een oelste
 zoen te rianrich ghestouuen was
 also dat syn zwagher synre dochter

man een recht leen volgher ende ver
 beyder der cronen van iranchick was
 ende doe die doerluchtighe vorste
 hertoghe willam vernam dattet
 waer was al wast synre dochter
 groet toter wachten te staen na des
 conincs doet oers mans vader co
 ginnre van iranchick te wesen
 nochtant verhaeste hem die ontscien
 de vorste in ghienen stucken meer
 verbeyden die voersienlic dede hie
 synen zwager synre dochter man
 die doe by hem was ouer lanc bey
 den en toe maken en bereide hem
 mede als men synre zwager ontbo
 de tot iranchick wart te comen
 als hie wal wiste dat men doen
 solde ouermits dat die conynck
 sach was en al iranchike tot en
 rusten stont van des hertoghe doet
 van orligens en mede vande gro
 ten oerloghe dat doe was tusschen
 iranchick en engelanit alsoe dat
 zyn zwager doe dolfijn oelstezoen
 te iranchike ontboden woert te
 iranchick te comen Ende de ont
 siende vorste hertoghe willam sat
 op mitten dolfijn synre zwager ende
 reet daer mede in henegouwen
 om voert te parys te wecken en ver
 beyde al daer der heren die den dol
 fijn daer tghen comen solden Ende
 bynen desen quam een den dolfijn
 wal gheloefde nyt enen suuerlike
 panser dat van alte groten uordel
 was en brachtet den jongen conynck

Dene alte wal behaghe de en toecht dat
 rechte voert an en weder wit en cort
 daer nae waert die ionge conynck siet
 daer vel meysters by ghehaelt worden
 die hem niet helpen en condon want
 dat venijnt was soe starck en soe ver
 gecomen dat hem niet te helpen en
 was en starff doe men saeess wij
 en dat dede licham waert ghebaesent
 en tot parys gheuoert daer mogelic
 wel woude om ghebeest solde hebben
 hadde die conynck ghesont ghebeest
 en hadmen wrede in iranchick ghe
 hadt dat leyder niet en was ende die
 ontsiende vorste hertoghe willa al was
 he bedruet van synre swagers daede
 sat op en reet by den hertoghe van
 burgoengen synre zwager en arbeyde
 seer synre lande te besadden en wote
 staden te hoelden en bynen deser tijt
 dat hertoghe willam in henegouwe
 was waert den ontsienden vorst syn
 been heffende daer hie by wilen plach
 ghebreck an te hebben dat hem in voer
 tijden een hout ghebeten had daer he
 sieth an woert doe hadde die ontsien
 de heer ene meester by hem den hie
 ghelouede bouen ander meysters en
 liet die by hem comen en nam liet
 vanden meester wat beste totten been
 ghedaen were die meester dede als
 een eoheloes man sonder emich beluet
 van anderen meysters den edelen
 moghenden heer syn been snijden
 daer hie die sericheyt an hadde ende
 mende het weer sonder anyot en solde

Daer ghenade van heighen ende vander
 tijt voert Dattet been ghesneden was soe
 argherde dat been van daghe to daghe
 en doe die doer luchtighe vorste hem be
 uolde doe hem wal dat syn leuen daer
 mede ghecorret zoldt wesen en berende
 hem daer teghen als hie best conde so
 bijchte hie en nam dat hillighe sacra
 ment en waert bericht mytten hilli
 ghen oly en op den lesten dach in den
 meye mit jaer van xviij sciede die
 ontfiende heer van deser ellendiger
 werelt en beual syn edel siele in han
 den des almachtighen godes na dat
 hie die greeffsax van hollant auffsche
 xij en xij iaren in groter even be
 richt en vegiert hadde dese edel heer
 doe hie doet bleeff. Was ontfien in sy
 re tijt en had in syne landen allen
 driën als henegouwen hollant ende
 zelant wal tot hem en was der lande
 also machtich als een heer wesen mocht
 te dese edel vorste liet een cynighe
 dochter die iacob hiet en was myt
 hoerre moder by oeren heren doe hie
 sturff en waren wter maeten rouwich
 als dat wal te vermoden is want sie
 verloren den ontfiensten hierde in
 den neder lande gheseten was dese
 grote vorste waert eerlick begrauen
 in henegouwen

¶ Doe die edel ontfiende heer aldus
 ghestoruen was onlange daer nite
 quam die byscop in hollant en daer
 om t'mit dat hie doet was daer vel
 guder wyser lude hede toe was en sie
 waren daer oick dent lieff was ende

zwaerlic daer nae becoften en die doer
 luchtighe vorstynne vrou iacob bleeff
 mit yste nae oers vaders doet in
 henegouwen en cort daer nae ont
 fingen vanden heren vidders ende
 knechten vanden steden en vande
 ghemenen luden tot eenre lants
 vrouwe ghehuldt en ghe daen als
 daer toe behoerde Ende doe de here
 van egmonde en her willam syn
 broder vernamen dat hertoch wil
 lam saligheer ghedachten ghestorue
 was versamenden in silre wesen
 een deel lude bynen eenre corter tijt
 daer her willam van egmonde mede
 toech voer yselsteyn en by hulpe van
 wenden die die heer van egmonde
 daer bynen hadde soe woert heren
 willam enten smen. een poerte op
 ghe daen daer sie in quamen ende
 kregghen die stat op des hillighen
 crans scilamietos dach als die dach
 toe comende was en dat was opten
 elfften dach daer nae dat hertoghe
 willam ghestoruen was meer die
 borch tot yselsteyn en conden se niet
 kringhen want die casteleyn ghe
 waert waert en behielt die borch tot
 der hertoghynen behoeff en doe dat
 vernamen die ionckers van briede
 rode en van montferde dat here
 willam van egmonde mytten syne
 in yselsteyn ghecomen waren ende
 die casteleyn der borch machtich was
 deden als ghetrouwe ionckers En
 sloghen alle dynck oener ende besa

ten hem daer toe den castelen te hulpen te comen nochtant dat vrouwe Jacob gheeyne van hollant noch hene gouwen was en ellic van hem solden myre vrouwen wende toe spreken die elken best ghelegghen waren en bidden die myre vrouwen te baten te comen ende dat most cort ghe daen wesen want die vanden huse niet wal ghesatet en waren also dat die joncker van montfoerde toech an die stat van utrecht en begheerde seer wontelike van vrouwe Jacobs wegghen dat die stat oer te baten comen wolde en helpen oer die ghenen becrachten die yselsteyn ghesonnen hadden die joncker van brederode en hie woldem daer guet voer wesen mochtmen yselsteyn weder kryghen in vrouwe Jacobs hande datmen die borch tot yselsteyn solden neder leggen en slechten en de muiren vander stede des ghelijc ende om dattet verkrighen niet guet en was soldemen den ghenen toe baten comen die op den huse laghe soe woerts die stat toe raede dat sie myre vrouwen dienen wolden en bereyden hem daer toe en togghen des vyg daghes nae sacramenti voer yselsteyn en doe die joncker van montfoerde vernam dat de van utrecht voer yselsteyn waren quam rechte voert by hem inden velde en schieten ter stont oer wien de ten huse wert en doe die by den

218.
huse quamen hadden die vander stede dat huse ghesonnen en doe die van montfoerde en die van utrecht vernamen dattet huse ghesonnen was namen corten raet en ouer droghen dat sie daer bliuen wolden lieuer dan sie soe weten velde trecken wolden en wolden daer ver wachten der ghenen die hem goet verliene wolden ende onlange daer nae qua die joncker van brederode myt synen vrienden en den behaghet wal dat sie daer bleuen nae den dat dat huse ghesonnen was en bleeff mede en cort daer na quamen die hollantsche steden vast an en die van utrecht den manich leyt wt yselsteyn ghedaen was arbeiden al dat sie mochte om by die stat te comen. deden granen en bolwerke maken en maecten oer bolwerke alsoe nae der stat datmet myt ene boghe te somighen steden ouer scheten mocht Ende doe dat vernam die doerluchtighe vorste her toch Jan van beyeren die elect tot ludich die broder was van herwoech willam dat synre mychten wende daer he een oem van was voer yselsteyn laghen bereyde hem als hie yst mochte ende quam voer yselsteyn by synre mychten wende en sloech daer neder en bleeff daer by hem liggende en die van utrecht die wal wisten wat hem daer anlach die en lieten hem niet valen en werven nacht en dach in der weer sonder afflaten om lede te doen die in der

stat en op den huse laghen want daer waren mede in ghecomen somighe vandes stichtes vanden en ouch een deel van den ballingen die mitten doemden en myt Jan van Spiegel verdecuen waren van utert hier om een wilsen vander stede te hebben waren die van utert al tijt onledich en rusten luttel en die van bynen vernamen dat alle die steden van hollant daer waren en die van amerfoort des gheleijx doe saghen sie wal dat men sie besiten wolde also dat sie doe dedynge sachten en sprake begheerden alst ghesaede en ouer die deding ghynge her willam van esmonde ende die ghene die myt hem van buten in ghecomen waren daer die van yselsteyn yne vercloet worden en dat deding wel roit want sie tot ghenen besit besaet en waren en gheen ontfer en witten daer sie hem toe verlaten mochte soe waert dat deding aldus ghesloten dat her willam van esmonde mit den gasten die myt hem daer in gecomen weren solden gaen tot yselsteyn myt alsulker hane als sie daer ghebracht hadden en men solde sie gheleiden toe myn dam toe en solden voert trecken sonder hoede te hebben voer myne vrouwe woef die borch mitter stede ouer ghegeuen Ende doe dat deding alsoe ghesloten was en de deding lude in die stat quamen waert den van yselsteyn ghesacht dat sie gaen solden in die nye stede het weer

ghezoent gheloefflike deden sie also Ende her willam entegheen de mit hem van buten in ghecomen waren toggen oers wegges en worden gheleijt als woef is en der vrouwen wende toggen in die stat en quame op dat huse en toggen voert in die nye stede daer die van yselsteyn te samen waren en waenden der vrouwen ghehult hebben en daer mede quijt ghebeest en die worden aen ghetast en ghevangen daer hertoch Jan beyeren een deel vanden gheuangene of nam en die ander geuangene worden beswaert totter vrouwen behoef en aldus is die doerluchtighe vorstyn weder in yselsteyn gecamen dat oer wende voer hoer gedaen hebben doe sie nochtat in hennegouwen was want oer heer oer vader onlange doet ghebeest had de doe dyt ghesaede en van dat men daer quam en daer voerlachteert op ghegeuen waert was al bynnen xiiii daghen en onlanghe daer nae dat yselsteyn op ghegeue was quam die doerluchtighe vorstyn vrouwe Jacob myt oer te mod in hollant en dancten gode der ghenaden en der eer en de hem got ghedaen hadt en die van utrecht dochten om dat hem gheloefft was dat men die borch tot yselsteyn solde weder breken ende die mueren vander stede te slechten en spraken daer off mitten ioncker van montfoerde

36. Diet hem mitten joncker van brederode
 de van vrou Jacoba Weghen toe ghe
 seit hadden Diet verfochten an der
 ontfiender vrouwen en die beual dat
 ment breken solde alst versproke was
 en op sūte peters en sūte potbels dach
 Daer nae quam die joncker vā bre
 derode bynen utert en nam een deel
 lude van daer en toghen tot yselstey
 en begommen te breken en die van
 utrecht en seiden niet van daer die
 borch en was neder en de muieren

Doe hertoch willam vā beveren
 gheue van hollant salighe ghedach
 te ghestorue was en die doer lucher
 ghe vorstyn vrouwe iacob wt hene
 gouwen in hollant ghecomē was
 toech van steden toe steden in hollat
 en liet oer hulden voer een lants
 vrouwe en waert tot allen steden
 ghehult en wal ontfangen sonder
 te dordrecht, en cort nae den dat
 vrouwe iacob mit lant ghecomen
 was begonnen hem die cabellpau
 in den lande en in den steden te
 heffen die hem sedelic by hertoch
 willams tijden ghehouden hadden
 nochtant dat die heren van arkel
 en van egmonde van hertoghen
 willam zeer belast en verderft
 worden die die meesten vander
 cabelpaus partijen waren **E**n doe
 dat vernamen vrouwe iacob ende
 hoer salighe moder namen hoer
 heymeliken raede by hem den sie
 gheloueden en verspraken te gaer

Daes noet waer dat men saghe om enen
 moghenden heren daer die hoed ghe
 boren vorstyn mede beswaert were de
 men oer gheue tot enen man de oer
 en oer lant voer ghewelt en voer ongh
 na de bescher men mochte als dat sie
 menden dat hem ghen heer bet ghe
 seten en weer daer voer te besaidden
 dan die hertoghe van brabant en hoch
 ten dat by hertoghe Jan van beveren
 en by den hertoghe van burgoengen de
 beyde oer oeme waren en dat waert
 by beyde der vorsten raede versproken
 mitten hertoghe van brabant en mit
 synen vrienden die des ouer een quae
 men **D**ie hertoghe van brabant ende
 vrouwe iacob van beveren solden ver
 gaderen in wiclike hylit mit malc
 anderen in den dattet die paeus co
 sentieren wolde wentet anders niet
 en docht te bestaen om dat siete nae
 in maechstappen en swagher's waere
 hier om waert op ghesant toe costans
Daer doe een meen consiliū was van
 der hilliger kerken Weghen ouermits
 datter doe drie patrese weren ghecore
 der meer een wesen en solde daer vol
 dwalinge in der hilliger kerke vā was
Die ene hiet paeus Jan voer ene pa
 wes die ander gregorius die dorde
 benedictus daer die alre luytichste
 vorste seghemont conynck vā beem
 ende by der ghenaden godes voemsthe
 conynck seer om ghearbeyt hadde
 an allen vorsten ende heren vā der
 hillighe kerstenheyt om ene paeus

Nota

te maken Daer die vorsten en groete heren vander hilliger kersten gheloeue hoer legaten om te constans ghesant hadden om beste daer inne te doen en dat consiliu daer de langer dan die waer want pacus Jan waert ghenamgen en quam in hande des roemischen conyncks gregorius die gufft oene den consiliu en benedictus waert veruollicht vanden consiliu ten eynde toe Ende by den consiliu en by den cardinalen waert benedictus gheset myt recht wt den pacus Doem en martynus die vijfte alsoe ghenoeit waert ghehoeren by den consiliu en by den cardinalen myt eendrachtten tot enen pacus op sinte mertens dach in den wynter Do men puy sacess Ende die pacus martynus by raede en guet dunchen der cardinalen consentierde en gufft orloff vander hilliger kerken weghen Den edelen hertoghe van brabant en vrouwe iacob van beyeren gelymme van henegouwen van hollant en va zeelant in wytlichen hylit en in echtschappen te vergaderen Daer bullen en brieue va ghemaket worden hier off mi te rusten en sarmen van hertoch Jan van beyeren die een tijt wtten lande va beyeren en va henegouwen en hollant was nae den dat yselsterin ghebonen was en inden seluen iare Des donwedages voer sute victoer qua hertoch Jan in stille wtten myt luttel luden bynen dordrecht en waert cort daer nae ontfangen van den

van dordrecht voer ene in waert daer uel dwelinge off quam als men nae wal horen sal
 Daer nae in den seluen iare als des sacer daghes nae sute lijfbeten dach quam bynen gorichem die heer van egmonde myt een dael van des ioncheren mende va ardel Daer hic hulpe toe hadde va somen die daer bynen woenden ende doe dat veruommen vrou iacobs wren De die daer bynen waren deet gheerne gheueert hadden waren verladen myt volc dat die van egmond mede ghebracht hadde en oick van den die hem by welen wt der stat alsoe dat sie wiken moften opt huse dat hertoch willam in de stat had laeten maken en dat gherucht en dese meer die hoghebornen salighe doerluchtighe vorstynne als vrou iacob va beyeren en oer mader die daer om bedrucker waren en om hoerte vriende die op den huse waren en ontboden ter stont by hem te comen oer raede en oer vriende die sie haesteliken verbetuen konden om hem te beelden woe men best horen wenden die op den huse laghen te bator comen mochte en doe die raede te samen quamen waert daer gheslote dat men ontfetten solde die ghene die op den huse laghen ende hier op dede die hoghebornen vorstynne

wou iacob oer wende bidden die sie
mende die hoeren wille solden doen
op ene benoemde corte tijt by oer ghe
wapent te comen en datmen hoer
niet wegheren en wolde want oer
grote noetsaken deden en liet zond
linge bidden der stat van utrecht
van amersfoort by oer te comen ende
in oerre last die oer an laghe in by
te staen dat oer tot ewighen daghe
boerde te dencken op den ghemen
die oer in by standich waren daer
die stat van ert corten vaet op had
en licent der ontfien der vrouwen
weten dat die stat oer dienen wolde
nae der vrouwen begheerte en wol
den cort by oerre ghenaden wesen
en des ghelijc antworden die van
amersfoort en doe dat verhoerde
die ioncker van aichel dat dieker
van eymonde bynen gorickem was
en dat vrouwe iacob myt oeren we
den die ontfetten wolde die daer op
den huise laghe gat ontloet de de
bidden in den lande van ghelie
bouen in den lande in den stichte
van luidich en waer hie wende
hadde dat sie by hem come wolde
also lief als hie hem waer want
hees op die tijt sonderlinge van
hem begeerde en vergaderde in
corter tijt vel guder mans by de
vidders en knechten en toech daer
mede bynen gorickem ende doe
hertoch Jan van beyeren veruan
dat die ioncker van aichel bynen

215.
gorickem was welke hertoch Jan noch
toe dorrecht lach toech tot gorickem
by den ioncker van aichel ende was
daer ene corte tijt en voer weder bynen
dorrecht en doe die doerluchtige vor
stin vrou jacob en oer moder die al
toes by hoer was hoer wende by een
hadden en die van utrecht en de van
amersfoort daer ghecomen waren da
die doerluchtighen vrouwen wof ende
horen wenden die daer wal mede be
holpen was bereyden hem en maecten
oer scepe toe en ordinerden woemen
vaden solde Ende doe alle dinc bestelt
was worden die trompen gheblacsen
en die voer wesen solden begonnen te
varen en in die vorste betaly waren
die hoer gheboeren vrouwen myt een
deel van oeren vidders en knechten
myt den van utrecht en van amersfoort
als dat gheremt was en voren alsoe
tot gorickem wert om hoer wende te
al daer te ontfetten dat niet vol ghe
hoert en heft gheest van soe groten
moghenden vrouwen mede te vare
daer men strijden of stormen solde En
doe die vrouwen myt horen wenden
by gorickem quamen hoert wat daer
ghesiede men vel te rechte antwes
daer oer wende oppe waren en daer
worden die vrouwen op ghebracht
mitten vidders en knechten die doe
by den vrouwen waren En doe de van
utrecht en van amersfoort vernae
men dat die vrouwen op den huise

waren weden en den scepe vpt lant en
 wolden een gat maken om in die stat
 te comen ende quamen voer ene poorte
 vander stat die niet veer vanden huse
 en stont daer die vrouwen op waren en
 braken die poorte myt machte op ende
 braken oick een groot gat in de muer
 by der seluer poerten en quame alsoe
 myt machte en wonen die stat dat
 wonderlic te seggen off te scriuen is
 want die ioncker van arkel hadde doe
 wal bynen goricken als men nae
 wal vernam ~~xxxv~~ ghe docter hoef
 de van den ghenen die daer gheuan
 gen waren Ende doe die van utrecht
 en die van amerissoert die stat ghe
 wonen hadden sleechen myt ontwo
 den banieren myt groten gherucht
 van trompen als on verueer de leuen
 scoten myt steen busen inden strate
 daer sie doer mosten en quame also
 voer dat huse daer die doerluchtige
 vrouwen op ghebracht waren en wol
 den daer by leuen en steruen ende
 doe die ridders en knechten verna
 men dat die van utrecht en de van
 amerissoert beneden by den huse wa
 ren quamen rechte voert van den
 huse by die anderen Ende doe de ion
 ker van arkel vernam dat vrouwe
 jacobs vriende in die stat en voer dat
 huse waren ghecomen sande de ionc
 ker rechtewoert enen orande an vro
 we jacobs vriende en liet hem weten
 dat hie des anderen daghes myt he
 strijden wolde daer vrouwe jacobs
 vriende toe antworden Sie waren

om strijdens wille daer ghecomen
 en wolden strijden alst hem ghenog
 ghe de en ellie vanden partijen
 besatde hem daer toe nu salmen
 weten dat die ioncker van arkel
 enen grauen hadde doen graue
 by dat huse om dat die van den
 huse myt ghenen hopen die va
 der stat rokeloes en ouer uallen
 solden en den grauen pleghen de
 vander stat doen te bewaren En
 doe gheuielt dat vrouwe jacobs
 vriende die voer den huse stonden
 te ra de warden dat sie ver soken
 wolden die ghene die der moghe
 der vrouwen die stede ontbeldicht
 hadden nu en mochten die van
 utrecht en de van amerissoert niet
 wal by die viande comen om des
 grauens wil den die ioncker van
 arkel had doen graue by den hu
 se en die van utrecht en die van
 amerissoert mosten mytten ho
 ren een stucke wegges omc gaen
 of sie mosten in den graue valle
 en helpen malcanderē in ende
 ouer en dat ghesiede alsoe om
 dat men niet seggen en solde om
 dat die banieren myt den omga
 en ghebecken hadden en daer
 men aldus in den graue vel en
 malcander ouer holpen daer
 stont die ioncker van arkel te
 ghen myt synen aljungen hoepe
 in eenre straten myt ontwonde
 banieren en saghen de anderen

ouer comen en doe die van utrecht ende
 die van amersfoort aldus by nae ouer
 den grauen ghecomen waren doe
 streken vrouwe iacob vriende myt
 oerre vrouwen wimpel en mitten
 banieren van utrecht en van amers-
 foort totten ioncker van arkel en
 tot den syne en doe dit gheschiede de
 en was vrouwe iacobs banier by de
 wimpel niet Ende doe die ioncker
 van arkel sach dat vrouwe iacobs
 wende syne gheerden en to hem
 quamen doe quam hie hem iont-
 kerlic en ridderlic te ghemote als
 die gheen die strijden bolden ende
 daer vergaderden die twee heren
 te samen myt ontbondene banie-
 ren myt groten ghevucht van wim-
 pen als in verueerde leuen ende
 ellic gheerde den anderen daer
 waert groet gheluet van slaghen
 daer hadermen die zbeerde ende
 die hameren op den hinnen en op
 den hoeden dincen daer waert
 seer ghedromgen en manlic ghe-
 streden want ellic arbeide myt al
 dat hie conde om den seghe te behol-
 den alsoe dat die strijt groet ende
 zwaer woert en ten laetsten dat
 hem zom van den arkelschen die
 achter waren den rugge boden en
 ghingen loepen en doe de vorusten
 vernamen dat die achtersten we-
 ken doe en was daer ghien uolt
 op en worden wikende alsoe dat
 vrou iacobs vriende by der godes
 ghenade den strijt wonden ende

Dat velt behielden dat onghesien had
 gheleest had got niet gheleest want
 die ioncker van arkel was op den sel-
 uen dach wal sturck die hie by hem
 hadde als sie seiden die myt hem ghe-
 uangen worden xxxv ghelechter
 hoefde en vrouwe iacobs banier of
 ghien van den hollantschen steden
 en waren daer by ouermits dat de
 sepe niet alce samen en mochten
 comen om der ordinaancie wil die
 daer ghemaect was dat die een sol-
 de voer by den wimpel waren ende
 de anderen solden mitten banier nae
 comen alsoe gheuele dat die voer
 waren die steden voer eer die ban-
 nier an quam en mit leste vanden
 strijde qua de banier an dat hie ghe-
 sien woert daer worden volle guder
 lude doet gheslaghen vanden ar-
 kelschen Ende daer bleue doet die
 ioncker van arkel die doe ridder
 gheslaghen waert juncker panpe-
 ter sin ioncker otto van bueren
 en vele guder ridder en knechte die
 niet al nemen en kan meer god
 moet hoere zielen bedendren daer
 worden gheuangen die goene van
 verrenborch ioncker alexs van bu-
 ren her henrich van homoet ende
 veel guder lude myt hem en wor-
 den in den haghe gheuort Ende
 die van utrecht vengen den heer van
 esmonde heren Jan van miclaer
 her derck van hennen heren rafen
 van oerdingen en vel guder lude

Daer toe en der gheuangene die tutecht
ghebracht worden mochten wesen om
tint Ende ick meen dat der
Doden die daer diencken en gheua-
gen worden van den arkelschen te sa-
men wal waren alsoe vel als so man
Ende van vrouwe Jacob vanden bleef
doet die ioncker van brederode die
doe ridder waert god ontfaem hem
Daer ouer en anders en bleeff van
oerre syden niemant doet of gheuan-
gen Ende blodighe strijt was des da-
ghes nae sunte andries dach inden
iaer voer Ende doe dyt aldus ghe-
schiet was doe dede die hoghebooren
vorstyn dat hies besetten en die stede
besbaren en toech te hollantwert mit
der seliger doerluchtiger vorstynen
hoerre moder en myt horen wende
Dankende en louende gode der son-
derlinghe ghenaden die got oer en
oeren wenden ghedaen hadde en
die stat van utrecht en die stat van
amerfoort toghen voert in hoere
stat en dincten onsen lieuen heren
Daer alle guet van compt Dattet myt
hem alsoe vergaen was
In den seluen iaer op sunte andries a-
uont hadde die ioncker van goter
zwick een hoep te samen ende veet
daer mede in der tēente mit stichte
van utrecht en sloech al daer vel coye
en peerde te samen en voerde se op
sme sloce en doe byscop vverich dat
vernam wast hem zeer vrende tee
horen want die van goter zwick syn
uyant niet en was en hielt hem wer

syn hies ghesyn Dus hadt hem vrom-
de woet by comen mochte en doe
dat ghesaede was byscop vverich in
den lande van utrecht daer utrecht
staet en hie sat op en veet melant
van ouer ysel en doe die ontsien
de heer daer quam nam corten-
iaet myt synen vrenden al daer
en waerte te raede dat hie die van
goeter swick verfoeken wolde als hie
veest mocht en dede syne wende bid-
den by hem te comen op ene benoe-
meden dach en daer en bynen
verfochten den edelen byscop her-
jan van culenborch en derck van
wysch dien daer lede toe was om
guets te doen die sake mede te
licken en brochtent op die tijt sta-
ende in deser manieren dat men
den hoech ghebooren byscop beeteren
solde al sulke smaetheyt als hem
daer an ghedaen waer syne onder-
saten in went stappen thoer te ne-
men en men solt den luden wed-
ghelden dat hem ghenomen waer
en dat hoepden die dedinslude
wal te krijghen en hier op waert
een bestant ghemaect tot des son-
nendaghes toe voer palm dach
en daer en bouen dede die van
goter swick syn sloce pronanden
en verbaren daer hie voer bedacht
was en doe die tijt qua dattet
bestant wt gaen solde en wolden
die van goter swick daer niet wer
doen Ende mende dat hie ouer

was en doe die wome bisscop dat ver
nam dichte en haecte het mochte
noch beter warden en besaete hem
doe weder hem te verhaelen op den
ghemen Diet hem gheDaen had
en dede liden syne vrende by hem
te comen en ene benoemden dach
die hie verberuen conde en verga
den voel guder lude om crint be
laeken paeschen In den iuer va
xviii sat hie op en veet in olden
zel syne ghestichtes stat en bynen
der tijt dat die edele heer daer
was bere den syne vrende dat
hues en die stede toe mynhues
en onlange daer nae quam de
ontsiende bisscop al daer by syne
vrende en bestalder hues en stede
en om dat an die ene syde een
hoech lant lach soe sloghen sie daer
neder en wantet andie ander
syde onlandich en waterich was
soe dede die ontsiende heer dat
betymeren myt blochuesen ende
dede die besetten daert soo onlan
dich was en bynen desen dat met
betymerde en die blochuesen by na
algherichtet waren waert de edel
heer weder versoecht en deding ge
uerghet die ierst nae ghyren
dedingon horen wolde hie wolde
yist wil van den hues en vander
stede hebben en hoe dede hem voer
dat hem voerghenallen was al
soe datmen wal ver nam dat
die ontsiende heer daer bliuen

wolde off wille vanden huese en va
der stede te hebben alsoe datter doe
ghien dedinge en waert dat men
den edelen heeren hues en stede sol
de op geuen dattet hues mitter
stede bliuen solde in des ghestichtes
hande vijf iaer lanck en tende den
vijff iaeren soe mochtet loesen die
van goter swyck myt viij en vijf
cinscher gulden en loesdement niet
bynen den vijff iaeren soe soldet
ewich andat stichte bliuen Ende
die ioncker van goter swyck en die
op den huse laghen die van buten
waren solden oer veede doen ende
louen nimmer meer teshent stichte
te doen en hiet op solde die van goter
swyck die syne off nomen vanden
huese en alsulc guet en hane als
sie daer oppe hadden doe dat ghe
schiet was waert den edelen bisscop
dat hues mitter stede ouer gheleuet
en die ghene die in der stat wonden
loueden den ontsienden heer hem
en den ghesticht vrouwe en hoed
te wesen en ontfengen den edele
nomen bisscop voer horen heer En
hier mede waert dat oerlach ghe
soont en die vrede ne der gheleit
In den seluen iaer doe die bulle
vander tofivmarij ghecomen
waren van constans tusschen den
doerluchtighen vorste den edelen
hertoghe van brabant en der hoech
geboren doerluchtiger vorstner
mon iacob van beyeren na hene
yeben 4. doe berey demen ende
maecte vreesap om mitter bulloft

voert te varen en doe alle dynge ghe-
maect en riede waren daer na ome-
trent quam die edel
hertoghe van brabant in den hage en
besliep vrouwe iacob en daer toe tyt
en daer nae alshertoghe Jan beyeren
bynen dordrecht lach plighen die van
dordrecht wt te varen by den stroom
en plighen den hollanders ende den
zelanders hoer scepe en oer guet te
nemen en dit gheschiede tot vel tijde
en waren een reyse off ewe voer der
golde myt hoepen ghecomen ende
hadden die stat gheerne ghewon-
nen en dese saken verduchten den
edelen hertoghe van brabant zeer al
was hie ionc en syn raede des ghe-
lijcs En want hertoghe Jan van be-
yeren een oem tot vrou Jacob was
synen vroue hier om wolde die herto-
ghe van brabant hertoghe Jan van
beyeren doen verzoeken en van hem
begheren dat hie wtten synen toghe
en liete syn onderzaten en ander oep-
lude die te lande off te water reyse
ongheschiedicht en onghemoyt ende
liete hem synen lande en synen heerlic-
heyde ghebruken rustelic en betred-
van dat daer misdacn twee dat her-
toch Jan niet doen en wolde ende
screff hem voert van der tijt dat he
voer niet ghedaen en hadde ende
screff hem greue van henegouwen
van zelant en van hollant dat en
vermat hem dat die syn heerlichei-
den en lande waren en hem toe be-
hoerden en screff oick an somighe
steden in hollant te dordrecht te wo-
men en hem daer rekeninge off te

doen van den dat den heren toe be-
hoert en die van dordrecht en die
gafte die daer bynen laghen to-
ghen wt en yn en namen al dat
sie crighen conden te water en te
lande van dat sie wt dordrecht be-
gaen conden ende doe die hertoghe
van brabant vernam dattet ver-
zoeken van synen vrienden niet en
vorderde en crgher waert want voer
ghebeest had verduchtet hem zeer
ende hadde wal gheswile dat ment
ghelaeten hadde om dat hie node
teghen hertoghe Jan synen wijfs oem
ghestelt hadde Ende doe die herto-
ghe van brabant dat vernam ende
syn raede die hem te raden plaghe
saghen wal dat meer hardicheyd
doe ghebesicht wesen moest en wor-
den eens mytten raede van hollant
en ouerdroghen dat sie dordrecht
bestimmen wolden en menden so
hertoghe Jan en die van dordrecht
te drucken en daer mede den
stroom te vryen en die lande te
besaiddan En die hertoghe van
brabant solde mytten synen wo-
brabant ene bastie en die bastie
ver waten prouanden en besette
om daer mede te benemen den
van dordrecht dat hem van bo-
neden toe ghienevande proua-
de noch mischap comen en mocht
en die hollanders solden des ghe-
lijcs doen een vastie op werpen
te papen drecht ende die verwa-
ten prouanden en besetten dat
hem van bouen ghiene prouade

toe comen en solde en doe Dyt aldus
ouerdraghen en ghesloten was
beteyde hem ellic daer toe als hie
ijest conde en quamen inden sel
uen iaer voer Dordrecht omtrint

Als die hertoghe van bra
bant myt vel van synen viddersen
en knechten en myt vel volcs wt
synen steden van brabant en be
griepen dat velt daer men de bas
tie setten solde Ende doe die bas
tie volnae ghesat en ghemaect
was doe gheneelt dat die van dor
drecht op een tijt wt quamen scer
mutsen als sie voer wtal ghe daen
hadden om te vernemen wo hem
die brabanters hebben solden als
sie lude vernamen daer om had
den die van dordrecht een laghe
gheleit daer vel lude yne laghen
en maecten een scermutsen en
die brabanters worden lopende en
quamen by die laghe en doe de
van dordrecht socht dattet tijt
was op te breken sitten den bra
banders toe en doe die brabanters
vernamen dat sie alsoe nae der
laghen waren begunen te rume
alsoe dat die van dordrecht sloge
en wengen een deel vanden bra
banders en traden doe daer die
brabanters strepe laghen en na
men een deel van den streppen
en voerden die mede bynen dor
drecht en wengen doe op die sel
ue reyse her aernt van leyenberch

221.
Diet gheerne voer die brabanters ghe
weert hadde en die van dordrecht
wonen suuerlike haecie op die tijt
als men doe seide en die brabanters
braken op en toghen te huere weert
en doe die hertoghe van brabant
sach dat die brabanters niet touen
en wolden oich wt hie hem bat do
dede die hertoghe voer dat block
huere dat hie hadde doen maken
an steken en verbernen en reet doe
mede van daen en doe die van dor
drecht vernamen dat die brabant
ders ghemeentliken ruenden toghe
wt daer die brabanters gheleghe
hadden en namen hem daer alre
hande haue die die brabanters soe
lichteliken niet en wech brighen
conden en doe die hollanders ver
namen te papendrecht laghen en
dat ander blochhuere maecten dat
die brabanters ghe ruemt waren
en dat blochhuere verbrant was ver
duchtet hem en en waren niet te
mede nochtant bleuen sie liggen
en maecten oer blochhuere en doe
dat by nae ghemaect was toghen
doe van dan eer dat blochhuere wt
besat was en verwaert Ende doe
die van dordrecht vernamen dat
die hollanders ghe ruemt waren
onlange daer nae besateden hem
die van dordrecht en toghen voer
dat blochhuere en vellen daer an
myt enen storme als sie alre don
ste conden en die vanden huere
weert den hem als leuen ende die

storm Querde een wiel daer die vanden
Drecht groeten sate leden en om dat
die vanden blochues alsoe niet ghe-
mant en waren nae der grote van
den bolbercke dat daer om ghema-
ket was soe en condens die op den
huise waren al vme niet besetten
alsoe dat die van Dordrecht dat ver-
namen en vollen hem al vme an
en quamen myt hem mit bolberco
slogen en vengen die op den huise
waren en braken die bolberken en
branden dat huise en voren mitten
vangingen en mitter haue die sie
daer wonen bynen Dordrecht ware
wolie en blyde dat sie alsoe verlost
waren

Oder nae in den seluen iaer
op sūte victoers dach wordē
hertoghe Jans vrende bynen Dor-
drecht ghelaeten van den ghenen
die rotterdam wonen dat vrouwe
Jacobs vrende seer versumeden om
dat die doe des nachtes niet waren
en wolden oick voer in een wijl niet
ghe daen en hadden daer hertogo
Jans vrende mitten vā Dordrecht
een op fact maecten en mitten so-
nighen die rotterdam wonen die
hem daer toe holpen dat vrouwe
Jacob en oer vrende tot groter last
quam want doe hertoch Jan Dor-
drecht had an die een sijt en rotter-
dam an die ander' zijde doe vloes
vrouwe Jacob den staem en doe
waert oeven dat va vrenden dat
waren benomen Ende onlange na

dat rotterdam ghesonnen was doe
toech hertoch Jan van Dordrecht
bynen rotterdam en bleeff daer
liggen myt een deel van synen
vrenden en doe dede vrouwe Jacob
en oer vrende besetten saedam en
dede dat vesten en besatte doe me-
de die stat van Delfft en daer bleef
vrouwe Jacob en dede de stede be-
waren vander goldē mitter boech
En in den seluen iaer op alre zie-
len dach toghen die van vrecht
tot yselsteyn en branden die stede
en wopen die mieren van den
huise in die stede neder die noch
waren staende bleue sloghen die
helre ende woesten al dat i der
stede was sonder dat cloester en
dat daer toe hoerde die kerke gast
huise en der papen woygen ble-
uen staende by der kerken ende
ander's waerdet al gheslecht
Item in den seluen iaer in den so-
mer waert dat cloester te heru-
salem by vrecht toe gheleecht en
begonen te maken In den selue
iaer om sint sūte gelijs dach do
waert sūte agnieten hellighe ghe-
beente ghealansferuet wter
holtenre casso in ene vergulde-
ne casso myt groter eeren ende
eerwerdicheyt gheleecht in teghe
woerdicheyt des edelen heren her
vredericus van blanchenhem
doe byscop tutrecht die syne suffra-
guen doe by hem hadde daer by
waren die abten van sūte pau-

372
wels tutecht en van oesbroet ende
der prelaeten een deel en die heren
van vijf goetshusen tutecht ende
zeer vel werliker lude beyde vrou-
wen en manen die dat saghen
en hoerden doe dat gheschiede ende
dat oerloch bleeff staende aldus
tusschen landen en den heren en
daer nae om t' int haere dach qua
in hollant een edel prince van
groter moghender ghebuerde des
hertoghen oeldeste zoen van bur-
goengien die hem beyde zeer nae
gheboeren was want hertoech Jan
sijn oem was en vrou Jacob sijn
oems dochter en sijnre mogen-
dochter dese jonge heer qua seer
statelic al daer en myt wysen
rade om guet te doen tusschen de
oem en sijnre nychten die te ver-
eynighen en die lande te vreden
te brengen daer hie lange en vel
om arbeide en brochtet ten lesten
daer toe dat die sake ghebleuen
waert an den ontfindenden doerluch-
tighen moghenden vorste den her-
toghe van burgoengien sijnre heer
en vader en an hem en daer waert
een besant op ghemaket en byn-
nen den bestande daghe en stou-
de te ramen daer by te come om
dat oerloch neder te leggen ende
die lande in vrede te brengen daer
daghe of ghemacet worden tot wol-
drichem die vorsten by een te bren-
gen en die zoen daer wit te spre-
ken off seide dat die zoen brue

223
off ghesaenen worden en in een coffer
ghesloten en die sterten vanden bre-
uen daer men an zeghelen solde wa-
ren buten den coffer ghesloten en op
elken steet sijn naem ghesaenen
die daer an zeghelen solden dat voer
der tijt niet volle ghehoert en was en
dat zeghelen als men doe seide en
dorste niemant wegheren van den
ghennen die daer in ghenoecht wa-
ren en die zoen waert daer wt ghe-
spraken van weghen der vorsten vorst
alst an hem ghebleuen was off oren
ghedumittierden rade die zoen va-
der vorsten weghen wt te spreken
en dat gheschiede inden iuer van
xix om t' int vastelauet tot wol-
drichem en hertoghe Jan waert toe
gheseit meer dan hie hadde daer he
sijn vader an gheguet hadde die
stat van dor drecht mitter balynscap
en mitter dyck gheefscap van zuint
hollant en myt allen horen toe-
behoren hem mede waert herto-
ghe Jan doe toe ghesait die vest van
gorichem mytten lande van der
leder dam mitten lande van der
leder myt alle ooren toe behoren als
die heer van arhel die te hebben plach
en daer toe die stede van cotten dam
myt horen vij heyden en rechten en
dese voegf gude te holden vander greef-
licheyt van hollant in allen manen
als hie van sijnre anderen gude van
hollant belcent was voert waert her-
toech Jan mede toe ghesait dat regimēt

van hennegouwen van hollant ende
 van zeelant en van vreeslant gheme-
 ne te hebben myt myn heer van bra-
 bant durende vyff iaerlanen en sol-
 len die raede mitten tresorier setten
 sanelic en die raede te sweren myt
 den tresorier en myt den ghenen de
 die rechten beuolen worden inden ste-
 den of buten den steden myn heer
 van brabant guet en ghetruwe te we-
 sen hoer heerlicheiden en oer eruen-
 te bewaren en een yghelic recht en
 vormits te doene daer groet ghebrec
 in viel en die stat van vrecht en van
 amersfoort worden by namen mede
 besient dat hem quelliken gheholde
 woert als men nae wal ver na wat
 die heer van egmonde en her wyl-
 lam syn broder bleuen buten der
 zuene nochtant dat by den raede
 des hertoghen van brabant en hertoch
 jans raede wt ghesproken en geset
 waert dats die vorsten en hoer raede
 niet lieden en solde datmen den van
 vrecht en die van amersfoort arghet
 in hollant off in zeelant besa-
 dige of misdoen zolde vanden synen ende
 om dat die stat van vrecht gherne
 verhuet hadden voer dat hem vande
 heer van egmonde pass van den sy-
 nen in hollant off in zelant ghesaen
 mocht hier om spraken sie myt her-
 meliken vrenden hem daer toe te
 helpen an hertoghe jan voer om
 myt hem een ganse suen ende een
 volcomen wentscap te maken en
 alle dynck ouer te staen van dat

der van vrecht en die van amersfoort
 in enigher wijs teghen hem ghe-
 broet of misdoen mochten hebbe
 tot enen dach toe see wolden hem
 besa-
 delic laeten costen hertoghe
 Jan daer voer te doene en den
 ghenen die hem daer toe helpen
 wonden dat wolden sie vrendelike
 en wal daer teghen verdienen
 dat sie des moghelic te weden sol-
 den wesen en dyt ghesaede al daer
 om dat sie gheerne vrede ghehol-
 den hadden en dese dynck worden
 myt hertoghe jan voer spoken meer
 Jan eensoff vrees weeff alsoe dat
 die ghene die daer al beyden hie-
 ghen daghe daer aff te maken en
 die worden ghemaket en gheholde
 bynen der stede van woerden ende
 daer waert een nye suen ghemacet
 tusschen hertoch jan op die ene sy-
 de en der stat van vrecht en van
 amersfoort op die ander syde en
 hoer borghers en oer vrende solde
 veilich varen en verkieven ouer
 al in hollant in zeelant en in her-
 toghe jans lande en off hem yee-
 mant van oeren vanden ende
 ballingen onredelic misdoen
 worde of oer guet off haue ghenom-
 men dat soldemen ter richten an
 der ghewic lieue die hem dat ghe-
 daen hadden dat ierste datmen
 die ghebruyghen woude sonder en-
 gher hande arghelyst hier voer
 en voer meer benoemder piunte

Die al bebruefft sijn die hertoghe Jan
beseghelt heeft en het solde een daer
onbesproken soen en menscap we-
sen tusschen hertoghe Jan en der stat
van utrecht en van amersfoerde en van
allen saken die voer ghesaet sijn en
die stat van utrecht en van amers-
foerde solden hertoghe Jan weder-
geuen tot daghe te betalen die ghe-
noemt worden *xxij* rijnshenguld
Item die suen waert ghesloten in de
iaer van *xxx* op den iersten dach
van april en was doe des manen
daghes nae palmen en op die sel-
ue tijt die suen die doe ghemaect
was en op gheloue van brieuen die
doe ghemaect worden die hertoghe
Jan beseghelt heeft begonnen de van
utrecht hollant te versoken en om
oer comenscap te uaren en die van
amersfoerde des ghelijkes en rechte
voert daer nae op paesch auont
qua een scip mit gude gheladen
tot vlanderen by dordrecht en des
guets waert een deel ghenomen
die lude gheuangen die op den sca-
pe waren dat scip mit een deel
guets in den gront ghesloet doe
op den paesch dach quam een an-
der scip oick daer om te mit mit
gude gheladen dat oick den bor-
gen van utrecht toe behoeede daer
waert oick oer guet we ghenome
en beyde ghesaede te crimpen in
den mont vander leche en mede
van des heren ghesellen van es-
monde die beide namen en me-

225
De deden en doe dyt aldus gheschiede
was hertoghe Jan selue bynen dordrecht
den dat ter stont ghesaenen en de
hennen ghegeuen waert dat te rich-
ten an dien ghemmen die dat ghe-
saen hadden nae wt wysinge sijn
briue die laetste mit hem verdedict
waren en dit waert hertoghe Jan
ghesaenen ene werff ander werff en
datten borgheren oer verlies ghebe-
wert mochte werden daer niet of en
quam en des ghelijcs waert den van
amersfoerde oick ghedaen by der zuder
zee meer of ghenomen van horen
tollen dan sie schuldich waren ende
mit hertoghe Jano vrienden lef me-
de verdedict was en doe die van
utrecht en die van amersfoerde ver-
namen dat oeren borgheren ghen
bescheit en weder voer en dat herto-
ghe Jan daer niet toe en dede an
den ghenen diet oeren borgheren
ghedaen hadden doe gaueu seet
oeren edelen heren te hemmen ende
den drien steden van ouer ysel als de
uenter campen en zebolle en bedon
hem hier toe te raeden en te wisen
want die saken hem seer lastich an-
lachten en gheerne bescheid wolden
nemen mochtet hem daer to comen
in den dat hem oer briue gheholde
worden die sie nu laetste van hertoghe
Jan verbreghen hadden en hem
waert ghesaeden dat sie die saken
bet veruolghen solden an hertoghe
Jan voer dat sie deden en daer word

Daghe off ghemacect te holden te ailen
 borch en daer des byscops wende oers
 heren en die rade vanden drien stede
 van ouer ysel by waven daer niet off
 en quam dat doe alsoe bleeff staende
 meer waer die van utrecht of die van
 amerffoert ni hollant quamen woude
 gheuangen off oer guet ghenomen
 of gheslaghen wouwen ende ghisteli
 ke lude daer waert onredelike mede
 om ghegaen en in den seluen iaer
 van **1419** verbant hem hertoch Jan
 om t'wint puysteren mitten hertoge
 van ghelre bouen der vrentliker de
 dinc die die stat van utrecht en van
 amerffoert myt hem vrentlike verde
 dinc hadden en bouen der suene
 daer sie die hertoghe van brabant do
 hic myt hertoghe Jan suende myt he
 namelic in bededincen en oick dat
 die van utrecht en die van amerffoert
 vanden verlies dat hem ghesaen was
 mit dan redelic veruollich doe gheda
 en. en hadde om besceit dier off te
 krichen hier en bouen verbant hem
 hertoch Jan voerf myt hertoghe
 van ghelre op die stat van utrecht ende
 van amerffoert en hadden vorberden ge
 maect in den verbindende weert sake
 dat sie amerffoert verachten off wijn
 nen condens dat solde die hertoghe van
 ghelre hebben en behoelden en quaem
 die borch greue van montfoerde inde
 weede en montfoerde ghesonnen waer
 de dat solde hertoch Jan hebben en be
 holden aldus hadden sie dat stichte
 ghedeyle en et was mede in den ver
 binde als die byscop storne dat oerre

t'wyer vrende dan by een solden omme
 ende op enen man te ramen die bey
 de den heren ghenoghen solde ende
 en condens der heren vrende niet
 eens gelbeerden die sie van beyden zy
 den daer toe gheuoghet hadden
 dats te weten van elker heren wege
 drie soe solden die dan ene ouer man
 hiesen en op wien die ouer man raout
 des sal beyden heren ghenoghen ende
 daer mede te vreden wesen en wie al
 dus by horen wille aut stichte quae
 me die solde hem verbinden tot bey
 der heren behoeff nimmermeer tie
 ghem hem noch horen ondersaten
 lande noch lude te doen in ghienre
 wijs noch dat des byscops onder sa
 ten syn lande noch syn lude teghen
 hem of den oeren niet doen een
 zullen en dyt was seer starckelic
 gheueft van beyden heren myt
 breuen en myt zeghelen ende myt
 horen raden en vrenden van bey
 den syden beseshet op dattet immer
 te bet ghehouden solde weerden hier
 machmen vernemen i wat last
 dattet ghesticht doe was En want
 die stat van utrecht staet boue myt
 den lande van ghelre en beneden
 myt hollant belegghen dat sie te wat
 noch te lande sonder groete last nei
 ghent hen een mochten als die he
 ren wolden
Item in den seluen iaer van **1419**
 om t'wint sute Jans dach te midde
 somer waert byscop wederic ont
 fangen bynen der stat van groningen
 gen voer enen lances heer die lan

ge iaten vanden stichte hem verwe
met hadden en gheloueden hem
gnet en ghetulbe te wesen en nu
mer meer vanden stichte te scheide
en hier hadde die erber edele heer
lange om ghearbejdet sijn dat he
ieest mit bisdom van utrecht qua
om syn ghestichte te heelen ende
die guede die vanden stichte ver
uoemt waten nae synne macht
weder ant stichte te brengen

Doe die zuen tot woldrichem wt
ghesproken en gheseyt was tusschen
den hertoghe van brabant en her
toghe van bereyden voer berey
de hem die hertoghe van brabant
te brabant wart te varen en wolve
mon **J**acob mede hebben sy salige
woulbe die zeer noede wt hollant
voer want eer daer voer beducht
was al was sie ionck van iaten to
ghen sie witten lande soe wawe oer
wende ver derffte die oer truwelick
en wendelic in hoerre last en noet
by ghestaen hadden en gheholpen.
Aldus voer sie seer noede wt oeren
vrienden en om oers heren wil diet
van oer ghedaen wolve hebben soe
deese als ene wyse woulbe en wde
oers heren wylle en niet den oren
en voer mythem te brabant wert
en wolve hem een onderdanighe
woulbe wesen en als hoer wende
vernamen die in hollant ghesey
ten waven dat sie witten lande ge
varen was bereyden hem heymelic
oer gnet te berghen datmen ber

227
ghen mochte en pijn den hem heyme
lic witten lande te comen en dorsten
daer niet onthouden en sonderlinge
die hoeds waven en oers vaders wt
de ghebeest hadden doe hie leefde
want sie menden al ver derffte te wer
den van den heer van esmonde en
vander cabelyauscher partyen alst
wat scheen an den ghenen van der
woulben wende die daer bleue diet
hoer eechoe ghenomen wart de som
doet gheslaghen worden en maectent
mitter woulben vrienden woe se wol
den en daer en was niemant al mis
haghet hem die daer toe seggen
dorft wat daer en mocht niemant
misdoen die hem toe behoerde die
van utrecht en va amerfoort daer
voer aff gheruere is veruollichden
oer saken voert van horen verlies en
after wesen doe sie ghen beseyt va
hertoghe van en conden kirghen do
grauen soet te hemmen den hertoe
ghe van brabant en woulbe **J**acob des
ghelijc die hem seer gheetne gehol
pen hadde had sie ghenoecht meer
ten quam an oer niet want men
en liet oer nergent besmit hebben
noch horen vrienden en die hertoghe
van brabant die hem ghehulpen
mocht hebben liet alle dinc gaen
en varen. ende veet saghen en was
dichste vander tijt in dor velde ende
daer stont syn sijn toe als men doe
seide en syn raede die hie doe hadde
en achtens oick niet veel als men

De Houten
waren vrie
Jacobs witten

Doe vernemen conde want daer wat en
 lude van vrecht ontboden ni brabant
 te comen van weghen des hertoghen
 van brabant den hie gheleyde geuen
 hadde ouer al inden synen en daer
 Die hertoghe van brabant den van
 vrecht syne beseghelde breue myt sy
 nen wehangenden seggel ghegeuen
 had den ghenen de hie van synre we
 ghen daer ontboden waren ende mit
 namen inden gheleyde breueff ghe
 noemt die daer en bouen i brabant
 ghetont en doet gheslaghen worden
 dat die stat van vrecht de de veruol
 ghen by den heer van brabant en an
 hertogch Jans vrede want die hant da
 righen vel ni hollant en in zelant
 plughen te comen om dat an den ghe
 nen te richten die dat bouen des herto
 ghen gheleyde van brabant ghe daen
 hadden dat syn vrede en in den syne
 daer hie heerlicheit had om synre oren
 willen moghelic dat ghericht solden
 hebben daer niet toe ghe daen enne
 waert myt allen en men seide doe
 hie moede gheiaghet had dat hie
 doe leerde smeden van dusdamingen
 regimete was die hertoghe van bra
 bant dat groot scade was want doe
 hie brabant hene gouwen hollant
 mitten landen die daer toe behoerde
 te samen had was eens conyns ghe
 lijck van moghenteyde en van rijcher
 den hadde hie seluer gheswilt meer
 neen he want he seghelde dat ene
 kant voer en wech en dat ander niet
 datter hoghebornen vorstynen woude

Jacob seer onbehaghelic was en vel
 vanden heren van brabant en van
 den steden zeer mishaghede alsme
 hier nae wat vernemen sal ende die
 van vrecht en lietens niet doe sie
 den hertoghe van brabant veruol
 licht hadden sie en gauent den ste
 den van hollant en van zelant te
 kenen om dat sie gheerne myt rus
 ten toe besede gecomen hadden
 sonder enighe last daer om an te
 nemen en oick som dat ment niet
 en mocht seggen dat sijt verhaest
 hadden ende veruollichden daer om
 vel de meer nochtans woe vel dat
 seet veruollichden ten bate hem niet
 want waer oer vrede ni hollant
 quamen worden gheslaghen ende
 gheuangen ghistelike lude vroe
 per soenen waert onweelic mede
 om ghegaen en den somighen oer
 naese af ghesneden dat hem zwaer
 was te lijdē Ende die van vrecht
 en van amer sforde saghen dat
 hem oer veruolghen niet en vor
 derde en van daghe te daghe meer
 belast waren doe saghen sie wat
 datmen sie myt wyl verderuen
 woude doe veruolgheden seet woert
 an den edelen heer wederick van
 blunckenhem oeren heer en den
 drien steden ouer ysel voerf Die
 doe ter tijt me in sonderlingen
 verbonde stonden die hem doe
 rieden datmen die ridder scap die

steden en dat ghemene lant by cope
 solde en gheuen hem die ghebrecke
 te kenen en daer solden dan die drie
 stede na ouer ysel mede by wesen
 327 Dat alsoe ghesiede en doe waert al
 daer ouer draghen dat men hertoghe
 Jan noch een versoeken solde myt
 des byscops menden die doe te lut
 zelenborch was en geuen hem die
 ghebrecke te kenen en des byscops
 ghebrecke mede want nae den dat
 hertoghe Jan mytten hertoghe van
 brabant verlijet was nam hieden
 edel byscop dat lant van haghens
 steyn dat die byscop by hertoghen
 willams tijden een wiel beseten
 had en by vrou Jacobs tijden nae.
 en nae begheren der ghenue daer
 dat capittel mede gheholde waert
 soe worden beden ghesant tot her
 toghe Jan in lutzelenborch om
 of men die sake neder leggen
 mochte op dat die lande in vrede
 bleuen dat alsoe ghesiede Ende
 dat capittel waert aldus gheslote
 mocht myn heer en die steden toe
 besiede comen dat zaghen sie ser
 gheerne en en mochte dat niet
 besien sie wolden mynen heren
 doen dat sie souldich werven te do
 en en hier mede reden die ghene
 van hen tot hertoghe Jan en dat
 sal men verstaen dattet ghien
 lopende boden en waben meer
 eer ber tude van ghebueren die
 daer ridende ghesant worden alst

wal gheboerde ende die ghuedelide de
 quamen weder als sie oer boetscap ge
 daen hadden daer niet nae een qua
 den edelen byscop der stat na utrecht
 en van amer sfoort mede te besiede
 comen vanden after wesen dat sehad
 den en van der tijt voert dachte die
 edel byscop ende die steden voers woe
 sie toe bescheide mochten comen en
 doe ter tijt en wiste die byscop noch de
 steden niet van ghenen verbode dat
 hertoghe Jan mytten hertoghe van
 ghelwe verbonden was op die stat va
 utrecht en van amer sfoort en bedoch
 ten alle daghe wat best ghedaen woe
 om te besiede te comen en dochten
 wal hem waer haer een oerloch an
 te nemen want dat stont tot groter
 last en als men daer nye waer men
 wiste niet hoe dat eynden solde daer
 wal op bedochte waert en beseghen
 hoe die na utrecht en die na amer sfoort
 myt hertoghe Jan versoent waren en
 na der suenen vrendelic myt hertoghe
 Jan bysunder gunstelic ghededmet
 hadden dat den steden voers groet
 guet costen solde dat hem alinge ge
 broken waert hier om beriet hem de
 ontsiende byscop lange en vel myt sy
 nen heymeliken vrenden en by raede
 der stat van utrecht en na amer sfo
 en ouer droghen te samen dat sie be
 scheid wolden hebben off daer om oer
 loghen En want die heer na egmond
 ende her geert van emskerke dat ar
 chste deden als men doe ghemeelic
 seide myt hertoghe Jan teghen de mo

ghenden byscop en synen elven steden
voers hier om ouer droghen die edel
byscop mitter stat van utrecht en na
amerissoert myt willam van beedere
de mytten borch greue van leyden
her Jan van hamsteden en myt mer
guder lude wt hollant En mitter
stad van leyden die oick sonderlinge
vercoert waren vanden heer van egmond
van her geert van emskerke en son
derlinge van een deel van der cabel
yanscher partyen van leyden die he
en oeren vrienden groet ongheloue
ghedaen hadden en verbonden hem
te samen op den heer van egmond
op her geert van emskerke ende op
die cabelyansche partye van den de
doe wt leyden verdreuen weren

Item daer nae mede waer dat me saceff
op den xvij dach van april ont
seide byscop mederic van blanchenhe
die borch greue van montfoerde myt
een deel vaders en knechten die stat
van utrecht en van amerissoert den heer
van egmond her geert van emsker
ke en den ballingen die doe wt ley
den verdreuen waren en al den ghe
nen die die voer ges hueden of haef
eiden off vorstonden en op den selue
dach sande byscop mederic en de van
uereit der stat van leyden. v. ghesapet
een deel tijts by hem te bliuen en her
willam van beedere, die borch gre
ue van leyden her Jan van hem
steden en die stede van leyden myt
meer guder lude worden mede wy
ant der ghenec die vorst staen inder

huysden of
huysden

manieren voers en om dat die heer
van egmond heer gerijt van emsker
ke daghelix by hertoghe Jan waer
en dede daer by en hertoghe Jan de
ballinge huysde in synen sloeten en
daer hie besynt had hier om toghe
die van leyden in den lande van hol
lant om trint leyden venger ende
sloghen alre hande lude daer by ghe
seten dingden en saatten voerden
en branden vel van oeren onder ja
ters ja sie toggen in den haghe en
wommen den haghe meer sie een
brandens noch sie en dingdens niet
om dattet oers heren hoff plachte
wesen dat hem naemaels te dage
quam. En byscop mederic en de syne
mitter stat van utrecht vernamen
dat byscop mederic ter golde gecome
was scitte syne vriende mitter stat
van utrecht voer der golde en die
van leyden quamen daer mede
daer waert ghevoefft en ghebrant
die lude gheslaghen en ghevungen
voer der poerten daer hertoch Jan
seluen bynen was en dede die poer
ten sluten en en wolde daer niemant
wt hebben en doe byscop mederic
vriende vernamen en die mitten sy
nen in den uel de waren dat herto
ghe Jan niet stryden en wolde
nemen den vanden dat sie hem
nemen konden en toggen daer
mede in oere sloete Ende hertoch
Jan en die myt hem daer waren
en waren niet te vreden datmen

hem den hoemoet dede en sonderlinge
vanden van leyden en van den ghen
nen de myt den van leyden daer wu
ren en wt hollant ghebooren want die
van leyden mytten guden luden die
daer doe laghen en daghelic groten
sinden in hollant deden hier om ver
samede hertoch Jan vel lude va rid
deren en va knechten wt hollant wt
zelant en wtten steden va beyde den
lande en toech daer mede voer poel
grest met veer van leyden en belach
dat en en lach daer niet lange woer
ten waert hem op ghegeuen en want
en doe mede dat huos te weerde daer
by gheleghen myt stormender hant
venck en sloech die ghene die daer op
laghen en dede dat huos an steken en
bernen en sloech daer nae voer leyde
op die syde tuericht wert en dede die
ander syde myt enen blochuese becy
meren mede dede hie lude in den
haghe leggen om dat die van leide
ghiene prouande noch nutscap va
daer noch vander zee en quacme
dat hem seer onghelijc qua ende dede
myt groten bussen manich werue in
die stat schieten en die quide lude die
bynen leyden laghen plaghen dick
en vel wt te wecken en deden hem gro
ten schade in den heer en den ghenen
die by den blochuse te wesen plaghen
oick waert hertoghe Jan manich man
al daer aff ghesloten van die mythe
daer waren en die van leyden en ware
oick sonder schade niet en sie hadden
hem myt guden bolwercken betwaert
dat men se qualiken ghesacten mocht

231
en daer om hadden seet vel te beten Nu
wat te rusten van den van leyden doe
hertoch Jan aldus mit oerloch gecamen
was mytten byscop va vrecht myt der
stat va vrecht en va amer ssoett doe
dede hertoch Jan vernolghen den herto
ghe van ghelre om vrant te weerden der
stat van vrecht en van amer sso als hie
hem in den verbontvriene ghelaeft had
daer sie hem te samen in verbonden had
den doe hertoch vernolt alsoe ver socht
was van hertoch Hans weghen doe dede
hie als hie gheloeft hadde en waert v
ant der stat va vrecht en der stat van
amer sso meer des byscops vrant niet
en vel heren ontsachten myt hem den
tween steden voer die ich een deel hier
noemen wil Als die byscop va monster
dier moghelic wat ghelaeten mochte
hebben want sie ghestelike vorsten en
paelaten waren en sie bilico teghen ghe
nen ghestichtes steden hem gheset solde
hebben die hem noch oeren onder saten
niet misdauen en hadden en myt wert
liken heren daer op niet gheoer locht
en solden hebben want sie seluen groet
om oers ghestichtes wille waren vel
ridders en knechte ontsachten mythe
mede ontsachten den tween steden voer
die hertoghe van den berghe die heer
van heensbeeghe die greue va muirse
en vel guden lude myt hem mede ont
sachten den tween steden voer de jonc
ker van gaesbeech die her van ailen
borch dat die joncker va gaesbeech
wal mocht hebben want die heerlic
heyde van abconde syn was de alinge

in den ghestichte daer utert stiet ghele-
 ghen is en vanden stichte te leen holt
 daer hem die edel byscop wrick van
 blanchenhe seer toe hulp dat hie sie be-
 hielt doe her Jan van bederode de stat
 van wijc ghesommen hadde dat cloest
 op gheslaghen en syn wijff die by sine
 raede int cloester ghecomen was myt
 machte daer wt nam en die heerlic-
 heyde van abonde daer mede to be-
 sieten want sie een eerffdochter van
 abonde was en vernam dat sat op
 en veer ter stont tot wijc wort daer
 hie in quam en vech heren Jan van
 bederode en nam hem syn gude wijff
 en bracht sie int cloester daer he se wt
 ghenomen had en die reden waer om
 dat die edel byscop dat dede was daer
 om want her Jan van bederode sel-
 uer en swijose was ende die vrouwe
 syn gude wijff een nonne was en bey-
 de in oeden oerden proffessie ghedaen
 hadden en om dat die gheorde lude
 ghien heerlicheyden besieten en moche
 en die ioncker van gaesbeeck do recht
 leenwolge van der heerlicheyt van
 abonde was hier om hulp die edele
 byscop daer toe dat die ioncker van
 gaesbeeck die heerlicheyt van abonde
 behielt want hie eens broders soen
 des van abonde was en gaff hem mede
 her Jan van bederode hem mede to
 behelpen en die ioncker van gaesbeeck
 loefde doe an byscop wrics hant nu
 mer meer teghen hem noch teghent
 ghestichte te doen noch syn sloeten
 die in den stichte staen niemant te

aepenen dat ghestichte mede te staen
 ghen en daer hie den byscop syn ape-
 ne breue op gaff en ghegeue had myt
 synen zeghel bezegelt en somighe
 van synen maghen hadden mede
 besegelt om synre beden willen en
 oick ter merre oeronde en hier en
 bouen waer die ioncker des byscops
 der steden vrant van wryf et ameriff
 en dede groten scade in den ouer stich-
 te tot vel tijden wter stede van wijc
 en wort daer nae dat hertoch vernolt
 vrant der stede gheboerden was
 maecten die ghelreschen een reyse
 voer ameriffocet en wolden hem oer-
 offen wter weyden nemen dat die
 van ameriff node gheleden hadde
 en toggen haestelic wter stat als on-
 uersommen lude die hem des oerloe-
 ges niet en verstonde daer de gel-
 reschen dat op sat om ghemaect had-
 den en alsoe moe als sie wter stat
 quamen alsoe veer als men daer
 by comen mocht reden die ghelre-
 schen tot hem en uengen en sloghe
 hem off wal hondert man of meer
 daer die meeste hoep al van ameriff
 gheboren waren dat hem goet ver-
 ues was oick waren de van ameriff
 doe zeer belast van horen ballingen
 die doe wt oerle stat verdieue wa-
 ren en een deel daer off wonden
 in den lande van ghelre die noch
 volle wonden in ameriff hadden
 alsoe dat die vander te meer belast
 waren en doe de van ameriffocet alsoe
 ne der laghen versame de hertoch

Reynolt vel ridders en knechte en men
 seide doe dat hem volle guder lude va
 den eyne neder en wt zussen te denst
 quamen en by namen die byscop va
 monster die hem vel guder luden
 brachte en ten laetsten vernamen
 dat hie amerissoert bestallen wolde
 en doe byscop wedich en die stat van
 vtecht vernamen datmen seide dat
 hie amerissoert beliggen wolde sende
 ter stont in de stat van oeren men
 den om die stat helpen te betbaren
 vijfhondert ghe wapent en groete
 steen buffen mede en in den selue
 iaer om t'ant sūte margrietten da
 ghe vergaderde hertoch reynolt syne
 wende en toech daer mede mitter
 op gander somen voer amerissoert
 en men seide doe dattet ghetahwal
 duerde van des morgghens tot vesper
 tijt toe eer hie syne wende by een
 de krijghen en sloech hem neder op
 die eem dat sie menden die hem dat
 ter heer veer buten den scaten van
 den buffen ghelegghen hadde en doe
 die va amerissoert vernamen w en
 saghen waer hem die hertoghe myt
 den heer neder gheslagghen hadde
 wordens te vade dat sie den hertoge
 en den synen te henen geuen dat
 sie die staep van buffen bynen hadde
 en lachten ene busse toe bynen oer
 bolwerck vander myer stat ende
 scoten des seluen auonts mit heer
 myt enen groten steene en onlage
 daer nae scoten sie noch eens mitter

seluer camer busse en scoten doe veer en
 dat heer dat vol van der heeren verwo
 derde diet saghen en hoerden seggen
 en daer nae quam in amerissoert die
 prier va sūte andries cloester daer
 die hertoghe by neder sloech en maecte
 een bestand op den selue auont dat
 die hertoghe daer yst getome was
 tusschen den hertoghe en den synen
 en der stat durende totter somen op
 ganch doe naest comende en op der
 seluer nacht maecten hem de ghelue
 schen toe en waren des morgghens
 voer der somen rede en toghen wēt
 van daer ten lande van ghelue wert
 en aldus ghenadelike hefft onse lie
 ue heer dat stichte en die stat van
 amerissoert op die tijt daer verlost va
 den ontsienden mogghenden heeren
 meer dat oerloch bleeff staende
¶ Nu wil ich voert selue va hertoch
 Jan va bejeden die voer leyden lach
 woet hem vergint die seer de de ar
 beyden nacht en dach om wille va
 der stat en van den luden te krijghen
 die daer bynen laghen ar beyden zeer
 daer teghen die stat hem die te onthol
 den oer lijff en oer guet te berghen
 daer waert seer en vel myt buffen in
 gheseyten die waer stat scoten vel wt
 myt boghen en myt buffen en deden
 groten schade in den heer en die va ley
 den plagghen dijck wt te trecken op de
 ghene die wt den heer totten blochues
 toghen of vanden blochues totter heer
 wert toghen en deden hem groten

382 saeden al daer en doe dyt aldus eene
 wiel ghesbaen had en de prouade bestoet
 te nauwen en hem ghen ontfet eme
 quam alsoe moe als seet gheerne ge
 nomen hadden van byscop werich en
 der stat va vtr Die nochtant die daer
 om onledich waren hem te ontfette
 en dat beste daer toe deden en most
 heymelic en wyslich ghedaen wesen
 want hadts die hertoghe va ghelven
 ghesbaer worden dat byscop werich
 ghebeden hadde soe had die hertoch
 van ghelre daer teghen ghebeden
 en had des byscops bede daer mede
 te niet ghemaect en oech doen beka
 ten dat hem niemac van bouen wt
 den landen te bate ghecomen en had
 der sich had die hertoch een voordell
 ghedaet had die byscop te leyden ghe
 toggen om dat ontfetten myt machte
 en dat gheapbaert had soe had de
 hertoch myt macht moghen comen
 sonder anst voer amerisff en soe had
 amerisff gheswoest gheswoest by dese
 reden want die ghen die van amisff
 gheuangen waren in den lande van
 ghelre som van hem waert dach ge
 genen en die quamē bynen amerisff
 en vermaten hem dat die van amerisff
 een soen mochten hebben en weyllich
 waren en lueren mochten op oerrecht
 ten en vryheden die sie hadden in
 den lande van hollant en zeelant
 en in den lande van ghelre en solden
 al oer vryheyt voer en nae ghebru
 ken in beyde der heren lande woerf
 en die gheuangen solden quijt wese

in den dat die van amerisff des orloes
 ges van der tijt voert hem ledichhoed
 den wolden en dyt was ghedaen omt
 ghesticht te seyden En daer waren
 alre hande lude in der stat die daer
 ghehoer to grauen als de som de oer
 vrende gheuangen waren en hoepte
 hem alsoe gheholpen te hebben die
 som die gheerne mede ghedaet had
 den waer amerisff ghebleuen had
 op dat sie hadden moghen waren
 en verlueren en dat waren onghet
 ruisse lude die alsoe oeren heer en
 oerre hoeft stadt of ghegaen wolden
 hebben doe waren oich daer bynen
 amerisff gude lude den dyt see ver
 ducht en wolden lieuer myt horen
 lants heer en myt oerre hoefft stat
 lijden dat hem te lijden stonde dan
 alsoe onghetruise te wesen dat sie
 ongheloeplie daer of seyden solden
 en die lieten heymelic oeren heer en
 oerre stat te weten dattet alsoe ghe
 stelt was en die ontfende byscop
 nam corten raet mytter stat van
 vtrecht en sat op rechte voert eert
 verboet mochte wceden en liet
 synē vrienden weten datme synre
 waer name hie wolden ter stont by
 hem comen en nam myt hem so
 mighe vanden ouersten vander
 stat en daer toe om t'vint v of vj
 man ghesapent en veet also bynen
 amerisff en quam daer om t'vint
 dat die doch vj sloch in den auont
 en want die som daer in vanden
 gheuangen die gheerne toe ghe

iaghet hadden meer die waert inder
 seluer nacht wter stat gheholpen en
 des morgheis toe comende quame
 die ghelteschen voer ameriff en doe
 sic vernamen dat die byscop daer
 bynen was corten oer reyse en toghe
 ten lande van ghelre wert alsoe dat
 ich voer myn beste meen hadde die
 byscop doe myt machte daer niet
 ghebeest ameriff had gherneest
 ghebeest alsoe waren volle lude daer
 bynen ghestelt en doe die edel byscop
 dat vernam nam raet van synen
 vrienden die hie doe by hem hadde
 en myt synen vrienden van utert
 en va ameriff om die stat te beho
 den voer sulke last of ander last de
 hem an vallen mocht en worden
 eendrachtelic eens om die stat te
 betraden en te bet in weden te bliue
 datmen solde nemen daer wter
 stat on of onij man die meest
 onleden ghenaeert hadden ende de
 solden tutrecht waren en al daer
 bliuen ter tijt toe dat die stat van
 utrecht en van ameriff eens an
 ders te ra de worden dat ghesiede
 alsoe en men lach te hem hondert
 ghetwopen by voer last die hem va
 luten toe comen mocht of voer op
 staen dat hem va bynen ghenuect
 mocht werden en hier mede toech
 byscop merich mitten syne die hie
 doe daer ghebracht hadde tot utert
 wert en va der tijt voert reyfeden de
 van ameriff in velusen roefden
 branden op hem seluen dat se voer

niet ghedaen en hadden
 Ende byscop merich die altoes i syne
 syne had syne vriende van leyden wij
 selic en heymelic te baten te come als
 hier voer ghevoert is had liggen een
 deel wijns ouer ysel den hie daer ge
 besicht wolde hebben en alre hande
 preuande des ghelijx en om syne
 vriende van daer hier te krighen
 sonder gherucht die van leyden daer
 mede te baten te comen als voer is
 hier om dede de edel heer syne men
 den al daer bidden in den lande en
 in den steden des ghelijx dat sie hem
 stercken wolden en oick alsoe sterck
 maken dat sie hem die prouande
 verplich by den wter ter cem mochte
 brengen die hem daer toe besateden
 dat te doen en doe die besatet waren
 en den wijnt krieghen quamen ter
 cem mitter preuande als byf merich
 van hem begheert hadde en doe die
 al daer quamen was byff viederic
 noch bynen ameriffvoert om va daer
 of ghevoert is en doe die va ouer ysel
 daer quamen hadden die van leyde
 myt herloch Jan ghe dedinet dat he
 quallie gheholden waert om t' int
 tere off drie daghe daer te voer noch
 tant dat die van leyden een wiele
 noch wal teten en te drincken had
 den en dat alsoe ghedaen toghe de
 yselars ouer in wter lant en daer
 leden sie stede en toghe weder on
 ysel van daer sie ghecomen waren
 Ende doe herloch Jan aldus wil van

Nota

leyden had ghekreghen doe menden
 die van dordrecht dat die van sunte
geertruden Berge niet laeten en solde
 sie en solden hertoghe Jan in laeten of
 syne vriende van syne vreghen alsoe
 Daer quamen en sande doe syne wie
 de al daer om de stede en chynus in
 te nemen tot hertoch Jans behoeff
 en doe die vander stat vernamen
 dat hertoghe Jans vriende daer gheco
 men waren deden die poerten op do
 en en lieten sie in comen dat hem tot
 groeter lust quam want de balys
 Diet hoes in had den waft leet ende
 had hem te voren gheseyd hie wolde
 die borch holden tot vrouwe Jacobs
 behoeff hertoghe Williams Dochter
 en de hende hie voer syn lants vrouwe
 en niemant anders en hadde hem
 gheseyt lieten sie anders wien in die
 stat die vrouwe Jacob teghen waren
 wancer sie dat vernamen soe solde
 hie die stat dan rechte voert an doen
 steken en verbernen en alsoe vroe
 als hertoghe Jans vriende daer byn
 nen gecomen waren ende derch va
 der meriben dat vernam die doe de
 balys was dede doe als hie hem ghe
 seid had en dede vuer scieten vander
 borch in die stat daer hie wal toe besaet
 was hie dede die stat ontfleken en
 bernen welc hie van beyden dede doen
 die stede waer al verbrant of alsoe
 dattet niet vel en schelde en dyt ghe
 schiede in den seluen iaer om sint
 lamberti en hertoghe Jans vriende
 die begrepen die verbrante stede ende

bleuen daer liggen en belaghen dat
 hoes en scoten alsoe lange dat sie
 enen toern off twee af scoten met
 dat en hinderde den vanden huse
 niet heide zeer Ende die balys
 derch van der meriben die hadde
 hem zeer wal besaet myt alreha
 de preuande en vreeschap die men op
 sulker borch behouen scoet vel en
 seer vanden huse en dede seer gro
 ten scaden daghelijc inden heer
 en sonderlinge eer hem die vander
 stede bebolesereten en die van der
 huse toggen op en of an der sijde
 te brabant wert als sie wolden dat
 hem die in der stede laghen greu
 ne benomen hadden daer sie ad
 beyt om deden en daer sie scaden
 voer leden alsoe dat sie ouer sloge
 en bleuen liggen in de stede ende
 hertoch Jan van beyeren en syne
 vriende die seer gheerne hem be
 holpen hadden ende sien dat he
 heer van hollant hadde ghebleue
 dochten dat die tijt vander beie
 linge die hie hadde vaste heen
 ghinck en corts om comen solde
 en hadden noede ghehad dat
 hollant an vrouwe Jacob ghecome
 had of an oer vriende ende hier
 om dede hertoch Jan hermelich
 vernollighen den hertoghe van bra
 bant daer hie zeer gude vrunde
 by had daer hem die hertoghe
 van brabant mede plach te bea
 den en dede den hertoghe bidden

Dat hie op enen benoemden dach mit
 hemeliken wonden by hem comen
 wolde in stille weer tot gotickem
 want hertoch Jan seluer myt hem
 te spreken hadde dat alsoe ghesiede
 Daer quamen die vorsten by een mit
 engen rade en spraken te gader en
 maecten daer enen anderen dach
 weder by een te comen en onlange
 Daer nae versamenden hem die vor-
 sten weder als men doe seide in zelat
 en welen daer te samen by een ende
 cort daer nae dat die heren ghesiede
 waren seiden men ghemeelic dat die
 hertoghe van brabant hertoghen
 Jan syne iaren verlenget had hol-
 lant en zeclant te regieren vij-
 uer langer dant hem in der zue-
 nen tot woldrichen ghesie waert
 beuolen was En men seide do me-
 de dat die hertoghe van brabant
 hem doe mede gaff die stat van
 antwerpen mitter march greeffscap
 van heren cans en doe dyt wt qua
 en luetbreock waert soe machmen
 wal dencken doe vrouwe Jacob dat
 vernam die hollant oers vaders
 eue was en aldus daer af ver wa-
 met waert dat oer dat seer mis ha-
 ghen mocht al was sie niet oelt va-
 iaten dat zeer wal te vermoede was
 want oer god onse heer wijse scarpe
 syne verliend had en henegossen
 hollant te guet en te grote wate
 also lideliken daer of te seiden en
 dachte dat te benemen nae hoerte

mache als sie ierstent mochte mede yst
 zeer wal te vermoeden dat die salighe
 hoech ghebooren vorstijn vrouwe iacobs
 moder seer onghenoechlic was te horen
 Dat oer eynghe lieue dochter aldus
 weten hage en weten oeren ghebuyst
 waert vanden ghenen die sie in den
 oeren hoelden solde en voer ghe wete
 en onghenue de bescremen solde ende
 tijt te vermoeden dat seco niet te me-
 de en was en doe men in brabant ver-
 nam dat oer heer die heerlicheit va
 hollant en van zelant alsoe ledelic
 een tijt versekeret had doe waren veel
 vander wijshheit zeer qualic te wede
 en daer nae doe men meer seide dat
 oer heer antwerpen mitter march
 greeffscap van heren cans hertoghe
 Jan mede beseghelt had doe waren
 oerre val noch qualiker te wede van
 den ghenen die wijshheit hadden ende
 brabant minden en dachten wylte on-
 se heer aldus maken als hie beghint
 soe is brabant verlaen en hier wert
 raet op ghenomen en waert ghebracht
 by den driuen steden vanden lande
 die daer om by een quamen tot vel
 tijden om myt malcander eens te
 weerden die palen in brabant ieren
 en anden lande van brabant te holden
 off daer om te liden dat een wiele
 uertwech om des wil dat die hertoch
 van brabant vel wende hand i den
 lande en in den steden en hem die
 lude oich noede toghen oeren heren
 te last ghesat hadden haddemens
 worby moghen gaen en ten laesten

als men seide worden veel vanden heren
eens mitten landen en mitten hoef
steden wt ghenomen die stede vande
boesche by den paelen van brabant te
helden bliuen en onghenytet te
helpen tehoelden en doe die hertoghe
van brabant dat vernā dat de mees
ten heren ghestelic wertelic mitten
lande en mitten steden als voer s is
eens waren was doe besocht ende veet
in die stat ten boesche en nam van
synen vrienden by hem en bleeff daer
ene wiel liggen en som vā den heren
dier vernamen dat die hertoghe ten
boesche was van de buten brabant
gheseten waren reden tot hem ten bo
sche lichte te liener dat siees hoepten
te ghemieten en men seide doe mede
dat daer heren waren die hem bade
te dienen en dat hie die stat ten bo
sche mitter meyer vanden boschen
wech bezegelt had en doe der veel
van heren en van steden vā brabant
veremicht hadden van den ghenen
die vander meester moghentheit wa
ren en saghent ghemeenlic dat ve
gement van hoeren heren alouf
is die worden te raede dat sie dat
wolden te henen geuen den greue
van simpol syne broder als sie dede
en begeerden van hem dat hie come
wolde in brabant en vernemen sel
uer woet gheleghen woer en dan tbe
te mede te raeden en die hoghe boren
heer die syne broder aldus noede had
de laeten verderuen doe hie vernā
men had sat op en veet wt vanden
tyck daer syn heerticheyt ghelegen

was en quam in brabant en vernat
dattet alsoe was als men hem had
laeten weten sprach mitten hertoge
syne broder en alst al ghesproken
was soe ghinget daer mede hen en
dede als hie plach te doen en doe
de heren van brabant en die stede
saghen dattet niet en bate de her
toghe en voer myt synre oelder ze
den voert als hie ghesoen was de
worden siees te raede dat sie enen
russaert setten wolden om dat lat
te behoelden want sie menden cla
erlic nae syne regement hadde hie
moghen begaen als hie begonnen
hadde brabant hadde verderfft
ghesoen den hier om ouer drogen
sie te samen en namen tot enen
russaert den greue vā simpol sy
nen broder die hem die meeste t
den bleede was En oick oer heer
waer stouue die hertoghe sonder
witlike ghebuerte en wolden hem
in der woech dien hoelden en doen
al dat men ene russaert doen sol
de en mochte In den dat hie den lan
de dede als een guet russaert doen
solde en aldus is he russaert gesoe
den en ick meen oick mede dat
het saede by raede en by guet donc
ken des hertoghen van burgounghe
en doe greue van vlander en was
en waren tseyer broder kynder En
doe de greue aldus russaert ghe
maect was mishagedet en was
seer tonwil den hertoghe van bra

bant en den ghenen die hem regierden en dochten van der tijt voert soe sie dat breken en veranderen mochte daer sie oer vermoghen to deden als men hier nae wal verne men sal en den greue van simpol die rullbaert ghemaect was verdroet zeer dat hertoch Jan syn oem vrou Jacob synre nichten vten ho ven hield en nam oer hoers vads erue en lach doe mede voer dat huus sūte ghertruden berghe en ghinck har Delic myt vrou Jacob synre nichten omie en nam hoer al dat hie oer nemen mochte do waert hie tornich en en wolden syn nichte alsoe niet laeten verduen en waert vrant hertoge Jans syns oems en een deel van den heren vā brabant worden vrant myt hem Ende die greue van sim pol leide lude toe steenberghe mit barzen en myt scapen te wachte op die hollanders die in vlanderē ofte toe zeelant wēt plaghen te wāden en die van steenberghe deden hem daghelijs groten scaden die daer by den water voren wat die hollanders en wolden oer wāre niet laeten mede worden lude en sepe ghelecht te berghe an den zoem die oich vast scade deden by den water Dyt stont aldus een tijt en doe waert daer tusschen ghesproken en ene bozberde ghemaect en doe ter tijt was vrou Jacob in

henegouwen ghereden by oer moder en die tate doerluchtighe vorstinnen worden van wenden ghelbarnt en mede gheseit dat mo uwe Jacob myt gode by den hertoghe vā brabant niet bliuen en mocht ouermits dat die pacus die dispensacio van den hilic tusschen den hertoghe vā brabant en vrou Jacob de pacus dier of ghegeuen had onlange daer nae dede weder roepen daer die hertoch van brabant dede van appellieren nae bescreue recht en nae dat die appellacij niet veruolget en waert van des hertoghen wegghen als men ghedaen solde hebben daer mede ghinck die hilic aff en van der tijt voert bleeff vrou Jacob van den hertoghe Ende doe waren daer heren en moghende lude die spreken ende deden spreken myt som vā des con nys vriende van engelant die doe die alre ontsienste heer vā hersten rinch was om een van synē brodere der hie drie had myt vrou Jacob in witteliken en in echtscapen te ver gaderen dat heymelic versproken en verdedinet waert in deser manieren wort vrou Jacob lodich van den hertoghe van brabant by den houē van romen en die pacus daer mede dispensieren wolden dat een van den broderen vā engelant die daer ghe noemt wart en vrou Jacob in wittli ken hilich te samen sitten mochte want sie malcanderen eerstelic wa

ren en consentierde de pacus datter geschien mochte soe solden dan als de bulen daer af gecomen waren die broder van engelant en vrou Jacob malcan. Deren trueden en beslapen en die conynck van engelant gheloesde vrou Jacob soe drade als dat ghesaen wort in hollant weder by dat oer te brenge en dyt waert aldus ghesloeten ende die conynck van engelant sande te comen groete heren eerbaerlude dese saken te vorderen en al daer te eynde en doe men aldus onledich was en tracteerde vanden hilich vandes conyncks broder en van vrou Jacob vorf. **D**oe waert den conynck laeten weten dat een van synen broderen den hie in manijc ghelaeten had ghestreden had mytten delphijn van manerijck en syn broder daer doet ghebleue wort en doe die conynck dat verua hielt hem als een sedich man en heer door solden en bereyde hem van daghe tot daghe in manerijck ouer te trecken sine broder te wreken en synen vrienden te baten te comen en versamende een alte groten heer wt engelant en toech daer mede in vanderijcke en die heretoghe van burgoengen de doe bynen parijs was sterchede hem mede ende veet mede voer of nae mitten conynck van englant te manerijck wort wat sie te samen teghen den delphijn hem verbonden hadden en teghen de sine. **D**u voert van byscop werich te saue en vander stat van vtrf en van amerss die in groter last van oerloghe waer

teghen die ghene daer voer aff gevoert is warden hem en deden daghelijc dat beste dat sie mochten en om dat die drie steden van ouer ysel hem noch ledich holden totten oerloghe daer om veruollichde hem byss me werich en die van vtrecht en van amerss want sie noch myt hem in ene verbonde stonden dat sie hem in deser last te baten quamen nae wetsijnghe der verbonde bueue dat die drie steden ten lesten deden en worden vuant des heren van egmond heren gerijt van euskerck en der ghenue die byscop werich den van vtrf en van amerss voer outsecht hadde. **E**nde inden seluen iaer omdint vernigyn waren die van vtrecht voer amsterdam ghetoghen en vorstaken hem daer by dats die van amsterdam niet en wisten en facten lichte lude mit velt om de copen te nemen en doe die van amsterdam niet en wisten en des gheswaer worden toghe haestelic better stat te voert en te soepe om dat guet te beschudden ende om den vianden des wech tonder gaene en menden sie also te beholde en doe sie een stucche better stat ghecomen waren setten sie den van vtrecht toe die al wihende achter wort liepen. **E**nde in den volghen worden die van amsterdam ontwaer datter greeet volc in den velde was en worden wihende en liepe

en voren weder ter stat wort an en die van utrecht vengen en sloghen daer do wal om t'ant dordehalff hondert en hadden die van utrecht wat langer gheleghen dat die van amsterdam wat voerre vander stat ghecomen hadden soe hadden die lude al en die stat oer ghebeest by dese reden do dat gherucht in amsterdam qua ende men seide dat die van utrecht voer der stat waren en vel hoerre vrende gheslaghen en gheuangen waren. doe waren daer lude als men sachte die oer guet scopten en maecten hem toe en t'bech te varen en het mende somighe lude hadden die van utrecht doe rechte voert mytten yesten an die stat ghenallen dat daer goet auentuer in ghesteken had want die lude vander stede doe seer versijfet waren En die van utrecht toghe thues wort en waren wolic en blijde en dancten gode en den gude sūte martijn Dattet hem also ouer gaen was en brachten die gheuange myt hem t'utrecht in die stat daer die gude lude vander stat meer in verblijt waren **¶** In mach ic voert scriuen soe men seide dat die heu meenden die stat van utrecht ende van amersfoort te verderuen of sonderlinge wil daer off te krijghen in deser manieren sie wolden trecke myt hem oerloghen om die stede te meer te belasten oick wolden sie hem benemen dat sie waren noch kieren

en mochten om een opstaen en t'bygdracht te maken in der stat onder der ghemeente die te varen en te heren Dat dorde was sie menden die steden aldus te verhongeren en wt te teren dat got van hemelrich mit ystende die gude sūte martijn vrendelic mit hem versaghen also ich wal scriue mach Als yst van den treckende oerloghe daer sie die ghenaece to krieghen dat die van utrecht vel guets wt hollant krieghen van d'richtalen en van brantstatinge want sie hadden verdrucht amylsteet en aelsmeer met voer van haerlem Des weghes wt sie hadden verdint alle die ghene die beneden scoenhauen saten in den seluen wort worden oic kerspele en dorpen verdinget en een deel van den venen die van woerden voert te leyden wort gheleghen in geylant sonder die stat van neerden vel dorpen in aemstrelant en maecten daer toe vel guets vanden gheuangen die mit yste iaer voer amsterdam en anders waer gheuangen worden wt hollant dathon grote hulpe dede totten treckenden oerloghe Item dat sie meenden t'bygdracht inder stat te maken om dat men varen noch kieren en mocht daer van machmen weten Dattet ghemeyne vole zeer guetlic en vrendelic leet want sie wisten wal dat die stat gheerne ghelt ende guet ghegeuen hadden om vrede te hebben dat niet ander stat en ghebract **¶** Dat dorde

*A l p m a r
mā vā
vā hā r t*

van dat sie menden te verhongerē had
 Den die van vtrp die ghenacde doe
 dat die stat in manighen iaren die
 gheleden waren nie alsoe wel en vel
 versien en waert van harden coerne
 als sie waren doet oerloch began en
 got versacht mede in den ierste ier
 dat sie oeren vianden alsoe wel coe
 bieften en saepe namen dat die ghe
 miene man myt cleyner gelde hem
 doe wal van vleesche beswaerde en oich
 een deel vander ruycheyt mede en dat
 oerloch bleeff durende den winter ouer
 en deden scade tot vel tijden in die en
 morggen die ander **N**u mach ich
 voert sijnen van den hertoghe van
 brabant die qualliken te vreden was
 van dat syn broder in waert ghemaect
 was die alle weghe daer om docht en
 die ghen die hie by hem had woe hie
 dat best bicken mocht en maecte wrot
 scap myt heren van buten ende dede
 syn beste om vrede bynen lants te ma
 ken en dat ghesaede in salve weer om
 dat men daer niet op dencken en sol
 de en maecte aldus een ghesberff myt
 ten heer van hennberch en myt ande
 ren heren by den hertoghe te comen
 ende een deel van oeren vreden da
 mede te brengen alst hem de hertoghe
 hiet weten

Ende daer nae in die ier doe men
 screeff **xxxj** om twint sūte agniten
 dach quam die hertoghe van brabant
 voer bruzel en brocht een deel heren
 ende guder lude mede daer die herto

ghe en die syne niet in en mochten
 want die poerten vander stat ghe
 sloten waren en begeerden dat men
 hem die poerten op doen woldē dat
 die poertē niet doen dorst buten
 gheheet en oerloff van den greue
 van simpol syne broder en der stat
 van bruzel en by rade des greuen
 oich des raets van der stat quam
 die hertoghe daer bynen meer et
 vertoech ene wiel mytten berade er
 hie bynen quam en die hertoghe de
 de hem te ghemake en die myt hem
 quamen des ghelijc en het gheue
 inder toecome der nacht dat ey wiff
 off een knecht gheswaer woert in een
 van den herberghen daer des herto
 ghen wende doe in ghereden waren
 die hem by daghe wt ghedaen had
 den een stuc in der nacht hem wape
 den en an deden doet slapens tijt
 ghesweest had dat waert den weerde
 zedelic by ghebrocht die hermelich
 vernam dattet alsoe was en broch
 tet by som van den ghenen de die
 stat mede te verbaren hadden en
 die sprach wenden woert toe en qua
 men aldus hoerre een deel by een
 en vonden dat hem die gaste een
 deel also an ghedaen hadden ende
 wordens te rade dat sie den hertoghe
 en die hie mede ghebracht hadde
 hoelden wolden en wengen den her
 toghe ende die myt hem daer ghe
 comen waren er die hertoghe syne

Nota

vrende te gader krecht om trint vj man
 ende daer waren vij peerde die te voer
 schen quamen en daer waert gheua
 gen die heer van heusberghe de greue
 van muerse en die proefft van aken
 Die en soen te bueren was en onder die
 vij man die daer gheuangen worde
 waren daer wal anderhalff hondert
 van den schilde ghebooren die va bu
 ten waren en doe dese gheuange wa
 ren worden daer lude van bymie kni
 sel ghetoeffte en an ghetast daer men
 quaet vermoeden ophad daer men
 doe off vernam dattet een opgheset
 dinc was om den greue va simpol
 en om vrou Jacob te belasten ende
 oick oerre byder wende van buten
 en van bynen te verderuen daer lu
 de om ghe doet worden die dat lijce
 lyeden dattet alsoe ghesriet zolde
 hebben en die daer ghedoet worde
 waren van bynen busfel en niet va
 den mynsten Ende die van busfel
 des greuen en vrouwe Jacobs wende
 en hadden nimmermeer ghemeent
 dat die van bynen oer mede porters
 den greue en hem dat ghedaen sol
 den hebben want sie niet ghedacht
 en hadden dant lant van brabat
 ni eeren te holden daer sie oer beste
 toe deden en en hadde hertoghe he
 alsoe niet lachten beleiden en syn la
 den in eeren en te gader ghehoel
 den had sie hadden wal mythem
 te meden gheueest
 In den seluen ier opten xij
 dach in der meerte waert die

erber bysscop conuert die dat collegiu
 van onser vrouwen tuitrecht ghesicht
 hefte en de selue kerke dede maken
 in der eeren van onser lieuer vrouwe
 op ghegrauen wten graue daer hie
 first doe hie doet was in begrauen
 waert daer hie langer dan een ier
 in gheleghen had en doe men dat
 graff op dede doe lach dat dodelijc
 ham noch al by een dat vel vanden
 heren diet saghen en ander lude
 mede seer veruonderde dattet lijc
 ham dat also lange onder der eerde
 had gheueest dat dat noch also heel
 en ghesien was Ende op den seluen
 dach waert dat lijcham en dat ghe
 beente vanden selue bysscop myt groet
 weerdicheyt wten graue ghenome
 van byss mathijs van budulbaen
 daer vel vanden heren van den selue
 godes huese by waren en eker liker
 lude een groet deel en waert weder
 opt nye choer ghebracht en al daer
 weder begrauen in een nye graff
 dat hem daer ghemaket was tot
 syne groter eeren dat hie hoepe ich
 wal verdient had en opten seluen
 dach waert dat nye choer daer ghe
 wyet van byss mathijs inder eeren
 gots onser lieuer vrouwen en meer
 van syne hillighen
 In noch mede seluen ier vof ghesne
 de een groet brant bynen der stat
 van amsterdam so of xij inder
 maent van april of daer om trint
 dattet der de deel vander stat wal

A 1421

Brant van Amsterdam

verbrande van syns selfs vuer daer ver
brande mede die nye kercke die hillige
stede daer dat hillige sacrament van
vael te rusten plach dat gasthuys dat
vaethuys brande doe mede alsoe dat al
te groot saec daer doe siede

Item doe ter tijt en in der seluer maent van
april begreep die stat van utrecht ende
dede maken dat blochues ter een dat
buen op die zee omt ghesat waert om
die scepe die vander zuder zee van bueten
in die een plaghien te comen om die
te wyen want die hollanders plaghien
tot vel tijden groeten scaden daer an
te doen dat den hollanders daer nae
tot cost qua ouermits dat die van cam
pen doe dat blochues ghemaket was
myt ene voerwinde van campen in die
een voren en vander een alsoe weder te
campen en plaghien wyen, coeren, zolt
en alee hande preuande alsoe in de een
te brengen dat die hollanders doe met
ghelieuen en wonden alsoe spoer gheda
en hadden des se quallie te vrede wa
ren en maecten daer nae toe tise gro
te holken of coggen en vel bardzen die
we en manden die myt ghesapende
luden myt preuande en myt viesstap
daer by en brochten die scepe voer dat
gat van der een alsoe nae den lande
alsoe die groete scepe daer liggen mochte
en die bardzen voren off en an omdat
waren daer te benemen om dat siee
menden die stat van utrecht ende van
amerstff te verhongeren en die groete
scepe bleuen een wiel daer liggen en
die bardzen voren en quamen in den
dat die wynt beyde want die scepe die

van campen comen wolden mosten ene
noerden wynt hebben off wat vande
oesten off wan den westen mytten
noerden winde en dat wisten die hol
landers wal Ende daer nae quae
men sy by die groete scepe wie dat
die van campen den wynt te baten
hadden

Item doe ter tijt inden selue waer plaghe
die ghelieschen vast voer amerstff te
comen in en echter en namen hem
by wijlen een deel bieften en vingen
hem by wijlen een deel mans af die
of vier armer lude die inden velde
waren en somtijt in den ouerstijcht
des ghelijcs en des ghelijcs dede die
ioncker van guesbeec in den ouer
stichte weter stede van wyne en doe ter
tijt plaghen die van aulenborch ouer
mit stichte te comen in en echter
voerden en branden venge en sloghe
die arme lude in den lande en som
tijt die ghene die teghen den ioncker
van guesbeec verdinet hadden en
het gheuel eens of meer dat de au
lenborschen scaden deden in den ge
stichte en an den ghene die teghen
den ioncker verdinet hadden ende
rechtinge doe van hem begheerden
vanden ghene die doe in der stat
waren en hem den scade ghedaen
hadden dat die ioncker ouer sloech
en liet die ghene varen die de lude
ouer syn verdinet gheschiedt ende
dat oer gheminc hadden

Item in den seluen waer daer nae als
die weghe begon den te droghen en
der lande te voer en te peerde ghebru

ken mocht togghen die vā vārecht en
 van amerssff in uelussen tot berne
 uelt en daer om t'ant om dat veel
 van horen vianden daer plaghen
 te luygen en tel niet naert des ghe
 lijs die groten scaden plaghen tee
 doen sonder aff laeten en om dardē
 stat van vtrif mende datmēt ghela
 ten solde hebben in den stichte also
 te scadighen want die hertoghe vā
 ghelwe des byschoops noch gheschictes
 vjant niet en was daer hiet moghe
 lic om ghelacten solde hebben daer
 om verwoecht die stat een wijl dat se
 daer niet en quamen en doer al niet
 en baete oick wat sie leden en doe
 sie al daer quame doe wonen se he
 die lantweer aff die die vā berne uelt
 ghemaect hadden voefden en bran
 den dat dorp vā berne uelt en veel
 dat daer by stont en onlange daer
 nae togghen die vā vārecht en van
 amerssff weder in uelussen ende
 voefden en branden ter scuer voert
 hiesen dat dorp te putten en dede
 daer groten scade en togghen wed
 in oere stede en onlange daer me
 togghen die van vtrif en de vā amerssff
 weder in uelussen branden armete
 en veel houe by der zee tant stormde
 doe dat hoes te eerler en wommen
 dat stormender hant daer vij off
 vij man op ghetonen worden en
 togghen weder om tot horen sloten
 en branden also dat onder weghen
 ongherant ghebleuen was en des
 ghelijc op een ander tijt branden

se dat dorp tot ede en vel houe daer by
 en doe sie ede branden was hertochey
 nolt van ghelwe ten rosen dael ende
 hadde wal by hem in peerde by he
 en vel ridder en knechte die daer
 by hem getome waren want hie doe
 weten lande van gulic corte ghecome
 was die van vtrif dedor daer se om
 wte waren en hem en volliche de ni
 mant en togghen weder om by dat oer
 en deden aldus alte groten scade om
 dat eynde vanded uelussen in op ey
 stede moeghen op een ander stede als
 gij voer wal ghehoert hebben en qua
 men daer zee seer noede an hadde
 ghebeest hadden sjs verdrach moe
 ghen hebben in enijer wijs
In doe ter tijt en inden selue waer daer
 te voren was een alte groten dwalm
 ge en een op staen van onghelouen
 in den lande van been dat myt
 luden als men doe seide seer versu
 niet waert o'umits datmen ten jr
 sten daer niet toe en dede doe de dibe
 linge began en dat maecte den go
 nen coen die mitter ongheloue
 besmit waren en worden veel te har
 der in horen voert gaen en worden ten
 laeosten alsde stolt en alsoe stark
 mytten genen die hem an vellen
 dat sie om niemāt en gaen ende
 deden dat sie wolden en waeren dat
 op ghestelt als men doe ghemenlic
 seide den hillighen hersten gheloue
 te destueren en te niet te maken
 en deden vel onghenaeden an ghe
 de deden vel onghenaeden an ghe

oerden luden beyde an mans en an wo-
 men die hem oeren onghelouen niet
 an wolden volghen en worden zeer ver-
 heert in hoerre boesheit dat sie daer
 niet om en gauen wat sie deden en
 worden also machtich mitter onghelou-
 naden die sie bedreuen van luden
 die hem an vellen dat men doe seide
 dat sie wal vermochten te werven
 etc. wechender man hem mede te
 behelpen dit veruā die pacus mar-
 tijn ons eerdsche vader dede was en
 was doe qualich te vreden op die ghe-
 ne dien dat werltlike zwoert beuolen
 was dat die daer niet meer toe ghe-
 daen en hadde en daer omtrent ghe-
 seten waren off dat men hem die sa-
 ke der onghelouen niet te kenen ghe-
 geuen en hadden waerttet een de mees-
 te sake is daer men dat werltlike zwo-
 ert meest toe besighen sal hier om sa-
 de die pacus merkten syn leggaet tot
 vel steden an die vorsten en an die he-
 ren te vermanen den onghelouen hel-
 pen weder te staen en dede predike
 alle die ghene die daer toghen om die
 onghelouen te helpen weder te staen en
 des in guden wille waren aflact van
 allen horen sonden daer hem volle
 vorsten en heren ghestelic en werte-
 lic hem toe besaten daer te trecken
 en daer toe vel gader lude de in stede
 en in dorpen gheseten waren die he-
 bereyden daer te trecken

Item in den seluer iær doe dat coern
 weten velde was en by de huese ghe-
 voert en ghebracht toech liff verrick

myt een deel van syne ridders en de
 knechten en mitter stat van utrf
 en van amerss tot vedichem en daer
 bleeff liggen die edel here myt syne
 vrenden en satten een hoep van syne
 ridenden luden voer aernem om te
 vernemen of sie hadden willen vol-
 ghen die luttel of niet wt en quae-
 men en reden doe voert voer den
 voesen dael dats hertoghen hofff ende
 spelhuus plecht te wesen als hic inde
 lande van ghelie is en branden dat
 dorp ten voesen dael meer dat huus
 niet en reden voert tot welp om
 t'int een halff mile op ghens zijde
 aernem ter velussen wert an en bla-
 den dat dorp te help dat ich meen
 had die wint tot aernem wert geboert
 die vonden solden daer by hoepen
 ghecomen hebben en solden oick
 vander asschen wt ge worden hebbe
 doe dat ghedaen was en de van
 aernem niet wt en quamen toghe
 die utersche ridders wt der tot vedy-
 chem daer de heer ghebleuen was
 en die bryscop sat op en veet turecht
 wert en dat dorp tot vediche waert
 doe ghebrant en aldus ale ghy horen
 moghet soe waert dat nedereynde
 van velussen voer en nae seer ghe-
 woest en verderft dat sie clem had-
 den ghemeent doe die heren hem
 verbonden en menden dat sie dat
 ghestichte en die stat van utrf en van
 amerss verderft en te niet wolve
 hebben ghemact dat die ghebene
 die de got en die groete heer sunte
 mercken ghenadeliken versien heb-

ben dattet niet ghesaet en is en dat
 ghesticht nutter stat vā utip in eeren
 sin ghebleuen des onse lieue heer vā
 hemelrijck daer alle guet vā compt
 en die grote heer sūte meerten elbelic
 en vimer meer of ghedant en ghe
 louet moten wesen en die groetmo
 dighe gheltesche den dat seer onbe
 haghelic was vergaderden me vel
 lude te peerde en te voet om den ho
 moet en die houer die te wreke die
 hem doe ghesaet was en toghe we
 der int stichte niet voer vā vron
 wen meer die gheen die sie brande
 waten meest verdincde lude die
 vā den ioncker van gresbeek ghe
 dinct hadden en menden hem dat
 mede te besaut te hebben en aldus
 bleeff dat oerloch staende ende de
 den elc den anderen groeten scha
 den huden die ghelteschen morghe
 die vtrf soe dat die arme lude in
 beyden zijden die op den canton vā
 den landen laghen seer verderfft
 worden doe ter tijt waren die men
 vtrf seer beladen myt drie hande
 zwaerheit als ick o sarme mach
 Dat ierste was sie waren in enen
 groeten oerloghe en zeer beladen
 myt tiben onuerwinkelen groeten
 vorsten daer sie tusschen saeten en
 die sie gheer'n verderfft hadden dat
 got bewaerde Dat ander was
 broet en bier waert daer costelic wat
 die een muddle guets tbeys open
 solde hie moster om genen by vijff
 gulden en een guet muddle hane
 ven ij gulden off meer Dat der

de was ene grote sterffre die hem dat
 zwaerste was want hem stouen off
 doe ter tijt vel heerliker mane die
 quallie ontberen mochten in der stat
 en met lanc en het menden lude dat
 hem doe wal of stouē xv vechteris
 die sie quallie ontberen mochten dat
 wal te vermoeden is naeden dat sie
 in soe groter veeden waren nochtat
 soe seer het starff en soe zwaerlich
 dat sie mitten oerloch beladen waren
 en mitter searper tijt nochtat waest
 den ghemene luden leet dat men da
 ghelise niet meer en veyde en waer
 weerlic bet ghemoet dan sie waren
 doe dat orloch ierst began daer ick an
 ders niet in begripen en can dan de
 ghenaeede gods myt hem was daer se
 van ghestuuet en ghespiset worden
 als men hier nae bet vernemen

Psal
 Item noch inde selue iaer vā 1501 op
 sūte mertens auont in den winter
 doe alman mende dat die van vter
 volic ghebeest solden hebben want
 sūte martijn oer pactoen was toghe
 die vā vtrf wt starck om t'inte ay
 gheswapent om hoer auentuer te be
 soeken en quamē des auonts tot
 venen daer sie doe aten en volich
 waren daer nae een stuc inden ae
 uont beleiden hem die vā vtrf ende
 toghen doe van riēen te voet voer
 waghe nyingen en hadden een beer
 doen maken die poerte mede op te
 stoten want daer ghien wech bingere
 en was meer daer stont een starck
 holten ameyde voer der poerten die

1421

ghesloeten waren en deden dat slot of
 slaen en manden oeren beer en stot-
 ten daer mede op die cluycket van
 der poerten dat lude rijnelde dat die
 wakers hoerden en maechden wie daer
 soe cloepten men seide hem weder dat
 weren lude die gheerne ni waren en
 stieten doe noch eens daer sie voer ge-
 stoten hadden de wakers spraken we-
 der cloept gutelic men is om den sloe-
 tel ghesgaen en die van vrecht ver-
 manden hem doe weder en stieten
 derde werff myt machte myt oeren
 beer op die clejne poerte alsoe seer dat
 die poerte op spruonck en die van vrecht
 ghen daer in en hebben die stat aldus
 gheslonden en vengen daer heren hen-
 rich van homoet ni der stat en daer to-
 hoep of hondert man en daer lieper
 een deel op ene starcke poerte en een
 deel vollen daer ouer de muer van
 der stat en syn also en wech ghecome
 daer worden gheslonden een deel ge-
 sadel der peerde daer zeer gude heye
 te mede waren vel riets guets waert
 daer gheslonden almen wal vmoden
 mach want daer wonden haene lude
 ni der stat en daer was vel ni gheve-
 ghen van buten van den ghenen die
 daer om trint om gheseten waren
 doe dyt aldus ghesiet was ver samen
 den hem die wijsheit die van vrecht
 daer waren en spreken te gader wat
 sie mitter stat doen wolden en warden
 eens dat sie die stat wt slaen en be-
 nen wolden als sie deden want dat
 stichte van vrecht al daer seer wal op velu-

wen ghesloet was dit ghedien toche
 die van vrecht weder om tot oerre stat
 wart mitten gheuangen en myt al-
 sulker haue als sie voren mochten
 en dancten gode onser lieuer wotbe
 synne ghebenedider moder en den
 guden sute martijn dat sie he daer
 toe ghehulpen hadden
 Daer mie op sute lysbetten dach
 als der hilger ionefrouwe nacht ge-
 leden was had des nachtes een alto-
 groeten storm ghesbeest daer alte-
 groeten stadt in hollant en in zelat
 van ghesiede dat seer te bedaghen
 was want die dijc tot vel steden daer
 van in bracken en dat water qua-
 soe hoech en groet up water zee myt
 ene zwaren noert wessen wynde en
 beliep die lude tot vel steden ni oerre
 hoesen die nergent comen en co-
 den alsoe datmen doe seide dat doe
 vel lude alsoe ver dieueten en vel
 bieften des ghelijcs **405** Doe up de
 selue tijt brack die dijck by dordrecht
 ni daer dat solce water mede of ghe-
 dijt was daer die grote weert daer
 dordrecht staet mede bedijet was
 en dat water waer vander seluer
 nacht alsoe groet bynen dordrecht
 dattet wal tve uoete hoech daer
 opter staeten stont als men doe
 seide meer dat hoghe water opter
 staeten en stont niet lange
 It mit haer van xpij om trint co-
 uersio pauli waren die van oelde
 water wt ghetoghen om mit stichte
 te scadighen dat ver na her lode

wick van montfoerde en toech honte
 ghen mitten ghenen va montfoerde
 die hie van danen ontberen mochte
 en toech alsoe daer die vande tere
 en wolde myt hem stryden als hie dede
 dat die va oeldestater die daer waren
 vernamen en besaten hem daer teghe
 als die stryden wolden Ende doe heer
 loedewich mitten syne daer by quam
 dede als een onueruert vider te con
 leuen moet hadde en veet ten vran
 den in en die zyne die daer te voer
 waren deden als heerlike stolte man
 en streden vromelic myt hem en die
 vande weerden hem manlic ende
 stotelick als ionckeren daer waert
 manlic en stotelick ghestreden mit
 deynen volc van beyden zyden war
 cle had gheern dat vel behoelden doch
 mit leste doe die van oldewater zaghe
 dat die va montfoerde niet wiken
 en wolden en daer toe ghestelt wa
 ren lieuer te steruen dan myt scha
 den dat vel te rumen begauen dat
 stryden en worden vluchtich ende
 daer waert gheslaghen en gheuange
 om trinc hys man en men seide
 doe sie verst vergaderden en begon
 nen te stryden dat sie euen sturch
 waren of luttel seeldet en als die
 va montfoerde aldus ghestreden
 hadden en oer ghenangen beswaert
 hadden en oer wende die ghebbont
 waren bestelt hadden toghen weder
 bynen montfoerde myt oeren ghe
 nangen die sie gheuagen hadde
 en myt oeren vrenden daneten
 gode en sute martijn dat zie myt
 sulker eren en myt sulken ghebb

Hinc jonck
 hie veyn

Jonstaen waren
 inden seluen ierwaert sute andries
 hoeft bynen verrecht ghebracht ende
 eerlic ghesat in sute martijns kerke
 die lange iaren also gheheten had
 en dat ghesiede by heren zbeders
 van aulenborch die doe doempoeffst
 tuerecht was en dat hillighe hoeft
 had manich ier gheuyt en gerbest
 sute marien weede in den doest
 by aulenborch daer die voers doem
 proeffst dat montelike verboruen
 hadde om dat hillighe hoeft meer
 eeren en weerdicheit tuet te doen
 wantet daer halff verborghen staen
 hadde
 voer dat waghemynghe ghebbont
 waere begaen heer zbeder van au
 lenborch doempoeffst voers te spre
 ken myt sommighen personen om
 guets te doen dat oerloech neder te
 leggen en om die lande in vreden
 te brengen en off hie daer om ar
 beyde of myne heren va vtrf ende
 der stat van vtrf te wille ende toe
 dancke waer. soe wolde hij beste pro
 uen daer yne ende waert hem on
 behaghelic hie woldet laeten dees
 gheen daer hie doe mede sprach
 namen oer beuet en spraken mit
 oeren here en mitten ouersten va
 vtrecht die hem antwoerden mocht
 die doempoeffst of yemat guets dar
 to helpen dat die lande te vrede qua
 men die ghenne die daer om ar
 beyden en beste daer om deden
 dat hem dat niet onbehaghelic en

waer want sie en gheerden niemant
 myt wille te oecloghen en hadden lie
 uer vrede dan onvrede als sie dit oec
 beholden mochten dat den doemprou
 uest also ghesecht waert die hem ver
 maet dat beste te doen als hie dede
 dat men hiet nie wal vernemen sal
 en began voert te spreken van den sa
 ken nu mitten enie moeghen mit
 den anderen en nam alre hande
 stucken te baten die hie mende die
 daer yne vorderen mochten en spat
 en arbeide also lange dat hie begeer
 de an den ghenen daer hie voer va
 der vrechtlicher zijde mede ghespro
 ken hadde of te verkrighen moeghen
 van oeren heer en vander stat dat
 hem te wille waer dat die doemprou
 uest myt enen of myt twee witten
 lande van ghelre in sulve wieren come
 mochten van oeren heer en vander
 stat dat hem te wille waer tot oesbroec
 by utre en daer een tijt wesen myt
 gheleyde om die saken al daer te ver
 spraken hoe men die lande best in
 vreden brengen mochte oick begheer
 de hie mede die geen die van vrecht
 waren daer hie voer mede ghesproke
 hadde of hij deer te doen had dat die
 by hem comen mochten al daer om
 die saken die bet te verspreken dat
 hem gheconsentiert waert en den an
 deren gheleyde ghegeuen tot oesbroec
 te wesen en niet naerre der stat te
 comen en dyt ghesiede aldus dat
 die doemprouest mitten sommighen

Daer qua en began die saken daer te
 verspreken hoe men die dringen best
 begheuen mocht de lande mede in
 rusten te brengen en begheerde an
 den ghenen van utre daer hie voer
 mede ghesproken had dat die daer
 by hem quamen als sie doe en tot
 veel tijden deden daer sprack die do
 prouest nu mitten enie moeghen
 mitten anderen dat vast vertoech
 om elken mitten synen te berade
 en of en to vueren en dyt duerde
 aldus ene wijle alst wal te vmoden
 is want datten ysten niet guet te
 vinden was ouer mits dat die sake
 groet en lastich waren wat die vor
 sten van den landen van hollat en
 van ghelre gheene vel willen van
 den edelen vorste byff vrede en van
 der stat van utre verkrighen had
 den des vel af ghesat waert ende
 aldus vertoecht te langer meer ene
 wal en liet die doemprouest niet
 aff hie en arbeide altoes en hiepte
 vmer beghe te vinden dat oerloch
 te breken en al wast datmen daer
 onder dedinde elc stadiche den
 anderen al dat hie mocht en als
 die doemprouest sach dat die vor
 sten vel wils wolden hebben dat
 die van vrecht niet doen en wolve
 doe waert die doemprouest denche
 de om beghe te soeken of nie myt
 gelde en myt ghevoeghe dedinde
 also verspreken mocht datme dit
 oerloch also breken en neder leg
 gen mochte en began doe daer van

te spreken Daer vel woerde en vel be
raets Daer of quam oick doet ant
gelyc quam volde de convel hebben en
Die ander luttel gheuen dus hadt
Die Doempoefft quaet ghenoech
nochtans arbeide hie altoes en men
de unero dat syn arbeit daer in
voerden solde want hem ducht wal
tonde hie ghenoech daer in vinden
Datmen an gheue niet oerlochziet
en was en dat dede hem te bet ar
beyden sonder aff laeten en brachtet
ten lesten alsoe veer mitten ghene
Daer hie mede sprach en diet woet
versochten an horen heren va bey
den tyden diet beliefsden en ouer
gauen dat men apenbaer daghe
Daer va kamen en maken solde
tot ghelyken steden en elc vanden
vorsten solden oer vrende daer by
senden en de te daghe quamen
solden gheueylight wesen va allen
tyden en daer waert een tijt ghe
raemt waneer en waer men te da
ghe comen solde en datter heven
vrende van hollant en va ghelwe
solden comen en wesen tot mgen
en des byssrade en vrende solde
comen tot vrienem dat alsoe gesae
de en ghien van den vorschien
zyden die ouer der dedynge ghe
gaen hadden vueren doe van vrienem
en toghe toe mgen by die raede
va hollant en ghelwe en verhaelde
die punten die voer versproke tot
oestbroeck by den vanden die al daer

250
waren gheteykent worden om dat daer
doe meer vander heren raede by wa
ren dan doe tot oestbroeck ghesceest
hadden daer worden doe alrehande
saken verclaert mitten anderen pun
ten die voerf waren om de zuen te
vestighen en die lande mede iuste
te brengen en tehoelden en al daer
waert een zuen ver raemt en een
notel ghemact Die al die punte van
der zuene die voergheraemt en vast
ghesat wesen inghescreuen worden
en die notelen worden besegelt mit
der driet vorsten zeghel elck mit
sine zegel en mitter stat zeghel va
utry Daer die zuenbuene namaels
te ghemact warden en die zuen
woert doe anghenome by der driet
vorsten raede als die va oerre wege
daer ghemachticht ghecomen ware
en by der cleppen van utry by den
viddersen en knechten des lants der
stat va vry va deunter campen
zvolle en va ameriff Ses slichtes
hoefsteden en daer waert een mede
op ghemact duende tot sinte Jacobs
daghe toe naest comende en wat by
nen den vrede yemat vander heren
hulper of onder saeten ghenomen
waer van datmen besteydelic belyfe
mocht en daer solden der vorsten raede
by een comen te aulenborch te wesen
en van dat bynen mede ghesaet wert
dat al daer te verrichten den ghene
den dat sine ghenomen wert ende
daer solden men dan die zuene breue

en die breue vanden voldoen vander zu-
 nen volbezeghelt van allen tijden ouer-
 leuereu etc Die syne nae wt bysinge
 der notelen en die znen waert gheslo-
 ten in den iaer vā **xxij** Des woensda-
 ghes nae den hillighen pinxteren
 daghe ende der vorsten onderfaeten
 voeren daer op die een in des anders
 lande cofften en vercofften als men
 voer den oerloghe plach te doen ende
 Doo sunte Jacobs dach **D** toe quam ver-
 samenden den heeren vrede toe oulen
 borch als dat voersproken was om
 den znen bueff mitten breuen van
 den voldoen daer ouer te gheue dat
 doe uertoghen woert want die heer
 van egmonde en die stat vā dordrecht
 doe den brief vander znen niet beze-
 gelt en hadden als die notelen van
 der znen in hielden en begreppē had-
 den daer toe onuertoecht dat die bre-
 ue vander znen niet ouer en ghin-
 gen meer die vrede waert verlorget
 en daer woerden ander daghe gema-
 ket om weder by een te comen ende
 doe die daghe weder quame waren
 die breue noch onbezeghelt ende doe
 waerder weder wt ghezeghet en een
 tyt ghemedet een tyt lanc en do de
 tyt doe quam waren die breue noch
 onbezeghelt en aldus waerder lange
 uertoghen om dat die breue onbeze-
 ghelt waren van tijden tot tijden vā
 daghe tot daghen en alsoe lange tot
 int ier vā **xxij** en inden seluen
 iaer op sūte Jans dach te midde **30**
 met en op synen auont starff her-
 toghe reynolt vā ghele ende van

gulich die znech lach toe harten
 ende woert van daer ten vofendael
 woert gheuoert en als men doe seide
 staoff die edel vorste onder begheu
 op den waghē eer hie ten vofendael
 quam dat zeer te beclaghē is want
 hie syne lande in groten vrede hielt
Ende dat hie mitten sūchte orloech
 de dat dede dat hie daer toe ghe-
 bracht woert en syn ridders en syne
 knechten verloren daer an want he
 uerlijs vel plach te begauen den
 heer gonde en dees te done hadden
 en ander myt guden heryoten myt
 zwaren offen en myt vetteren zby-
 nen plach te versien nae dat die
 lude waren **E**nde hie en plach syn
 onderzaten luttel off niet te facton
 en ick goelt voer waer van hoeren
 seggen dat hem leet was dat hem mit
 den ghesichte mit oerloch ghecome
 was en het was hem leet dat iemēt
 in den synen ghesadicht off miss
 daen waert daer heet beteren moed-
 te **E**nde onlange daer nae dat
 die edel vorste ghestorue was wes sū
 dat got ghedencken moet outfouge
 die ridder en knechten en dat mees-
 te deel vanden lande van gulich
 tot oers lants heer den hoed ghe-
 boren vorst hertoghe aloff die herto-
 ghe van den berghe was en quam
 soe aent meeste deel vanden stoten
 en vanden steden die totten lande
 van gulich behoerden **E**nde doe de
 gheseschen vernamen dat die her-
 toghe van den berghe alsoe in dat

lant van gulic ghecomen was ende
 dat hie vander ridderschap en vanden
 steden voer enen heer ghehult ende
 ontfangen was. Onlange daer nae
 waren een deel ridders en knechte
 des landes van ghelee mytter stat
 van nytbeghen en ontfangen tot
 enen lants heer. Joncker aertwa
 eymond die hertoch reynolts sijnre
 suster kyndes kynt was. Dato te wete
 daer hie een oelt oem van was hul
 den en sworn hem almen ene nye
 heven plecht te doen en cort daer na
 ontfangen hem die van aernem de
 van har der wijck en die van hattem
 en kreech doe die veluwe ende een
 wiel daer nae woert hie voer enen
 heven ontfangen toe voermunde en
 kreech aldus voer en nae slant van
 ghelee mitten steden en ridders ende
 knechten des lants van zutphen
 mytter stat van zutphen die ontfan
 gen hem mede tot oeren heer hulde
 en deden hem als sie doe schuldich
 waren te doen en quam aldus int
 lant van zutphen en van ghelee en
 cort daer nae overdroech die herto
 ghe van deue en die hertoghe van
 ghelee eenre hylis vorberde dat
 die hertoghe van ghelee solde hebben
 een dochter van deue als sie tot oe
 ren iaren ghecomen waer tot ene
 echten wyue die vorberde worden
 ghemakiet bebreest en bezeghelt en
 groete penen daer onder gheset om
 te volwaren als die ioncfou tot
 oeren iaren ghecomen waer ende

in der tijt als dat ghesae de was een
 groet oerloch tusschen den hertoghe
 van deue ende joncker gerijt synen
 broder en die hadde te hulpe den ion
 gen hertoghe van den berghe des her
 toghen zoen van den berghe en aldus
 waest den hertoghe van deue lastich
 myt sijnre broder en myt synen neue
 vanden berghe te oerloghen want die
 jonghe vanden berghe vel hulpe oecch
 weten lant van gulic en van den ber
 ghe alsat sijn vader stijl en men mach
 wal dencken dattet den hertoghe van
 ghelee leet was dat hem die hertoghe
 van den berghe dat lant van gulic
 alsoe ontveldeiche ende nam ende
 hem daer myt machten wt hielt. En
 hier om meyn ick want sie beide aldus
 belast waren mitten hertoghe vanden
 berghe dat sie te lieuer hylieten aen
 malcanderen om elc te stercker te we
 sen want oerre beyder lant by een ghe
 legghen waren.
 Item in den seluen iaer om trent sijnre
 jacobs dach in den naesomer waert
 een dachuaert toe culenborch gemaect
 om mitten zuen went te varen tuss
 schen hertoech Jan van beyeren en
 den landen van hollant en zeelant
 op de een zijde en byss wederick van
 blandenhem mitten aelmingen stich
 te van utrecht op die ander syde wat
 die breue doe besegelt waren daer
 voer an ghebrack die doe aldaer on
 ghelent worden elc den anderen
 myt alsulken anderen briuen als
 in den notelen ghescreuen waren

Die to yngen ghemaect was ende vul
uieren mitter zuen in beyden tijde
ende ele dede den anderen altaer.

Dat hie nae der zuenen schuldich
was te doen en die lande quamen
weder in mede tusschen hollant ende
den stichte Ende want die herto-
ghe van ghelre sonder gheboect ghe-
stouwen was daer die zuen by ouer-
draghen waert en daer die briene op
spraken soe bleuen al die dedingen
die die lande van ghelre en den ghe-
stichte an droghen daer mede staen
de ende wanderden die een in de an-
ders lant op die dedinge en op die
zuen die by hertoghe reynolds tijden
ghemaect ende ouerdraghen was

A^o 1423

Item In den iare van xxiii daer na
op sunte victoris dionot sturff ende
bleeff doet die edel vorste heer medric
van blanchenheim den god ghedenc-
ken moet nae dat he by xxx
jaeren dat ghestichte van vtrecht
womelich ende eerlich wal ghe-
regiert ende bewaert hadde als
men hier voer merkelich verne-
men sul van heerlicherden van
landen die den ghestichte toe
behoerden en daer aff veruromt
waren die mytter gnaden godes
en myt syne wyser manliker
womicheyt weder ant ghestichte
en veruromen en behoelden heeft
in den ghestichte paelen in syne

oelden daghen doe de vorsten dat
ghestichtet myt verbande ende
myt ouerdrachten hem verbon-
den hadden wes sie den ghee-
stichte aff wommen dat ellich
van den vorsten wyte wat hee
daer aff hebben offte behoelden
solde als hyr voer in desen
boeke wal gheruert is daer hie
womelich mede bou dede at
beyden dat ghesticht by den sy-
nen en in eeren te hoelden
woe goet en woe moghede dat
die vorsten waren daer god va
hemelrick en die gude Gunte
mertyn en die stadt van vtr
mytter godes ghenade manliche
en neerstlic toe k gheholpe heb-
ben dattet ghestichte by den sy-
nen en in eeren ghebleue is
myt eeyne hulpen die die
edel byscop viederick inde die
stat van vtrp daer toe ghehad
hebben en hadden die ghene
die moghelic den ghestichte by
standich gheweest solden hebbe
ele dat beste daer toe ghedaen
als see schuldich hadden ghebe-
set te doene Ick meen voer
my beste nae dat die lande
doo stonden die vorsten noch
die heren off oer vronde en
soldens hem niet beloofft hebbe
in dat ghestichte van vtrecht
solde ouer hondert jaren daer

aff gheecrt ende ontfien geweest hebben

Item ontrent xiiii daghe voer
 vintrop off daer by gheschiede
 daer volle luden vriende toe
 was dat byscop weder po
 jaghers waren wt laghen ghe
 reeden als sie vele plaghen te
 doene en vingen op ene dach
 tien off elft wylde euers daer
 die ip offte p. ter horst off
 ghewert worden, daer byscop
 wederic doe lach en inder den
 neghenen waren ses groete zby
 ne die den edelen vorsten ghep
 sentiert worden dat niet vele
 in desen lande ghehoert en is
 daer den edelen heren niet om
 en was en daer om want waer
 om vriende dinge ghesien in
 enighen lande die luttel plege
 te vallen daer pleghen die die
 sterfften der heren off ghemer
 ne sterfften off plaeghen des
 lants nae te comen: vnde van
 al dat ich begripen han, vnde
 van dat ich cozt daer nae bele
 uet hebbe soe wast een woeter
 ken van byscop wedericp doet
 van blanchenhen die een leuen
 moet hadde en eens euers wen
 heyt dat men in syne oelden
 daghen in mit leste van syne
 leuede vernemen mochte wat
 doe die soenen vorsten vande

worden der stadt en des landes
 van vtrecht daer vtz staet die
 von in desen boeke ghenoept
 staen in daer der ewe des ghe
 stichtes gude an die syde sta daer
 vtz staet in horen breuen off zyt
 ghebennen hadden ghederle en
 gheptiert hadden en elck va den
 ewen vorsten wyste wat hie daer
 off hebben solde vnde doe die
 edel byscop dat vermae woe oelt
 hie was. Was alder vorsten ende
 alder heren ghewoest en wolve sy
 re kerken guet en des ghestichtes
 paelen helpen bescudden en an den
 stichte helpen te hoelden nae syne
 macht off daer doet voer te bly
 uen Ende nae den begryp dat
 de edele byscop hadde waer hie
 soncher ghesceest hie soldet bet en
 meer ghesceert hebben Nochtan
 woe vele der vorsten en der heren
 waren die hem teghen syn landt
 ghesat hadden myt der ghenaden
 godes en myt syne manliken be
 grepe en by hulpe der stadt va
 vtrecht soe is hie eerlic by syne
 paelen ghebleuen doet ghesoent
 waert in van syne wouheyt
 salmen weten doe die groetmoe
 dighe byscop voer conerden lach
 daer hem hertoch wyllam hertoch
 van ghulic en van ghelre die
 der onsenster heren een was doe
 hie leuede van duytschen lande
 gheru aff ghesce hadde dat niet

Auctor hant
 vrom syn
 nos.

en bacede Ende saeff hem op in
 syne breue die manscop van sy
 nen leue die hie van den edele
 byscop hielt Ende saeff hem me
 de op die montscap die hie mit
 hem hadde alsoe dat die byscop
 anders niet en wiste dan dat
 hie meende van daghe toe daghe
 dat die hertoghe myt machten
 comen solde om hem van couer
 den te slaene dat die coene
 heer en edele byscop verberde en
 bleeff daer liggen alsoe lange
 dat hem couerden op ghegeuen
 waert. hies en stede dat die
 wome heelt en byscop edle behal
 den heuet en den ghesichte nae
 syne doet ghelaeten heeft vnde
 dat ick dyt nu verhaele dat hi
 voer in desen boeck gheruert is
 dat daer om ghedaen offtet
 remat leese dat voer niet ghe
 hoert en hadde dat die menen
 mochte dat die ghene diet ver
 gaddert hadden opt scoenste son
 der verdienst voer den byscop
 ghescreuen hadde en mede toe
 praeuen. dat die ontscende bys
 cop groetmoedich was als een
 leue en als een coene euer. dat
 men myt syne wome daden
 wal besyfen mach. **Voer ioncker
 Koloff van dyepholt gheposteliat
 waert de lyste byscop tuitrecht**

Tom doe byscop viederick der
 zaligher ghedachten ghestouen
 was in dat openbar in luytbre
 ke waert weren volle vorsten de
 daer om deden arbeiden elc van
 hem om oir maeghe en vrende
 in den ghestichte toe brengen ende
 daer here te maken. Als de byscop
 collen. de zeer dede arbeiden voer
 ioncker waltrauen van muerse sy
 nen broder. de byscop van ludrych
 vor den proefft van Alken die
 zuen toe bereu was in synnachte
 maech was. de byscop van moster
 vor ioncker Albert vander hoy
 daer he oem off was. de hertoghe
 vanden berghe vor den ioncker
 van cleue de syn naeste maech
 was. de hertoghe van cleue vor
 den ioncker van diepholt synen
 neue. in anders hen de arbeiden
 mede om elc de syne dair in toe
 brengen alst wal toe vermoeden
 is wantet wal der pyne weu
 dich was om toe arbeiden vnde
 doe de vorsten in de heren elck
 hore bidden ghedaen in hon
 vrende beroert in ghesproke had
 den doe bereyde hem de clef de
 ridderscap. in de hoefsteden des
 ghestichtes elc by hem selue om
 dat beste toe proeue gme myn
 heren toe kryghen dair die here
 ke in dat ghestichte bavaert
 wert waer alsoe dat de meeste
 deel vander ridderscap van
 deser syden vnde de sess hoefstede

oucedroeghen eendrachtelic dat sie
samenelic der clefs bidden wolden
om beden wylten des hertoghen va
cleue von Joncker Koloff van Dye
pholt vñ om syne guden naems
wylle die men van hem vernam
eer von hem ghebeden wart dat
daer eerbar psonē om wt ghesant
waren hermelic syn ghestant toe
vernemen dan he bekant was
vñ weder quamen vñ meer vnder
scheiden van syne guden naem
van syne manlyker wromheyt
vñ van syne bequamer wysheit
meer mede brochten van ghehoer
daer he bekant was dan in desen
lande van hem ghesant was Iyr
om beden doe de clefsen de kynd
derscap von seit de sesshoefstede
als de stadt van vrb de stadt van
Amersfode van deser syde de
uenter campen zwolle vñ de
stadt van gromyngē vñ ghenē
syde eendrachtelic von Joncker
Koloff van Dye pholt tot enen
heren toe kiesen des gheschiedes
van vrb wart se ghenē beteren
noch ghenen mitteren dan to
en kenden nae dat de lande ge
leggen waren vñ ellet vanden
ghenen die von den van Dye pholt
baden beoerdon ende beede on
wende hem vordelic to wesen
vñ doe de dach quam de dar
toe gheracut was dat men kye
sen solde als des dachtes von

256.
Sunte martyns Auend von sa
menden hem die heren van vrb
godes hiesen de den nyen byscop
pleghen to kiesen toe Sute martyns
mit Capittel hies daer de stede
is daer men den byscop plecht to
kiesen vñ daer wart ghekoren
mytten meesten stemen Joncker
Koloff van Dye pholt vñ de vrb
seluedach ghenstalleert inden
choer vñ gheset indes byscops stool
al daer bouen aff gheropen wert
bouen den choer. Dueren ter ker
ken wert in daer vele volcx verfa
ment was dat de Joncker van
Dye pholt byscop ghekoren was dar
waert. Aeden ghesongen vñ de
al de weerdicheit ghedaen. Dee
men enen nyen heren plecht toe
doen als hee jrst ghekoren wart
vñ de van deser manieren wart
he byscop ghekoren vñ onlange
dan nae besacte hem die nye by
scop syne vrende toe houē te senden
vñ den choer alsoe he ghekoren
was vñ den passēs toe presentere
myt instrumente vñ myt breue
als dar toe behoerde dan. De pa
wes vele beraets op nam daer de
sake een tijt by vertoech mede
hadde de nye byscop alrehande
weder saken in den houē de myt
neersten dan nae stonden om
de confirmati den byscop vñ syne
teghen den van Dye pholt vñ de
doe de van Dye pholt dat vernā
veruolchde zee de ghenē de hem

wotten choer gheholpen hadden om
 hem bystandich vnd behulpelick toe
 wesen tot syne rechte daer he vele
 veruolchs toe dede de hem mitbor
 den se wolden hem bystandich
 wesen tot syne rechte vnd de van
 Dreyholt arbeyde doe vout om
 mit besit vanden sloeten vñ in
 des ghestichtes renten come vnd
 toe vueren daer de rydderscap
 vnd de steden des lants vñ ouer
 ysel een tydt hem vpp berieden
 vnd daer nae doe see alsoe volle
 doedden na maer van hem hoer
 den dan see voren van hem ghe
 hoert hadden vnd om hem tot sy
 nen rechte toe beth toe helpen so
 hebben hem de rydderscap vnd
 vñr hoeftsteden myt den gheme
 nen lande des lants van ouer
 ysel inden almygen renthen
 gheset de den ghestichte aldair
 toe behozen de toe heffen vñ opp
 te boren hem mede toe helpen
 vnd hebben hem mede gheset in
 des ghestichtes sloeten daer hee vpp
 en aff ryden mocht alsoe hee be
 gheerde vnde de amptlude re
 kenden vout hem als se vor oere
 heren pleghen toe doene vñ de
 bisscop van spyr dat vernam
 dat de van Dreyholte inden sloe
 vnd inden almygen renthen des
 lants vñ ouer ysel alsoe gheset
 was dede als een wyf hete diet

seker om onseker niet ouer geue
 en wolde bleeff heuer myt vreden
 daer he was dan he falsche hyn
 ghecome hadde en den paves
 seer vander gracen danke de he
 de paves ghesaen hadde en men
 sachte doe dat de bisscop van spyr
 den paves bat vor heren zbeder
 van Lulsemborch de domproefft
 tuis was dat by dom te geuen
 dat de paves dede vnd guff den
 domproeffte vorf daer do teghen
 appelliert waert

Van Vrowe IACOB.

Idem nu een tydt hyn
 mede te rusten vñ vñ
 vrouwe iacob toe ruen
 de om des groeten noets
 wyllen de oir an lach want de
 lande van hollant vnd vñ zelat
 oer ontzegtelt vñ vorwoend
 worden in englant by den con
 mynck daer ghebaren was vñne
 hulpe vnd troest vanden conmynck
 toe verbrighen off vñ syne bro
 deren off de conmynck van vñne
 rijke ghetoghen war als doe wal
 m woerden was want een vñ
 syne broderen daer yn eyne stey
 de doet gheblene was vnd daer
 bleeff de hoech ghebozen vorstyn
 ene wyle ligen om oir affter
 wesen dan toe vout spreken vnd
 voutfaken off oer ghebuuen mocht
 want oir naesten maghe oir oem

vn onr neue de onr myt rechte dat
onr solden hebben helpen hoelde
dat waren de ghene de onre ver
saecten vn verdrifden Aldus
dedet onr de groete noet dat seet
aldar vorsoken moeste vnde een
tijt daer doe de dispensati van
der maechscap vn hilit tussche
den broder van engelant vn onr
wt den hoine van kromen geu
men was vn men warachtich
vernām dat de pabbes mitten
Cardinalen myt groeten onder
scheide bekenen vn wt spraken
dat et hilit vanden hertoghen
van brabant vn van vrouwe
jacob niet en were noch myt rech
te nae gheset der hyliger kerke
niet wesen noch bestaen en mocht
te dat myt groeten ondersceide
by ghebracht en benonde waert
vnde doe de tydinge in engelant
alsoe ghecome was doe maechde
men freescap totter bulocht vn
hertoch van clouester vn vrou
jacob vorgaderden toe samen yn
wylken hilit truweden vnde be
slepen malcanderen na gheset
vn ordinaac der hyligher kerke
Doe drot een tijt aldus gheset
was arbeidede de hogheghebore
vostyne vn vernolchde sedelich
den hertoghen onen heren vn
onen man om hem toe besite
vn reescap te maken om onr vn
hem in de lande van hollant

250.
vn van zelant toe brengen daer
mede vme ghynck off onr met
ghebeest en hadde vn de wende
dat onr toe behouden en moeste in
den landen niet comen nam
hem dat onr datmen hem nemē
mochte en dat is toe vermoeden
en hadde dat hilit van engelant
ghedaen se solde ewelic vten lande
ghebleuen hebben ten were off onr
god onse here selue had willen
helpen Want se en hadde enen
man niet woe geget vn wo med
nich de weren de onr halp off hel
pen wolde vn onr vriende thollat
en wt zelant de onr gheerne had
den ghelolpen en haddens ghiene
macht off se weren verdene vn
aldus was vrou jacob van eenre
groeten vofstynen een ellendighe
vrouwe vn aldus moeste see van
noedes wegghen onr seluen helpe
en huliken om by dat onr te home
vn de hertoghe onr here en conde
onr alsoe cort niet toe laten come
als sie vn onr wende gheerne
ghesien hadden want oimite
des conynge doet van engelant
de in vranckryken ghestorue was
alsoe vele in engelant te doene dat
lant aldar toe bestellen vn dat
de engelsche in vranckryck gebo
nen hadden toe bewaren dar vele
tydes toe behoerde Want wau en
here sterfft dar compt menich "

werue inden lande vele verdrictes
 vnd vele lijdens off alrehande opsta
 en dat dan inden lande gheualt
 vnd hij vme en conde oer de herto
 ghe alsoe cort niet toe baten co
 men als de doerluchtighe vorste
 jacob vnd onr vruude gheerne ghe
 sien hadden meer doe de lande
 besoghet vnd beswaert waren an
 beyden syden doe besate hem die
 hoghebozen vorste ayt heren ridde
 ren vnd knechten vnd myt een
 deel artsiere van daghe to da
 ghe om syne ghesellinne in on
 lant toe brengen vnd alsoe drade
 als hem de ontsiende here yn en
 gelant besaet hadde haeste he hem
 zeer ouer toe caleys toe varen
 om dat de ghene de myt hem
 trecken solden hem te bet haeste
 solden end v vrou jacob de herto
 ghine voer voermede ouer myt
 onen vrenden vut hollat vnde
 wt zelant de daer ene wyle by on
 gheleghen hadden vnd in de jar
 van ppinj om trent martin
 inden herfst vnd syn vruend vut
 engelant by hem gecome ware
 bereyde hem de doerluchtighe vor
 ste vnd vorstine ton lande van
 henegouwen wert to trecken vnd
 doe se by dat lant va henegouwe
 quemen vnd men dat dan vor
 nam doe bereyde hem de doer
 luchtighe vorstine va burgonije

vnd van hollant vron jacob
 myt een deel ridder vnd knech
 te vnd veet den hertoghen vnd
 oure dochter toe ghemoete als
 wal behoerlic was vnd ontfent
 den hertogf vnd onr dochter
 zeer guetlich vnd al toe vrentlic
 alst wal beteeende want de her
 toghe oure dochter man was
 vnd dair nie ghewest en hadde
 vnd qua dair om al dair on
 dochter myt der godes ghenade
 yn vnd by ten oeren toe brengen
 vnd de zelighe vorstine vnd had
 onr lieue dochter ene wylhides
 niet ghesien Aldus wast wal
 toe vermoeden dat by den her
 togf vnd oure lieue dochter se
 seer woutlich ontfangen hefft
 vnde als dyt gheschiet was vee
 den zee toe samen in henegou
 wen daer de hertoch vnd herto
 ghine van onen vrenden zeer
 healich vnd wal ontfange wor
 den vnd dair nie waert die
 hertoch vanden meesten deel
 vander ridderfchap ghehaelt vnd
 vor eyne heren ontfangen
 vnd des ghelijkes vanden steden
 mede wtghenome halle vnde
 doe de hertoch aldus yn heme
 gouwen vor eyne heren ghe
 huldet vnd ontfangen waert
 vnd doe besaet hem de hoedige
 bozen vorste hollant ende toe

zelant wert toetiechen vñ mende
 dor brabant ghetoghen to heb
 len daer hem weer in vel vande
 brabanders diet niet liyden en
 wolden dat tot gñe onloghe
 qua tusschen brabat vñ henne
 gouwen de elc den anderen
 grooten scaden deden alst wal
 toe vermoeden ys want de lan
 den by een ghelegghen synt vñ
 want de engelsche daghelip wt
 henegouwen in brabant grote
 scaden deden nu hiñ nu dair
 dat de brabanders niet wal ghe
 kieren en conden dair om ver
 samende de brabander een alto
 goeten heer van ridderen vñ
 van knechten wt den lande en
 wt den steden vñ togghen vor
 een stede in henegouwen ghe
 heeten beyne vñ ghenge dair
 liggen vñ als see dair ene wete
 tijt ghelegghen hadden besatten
 hem de brabanders de stede toe
 stormen vñ doe dec keeschap dair
 toe comen vñ bereyt was toghe
 doe dair toe vñ besetten den
 storm op de stede als see mende
 dat mitte was dair want zeer
 ghestormet vñ lange want de
 van bueten hadden gheernee
 myt machte in der stadt gewe
 sen dat de van bynen manli
 ken werden alst wal toe vñ
 ys want et goelt hem lijff vñ de

guet vñ eete vñ all dat se hadden
 Ende dair want scade gheden
 anbyden syden vñ doe de bra
 bander zagghen dat see niet een
 vorderden vñ vofte scaden leden
 begaue dat storme vñ togghen
 achter wert weder vander stede
 dair sie hem von neder ghesla
 gghen hadden vñ doe dyt aldus
 gheschiet was weren de brabant
 zeer begaen vñ sorggheden vorden
 hertogghen van cloncester dat de
 weder myt machte by hem come
 solde als hie vor gheueest hadde
 want doe de brabanders yst von
 beyne ghecome weren vñ on
 lange al dan ghelegghen hadden
 qua de hertoch van cloncester
 myt syne heren wt engelant de
 myt hem gecomen waren vñ de
 myt vele vander ridderchap vñ
 myt den guden luden wt henne
 gouwen vñ sloech hem neder
 in den velde niet veer vanden
 brabanderen dair see doe lagghen
 vñ lach dair by hem viij off .p.
 daghe lanc als de gheerne myt
 hem ghestveden hadde vñ leyt
 hem dat weten gñe werff ende
 ander werff dat de brabander
 niet doen en wolden vñ als de
 hertoch dat vornam brack opp
 en veet myt syne vrienden wed
 in syne sloete om dat toe bene
 men begheerden de brabanders

vanden engelschen de daer bynen
 laghen dat se wt wolden trecke myt
 alfulker hanc als se aldaer ghebruyt
 hadden in alst do engelschen sae
 ghen dat de van bynen alsoe ghe
 stele waren dats de niet werten
 en wolden doe ghangen de engel
 schen in de dedynge in reden
 dan wt myt onen vanden unde
 myt fulker hanc als se dan ge
 brocht hadden in doe de engelsche
 de stede gheruemt hadden weder
 toe den brabander de stede op ghe
 geue waert **Van dat hertoch John
 in beyeren affluich woert**

1425 **T**em inden jaar van 1425 op
 den hylighen dortenaent doe
 sturff de ontsiende vorste hertoch
 Jan van beyeren daer syne vrede
 seer om bedrouet waren alst wal
 toe vermoeden was diet in hollant
 in zelant myt hem begrepen
 hadden teghen huer richter ghe
 boren velandes vrouwen unde de
 ghene van vrou Jacobs vriende
 de wt den landen van hollant
 in van zeelant vordene worden
 de welke worden ghetwoest in ge
 moet dan see een tijt ghewoest
 hadden in hopenen weder by de
 onen toe comen want see ene wy
 le tijts wt den lande ghewoest had
 den in luttel off niet de tijt de
 se wwaren vanden onen omme
 hadden in doe hertoch Jan ghe

storie was waren de cabelaus
 zeer begaen in bedruet dat de
 hertoch van doncaster in vrou
 Jacob myt machten in hollant
 in in zelant come solden in
 ghesiede dat se hadden verlaen
 luede ghesoest want een deel
 vanden liden mishaget daer
 siet seggen dorsten **datme vrou
 Jacob on redye ghebozen landes
 vrou alsoe myt omrechte vten
 lande in vten oeren hielt in
 des waren de cabelaus de meer
 begaen hir vme deden die
 partie vorsoeken den hertoghe
 van brabant vme hulpe unde
 woest toe werven in brachtent
 dan toe dat se den hertoghen
 van brabant **woe siech hee doe
 was in hollant in in zelant
 brachten in dan want he ghe
 hult in tot eyne heren ontfan
 gen in hollant als toe haerle
 toe leyden toe delfft tot amster
 dam in tot somen anderen
 steden** **Oech waren dan stede
 dees niet en deden als men nae
 wal horen sal in inden landen
 de kidderschap vander cabelaui
 scher partien hulden hem in
 ontfengen hem tot ene heren
 want seet dan toe ghebracht
 hadden in doe de hertoghe va
 brabant in hollant aldus ghe
 hult in von eyne heren ontfan****

gen was vñ he aldair niet lan-
 ger toen en wolde benal doe
den joncker van gaesbeec dat
lant toe beharen vñ zwaert
daer aff wesen vñ heren wille
van ~~en~~ mende vñ he treforci
coet daer nae voor he in zelant
 dan he vander Ridderscap van
der cabeltrauscher partien in de
lande voer een heren van ge
hult vñ ontfangen wamt vñ
inden steden des gheliken wtge
nomen de stede van zierzee
vñ dedens niet vñ wolden he
beraden vñ doe de hertoghe va
donceft vor nam dat de herto
ghe van brabant in hollant
vñ in zelant voer ene heren
ghhult vñ vñ ontfange was
vñ hem ghesceit waert dat
he dor brabant toe hollantwert
niet eysen noch varen en moch
ten besate hem de toe engellant
wert weder toe wecken om hem
toe stercken vñ myt machten
toe hollantwert off in herne
gouwen syne wenden to bate
te comen ~~vanden~~ Ridderen en
knechten myt oren wende de wt
hollant en wt zeelat verdreue wte
Tem doe inder tijt off omme-
 trent voor off nae de Ridder
vñ de knechte vander hoefcher
ptien vñ een deel van onen
wenden de wten lande vñ hol
lant vñ wten steden myt hem

vandaer verdreue waren toghen
 hermeliken vñ allenliken vñ
 myt deryre gheselschap luden de
 een vñ mozghen de ander om
 dat ment de myn merken solde
 in de stede van schoenhoven dan
 de hoedlygeboeren vorstyn de ocde
wouwe van hollant de va bur
goengen gheboeren was an ghe
lijfftocht was vñ doe de hake
hoeche huer wende een guet deel
aldus vorfariet hadden vñ der
stede wal medytich woen make
den sprake myt den castelleyn
vanden huese van stoenhoven
om dair mede toe vordraghen
vñ eens toe weerden de ene den
anderen niet toe misdoen noch
arch en laten ghesien als dee
vander stede noch anden ghene
de in de stede waren vande huese
noch inden ghenen de opden huse
se waren vñ de vanden huese
ander stede noch anden ghenen
de in der stede waren vñ dat an
beyden syden alsoe toe vestighe
dat men dan ander stede ange
hoelden vñ anbebaert waer dat
de castelleyn niet doen en wolde
vñ dyt ghesiede mede by vaede
vñ der stede van scoenhoven
en doe see hoerden dats de castel
leyn niet doen en wolde bereyde
hem dan op en woldens alsoe
niet laeten staen vñ besaeten he

in salie waren om mit vomborchte
 vanden huese toe come dat se wort
 dair nae kregghen vnd wommen vnd
 dat begrepen vnde sloeghen een
 bolberck in dat vomborchte op dat
 se dat huese mede seyden vanden
 vomborchte dat de vanden huese
 dat niet meer braken en mochten
 vnd dat vomborchte woert do bestut
 dat de van den huese den ghenē
 de in den vomborchte waren niet
 lichrelie misdoen en mochten dat
 de vanden huese gheerne benome
 hadden meer se en conden vnde
 in dat bolberck worden buffen ghe
 licht de op dat huese seer scotten
 vñ de vanden huese scotten seere
 wedder als wal toe vermoeden is
 want dat bolberck en was niet
 weer vander ouersten bruggen
 vanden huese gheslagghen vnde
 alsoe nae dat zee daer aff niet
 en mochten dat de vanden huese
 den joncker vangaesbeecke vnde
 oren vrienden in hollant lieten
 weten vnd mede hoet mit hem
 op den huese ghestelt was vñ de
 van scoenhouen lieten dair zeer
 op waren datmen hem vā buten
 niet op brengen en mochte wat
 see menden dattet huese sonder
 prouede vnd onverwaert was vñ
 des pynden zees hem toe meer
 dat toe benemen vnd doe de jonc
 ker van guesbecke dat hoerde vñ

woet mit den vanden huese was
 ghelegghen ontboet syn vriende
 de vanden huese doe waren
 vñ vanden steden wt hollant
 vñ gaff hem toe kenen dat de
 hoep stark in scoenhoue ware
 vñ woet dair mede stont vnde
 dat see dat huese alsoe beleghen
 hadden datmen hem cort toe bate
 comen mochte off tiban' geseest
 dat huese vñ de luede toe verlie
 sen daer se hem op beleyden dat
 see oren vrienden vñ dat huese
 ontsetten wolden vñ bereyden
 hem dair toe alsoe drade als see
 mochten dat de van scoenhoue
 vername vñ besacten hem dair
 teghen vñ deden al de weghe be
 e waren dairmen dat huese by
 ontsetten vñ quanden mochte
 bewanden hem mede van pro
 uade als se inder steden behoefde
 vñ niet lange en wast de jonc
 ker van guesbecke een deel va
 der pidderscap vander calthau
 scher pyen vñ een deel vanden
 steden wt hollant quame van
 benden op vnde sloeghen hem ne
 der op den dyck benenen scoen
 houen want se bynen dykes
 niet liggen en mochten vanden
 water want dat lant al onder
 was vñ daer waert een bloc
 huese gemaket en ghesat om de
 van scoenhoue toe benemen
 datmen hem vā beneden op

niet brengen en mochte vñ oock hem toe benemen op dat se gheuen staden toe hollant wart den wech wt doen en mochten doe dat huus mytten bolwercke ghemaket was vñ beset toghen doe om vandaer in de nye poerte vñ vandaer ouer de leche toe wylghen om hem oick toe benome dat hem van boue toe lande noch toe water niet conne en solde Meer eer se toe wylghen quame leggen hadden de ghene de op de huuse laghen dat huus op ghegeuen behoelden ons huus vñ ons gudes vñ hadden oer vede ghedaen wt ghenome wylham vander conster de castelheyn was vanden huuse en Aleert beplinc de scholte ter golde was waren in ghenaden vñ vange misse vrou Jacobs ghegaen myt vorwerden datmen on lijff een tijt lanc vorseckerde Vnde doe nider tyt datmen toe wylghen lach toghen de van scoenhouen ouer in de nye poerte venghen vñ sloghen hem off een deel lude en namme hem een deel vñ ouen saepen myt puade vñ ander stepe vñ branden som vñ ouen saepen vñ toghe wed bynen scoenhoue Vñ onlange dan nae toghen de van scoenhouen weder wt von rotterda vñ vort ter nye hauen demen

mede noemt de hauen vandelstt vñ weder von rotterdam daer se myt bussen in scotten vñ vore weder ter lecherbert vñ quamen toe kimpen vñ branden dat blochues vñ de van rotterdam volgheden hem merstelich nae vñ quame den anderen alsoe nae dat de van scoenhouen op den dyck treden niet veer van scoenhouen vñ de anderen tie de oick opt lant vñ quame toe same daer waert zeer gheuochten alsoe dat de van rotterdam off on vñ de den rugge gaue vñ dan wart almen ghemeynlic seide vande ghene de wecken wal viffich doet gheslaghen vñ ~~xxxij~~ gheuanghen vñ de van scoenhoue danc heden vñ loueden gode vandaer ghenaden de he hem verleent hadde **Woe vrou Jacob wt ouere**

stat van berghen tot ghort qua
Tem doe de hertoghe van clonchester weder in englant toech bleeff vrou Jacob de zelyghe vorstyne in henegouwen ligen in der stede van berghen dat oer vaders erue was vñ on vñ onen vader ghebleue was mytter alyn ger greeffscap van henegouwen daer on seer vromde dyngte weder vuen van ouen onder facten diet on moghelic niet ghedaen en solden hebben Want doe de hertoghe van clonchester vandaer

ghebaren was waren dan enigher
 hande lude de hem verhouen teghe
 de edele vrouwe Jacob vñ ware meet
 mytten brabanders gheueghet dan
 myt onre rechter lantsvrouwe vñ
 want de brabander aldan bystere
 inden velde laghen. Soe ware dar
 vele lude de buiten berghen laghen
 en woende vñ bueten in ghecomen
 om hem aldan tonthoelden dan
 de ghene vñ bynen berghen de der
 vrouwen teghen waren hadde gee-
 ne vrede ghehadt om weder by dat
 oir tocomen onlange dan nae
 waert daer ene gaderynge vñ de
 vorst luden de de doerluchtighe vorst-
 tyne myt luereu vrienden daer
 by qua waren de ander vorsthef
 de oir teghen waren veel stercker
 dan see vñ onre vriende waren vñ
 namen twee van onre vrienden de
 by onre waren vñ sloghen den enen
 syne hals aff vñ de ander want
 myt nouwer noet doe ontholden
 vñ domen de sake aldus vernam
 was de edele vorstynne mytter meest
 haest onre vrienden de zeer besaen
 waren en wisten ghen beter dan
 van dar toe waren al waest onre
 zwaer alsoe wten onre toe schen-
 den vñ de om onre selue vñ om
 onre moder vñ om onre vriende toe
 luereu toe bewaren soe besaete on-
 de edele vorstynne mytter meester
 haest myt onre moder vñ myt
 onre vrienden vandant toe trecke

des onre noet was. Want doe see
 van berghen niet veer gheue-
 set en was quame de lude de
 de edele vorstynne gheerne ghe-
 vangen vñ en wede gheueert
 hedden dat got niet en wolde
 want dan qua doe ridende een
 moghende heer de men heet
 de prince van oracngen vñ de
 was stark ontrent vñ pcede
 diet benam dattet niet en ghe-
 sciede vñ sloech den ghemmen
 almen sey de doet de de edele
 vorstynne gheuangen wolde heb-
 ben vñ vordse vandant in dee
 gude stadt van ghent dan de
 doerluchtighe vorstynne doe be-
 gheerde te wesen dan see myt
 groter beerdicheyt vñ cerlich-
 ontfangen waert als wal beta-
 melic was vñ onre vñ onre mod-
 vñ onre vriende de dar myt on-
 quame waert een guet ghelede
 ghegeue vander stadt vñ ghent
 my onre penynck toe verteren
 vñ my vñ onre onuerlast vandant
 toe trecken alst onre gheneghede
 vñ hadde de edele vorstynne dan
 toe doene de stadt van ghent
 solde se stercken vñ vunen dan
 zy se miueghelic buengen mochte
 dan de edele vorstynne dan vlych
 waer off verlich wolde wesen
 van heeren zwaer van auldborch
 de voer was domproefft en mit waert
 de lijste byscop toe vtrecht

Aem doe de pacus heren zibe
 der van aulenborch de kerke vā
 vrb ghegeuen vñ beuole hadde
 was de altoes denckende vnde
 arbeide om de breue vander con
 firmati toe werue vñ hijr tee
 kirghen vñ besaete hem daer
 toe al dat he mochte myt syne
 vrenden alsulke reescap toe ma
 kene als he behouede toe komen
 te senden om de breue vandaer
 te kirghen vñ doe de breue van
 der confirmati hem gecomen
 waren doe dachte he voort om
 dat deel vanden stichte daer vrb
 staet dat in toe kirghen vnde
 dede syne breue mit leesen wat
 de postelaet heer Koloff vā de
 pholt dat lant van ouer ysell
 borgh vñ stede al yne hadde
 dat alynge lant mede vñ saet
 in al den renten vñ vernalle
 de daer waren vñ daer beholpe
 hem toe de ghemeyne Rudder
 scapp al dan de steden vnde dat
 alynge lant van ouer ysel wtge
 nomen Wolter van conorden
 de op den myen hues sat vnde
 oudroghen mede ghemeynlic
 op de appellarij de teghen here
 zbeders breue vā aulenboech
 ghedaen waert op noert te
 varen vñ daer by toe blyuen
 ter tijt toe dat de postelaet myt
 den vtersten rechte daer wt ghe

wommen worde dat de nye here
 dent de pacus ghegeue hadde
 wal vernomen hadde alst wal
 toe vermoeden is vñ daer vme
 vñ vme mede int besit vanden
 bysom to comen myt syne bre
 uen arbeide hiet te meer vnde
 kecedy myt wysheyden vñ myt
 behulp van synen vrenden dat
 hues ter herst yn vñ quā dan
 vp vnde onlange dan naer waert
 he tot Amerffoerde vñ tot Kene
 in ghelacten vñ von ene heven
 ghehult vñ ontfangen vñ dyt
 ghesaede al eer he tot vrb ontfan
 gen vñ in ghenome waert vñ
 was zeer teghen de oelden rechte
 der stadt vñ des lants wantet
 selden vñ luttel ghesaet is dat
 enich heer de yst inlant quā
 van enighen steden ghehult off
 von enighen heven heer ontfan
 gen waert off in enighen sloten
 des ghesichtes ghelacten waert
 eer he bynen vrb vander eccle
 sien vñ vander stadt ontfange
 vñ anghenomen was vnde der
 ecclesien vñ der stadt dan dan
 ghedaen hadde dat he der des y
 den lände vñ der stadt schuldich
 was toe doene vnde dan pleghen
 de ander steden hem toe ontfan
 gen vñ dan plachmen inden
 sloeten yst toe brengen also he
 syne eed ghedaen hadde vnde

niet eer vnde he tot amersfoerde
 vñ tot Riene in ghecomen was
 worden dese maen buene tuz
 vor den kerken ghehangen daer
 men in gheboet den myn heren
 bynen ses offte soue daghen toe
 ontfangen off se solden in paeus
 ban wesen **H**ij vñc veruadda
 de de riet opt hues vñ ouerdroe
 ghen nae der ghesonten dat see
 by den myn heren on vriende
 senden wolden **W**olde he on oelde
 rechten vryheyden vñ ghesonte
 bezeghelen toe holden **H**a wolde
 de appellaer laten vallen de see
 myt den steden van ouyfel teghe
 hem an ghenome hadden dat
 de nye here doe dede vñ de buene
 worden bezegelt vñ daer want op
 dach gheraemt **W**aner de nye
 here tuz come solde vnde dat
 was doe des dinstages nu sinte
Thymotheus lucid twee daghe
 voer **S**inte bartholomeus auent
 de hillighen apostels vñ doe besae
 te vñ bereyde hem de nye here
 op den dach syn hochtyd toe hoel
 den vñ myt syne vrienden to vry
 in toe fyden als he dede daer
 he vander eclipsien vñ vander
 stadt doe guetlic vor cyme here
 ontfangen waert **V**n op den sel
 uen dach gheueel een groet op
 staen vñ een vechtelic ander
 plaetsen onticnd vesper tijt dat
 toe quam vanden ghene de wt

der stadt gheset waren vñ myt
 den myn heren do in quamen
 vñ doe dat vechtelic ander sta
 ten was qua de nye here myt
 syne vrienden aldaer by den ouer
 sten vñ halp dat vechtelic myt
 den ouersten daer scheyden dat
 waren doe lude de bernt proepo
 hete de doe burghermenst was
 vñ in vñ vyff daghe doe by
 den bedde gheueest hadde vnde
 sijn gheleghen hadde vander
 ghicht vñ niet gaen en mochte
 den se niet lieff on hadden vnde
 ghingen tot syne huese vnde
 tot syne bedde vñ sloghen de
 camer op vñ wonden vñ sloghe
 on daer zeer vñ lieten on von
 doet luyghen vñ liypen do vout
 tot anderlude hues de se leet had
 den dit vernome hadden vñ
 witten weghe gheueken weren
 daer de lude gheueken weren
 daer sloghen se vñ breken die
 diuren op myt machte myt
 groeten voerhameren vñ myt
 huesen vñ quame alsoe inder
 lude hues vñ sochten de ghene
 de daer wonden vñ sloghen tot
 somen steden der lude kysten
 de inden huesen stonden ontke
 vorderden der lude cleynheyt
 vñ sloghent ontke vñ name
 dat hem gadede vñ dat men
 hermelick draghen mochte vñ

Der lude siluer werck vñ gelt dat men riede want dat waert he ghenomen vñ doe se de ghene in st versocht hadden de se leet hadden vñ vername dat bernt progis doe noch leuede ghinge se weder tot syne hues vñ tot syne bedde daer he in al synen ambocht lach De groete ghena de sane doe vñ von ghedaen hadde dat niet enbatede vñ sloe ghen on doe daer doet dat toe bedaghen is ene man also toe slane de hem niet en vmochte vñ also in syne tyllighen abocht lach vande bestande dat de hertog van cleue xdyngde tussche de ghe ne de von scoenhoue laghen vñ de daer bynnen waren

Item inden selue Jan om trent sūte Jans dach Decol lacio vñ de cabelpauschee partye noch von scoenhouen laghen quā doe aldaer de doer lichtighe ontsiende vorste de hertoch van cleue om guets toe doene tusschen de ghemie de inder stede vñ daer voer laghen vñ arbeide doe neer stelic om dat besit toe breken des doe wal te doene was von hem beyden vñ sonderlyngē von de ghene de von der stadt laghen by deser keden want es was he zeer noet nat reghemich nae somer vñ dat om scoenhouen

was dat meeste deel legheclāt was vñ et reghende vele vñ de van bynen lieten on sluese acpenne staen de inder stede was vñ licent water in loepen aldus hadden de ghene de bueten laghen vele te quader dan de inder stede laghen vñ de van bueten mosten dat hoghe soeken vp to logieren vñ mosten hem elc daer he lach op hem selue begraue von die vander stede want waer de van buten erghent dan wt quame dan waren de vander stede dyc ste by vñ venghen vñ sloghen der alsoe een deel vñ tyddense alsoe ene wyle dat de van buten zeer aff ghedruet waren oūmits dattet daer waterich was vñ se qualic by eyn conden come vñ dat ys wal toe vermoeden dat de hertoghe van cleue dyt arbeide aldus dattet was om veruoldys wylten dat de cabelpauschen dede anden hertoghen van burgoenge want synt dat hertoch Jan va beyden starff vñ a aneken troest vonden anden hertoghen van brabant vñ anden lande va brabant soe versochten see de meerdē hertoge van burgoenge vme hulpe vñ troest van hem toe nemen offte warnen dat wal toe ghelouen ys dattet der partyn ghelt vñ guet gheostet heeft daer

we vernolghen want se waren
beducht hadde de hertoghe van
doncester myt synre vrouwen
myt machten mit lant ghecome
dat se lyffe vñ gnetts quyt hadde
ghewest ende dat regement van
den landen van hollant vñ vā
zelant dat se hadden dat dat
de hoecsche piye solden hebbe ghe
hregghen want se wysten wal wo
sse mytten hoecschen omgaen
hadden doe si se verdreue hadde
vñ daer vme waren se de mee
begaen alst wal toe vermoeden
ys vñ de hertoch van cleue ar
beydede alsoe lange dat he de sake
staende brachte In deser man
ren dat he een bestand makede
tusschen hem beyden dat de van
bynen der stede solden de ghene
de buten lagghen myt ghemake
myt ouen lyue vñ guede van
daer lachten waren myt sulken
worwerden dat de ghene de bute
ten lagghen de blochuesse de see
daer hadden doen maken iust
op beken solden de bolwerke van
den blochuesen vñ de ander bol
werke de se hadden de solden de
van buten doen slechten vnde
neder leggen Mede waent vor
werde dat daer eenbestand sol
de wesen ses weken lang dat se
malcanderen niet misdoen en
solden vñ de solden bliuen daer
he weer meer de van schoenho

uen solden des stroms in hollat
vñ in zelandt rechte voert vey
lich ghebrueken hoer copeschap
te doene daer se wolden vnde
de steden vā zuyrsee vander
goude en van oelde water en
hadden hem des besits niet on
der wonden daer om en ware
de inder dedinge niet **Woe vrou
jacob in stilre wesen van ghent
quyt in voir tot schoenhouen**

Tem nu een deel wort toe
saiuen van vrou jacob van
bepereu de inder stede van
ghent was vñ daer lach vnde
groet verlangen hadde om opt
hoer in hollant vñ in zelandt
by oue wende aldair toe wesen
vñ dacht altoes woe se dat be
briue mochte aldaer toe come
want se vast versocht waert vā
des hertoghen wenden van bur
goengen om op de borch to zysel
te comen vñ daer te liggen dat
se noede ghedaen hadde hoe he
melich macch zy hem was ende
se was beducht hadde se daer ghe
comen dat se tot ene vergheten
pande aldaer ghebleue mochte
hebben vñ doe de edel vorstynne
noch meer vñ neerstelic versocht
waert om toe zysel te comen
was doe noch meer begaen dat
wal toe vermoeden ys vnde se
antworde als men doe sachte
Want on neue vā burgoengh

umermeer van on ghedaen
 wolde hebben soe moeste see on
 daer toe besaeten want see doe
 onbesaet was nae onen state
 by hem te comen vñ docht ble
 ue se dan langer et mochte ei
 gher myt on ghesworden hebben
 vñ nam worten vaet myt heme
 liken vrienden vñ dede een ghe ^{kracht}
 rust sprengen niden houe dan
 se lacht dat se des auendes bede
 wolde vñ bleeff alsoe cenlic in
 onre camer myt een off myt
 twee se hebben wolde vnde
 besatte on om in salre weren
 van daer te comen als se iust
 mochte dat on seer sochlic was
 vñ dede on myt mans dede
 ren de onghesien waren vnde
 quam vanden luent alsoe on
 bekent van daer buten ghesut
 daer twee lude hielden toe peerde
 een ledlich peert by hem hadde
 vñ daer sat se op dat ledighe
 peert mans ghelyke vnde reet
 myt den twee haestelic voort al
 de nacht vñ qua des morgens
 voor antworpen opt veer vnde
 septe dan ouer als se iust
 mochte Want lange te berden
 en docht on niet vñ daer was
 een baghen wal ghespane myt
 sturcken peerden daer twee of
 drie al ruede op weren vnde sat
 daer op vñ de baghen veet haef

telic voort al dat he mochte vnde
 brachte se vanden auend tot aspe
 ren off toe huchelen vñ des mor
 ghens went vandaer toe vranen
 daer se qua des morghes ontrent
 ip vren daermen on comst doe
 cleyn vermoede vñ doment
 doe vernam waren vele lude daer
 seer van verblidet vñ onre comst
 vñ onlange bleeff se aldair meer
 se dede on besaeten om te soenho
 nen by onre vriende te comen die
 on de stadt alsoe ionckerlic vnde
 soe eerlic ghehouden vñ bebaert
 hadden vñ de viande soe manlic
 vñ soe vromelic weder staen had
 den daer hadde se groete begheerte
 by toe wesen vñ doe de edele vorst
 tyne dan qua waren on vriende
 uermaten zeer van onre tegen
 woerdicheit vñ onre comsten ver
 blidet Want men voor der tijt
 toe vele tijden diche vñ manich
 werue van onen comsten vñ
 det gheseyd hadde dat vast veeto
 ghen was om noet saeken willen
 de dat bename Doe waert de edele
 vrouwe al daer van onen vriende
 seer weerdelic vñ vriendelic ontfan
 gen want den guden luden ducht
 dat on vrouwen deel vñ dat on
 nu beter solde wesen dant ghesse
 set hadde vñ dat is guet to den
 ken dat de ontfonde vorstymie
 onen vrienden vñ den luden al
 dan guetlic vñ vriendelic was de

vele maenturen voor on ghesicht
 hadden vñ daer was de edel vorst
 ne enē dach ofte tēbe vñ on vren
 de vā buten seet vernamē quac
 men by on daer vñ anders waer
 alsoe cort als se mochten vñ van
 daer wech see in de stadt van oel
^{ouder} der water daer see vā on en vrende
 doe eerlic vñ guetlic ontfangen
 waert als vor on lantsvrouwe
 vñ waert aldaer ghehult vander
 ghemeyne stadt vñ vandaer
 wech see doe ter goude daer see
 onen vrenden seer wyllē come was
 de groot verlangen nae on gehat
 hadden vñ de deden on groete re
 uerencie vñ eer vñ weerdichert
 alst wal behoerlic was vñ hulden
 see ghemeynlic als on rechte ghe
^{v. w. p. ja}
^{mon. bl. u.}
^{off. v. w. h. a. r.}
 boren lants vrouwe vñ brachten
^{v. s. lot. h. w. g. o. u. d.}
 vnt hues ter goude tot onen wyl
 als dat ghebuerde vñ daer bleeff
 see een tijt by onen vrenden wat
 de ander steden en waren niet
 beraden totter tijt on emghelul
 ding te doene oft vor on lants
 vrouwe ontfangen nochtants
 meen ick dat vel lude weren in
 den steden seet wal ghesien had
 den meer see en dorsten daer niet
 vel toe seggen want de ^{abb. h. a. u. s. e.} anderen
 tbeswyt hadden vanden ghech
 te Vñ machmen vernemen
 woe vollic de vorstynen vrende

weren vñ woe seer verblidet va
 onen comsten soe ys ick toe
 vermoden dattet der ander pti
 en soe onbehaghelic was, vnde
 tijt toe ghelouen dat de vander
 ander syden de in vlanderē
 laghen om den hertogf van ^{28. Ca. 166.}
 burgoenge toe veruolghen dat ^{laes. p. 11.}
 et den seer onbhacchelic was dat ^{den p. 11.}
 de salighe vorstynē alsoe vanden ^{in Landt}
 ghecome was want ick denclic ^{g. m. v. v. v.}
 dat se vñ on vrende eens beters
 vermodet hadden doe see aldaer
 was Want et gheuel onlange
 daer nae dat de moghende vor
 stynē in hollant mit on ghecoe
 men was. dat de ontsiende mo
 ghende vorste de hertogf vā bur
 ghoengen alre hande breue we
 sande daer in ghescre was dat
 hem sijn michte bouen gheofte
 de se hem ghedaen hadde by hem
 toe blyue daer en boue heryndlic
 hem ontgaen was. dan de edle
 vorstynē wetswijse of hweech als
 ic verstaen hebbe, vñ sareeff we
 den an vrenden op de breuen
 onre onschult dat se hem niet
 ghelouet en hadde vñ meer in
 de breue als men doe wel sachte
 vnde niet lange en wast dan
 nae dat de hoghe gheboere vorst
 de hertoch van burgoenge en
 quam selue in hollant vñ qua

toe totter dan toe vñ bleeff een
 tijt daer liggen vñ daer nae
 toech de edele vorste toe leyden
 toe haerlem vñ toe delfft vñ
 liet hem hulden als men do seide
 vñ vandar vont tot Amsterda
 de hem hulden vñ deden als
 de ander steden hijr von ghenom
 met hem ghedaen hadden vñ
 on rechte gheboeren landes vro
 we doe by hem inden lande
 was vñ een eenich leenvolger
 was ghebleue vñ hertoch willa
 van bereren horen vader de
 de leste greue van hollant
 voer on ghetweest hadde dee
 onfloghen vñ niet bekennen
 en wolden dat se on rechte la
 des vrouwe was **N**u mach
 elc guet herte dencken woe
 der edelre vorstynen toe mode
 was doe se vernā dat on nee
 ue de hertoghe vā burgoen
 hem liet hulden vā ouen stede
 teghen on om ander lude wyl
 len de on contrary ware vñ
 de hertogē vorst onre omē soene
 vñ onre moren soene was dat
 vele luden verbarnde deet hoer
 den seggen vñ de niet ptych
 en waren meer de edele doer
 luchtighe vorstynē hielt on
 sedelic vñ leet dat wyplie vñ
 dachte hadde got vorsien dat
 se noch meer liden solde dan

*Huerlum
 Delft
 Leyden
 Amsterdam*

se von gheleden hadde soe moech
 tet wesen vñ onlange daer nae
 dat de vorghenoemden stede den
 hertogē vorst ghehult hadde vñ
 de hertoghe dan noch inde lande
 by hem was versamede to gader
 vele lude wt den vorst steden vñ
 wolden ene bastie maken der *van bastie vñ*
 edelre vrouwen vrende mede to *Alphen*
 weren off de int lant ghecome
 hadden off dat lant myt mach
 ten hadden wylten soeken om
 daer mede to waren totter stede
 daer de bastie ghemaket was off
 daer ontrent dat lant mede toe
 beschudden vñ de bastie by nae of
 al ghemaket was vñ lude daer
 op ghelechte weren doe makeden
 der vorstynen vrende een reyse
 myt opset op de ghene de noch
 tot alphen laghen vñ de bastie
 daer ghemaket vñ op gheslage
 hadden vñ versten on vrende
 een deel tot twee offte tot driē
 steden niet altoe nae der bastien
 vñ daer weren een deel de de hoēn
 vñ de bieften onderfloghen vñ
 doe de vander bastien dat vernā
 men vñ oick de ghene de noch
 tot alphen laghen worden volge
 de den de de hoēn onderflaghen
 hadden en quamen den alsoe
 nae dat see daer mede vechtende
 worden doe dat de ghene vor
 namen de inden naesten laghe
 weren breken op vñ toghen on

vrienden jonckerlic toe baten vnde
 wolden seer ontfetten off doet by
 hem blyue Ende doe de van al
 plien vñ vander bastien dat ver
 namen doe heddē seer gheerne
 en wech gheest vñ de anderen
 quamē hem al den op den hals
 vñ werden doe daer mede vechten
 de vñ sloghen der een deel doet
 vñ vengen der een groot deel wal
 hondert off meer vñ daer d'ene
 ter een deel als men doe sachte
 vñ se wonne hem doe aff d'ij
 bannē Als de bannier vñ hā
 leu, de bannier van leyden vnde
 de bannier vñ Amsterdame vnde
 worden al vluchlich vñ wecken
 seer hadmen hem doe seer ghe
 uolghet der soldat vele meer ghe
 bleuen hebben vñ der vorstynen
 vrienden de daer waren versame
 den hem vñ worpen de baste
 der neder vñ toghen doe weder
 myt oren gheuangen den ghen
 dach ghegeuen en was vñ myt
 oren roue ter gonde daer men
 seer blide off was vñ der veyse daer
 de salighe vorstynē god onsen here
 seer aff danctē vñ oren vrienden
 de dat besuert vñ bearbeyt hadde

Tem noch inden jaer vñ 1425
 ontfent sūte meertyns dach in
 den winter ondroghen de van
 dorrecht myt den ontfende vor
 sten hertoge van burgoengen
 vñ halden hem tot euen heren

bouen dat oren vriende vaste daghe
 mytter vorstynen vñ myt oren
 vrienden toe somen tyden gehol
 den hadden vñ daer bleeff de
 ontfende moghende vorste ene
 wyle liggen

Tem daer nae wort na mēde
 wynt off daer ontfent inden
 jaer doe men eery saeff doe
 fande de hertoch van doncaster
 ouer wt enelant een deel en
 gelscher der vorstynen toe baten
 ontfent p^r als men doe sachte
 vñ de landen by zruopzee vnde
 sloghen hem neder by kroubers
 hanen vñ bleuen daer ene wyle
 vnde doe der vorstynen vriende
 de in zelant gheseten waren dat
 vernamē, by namen de hē van
 haemstedē mytten syne de van
 Leunighen mytten oren vñ *Cruning*
 ander kudder vñ knechte dee
 aldaer gheseten waren des ghe
 lices de totter vorstynen gehol
 den waren versamende on
 vrende vñ quamē daer mede
 by de engelschen daer de laghen
 vñ sloghen hem daer by neder
 niet daer de engelschen laghe
 meer daer by niet veer vñ daer
 vñ bleue daer liggen vñ doe
 de ontfende vorste van burgoengen
 de doe noch in hollat lach dat
 vernā dat de engelschen niet
 starcker en waren was des toe

vreden vñ vergadderde in skilre
 weeren syne vriende een deel vñ
 dacht altoes om de engelschen
 toe versoeken vñ de ander **Kidd**
 vñ knechte de daer legghen wat
 de ontsiende here mende dat se
 hem qualic ontcomen condon
 wantmen hem ghen vanden
 steden apenen wolde noch en sol
 de vander tijt dat se daer ghele
 ghen waren vñ anders condon
 se qualic vandaer comen he en
 solde wal vernome hebben woe
 de wynt weyde vñ onlange dan
 nae vp **Ende** ponciaens auct
 wordens de engelschen vñ der
 vorstynen vriende toe raede de in
 zelant lagghen dat se toe scepe wol
 den gaen vñ waren ter **golde to** *goudx*
 want hem de wynt ghelyc was
 vñ doe der een deel vander vorst
 synen vriende ghescept waren
 vñ de hertoch van burgoengen
 dat vernā de niet veer vandaer
 en lach wat totten ghenen de
 daer noch opt lant waren vñ
 gheerde stridens dat de engel
 schen vñ der vorstynen vriende
 ghebaer worden de aldier ghe
 bleuen waren vñ sagghen dat
 ghestant alsoe dat se stryden
 mosten vñ besatten hem daer
 toe vñ daer vergadderden de
 wtuercozen vechters myt male
 anderen vñ daer ghinet op en

stryden vñ streden de ene teghen de
 anderen als onuerveerde leuen
 als de elc gheerne den seghe ghe
 wonen hadden vñ myt verradere
 vanden stryde worden wykende een
 deel vanden zeelander's vander
 ghemeenten dat der vorstynen
 vriende de vechters waren noede
 sagghen want se daer seer van be
 wegghen worden alst wal toe gheloe
 uen is vñ de ander daer se teghe
 streden daer seer van gheuoest wa
 ren vñ ghemoot worden als ellick
 man wal dencken mach daer
 waert seer gheuochten vñ manlic
 ghestreden anbeden syden vnde
 mit leste vanden stryde mosten der
 vorstynen vriende dat velt vmenen
 vñ dat stryden begheue vnde de
 moghende vorste van burgoeng
 mytten syne hielden dat velt vñ
 daer bleuen doden anbeden syden
 meer der vorstynen vriende hadden
 meest doeden inden veldde vnde de
 burgonien hadden vele gheuwonder
 lude de mytten engelschen schote
 seer ghesooten weren vñ men seyde
 doe dat daer vele vanden ghestion
 den luden stouue doe de to hies ge
 comen weren vnde men seyde me
 de datmen inden hollandesschen
 steden de der vorstynen entegghen
 weren vanden stryde niet seggen
 en moste nochtant dat on heer
 daer see mede streden dat velt myt

nota

Den swerde behoelzen hadden vnde
 doe de stuyd ghesaen was vñ elck ^{Haerlen}
 vten veldt toech wast ene wyse dat
 vanden hoedighgeboze vorste
 van burgoengh niet apenbaer ghi
 en besceyt en vernā hoet daer me ^{Kemmer}
 de was vñ men vrāghede waer
 he was, se seyde de ene toe middel-
borch de ander seyde in vlānderen
 Ende de derde seyde he weer i hol-
lant vñ alrehande lude de wt vla
 deren quamen oft wt hollant off
 vā middelborch den daer om ghe
 waecht waert off se vanden herto
 ghen enich besceyt ghehoert hadde
 de ene seyde ja, de ander neen vñ
 luttel off niet waert he ghesien
 mit apenbaer noch inden steden
 daer men seyde dat he was en ver
 nam men niet vele teyuel. Ond
 den luden oick seyden men he weer ^{Sevin}
 bedenaert ghereden aldus weren ^{710 fol.}
 vele lude in teyuel. Weer he leuede ^{292.}
 dan he doet was vñ dyt ver toech
 aldus ene wyse vñ ten lesten ver
 nam men dat he leuede vnde on
 lange daer nūe vor de groet mo
 ghende here ten lande van vlāde
 ren waert. Vnde doe nider tijt vñ
 daer toe voren worden de lude seer
 ghescaet inden lande vā hollant
 de hem hieden anden hertoghen
 van burgoengh vñ moften tot vele
 tijden groet onghelt geue waer
 se wolden off en wolden. vñ wol
 den seer niet geuen, men nūmpt

hem vñ dat gheueel datmen om
 trent haerlem dat mede plach
 te doene. dat den luden daer seer
 onbehaechlic was. Vnde tghesae
 de op ene tijdt datmen daer al
 ghele vanden kenemere hebben
 wolde, deet niet geuen en wolde
 vñ daer weren lude vā machten,
 als men doe wal seyde deet myt
 machten den luden neme wol
 de. dat de kenemere vernāme
 vñ quamen by den ghenē deet
 hem neme wolde ende wecident
 dattet niet en ghescae vñ behiel
 den on' guet, vñ vernolgheden
 de ghene deet hem neme wolden
 alsoe duen dat see hem nouwe
 ontquamen, daer' meer lastes af
 quam als men nat wel vernem
 men fall

Tem noch inden selue jaer
 ontrent vastellaent off onlan
 ge daer' toe voren off wat daer'
 nae ouerdroech de hoedighgeboze
 vorstynne mytten here van seue
 berge dat he on' hulper weiden
 solde myt syne schoete vñ mytter
 stede van fouenberghe dat dede
 he vñ waert on' hulper vnde
 deden groeten scaden op den wa
 ter' wt seuenberge vñ van gued
 inden ijsten op den water' ea
 mens ghemecenlic ghesaer wert
 dat he der vorstynen hulper was
 dat de coeplude vanden steden
 daer by gheleghen wal ghesaer

worden mede vernament de van
derrecht wal tot somen tijden vñ
sunderlinge doe de van seuenberge
toe derrecht vor de slijpocete we
ren vñ branden daer by nae al
dat luten der poerten was huese
vñ mollen alsoe dat daer niet
vele enbleeff ten waert al vbraant
vñ de van seuenberge voren doe
weder toe huus onbelast vp de tijd
van horen vianden

Sinde de kenemers daer voer ^{kenemers}
off ghesecht ys, weren vast
in greden huden voer de ghene
daer see weer teghen ghedaen had
den de hem dat ongelde myt
machte off ghenomen wolden
hebben des hem noet was want
see veer van een gheseten were
vñ toe ouervallen hadden gewest
hadmen ghine huude daer voer
ghedaen vñ de kenemers worden
eens myt onen vrenden dat se
der moghender vorstynen onre
ghenaedighen vrouwen versoke
vñ vernolghen wolden om ghe
naede vñ om hulp vñ troest
vñ or toe verweuen oft hem
ghesien mochte dat se deden vñ
schieten on vrende daer by dee
myt der edelre vrouwen spraken
vñ myt onen vrenden enewarue
vñ anderwerue alsoe dat se daer
mede ouerdroff dat de kenemers
solden de vorstynne hulden vnde
ontfangen tot onre rechter lan
des vrouwen vñ doen on dat see

on schuldich weren te doene want se
doch on rechte gheboore lants vrou
we was vñ solden on helpen dee
stat van haerlem in to kirghen
myt gunsten off myt machten
vñ de lande daer omtrent vnde
doe dee dedynge gesloten was doe
scheyden der kenemers vrende va
der vorstynen vñ toghen tot onen
vrenden vnde niet lange daer
nae omtrent paeschen schieten
de kenemers on vrende von al
mer om de stat in to nemen tot
der vorstynen behoeff dat de van
almer deden want se ghen beer
en wysten vñ onbetwaert weren va
alrehande vreesap daer men eene
stat mede hoelden mochte vñ cort
nae paeschen toghen de va hene
mer myt onen vrenden von haer
lem vñ bleuen daer vñ niet lange
daer nae omtrent beloken paes
schen besatende on de hoechgheboore
vorstynne myt onen vrenden vñ
toech myt onre selues lijue myt een
deel van onen riddersen vñ knech
ten vñ myt een deel van onen
vrenden voer haerlem vñ sloghe
hem daer neder, vnde de edel vorstyn
ne ghine liggen inden helre tot
heemsteden niet veer van onen
vrenden vñ on vrende branden
een deel der wynt mollen de bute
der stat stonden daermen by come
mochte sonder groet verlies daer

lynde of die hie
Cabbellans.

Almaet.
lyf der K...
v...
v...
v...

Haerlem.
van Vr...
v...
v...

aff te krighen vñ hadden daer geen
 ne vuer inghesloten om de stede to
 beruen dat ghesiend had gheueft
 den ghenen lede mede te doene
 De in der stat weren want de huce
 Daer vele myt stoe ghederket syn
 dat de kenemers verhielden vnde
 belette dent dattet niet en ghesiede
 om dat se daer vele maghe in had
 den de se node verderfft saghen vñ
 bynen der tijt dat de edel vorstynne
 voer haerlem sach sande de hoech
 geboren vorste van burgoenge syner
 vrende een deel wt vlanderen in
 hollant synre vrenden daer toe bu
 ten omtrent als men doe seyde ix
 of x vñ de quame to rotter da
 toe vñ de meeste hoep daer aff
 toghen wort daer nae tot delfft vñ
 toe leyden vñ wat de edel vorstynne
 hoer proude de see vñ on vrende
 plaghen toe besighen de tijt dat se
 voer haerlem sach vele vander gol
 de hoer plach te come vñ mede dat
 de vander golde des weghes wt hon
 plegghen toe doene hÿr vme wor
 dens toe raede de gaste wt vlandere
 ghecome waren myt den va larden
 vñ vā delfft dat se een bastie wol
 den maken mede toe beneme der
 vorstynnen vnde onen vrenden dat
 hem ghen prouade vander golde
 en solde moghen comen vnde de
 bastie wolden se tot alfen off daer
 by gheset hebben dat de doerluchte

ghe vorstynne vernā myt onen vren
 den de corten raed daer op hadde
 om dat toe beneme vñ de edele
 vorstynne toech dorwert myt on's
 selues hÿue vñ myt een deel van
 onen viddersen vñ knechten vñ
 doe bleue voer haerlem leggen
 wyllem van biederode myt den
 kenemers vñ myt den ghenen
 de den kenemers an gheuallen
 waren vnde doe de edele vorstyn
 ne myt onen vrenden by alfen
 quamen schieten on vrende een
 deel vlder vñ knechte vñ myt
 een deel van onen vrenden myt
 der vorstynnen wympel totten ghe
 nen de tot alphen laghen vñ
 de vorstynne bleeff achter mytten
 ghenen de by onr ghebleue waren
 dat se do ghene de tot alfen laghe
 niet sien en mochten om dat on
 vrende de daer mytten wympel
 waren des ghemoet weren den
 hoep toe verwachten als se deden
 vñ der vorstynnen vrende steche
 totten viand daer see stonden
 als wel ghemode lude vñ daer ver
 gadderden de moetsyllighe rid
 deren vñ knechte van beyden
 syden ghemoet als onveruerde
 lude de stidens gheerden vnde
 treden tot malcandere vñ daer
 ghinct op een stÿden vñ onlan
 ge daer nae vernāme de gude
 lude de wt vlanderen daer wa
 ren vñ de anderen de myt hem

di. huyt
 in stantim
 vint in huyt
 gubert.

Goude.

Lijden.

Goude.

die 19

vñ myt den van lyden vnde in
 selffe daer waren vñ saghen vele
 volcx hem al duen by comen eer
 sye ghesaer wonden weerden vñ
 er menden vele lude dat der vor
 styen kaminer daer ghesien wort
 dat wal toe vermoeden ys want
 se myt oires selffe lijue myt den
 hoepe daer qua vnde doe de an
 deren dat vernamen begaen
 oer stryden vñ worden vluchtich
 vñ der vorstyen wende veruoch
 ten de anderen vñ sloghen der
 seer vele by nae vñ myt de weg
 lande daer leden de vleminge
 groeten scaden want vanden
 ghenen de myt hem daer come
 weren luttel lude van hem ont
 quamen vñ worden de meeste
 hoep daer doet gheslaghen vñ
 luttel gheuangen dat toe becla
 ghen ys want men sachte daer
 nae dat daer en deel kudder
 vñ knechte doe ment vernam
 doet ghebleue waren vñ van
 lyden worden vele lude doet ghe
 slagen vñ leden groeten scade
 vñ anders worden daer vele lude
 doet gheslaghen vñ de stryde
 ghesiede vp den mey auent
 inden jaer van cccc vñ men
 seyde daer nae doe de doeden de
 by den weyde gheuonden worden
 dat der doeden weren omtrent
iiii vñ der gheuange weren
 omtrent lxxx off daer by vnde

doe de stryde ghedaen was vnde de
 hoechgeboren vorstijne on wende
 weder by een hadde toech myt onen
 vrienden inde stat vander golde
 daer se weerdelic myt onen wende
 de myt on quame ontfange waert
 vñ de edele vorstijne myt onen won
 den loueden vñ danckeden vter
 maeten seer den ghenen daer alle
 guet off coempt dats de ghenne
 de hemel vñ eerde vñ al dat daer
 yne is off yne ghesceest heuet ghe
 scapen vñ ghemaket heft de on
 de ghenade myt onen wonden
 ghegeue vñ verleent hadde vnde
willam vñ broderode de myt den
 kenemers voer haerlem ghebleue
 was onlange daer nae overdroech
 he myt den kenemers dat de van
 haerlem vñ de kenemers een be
 stant makeden ses weken lanck du
 rende dat der vorstyen vñ onen
 wonden niet alto behaechlic enne
 was mer men nam dat wyllam op
 de tijt doet ghesiet was
 den inden seluen jaer op de pinx
 ster Auent gheuekt omtrent mid
 dach dat heer joha van kinesse vñ
 van rimouwen de vter stadt ghe
 holden waert om des vechtelicp
 wyllen dat op der plaetsen ghee
 saede doe de nye heer yost toe vter
 voir eyne heren ontfangen waert
 ommits dat he syne vrende ghee
 ne in onre last beholpen hadde doe

Goudo

vervolgh
vervolghde vlam
de dieA^o 1426

De op der plaetsen gheslaghen worde
Daer heren Johans wende vele was-
te nae arbeiden om heren Johan
weder in de stadt toe brengen des
besten ghescheyt hadden daer niet
aff en qua vñ dyt waert doe myt
den vrenden buten vñ enbynen al-
soe versproken dat her Jan doe om-
trent middach inder stadt vñ der
plaetsen qua daer syne wende doe
op waerden vñ beschielden de plaet-
se vñ onlange daer nae doe de op
der plaetsen waren vernamē dat
de anderen de heren Johane vort
wt ghehoeld hadde op rode brugge
buich hem versamenden de een
stadt bamer by hem hadde sonder
lange beraet steecken totten andere
vander plaetsen ter burge waert
vort daer de stonden daer niet ser-
ghenochten en wort vñ de vander
burge worden lopende etc syne we-
ghes vñ begane den bamer vnde
lieten den daer bliuen den de an-
deren kresten vñ steecken myt
oren vrenden weder op de plaetse
vñ lieten de anderen veruolghen
de vander bruggen ghescecken were
daer somighe van ouer der stadt
muren vellen vñ besacten hem
en wech te comen de somighe de
worden veecken vñ aldus is her
Jan van Knessse myt godes ghenā-
den end myt hulpe des heren van
bueren vñ mede syne wende vnde

maghe de van bueten in ghecome
weren vñ de myt hulpe der men-
de van bynen weder in de stadt
ghecome waren vñ de ghesce-
ken vñ verstecken waren demen
vorna de deden oirveede vnde
men hetse wt stadt gaen vnde
daer wt bliue vñ men en wolde
niet lieden dat hem anders en
nich gheselt ghedaen worde. oir
waet se heren Jan vñ syne wend
vort ghedaen hadde Nochtant
dat se daer mede weren doe der
ludo huese gheseldelike op ghe-
slaghen worden vñ den luden dat
oir onredelic ghenome waert
daer se by op der straten stonden
en leyden de lude van huese tot
huese tot den ghenē den see-
leet ghedaen hadde om de tover-
seinen vñ de ghene do se vort
verdieuen hadden doe de nye he-
miquā lymen in come vnde de
deden oirveede mymat toe mis-
doene van den ghenen de inder
stadt bliuen vñ cort daer nae
deden bernt proys kynder con
ghemern Capittel leggen om de
heren van don vijff godes daer
toe vergaderen daer de hidda
vñ hinechte vñ de stede vander
syde der yselen by ghebeden wor-
den te comen vñ op den dach doe
men dat Capittel hielt claghe-
den bernt proys kyndere aldaer
woe onredelic vñ woe huerlich

oer vader de in vijff off in ses Da-
ghen niet en hadde moghen ga-
en Crist in syne bedde ter doet
we ghesont woert vñ daer nae
doemen vernā dat on vader
noch leude quamen se daer we
der myt beraedene moede vnde
sloghen onen vader do doe in
synen hillighen oly lach daer
doet dat des ghelikes niet vele
ghehoert en was vñ clagheden
mede dat onres vader hues doe
gheweldeliken op gheslaghen
waert myt voerhameren vnde
myt huesen vñ dat hem doe
ghenomen vñ ontslaghe waert
syn guet dat in synen huese was
en woe dat ghesaede op den sel-
uen dach doe de myt gheselde
voeghesaene her in de stat qua
gheschiet waren van haseberch
of gheroepen wat daer de myt he
vñ de ghenne de by hem waren
de saken de doe ghesaet waren
op hem namen daer om axen
den propo hinder doe der clesien
der ridder scap vñ den stede voer
ou den myn heren dat zy daer
toe helpen vñ raeden wolden dat
hem dat ghebeterē worde want
deet doe vñ voer ghehoert had
den vñ de claghe waert den my
en heren vñt laeten weten vñ
nae der opuer dacht de sake toe
voerantworden by den gheme-
nen Capittel daer de ghetocnt

waren vñ daer daghe benoemt wor-
den hem daer toe comen vnde de
saken toe verantworden de doe
niet voer en qua mer bynen dae-
ghe doemen voert claghede vader
sake voer der clesien nae recht vñ
ghewonten vander kerken als men
enē bysscop plecht te veruolghen de
beclaghet wort doe sande de bysscop
voer breue der clesien vñ an de
Ridder scap mihoeldende van alre
hande ghebreke de de bysscop had
an der stadt van vrs daer he me-
de in success dat he van anre svs
lijffe totten Capittel niet comen en
doeste meer he begeerde dat men
hem vñ de ghene de myt hem qua-
men een gheleyde wolden geuen
op een vanden daghe voer voer den
Capittel toe comen hem toe want
worden daer van ghesprake waert
dat men hem gheleyde solde geue
op eynen benoemden dach voer de
clesie te comen hem toe verantwoed
myt hondert peerden de he mede
brochte tot synen hues ghesinde vñ
dat myt der stadt clocke wt te luden
dat alsoe ghesaede vñ doe de dach
qua dat de bysscop hem verantwor-
den solde daer de vijff godes huese
de ridder scap dat ghemeene lant
om vergadert waren vñ de cla-
ghes des daghes verbeyden als de
vernoemt was Ende doe en quam
de eber bysscop niet voert daer de
claghes voert op veruolghden vnde
verbeyden alder daghe demen hem

de dme
Staten
t'Vbricht

20
Benoeinde vnde doe de byscop al syne
daghe hadde ghehat vñ meer daer
toe nae der kerken recht vñ niet
voert en quam doe begheerden de cla
ghers datmen voort rechten solde
nae den rechte vander kerken vnde
nae den lantbrieff den de byscop be
last bezeghelt vñ beswaren had vñ
daer waert doe oüdraghen by den
Dien strenghen, als by der clesien by
den kidderen vñ knechten, vñ by
der stat vñ vry Want de byscop
niet voert en qua doe he vp de cla
ghe verdaghet gheerschet vñ ghe
pen waert ene werue, anderwerue
ander werue nae den rechte vñ nae
ghebonde der kerken van vry als
men enen byscop plecht te veruol
ghen vnde doe he ouhovich waert
datmen alle de rechten ghestelic vñ
wertelic de hem toe behoerden neder
leggen solde vñ dat mynāt to rech
te voer staen en solde eer he dat de
pyen by den dren staten vorges
ghebeter hadde vñ dat soldemen i
allen kerospelen sariue vñ toe wete
doen nae inghehoelt des lants brieffs
om dat een veruelic mochte weten
woet myt den byscop gheleghen
was vnde de breue word daer nae
alsoe inhoeldende wt ghesent in al
len kerospels kerken om den luden
dat toe weten te doene vnde do by
scop sweder dat verua datmen de
rechten ghestelic vñ wertelic de he
toe behoerden alle neder leggen solde

vñ dat mynāt voer hem toe rechte
staen en solde nae den lant brieff
alsoe veer als he niet voer een
quaem daer om liet de byscop
voer syn custorie van vry neme
vñ dede de toe wyck leggen vnde
doe mider tijt doe de byscop voer
bedaget waert vñ he bynen A
merffoerde was plaghen de van
Amerffoerde or lude von den
poerten toe hebben daghelikes he
te behoden dat ghyene vrende lu
de myt hoepen in de stat comen
en solden want de van Amerffo
de vander stadt van vry daer
vele aff te spreken waert, tot vele
tyden om wyple totter stat toe
sien Want de van vry daer seer
voer besocht waren wor dat hem
misschien mochte vñ et gheuel
vp een tijt dat de byscop voer van
der poerten was vñ makede hem
dat ouerledich myt breue te lesen
vñ toefde alsoe voer der poerten
vñ doe onlange daer nae quae
men daer luden vijff oft ses do
dat de ghene gheswaer worden de
de poerten verwaerden vñ wolden
de poerten ghestoten hebben dat
de vrydende lude bename vnde
toghen or swerde vñ en wolden
de poerte niet ghesloten hebben
vñ eert daer nae quamen daer
vrydende een deel gheslopende
lude vñ reden aldus in de stadt
vñ daer nae noch meer vñ worde

vrie shing

vrie shing

omvrij

aldus der stade mitchich dat de
here van Egmonde myt een deel
des gheschiedes vianden mede wa-
ren daer bisscop zieder de von-
der poerten doe was ghyene weer-
en dede vñ onlange daer na dat
de here van Egmonde aldus in
Amerfforde gecomen was dede
de here van Egmonde nemen
omtreut vijffich man wt Amerff-
orde vñ dede de voren mit lant
van ghelecu toe bornel vnde an-
ders waer daer he der seker was
vñ worden gheseker daer toe
blyue vñ daer nae dede de here
van Egmonde een deel vanden
huesen bynen Amerfforde by
der poerten daer men toe hanc
saken weert wt rit naeste staende
op en en wech beken alsoe vele
als he wolde dat den luden vnde
onen wenden den de huse toe
behoerden seer onbehaechlic was
vñ daer en dorste nymat to seg-
gen vñ deden daer dat se wolde
vñ al seyden de vrouwen wat me-
en achtedes niet vnde doe plegē
toe vele tyden lude wt Amerffor-
de te liden inden berch om to be-
nemen daer se wonden dat men
den van vtz ghyene prouande
brengen en solde vñ doe de va-
vtz vernamen dat de here van
Egmonde myt een deel vanden
ghelreschen in Amerfforde ware
vñ ghyngen daer beken vnde

263
maken dat se wolden vñ myt Amerff-
orde an den berch reden om toe be-
nemen dat men den vñ vtz niet
brengen en solde vñ dat byscop zieder
der tot Amerfforde wt vñ in veet
vñ vrontscap hadde myt den ghyene
de aldus in Amerfforde laghen de
den luden dat on daer nemen vnde
to franden make den vñ daer ghye-
ne weer voir en dede noch doe de
here van Egmonde vñ des gheschied-
tes viande byme Amerfforde qua-
men dat he vele benomen mochte
hebben haddet hem toe syme ghe-
weest vnde om dat dyt aldus ghe-
schiede vñ meer van groeten saken
de inden stichte ghesaeden want
men doe seyde dat byscop zieder
doe vnder tijt heymelic arbeide vñ
dede arbeiden om de stade van
vieneu in to kuyghen doe dachten
de van vtz dyt moet anders weese
off dyt lant is gheveest vñ sprake
myt der ridderfchap daer aff de alle
saken wal wysten vñ de von by de
Capittel gheveest hadden doe bys-
cop zieder dat beclaghe de weert
daer of verdacht hem toe vrant te
weerd als vorf ys vñ by een deel
van hem ouerdroech de stat vñ vtz
want dat lant van ouyfel vñ desen
lande mytter tuygdracht vanden
tweu byscoppen ghedeilt waren
om dat lant vñ dyt lant weder toe
guder te brengen dat se den Edelen
Jonchereu Koloff van Drepholt de
dat lant van ouyfel de tijd an

Dat he ierst ghepostuleert waert in groeten mede vñ in groeten eeren wal bewaert hadde vñ daer mē niet dan guet von vñ nae aff gehoert en hadde dat se hem wolden an nemen tot eynen mober vñ tot ehe beschermier dat lant te beschermen vñ toe verwaren vñ wolden de appellacii addouieren daer he hem mede beebuert hadde teghen de buene de de pæus bysscop van den byscop ghegeue hadde boue dat Jonckholoff vorf maer vanden meesten stemmen vanden Capittel voer eyne bysscop tuerich ghepostuliert was vñ de appellacie myt hem veruolghen wolden totter lateste sentencie toe vanden toecomend, consilud vñ wolden hem inder momberscap behulplich vñ bystandich bliuen ter lateste sentencien toe vorf vñ de dyt waert an den postulaet vñ de antlant van ouerysel ghebracht de orberaet daer op namen

Tem nu weder vanden kenemers toe seuen de seer mysmoedich wāde om dat hem gheuegert waert dat se bynen den bestande ghen prouande van haerlem noch van Amsterdam en mochten kryghen Oirsachtemer dat hem lude in den bestande off ghenangen waren vñ om dat se aldus vercorret worden besateden hem de kenemers vñ de togghen vorf monike dam daer se in quamen vñ krieghent om dat quise gesjunct et op der zuder zee ghelegghen was

Van Amsterdam
Sij N Kenem-
mers ingew-
men by Vorv-
quise gesjunct

vñ hem daer toe prouand mocht ten want daer by voer dat tot Amsterdam off tot haerlem wesen wolde dat myt ghenue groter macht gheueglicht een waert dat mochten se vñ daer toenen vñ op hoelden hem mede toe behelpen vñ de van haerlem vñ van Amsterdam waer daer mede belegghen alst wal ghemant net vñ beset wert dat hem vander zuder zee lichtelic niet come en mochte dat doe begrepen vñ gheueglicht waert dat de voersyde steden den kenemers anbrochten dat sij doen mosten hem seluen mede toe behelpen vñ wort daer nae dede de doerluchtige vorfhyne de stede besetten myt oiren vrede vñ sande aldaer drie eerber kidders Als her Duch vader merwe her arnt van ghent vñ de her adriaen vā tresloghen here van de basteris zoene van blops vñ wyllam vā naldewijc myt een deel wtghecoren wechters omkrent in starch off meer de de stede wort besorchden van den des der to doene was vñ bewaerden de stat een tyt vñ dat wat mede daer de stude van haerlem vñ van Amsterdam groet ongheuoech off hregghen vñ ghehad solden hebben hadment moghe maken datmen gheholdē mochte hebben dat niet en was wat watmen daer makede van

KENEMERS

bolwercken de stadt mede te wesen
 vñ de lude mede toe bewaren en
 bate de niet wāt alsoe drade alst
 myt cerden off ander gheladen
 wert was de gront soe weeck vñ
 soe licht vñ ontfaech hem cort
 daer nae dat seet ghemaket had
 den vñ mostent lucten bliue on
 ghemaket al wist hem leet vñ
 doe der vorstynen vrende gewaert
 worden dat cost vñ arbert ver
 laren was vñ men daer niet
 maken en mochte dat ment ter
 noet ghehoelden moech hebben
 toghen doe van daer vñ quame
 hynen alemer vñ cort daer nae
makeden der vorstynen vrende
myt den kenemers een reyse
vou hoerñ in West vrieslant vñ
wolden hem on bieste nemen
vñ doe dat de van hoerne vor
namen woldent weren vñ de
toghen wt on bieste toe besadden
vñ de mände to weren daer see
ly quame vñ daer quant tot
eynen stryden vñ daer mosten
de van hoerne dat cort eynde
hebben want se worden wykede
vñ liepen ter stadt wert vñ de
daer waert der een deel ghesla
ghen vñ ghenanghen von der
stadt vñ men seyde dat daer ge
achte knapen vander stede doet
gheslaghen vñ ghenangen waer
den vñ de vandier toghen der
vorstynen vrende mytten kene
mers vñ myt den ghenen dee

daer mede an vollen voor Eynchue
 sen daer se vele myghewest hadden
 dat de vander stede niet hebben en
 wolden vñ doe der vorstynen vren
 de vñ de kenemers dat vername
 vellen rokeloos an de stadt vñ wolden
 myt machten doe daer in wese
 dat de inder stadt weren weerdent
 vñ weren wolden vñ doe ghincet
 op eyn stormen vñ men seyde toe
 dat de van buten tot dien off tot
 vier steden an de stadt begommen
 te stormen vñ men seyde dat de va
 bynen dat manlike weerd vñ de
 weder stonden meer ten lesten mos
 te dat zwaerste meest weghen wat
 der vorstynen vrende woldent hebbe
 of daer voor steruen alsoe datmen
 doe seyde dat de vander stede den
 storm niet weren en conden want
 de van buten quame tot hem in
 de stadt tot ondauch der ghemē
 doet gheerne ghesweert hadden vñ
 kregghen de stadt daer vele lude mer
 stadt in ghedangen word daer
vele Coerñs vñ holtcs in gheborne
waert vñ alrehande guet als men
van oyt wert plecht toe brengen
vñ des meer want de van amster
dam ghen guet ven lieten wt vo
ren dan tot Eynchuesen off tot
Lampen dat daer qua daer om
bleeff de Coepman de meer van
dan vñ vonen tot Eynchuesen
of tot Lampen daer see oit guede
vorhuor mochten dus woert or
de meer guets ghebornen in der

stadt vnlange daer nre dat dyt
 ghesaede soe quam in hollant de
 ontfiende qua luchtighe vorste de
 hatoghe van burgoengh de en wyle
 van daer ghebreest hadde in brichte
 een deel heren in eender lude mede
 in qua in de stat van haerlem in

KENEMERS

doe de kenemers dat vernamen de
 daer by der stat gheseten waren slo
 vme vander stede toe der vesty
 nen in sochten ghenade andervnt
 fienden vorstynen in de ghengen
 inghenaden in vele vanden hene
 mers in de hem angheslaghe wa
 ren des ghelikes in dedinghen
 mytten moghenden vorsten vnde
 gauen hem zeer vele guets om syn
 ghenade to dancke to wesen van
 dat se hem vertoernt hadden vnde
 men seyde doe van vele gheceper
 lude de daer inden lande gheseten
 weren breken op in toghen va daer
 in namen mede dat se vandaer
 beyghen mochten in voren i oyst
 vreeslant in anders waer om der
 groter schuttinge wyllen demen
 doe gaff in onen lande in sochde
 mede vor een ander schuttinge de
 daer nae comen mochte want
 dat kint ghen beschud en hadde
 alse de here of syn amptlude dat
 besaatten wonden in hoepden dat
 mochte beter warden dant do was
 in toghen daer vme de lyuer van
 dan vnde doe der vorstynen vnde
 dat vernamen dat de kenemers
 myt den hertoghe vns ghedemat

De Kint
 mers omh
 haerlem
 vally v
 jawe af
 in g
 de h
 van

Huis tot
 VTERMEER
 te be
 Huis
 in

in ouerdraghen waren beverge
 myt hem seluen alst recde was
 want se veer vander vorstynen
 in van onen vrienden waren
 in men hem qualic te hulpen
 mochte comen in et nu al on
 viande waren de toe landtbert
 by hem saeten de daer toe voren
 on vriende waren doe en hoesen
 gheswonen waert in het oich
 alsoe ghestelt was dat se de stede
 ter noet niet hoelden en mochte
 neme corten raet in ghengen
 toe sepe de toe sepe wonden toe
 men in voren toe Campen
 in de niet toe sepe en wonden
 comen in daer bleue worden
 gheslaghen in luttel ghenagen
 vnde doe de ontfiende vorste de
 kenemers mytten anderen
 weder an hem ghekeghe had
 de toech he van haerlem tot
 Amsterdam in waerts to raede
 dat he dat hies tot vtermeer
 besitten wolde, also he dede vnde
 syne marscale aldaer myt en
 deel van syne vrienden de dat
 hies ouerlanc belaghen wantet
 seer wadrich by den huese was
 daer ha herbaren va yselstern
 den dat hies toe behoe de seluci
 op was in als men doe seyde
 was dat hies wal ghepronadet
 van datmen op ene hies hadde
 solde in wal ghemant nae
 der grotte vanden huese vnde
 de hadden an her herbarshant

ghetust vñ lijflic ten hillighen
 ghesworen dat hues hem helpen
 toe hoelden alsoe lange hient dat
 daer wat teten waer dat vaden
 somighen toet vergheten waert
 nochtans dat her herbaren vñ
 delic an hem begheerde dat see
 hem ten hillighen sworen waer
 yemat van hem de licuer aff
 waren dan se by hem bleue dat
 de guetlic aff ghengen he woldet
 toe danke nemen vñ on' mond
 bliue de al syden se wolden myt
 hem leue vñ steruen daer de gu
 de ridder mede ghemoet vñ ghe
 troest was vñ begreep dat hues op
 den troest vanden ghene de dat
 hem ghelaest vñ ghesware had
 den de wal gude dedynge mocht
 te ghehadt hebben dat he ouer
 sloech op den troest vanden ghene
 de by hem waren Vnde onlan
 ge daer nae ontrent xiij da
 ghe of iiii soe waert eyn tbyg
 dracht op den huese vanden ghen
 nen de hem ghesworen hadden
 dat de een woldent her herbare
 helpen hoelden vñ de ander niet
 nochtant dat daer gadinge va
 prouade was vñ sonder noet
 vanden viande waren dan dat
 de viande daer voer laghen vñ
 dese tbygdracht meere de onder
 hem alsoe dat her herbaren den
 minsten hoep behielt daer hee
 seer qualic in to vreden was vñ

Doet alsoe ghestelt was dichte de gu
 de ridder dyt en mach ic niet bete
 ren vñ vel an ene scarpe dedynge
 voer hem want he was also verlade
 van den ghene de he voor lijffe vñ
 guets gheruuet hadde dat hem
 de doe verderuen wolden vñ ghine
in ghenad des hertoghen van bur
 gonien behoelden hem syne lijffe
 myt hem vijfften de he benoemde
 vñ aldus ist ghesaet dat he va syne
 huese vñ van syne guede scheidde
 moeste des hem ghen noet ghesweest
 en hadde. hadden hem de ghene
 bystandich ghebleue de by hem ware
 vñ daer he in gheloue van bedro
 ghen waert vñ doe her herbaren
 vñ de ghene de vp den huese ghele
 ghen hadden daer aff ghegaen
 waren worden vñ daer tot Amster
dam ghevoert vñ doe de onlange
 aldaer ghesweest hadden waert een
 deel tot xij den hals aff ghe
 houwen vñ daer vnder den xiij
 wasser twee offte iiij mede de here
 herbaren de ongheloue op den huese
 ghedaen hadden daer men ghen
 mede lyden aff hebben en sal vñ
 waren de anderen alsoe ghebaren
 deet myt hem stonden de hadden
 dan on' rechte loen gheueghen
 datmen beclaghen mach dattet niet
 ghesaet en ys vñ onlange daer na
 toech de ontsiende vorste vandaer
 vñ won' to leyden vñ van daer toe
deylt vñ doe vnder tyt off wat daer
 voor quamen in hollant Erber

heren vnde gude lude toe engelant
 asmen doe seyde de myt den hertoghe
 begheerden toe spreken Als se deden
 vñ daer nae quamen de by der vorst
 synen vñ corten raet daer mede had
 den vñ togghen weder vandaer vnde
 vander tijt wont wast een seggen
 dat de doerluchtighe vorste in hollat
 niet bliuen en mochte langer ende
 dat om groter saken wyllen de hem
 an lagghen want men doe sachte dat
 de daulsyn de des conynges soene
 van mantryck was myt groter mo
 ghyn in mantryck ghecome was
 vñ niet lange daer nae besatede he
 hem de moghende vorste to vlande
 ren wert toe varen daer der vorst
 nen vriende seer op waerd dat toe
 vernemen dat do gheueel dat een
 deel vandes hertoghe vriende he septe
 de vor varen sold dat de van seuen
 berghen vernamen vñ berghem
 opt water toe wesen on auentuer to
 besueken vnde doe se de scepe ver
 namen verberden nae den lesten
 strepen vñ veruolchden de daer see
 by quamen vñ worden daer mede
 seer misfende dat se alsoe voer uoldde
 dat gheueel dat twee vanden scepe
 de den hertoghe toe behoerd op een
 sant seyden daer der vorstynen
 vriende an vellen vñ vochten daer
 mede vñ wonen de scepe vñ venghe
 daer een deel guder lude vñ daer
 worden een deel picharts ghesla
 ghen vñ ouerboert ghesworpen vñ

de scepe de voer dese scepe voeren
 voer vñ quamen den anderen
 niet toe baten nochtans dat se
 wal sagghen dat de anderen ach
 ter bleuen daer de viande by wa
 ren vñ cort daer nae vername
 der vorstynen vriende dat de her
 toghe septe vñ varen wolde de
 toe seuenberghen waren bereyden
 hem daer tegghen vñ slogghen opt
 water vñ waerd op syne comst
 vñ doe se den vorsten vername
 vñ daer gheueel by ghesceest
 hadden vñ waren ghemoeft myt
 hem to strijden als onueruerde
 leuen off doet te bliuen vnde
 nochtant dat de hertoghe wal
 sturcheer was dan see waren vñ
 doe de ontsiende vorste vernam
 dat de viande synre gheerden
 vñ hem an quame dede als eyn
 wys here doet niet al in auentuer
 setten en wolde vñ voer toe buel
 wert an myt syne vrienden dat
 de ander gheswaer worden vnde
 voldyden hem als groetmodighe
 lude myt groeten auerde als
 do gheerne ghestred hadden
 meer de ontsiende vorste de qua
 daer in de haenen vñ by der stede
 daer he vñ de syne verplich wa
 ren vñ de van seueberghen bleue
 op dat water vñ wachten daer
 des hertogghen coemst daer niet
 aff en quam want de ontsien
 de hertoghe nam de weghe byn
 nen lants doer om toe vlande

ren wert to varen vñ doe de van
 seuenberghe dat vernamen dat
 hem de hertoghe ontvaren was
 toghen weder in souberghen daer
 se wat ghesien waren **Woe de pos-
 telaet Amerisfordede weder ant ghe-
 stichte ghebracht heuet**
 N° 142 **O**nde noch inden selue jaer
 van ~~xxxij~~ doe joncker
 Koloff van Dyeopholt mytter rid-
 der-schap myt den steden vñ myt
 den lande van ouerysel hem be-
 raeden hadden op de begheerten
 van een deel vander ridder-schap
 der stadt vñ des lants van vrie
 daer vrie staet berende hem mit
 stichte insalre wesen om tot vrie
 toe wesen om de saken daer toe
 voerspreken vñ qua hemelic
 van Campen ouer dat wat myt
 elyner gheselschap op dat hies ter
 kem vñ lietet ter stont tot vrie
 hemelic weten de hem bereyden
 den edelen man yn toe haelen
 als se deden vñ brochten tot vrie
 vñ waert ghesed indes bystopps
 hoff vñ voersprach de saken myt
 een deel vander ridder-schap vñ
 myt der stadt vñ vrie om de lande
 helen als voer is vñ brachtet
 daer toe myt machten de he me-
 de ghebracht hadde dat he dat
 alynge lant van ouerysel myt
 desen lande verlycte en eens ma-
 ke de alst plach te wesen vñ ver-
 bonden hem toe gader die des
 anderen last wuuelic helpen to
 dieghen vnde des stichtes saken

toe vorderen vñ des ghestichtes palen
 helpen to besaenden vñ in toe wenne
 nae onre machten **Vñ** wat byschoep
 weder de stadt van Amerisforde
 in handen des ghestichtes vande
 ghebracht hadde des hem de ghe-
 reschen onderwonden **Vñ** om be-
 gheerden de van vrie an den va-
 Dyeopholt dat he weder ouerysel vane
 wolden vñ spreken myt een deel syne
 vrende vñ mytter ridder-schap vnde
 mytten steden al daer om myt one
 hoep ouer toe peerde toe come om
 of men mochte weder an Ameris-
 forde comen dat de edele heer dede
 vñ voer weder ouer vñ bat syne
 vrende vñ besaende dat lant myt
 syne vrenden voer de ghene de dat
 lant scaten vñ machten als he hie
 weder vnde heelder mede een deel
 syne vrende leggen om off de gel-
 reschen an ghene syde off an dese
 syde hem yet bewynnen wolden
 dat aldaer helpen toe weten vnde
 off de gheliesche an dese syde yet
 bewonden wolden hebben vñ daer
 weder mit lant van ghelre te trec-
 ken vñ dan dat argheste hem to
 doene dat se mochten vñ doe de
 edel heer dyt aldus bestelt hadde
 sat he op syne peerde myt den ghe-
 nen de he daer toe gheuoecht had-
 de vñ quam hie doer de veluwe
 omtrent **ix** peerde starch vnde
 brachte myt hem den byschoep van
 Oesenbrugge daer he oem aff was
 den edelen greuen vander hoy vñ

myt vele gueder luedē daer toe Do
 de stadt van utrecht dat vernam
 sanden hem enteghen een deel vā
 onren vrienden ontrent woldenberch
 de synre comsten aldaer verheyden
 voer dat hem aldaer of daer ommaet
 wederwaren mochte vñ doe de
 edele heer daer quā vñ der van
 utrecht gheswaer waert reet doe vā
 dan myt den van utrecht ter stadt
 wert an myt synre vrienden vñ
 reet toe utrecht in daer he mien
 delic vñ guetlic van een deel der
 kidderscap vñ ontfangen waert
 vander stadt vnde het gheueel
 onlange daer nae dat de postu-
 laet van dyepholt toe utrecht ge-
 men was een opstaen ghesaede
 inder stadt vā Amerssorde tus-
 schen den ghelreffchen vnde den
 burgheven aldaer alsoe dat de gel-
 reffchen begrepen dat bolwerck
 dat de aldaer ghemaket hadden
 vnde daer waren guede knape
 in Amerssorde de noede saghen
 dat des ghestichtes viande myt
 sulker mūghen in amer ssoerde
 waren vñ solke gheselde inder
 stadt en wt der stad deden Ende
 daer gheene vriende de de here
 vā Egmont inder stadt aldaer
 hadde doen vānyen vñ mit thant
 van ghelece gheuoert hadde dees
 qualic te meden waren Doe de
 saghen dat de ghelreffchen de bol-
 wercke begrepen dat se aldaer ge-
 maket hadden begrepen weder

myt onren vrienden tse huse inder
 stadt mueren daer de van utrecht
 best by hem come mochten vñ
 doe de postulaet vernā dat synre
 vriende tse huse inder stadt mu-
 ren hadden bereyde hem als he
 alre jrste mochte synre vrienden
 te baten en to hulpen to comen
 om inder stadt to wesen eer de
 ghelreffchen daer quame alst
 ghesaede vñ synre vriende holpe
 daer toe de inder stadt vñ op de
 taven husesen waren dat he daer
 bynen quam vnde doe liepen
 de ghelreffchen ter stont op de
 bolwercke de see aldaer hadden
 begrepen vñ somighe vanden
 ghemen vā Amer ssoerde de
 van onre vrentscap ware vñ
 rechte voert besatte hem de postu-
 laet dat ene bolwerck toe beho-
 den voer scaden den see inder
 stadt ghedaen mochten hebbe
 vnde dat ander dat buten daer-
 onder der stadt stont toe hoest-
 laken wert an inder mueren
 toe storme als men alre eerste
 mochte dat de ghene de daer
 op waren gheene ghesceet
 hadden vñ wident also lange
 als se mochten vnde des postu-
 laets vriende setten hem zeer
 manlic dat toe storme vnde
 vellen inden graven rechte
 sonder langer beract vñ ant
 bolwerck vnde die hadde ge-
 ne de jrste op den bolwercke

ghewest om den namen daer af te hebben inde mede om de hon dat rynsche gulde te hebben de de postulaet den ghemmen Dec ierst opt bolwerck quaeme toe ghesacht hadde te geuen dus waert daer seer gheberdet om ierst opt bolwerck te comen dat de ghene de opten bolwercke waren seer manlike weerd alsoe lange als se conden vñ de gheveschen inden lande vñ gheleuen besaeten hem seer den vrienden op den bolwercken toe baten toe comen dat niet en droech wat deet stormden de en merden niet vñ de quame bouen mit bolwerck myt machten vñ danc den an deren de bouen waren dees niet gheseren en conden vñ gheerne het ghebeert hadde vñ de geuen hem doe den postulaet gheuanghen vñ der weeren ontrent een man vnde doe de anderen saghen dattet bolwerck ghesonen waert de in de oelde stadt op den bolwerck waren de worden ontmoet doe dat bolwerck verlaen waert want see daer mede de vterste poerte als men toe hoeflaken wt Amerfoort de veet toe hoeren besten hadde hem doer to prouand vñ on vrende daer in toe laeten als siec behoeden dat hem doe dat niet ghesien en mochte Vñ mede dat hem de postulaet seer besate

Dat bolwerck to stormen vñ ontset niet en saghen want men hem doe qualic toe baten come mochte vñ sochten deding an den postulaet dat se noede ghedaen hadde hadden se ienighe weghe gewijst hem mede toe behelpen dat doe onghesien was vñ gaue hem doe den postulaet gheuanghen behold ons liues vñ daer op aff vanden bolwerck indes postulaets gheunden vñ daer waren vele guder lude op de hem den postulaet geuanghen geuen Als peter van Culenborch bysscop zbeders broder Jan van achoyen Goesen van vanderic Diric van wyte vñ meer guder lude vñ der gheuanghen waren de van beyden blochuesen gheuanghen worden ontrent toe samende ij man vnde de bollwercke worden ter stont ghebroken vñ de gheuanghen worden to vnd gheuoert vnde dyt ghesiede in den haer vñ een ontrent alre godes hillighen dach vnde in den haer vorf galle hadden lude de do bynen vtrech wonede en opsaet ghemaket om bysscop sibe der de wytte vrouwen poerte op te doene vñ daer in te comen vñ somighe vanden ghene daer dyt by ghesiede solde hebben ghehad een crucifis in ene lynnen doech als een wympel doen maken daer se de ghene de bynnen wonden vñ toe kerken ghingen voer onghelouighe lude mede vorsocht wolve

hebben vñ dyen daer aff de se wold
 daer voer doet gheslaghen off voer
 onghelouighe solden hebben doen
 bernen des hem sonighe vanden
 ghenen apenbaerlic belieden de daer
 onghenangen word daer ouer ghe
 richt waert daer bysscop weder om
 op de selue tijt myt vele peccē vñ
 myt eyne waghē gheladen myt
 volcke vñ myt alrehande roeschap
 dat he nider stude ghebeficht waende
 te hebben vnde was aldus voer an
 de brugge ghecomen vñ dyt was
 toe pyne tijt vanden daghe dat
 de ghemme daert op droech bynnen
 niet van en wisten vñ de deyne
 poerte ystont oepen daer niet mer
 dan tke man voer en werven vnde
 hadden se doe redtenoert de daer
 waren mytten hoepe den se daer
 hadden an de poerte ghemallen
 se hadden de poerte wal ghekreghē
 corment bynen ghebeten hadde
 dat god niet en woldē deet benam
 want daer groete bloetstortynge off
 ghesaet mochte hebben want de va
 bynnen doement ver na quamen
 myt groeten hoepen voor de poerte
 vñ bysscop weder mytten ghenen
 de daer by hem waren was vñ daer
 ghetoghen vñ dat ys toe vernoden
 doe hem de groete poerte vñ bynen
 niet op ghedaen en was dat he daer
 om de eer vandert d'roet **Woe de her
 toghe vñ burgoghe zeuēbergē belich**
 vnde want

Tem mi weder vanden hoedigeboere
 vorsten den hertoghen van bu

goengen toe sa'euen dyent seere
 zere de dat hem de van seuēberge
 den hoemoet op den water deden
 doe he vñ de syne vanden van se
 uenberge mid hauen ten briell
 ghedruket word to waren do he
 wt hollant to vlanderē wert
 solde tvecken vñ vanden buel by
 nen lants doer vñ alsoe voert om
 to vlanderē wert te wesen des
 toe moeden dattet hem zeer ver
 droet mede hoerde he vele cla
 ghen vandenvandrecht vnde
 vanden anderen steden vñ groe
 ten scaden den de van seuēberge
 daghelic deden op den water vñ
 de van seuēberge pleghen vele
 mizelant te varen daer se diehe
 groten scaden deden de den edele
 vorsten dat mede claghedē alsoe
 dat hees teruede waert dat hee
 seuēberge beleghen woldē daer
 hem de stede van hollant vnde
 van zelant toe holpen vnde de
 kidderschap vander cabelianen
 parten doene toe rieden want
 seuēberge den tiben landen
 van hollant vñ van zelant tot
 groeten verliese lach vñ de ont
 siende heer befate hem daer toe
 dat to beleghen als he ijst moch
 te vñ onlange daer nae quam
 he voor seuēberge vñ belach dat
 ijst toe water om toe benemen
 den groeten scaden den se daer
 op pleghen te doene dat mit ijste
 quaet toe benemen was om de

berghen wyl de daer mit wat lagen ^{oorsprong van} ^{de maer} ^{van den} ^{berg}
 vñ daer nae is seuenbergh gheuo ^{van den} ^{berg}
 met, als ick ghehoert hebbe. Vnde
 mit ijerste pleghen de van zeuen
 berghen doer de gate de tussche
 den berghen laghen hem to zeer ^f ²
 to helpen vñ gheuoert souden toe
 doene daer tijt toe behoerde vnde
 groete cost om ghedaen waert
 eermen hem dat beneme mocht
 te nochtant dat quaet te done
 was vñ de van zeuenbergh deden
 al de weer daer teghen de se doen
 mochten meer ten latesten moste
 dat zwaerste meest weghen wal
 de ontsiende vorste hem to mede
 tich was vñ toe eyke vñ brachtet
 daer toe dat on varen zeer ghela
 ten waert vñ doe hem dat vate
 alsoe ghenome was dat se niet
 ghent varen en mochten vnde
 baden onen heren wat se geer
 ne vter last gheueest hadden
 daer de van zeuenbergh guede
 antworde toe guff dat beste daer
 in te doene dat he wiste vtoech
 langer dan der ghemeente wal
 lijff was vnde de sprache meer
 rede van daghe toe daghe. Me
 de sachtmen doe dat daer somi
 ghe luede waren vanden gassen
 vñ by den heren vñ zeuenberghen
 waren de hemelic mytter ghe
 meenten spraken om totter zoe
 ne toe raeden dat nochtant do
 ghen groet noet en was mder
 stede als men doe seyde van ghe
 breke vnde doe de her vñ zeuen

berghen vernā dat de luede niet
 wal toe meden en waren vnde de
 sprake meerrede alle daghe onder
 den volke doe waert de he meer
 beueghen dan he voer beueghen
 hadde gheueest vñ docht dat de
 dedingen most oft het mocht he
 vñ den guden luden de by he wa
 ren ter meere last ghecomen
 hebben alsoe dat he en deding
 aen ghinck dat hem zwaer was
 vñ daer waert ghededingt dat
 men den hertogge dat hies mit
 der stadt ouer geuen solde vnde
 de ghene de daer in ghelegghen
 hadden de van buten waren sold
 verlich wt wecken de daer he we
 sen wolde vñ men seyde doe wal
 dat den heren van zeuenberghen
 toe ghesecht was dat men hem an
 der guede in vlanderen off daer
 ontrent weder geue solde daer de
 here van seuenbergh den hertoghe
 om volghede meer wat daer off
 quam dat en weet ick niet **Woe de**
prouade de ouer ysel lach mit macht
en vñ godes ghenaden van den
van vtrē in de een ghebracht waert

Hier nae vñ inden jaer van 1427
 op vij vñ daer toe voren
 deden de hollanders gro
 ten arbeyt vñ cost om toe beneme
 den van vtrē dat hem ghen pro
 uade van buten comen en conde
 off en solde dat se meende de stat
 alsoe toe verderue vñ daer dede
 de ene partē al on beste toe de
 der edelre vorstmen teghen waert

oerre rechter gheboorenrelantsvrou
 wen om dat toe benemen want de
 edel vorstine vñ onr vriende de daer
 woenden daermede vorderflie had
 den gheueest vñ daer om anbe-
 den seet de meer wantmen de va-
 der golde van scoenhone vñ van
 oeldewater van gheerne sijde puaide
 brengen en mochten dan stelende
 dat niet en droech hem mede toe
 helpen dan van vtsj toe daer hem
 de do plaghen toe prouand vnde
 om dat hem de van vtsj by der zu-
 der zee somtijt plughen toe prouand
 myt gude dat hem van Campen
 qua vñ van den lande van ouyfel
 mit gad vander eem dat de ptye
 zeer noede zaghen de daer alre ha-
 de weer toe deden om dat toe bene-
 men vñ hadden een vueren sap
 doen maken stach vñ groet vñ
 lietent op boeden vñ anbeden sy
 den bolwercken voer dat fracten
 vanden busen vñ dat sap pleghe
 se in der zuder zee voor dat gat
 vander eem toe brengen een stach
 vanden lande als de wynt alsoe
 weyde dat men van Campen
 myt prouand in de eem comen
 mochte soe plaghen se dat vueren
 sap onr rijnsscepe vnde onr barde
 toe te maken myt gheswapenden
 luden vñ voren voor de eem om
 dat toe beneme vñ als de wynt om
 stach vñ men daer niet wel come
 en mochte soe plaghen de meeste
 scepe weder toe Amsterdame toe
 waren vñ tot somen tijden bleeff

Dat vueren scap myt een deel scape
 alle myt vollic daer liggen na
 den dat de zuder zee se der lude
 vermoeden to behouen vnde
 al legghen de scepe al dan noch
 tan plachmen vaste guet in
 de eem toe brengen dat den hol-
 landeren vander ptyen seer ver-
 droet vnde doe de hollanders va-
 der ptyen saghen dattet niet
 en bate de deden cyn alto grote
 scap maken dat ouerwerp up onr
 platen bodem dat sanc vñ wynt
 vñ hoech was bouen water up
 ghesymert myt driem masten
 bomen vñ daer was ene wande-
 ringe om ghemaket vñ myt
 holte vanden water op besoten
 bouen totter wanderingen toe
 vñ was van groeten balken ge-
 maket daer de dienden inden
 scepe vñ myt zwaren planken
 al vime ghecleet vñ dat scapp
 was op den canten zeer dicke
 vñ ghebolwerchet wten water
 op by nae bouen totten vmegeant
 vñ dat bolwerck was bynen ghe-
 vullet myt ruse vñ myt eenden
 vñ men seyde mede mytten wynt
 ten toruen vñ myt gaten ghemak-
 het myt steen busen wt toe scap-
 ten vñ myt boghen als een wynt-
 sten doe inder tijt weren velle
 scappen scepe myt puaide ghe-
 laden tot Campen de gheerne
 in eem gheueest hadden de ghie-
 nenswynt en wonden fryghen
 daer se lange nae gheswachtet

hadden vñ doe de vā vtz saghen
dat hem de wynt onteghen was vñ
de prouāde de toe campen lach
dat de daer niet comen en woude
vñ de hollanders hem seer stur
makeden vp den water off de
prouāde gecome hadde de toe
nemen off to wēren dat de van
vtz vernamē vñ makeden toe
om trent dusent ghesapent toe
peerde vñ toe waghē vñ redē
daer mede dor de vclue to Cam
pen toe zeuen mile wegges
doert clant van ghelre vme de
prouāde in de eem toe brenge
vñ rechteuoert doe de van vtz
ghecome waren toe campē doe
waert de wynt noer doest vnde
doemen dat aldaer vornam doe
ghenckmen ter stont toe stepe
vnde de vā vtz vñ de ghene
de dat guet ouer sold ghebrocht
hebben voren ouer ter eem wert
mytten guede vnde doe de hol
landers de opt water saghen
de stepe saghen by hem comen
toghen ouer zeplen op als se hyst
wonden vñ voren toe Amster
dam wert vñ de stepe mytten
prouāde worden in de eem ge
bracht vñ doe de prouāde dan
ghebracht was beroyd hem de
van vtz alsoe dede als se con
den vñ weder toe campen te
wesen om on peerde vnde om
ou waghene de daer ghebleue
waren weder toe vtz to brenge
dat se deden vñ voren to campe

295
vñ seten vp on waghē vñ op oer
peerde vñ quamen onghesudet
van ouen vianden tot vtz doe de
ghene de op de puand ghewachet
hadden aldus toe hies ghecomen
waren vñ de prouāde hem ontgaen
was haesten vele de meer om dat
groete sceep toe te maken want se
menden mochtment dat groete
sceep voer de eem brenge alst ghe
maket wert daer en solde ghiene
prouāde dan moghen comen vñ
deden doe altoe groetene cost om
dat scep mytter haest toe te maken
om dat se menden dat de vā vtz
dan verderfft ghebest hadden
vñ des hiestemen de meer dat
scep toe te maken vñ daer te bren
gen daer men doe vele vā sachte
woe onmaete vele guedes dat er
scep costen solde eert ghemaket
worde vñ dyt ghesaede inden selue
jaer voers omtrent palme
vanden strijde toe berneuel

V Den selue jaer omtrent achte
daghe in den meye waren de
van vtz in de velue gherede om
on viande toe sadighen de doe
vanden gheleesschen daer weder
reden worden omtrent berneuel
vñ doe de gheleesschen des ontbau
worden voersaghen hem seer wal
woe starch dat de vā vtz wesen
mochten vñ de vā vtz alsoe wed
vñ doe se hem an beyden syden
wal voersien hadden doe reden se
tot malcanderen Als groetmodi

ghe onuerueerde māne destruyden
 wolden daer waert zeer gheuochten
 om den seghe toe hebben vñ de gel
 reffchen de gheerne wal ghedaen
 hadden nochten alse leuen vnde
 de van vñ de veer van huc were
 vñ inder vyande lande weren stre
 den alse jonckeren vñ tierdenhe
 lieuer daer toe steruen dan myt
 oneren wten velde te ryden off ge
 nangen te weerden vñ men seyde
 dat de ghelreffchen starcker were
 inden velde van rydenden luden
 en besochten luden dan de vñ vñ
 waren nzeer de van vñ hadden
 een deel lichter lud doer mede de he
 stolclie vñ seer manlic by stonden
 vñ doe onre sommighe de myt den
 ghelreffchen daer waren saghen
 dat de van vñ soe manlic streden
 vñ niet wyken en wolden saten
 op onr peerde vnde ontreden den
 ghelreffchen onren wend vte den
 velde der wyle dat men daer strect
 vñ lieten onr sporen sien vñ doe
 de ghelreffchen saghen dat hem de
 anderen ontreden weren worden
 mede vluchtich vñ begaue onr stry
 den vñ daer worden een deel ghel
 reffchen gheuangen deet gheerne
 gheueert hadden vñ dat weren de
 ghene de wal gheboeren lude de da
 ghelikes op der straten vreden vnde
 dat orloch plaghen te vuerne do
 de stryit ghedaen was saten de
 van vñ op oer peerde vñ onr wen
 de de inden velde gheuondet ware

de nemen se myt hem vñ onr ghe
 nangen de se aldaer gheuigen
 hadd vñ brachten de inde stat
 van vñ daer den luden seer
 lieue toe was vñ danfieden
 gode vñ den guden heren sute
 metyn der eerē vñ der ghe
 naeden de hem ghesaet was
 vñ doe ter tijt was een ander
 op set ghemaket om byscopp
 zbeder noch weder in vñ toe
 brengen daer een deel vanden
 ghelreffchen mede gheueert
 solden hebben van den ghenen
 de by berneuel den ghelreffchen
 off gheuangen worden vnde
 wort daer nae ghesaet soldē heb
 ben dat daer om weder bodet
 waert om dat de ghelreffchen
 meder laghen vñ toe vñ gheu
 gen waren **Noe een woe een
 deel vander ecclesien canoniken
 en daer stadt vuer sonder orloff
 ons capittels ende verbode hon
 myt byscop zbeder eghen de stat van vñ**

Den doe een deel vande vijf
 godes huusen vñ sommighe va
 den prelaten saghen dat alsoe
 ouer draghen waert dat men
 alle rechten gheestelic vñ werte
 lic neder leggen soldē vnde dat
 niemāt vor byscop zbeder va
 der tijt voert toe rechte staen
 en soldē vnde dat joncker koloff
 van dyepholt tot ene mombē
 vñ tot eyne besermer angenoe
 men waert vñ een deel vander
 ecclesien vander ridderfayp

vñ vander stadt in appellacien
 adouren wolden vñ hem bystan
 Dich bliue totter vterster senten
 aen toe vand tocomend tosilud
 vñ dattet lant vā ouyfel myt de
 sen lande verliket vñ eens gewor
 den was doe toghen een deel van
 den vijff godes huesen vnde een
 deel vanden ghesellen vā vtz
 daer se wolden diemen liet vare
 sonder oerloff vā onen Capitte
 len daer toe nemē vñ lieten de
 kercken staen vñ toghen de mees
 te hoep van hem toe culenborch
 by bysscop zbeder off daer he was
 vnde dat ys toe vermoeden dat
 bysscop zbeder myt hem oudroech
 vñ se weder myt hem elc den an
 deren bystandich toe bliue vnde
 bysscop zbeders saken weren doe
 ghesien wat de duerluchtighen
 vorsten vā burgomigen vñ vā
 gheiren hem toe samede op den
 postulaet vñ op de stadt vā vtz
 hem verbonde hadden dat hem
 bysscop zbeder zeer toe dede dat
 wal moghelic was want syn
 waluaren vñ syn voertcomen
 vele an gode vñ an den tiben
 vorsten lach vñ de ghene vader
 Ecclesien de aldus vter stadt
 gheuanghen weren vñ myt bys
 scop zbeder ouerdraghen hadde
 toghen den meesten hoep van
 hem toe arnhem in veluen
 vñ slozhen hem daer neder vñ

makeden aldaer on Capittel dat
 voir niet vele ghehoert en was
 vñ want do abt van Fute ma
 rien oerden vand pacus een
 recht ghemaket was in bysscop zbe
 ders saken vp den ghenen de des
 pacus breue niet horen en wolden
 vñ daer weder bouen recht teghen
 deden de mytten ban toe veruol
 ghen vñ daer op voert te varen
 daer to guder tyd teghen de breue
 eer de quame gheappelliert waert
 dat kenlic ys Daer beborue off
 de van den vijff godes huesen de
 toe arnem gheuaren waren een
 macht toe platen vñ den Canoni
 ken de tot vtz ghebleue waren
 wt der stadt toe manē vñ by hem
 toe comen vp den ban. vñ de des
 niet en deden daer wolde he vpp
 voert varen vñ de platen vñ de
 Canonihe de ghebleue weren tot
 vtz onthelden hem aldaer vnde
 bleue by der appellacien de se ad
 ouret hadden want he hadd des
 pacus breue hoerich gheueest vñ
 hadd bysscop zbeder mytter stadt
 van vtz daer op ontfange nider
 Ecclesien vñ daer op ghedaen dat
 men eyne nyen bysscop plecht to
 doene vnde daer hadde bysscop zbe
 der ter stont dan den lantbreiff
 bezboren vñ den gheloefft te holde
 in teghenwoerdicheyt des Capittels
 dat syne von vaders alsoe gedaen
 hadden de von hem ghelwest hadd
 sint dat de lantbreiff ghemaket

was vnde hadde he den laurbreeff
 den he besworen hadde wel ghehoeld
 ten weer hijs met toe ghecomen
 vnde doe de platen vnde Canoniken
 de toe vns ghebleue weren niet
 wter stadt en quame alsoe doelt
 abt hadde doen manen voerne
 daer vpon wort alsoe lange dat se
 toe bane ghedaen word vnde doe
 de Canonike de toe vns wonden
 bincen bleue songen vnde deden
 godes dienst als se voor ghedaen
 hadden vnde de Canonike de bute
 waren dat vernamen veruoldde
 den abt wort alsoe lange vnde alsoe
 veer dat de abt de ghene de toe
 vns wonden beghen te priuieren
 huden den ene moerghen den an
 deren van onren beneficiaen de se
 hadden vnde ganc de onren wond
 den se wold vnde ghene vanden
 Canoniken de toe vns ghebleue
 waren songen als se voor gheda
 en hadden vnde en hadden on
 prouen de noeder niet wantet
 al teghen ghescreuen recht was
 dat hem ghescrede doe dyt aldus
 ghedaen was doe veruoldde de
 Canonike de buten waren den
 abt vns wort om de maledygie
 doen toe lesen vnde de ghene de to
 vns waren vander Ecclesien
 swanch zy de van des abts ban
 niet en hielden want se songen
 vnde deden als se voor ghedaen
 hadden doe de abt dyt hoerde
 dat de ban niet en bate de do con

sentierde he vnde beual de maledygie
 vpon hem toe lesen de vander tijt
 wort ghelesen waert vnde de Ca
 nomike vnde vnde de ghene vande
 ghesteliken luden de toe vnde
 wonden vnde mede songen offte
 de toe kerken ghingen de pla
 ghen se mede te maledygen te
 lesen vnde Joncker Koloff van
Drepholt op syn raede de hem
 plaghen toe raeden vnde daghe
 likes by hem weren vnde syne
 vrende vander Ridder scap van
 den lande van ouer ysel vnde
 op den raet van deuent van
 Campen vnde van zwolle vnde
 op de stat van vnde vnde op de
 ghene de inden steden doe te
 greden vnde doe waert de by onre
 namen ghenoeut als se heeten
 vnde daer waert myt stenen nae
 gheborpen als de maledygie
 ghelesen was als de platen de
 toe vns ghebleuen waren vnde
 de Canonike mede doe de sa
 ghen de dwelynge van byscop
 zede dat hy veruolcht waert
 vnde der Ecclesien als men den
 byscop plecht toe veruolghen
 daer men ghebreck an hefft vnde
 niet voor en qua vnde dat he
 ten vtersten veruolghet waert
 nae den rechte vander kerken
 vnde Joncker Koloff van Drepholt
 daer nae tot enen moer an
 ghenomen waert doe dochten

De dato hem nocht were daer gude
 raet vp to hebben want se node
 teghen den paens gheduen had
 den vñ teghen ghescreue recht
 Oick enbehaghede hem byscop
 zbeders saken niet nae dat
 he hem regierde vm ten gude
 eynde te comen vñ wordens
 toe raede dat se hem mosten
 vñ myt clercken de hem des
 verstand beraden wold vnde
 deden alle de saken bescreuen
woe de van dyepholt toe vñ
vanden meesten stemen gheco
zen waert vñ woe de paens de
 van dyepholt doe he va synre
 wegghen versocht waert de con
 firmacie niet gheue en wold
 vñ woe de paens heer zbeder
 van eulenborch daer en bouen
 de confirmacie vande bysdoem
 ghegeuen hadde vñ breue dar
 vp hem mede toe behelpen te
 ghen alle de ghene de daer
 weer teghen deden daer de va
 dyepholt toe guder tijt teghen
 gheappellieet hadde vñ begheer
 den van iuristen toe weten off
 de van dyepholt appellieren
 mochte off en mochte teghen
 des paens breue wat von van
 den meesten stemen ghecozen
 waert vñ al was dat sake dat
 toe vñ oick clercke vñ iuriste
 weren soe en wold se de last
 de daer aff comen mochte op
 hem seluen niet nemen vnde

hadden lieuer cost te deene om mit
 iuristen toe spreken dan de last alle
 ne op hem to draghen want see
 weren des wal wijs dat on gelooffde
 bod van rechte vñ boet de anders
 wan waren al eens sold hoelden
 meer se waren beducht datmen
 den iuristen van buten anders
 informieren mochten dan de sake
 gheleghen waren vñ deden daer
 om senden inde stede daer de gro
 ten stelen waren myt informacie
 van den hoere woe de van dyepolt
 ghecozen was vñ ter stont hem sel
 uen nigheluydet vñ ontfangye had
 den inden hoere vñ indes byscops
 stoel gheset **A**e den ghesongen
 vñ op den orghelen ghespelt daer
 de van Eulenborch niet veer aff
 en was want he seluen inden Ca
 pittels huere was doe de ghecozen
 waert daer niemant vander Er
 clesien doe teghen en seyde noch
 openbaet worde vñ dat waert
 versocht an den iuristen va parys
 anden iuristen van Colen Indut
 schen lande vñ anden iuristen
 van benonien vñ van parysse in
 lumbardien de hem daer aff be
 rieden vñ nae den berade on ant
 worde weder toe vrecht bescreuen
 ghesent hadd den vijff godes hu
 sen de toe vñ waren myt sulken
 vnder scheid dat de ghene deet
 an hem ghescreuen hadden des
 toe vreden syn vñ syns ghemoet
 des rechts daer van toe verbeyden

Travie

singen vñ doen godes dienst als se
 voor ghedaen hebben dat groete
 wysheyt was vñ hadden de vter
 stadt ghetoghen vñ hadden ghe
 ne voersien ghehadt op dat daer
 nae comen mochte dat vrende
 was want daer wasser een deel
 mede de dypholt mede ghevoeren
 hadden meer ick mene dat nydich
heyt vñ partye daer seer toe ghehol
pen hebben dat toe beclaghen ys
 want daer groete last aff ghecome
 ys inden lande vñ hem selue mede
 vnde my verwordert van aff ghe
 scyden gheord luden zeer waer
 om se niet singen en wold, doe de
 hoeffkerke ten dome sanc dat de
moder kerck vanden stichte van
vth ys waer om dat de lieue va
vth vuren vñ lieten on cloester
 le dich staen dan se ghesongen had
 den als de somme deden vñ vure
 van vth de nochte versocht worde
 van clercken eer se wt onen cloest
 toghen de se gheerne onder wysst
 vñ beuoet hadd dat op detijt niet
 en batede want de ouerste vande
cloests alsoe verblint waren dat
men se doe niet onder wysen en
mochte vñ voren van vth vnde
 dat meen ick dat doe eens deels
 van partien vñ van nydicheyt
 ghesriede want de sarteoyfen de
 anders waer wonden doe de ghua
 ren waren vñ wtens niet to ve
 den vñ deden vernemen woe de
 zake gheleghen waren vñ doe de

dat wysen brachten de sake an
 clerke dat iuristen waren vñ
 bespreken hem daer mede vñ
 doe de vande iuristen wal ond
 wijst waren schieten vñ lieten
 den broderen weten de wt ghe
 uaren waren dat se songen
 vñ godes dienst deden als se
 voor ghedaen hadden ter tijdt
 toe dat de hoeffkerke hem an
 ders liete weten vñ inder tijt
 was een prior ten sarteoyfen
 by vth den men vnder wysen
 wold dat he ghebleuen hadde
 vñ ghesongen den men niet
 onder wysen en wond vñ voor
 vten cloester vñ dan waert
 een ander prior gheset vnde
 de liet somighen vanden bro
 deren weten de wtten cloester
 weren gheuaren dat se weder
 mit cloester come sold vñ songe
 vñ deden godes dienst als se
 van rechte schuldich weren te
 doene he wold mit hem singe
 daer om somege vanden brodere
 de dat hon den de wtgheuaren
 waren dat se vanden nien
 prior ontbod word weder i on
 cloester to comen vñ dan te
 singen vñ godes dienst to done
 als se voor ghedaen hadden dat
 he mit hem wold singen vñ
 doen als een guet prior do dat
 de somege vande heren hoerden
 de mit onen oelden prior va
 ghebodes wighen wtgheuaren
 waren als ghehoer same brodere

vnde vername mede dat somighe van oren broderen de saken wal an iuristen myt onderscheyde versocht hadden om te wetten weer se myt rechte schuldich weren te syn gen off to swyghen nae den dat de saken ghelegghen waren vnde de iuristen gaue hem daer aff mede nae den ghesteliken ghesichte toe synen want Houcker Roloff vanden vijff goddes huusen ghepostelicet was inden Capittel huuse vanden meesten hoeye der Ecclesien vñ to guder tijt gheappelliet hadde teghen al de breue de hem come mochten Hij mach men by merken dat de sate onse wyse lude syn de hem liden onder wysen vanden iuristen nae der yester dwelinge vñ liden weder vñ deden dat se myt rechte schuldich weren to doene vñ hadden de regheliten alsoe ghedaen Ich meen dattet hem guet ghesest had vñ beter dan se nu vte den oren syn vñ weelen nu in oestwecslant vñ anderswaer daer is meene dat zeet wal de helfte quader hebben dan zeet in oren cloester pleghen to hebben vñ mochten vele vrender woerde to horen daer se nu syn meer dan se toe hies ghehoert solden hebben dat se al myt recht vermetelheyt vp ghehaelt hebben vñ wal verdient wat daer arbeyt om ghedaen waert mede

gheseyt dat se blyue vñ hem wal beueden. mochten siet der Ecclesien onder wysen dat de nae ghesacue rechte niet synen en mochten vñ schuldich weren toe swyghen myt rechte se wold swyghen vñ al wat men seyde ten was vñ ghene weer de vñ syn gheuaren daert een off twee vanden ghene de doe toe vtz woend zeet toe ghebrocht hebben vñ dat de daer wal vordet hadden dat de wal verdient want seet in wat last dat se on orde vnde manighen guden man vanden orden myt onre vermetelheyt vñ myt onre nydicheyt ghebrocht hebben vnde wat last daer inden lande vnde in der stadt off ghecome ys daer de vele deels an hebben vnde ten weer niet quaet dattet hij wal ghebetert worde vanden ghenen de wyser wold wesen dan de ghene de ghelouede boet van ghesacue recht hebben sien monde goddes vñ der waest des hilli ghen ghesayfftes want se contrari daer teghen ghedaen hebben dat toe bewysen ys woe de salsdagge voer de eem qua en woe dat ment bloc hies in de eem ghemaket heff om on vyade mede toe waten

Tem dat groete sarp dat de hollan der hadden doen maken de der edelre vorstynen teghen waten onre rechter landes vrouwen doe dat ghemaket was waert dat sarp von dat gat vander eem ghebrocht niet veer vanden lande vñ dat waert al

vme bepackt een stukke vande scepe
 myt cenre hauen in toe varen daer
 on' baerden vnd on' seynde fep vñ
 plaghen toe liggen vñ bebaert toe
 wesen vor dat nemen vandyuan
 den vñ de hauen plachmen toe
 sluten om to bebaeren datmen by
 dat groete fep vñ by de anderen
 scepe niet ledelic comē en mochte
 vñ waert vanden hauen ter een
 wert an waren an waren pael
 ghestoten viercast off vijffcast dyc
 ke vñ de waren bynen myt tuyen
 vñ myt cerden ghevult vme dec
 clynen scepe de by den lande pla
 ghen toe varen daer mede toe ve
 ren op dat daer niet in de com
 comē en folde Vnde daer deden de
hollander vander cabelliauscher
partijen al on' vermoghen toe, vñ
 dat groete scip began toe smicken
 doet ene corte tydt gheleghen had
 de inden weken gronde vñ quam
 aldus by als men doe seyde dattet
 sap was ghemaket vñ epne groten
 eyden platen bodem vñ mgheto
 ghen vanden bodem vptwert alsoe
 dat de bodem een deel ruems bene
 den hadde meer dant sap bouen
 vñ doe dat sap began toe smicken
 inden weken gront vñ de plate
 bodem de breet beneden was dant
 sap bouen Alsoe alset sap vpten
 wterant vanden bodem niet gheset
 en was dat besiep vñ vervulde
 mytter moerden vñ mytten slyke
 vñ sanck vuste meer inden gront
 soe datmens nerghent brengen en

mochte vñ het moste. Daer blyue
 liggen on' ondankes datmes
 nerghent vander stede kuyghen
 mochte vñ doe de van vtz saghe
 dattet gut vander een mytten
 groeten scepe vñ myt anderen
 scepen de daer by laghen seer be
 leghen was doe deden de vñ vtz
 on' baerden de toe vtz waren in
 den vñ vueren dat de menyn
heet en stuch bouen vynouwen
 daer men beste vpt lant mochte
 brengen vñ begheerden mede
 ander edelē vorstynen van hol
 lant dat se on' baerden hoer al
 mans vñ alde vopsepe domē
 daer ontberen mochte to vtz te
 senden se wold myt een deel van
 onen guden manen se wolden
 de baerden mytten almans vpp
 waghē ouer lant ter een doen
 brengen dat alsoe ghedaen wert
 vñ de van vtz deden hem wal
 vorseen om een nye vor' hauen
 toe maken toe bunsoten wert an
 eyn stuc boue der hauen dat dat
 groete scip von' lach vñ de hauen
 toe brengen indat water dat de
 een ys daer descepe doer waren
 mochten daer hem dat groete sap
 mycht lichtelic hynderen en moch
 te vñ daer word ghebeden der
 vorstynen mende vñ de van
 Campen myt onen mende daer
 by te comen wantmen wal wyffe
 dattet de hollanders vñ de ghel
 vessehen noede hebben solden
 dattet ghemaket worde vñ daer

Nieuw
 Savon
 byder d'

waert een hemelic stonde vracent
 mytter vorstynen vrende vñ myt
 den van Campen al daer by een
 toe wesen om dat werck toe beghy-
 nen alst ghesaede daer waert de
 hauen begonnen te grauen vñ
 daer waert een starch bolwerck
 by ghemaket vñ een groet block
 huus daer inghesat dat de ghene
 de mit groete sap laghen node sa-
 ghen vñ deden al de weer myt
 bussen nae den luden toe sciten
 de daer wedyden al dat se mocht
 ten om de lude wten werche also
 te drucken dat niet en batede
 de hauen waert ghegrauen vñ
 dat blochues waert ghemaket
 vñ daer waren de strepe wt vñ in
 als de inde ander hauen pleghen
 te varen vñ dat nye blochues
 waert beset daer lude vp ghekyt
 om de ghene toe beschudden de
 de hauen sochten *woe de postela-
 et myt der stat vñ vry en myt
 oren vrenden on toghen in betou*

Tem noch inden seluen jaer
 vñ p p vñ omtrent sinte mar-
 tyns dach inden somer
 toech de postelaet mytter vorst-
 nen vrenden vñ mytter stat
 van vry vñ myt een deel guder-
 lude toe peerde de van oncrissel
 hie ghecome waren vñ toghen
 toe rienen toe vñ saepen daer
 ouer en eeden vñ brand huus
 dat daer stont in de betou vnde
 branden dat doep toe lienden

101427

Dat daer ondeding was vñ brandent
 vout dat by den rijn sloem lach in
 betou toe rijn vrye to vñ daer waert
 der ghelresschen een deel gheslage
 vñ gheuangen *woe dat blochues
 von aulenborch ghemaket waert
 vander stat vñ vry om tlant to besaet*

Tem inden selue jaer plaghyn
 de van aulenborch by wpylen ouer
 mit stychte toe comen som tyt by da-
 ghe vñ oic by nachte vñ dede den
 luden vaste scaden daer se mochten
 vñ want in den ouer stychte doe vele
 gudes wepts vp den velde was vñ
 ander koren mede datmen noede
 verdafft hadde ghesien vnde oick
 vñ datmen des korens toe vrecht
 wat te doene hadde vñ want daer
 omtrent ghen weer en was datme
 dat lant mede besaeden mochte
 daer de postelaet vñ de stadt van
 vry vander Ecclesie vñ vande lan-
 de zier vñ vnuuoldyt worden om
 dat koren vten velde toe kryghen
 alsoe dat de postelaet vñ de stat des
 toe vaede worden een blochues vor
 aulenborch toe setten om dat lant
 mede to beschudden andere syde va
der leefie recht beneuen aulenborch
 ouer vñ toghen wt omtrent sinte
 Jacobs dach inden somer vñ begre-
 pen daer cyne stede daer een bol-
 werck ghemaket waert een bloc-
 huus daer nae ingheset recht bene-
 uen aulenborch ouer alsoe nae der
 stede dat de ledelic myt bussen
 wt scoten mit bolwerck vnde men

soet weder vandaer men dat bloc-
hues makede mi de stat tot aulen
borch alsoe dycke als men wolde
vñ de legher duerde ontreent vijf
off ses weken vñ men en hadde niet
ghemeent dattet blochues alsoe
ledelic ghemaket solde ghesworden
hebben sonder versoeken vanden
viand. Doe dat blochues ghema-
ket vñ beset was doe toech de poste-
laet mytter stadt vñ myt synen
vrienden weder bynen vñ vnde de
lude krieghen on' koen vten velde
daer se gode aff danckeden vnde
loueden de lude alsoe verbliet had-
den. De een dat he alsoe vten velde
ghetomen was vnde de ander dat
et koren behoelden was want mes
daer vele toe doene hadde

**Woe de here vā buien vyant waert
des hertogf van ghelee**

Item inden seluen jaer ondroech
de postelaet om teent lamberti
mytten heren van buien dat he
vyant solde weerd des hertoghen
van ghelien als he dede daer een
reyse vp ghemaket waert de stede
van tyelreweert vñ dat daer by
stont dat den vyanden toe behoer-
de mede toe versoeken vñ dat ghe-
saede vñ doemen by de van tyel
quam was hem derseyse voerboet
dat men der stadt niet doen enne
conde doe branden dat daer by
stont vñ daer worden een dorp
verdedmyet die daer ontreent sto-
den

Item inden seluen jaer ontreent

ende vp kersteauent qua byscop
z weder in bunsfoten by raede
vñ hulpe der somen de daer in
bunsfoten woenden daer byscop
z weder niet vele behuls aff en
quam in de vete dan de sloete
de daer by laghen de den stichte
toe behoelden de starcker beset
mosten wesen

Item noch inden seluen jaer A° 1427
van p puy off daer by doe de
vede began. **A**usschen den herto-
ghen van burgenne vñ den
hertoghen van ghelie vp de ene
syde vnde den postelaet van
dreyholt vp de ander syde doe
quamen mede mytten postelaet
inde vede een deel vander ridder-
scap vanden lande van ouer-
ysel ja de tweedeel vander rid-
derscap aldaer. **D**e hoefsteden
van ouerysel als denenter
campen vñ zebolle doe de ver-
namen dat de vorsten vorst myt
bystop z weder den postelat jonc-
ker koloff vā dreyholt verdrin-
nen wolden offt se conden dat
de stede seer noede gheleden had-
den doe besaecten hem de ridder-
scap aldaer vñ de steden vñ h
myt alder ruyfscap de se mochten
den postelaet toe helpen vñ by
toe staene vñ dat lant vā ouer-
ysel mede make den lant weren
aldaer inden stichte daer hem
noet was vñ besatten on' sloete
aldaer de niet besaect en weren

ende se saghen om gaste en om
 ridderbaer manne en lude de oer-
 loghe waren mochten en conde
 der se ghenoech krieghen vnde
 bysonder den greuen van benthem
 de by hem al daer qua vñ by he
 bleeff de vede wt vnde waert be-
 waerre des lants aldaer des niet
 ontbeiden en mochten want dat
 lant van hollant vñ van gelre
 hem beyde up den hals saeten
 vñ daer toe tēydracht vñ ver-
 raderie de doe toe vth was daer
 om wast noet dat de postelaet
 toe vth qua vñ daer bleeff doe
 besaete hem de greue van bentem
 vñ de gude lude de daer laghen
 myt den vandenenter een eyse
 toe doene von zuytphen vnde
 reden daer von de stede vñ wol-
 den hem on holt nemen dat
 daer toe hoep lach als se deden
 vñ namen hem vele groter bal-
 ken vñ zwaers holtes dat daer
 lach vñ deden dat inde ysel
 werpen om mytten stabem ne-
 der wert toe deunter toe driuen
 alset dede des men daer waer
 nam dattet holt daer behoelden
 waert vñ doe de van zuytphen
 des ghesaer worden toghen wt
 vñ wolden dat holt behoelden
 off se conden von de viande vñ
 de se vter stadt ghecome waren
 doe bichen de riders van deunt
 op vñ de anderen de daer myt
 hem waren vñ tot den van zuyt-

phen de daer gheerne dat holt be-
 schud hadden vñ de worden wyken
 de ter stede wert an vñ daer waert
 een deel gheslaghen vñ gheuanghe
 van den van zuytphen ontrent pl
 off daer by vnde de van deunter
 reden vñ toghen toe hies vñ be-
 hielden dat se ghesonen hadden
 doe worden de van deunter to rae
 de myt den greuen van benthem
 en mytten gisten de daer laghen
 dat se vanden holt dat den viande
 ghenome was ene brugge wolden
 maken ouer de ysel ter velu wert
 toe daermen myt gheladenie wa-
 ghenen vñ myt peerden ouer ri-
 den mochte dat alsoe bestaen wart
 vñ vele holtes dat daer anghbracht
 waert dat waert den viande oick
 ghenomen vñ de brugge waert ghe-
 maket dat de ghelreffchen hem lude
 ghenen staden en deden als men
 merken mach want de van deunt
 hadden een groet bolwerck voer ghe-
 maket vñ dat bolwerck lach tendes
 by der bruggen vñ als de brugge
 ghemaket was waren de van deunt
 tot vele tijden inde veluwe vñ deden
 daer den armen luden groeten sa-
 den de daer ontrent gheseten waer
 roefden vñ hand daer vele vnde
 daer nae doe de rogge began te rij-
 pen makeden de van deunt vele
 waghene toe vñ reden mytten wa-
 ghenen ouer de brugge vñ merden
 den roggen de halff ripe was vñ
 onripe vnde brachtene toe deunt
 bymien vnde dyt stont langhe

alons dat de arme lude ontguedet
 worden vñ verbijstert. de daer om
 trent gheseten waren. Ja et gruelt
 dat de postelaet toe deuent was
 vñ veert myt syne vrienden de daer
 waren von arnhem vñ hielt daer
 eyne wyle om off se ghescreden
 wolden hebben dat he myt hem
 ghescreden hadde daer niet aff en
 quam vnde doe de postelaet ene
 wyle daer ghehoeld hadde vnde
 sach dat se niet wt en quamē veert
 weder toe deuent wert vñ brande
 een deel dorpe de noch niet ghe
 brant een waren vñ ick mene dat
 daer doe ter tyt vñ in anderen
 reysen de. de van deuent deden
 als de postelaet daer niet en was
 dat niet vele dorpe staende bleuen
 by der ysel noch inder velulle tus
 schen deuent vñ Arnhem daer
 men by comē mochte ten worde
 verbrant dus waert inder velulle
 groet sate ghedaen vñ de van de
 uenter van bouen vñ de vā vñ
 van beneden hebben de velulle also
 ouerhoert dato hem lange wal ghe
 dencken sal vñ mach de ghene
 de daer gheguet waren vñ plaghe
 oick mede dan von lochem toe
 ryden vñ als de van lochem de
 viande vername plaghen se vter
 stadt my toe lopen totter lantwer
 toe vñ op der lantwer stont een
 drey boem daer de lantwaer mede
 besloeten was vñ daer plaghen der
 van lochem on hoen opte weesen

ende tot daer toe volgheden se dat
 de ruter de toe deuent legghen
 dieke ghesien hadde en makede
 ene reyse daer op von lochem
 toe weesen doe se von lochem
 weesen wold hadde se heymelic
 inder nacht gheschicket by den
 drey boem vñ lieten den drey
 boem onder der eerden ontbec
 snyden vñ lieten dat weder toe
 dammen dat mens nycht lichte
 lic mercken en solde vñ des mor
 ghens reden de van deunter
 von lochem vñ wolden hem on
 hoen nemen vñ de van loche
 liepen hastelic tot hem wt tot
 der lantwaer toe daer de van
 deuent vp reden vñ worpen den
 boem daer neder vnde doe de
 anderen dyt vorsaghen lipen
 ter stadt wert al dat semochten
 vñ hem waert al doene gheuol
 ghet totter stadt toe vñ daer
 waert een deel gheslaghen vñ
 gheuangen vñ doe de van de
 uenter on reyse ghedaen had
 den reden weder in deunter
 danckeden vñ loueden gode vñ
 den guden **Sunte mertijn**
 dat hem de reyse also voryhan
 gen was

Aem dat gheuel inder selua
 veede vñ oick in den jaer va
 pp vij in den somer dat de **1427**
 gheleeschen een reyse myt vp
 set ghemaket hadden von Lun
 pen om de hoen hem toe nemen
 vñ hielden eyne hoep achter

Daer de voruften op wyken mochte
 oft sees te doene hadden vnde de
 daer toe ghesat waren toghe daer
 de hoen ghingen vñ sloghen der
 een hoep toe gader vñ driuen de
 mythem vñ doe de een stucke be
 ghes myt den hoen waren van
 dan daer se de ghenamen had
 den waert daer brant angher
 steken om de van Campen vol
 ghende toe maken des de van
 Campen onttwaer worden vnde
 de stormclocke waert aldaer ghe
 slaghen vñ de van Campen to
 ghen wt vñ volgheden op den
 brant vñ quamen by de vyande
 vñ begonden myt hem toe man
 gelen vñ de van Campen myt
 dat se daer quamen vellen man
 lic vñ seer jonckelic by onre wen
 de vñ onr hoep meerde zeer myt
 dat se quamen alsoe dat de gel
 reschen begonden toe wyken vñ
 de van Campen volghden hem
 seer vñ wengen der eyne groten
 hoep wal tot te toe vñ behielden
 onr hoen vñ leden luttel scaden
 daer got zeer toe hulp de ewelic
 ghelouet moete wesen wantet ghij
 ne wensheyt en was in sulker vee
 den by nachte vter stadt to trecke
 up der viande opset de altoes vele
 gordels hebben in doene off in lae
 ten vñ lieue vrende men weet
 wal dat de nacht onscamel is
 vñ dan by nacht wt gine stadt
 te trecken de poerten op te doene
 daer mochte vele scaden of come

W. G. G. G. G.
 G. G. G. G.
 G. G. G. G.
 G. G. G. G.

onder den ghenen de wt toghen
 want de lude dan onbehoet syn
 vñ lopen vaste voert nu de ene toe
 hant de ander vñ nymant enne
 wachret nae den anderen Oick
 en syn de stede daermen soe wt
 treet debet niet bebaert soe lange
 als onr wende buten syn wat myt
 den eynen gheruchte off myt den
 anderen de poerten op ghedaen
 mochten weerden daer vele ver
 lises aff comen mochte hij om
 is goete sorghe in vreden de poerte
 by nachte op te doene op borghen
 off in steden

In den Inden selue Jaer na pppij A° 1427
 In den nae somer quam benede
 mit stichte ontrent loene off daer
 by Een deel picherits daermen doe
 aff seyde daer her volant werker
 mede was, henrick van myen rode
 de stadt van Amsterdam vñ daer
 by de onfater's de by hem gheseten
 waren myt ene groten hoep om
 dat neder stichte by der vechte myt
 roue vñ myt brande toe voesken
 als se deden dat de stichtesche lude
 de daer gheseten waren vername
 vñ gheswaer worden vñ sloghen
 hem toe samen lichte tot twelonder
 den toe vñ toghen totten vyande
 als wal ghemode lude de des ghe
 moet waren de vyande toe wien
 vñ myt hem toe stryden vñ wares
 ghemoot lieuer eerberlic toe starue
 dan toe lyden datmen hem dat on
 ghebrant off ghenomen hadde vñ
 vellen den vianden en teghen om

Dat on to beschudden vnde de worden
 daer alsoe mede vechtende vnde dat
 lant volc dat nae vten stichte qua
 oven vrenden toe baten riepen ghe
 meenlic vtz vtz strydet moncli
 ken de van vtz sin mitten poste
 laet achter de hofstede doe dat de v
 unde hoerden dat de postelaet vnde
 de va vtz hem alsoe nae waren be
 gonden toe wshen vnd en werch to loe
 pen al dat se mochten vñ de aelste
 sten de noch by dat vechtelic niet
 ghecome en waren worden mede
 lopende alsoe seer als de ghene deden
 de mytten vianden gheuochten had
 den de nochtant ghene noet vande
 vianden en hadden vñ weren alsoe
 verueert dat se haestelic toe saepe ghi
 gen datter mit seepen vaste lude ver
 dieneten vñ vanden vianden vñ
 hollanders de daer vochten waerter
 een deel gheslaghen vñ gheuanghe
 daer vaste pickers mede ware dor
 waert henrich va nyenrode gheua
 gen de zeer ghesont was vñ van
 den wonden starff he vñ een deel
 knapen va weess vñ daer toe een
 deel pickers vñ een deel knapen
 vanden omsaters de by amsterdam
 vñ daer ontrent gheseten waren
 daer vaste hanighe lude va ghemer
 nen knapen mede waren vñ dat
 ghescafft was al ghedaen vñ de
 postelaet mytter stadt daer comen
 mochte

Tem noch iuden jaer va pprij
 ontrent alle godes hellighen qua
 mt gheschichte by amerffoerde de

groete ontfiende vorste de hertoge
 van burgonden myt vele vñ
 deren vñ knechten vñ myt vele
 guder lude vñ myt vele rokeloefes
 volkes an dat vterste bolsberck
 va amerffoerde dat toe vtz wert
 stont vñ beghan dat selue toe
 stormen daer he ende de syne
 wal toe besaet waren myt sautte
 myt stormharmsch vñ dat daer
 toe behoerde vñ de va amerffoer
 de de wal vername hadden dat
 de moghende heer inden velde
 was een deel van oven vrenden
 waren by den bolsbercke deet sa
 ghen dat se quamen vñ inden
 grauen vallen vñ begonden toe
 stormen de doe gheruchte ma
 heden dat de vñande daer ware
 ende gude mane va bynen lie
 pen vpt bolsberck vñ de vrowe
 van amerffoerde quame daer
 by myt groeten ketelen daer me
 water yne heet makede vñ hete
 wellynge mede alsoe heet makede
 alsoe heet als men dat maken
 mochte De ontfiende vorste vñ
 de syne arbeiden seer om opt
 bolsberck toe wesen de van a
 merffoerde vñ de by hem ware
 weerdent manlic de anderen
 de bouen quame of toe staene
 vñ aff to steken Scoten myt
 bussen en woepen myt stenen
 totten vianden al dat se mochte
 vñ men sachte dat de groetmo
 dighe vorste doe sijn leet van
 gudy lud dat wal toe ghelouen
 ys vñ men seyde van ene gude

uen toe steken vnde des nachts do
 de paelen ghesteken waren van
 der bruggen waert een lanc pael
 vnde een cort daer teghen ouer
 ghestekē vnde de lange pael vnde
 de corte daer teghen ouer ware
 omtrent iij off viijff voet van
 een ghestekē vnde de waren op
 den water vnde waert daer onder
 myt starcken zelen toe gader
 ghebonden daer lederen op ghe
 lecht worden vnde daer plancken
 op daermen ouergaen mochte
 vnde ande syde daer de lange pael
 stonden weren lienen bouē ghe
 bonden de lude hem an te hoelch
 de daer ouergaen sold vnde dat
 was gheordincert dat tibe man
 toe famen ouer de brugge gaen
 solden vnde achte of tien voet de
 ene vande anderen too bliuen
 cāmen volghen solde vnde alsoe
 de een nae den anderen toe vol
 ghen dat alsoe begonme waert
 vnde de vorste ouer de bruggen
 ghyngē waren op de miere vā
 der stadt bouē ghecome eemēs
 bynen wyste of gheswaer waert
 vnde doe de ghene de buten wa
 ren vernamen datter een deel
 van ouen vanden inder stadt
 waren diet wisten liepen ter brug
 ge wert om den vanden toe bate
 te comen vnde hem volchden vele
 lude vnde liepen op de bruggen
 sonder ordincie vnde de brugge
 waert verladen vnde brach van
 der ouerlast vnde daer velen vele

Wolgsbrugge
Voor

Amers-
font

ghesien

lude mit wat de vaste de meeste
 hoep toe lande quame doe worde
 seer verladen de ghene de vnde
 stadt gheclomen waren want de
 viande quame hem starck vnde
 hals vnde oirre en was bouē viertich
 nycht vnde stat gheclomen vnde
 de satten hem ter weer als diet
 gheerne ghebeert hadden dat
 niet en droech vnde de worden ghe
 slaghen vnde gheuangen tot sefsten
 toe vnde daer bleeff doet joncker
 Iohān vā buren de proefft van
 aken was dyre buyt en guet
 man wt zassen of wt westualen
 de by den Edelen joncker Koloff
 van dyepholt postelaet vā vtr
 plach toe wesen Iacob vā claren
 horch vnde onre tibe de vā wely he
 ten vnde de anderen de mede in
 de stadt gheclomen waren vnde
 niet gheuange on word quamen
 ten poelten wt vnde scheyden alsoe
 van daer
Ten doe inder tijt waren vele
 lude dent zeer verdroet dattet
 oerloch alsoe lange stont vnde son
 derlyngē de ghene de on vrende
 op den canten vanden landen
 gheseten waren want wee daer
 bouen ghyuch de hadden quadeft
 vnde verloren altoes soe dat daer
 gude lude waren de mend datme
 noch alsoe lange orlochde dat mos
 te ten lesten ghesoent wesen wat
 de heren vnde de stede beyde also vast
 gheseten waren dat de een den
 anderen qualie alsoe verdruuen

Nota
1427

mochte vnde de ghene deet gheer-
 ne gheseyden hadden ghesien. De
 arbeiden seer om weghe toe soken
 dat oerloch neder toe leggen vnd
 spraken hemelic daer se dorsten
 luden mytten ene op een ander
 tijt mytten anderen om de lande
 toe meden to brengen want de
 ghene diet arbeiden mende groet
 godas loen toe verdienen mocht
 ment leggen vnd de lande toe ve-
 den toe setten want de ghene de
 ni veruiben ghesoet waren off
 ni den lande van zuetphen des
 ghelijkes off ni de neder betou
 mede vnd de ghene de inden ghe-
 stichte van vtrij an beyden syden
 gheseten waren danckeden de ghe-
 ne de daer arbeiden de lande toe
 rusten toe helpen want de lande
 vnd de lude an beyden syden myt
 den oerloghe verderfflic worden
 dat alsoe veer qua dat de gheltes-
 schen van onen vrenden vnd de
 vten stichte som va onen vrende
 by een quame vp eyne benoemde
 stede daer de pyen de daer qua-
 men an beyden zyden ghevelicht
 waren vnd begonne toe spreken
 woemen de dynghe beste to punte
 brengen mochte vnd dyt waert
 mytten ghelteschen eerst begonne
 daer alrehande woerde vanden
 partyen doe ghebesicht worden dar
 op de tijt niet aff en qua nochtat
 wast guet dat se toe gader' gelteest
 hadden vnd elc vanden dedynges
 luden toech weder den wech den he

gherome was vnd spreken mytten
 ghemme de se tot ghesant hadde
 daer men doe beiaet op nam
 vnde elc vanden steden deden on-
 beste de ene om den anderen
 to schedighen of to hrencken
 daer se mochten als se vor' ge-
 daen hadden vnd de ghene de
 vor' ghearbeyt hadde om dee
 lande to verlijken vnd toe mede
 toe brengen En lieten niet aff
 want de van vtrij vnd de van
 Amerssorde vnd de steden van
 den stichte va onysel weren des
 eens myt malcanderen dat se
 ghen daghe mytten gheltesche
 hoeld' een wold' daer bysscop zibe-
 der' in benoemt solde wesen wat
 se des niet weder en wolden heb-
 ben ock wat hem ouer ghynge
 want on de va vtrij vnd de va
 Amerssorde ni syne begynne
 wal besocht hadden dat de stede
 vanden lande van onysel wal
 ghehoert hadden vnde want
 bysscop zibeder' dat hies ter' hoest
 dat des ghestichtes hies was an
 de ghelteschen ghebrocht hadde
 dat he myt rechte niet doen en
 mochte soe wolden se dat hies
 weder hebben Ock de va vtrij
 hadden eyn deel van onen
 burgheven on' stadt verboden
 vnd wter stadt gheleijst om son-
 derlynghe broken wyl de se teghe
 dee stad ghedaen hadden doe de
 nochtans burgheve waren ende

toe vtz wond vnde wat de ghene
 om onre broken wyllen vte der
 stadt gheset vnd ghesyst weren
 vnd doe nochtant vā mymans
 besynt en waren dan der stad
 van vtz doe de hertoghyne vnd
 de wettfettinge ghesiede. **S**oe
 en wolden de van vtz vander
 vechtyngē vnd vander ontsettin
 ge ghyenē dach teghen mymant
 of hoeld vū dyt waert wal ver
 staen vā den ghene de ou de de
 dyngē voer ghesceest hadde. **A**ls
 toe vermoeden dat de voergheno
 meden punten alsoe voersprake
 worden mytten heren vnd mytte
 raede cermen weder toe daghe
 quā. Item dat vierde punt was
 vander Ecclesie vnd vanden cloest
 gude. vandat inden lande van
 ghelre ghelegghen was dat dee
 vorghenoemde guede crue vnd
 renthen solden bliuē alinge an
 den kercken vnd cloesteren byn
 nen vtz of anden cloesteren
 buten vtz off toe deuent of daer
 ontrent ghelegghen waren wat
 daer ghytelike lude waren de
 vā byren kercken vnd myt onre
 cloesteren ghegaen vnde ghyeto
 ghen waren sonder enighe last
 de hem ghedaen waert vnde
 lieten on kercken staen ledich
 vnd on cloester onbesongē vnd
 de ghene de daer bleuen vnde
 totten kercken of totten cloeste
 ren hoerden de mosten de ker
 ken vnd de cloesteren doen besm

gen vnd godes dienst doen off laten
 doen off de kercken solacn ledich
 staen hebben vnd godes dienst solde
 onghedaen ghebleuē hebben. **D**aer
 om menden de vā vtz vnde de
 steden van ouer ysel dat de guede
 de totten kercken vū totten cloes
 teren daer se toe hoerden bliuen
 solden onghedeelt elc vnde kercken
 vnd cloesteren daer se toe hoerden
 vnd de renten vā den guede vū
 de vruchten de daer toe hoerden
 solden bliuen den ghenen de by
 den kercken ghebleuē weren vnd
 godes dienst daer bebaert vnde
 ghedaen hadden vnd op de ghene
 de vanden ghyesteliken luden wt
 ghegaen waren seggen wold dat
 hem noet dede dat se wt ghegaen
 waren want de postelaet toe bane
 weer vū men en solde niet singē
 daer he waer off daer he quame
 vnd de postelaet doe toe vtz was
 vnd daer bleeff vnd men daer en
 bouen dar sancs soe dorsten se to
 vtz niet bliuē om onre beneficia
 wyllen de se daer mede verliesen
 mochten. **D**ick en dorsten se daer
 niet bliuen om onre consciencie
 wyllen om dat de postelaet toe
 bane was vnde dyt voerspraken
 soe quamt daer toe datter daghe
 gheraemt worden om de dedingē
 lude weder by een toe brengen vnd
 quā toe samen weder by een en
 spraken te gadder vnd seyden we
 der vnd dyt ghesiede by wylen vnd
 ick meen want de ghyesteliken

lude vele inden lande vā ghele ple
 ghen te wesen vñ de vanden vyff
 godes huessen de wter stadt ghega
 en waren makeden om Capittel
 tot Arnhem vnde doe de vernamen
 datter vaste daghe ghemaket wor
 den om de landen toe vreden toe
 brengen de arbeiden daer doe seer
 mede yne om in der dedynge to
 wesen datmen guetlic van hem
 boerde meer men arbeidede vout
 om de sake vanden orloghe neder
 toe leggen daer vele vertocht in
 veel vnde ick mene al was daer
 vaste sprake vanden gheleschen
 vñ vanden stichtschen om de sae
 ken neder toe leggen tusschen den
 landen voer nochtan men ick
 dat de gheleschen niet dedynge
 en wolden buten den hertoghen
 van burggoengen off myt synen
 consent want de hertogf hem toe
 samen vñ den postelaet vñ opt
 stichte verbonden hadden als von
 wal gheruert ys vnde ick mene
 dat de dedynge daer de meer om
 vertoecht vñ mede om myt iuriste
 toe spreken wter de ban toe rechte
 were of niet. Doe dyt ene wyle al
 dus ghestaen hadde vñ elc vande
 heren om beste deden om de ene
 den anderen toe sandyghen vnde
 neder toe trecken daer doe niet
 vele van enghesiede wantmen
 arbeiden syden vñ tot allen en
 den in goder goed was vnde elch
 scarpelic toe sach deghene de von
 ghearbeidet hadden om de lande
 te vreden toe maken de en rusten

noch niet de en arbeiden in stille
 weren om de dedynge lude wed
 by eyn to brengen dat doe ghe
 saede **W**e quamen vñ spreken
 toe gadder vñ myt alrehande
 woerde vñ mytter ghemieden
 godes daert by ghesaede worden
 de dedynge lude eens vñ make
 den eyn cort bestant tusschen de
 gheleschen vñ tusschen den
 stichte elc op synen eerden te bly
 uen vñ doe dat bestant om qua
 waert daer neerstelic om ghe
 arbeidet om dat bestant weder
 toe lengen want men was daer
 voerbeducht hadde weder bute
 ghegaen datment dan te quell
 ker ton bestande weder ghebrocht
 mochte hebben want daer moch
 te dan anders in gheuallen heb
 ben dattet te quelijker totten
 bestande weder ghecome solde
 hebben alsoe dat de dedynge lude
 hem berieden toe same vñ ma
 keden om des besten wylle we
 der eyn ander bestant in alre
 manieren alst voer ghemaket
 hadde gheweest vñ de dedynge
 lude solden by den bestande
 blyuen vñ ene benoemde stede
 vñ op eynen benoemden dach
 weder by een comen de saken
 vout to verspreken inder beste
 maten om de lande toe vreden
 te bringe des noet was wat gude
 dedynge lude als elc ten besten
 spreken wyl vele guets moghen
 doen tusschen twydrachtighen

partien also elc dat beste doen wyllen
 vñ doe de dach quam dat de de
 dmy lude weder by een quamen
 en wesen solden vñ quamen toe
 gader inder manieren vorp vnde
 verlengeden dat bestant noech we
 der een tijt alst voor ghesceest had
 de vñ het waert een tijdt dus voert
 in bestande ghehoelden vnde de
 dedinges lude quame bynen de
 sen bestande vaste by een om dat
 beste toe doene vnde von sprake
 dan alrehande punten off ter
 soene quame daermen de lande
 voertmeer in vreden mochte be
 hoelden vnde ten lesten als see
 vake vñ vele toe gader ghesceest
 hadden vorfach de guetheit goder
 daer alle guet aff coemt dat se
 myt malcanderen eenre soene
 ouer quamen vñ ich meene by
 uede der heren van beyden syden
 want de dedinges lude tydes ghe
 noech hadde Als de bestande wt
 ghesat weren elc syne heren toe
 spreken woet hem weder uare was
 vñ de heren syn daer af vorstien
 woet mitteft worde ghemaket vñ
 dat ys wal toe vermoeden dat dyt
 aldus gheuallen mach wesen vñ
 de punte vander zoene daer wa
 den partikel aff ghemaket daer
 alle saken vunder soenen inges
 waren daer de hertoghe vñ de pof
 telact beyde on ghesel vp ghedaen
 hadden daer de soen breue nae
 wt ghemaket worden vñ want
 de ghelresche tot somen tijden als
 remant yet vorrede inden slich
 te plaghen toe tyden vñ plaghen

Daer in toe scadighen om sprake de
 se makeden de se inden slichte off
 om remat de daer inghesete waer
 h. d. Off se plaghen de lude de vte
 slichte waren als de inden lande
 van ghelre quame off daer ^{door} teghen
 on luff vñ on guet daer toe beset
 ten vñ dat recht datmen den lude
 daer off dan dede verwoech by wy
 len alsoe lange dattet den luden
 tot groeten saiden qua vñ om
 dyt vñ om ander toe woer hoeden
 dat tot last come mochte daer de
 lande weder in verdriet off in on
 rusten mede come mochten **E**oe
 waert in der soene voersproeken
 vñ ouerdraghen dat de heren inder
 soenen belieft vñ beloest hebben
 te hoelden. woer remant oten lande
 van ghelre scadighede den de inde
 slichte va vñ An beyden syden
 dats toe weten ouer de ysel off
 daer inden slichte daer de uenter
 staet off an dese syde daer vrecht
 staet datmen de alst den ghelres
 schen dat ghetoent vñ toe kenne
 ghegeue ys waer datmen dan dat
 verhalen solde rechteuoert an den
 ghenen de dat ghedaen hadde van
 den ghenen de inden lande van
 ghelre gheguet off gheseten wate
 vñ dat solde den ghenen de besca
 dicht weer off de dat syne dan ver
 lozen hadde bynen eyne benoemde
 tyd dan ghebeter weerden vnde
 ghesaede dat niet datmet dan va
 des heren weghen beteren solde den
 ghenen de bestudicht ware in gnuet
 benoemder tyd **V**nde weer remat

wt ander heren lande de inde lande
 van ghelre niet gheseten en were
 en sculdichte mit stichte voers vten
 lande va ghelre off daer in dat
 men dan ter stont de veruolghē
 solde off de mit lant van ghelren
 dan quame datmen de dan toene
 en hoelden solde ter tijt dat dec
 scade den ghenen diē syne vloren
 hadde ghebeterē weer. Vnde weert
 dat de ghene de den luden dat on
 alsoe ghenome hadden den stichte
 van vth vten lande va ghelre of
 daer yn vñ in den lande va gel
 re niet weder daer en quamen den
 en solde in de lande voers niet wed
 comen he en hadde den ghenen
 wal ghebeterē de dat syne verloren
 hadde vñ des ghelikes soe weder om
 in den ghesichte van vth an ber
 den sy den der yselen vñ weert
 sake dat yemat sculdichte vten stich
 te off daer yn van eniger sijde des
 ghesichtes voers in den lande van
 ghelre de inden stichte gheseten
 weer of anders datmen dat to ken
 nen solde ghenen ande syde der
 ysel daer dat wt off in ghede
 ghesiede vor den Amptluden of
 den steden aldaer datmen de alst
 inden stichte daer ghesiet waer
 ghetocent vñ toe kernen ghegeue
 hadde vanden ghenen de dat sy
 ne verloren hadde datmen dat
 dan verhalen solde rechtuoert
 anden ghenen de dat ghedaen
 hadde vanden de inden stichte
 gheguet off gheseten weer. Vnde

dat solde den ghenen de bescaacht
 waer off de dat syne verloren
 hadde dan ghebeterē weer den
 bynen erme benoender tijt vñ
 en ghesiede dat niet datment
 dan van des heren weghen bete
 ren solde vñ weer yemant wt
 ander heren lande de inden stich
 te niet gheseten en were de sca
 dichte in den lande van ghelre
 voers vten stichte off daer in dat
 men dan ter stont de veruolghē
 solde off de inden stichte dan qua
 me datmen de dan toene vñ
 hoelden solde vñ en quame he
 daer niet dat he vten stichte
 dan bliue solde ter tijt toe dat
 heet den ghenen ghebeterē had
 de de bescaacht waer vnde dat
 de soene vmermeer to ket ghe
 holden solde weerd soe waert dat
 inder soenen voersprohen dat de
 heren beyde de soene beue mede
 bezeghelen solden vñ elc daer
 yne louen by synde voersliker
 ceeren alle de punten de inden
 zoen breuen ghesaene staen vñ
 elc by sonder vaste vñ stede toe
 hoeld vñ niet anders daer yn
 laeten toe ghesaen in ghenre
 wys sonder arghelist. Vnde om
 de meere vastenisse vñ seker
 heyt wylle dat elc vanden punte
 de inder zoenen besaene staen
 vaste vñ wal ghehoeld solde wer
 den. **H**oe solden vandes weghe
 een deel vander Ridder scap vten
 lande van ghelre in de vier

hoeststeden des lants vorst de zoen
 viceff mede bezeghelen van des hto-
 ghen weghen tot eene onkonde
 Als nymeghen Arnen poermude
 vñ zutphen vñ vandes gheschich-
 tes weghen de stad vñ vtrecht
 van Amersspoerde van deser syde.
 De stad van Deuenter Campen
 en zwole van ghenre syde des
 ghesichtes vñ vtrich toe weten dat
 de stucken vander zoenen daer by
 vordedingz vñ ghesloeten syn vñ
 des ghesichtes weghen vnde de
 zoenen waert ghelecht vñ gheslote
 Int laer van ppip op sude pan-
 telonis dach den ppviiij dach
 vander maent vñ Iulio.

N° 1429

Tem doemder tijt off daer om-
 trent waert vñ guden luden dat
 wal voer spraken dattet nu inden
 tijt hadde toe spreken om den dor-
 luchtighen vorsten den hertoge
 van burgoenge ende de postelaet
 vñ vtrich vñ de lande vñ hollant
 vñ zeland mytten ghesichte vñ
 vtrich an beyden zyden der yselen
 toe voerliken vñ eens toe make
 wat de doerluchtige vorste van
 ghelre de mytten hertoge van
 burgoenge doe in verbonde stont
 opten postelaet vñ opt stichte vñ
 vtrich mytten postelaet vñ myt
 den alingen stichte vñ vtrich van
 beyden zyden der yselen verliket
 vñ vorseont waren by onre bey-
 der vrende raede vnde dat ys
 wal toe vermoeden dats de herto-
 ghe van ghelre niet ghedaen

en hadde soldet den hertoge vñ bur-
 goenge leet ghesceeft hebben Also
 datter lude waren de wal dachten
 dattet tijt ghesoent weer want de
 lande van beyden syden de ene
 den anderen groeten scade deden
 dat altoe verliese qua vñ den lan-
 den toe ghieme baten also begou-
 nen waert myt eene heymelik
 sprake om een off twee des herto-
 ghen vrende vñ burgoenge vnde
 des postelaets vrenden een of twee
 daer by toe come om toe gader to
 spreken vñ weghe toe soeken om
 de heren toe verliken vñ de lande
 toe vreden toe brengen off men con-
 de en mochte daer men alsoe ghe-
 hoer toe gaff daer waert een stede
 vñ een tijt gheraemt der vorstynen
 vrende daer by een toe come myt
 deynen luden vñ de gheverlicht
 voerden anderen vñ verlichof vñ
 an te varen vñ de daer toe ghe-
 voghet waren spreken ene corte
 tijt toe gader vñ makeden daer
 eene anderen dach tot medelant
 weder by een toe come vñ daer sol-
 den de postelaet vñ her polant
 van vtrich mede wesen want some
 vander paepscap vñ mede ander-
 lude alrehande meren vanden
 postelaet plaghen toe seggen dat
 guet was datten her polant sach
 vñ sprach vnde doe he den postelaet
 daer ghesien hadde vñ den hoerde
 spreken doe wyste he yst bestant
 vñ dat bestant van beyden syden
 vanden postelaet vñ van byscop
 sweder den he wor wal becande

Doe mochte her Kolant weten vñ voe
 nemen wat an den postelaet was
 daer von alrehande meren af ghe
 seit waren vñ doe de postelaet vñ
 her Kolant op eyne tijt by een ghe
 weest hadd, nam her Kolant orlof
 inden postelaet vñ toech weder tot
 hollantwert vñ doe her Kolant
 weder gheuaren was doe toech de
 postelaet toe vtz toe vñ dede dat
 lant bewaen von dat in tyden
 wand, wand, Ende besaete hem in
 guder lueden toe wesen of hem in
 ande hadd, wyllen rueren daer dat
 beste teghen toe doene want daer
 gheen ander bestant ghemaket en
 was Vnde elc vanden heren on
 vrende en hulpers deden elc on beste
 de ene den anderen toe staadighen
 waer se mochten vñ dat stont alsoe
 ene wyle vñ daer nae versacht god
 de ghenadighe coninc de al dynck
 in syne handen lieft datter doe en
 ander bestant weder ghemaket
 woert een tyt durende dat ic den
 ke dat aldus mochte toecomen
 want de paepstap de myt byscop
 z weder buten waren vñ de ballinge
 de van vtz nae byscop z weder wt
 gheset vñ verdriuen weren de vele
 meren van ondogheden vanden
 postelaet plighen toe seggen om
 dat se besocht waren dat de doer
 lichtighe vorste van burgoengen
 vandes postelaets ghestant vñ de
 va synen guden namen verne
 men mochte dat den ontsiende
 vorsten beuallen en wal behygen
 mochte daer se altoes von beducht
 waren hys om word vele ander

meen vanden postelaet ghesent
 om syn gude gheuichte vñ om
 synen doghentliken namen
 daer mede toe krencken dat vele
 toe vergenes was want synt der
 tijt dat her Kolant toe medelat
 by den postelaet gheweest hadde
 vñ des postelaets zeden sy sprac
 ke vñ syn betyssen al vernome
 hadde dat toe vermoden ys dat
 her Kolant syne gnadighe heren
 van burgoeng al by ghebracht
 hadde en hem ghesacht heuet
 bynen der tijt dattet weder wt
 ghegaen vñ buten bestade stont
 Vñ daer nae dattet eene wyle
 buten bestande ghestaen hadde
 soe waert daer weder tusschen
 ghesproken van doghentliken
 luden dat daer en ander bestat
 weder ghemaket waert vñ daer
 en bynen daghe ghemaket tot
 benoonden steden der vorsten
 vrende weder gheueylight an
 beyden syden off vñ an by een
 toe comen dat alsoe ghesaede
 vñ quamen by een vñ vospree
 ken alre hande punten de nutte
 vospreaken waren solden de lan
 de toe vreden comen vñ wt de
 vorgadderynge worden ander
 daghe ghemaket vñ dat bestat
 weder verlenget en wt ghesat
 tot tocomend tijden de stede vñ
 den dach ghenemint daer te
 sen solde vñ an beyden syden
 der heren vrende de ene den an
 deren gheueylight wesen off vñ

an toe comen sonder uyghelist vnd
 bynen deser d'ynge worden de
 d'ynge wat soeter dan se won'ge
 weest hadden want de daghe de
 men op den paelen vanden lan
 de vor toe hoelden plach worden
 nae ghemaket yst toe leyden
 toe hoelden vnd waer tot vtz vnd
 myt den dat her kolant vnd des
 postelates vrende dicke vnd vello
 toe samen ghestest hadden vnd
 by wylen toe samen waren **Soe**
 versicht vnse lieue here de alle
 d'ynck toe guede brencht dat in
 synen naem doch daghelic beg
 nen waert dat zees eens worde
 vnd eenre soene ouer quamen
 vp een verbeteren elc synre here
 vnd onre vrende de se wt ghesant
 hadden **Nochtans** meen ich dat
 de heren alle d'ynck van den daer
 macht an lach wal wisten dat wal
 toe ghelouen ys vnd de bestande
 worden vorliket vnd een tyt wt ghe
 set vander eenre tyt totter ander
Ter tyt toe dat de zoene gheset
 vnd wt ghesproken waert daer dat
 wtsprecken vortoghen van tot toe
 coemsten des hertogge van burgo
 gen de doe was in vranckryc
 off daer omtrent vnd doe de ont
 siende vorste weder in vlandere
 qua doe waert daer vele vrou ^{vand'ge}
 den bedreue van enner myer
 feesten vnd buulofften de daer
 toe in hand was van dat de her
 toghe toe wyue solde nemen des
 conynges dochter van portega
 len demen seyde datter doe was

Daer vele schoene d'ynge toe bereyt
 ghemaket worden dat wal to ghe
 louen ys vnd de joncfrouwe van
 portegael des conynges dochter
 was daer seer statelic toe saepe ghe
 comen myt een van onren brodere
 vnd myt vele riddersen vnd knechte
 vnd myt vele vrouwen de myt vele
 states daer ghecomen waren dat
 vaste tyt nam eer men de d'ynge
 bereyden mochte de toe der buulof
 ten behoerden vnd de joncfrouwe
 toe beslaepen in corten tyden daer
 nae liet de doerluchtighe vorste
 synre raede toe wetten vnd sonder
 linge een deel vander ridder scap
 in holkant vnd in zelant vnd den
 hoeffe steden van beyden landen
 vp eyne benoemden dach in vland
 deren by hem toe comen **In**der gu
 der stat van ghent de saene tus
 schen hem vnd den postelaet van
 vtz den alingen stichte van vtz
 den landen van hollant vnd van
 zelant andraghende daer dan
 de to vorkundighen vnd wt to spre
 ken woe de ontsiende vorste myt
 den postelaet vnd mytten alingen
 stichte van vtz ver soent was daer
 bezeghelde breue mit apenbaer mit
 der vorsten zegel van beyde zyde
 off ghetoent worden vnd op den
 benoemden dach daer men die
 zoene wtsprecken solde vnd toe een
 te stede de daer toe ghevaemt
 was de zeer behaechlic vnd zeer
 statelic daer toe bereyt was **Als**

oft men enen conynck Daer ontfa-
 gen solde hebben Daer de ontfende
 vorste qua doe ter tijt dat men de
 zoene daer wt spreken solde daer
 vele heren banrossen vnd werlike
 ridders van synen hoghen raede
 by waren Een deel doctores vnd
 ander ghelcerde clerike vā synē
 raede Des ghelikes by waren vnd
 de hoefft steden van hollant vnd
 van zelant daer by gheroepē me-
 de waren daer de zoen daer open-
 baer in des hertogge teghenwoer-
 dicheyt gheleesen vnd wt ghespro-
 ken waert vnd daer toe medeghe-
 seit vnd apenbaerlic van synre
 wegghen daer al de ghene horen
 mochten de daer waren dat de
 ontfende vorste de zoen de daer
 wt ghelezen was Tusschen hem
 vnd den postelaet mytten stichte
 van vū den landen van hollant
 vnd van zelant van den synē vnd
 den landē alsoe gheholdē wāde heb-
 ben want de zoene by hem vnd by
 synen Raede alsoe ghe dedinget
 was de de ontfende vorste in hol-
 lant vnd in zelant vnd inden hoefft-
 steden aldaer alsoe licet verkundi-
 ghen vnd gheboect de toe hoelden
 daer ghebreckē in vel oimids eens
 bans wil de vā bisscop zbeders
 wegghen van culenborch Op den
 postelaet vnd op de van vtz vnde
 op allen den ghenen de myt hem
 wānderden acten of dreonchen
 costen off vercoften Off de ghee-
 meenscap myt hem haddē als de

in hollant quamē wārdemen de
 mytten ster kercken vnd tot som-
 ghen steden vten poertē de vā
 vtz daer quamē dat bouen der
 zoenen was want de doerluchtighe
 ghe vorste van burgoenge van
 den ban inder dedynge vnd daer
 vor vele aff ghehoert had vnde
 synē iucysten beuoelen de meyste
 van recht myt beyden partyen
 toe spreken om toe vernemen woet
 mytten ban weer vnd hem off sy-
 nen raede den heet beuoel dat
 onder seyt daer of by toe brengen
 om toe weten wat hee off de raede
 van synre wegghen myt rechtē dat
 off toe doene hadden de wāter beyd
 partyen myt onderseyt de elke par-
 tyē daer af toe spreken vū want
 bysscop zbeders wende vele vānd
 ban seyt als se by de iuciste qua-
 men de vā des hertogge wegghen
 daer toe gheuecht waren alsoe
 dat de begheerd de breue daer
 de van vtz mede toe ban ghe-
 bracht waren vnd waren om de
 toe siene vnd toe hoern daer de
 anderen op antwoerden als bys-
 cop zbeders wende dat de breue daer
 niet en waren Mer se wolden
 wal sien off daer copien waren
 hem de laten bebysen vnde doe
 lachten se hem enen dach om bre-
 ue vanden ban by hem toe bren-
 gen doe de tijt om qua ende
 men de breue vanden ban solde
 woert brengen waren bys-
 cop zbeders wende aldaer in gāne
 quede woerde op den ban de daer

mede toe vorant word, meer se en
 brochten ghiene breue vanden
 ban als hem beuolen was doe
 duchte den iuristen dattet alsoe
 niet en gheboerde in wordens
 toe raede dat byscop zbeder off
 yemat van synre wegghen mit
 onen bewyse Op enen benoemde
 dach in up een seker tijt by hem
 to comen in den abt van sinte
 marien weerde daer mede to bre
 gen wat hee een richter inden
 saken gheueest hadde In elck
 van byscop zbeder in vanden
 abt oer bewijs daer mede to bre
 gen om toe wetten woet mytten
 ban weer. Daer byscop zbeder
 in de abt beyde alsoe op v'dacht
 worden inder minnen voer in
 doe de tijt vme quam datmen
 daer wesen solde in de iuristen
 daer weeren in de tijt ghelede
 was datmen de rechte vnde de
 breue vanden ban daer gebracht
 solde hebben de niet en quame
 doe duchte den clercken dattet
 dynge van nychte waren want
 men den ban vor niet en rehent
 daer ghiene breue off en syn dyt
 ende meer dan ick hij off ghes
 hebbe waerter toe ghedaen om
 dat bewijs in om dat recht toe
 weten Off de ban de na byscop
 zbeders wegghen up de van v't
 ghelechte was off de myt rechte be
 stuen mochte off niet daer ghiene
 breue off wort en quame vnde
 vander tijt vort hield de clerke
 van burgoeng den ban vor niet
 nochtan wasser een deel vander

cabelliauscher partynen de niet ghe
 louen en wolden dat werlike lude
 waren Ouch wat de iuristen daer
 aff sachten ten was een ban vnde
 se hieldent daer vor in sonderlike
 tot haerlem toe leyden to delfft
 in toe Amsterdam in de plighe
 de van v't daer mede toe weeren
 datmen hem toe vele steden aldur
 niet veropen en dorsten bouen
 dattet de clercke nochtans vdaert
 hadden dat zeet nae bescreuen
 recht vor ghiene ban en hielden
 noch ghien ban en weer nae den
 bewyse dat se daer aff ghesien in
 ghehoert hadden nochtant en lieten
 se niet off in den vorghenoemde
 steden vele vanden cabelliauschen
 in een deel vanden papen aldaci
 de van partynen waren ouch wat
 men hem seyde God betent ick
mene datter lude waren de meer
gheneyghet waren totten partynen
dan totten rechte Daer om vnde
 om der ghelijken moeten vele pla
 ghen in den lande comen de god
 verlient om onser funden wylle
 hier om weert guet dat wy ons alle
 ghemeynlic zeer beterden in deden
 dat gode onsen heu behaerlic weer
 vnde my verwondert altoe zeer dat
 de ghene de ni hollant off ni zelat
 gheseten sint hem dat onder wynde
 dorsten apenbaerlic daer teghen
 toe doene bouen dat de ontsiende
 here de zoene dede ghebieden toe
 hoelden in wolde se ghehoelden
 hebben dat in synre teghen woer
 dicheit van synre wegghen alsoe
 daer toe weghesproken woert daer
 een deel vander ridderfchap wt hol

lant en wt zeelant vñ oick de puaer
vanden hoofsteden vanden seluen
landen mede by waren vñ daer
toe dat de onuerwynlike here de
zoen daer en bouen waren in hol
lant vñ in zelant vñ inden hoe
uet steden aldaer alsoe heeft doen
ghebeden toe hoeld om dat dee
doerluchtighe vorste de zoen alsoe
ghelohd wolde hebben vñ mede
om dat ment ouer al ghemeen
lic weten solde vp dat mynant
seggen en solde hadde wy et ghe
wetten wy soldent noede ghedaen
hebben Vnde aldus bleuet staen
de ene gude wyle dat de vā vtrij
wten hollantschen steden mytten
bane ghedruket word bouen der
suenen de de ontsiende heer den
postelaet vñ der stadt vā vtrij
myt den alingen lande gestichte
van beyden landen ghegeuen
heeft daer de onuerwynlike her
den postelaet vñ den ghestichte
guede zoen breue myt zegel be
zegelt off ghegeuen heeft vnde
heeft inden seluen breuen de zoene
alsoe gheloefft toe holden by synre
vorsteliker eeren als de zoen breue
dat begrepen hebben Daer om
yft wonderlic in myne syne dat
se daer teghen doen doeren oick
woe vele dat se om synre willen
moghen ghedaen hebben Meer
ick dencke om dat de ontsiende
vorste nu ter tijt alsoe beladen
is mytten ludchen dat myt sulker
moghen in syn inden lande vā
namen des hem de groetmody

ghe vorste nu besynt vñ voer sy
holt daer de van ludich hem al
toe groeten souden in myn doen
vñ ghedaen hebben daer men
off seyt dat se dat lant van na
men van dat buten sloeten ys
dat men woesten off verderuen
mach ghebrant ghescoert vñ
vele verderfft hadden daer sloete
ghewormen vñ om gheswerpen
hebben vñ een stede daer inden
lande gheheeten borim belege
hebben daer de duerluchtighe
vorste als men seit syne wende
op bit de stadt tontsetten vnde
ick vormode dat de ghene dee
apenbaerlic alsoe teghen der
zoenen doen off ghedaen hebben
dat zee den hertoghen menen
off toe dienen off dat se mene
dat seet alsoe myt hem staende
hebben dat se nycht lichtelic te
ghen syne ghenaden misdoen
en moghen nochtant dunct my
vele van wyzen luden in aen
tuen gheset wesen deyne sake
alsoe hoech te nemen daer men
syne groetmodicheyt off heet
alsoe naem altoe zeer mede ver
eeren macht

40
1430
In den seluen Jaer ons heij
doemen gode toe eeren xxx streeff
Omtrent sate Jacobs dach inden
somer vñ de van ludich mytten
moghend pincen vā burgoeng
inder vreden waren starff de ont
siende vorste de edel hertoghe
van brabant dat den tiben lan
den van brabant vñ van ludich
zeer onbehaechlic was want de

hertoghe van burgoenge daer een
 recht oem zoene aff was vader
 zwaert syde in want de hertoghe
 van brabant ghestoruen was
 sonder wytelike manliche buert
 nae hem toe laeten soe begeerde
 de hertoghe van burgoenge ande
drien staten van brabant hem
 tot enen hen an te nemen in
 ontfangen want hee de naeste
 weer vander zwaert syde gebore
 de van manlicher ghebuerten
 weer in doe dat vernā de hoerh
 gheborn vorstynē de een dochter
 van burgoenge was in zuster
des hertoghe jans van burgoenge
 des hertoghe vader van burgoenge
 de in ys in hertoch wyllams
 wyff was van beveren greue van
 henegouwen van hollant inde
 een rechte more was vanden herto
 ghen van burgoenge de in ys
 de on vermat dat naeste lijff
 toe wesen vander zwaert syde des
 hertoghe van brabant de in ghe
 storuen waer in begheerde an
 den drien staten van brabant dat
 men on niet vercorde en wolde
 want se dat naeste lijff wer van
 den doden lijchame des hertoghe
 van brabant in on de heerlich
 myt rechte vanden lande van bra
 bant bestorue in anghetomen
 weer inde datmen on tot conve
 vrouwen ontfange in an neme
 wolde se wolde den lande mytter
 godes ghenade een salighe gude
wouwe wesen daer nae quam
 in brabant de edel hogheborn

greue van myveers de eens jongen
 broder soene van burgoenge was
 daer de hertoghe van burgoengen
 de in ys een recht oem off ys in
 begheerde an den staten van bra
 bant dat se hem wolden an neme
 in ontfangen tot enen heren
 dat se moghelyke doen mochten
 wantet vorberde waren doe htoch
 philips van burgoenge syne due
 zoenen of guede by synen leueden
 lijue den enen an den anderen
 de greeffstappen van vlanderē
 in van auroys den andere aen
 brabant in syn oelde vader aen
 de greeffscap van myveers do waer
 vorberde off enrych van smettē
 soene storue sonder wytelike gebuer
 te dat dan de heerlicherd vanden
 lande solde come opten greue van
 myveers syne jongesten soene off
 op de ghebuerte de van hem ghe
 comen weer want he qualicste van
 hem gheguet was daer de heren
 mytten staten van brabant etc on
 beract op namen de hem alsoe be
 rieden dat se den hertoghe van bur
 goengen an neme in tot enen
 heren ontfangen huld in deden
 hem aldatmen enen here plecht
 toe doene in ich denche dat he he
 weder on rechten on privilegien
 in wytyd ouer al inden lande
 in inden steden beloeft in bebrueft
 de vaste in stede toe hoelden in
 toe vermeerren in in ghonree
 wys daer in toe vercorren

Tem noch weder vande postelact
 in vanden van vtyd toe samen de
 noch al vander tabelliaufcheer

partye vanden papen de hem toe
 hoerd vander partien vñ vanden
 papen de van vtrij by hem seluen
 vter stadt ghetoghen waren de in
 hollant een deel vele plaghen te
 comen toe ban ghehouden worde
 vnde alder zoenen de de ontsiende
vorste van burgoung den poste
 laet den van vtrij vñ den steden
 ghegeuen hadde Daer de postelaet
 mytter stadt vñ vtrij manich ver
 soeken aff deden vñ den duerluch
 tighen vorsten vñ gauen hem toe
 henen wes hem weder won in hol
 lant vñ boeuen der zoenen dicke
 vñ manich werff vñ vanden bal
 lingen de van vtrij vordreue ware
 vñ bouen der zoenen in hollant
 vñ in zeelant bleuen vñ den van
 vtrij hinderlich waren daer se con
 den vñ mochten in hollant vñ
 in zeelant vnde ick en kint niet
 begriepen woe de papen vnde de
cabellianus hem dorsten honder
 wynden alsoe dicke vñ alsoe vele
 bouen der soenen den van vtrij
 dat dorsten doen dat hem vele ghe
 daen waert vñ menich werven
 Dan ick dencke dat se vanden so
 mighen vten raede vanden steden
 ghevoest mosten waerden of lichte
 van anderen de meer machst had
 den vñ dyt duede aldus eyne wy
 le vñ onlange daer nae inden
 laer van xxij omtrent Inder
 maent van maerte waert daer
 voer of wort daer nae starff paeus
martins de vele onrusten inden
 ghestichte van vtrij vñ inden lande
 daer by ghemaket heeft ixij dat

A° 1429

De paeus den postelaet vñ dyepholt
 ghen recht in synre saken volge
 en wolde laeten vñ des postela
 tes boden venck vñ dede vange
 om dat se begheerd vanden paeus
 dat he den postelaet recht wolde
 laeten ghesaen Meer de boden
 worden vter venckemissen ghe
 daen om der woerd wyllen die
 daer van waren datso guden lude
 verdoet diet vernemen of hoer
 den seggen vñ seiden dattet on
 behoerlic weer der heren boden
 toe vangen de van onre weghe
 daer quame ghelad vñ paeus
 on boetscap toe doene vnde met
 dan hoefflic recht en begheerden
 vñ nae paeus met tens doet wert
 een ander ghecoren de gheheten
 wart Eugenius de vierde alsoe
 ghenoeemt vnde doe inder tijt wa
 ren de papen noch don in der
 weer om den ban toe zwaren in
 hollant in zeelant vñ in hilde
 van ghelue de vander cabellian
scer partien waren op den poste
 laet en op syne vrienden vñ op de
 stadt van vtrij vñ op de steden
 des ghestichtes vñ makeden
 ouerdrachten datmen inden ste
 den des ghestichtes der hoesen of
 houen en solde vñ datmen den
 eten noch dryncken doen een
 solde om god noch om gelt noch
 myt hem kopen noch vercopen
 en solde daer inden steden off
 daer buten off dat oick nymant
 wten steden aldaer tot vtrij off
 in enich vandes ghestichtes stede

waren copen noch uercopen aldaer
 en solde opten ban vnd op groeten
 penen toe verboren de dat deden
 vnd daer worden lude toe ghesat dat
 toe vernemen off daer remant
 in verbuert hadde vnd de worden
 dan mede toe ghesproken vande
 prouisoren dat se to ban waren
 om dat se mit banighen luden
 ghesproken hadde vnd mosten vter
 kercken bliuen ter tijt toe dat se
 daer absolucie off hadde vnd dat
 moste den luden dan costen nae
 den dat de lude dan vrende had
 den off ghelden mochten vnde
 dyt mochte dueren by nae dat de
 nye paeus ghecoren was dat de
 lude aldus ghequelt worden vnd
 dat lieten de ghene hen gaen de
 dat recht inden steden beuaelen
 was dattet ghemeen aldus ghe
 scat waert vnd de nye paeus wart
 cort vergeuen nae den dat he ghe
 coren was vnd daer als men seyde
 ghestelike lude vme ghedoedet
 worden deet belieden dat seet had
 den laeten doen vnd benoemdy
 machtighe lude diet hem hadde
 hieten doen vnd de paeus was
 zeer zicck vander verghiffmissen
 vnd doet mytten paeus began to
 beteren waert he toe ghesproken
 va someghen de by hem waren
 waneer he alsoe starck weer dat
 heet vermochte dat he dan rechte
 wolde laeten doen hoelden want
 daer groete saken an hemzen an
 den gherechte de gheeynt waren
 Daer de paeus op antworde hee
 woldet doen nae synne macht vnd

laetent doen doe dat luetber waert
 vnd den houe dat de paeus recht
 wolde doen doe lieten de prouis
 tores onen heren vnd elc den synne
 weten vnd doe de postelaet dat
 vernam was zeer glyde vnd hoeppe
 vmer ant eynde toe comen want
 de dode paeus hem ghien recht
 doen en wolde vnd dede synne mede
 by hem comen den hiet toe hen
 nen griff van beyden lande vnd
 ouerdroghen daer de postelaet
 vnd hoer vrende dat se noch senden
 wolden anden paeus vnd hoepden
 vmer om der duechden wyllen
 demen van hem seyde dat he den
 postelaet recht solde doen vnde de
 bereyden hem als se iyste mochten
 vnd besaten hem cort vnd reden dor
 waert toe romen vnd spraken myt
 des postelaets vrend de synne saken
 aldaer bebaert hadde vnd ghynge
 totten paeus off totten ghene den
 heet beuolen hadde vnd begheiden
 vandes postelaets wegghen want de
 postelaet syn saken by den oelden
 paeus ghebrocht hadde de hem doe
 beriet op de zake vnd een vandes
 postelaets vrenden den he daer ghe
 sant hadde dede vangen dat den
 paeus de nu weer wal kenlich we
 sen mochte want he doe wadmael
 was vnd wort veruoldy des postela
 tes vrende daer om ghedaen had
 den dat mochte de nye paeus wal
 ghehoert hebben vnd bidden den
 men paeus hem toe horen vnde
 recht toe doene vandes postelaets
 wegghen daer de paeus antworde

op gaff off dede antwoorden dat haer
doen wold off laccen doen off heet
vermochte daer en dach toe ghe
noemt waert dat den partjen to
beten waert ghedaen mitghemem
Dat de paeus recht hoerden wold
op enen benoenden dach daer he
de ghene toe bereyden de daer toe
doene hadden vnde daer quame
des postelaets wende de daer ware
en toenden den paeus off den ghe
nen den heet beuolen hadde woe
de postelaet. Doe bisscop frederick
seligher ghedachten biscop toe vtz
ghestoruen was woe de ecclesie va
vtz joncker koloff van dyepholt
een vry edel man gheboeren was
om bede wyl des doerluchtighen
vorsten hertoghe Adolfs va deue
en greue vander marck om bede
wyllen der kitter vnd knechte des
lants van vtz ankerden syden
verre de meeste hoep daer aff vnd
om bede wyl der stadt va vtz vnd
der hoesteden des ghestichts va
vtz verre de meeste hoep vanda
ecclesien joncker koloff va dyolt
tot enre heren ghecoren hebben
vnde hebben hem toe vtz gedaen
al datmen enen myn heren plecht
te doene vnd al vortoch dat daer toe
waert op ghesant anden paeus de
doet ys de naeden hoer nae der
heren bede noch om des rechtens
wyllen niet en dede meer he vsach
daer mede den bisscop va spier de
sine vriende daer om toe vtz fan
de om dat ghestant toe beten va
des stichtes gues de totten bisdom
hoerden vnde ghestant toe beten

woe de postelaet hyr ghemyt was
vnd doe se dat ver naemen hadh
sacken se weder op on peerde vnd
veden weder by onen heren vnd
sachten hem alsoet ghestant hijr
ghelegghen was vnd doe de bisscop
van spier dat hoerde doe dede he
als een wys here vnd wold bluen
by den synen daer he toe weden
was vnd ouer een tijt daer nae
gaff de paeus heren zbeder van
milenborch de doe doempoefft toe
vtz was de confirmati vanden
bisdom van vtz vnd de dompro
uestre bleeff an enen de den
paeus hermelic was vnd also had
de de postelaet de noch alsoe guet
recht ghehadt ten solde hem doe
niet ghebatet hebben Aldus moste
de postelaet antvolghen bliuen
vnd daer om doet anden myn
paeus qua en ghen recht daer
van ghedaen was mostet en
deel van mye doe ver slagen
weerden daer bysscop zbeders
wende op antwoorden dat de pos
telaet des byssops niet weert
en was want hee een onghelcat
man was vnd hem bet ver stont
op ruten vnd op rouen dan opp
en bisdom toe reguen vnd dat
he der kercken sulueren inwelen
vnd depnoden vter kerken solde
hebben doen nemen daer he gelt
off hadde doen slaen daer hee
sine stult mede betaelt hadde
vnd noch smeliker word de se va
hem seiden vnde bysscop zbeders
wende hadden den postelaet en
sake aldaer op gheseyt de nycht

eerlic en was meer de zake en weet
 ick niet hoe solde se anders ghesap
 hebben vñ dat wolden se myt
 tughen becoysen vñ doemen de
 tughe hoerde vernamen wal
 dattet een onrecht ghetuech
 was vñ dat de lude daer to ghe
 wonen weren vñ vander sake
 niet en wisten daer se aff tughe
 den want et waren lude deme
 niet en beuande vñ vngelert
 dan alsoe vele doemen hem von
 las de zake daer se aff tughen
 solden vñ men hom vraghede
 woet daer mede was off wat
 se daer aff wisten soe was hem
 gheleert dat se dan seggen sol
 den **Credo** q sic vñ dome dat
 hoerde doe waert hem ome
 meer bescreyts ghevraccht dat
 totter zaken diende daer se niet
 van en wisten vñ doe vander
 sake niet en qua noch vñ mei
 saken de se toe baten alsoe ghe
 nomen hadden doe duchte he
 dat se ghiene vaet meer een
 wisten bysscop zbeder mede to
 helpen vñ sochten doe weghe
 om den derden daer in to bren
 gen op dat de postelaet vten
 bysdom ghebleuen hadde vñ
 haddens toe mede gheueest
 an den dattet stichte anders
 ghebleuen hadde op dattet by
 som wt des postelaets handen
 ghetome weer vñ daer deden
 bysstop zbeders vrende de daer
 weren om alre beste toe om dat
 toe weren vnde doe de nye pacus

off de ghene van synre weggen de
 de zaken van beyden zyden ghe
 hoert hadden beriet hem wal vñ
 hadde noede inden zaken haeste
 lic voert ghegaen want he toe
 den zaken seer ghehoeld was
 vnde node onrecht ghedaen had
 de bedachte hem vñ besprac he
 want hem duchte datter partye
 ghe lude inden houc aldaer wate
 vñ de pacus wolde noede enich
 vanden partyen onrecht gheda
 en hebben nae synre wetschap
 vñ beriet hem dat see eyne man
 den he ghelouede de niet partijch
 en weer neder senden wolde vten
 houc om nijt sommighen vande
 vorsten toe spraken de by den sichte
 te van vth gheseten weren om
 dat ghestant vanden tiben pso
 nen toe vernemen de nae den
 bysdom stonden **Nyt** wou dattet
 bysdom best beuacert weer vnde de
 pacus screeff vrendelike breue an
 de vorsten dat se dat beste daer
 yne doen solden vñ wolden om
 de lande toe bet toe vreden to ma
 ken en to brengen vnde de bode
 was wt vranerijck gheboeren vñ
 was een byscoop in burgoeng vñ
 hoet de byscoop van machoen een
 eerber heer vñ een wys gheleert
 man vñ de hadde breue mede
 vanden pacus vander ecclesien
 der kidderschap vñ anden steden
 es lants va vth van beyden syden
 vñ ghemachticht vanden pacus
 den ban neder toe brengen ende
 toe seggen of daer ban weer want

byscop weder vrende de van vtz
 vnd den stichtsthen nichollat inde
 lande van ghelre toe somighen
 steden in brabant vnd in zeelant
 vele lastes plaghen toe doene de
 iude vten kercken hielden als see
 daer quamen vñ hadden mede
 myhesat datmen mytten van
 vtz niet kopen off vercopen een
 solde op den ban daer se quame
 vnde de eiber byscop van mackon
 hem bezact vnd iede ghemahet
 vnd wal ghemformert vanden
 paens Nam oerloff and paens
 vñ toech op de wyse vñ veet hest
 anden hertog van burgoengen
 daer he den waende toe vinden
 de den byscop doe he daer quam
 cerlic hefft doen ontfangen vñ
 daer nae lieten de hertog by hem
 comen daer de byscop syne boetscap
 dede cerlic vñ wal als hem de pa
 wes beuoelen hadde daer de herto
 ghe syn beract op nam Eyn tydt
 daer nae doe de hertoghe beraed
 was liet den byscop by hem comen
 vñ dede den byscop een antworde
 gheuen daer de hertoghe teghen
 woerdich was de den byscop sedelic
 vñ wyslic ontfenck vandes paens
 weghen vñ begheerde daer af va
 den hertog datmen hem de ant
 worde bescreue wolve geuen in
 ene breff myt enen wethangende
 zeghel op dat he de antworde den
 paens alsoe weder brengen mochte
 myt des hertoghen zeghel bezegelt
 vñ soe mochte de paens weten
 woec de byscop syne boetscap ande
 hertoghen ghedaen hadde vnde

soe en mochte mymat teghen de
 antworde seggen de de byscop va
 des hertoghen weghen weder den
 paens ghebracht hadde vñ soe
 was des byscops boetscap de bet to
 ghelouen vñ doe de byscop syne
 breue vander antworde ontfange
 hadde Nam oerloff anden herto
 ghen vñ bereyde hem vont toe
 ryden om by den hertoghen va
 cleue toe wesen vñ doe he by den
 hertoghen ghecomen was do dede
 he den byscop statelic vñ zeer guet
 lic ontfangen vñ lieten byscop
 by hem comen om de boetscap toe
 ver nemen daer de byscop ghelade
 was vñ daer presentierde de bys
 scop den hertog bezegelde breue
 de de paens den hertoghe ghesant
 hadde vñ dede syne boetscap mede
 anden hertoghen de daer toe dien
 de vñ doe de hertoghe va steden
 was dede den byscop by hem come
 vñ liet hem de antworde gheuen
 daer he by was daer de byscop de
 antworde begheerde bescreuen aff
 in enen breff myt enen wethan
 genden zeghel des hertoghe zegel
 bezegelt Op dat de paens ende
 de by hem waren soldens de bet
 ghelouen moghen daer de eiber
 byscop zeer wyslic an dede om he
 toe vorantworden mytter vorsten
 breue voer datmen hem daer op
 seggen mochte vñ doe de byscop
 aldaer ontcomert was vñ de bre
 ue vander antworde ontfangen
 hadde Nam oerloff anden herto
 ghen vñ bedancten zeer vandes
 paens weghen vñ nam oerloff

vnde reet vmeby den hertogge va
 ghelre toe comen als hee verst
 mochte vnd vernam op den wee
 ghe waer hee was Ende reet aldar
 totten hertogge van ghelre daer
 he by ghebracht waert de den
 byscop Inghentlic vñ zeer guet
 lic dede ontfangen alsoe dat
 de byscop syne botscap aldaer dede
 ontfangen alsoe dat de byscop
 vanden hertogge wal ontfangen
 waert vnd beriet hem om de bot
 scap vnde doe de hertoghe bevade
 was liet he den byscop by hem co
 men ende dede hem de antworde
 gheuen daer he teghenwaerdich
 was vnd doe de byscop toe lue reet
 was Nam orloff vnden hertogge
 vnd reet vort tot vtz daer he den
 postelaet mende toe vinden vnd
 als de postelaet vernā dat die
 eerber byscop op een dachuaert
 nae by hem was sprach mitter
 ecclesie vnd mytten ouersten van
 der stadt vā vtz vnd bereyden
 hem teghen syne coemst vñ doe
 des postelaets vrende vornamen
 de toe rienen waren dat de byscop
 daer ghecome was ghyngen hem
 teghen vnd ontfengen den byscop
 seer vrentelic vnde lietent den
 postelaet weten dat de byscop daer
 ghetomen was de hem bereyde
 myt synen vrenden hem teghen
 toe ryden als he dede myt in
 peerden vnd ghemoeten den byscop
 tusschen venen vnd der stadt vñ
 doe de postelaet by den byscop qua
 ontfent on altoe guetlic myt
 volcomenē vrontscap daer inden

velde vnd reet alsoe mytten byscoppe
 to vtz wert voert doe op des hilli
 ghen sacraments auent vñ broch
 tene ven' syn herberghe de hem
 aldaer bereyt was niet veer vande
 goue vnd quamen des auendes by
 een vnd de postelaet dede hem zeer
 toe den byscop om hem toe danche toe
 wesen Cort nae des hillighen sacra
 mentes dach begheerde de byscop
 mytter ecclesien mytter ridderscap
 vanden lande vnd mytten ouersten
 toe samende toe spreken vā botscap
 pen daer he vandes paens wegghen
 mede gheladen was om daer mede
 toe spreken daermen een capittel
 dede op leggen vñ dat waert den
 steden ouer ysel laeten weten do de
 dach qua datmen capittel hoelden
 solde vougadder hem by een ton do
 me mit capittelhuus de ridderscap
 vanden lande vandeser syde de stadt
 van vtz vñ de vā Amerissoerde
 vergadderden hem ton dome in
 der kercken vnde doe de ridders
 scap vnd de stadt vñ de vā Amer
 soerde versamet waren watten
 de ecclesien vā ouen platen cano
 niken totten eerberen byscop vnde
 lieten hem weten dat de staten ver
 sament waren De voer sienghe
 byscop was bereyt vnd ghyck mytte
 heren mit capittelhuus daer dede de
 eerber heer syne botscap vandes pa
 ens wegghen an den driē staten
 als hem beuolen was daer he des
 pacus breue off mede hadde de he
 daer ghetocent hadde de wal toe ghe
 loeuen welen vñ syne boetscapp
 was dat de pacus vernomen had
 de alichande tbydracht de byr in

Den lande wesen solde kuerende vande
 postelaet vñ van byscop zwoeder wat
 de gheerne byscop bliuen solde vnde
 want daer vele woerd vanden pacus
 aff gheueest hadden vanden partye
 de de dat swoenste seyden voer onen
 heren vñ dicke en ontsaerheyt sco
 ne ghesert wart om de syne vrende
 mede toe behelpen **V**nde wanttet
 de pacus gheerne guet ghesien had
 vnder saken voer vñ gheerne de lan
 de toe vreden solde helpen vñ mede
 om dat waer toe vernemen myt
 wen van den tibeen Als den poste
 laet off byscop zwoeder der heren
 en den landen off den steden best
 beholpen waer oft eyne derden toe
 ramen daer dat stichte bet an wesen
 mocht Ende daer wolde de parbes
 dat beste in doen om de lande me
 de to helpen vñ begheerde anden
 diuen staten dat se hem daer op be
 raeden wolden en gheuen hem ene
 gude antworde om de weder by den
 pacus toe brengen he wolde van
 godes ghenaden daer een guet
 bode van wesen daer de staten on
 beract op nemen vñ de vanden
 staten berueden hem op hem seluen
 vñ doos de staten berueden waren
 quamen weder by een in dat capit
 telhues dat den **E**rsamen byscop
 toe watten waert ghedaen de ter
 stont daer qua vñ daer waert de
 byscop vander ecclesien weggen
 dese antworde ghegeue **I**n woe groot
 lust dat de kerke vñ dat ghemene
 stichte ene wyle gheueest hadde wat
 de stadt van Amerffoerde de des ghe
 stichtes stadt was ghebrocht was
 in des heren hant van **E**gmonde

de der stadt vñant van vt **D**oe was
 vñ hadde een deel huese inde oelde
 stadt van Amerffoerde op doer
 bicken ant eyne eynde toe hoefla
 hen wort vñ had daer een bolwert
 laeten maken om de stad mede
 toe beheren tot syne wyllen vnde
 nocht een bolwert hadde laeten
 maken in de nye stadt daer de
 poert demen tot hoeflaken wort
 wt uit an dat bolwert ghemaket
 was om de stadt mechtich toe wese
 vñ datmen an dyt eynde nymat
 in laeten en mochte ten weer by
 syne wyllen vñ pleghen wt amer
 foerde toe eyden den luden dat
 oir toe nemen den se wold vnde
 dat huos ter hoest dat den stichte
 toe behoerde ghebracht anden her
 toghen van ghele daer dat stichte
 an dese syde zeer mede beladen
 was vñ om des lastes wyllen wa
 erit heymeliken ghesproken myt
 den postelaet Joncker Koloff van
 dyepholt de doe inden lande van
 ouerysel was vñ dat lant aldaer
 eerlic vñ wal bewaert hadde vñ
 niet vanden lande off vanden
 sloeten aldaer vanden ghestichte
 ver vreemt en was vñ hem waert
 ghebeden een verbarre vñ een
 besterman toe wesen des ghestichts
 van vt **A**n dese syde men wolde
 hem behulplic vñ bystandich we
 sen daer hee een cort beract op na
 vñ beriet hem also dat he dat
 doen wolde by ruede der steden
 vñ des lants van ouerysel vñ
 waerff een deel syne vrende als
 hee yste mochte vñ quam ouer

De verluise vanden myt ipe peelden
 synre maghe vnd synre vrenden
 vnd veert daer mede toe vtz mde
 stadt daer hee zeer wal ontfange
 waert vnd onlange daer nae jat
 de postelaet op vnd veert von Amers
 forde vnd qua daer in vnd beuol
 rechteuoert dat eyne bolwerck in
 der nyen stadt vnd began dat toe
 stormen dat he hem stormender
 hant open cort aff wan vñ doe
 de op den anderen bolwercke fac
 ghen dat dat bolwerck dat hem
 luten toe baten stont onen vren
 den myt sulker manlichyct aff
 ghesonnen waert worden ontmoet
 vnd en saghen niet woe hem on
 wende toe baten mochten come
 vnd vellen doe mytten postelaet
 an een dedynge in deser manre
 dat se den postelaet hem gheuan
 gen solden gheuen behoeld hem
 on's lyfs vnd men solde vnderlike
 saatten dat alsoe ghesiede vnd
 de gheuangen van beyd bolwert
 ken word toe vtz gheuoert. Alda
 hefft de postelaet de stadt van
 Amersforde verlost vñ wantet
 aldus ghesaet was soe en wyste
 de catesie ghenen heren noch
 man leuendich de nutter weer
 tot eyne heren dan de postelaet
 vnd daer wolde de catesie by blyue
 ten vtersten rechte toe Daer nae
 antworden de kidderschap dat se
 gode loueden daer aff vnd bedinc
 heden dat he Joncker Koloff van
 Dnepholt hem vnd den lande tot
 enen mober vnd tot enen beser
 mer ghesent hadde de dat lant

mytter godes ghemeden vnd myt syre
 manliker vroemlyct vter vorsten
 moghen alsoe ghebracht hefft dat
 he de vorsten myt hem vnd mytten
 stichte vorliket hefft vnd ghesaent
 synt vnd dattet lant vnd dat stichte
 by onen palen ghebleuen sint daer
 gode onsen heren vele van te danke
 ys vnd beden den Eiberen byscop
 onsen hilligen vader den pauen
 dat myt onderseyde by toe brenge
 in woe groeter last dat de postelaet
 dat ghesichte want doe he tot eyne
 voghet gheropen waert vnd woe de
 lande in staen vnd de kidderschap
 baden den vorz vuirsemige byscope
 onsen hilligen vader dat by toe bren
 gen myt onderseyde want se ghene
 heren en wolden hebben dan den
 postelaet vnd dat se aldaer by bliue
 wolden vnd hem behulplich wesen
 wolden ten eynde toe als he den ghe
 stichte ghedaen hadde vnd daer
 von lyden wold wat hem an qua
 men eert anders ghinge Do ant
 worde de stadt van vtz dat ghe
 ne clepne sake en was en last daer
 dat stichte vnd de stat van vtz in ge
 weest hadde sint dat byscop zbeder
 yst von eynen byscop ontfangen
 waert daer op den ysten dat he
 daer in qua een uechtelic ghesiede
 vpter plaetsen daer lude doet bleue
 vnd bernt propo de doe sieck i syne
 bedde lach daer toe in synen bedde
 ter doet toe ghesont waert daer
 he doe om gheoliet waert vñ daer
 toe doemen verna dat he noch le
 uendich was quame weder op de
 seluen dach tot syne bedde vñ sloe

ghen on doe anderwaer en sloghen
 on doe doet daer he in syne hulgen
 oly lach daer vele gheruchte do
 mder stad aff was **Vn** byscop zide
 der was opter plaetsen in dede doe
 roepen van hasenberch dat daer
 een uechtelic ghenallen weer dat
 de lude toe huus ghingen by nae
 met op hem dat daer ghesae wer
 in nae der tyt welen vele lude in
 der stad zeer bedrouet voor een ei
 gher dat noch ghenallen mochte
 in byscop zieder waert hyn aff be
 claget voor der ecclesien in van
 anderen goecten saken daer de lu
 de in vercoetot worden bouen den
 lantbreiff den he opten solue dach
 syne in comste voor der ghemeen
 ecclesien beliefft in bezwoer hadde
 alsoe toe hoelden **Daer** de byscop op
 veruolget waert als men eynen bys
 cop plecht toe veruolghen vor der
 ecclesien daer men ghebreec an hefft
 de doe niet voor en qua ten lesten
 doe he vol al syne daghe ghehadt
 hadde in byscop zieder turch tot
 wyck in liet daer syn aystorie leg
 gen in doemen toe vtz vorman
 dat he ouerfloech dat eyne byscopp
 gheboert to doene in dreyghens
 niet en antworde doe dachtemen
 om eyne besce maer toe hebben daer
 de lande in dat ghestichte in de
 sted mede bebaert waren want
 mens doe ouer al wal toe doene
 hadde in om grotter noets willen
 de doe anstaende was **De** postelaet
loncker Koloff van dreypholt waert
 an ghenomen tot enen besce maer
 slants in den steden toe helpen te

bescudden in toe verwaren daer he
 hem zeer toe dede dat toe doene
 in hefft dat alsoe ghedaen dat
 alle de ghene de inden lande in
 den ghestichte off in des ghestich
 toe steden gheseten waren mytter
 waerheyt daer niet teghen te seg
 gen en mochten he en hefft den
 ghestichte alle de trusse ghedaen
 de ten heer syne ondersacten door
 macht in al hadden de lande in
 de heerlycheyd vry syn gheueest
 in syne erfghename dat hadde
 moghen laeten soe en mochte hee
 dan niet meer daer voer ghedaen
 hebben dan he in ghedaen en
 hefft in daer om antwort de
 stad dat se den man niet leuen
 sich en kernen den se lieuer tot
 eynen heren hadt dan den post
 telaet loncker Koloff van dreypholt
 de in dyt lant alsoe besocht ys in
 noeden in ingroter last dat syn
 manlicheyt in syne monicheit
 in desen lande alsoe gheproeuet
 syn in daer om byddet de stad
 van vtz den Eberen byscop dat
 alsoe toe verbotsappen an onsen
 billigen vader den paeus als he
 in vanden duen sluten al hyn
 ghehoert hefft dat he den poste
 laet vorsz vorsz wylle mytter
 confirmacie vander byscop van
 vtz **Want** hem de rechte hoer
 vander ecclesien daer aff ghegeue
 ys mytten meesten stemmen cort
 nae byscop frederice doet vnde
 de van Amersfoer de begheer
 des ghelikes an den Eberen
 byscop om den postelaet toe vnde

ven anden paeus totter confirmacie
Want de stadt vā Amersfoerde
ene verloren stadt had gheleest
den ghestichte vā vtz vnd den ghe
neu de daer ymme woende vñ des
ghestichtes vriende waren hadden
van lyne vñ vā guede ebelich
vā d'iff gheleest had hem god
niet gheholpen vñ ioncher koloff
van dyepholt myt synne manlic
heyt vñ doe de byscop de antwo
de vanden drien staten ontfange
hadde begheerde he anden drien
staten dat hem ellic een antwo
de in ene brieff bescreue wolden
geuen Elo myt ene wthhangende
onen zegel bezeghele onsen hilli
ghen vader de toegeuen Om dat
men niet seggen en solde dat he
de botscap anders dede anden
paeus dan hem mede ghegeuen
was dat he myttr stadteyenen
bezegelden brieue beuysen mochte
Ende onlange daer nae worden
hem de brieue vander antwoorde in
synne begherten ghegeuen vnde
ouer gheleuert Daer nae sprack
de eber byscop mytten postelaet
myt sommighen vander ecclesien vñ
mytten ouersten woc hem de pa
wes beuolen hadde om vrede toe
maken tusschen der gheystelich
de in synen vtz waren en den
ghenen vander gheystelicheit de
om der saken willen vander byscop
vñ vanden postelaet wt ghegeuen
waren om de toe verliken vnde
de toe vreden to brengen want
guet weer vrede Doe ontboet de
byscop allen de he omkient vander
papen myt sulker macht als he

331
de paeus ghegeue hadde Opene be
naemden dach toe come tot wyane
by hem se solden daer gheleerde heb
ben verlich toe comen vñ toe vare
doe de benoemde dach qua beuoyde
hem de byscop vñ vor aldaer vñ
hadde doe by hem des postelaets
vriende vander ecclesien vñ van
der stadt vriende vñ daer vant
de byscop een deel vanden ghenen
vanden gheysteliken persone de vā
vtz ghegaen waren vñ daer be
gan de byscop mede toe spreken
Alsoe dat se mosten louen vander
tijt voert den postelaet hoelt vnde
truuwe toe wesen vñ in d'immer
in byscop zbeders zaken teghen den
postelaet to done heymelic noch
apenbaer in ghienre wijs vñ den
cet den se byscop zbeder ghedaen
hadden daer soldese de byscop van
des paeus eweghen of absoluiren
vñ se sold' weder in de stadt op het
oir comen vñ alsoe de gude mi
gheleghen waren vñ men en sold'
niet misdoen myt worden noch mit
wercken vñ dyt waert hij ghesloe
ten vñ de byscop toech weder toe
vtz vñ brochte een deel vanden
papen de vā vtz mede wt ghega
en weren toe xv. of tot xvj. toe
om saken willen datmen noede
ghehadt hadde dat daer meer d'ike
linge aff ghecome hadde En do
de byscop van muckon yest tot
vtz ghecomen was doe liet he so
miche vander brieue de hem de pa
wes mede ghegeuen hadde. voer
de kerck dor ton dome apenbaer
hangen vñ gaff mede toe kenne

vansomighen stucken Daer hem
 de paeus macht aff ghegeuen had
 de vanden ban daer de abt van
 sude marien weerde den postelaet
 in syne steden vanden ghesichte
 myt rechte inghebracht solde heb
 ben daer vele vanden papen de vter
 stadt ghetoghen weren myt een
 deel vanden papen wt hollat wt
 zeelant in vten lande van gelue
 de vander partyen waren to de
 den al dat se mochten om de va
 vter in den ouden des ghesichts
 wt hollant in wt zeelant in
 vten lande van ghelue toe weren
 mytten ban van bysscop zeders
 weghen daer de abt van sude ma
 rien weerde vp ghedacht wert vp
 eynen bonoend dach toe vrane
 by den bysscop van machon to toe
 men daer den abt ghelende aff
 ghegeuen wert mytten breuen
 daer he den postelaet en syne stede
 mede toe ban had vp dat de byssop
 mochte weten woet mytter zake
 weer in dat he daer nae doen
 mochte daer de abt doe niet en
 qua noch mynat van syne weghe
 daer de abt voort op vernolghet
 waert ten lesten daghe toe daer
 he niet en qua vnde want de
 byssop van ghiene breue en vna
 daer de postelaet in syne vrende
 mede toe ban myt rechte mede
 ghedaen solde wesen **Soe dede**
 de byssop aldus om hem toe verwa
 ren **Weer** daer een ban off dat
 daer een paeus ban gheueest
 hadde den ban dede he wt vnde
 makeden toe mychte **Want** men

ghiens paeus ban en mach worde
 ren sonder des paeus breue der
 de byssop vander zaken in ghen
 ghesien en hadde noch toe komen
 noch byr al in den lande **Ende**
 en weer daer ghen ban soe liet
 heet alst weer **Ende** doe dese dyn
 gen aldus ghesaet waren besate
 hem de eiber byssop om mit ghe
 stichte van ouer ysel toe wicken
 mytter ridderschap in mytten ste
 den aldaer toe spreken om ons
 sons toe vernemen in van hem
 toe verstaen by wat here dat see
 lieffte breue weer by bysscop zeders
 dan by den postelaet **Ende** want
 men van syne coenste daer van
 wel ghehoert hadden reden he
 reghen doemen van syne coenste
 van na **Ende** brochten on in de
 uenter bynne myt groter in
 vele reuerencie **Doe** begheerde
 de vonsiende byssop mytten gu
 den luden vanden lande toe spre
 ken om syne boetschap in hem
 to doene vandes paeus weghen
 als hem benolen was daer een
 dach ghenoenut waert daer der
 ridderschap vanden lande in den
 guden luden diende in gheseten
 waren in de steden de daer toe
 hoerden om ghesaet in ghebed
 waert daer toe comen om des
 paeus boetschap toe horen dat se
 deden in quame aldaer daer
 de stede gheuaent was **Ende** doe
 de byssop vernam dat se vord
 dert waren **Ghy**nk daer tot he
 in presentierde hem aldaer des
 paeus breue de se quetlic ontfer

gen Daer hem de staten op beriede
 vnd wolden syne botscap gheerne
 horen Doe toende hem de byscop
 de breue vandes paens weghen
 vnn machten als he hyn gedaen
 hadde Ende seyde hem aldaer wo
 den paens an ghecome was dat
 de lande hyn onmedelch waren
 vanden byscop vnd vanden poste
 laet Daer hem lede toe weer. En
 begheerde hem vā hem toe weten
 oft hem lieff weer dat he daer
 om arbeidede off he woude de lan
 de toe vrede helpen toe brengen
 Daer se myt berade toe antworde
 ende begheerd zeer an syne erber
 heyt dat he dat beste daer yne do
 en woude vandes paens weghen
 de daer toe antworde dat hiet
 gheerne doen woude Ende daer
 om vandes paens weghen neder
 ghecome weer als se indes paens
 breue wal vernemen mochten
 de he hem gheuoent hadde Doe
 sachte hem de byscop voert waer
 weer byscop weder vā culcborch
 de mende dat he byscop weer dat
 hem de paens martins ghegeue
 hadde Daer doe weder op ghesat
 waert dat de postelaet den rech
 ten haer hadde vande Capittel.
 Doe de edel byscop frederick zeli
 gher ghedachten ghestoruen
 was vnd hadde ghe appelliert
 teghen alle de breue de hem daer
 op comen mochten vnd hadde sy
 ne vrede daer op toe komen
 om anden paens ghesant syn
 appellacie hem toe come vnde

vont myt rechte toe spreken daer de
 paens den ghenen off dede vande
 de des postelaets botscap daer aff
 an hem ghedaen hadde vnd daer
 om dat de paens vandes postela
 tes weghen den postelaet gheerne
 myt rechte aldaer vorantwordet
 hadde Daer om begheerde de bys
 scop vā machon van hem toe we
 ten weer se lieff hadde byscop weder
 toe syne heren of den postelaet of
 en weer hem en ghen nūt vanden
 roen ghehoelden dat se dan woude
 dencken om ene guden man daer
 dat stichte mede bebaert were wat
 de paens gheerne hadde dattet stich
 te in eeren bleue vnd daer woude
 de paens dat beste yne doen dat
 se daer on beract op namen Ende
 quamē weder by den byscop ende
 gauen hem dese antworde cendeach
 teliken myt gueden ripen raede
 dat se den postelaet in onen grote
 noden alsoe besocht hadden vnde
 alsoe truce vnd alsoe bystandrych
 gheuoud hadden de myt syne ma
 liker hulpe en myt syne maghen
 vnd myt syne vreden alsoe truce
 hem en den ghesichte ghedient
 hadde en daer soe by ghedaen had
 dat se den man niet leuendich
 en kenden noch vā ghiene mane
 en hadden horen seggen de hem
 vnd den lande nutter weer dan de
 postelaet tot enen heren vnd had
 den erbaren byscop dat he dat alsoe
 verbotscapte anden paens dat
 he den postelaet gheue woude de
 confirmacie vanden byscop van

vrecht want hem seer zuer ghe
 worden is dattet gheschichtem en
 by des gheschichtes rechte in by des
 gheschichtes paelen gheloue is in
 wolde hem daer om bystandich we
 sen in byue ten vtersten rechte tot
 myt byue in myt gride in myt al
 leut dat se vermochten want den
 gheschichte ghen hoer nutter enne
 weer doe maghede hem de byscop
 oft onre alre syn in meninge wer
 daer se ghemerliken ja toe sachte
 Doe begeerde de byscop van hem
 dat se om antwoord hem besaenen
 wolden gheuen in ene apene becof
 bezeghelt myt onen wt hangenden
 zeghelen alsoe dats de pacus de
 bet ghelouen mochte in dan
 mochtmen weten vanden staten
 vanden lande om guede begeerten
 in waerachtighe meninge inde
 soe in mochtmen den byscop dan
 myt rechte onrechtliker vreden niet
 bedencken want heet bewysede myt
 der staten zeghelen an apene bre
 uen hangende daer se om menin
 ge soluen in ghesaene hadden Doe
 sachte de byscop datmen hem de
 breue vander antwoorde reede mas
 ken wolde demen hem mede gheue
 solde want he de gheerne mede had
 de mytten ysten datmen mochte
 hem toe snellen en voert toe wefen
 want he noch veer van Rome weer
 de wt ghemaket in ghesaenen
 worden in den **F** varen byscop ghe
 presentiert in ghesene in do de
 byscop syne antwoorde hadde danc
 kede den gueden lueden zeer va

dat se hem inentlic gheueest had
 den inde guelic ghesaen inde
 zat op syne peerde in veet weder
 tot vtr toe daer he zeer wal v
 den postelaet in vanden **E** den
 luden aldaer ontfangen in de
 ghesien was in doe de **E**
 byscop syn zaken aldaer ghesaen
 in gheeynt hadde **V** am oeloff
 anden postelaet in vander ecle
 sien de by hem waren in vand
 ouersten in zat op syne peerde
 in ghyrick ryden in men gaff
 hem lude mede de hem toe tenen
 toe vuer den in niet van hem
 en solden seiden eer des hertog
 mende van ghelre daer quamen
 de den byscop vandes hertogh
 weghen vort vort voren inde
 gheleyden sold **D**oe de aldaer
 ghecome waren name des poste
 laetes vrende in der stad vrende
 orloff an den byscop de hem daer
 gheuoert hadde de op syne peerde
 sat in danciede den postelaet
 in der stad va vtr zeer inde
 den ghenne de hem aldaer ghe
 bracht hadden inde veet do voert
 myt den ghelreschen by den herto
 ghen daer he wal ontfangen
 waert inde dat is toe vermode
 dat de byscop niet vandaer een
 veet hee en hurech gheleydes
 lude de hem eyn stucke in bra
 bant vuer den daer hee veplich
 was

fmis

Haec est ad finem contractus inter
 ab anno mccc 1390. completus et
 gestis minorum etc.

Armen van Soet, ten veldt gherweert, 154.

Beren, Stormvloed met beren in vlieden, 145. IV vlieden, 149.

21,
7
Blijden, 145. 146. 153. 164. Blijden
die wot om pont wraep wraep, 167. 169.

Donvelde gesoten, 162. Donvelde, ibid. 162.

Scetten van Vlaanderen, a^o 1076. fol. 36.
in der Hollandsen dienst.

Slingelen, 21, 115.

Steenbussen, 165. 167. 169. 173.
Daer de minge af seque ij ff. wraep.
clapper steen-bussen, 167. 169. 173.

Evenhoge (instrumenta bellicia) 146.

Wapentierres, passim.

Grooten vooleys wraep, dat de musket
gusken delc & seque wraep, 149.
151. III vlieden wraep, 153.

Magneten, 37. 124. XIII magneten, 136. Daer
de groote dyllige magneten (siet wraep. veldt)
factus veldt. (in magnetibus Egyptus. (in
mag. membranaceus. Magnetis fol. 136. veldt (ant.
Lithum Bala; ad (in goldomatas cum traditum magnet
nis insubugis veldt. (in. Contra veldt. (in veldt.)
Hic aliquid de Bala veldt. (in. aut quibus de
veldt. Commentario Annalium: quo veldt. Bala
fama cupla veldt.

Formosa, i. G. & H. V. TERMEER 206

